

89

Spence
Wright
Wright

12004

515 891.99
9-95

91-262

ՍՐԲՈՑ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՑ

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ի

ՆԱՐԵԿԱՅ ՎԱՆԻՅ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

1009
39246

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ՆԵՐՄԻՄԻ

ԱԶԳԱՍԵՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՆՏԻՐ ԿԱԹՈՒՂՈՍԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԲՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

ՏԵԱՌՆ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՎԵՀԱՓԱՌ

ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԲՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՑ

ՏԵԱՌՆ ՄԱՏԹԵՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼԱՇԱՒՏՅԱԿ

ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՅՐԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ

345 — ՌՄՂԵ

243

11
01000

94
S
S

~~Handwritten signature~~

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ի

Ն Ը Ր Ե Կ Ը Յ Վ Ը Ն Ի Յ Վ Ը Ն Ը Կ Ը Ն Ի

Մ Ա Տ Ե Ա Ն Ո Ղ Բ Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including a date that appears to be 1881.

Գ Ր Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն Ք

ՅՈՐԳՆԵԹ ԱԻԱՆՁ ԲԱՆԻՑ ՕԳՏԱԿԱՐԱՅ

ԱՊՐԵՍԻՆԵՑ ԿՈՐԵՇՆԷ ԻՐԵՏՈՒՑ

ԱՆՁԻՆ ՍՏԳՏԱՆԱՑ ԶՂՋԱԿԱՆԱՑ ԿԱՆՈՆԱՑ ԿԵՆԱՑ

ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԵՂԱՆԱՑ ԻՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՅՈՒՑՄՈՒՆԻՔ ԳԱՂՏՆԵԱՑ

ՏԱՐԱՆՄՈՒՆԻՔ ՃԱՏԿԵՅԵԼՈՑ ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՔԻՔ

ԹԱԳՈՒՅԵԼՈՑ

ՊԵՆՏԵՆԻՔ ԶՕՐԵՒՐԻՔ ԳԻՐԵՑ ԱՆԲՃԿԿԱԿԱՆՑ

ԴԵՂԱ ԱՉԳՈՎԱԿԱՆՔ ՅԱՌՑ ԱՆՏԵՍԿԱՆՑ ԿՆԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՔ

ՍՄԵՆՆԵՑ

ԵՐԿԱՆՑ ԳՏԱՆԳԻՑ

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ

ԱՄԵՆԻՑ ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԻԹՔ ԱՐՏԱՄՈՒԱՑ

ՊԱՏՃԱՌՔ ԱՂՕԹԻՑ

Ի ԻՆԴԻՐՈՑ ԿԱՅՑՄԱՆՑ ԿԱՐՑ

ՄԻԱՆՁԱՆՑ ԵՒ ԲԱՉՄԱՑ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԱՑ

ԱՄԱՑԵԱ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ի

ՆԱՐԵԿԱՑ ԳԱՆԻՑ ԳԱՆԱԿԱՆԻ

Handwritten signature or scribble at the top of the page.

Էրկինք պատմեն զհառս սուրբ Ը յ
անսն և լեր սրբի լա սոյ

ՄԱՆՆԵՐԻ ՎԼԵՆԿԵՆԻ

ՍԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԵՆ ԱՌԵՅԻՆ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ՁԱՅՆ հառաչանաց հեծուէ սրտի՝ ողբոց
 աղաղակի քեզ վերընծայեմ, տեսողդ գազանեաց . և
 մատուցեալ եղեալ ՚ի հուր թախծուէ անձին տոչոր-
 ման՝ զպտուղ ըղձից ճենձերոց սասանեալ մտացս , բուր-
 վառաւ կամացս առաքել առ քեզ : Այլ հաստուեսցիս
 հայեսցիս , գթած , քան ՚ի պատարագն բոլորապտուղ
 մատուցեալ ծխոյն բարդուէ : ՚Ի նկալ զսակաւամասնեաց
 բանիցս յօդուած քեզ ՚ի հաճուի , և մի ՚ի բարկուի .
 ելլե ՚ի խորոց աստի զգացուեց խորհրդակիր սենեկիս՝
 վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝ կամաւորական նուէր
 բանական զոհիս , ողջակիզեալ զօրուք ճարպոց՝ որ յիսն
 է պարարտուի : Աւ ՚ի գնելս իմ ընդ քեզ դատ խառ-

Վ Ե Մ Յ 43. 26

նեալ ազերսիւ , հօր , մի իբրն ահամբարձու մն ձեռաց
 ամբարշտեայն Յակորու , ըստ բողոքելոյն Ասայեայ ,
 և զանիրաւուին Բաբելոնի՝ տաղակալի քեզ երեւեցի .
 զոր առակ եօթմանասնբորգի երկրորդի տամսին ալ-
 դէ . այլ իբր զբուրեալ խունկն հաճոյական ՚ի խորա-
 նին Աբելայ , զոր Գաւիթն կանգնեալ նորոգեայ տա-
 պանակին հանգստեան ՚ի գերութենէն դարձելոյ , որ
 ՚ի վերստին գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առակի , ընդու-
 նելի կամաց բոց լիցի :

Բ . Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հա-
 տուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ՚ի ձորն վրէժինդբուէ ,
 կրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս , այժմէն գու-
 շակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակականաց , որ յի-
 մումս անձին ցուցանի , խառվութիս ամբոխից , հար-
 եալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորհրդոյն հոյք ,
 շարեացն ընդ բարիսն , և գերեալ զիս ՚ի մահ ըստ հին
 գիպուածոյն՝ որ նախ քան զնորհին ժամանել առ իս .
 զոր ընտրեալն առաքելականացն դասուց Պօղոս՝ առօ-
 րինակեալ զԱմուսէս , զՔրիստոսի փրկութիւն յաղթող
 ցուցանէ : Ասան զի թէ մերձ է օր տեսառն , որպէս
 գիր ասէ , ՚ի հովիտն անձուկ ասպարիսին Յովսափա-
 թու և հեղեղատին Աբդրոնի , փոքր հանդիսարանացն
 իրաւանց ժամադրութեանց , որ կենցաղականաւ այսր
 յաւիտենիւ զհանդերձելոցն ինձ կերպարանեն , ապա
 և սյաւէտ մերձեցաւ ՚ի վերայ իմ արքայութիւնն այ
 մարմին եղելոյ , մեծապէս գտեալ զիս առիթ վնասուց՝
 բազմաց տոկոսեաց՝ զանազան մասանց յանդիմանողաց
 ճշմարտասպատից , քան զձեռին նորին վերակացումն
 անդ ուրեմն երբեմն ՚ի հարուածս եղովմայեցւոց և
 փղտացւոց . և այլոց բարբարոս ազգաց : Բանզի այն
 ընտրութիւնս որ չափեցաւ , իսկ պատուհաս իմումս
 պարտուց առանց առարտման ունի զասհման : Ահ , գուր
 և որպէջթ անձողոպրելի , ըստ մարդարէին և առակու

7
 20-4
 4. 4
 17
 5
 23
 25
 15 30
 25
 3. 3
 յովել
 8 22
 25
 20
 27
 28

դին . տագնապաց մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ զա
մօթն մշտնջենաւոր աստէն գծագրել . Օր միայն ք
է հրաշագործել սրտու զս զեղոյ ՚ի հնարս կենաց ամե
նալարան տարակուսանաց հողոց վտանգից , քաւիչ
ամի՛ գովեալ ՚ի փառս անճառս անսահմանելի բարձ
րութեան , յաւիտեանս յաւիտենից :

2 ճեն
5 3
2 հիւ
78
3 ս-ռ
205 2
4 Է Գ

Բ Ա Ն Բ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԿԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ .

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . Ե՛րբ արդ քանզի առ բարձրեալն աստուած յօ
դաւորական շրթամբք կարդաս , որ գործովք միայն գը
րաւի և ոչ ստեղծաբանութի կաշառի , որ յգիպտոս
միշտ ունիս զսրտիդ զդարձն , զի՛նչ օրինակ առ այս
քեզ նմանագոյն և յարմարական աստանօր եդից՝ անձն
իմ սարտաւոր , սատժակիցս կորձանեցելոյն Սողոմայ ,
ըմբերանեալ դատախազս Աինուէի , անարի բարբարոսս
քան զաիկինն հարաւային , վատթարագոյնս քան զՔա
նան , յամուեցեալս քան զՄմաղէկ , անբժշկականս քա
ղաք դրօշելոց , նշմար մնացեալ ապստամբուէ հինն
Իսրայելի , յիշատակարան սրահեալ՝ ուխտազանցութեն
Յուդայ , կշտամբեալս գեր քան զՕուր , տարամբ
ժեալս քան զՕայդան , խորթաբարոյս քան զՎաղիլեա ,
աններելիս քան զանհաւանն Կափառնաում , սարսու
ւեցեալս իբր զՔորազին , բամբասեցեալս ընդ Բեթ
սայիթայ , անպարկեշտ ծաղկեցեալ ալիքս Լիփրեմի , ա

202
4 25-2
24 27
6 -r
29 6
7 20
9 20
20 2
7 39

զու աղաւնիս միշտ յիմարութիւնս այլ ոչ հանդարտութիւն
 ՚ի կորեանց առիւծուց անձնական օձս եղեւնային, կեր-
 պրս ձուոց քարբից լցեալ ժանտութեամբ, պատկերս
 վերջին հարուածոցն Աշուսաղէմի, ըստ բանին տէրու-
 նի՝ և տեսանողացն ձայնի, տաղաւարս մերժեալ՝ հաս-
 եալ ՚ի կործանումն, խորտակեալ դրացս վատահարան,
 և կրկին ծրդեալ շինուածս խօսուն, թողեալ ժառան-
 գութիւնս յարմարական, մոռացեալ տունս անձակերտ,
 ըստ բանից նախագրեցելոցն՝ Սոլսէսի, Վաւթայ և
 Արեմիայի, յարկս բանական՝ ունողս բորոտութեան,
 հարուածեալ խրատութեամբ քերամանն, օրինիւ կաղզուրեալ,
 օծեալ կաւովն՝ ողորական հեղուքն, անձարակ դտեալ
 յերս հնարից, քակտեալ վերստին ձեռամբ շինողին,
 արտաքս ընկեցեալ իրաւացի հատուցմամբ հրամանաւ
 հզօրին ՚ի տեղի անտուրբ, հերքեալ տարագրեալ խրտ
 բոցաւ մեծաւ՝ ամիւ առանց ինայելոյ, ծածկեալ դը-
 բանս յերկրի չարեօք, ըստ աւանդակորոյս ժխտողին՝
 որ յաւետարանին ցուցանի ։

Բ. Այլ դու անձ, անդ հոգւոց և ամենայն մարմնոց՝
 ըստ դաւանելոյ անձնորհին, երկայնամիտ և բազում
 ողորմ՝ ըստ սրբոյն Յովնանու ձայնին, շնորհեա կա-
 տարել ՚ի քոյդ հաճութի օրհնեալդ կամաց՝ զսկզբնաւ
 ւորեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր ողբերգութիւն ։ Աւ-
 ընդ լալով սերմանել բանիս ՚ի նախնիթաց չուս աստի-
 ճանաց օթեւանացս պատրաստութեան, ՚ի կատարածն
 ժամանելոյ հաւաքման հնձոցն, դարձայց բերկրեցեալ
 լուծիք քաւուէ՝ սրողոյն երանուէ՝ որայիցն բարուէ ։
 Այլ տացես ինձ արդանդ սրտի անորդի՝ իբր Սարայելի,
 և ստինս աչաց ցամաքեալս՝ ով ամենագութ ։ Աւր
 բանական մաղթողիս՝ հզօր և ողորմած, նախ քան երկ-
 նի, և երկին երկրի, և նա ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ,
 և նոքա Սարայելի ։ Աւ երկնաւորացն աղերս որ առ
 քեզ՝ հոգւոյս աղգեսցէ, քան թէ տարերաց աստիկաւ

Այս էլ է

նացուաց : Ղու տոեղծիչ՝ և ես կաւ , բաց տարակուսեւրոյս ՚ի մուտս մաղթանաց այսր հեծու թե՛ կամս քաղցրու թեան՝ զօրանալ աստէն . զի մի ՚ի բանալ վերնայինն երկինի՝ անընտիր գտեալ կրթու թեան վայելման լուսոյ , իբր զնիւթ մամոյ սպառեցայց ջնջեալ ՚ի միջոյ : Ոգի զրկելոյս , ըստ մաղթանաց գոչման ասողին , և ոյժ թաղիացելոյս , և կեանք մաշելոյս՝ մտացս խղճիւ , այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութիւ զբեկ խնդրելոյ , առ զաւանդ մաղթանացս , և տուր զողորմութիւն քո շնորհացդ . ընկալ զփոքրս ՚ի տկարէս , և շնորհեա զմեծդ առ ՚ի հզօրէդ . զօրացո զբանս զգլման , առաքեալ ՚ի մեզ հոգի ՚ի բարձանց՝ անաշունչ պատգամօքս ՚ի սմա եզելոցս : Պարգեւեա բարերար՝ զառակն Ասայեայ , լուսաւորեալ առ ճշմարտութիւնն , մատուցանելով մահու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյի անարգս ձայնի՝ զրսկի քո շնորհի , ընդ անզարդուէ երկաթոյս սեւուէ գունոյս՝ պղնձ պճնելի , ցոյցք առաքինութե , հրաշեկ Վիբանանու : Ինդէր կարծրացուցանես զսիրտ եզկելոյս՝ շերկնչել ՚ի քէն , անձառ և ահաւոր : Մի եղեց անպտուղ ՚ի փոքր վաստակոյս՝ իբր աղաջան սերմանող անբերրի երկրի : Մի լիցի ինձ երկնել և ոչ ծնանել , ողբալ և ոչ արտասուել , խորհել և ոչ հառաչել , ամ պել և ոչ անձրեւել , ընթանալ և ոչ հասանել , ինձ ձայնել և քեզ ոչ լսել , պաղատիլ և անտես մնալ , կող կողել և ոչ ողորմել , աղաչել և ոչ ինչ օգտել , զոհել և ոչ ճենձերել , զբեզ տեսանել և դատարկ ելանել : Ղուր ինձ նախ քան զկարդալս իմ առ քեզ միայնդ հըզօր . մի զանխճար տանջանացն սոյժս՝ ընդ թուով աւուրց մեղօք կեցելոյս չարագործիս ինձ հատուցաներ : Վեցո զիս գթած , լուր ինձ ողորմած , մարդասիրեա ներող , խնայեա երկայնամիտ , պաշտպանեա ապաւէն , բարերարեա հզօր , ազատեա ամենակալ , կենողորձեա նորողող , վերականգնեա ահաւոր , լուսաւորեա երկ

նային , բժշկեա հնարաւոր , քաւեա անքննին , պար
գեւատրեա առատ , շնորհազարդեա աննախանձ ,
հաշտեա անախտակիր , ընկալ անոխակալ , սրբեա 'ի
պարտուց օրհնեալ : Աթէ յառեցից զաչս իմ , նայե-
ցեալ 'ի հայեցուածս երկուց վտանգից յաւուր թըշ-
ուառութեան , զքոյդ տեսից փրկութիւն՝ յոյս և
խնամակալ . եթէ նկատեալ դիտեցից 'ի վեր յամե-
նագրաւ ուղին սոսկալի , հրեշտակ քո խաղաղութե
քաղցրութեամբ ինձ պատահեացէ : Յոց ինձ աէր 'ի
յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութեան ոգի
լուսով ամբարձեալ 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պար-
գեւօք սիրոյ քոյ եկեալ հասեալ : Վ յարդարոցն կա-
տարեւոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուցես . զա-
նակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յուսահատութեանն աւուր
շնորհեցես : Քաւ լիցի բեղ , բարեբանեալ , որ փրկ-
կութիւնդ ես ամենայնի , եթէ ախտացեալս քո ոչ
խարի՝ գազան դժնդակ տացես ուղեկից , մեղօք մե-
ռելոյս՝ անախտ կեանք , կործանելոյս պարտօք՝ փրկ-
կութիւն :

Գ . Արդեօք մոռացիս զբարերարելդ՝ ականկալութի .
անտեսեցես զգթասիրելդ՝ ինամող . այլայլեցես ըզ
մարդասիրելդ՝ անախտիս . նհանջեցես զկենագոր-
ծելդ՝ անվախձան . թողուցուս զողորմութիւնդ՝ եր-
ջանիկ պտուղ : Աղաւաղեցես զքաղցրութեանդ բա-
րեշնորհ ծաղիկդ . անպատուեցես զնիւթ պանձանաց
քումդ ճոխութեան . յեղանակեցես զփառս հերաց
քումդ բարձրութեան . ոչ պահեցես զվայելչական
զարդ պայծառութեան քումդ պսակի : Աթէ ողոր-
մածացն է երանութիւն , իսկ դու բնաւ իսկ ար-
քայութիւն լցեալ փափաքմամբ , ոչ զբողոն պարգե-
ւեցես փրկութիւն . ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս ,
ոչ սպեղանիս խոցուածոյս , ոչ դարման տկարութես .
ոչ ծագեցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօ-

բու-թիւնդ՝ կենաց պարգեւդ տիեղերաց , որ միայնդ
ունիս փառս ինքնու-թեամբ խկու-թեամբ և յարակայ
մշտնջենաւորու-թիւն , վկայեալ ՚ի բնաւից , օրհնեալ
և փառաւորեալ յերիս յաւիտեանս , և անդր քան
զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից . ամէն :

Ի ԸՆ Գ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԿԱ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՏԵՐ իմ տէր տուիչ պարգեւաց , ինքնաբուն
բարի , ամենից տիրող հաւասարապէս , միայն արա-
րիչ զբնաւս յոչից , փառաւորեալ , անբըննին , ահեղ ,
ահարկու , սոսկալի , հզօր , սաստիկ , անտանելի , ան-
մերձենալի , անբմբռնելի , անիմանալի , անճառելի ,
անտեսանելի , անղննելի , անշօշափելի , անորոնելի , ա-
նրսկիզբն , անժամանակ , անչամանդաղ գիտու-թիւն ,
աներկեւան տեսու-թիւն , ճմարիտ էականու-թիւն ,
բարձր և խոնարհ , օրհնաբանեալ գոյուի , անստուեր
ծագումն , ամենախոյլ ճառագայթ , խոտտովանեալ լոյս ,
անտարակոյս վստահու-թիւն , անտարտամ հանգիստ ,
անյեղի կնիք , անսահմանելի տեսիլ , վկայեալ անուն ,
ճաշակ քաղցրու-թիւն , բաժակ բերկրու-թեան , հաստիչ
հոգւոց հաց , օտար մթու-թեանց սէր , աներկբայ խոս-
տումն , ծածկոյդ ցանկալի , զգեստ անկապուտ , օթոց
բաղձալի , զարդ փառաց , ձեռընկալու մեծ , ապաւէն
գովեալ , աննուազելի շնորհ , անպակասելի գանձ , ա-

նապական անձրեւ , արփիացնցուղ ցօղ , ամենատեղաց
դեղ , ձրի բժշկուի , կրկնաձիր առողջութի , վեհագոյն
խրախոյս , անպատիր կոչումն , համօրէն աւետիս , ըս-
տրկամեծար թագաւոր , աղքատասէր պաշտպան , մըշ-
տահարուստ տուիչ , անխափան դիմեցումն , աննահան-
ջելի հրաման , անհամառօտ յոյս , երկար սեւտղութի ,
անգղջական տուր , ամենաբաշխ աջ , արդարակշիռ ձեռն ,
անաչառատես ահն , մխիթարութեան ձայն , սփոփա-
նաց լուր , բերկրուէ բերումն , անուն կենդանի , նա-
խախնամող մատն , անգայթագղելի ելք , անխարդախ
ընթացք , կենդանարար կամք , աննենգելի խրատ , ան-
նախանձ պատիւ , լայնական հնարք , անձկական պայ-
ման , անգտանելի հետք , աներեւոյթ շաւիղ , անչա-
փագիր պատկեր , որքանուի անսահման , աննմանական
տիպ , անզուգական գութ , ողորմուի բազմաղեղ , խո-
նարհուի տօնելի , համբոյր փրկական : Աւ և ս քան զայս
աղգմունք վայելչականք՝ անձութեանդ նուիրելիք . օրհ-
նեալ , գովեալ , բարեբանեալ , քարոզեալ , աւետարան-
եալ , հռչակեալ , հնչեցեալ , պատմեալ , անխաբելի
կամօք աղաչեալ , և որ ինչ առ մեզ բերին առ ՚ի քէն
հոսմունք քաղցրուէ , զոր հանդերձելոցն ճառից լու-
սաբանեն կերպաւորութիք . սրով զուարթ ցուցանիս
՚ի փրկուին իմ , երանութի , իբր ՚ի պարարտուէ իմեքէ
ախորժ տենչանօք լցեալ . զի ոչ իմով ինչ սնտոխապա-
տուաստ փառատրիս երգով , այլ զի պատճառ իմն առ-
ցես զփոքրս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց :

Բ . Աւ քանզի առ ամենայն հասակ անկեցեալ յերկրի
ազգ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ
մատենի ողբոց նուագի , որ զամենեցունց ունի ըզկրից
պատահմանց նշաւակեալ յիւրում պատկերի , իբր կը-
ցորդ մեծգիտական կարեաց համայնից , առ բոլոր
գումարս բազմահոլով տիեզերակօյտ քրիստոնէից , առ
նախնի ժամն ժամանողաց , և առ երկրորդ կոչեցեալ

չափու արբունն , առ որ 'ի կատարած աւուրն կալեալ
 սակաւաձեռն ծերութեամբն , առ պարտաւորս և ար-
 դարս , առ ինքնարգոյ բարձրացոնն և սիտլեալ անձ-
 նադատ գտեալն , առ բարին և եղեռնագործս , առ
 նկուսս և առ արիս , առ ստրուկս և ներքոյանկեալս ,
 առ սեպուհս և գերաշխարհիկս , միջակայնոց և պա-
 յաղատաց , շինականաց և տոհմականաց , արուաց և
 իգաց , հրամայողաց և հնազանդելոց , գեր ելոց և
 նուաստից , վեհից և փոքունց , պատուականաց և
 ռամիաց , ձխալարժից և սոսկականաց , քաղաքականաց
 և գեղջկաց , արբայից գոռողութեանց 'ի սանձս ահա-
 ւորին ըմբռնեցելոց , միայնացելոց՝ վերնականացն խո-
 սակցաց , մաքրականաց տիրանուէր զգաստութեանց ,
 քահանայական երջանկակրօն ընտրութեանց , այցելու-
 թեանց բարեզգեստից դիտողութեանց , աթոռակա-
 լութեանց նախագահից սրբանուէր տեսողութեանց ,
 որոց ոմանց աղերս աղաչանաց , և ոմանց խրատ բար-
 եաց առ գէմս աղօթից այսու մատենիւ մատակարար-
 բեցի , ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութեամբ՝ կարգել
 ինձ մաղթանս բազմադիմիս , և ամենեցուն սոցին
 ինդրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել ս-
 վաւ հանապաղ :

Գ. Աւարասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրոս յըս-
 տակս՝ բժշկութիւնն հոգւոց և մաքրութիւնն յանցա-
 նաց , թողութիւնն պարտուց և արձակուրդ մեղաց
 կապանաց : Աղիցի բղխումն արտասուաց սովաւ վար-
 ժելոցն , և պարգեւեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապա-
 շաւ ըզձից : Շնորհեսցի տէր և ինձ ընդ նոսին առ 'ի
 քէն զղջումն կամաց , և նոցա իմօլս ձայնիւ շունչս
 բարեհամբոյրս , նուիրեսցի վասն իմ այսու մատենիւ
 պաղատանք նոցին , և բանիւս այսու հեծութիւնք
 նոցին ընդ իմ ինկեսցին : Մնդ համբոյր ճաշակման
 այսր սղբերգութեան , շնորհ լուսոյ քոյ մտեալ բնա-

կեցցէ : Աթէ ելցեն ինձ բարեպարիշտք ընծայիլ սու
 վաւ , ընկալ կենդանեօքն վասն քո , գթած , և զիս
 ընդ նոսին . եթէ ախոս ինչ սրբանուէրս կաթուածոց
 աչաց սովիմք բերիցի , եղիցի 'ի քէն խնամակալ և
 յիս անձրեւեալ . եթէ գրեցցի և 'ի փրկութիւն կար
 գեցցի հաղորդելոցն յայս կիրս կենաց , արացես կա
 մաւ քո օրհնեալ և ինձ համարեալ : Աթէ հեծութիս
 աստուածահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի 'ի գաղտնեաց
 ուրուք յառաջ եկեցցէ , օգտեցայց քեւ բարձրեալ և
 ես ընդ նմին . եթէ ձեռն մարուք խնկով հանդեր
 ձեալ առ քեզ համբարձցի , հացե միասցի ընդ իմն
 ձայնի և աղաչողացն ազերս յառաջ մատուցեալ : Աթէ
 պաղատանս բաղմադիմիս ընդ իմն երկնեացի , լիցի և
 ինձ քեւ և վասն սորին կրկին նուիրեալ . եթէ յար
 գեցցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճուի ,
 նախայլոցն ընդ իս քեւ ընծայեցցի : Աթէ 'ի տիրաւ
 նաց ինչ ձանձրութենէ որ նուաղեցցի , կանգնեցցի
 վերստին հաստարանաւ այս հառաչանաց՝ 'ի քեզ յու
 սացեալ . եթէ համբարտակն վստահութեան մեղօք
 յատակի , այսու արձանօք պատկանեցելովք աջով քո
 պաշտպան՝ դարձեալ կառուցցի : Աթէ յուսոյն ձգա
 բան սուսերբն յանցանաց հատեալ կորեցցի , կցեցցի
 դարձեալ միւսանդամ կամօք ամենակալիդ բարուր
 պատուաստեալ . եթէ վտանգ մահու անձնական ցա
 ւոյ զօք պաշարեցէ , գտցէ փրկութիւն սովաւ առ 'ի
 յոյս կենաց՝ յաղօթելն առ քեզ կեցուցիչ . եթէ
 տագնապաւ որ տարակուսի 'ի սիրտ խոցիցի , քաղց
 բութեամբ քո՝ սովաւ սպրեալ սղջացցի : Աթէ ան
 քաւելի կորստեամբ պարտեաց՝ յանդունդս որ խորոց
 իցէ ընկուղեալ , եկեցցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնա
 րից՝ քեւ պատասպարեալ . եթէ թմբբութեամբ խա
 բից խաւարին գործոց իցէ որ վնասեալ , զօրացցի
 անդրէն վասն քո՝ միայն սպաւէն՝ 'ի քեզ ասպատան

եղեալ : Աթէ պահպանակն վստահութեան զանձն ուրուք լըցէ , ընկալցի այսու միջնորդիւ ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ 'ի նոյն հաստատութեան . եթէ ա մայի 'ի զգուշութենէ պահողացն որ դեգերեցի , սպասեցէ սովիմք առ 'ի նոյն դարձ նորոգողիդ : Աթէ սարսուռ դիւային ջերման՝ դողութեամբ ինչ զոր խռովեցէ , սթափեցի 'ի սոյն յայս նշան խոստովա նեալ և երկրպագեալ խաչիդ խորհրդոյ . եթէ անօրէ նութեան մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեցէ զհաստուածս մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ յերկրային ծու վուս , հանդարտեցի անդրէն զեկաւ այս թեւոյ 'ի քեզ պատկանեալ :

Դ . Այլ արասցես լինել զեղ կենոց առ հնարս ցաւոց հոգւոց և մարմնոց քոց ստեղծուածոց՝ զայս կարգեալ սահման ողբոց մատենի սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ : Օ սկսեալս իմ դու կատարեա . եղիցի հուգի քո խառնեալ 'ի սա . շունչ զօրութեան մեծիդ միացի 'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծաբանութիւնս . զի դու տաս զօրութիւն վհատեալ սրտից , և ընդունիս փառս յամենեցունց . ամէն :

ԲԱՆ Դ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՒԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . Այլ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բազմամեղի , յիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապաւ մե-

Ծաւ յաւէտ երկնչիմ՝ վասն զի ահաւոր և անտանելի
 և ՚ի սահմանէ բանի փախչելի յիշատակ անձողոսքելի
 անաչառգ քս ատենի՝ ՚ի կշտամբու մն իմ պարտաւորի՝
 արարիչ երկնի և երկրի։ Աս զի և չիք իսկ բժշկութի
 բազմախտանգ սաստկութեան վերացս անողջանալի ,
 խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոց ժանեաց՝
 սրտողին զանձն իմ ՚ի կորուստ։ Սանաւանգ զի ոչ գոց
 պատասխանի , ըստ առակողին , յաւուր պատերազմի ,
 և ոչ բանիւ իրաւանալի , և ոչ վերարկուաւ պատրա
 պարելի , և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի . ոչ առ երեսս
 բանիւք մատչելի , և ոչ կերպարանօք երբէք խաբելի ,
 ոչ յօդուածովք բանից ստելի , ոչ արագմամբ ոտից
 փախչելի , ոչ թիկանց դարձուցանելի , ոչ դիմաց ընդ
 երկիր մածուցանելի , ոչ բերանով ընդ հող հաստելի ,
 ոչ ՚ի խորս երկրի զօղելի։ Վանղի մերկ են քեղ ծած-
 կեալքն , և հրապարակեալ են աներեւոյթքն . արդա-
 բութիւն իմ նուազեալ և իսպառ ունայնացեալ . մե-
 ղանքն յայանեցեալ և յաւէտ առաւելեալ . չարիքն իմ
 մնացական , և ես կորստական . իրաւանցն կշիռ պակա-
 սեալ և անիրաւութիւնն իսկոյն զօրացեալ . բարեացն
 բերք հալեալ , և սխալմունքն արձանացեալ . աւանդն
 կորուսեալ , և դատակնիքն այժմէն գտեալ . մահուն
 մութհակ գծեալ և աւետեացն կտակ եղծեալ։ Վա-
 բերարն տխրեցեալ , և բանտարկուն ուրախացեալ .
 հրեշտակաց գունդն թաղծեալ , և սատանայ խնձղիւք
 սարեալ . վերնական զօրքն ողբացեալ , և ստորնայինքն
 բերկրեցեալ . սպանողին մթերք լցեալ , և պահողին
 գանձն կասրտեալ . օտարին կողմն կանգնեալ , և ըս-
 տացողին սրբգեւ մատնեալ . հաստողին ձիր մուս-
 ցեալ , և կորուսչին հաղբքն պահեալ . երախտիք
 փրկչին հենգնեալ , և բելիար զուարթացեալ . կենացն
 աղբիւր փակեալ , և դուռողին ժանգ ժանդիս ժամա-
 նեալ։

Վ Բ . Եւ արդ ո՞չ սպաքէն ըղձալի էր , բստ գրոյն կան խուժի նախաձայնելոյ , ոչ ստեղծանիլն երբէք յարգանդի և ոչ նկարիլն ՚ի յորովայնի , ոչ ՚ի ծնունդ յառաջագայիլ և ոչ ՚ի լոյս կենաց հասանիլ , ոչ ՚ի թիւս մարդկան գրիլ և ոչ ՚ի հասակ աճման ամբառնալ , ոչ ՚ի սրտիկեր գեղոյ զարդարիլ և ոչ բանիւ հանգերձաւորիլ , քան ընդ այսպիսեաց սաստկագունից և սարսափելեաց ըմբռնիլ սարսուց , զոր և ոչ վիմաց կարծրութիւն բերէ , թող թէ մարմնոց լուծականութի :

Գ . Եւ արդ տուր բարեգուծ՝ ազաչեմ՝ զբեղ , տուր ինձ ողորմութիւն , որ զայստսիկ դու ինքնին քեզէն քոյովդ բանիւ մեզ սահմանեցեր ասելով , թէ տուր զայդ նուէր յանուն փրկութեան ձերոյ աստուծոյ , և սուրբ եղերուք . զի զողորմութիւն կամիմ , և ոչ զզաւտարագ : Ե՛հա բարձրացիր վերստին խնկեալ այսր յիշատակաւ , որ ունիս զամենայն , և ՚ի քէն է ամ , և բեզ փառք յամենեցունց . ամէն :

ԲԱՆ Ե .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . Եւ արդ ես երկրաձինս մարդ՝ կենցաղականաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ , և յիմարութեամբ սատրու զականաւ գինեաւս յիմարեալ , որ ամենայնիւ ստեմ , և ոչ միով իւրիք ճշմարտեմ : Քանզի որո՞վք գիմօք վերագրեցելովք նշանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնեցայց

լինել յանդիման քում դատատանիդ , ով իրաւադատ
 ահաւոր , անձառ , անպատում , հզօր աստուած բողո-
 բից : Քանզի դատեալ աստտին ՚ի սոյն զպարտախ-
 տութիւն մեղուցեալ անձինս առ քումդ երախտիս ,
 ցուցից զիրաւունս քո միշտ զօրացեալ և զանիրաւու-
 թիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ : Ար արարեր զիս ՚ի
 քո պատկեր պանծալի՝ ՚ի ձեռն վեհիդ տպաւորուէ ,
 զտկարս օժանդակելով :

Բ . Օարդարեցեր բանիւ , փայլեցուցեր փշմամբ ,
 մտօք ճոխացուցեր , իմաստիւք աճեցուցեր , հանձա-
 բով հաստատեցեր , ՚ի շնչականացն որոշեցեր , հոգ-
 ւով իմանալեալ խառնեցեր , իշխանականին գոյիւ-
 պճնեցեր , ծնար հայրաբար , սնուցեր դայեկապէս ,
 տածեր ստացողապէս , սնկեցեր զամբարիշտս ՚ի քումդ
 դաւթի , ջրովն կենաց սուղեցեր , աւազանին ցօղով
 մարբեցեր , կենացն վտակաւ արմատացուցեր , հա-
 ցիւղ երկնայնով ջամբեցեր , աստուածային արեամբդ
 արբուցեր , անհպիցն և անհասանելեացն ընտանեցու-
 ցեր , զաչս երկրեղէն ՚ի քեզ համարձակեցեր , լուսովդ
 փառաց վերածածկեցեր , զհողանիւթ մատունս անմա-
 քուր ձեռացս ՚ի քեզ մատուցեր , զմխիրս անարգ
 մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարգեցեր , զհայր քո հզօր
 ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրապէս և անարժանիս իմոյ
 անձին կնքեցեր : Աչ կիզեր զբերանս լցեալ նանրութիւ՝
 ՚ի ժառանգակիցն կարգալ զքեզ , ոչ կշտամբեցեր
 զյանդգնեալս ՚ի քո կցորդութի , ոչ ստուերացուցեր
 զտեսիլ աչացս ՚ի քումդ ակնարկութիւն , ոչ արգելա-
 նաւ կապանաց ընդ մահապարտացն տարադրեցեր , ոչ
 խորտակեցեր ըզգաստակ բազկիս՝ որ անմարտապէս առ
 քեզ համբառնայր , ոչ մանրեցեր զոտոս իմոյ մատանցս
 ՚ի շօշափելն զբանդ կենաց , ոչ պատեցին զինեւ մա-
 ռախաւդք ՚ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր , ոչ փշրեցեր ըզ-
 պարս ատամանցս յըմբոշխնելն զքեզ՝ անսահմանելի ,

ոչ գնացեր բարկութեամբ խտտորնակ՝ խտտորնակի ընդ քեզ հետեւողս, իբր ընդ վրիպեալ տունն Յսրայէլի, ոչ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանիդ զանարժանս քումդ պարերդութեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ զանօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք ձեռացս և ոտիցս յարտաքին խաւարն հալածեցեր :

Գ. Օայս ամենայն մատունս բարեաց և զներելոյդ երկայնմտութի ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար, օրհնեալ և յամենայնի միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի վնասակարս պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւնս, մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմածուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաբարչութեց : Օայստսիկ քեզ, աստուած իմ և տէր, ընդ այսբանեց բարեաց փոխարեբեցի. զայս քեզ ինձէն հասուցի չարիս, ըստ մովսիսեան յանդիմանութեանն առակի, մուռացեալ զմասսօռութիւն և սիրողս յիմարութեան : Օայսց բարեաց երախտեաց կաճառս՝ ընդունայնութե գնացիւք՝ չարաչար ունայնացուցի. զայս լուսաւորութի շնորհաց անձառից 'ի բարձրելոյդ խնամոց բարդեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութե ցնդեցի : Այլ թէպէտ բազում անգամ ծանուցար կարկառմամբ ձեռին քո այցելութեան ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ ըստ մարգարէին որ զՅսրայէլէ ամբաստանութեան. և թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ, և ոչ ընդ այսմ տահմանաւ ուխտիւ փակեցայ, այլ դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս, անդտոին յոճն առաջին մատեաց, փշոցն մեղաց հերկեցի զանդաստան սրտիս յորումանն արդիւնատրութի : Առ իս ելանեն առածք անարեալ սուրբ մարգարէիցն. քանզի մնացեր յինէն խաղողոյ, և ես ընդ այնօրիկ փուշ շառաւիղեցի. դարձայ յանախորժ դառնութիւն պողոյ՝ այդիս օտարացեալ բուռն հարի զանհաստատ հողմոյ, Իբ միշտ տուտանեալ այսր անդր տարարեցի յնի :

լոյն Յորայ ընդ Ճանապարհ իմն անդարձ գնացի . ՚ի վերայ աւազոյ շինուածս յիմարութեան կառուցի : Այնատարր հետովք խաբեցայ կենացն անձկալեաց հասանել . փակեցի ինձէն զելլցն ուղեւորութիւն . բացի կամաւ զկորստեան խորխորասն : Այցի զպատուհան ըսելեացս իմոց առ բանիդ կենաց ընդունելուի . կափուցի զաչաց հոգւոյս հայեցուած առ ՚ի զկենացն դեղ նկատել : Աչ ընդոստեայ ՚ի թմբբութեանց Լբմանէ մտացս ՚ի պատգամ փողոյդ ահաւորութեան . ոչ ըզգաստացայ ՚ի բողոք գուժի հրափորձական աւուրն ընտրութեան . ոչ երբէք զարթեայ ՚ի նիրհմանէ բնոյն մահացուի , որ ՚ի կորուստն կարապետէ : Աչ ետուհանդիստ քոյ հոգւոյդ ՚ի մարմնեղէնս տաղաւարի . ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս խառնեցի զմասն շնորհաց քումդ պարգեւի . իմոյս ձեռօք կոչեցի կորուստ , ըստ առաւկողին , զհոգիս կենդանի մահացուցանել :

Դ . Աւ զի՛նչ է ինձ սակաւս և նուազագոյնս յօղել սահմանս կակճելիս չափաբերականս , մինչ անցեալ է ըստ քանակութիւն և վրիպեալ ըստ բժշկութիւն : Արդ քո է ընձեռել կեանս հոգւով մեռելոյս , և անխափալութեամբ մատչել առ այցելութիւն դատապարտելոյս որդի աստուծոյ կենդանւոյ . քեզ փառք յամենայնի . ամէն :

ԲՆՆ Օ.

ՎԵՐՍԻԻՆ ՅԱԵԼԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

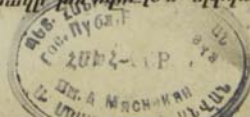
3969 1009
39246

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ Ց
ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԽՍԿ արդ զինչ բարւոք գոյ առ այս, կամ որ օ
գուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծուե
լքանել, և ոչ զամբարեալ շարաւ մահացու վերիս
խարանաւ բանիս արտաքս հերքել, և կամ զձանբուլի
սրտիս մթերեալ ցաւոյս հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտ
կացուցանողական հնարաւորութեամբ, մատնամուխ
զգուանօք փսխել:

Բ. Եւ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ ՚ի փառս
քնդ սրցն դաս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու, և
չթուներ իւրեանց ցնծութիւն, ըստ առակողին և սաղ
մասողին, ՚ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանիսն իմ յի
շատակել համայն աստանօք. թէպէտ առ իմում թե
բուե բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք իցեն,
իբր տպաշաւեալն քան զանապաշխարն: Տօնելի եղև
Մանասէ առ իմոց պարտուցս առաւելութի, պատուե
ցաւ և փարիսեցին առ դժնէիս ամբարշտութի, գո
վեցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտազանցուի
յիշատակեցաւ կեղծաւորութի որդւոյն Վմասեայ առ
անշնորհութի ապախտաւորիս, օրհնաբանեալ եղև ա
ւազակն, որ դատախազն է անհաւատից, պատուեցաւ
և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողոց: Աչ սրս
կաս քան զՓարաւոն զստեղծուած սրտիս իմ խտացու
ցի, ըստ օրինակի իսրայելութի մրկիաց ծովու ծփեցայ:

1515

2
1515

ուչ այնքան սարսեցի և պատկառեցի ՚ի սաստկութենէ բուժող հրամանի, որքան ալիք ծովուն յեղերացն, ՚նդ թիւս չափուց կչուութի առ իմն գործոց՝ և աւագայն կոյտ սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիցն շիղջք առ համբարս իմոցս անօրէնութեանց:

† Գ. Օ ի թէպէտ և յոյժ բազում են մանուկն ՚ի յափունս ջրոյն համահաւաքեալք, այլ ուրոյնք և առանձնականք ՚ի ճննդոց աճելութենէ. իսկ մեղանք իմոցս յանցանաց՝ անթիւք. զորս անհնար է առնուլ ՚ի միտ, Սմն և ճնունդք իւր, ոմն և շառաւիղք իւր, ոմն և բիծք իւր, ոմն և արկածք իւր, ոմն և փուշք իւր, ոմն և արմատք իւր, ոմն և հաստուածք իւր, ոմն և սրտուղք իւր, ոմն և նշխարք իւր, ոմն և ճիւղք իւր, ոմն և ոստք իւր, ոմն և արմկունք իւր, ոմն և ճիրանք իւր, ոմն և մատուկք իւր, ոմն և խլրտմունք իւր, ոմն և զօրութիւնք իւր, ոմն և ազգմունք իւր, ոմն և նըշմարանք իւր, ոմն և տիպք իւր, ոմն և մնացուածք իւր, ոմն և ստուերք իւր, ոմն և մթութիւք իւր, ոմն և յարձակմունք իւր, ոմն և հնարք իւր, ոմն և պատիրք իւր, ոմն և դիտմունք իւր, ոմն և դիմեցմունք իւր, ոմն և չափք իւր, ոմն և խորք իւր, ոմն և գարշութիւք իւր, ոմն և կայծակունք իւր, ոմն և կիրք իւր, ոմն և մթերք իւր, ոմն և գանձք իւր, ոմն և ցնցուղք իւր, ոմն և ազրերք իւր, ոմն և գիւտք իւր, ոմն և շանթք իւր, ոմն և հրդեհմունք իւր, ոմն և պատկառանք իւր, ոմն և վիհք իւր, ոմն և անդունդք իւր, ոմն և բորբոքմունք իւր, ոմն և աղջութիւք իւր, ոմն և ամպրոպք իւր, ոմն և կայլակք իւր, ոմն և հոսմունք իւր, ոմն և հեղեղք իւր, ոմն և սառնամանիք իւր, ոմն և դրունք իւր, ոմն և շաւիղք իւր: Հնոցն և տապ իւր, հրատն և գողորշիք իւր, հալոցն ճարպին և ճենճերմունք իւր, օշինդրն և դառնութիւն իւր, կործանիչն և հնազանդեալք իւր, բռնաւորն և յելուզակք իւր,

գուռոզն և սպառազէնք իւր , աւաղակապետն և գումարտակք իւր , գազանն և կորիւնք իւր , խածանողն և ծակոտուածք իւր , ապականագործն և նմանիք իւր :

† Դ. Արդ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեանց սպականողաց ոգւոց համայնից , դասեալք ընդ ինքեամբք նուաճուիք մասանց՝ իւրաքանչիւրոք ՚ի սոցանէ բիւրք բիւրուց և հազարք հազարաց . իսկ զհամայնիցս թիւնա միայն զօրէ իմանալ , որ զառ ՚ի մէնջ չէութիւնն գրեալ՝ իբր զէութի գործոց տեսանէ : Այլ արդ եթէ որ զանձն ոչ խաբէսցէ , և առ երեսս ոչ կերպարանեցի , և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեցէ , և մարդ զինքն ծանիցէ , և հասարակաց բնութք վարեցի , և երկրաւ ծին զանձն դիտեցէ , և ՚ի չափու իւրում կանոնին կացցէ , իմասցի ծանիցէ զնախաթիւ մասունս արկաւ ծիցդ վերագրելոց , թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զընաւ իսկուին սահմանեցի , որ ՚ի մերս բնուէ պտուակի ազգի ազգի վրիպականութի . այլ ՚ի բիւրուցն արգասեաց չարեաց չափ մի երեւեցուցի , զի նորօք և զայլսն իմաստասիրեսցիք , թէպէտ և ոչ բաւանդակապէս :

ԲԱՆ Է.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ զի մի զգիրկութեանն վստահութի ՚ի սպառկորեցից , և ապագէն եղեալ մատնեցայց այսքանեաց աներեւութից ընդդիմամարտից , որք ոչ այլ ինչ են՝

քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք զոր վերագրեալքդ տահմանեցին՝ զորքանու թի պատկերին ձեւոյ եզեալ ահարկուս, ցուցից առ սմին բաղմարոյ բռնութե՛ մարտկացդ՝ զօրեղ ախոյեանս անձականս՝ առ մեհայաղթողս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս և դժուարակու թ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկք և տաժանմունք: Վանդի զայն ամ դունդս չարուէ բանաարկուին զօրաց՝ սակամի արտօսք կաթուածոց աչաց, իբր զճճիս զեռունս բաղմոտանիս խխայթից երկրի տկար խլրոմանց՝ անկեալ ՚ի վերայ ծորումն ձիթոյ կամ դոյզն դեղ ինչ սուտակչական, ցամաքեցուցանէ. և դոյզն մի հառաչումն սրտի հեծուէ ելեալ ՚ի յոգւոյ, իբր շնչումն հարաւային ջերմուէ խառնեալ յարեւու, զառնամանեաց սաստկուի հալէ. քանդի ըստ միումդ նմանուէ հեշտածինք են, և ըստ միւսումդ դիմադրութեան դիւրամեռք:

Բ. Այլ ես ոչ երբէք կասեցից դասել զգատասպարտեալս՝ բանից կսկծմամբ, պարսել զպարտաւորեալս՝ իբր զվնասակար անիրկանաւոր անհամոզելի. վասն զի զոմանս սատակեալ ՚ի յիմոց նեղչացն, ոմանց զօրութի տամ կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ: Տունկս դառնոտեան, որ զգարչութի անառակ վարուց ծաղկեցիբարունակս ապականաբեր և մահողկուզեան, որ զկսբըստեան գինիին երկնեցի. Վանանու զաւակս՝ և ոչ Յուդայի, ըստ ասից մեծին Ղանիելի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութեան. Ժառանգս դժոխոց, և ոչ փառացն փափաքելեաց. նիւթս տանջանացն, և ոչ հանգստեան: Ապերախոս առ երախտաւորդ, ապա շնորհս առ բաղմապարգեւդ, միշտ մեղուցեալս առ երկայնամիտդ, դառնացուցիչս քաղցրութե բարերար ըրդ, ծառայս չար և վատ, ըստ տերունեան յանդիմանութեն, իմաստունս զչարիս գործել ըստ Ասայեայ նախասացութեն, ժիրս առ ժանդագործութիս զազ

բուժե՛ն : Փոյթս առ ՚ի բարկացուցանել զտէրն , մըշ-
տաշարժս առ գիւտս սատանայականս , հանապազոր-
գեան վիշտս ստացողին , թոյլս առ բարեացն թռիչս ,
ծոյլս առ երանուէին ընարուէ , գանգաղս առ դիտմունս
խոստացելոցն , անարիս առ կարիս պիտանեացն և օղ-
տակարացն , պաշտօնեայս տիրադրուժ երախտամուաց :

Գ . Վայ անձինս մեղաւորի , զի զարարիչն իմ բարկա-
ցուցի . վայ որդւոյս կորստեան , որ զկենդանուէն ձիր-
մուացայ . վայ պարտապանիս անհամար բիւրուց քան-
քարաց՝ որ ոչ գոյ հատուցանել . վայ բեռնակրիս ծան-
բուժե՛ն մեղաց դժնէից , որ չունիմ դառնալ առ հան-
գըստարարն . վայ վնասակարիս տէրունեան պարտուցն ,
որ չիք հնար յանգիման լինել հզօրին . վայ եղէգնա-
խըռիւ կիզանողականս նիւթոյ , որ տոչորելոց եմ ՚ի գե-
հենին . վայ ինձ առ այս յիշատակ , զի նեաք բարկու-
թեանն ան այրեցելովք են գործեալ . վայ յիմարուէս ,
որ ոչ մտառեցի զձածկեցելոցն յայտնուէ հանդէս . վայ
ամբարշտիս , զի միշտ անգագար ոստայնս չարեաց կը-
կեցի . վայ զմարմինս սարարողի կերակուր որդանցն ան-
մահից , կտտողացն թունաւորաց զիսորդ համբերեցից .
վայ ինձ առ արբումն մահուն բաժակի , սրպէս զյաւի-
տենականն տուժեցայց . վայ ինձ առ ելս անարժան հոգ-
ւոյս յեղկելի մարմնոյս , իբր դատաւորին ճշմարտի յան-
դիմանեցայց . վայ ինձ առ նուազուի իւղոյն լսպտե-
րաց , զի անարժարժելի է աղօտանալն . վայ ինձ առ ճեպ
տագնապի ահին պակուցման , յորժամ առագաստին
մուտն փակեցի . վայ ինձ առ ձայնին ահաւորուի դռ-
ղացուցաց և սարսափելեացն բանից՝ երկնաւոր թա-
գաւորին վճռաւ կնքելոյն , թէ ոչ գիտեմ գրեղ :

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՆԻԵՐՈՒԱԾ ԿԻՒՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՅԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զինչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ուր թաքիցես, կամ զիսորդ ապրեսցիս, կամ որ պէս ելցես ՚ի մեղաց բանդէ: Քանզի բազում են պարտիքդ և անթիւ հատուցմունքն, սաստիկ կշտամ բանքն և անխախտան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ դատաւորն, հզօր ատեանն և անաշառ բեմն, քստմնելի սպառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն, ահաբիւ հրամանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են դեռքն և անանցանելի են վտակքն, թանձրամած խաւարն և արտաքոյ պղծութիւն մառախուղն. ապականութիւն է գուբն և մշտնջենաւոր է տագնապն, ամենազբաւ տարտարոսն և անզերծ սառնամանիքն: Այլ արդ արդարեւ քեզ են գանձեալ դառինքս այսոքիկ դժնդակք և տարժանելի օթեւանք անըմբերելացդ պատուհասից, ով անարժան անձն իմ մեղաւոր, չարագործ, պոռնիկ, բազմաբիծ, և սահման անդաստանի բնաւին անմաքրութիւն: Ահա զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես թիւրեալդ ՚ի յուղղուեց և զառածեալդ ՚ի մաքրուեց, տարագրեալդ յարդարուեց և ՚ի կարգաց պարկեշտուեց, ունայնդ ՚ի լիուեց հոգեպարգեւ հարստուեց, նախանձարկու բարերարին և ամենակալ թագաւորին:

Բ. Այլ քանզի կառուցեր քեզ անել արգելան և ան

փախչելի որդայթ , խոստովանեալ քեզէն զանբժշկա-
կանդ քո վէր և զանօրինակդ հարուած , վկայելով զան-
ձինդ զարարտականդ մահու զանբուժելիդ բեկութի ;
ով չարդ 'ի բարեաց ; ով դառնութիդ 'ի քաղցրուէց ,
ով խաւարդ 'ի լուսազարմից , ով կապանալդ 'ի սրճ-
նելց , ով դսրովեալդ 'ի գովելց , ով անբարիչտդ 'ի
բարեպաշտից , ով շնչականդ 'ի բանականաց , ով ան-
միտդ 'ի մտաւորաց , ով անհանձարդ յիմաստնոց , ով
անմաքուրդ յընտրելց , ով մահացուդ 'ի կենդանեաց ,
ով խոհեբականդ 'ի սրբոց ; ով արբշխոդ 'ի սպրկեչ-
տից , ով կեղծաւորդ յարդարոց , ով անպիտանդ 'ի պի-
տանեաց , ով անարգդ 'ի փառաւորաց , ով նուազդ յա-
ռաւելուէց , ով գերիդ 'ի գերադունից , ով նուաստա-
գոյնդ 'ի վեհից , ով աղքատդ յընչեղաց , ով անարժանդ
'ի փրկութեց , ով անանկդ 'ի բարձրութեց և 'ի հո-
գեւոր հարստութեց , և հարուածեալդ յօրհնելց :

ԲԱՆ Թ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿԱՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զինչ արժանաւոր ըստ քեզ բանբասանս
չորագրեցից 'ի կտակ մաղթանաց մատենի այսր ողբեր-
գութեան , ով անձն իմ թշուառ , ամենապատկառ և
առ պատասխանիս բանից անբարբառ , անպիտան այ և
օրցն մասնակցութեան , Օ ի եթէ զիճ մի ծովուց 'ի

յորակու թիւն դեղոյ յեղեղեցից , և զդաշտս ասպարի սօք բազմօք սահմանեալ՝ ՚ի տարածումն լայնութիւն քար աննի չափեցից , և զպուրակս յոքունց անասուաց շամբից եղեգանց ՚ի հատուածս գոյութեան գրչաց կազմեցից , և ոչ զթիւ մի ՚ի բարդելոցն անօրէնութեց զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել : Այս՝ զի թէ զմայրս Սիբանանու ՚ի մի լուծ կշռոց զօրեցից , և կամ զլեւան արարատեան ՚ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արգարութեան միջնորդ կացուցից , ոչ հաւասարե այնր հարթութեամբ համազուգակցել :

Բ . Օրառս ամբարձուղէ՛ շտուերաստեղն՝ տերեւալից՝ ունայն ՚ի պտղոց , նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թղենուոյ՝ զոր տէրն գօսացոյց . քանզի սաղարթօք վարսից , այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք կերպից իբր պտակաւ իմիք պաճուճեալ , բացականացն գոտ բաղձալի . իսկ եթէ մերձեացի տնկողն խուզել զխրնդրելին , գտցէ զքեզ ունայն ՚ի բարեաց և գարշելի ՚ի գեղեցկութեանց , ծաղր տեսողաց և նշաւակութիւնք նախատողաց : Օ ՚ի եթէ ասլաժաման յանդգոյշ ժամուն հերասպանձ տունկն պտղակորոյս անկենդան , որ դոյզն պատկերն է անպատրաստից , եկն ընդ անիծիւք , և կամ երկիր ոռոգեալ ցօղով , և ոչ բազմապատիկ զաւանդս արգասեաց երկրագործութեան տածողացն մատուցանէ՝ լքեալ մոռանի , իսկ դու՝ ով անձն իմ եղկելի , սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ ՚ի ժամու իւրում պտղաւոր , իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ նախնում առակիր : Այսն զի զհամայնն ընկալար ՚ի քեզ անպակաս յառաւելութեց , սկզբնաւորեալ ՚ի մարդն առաջին և մինչեւ ՚ի սպառումն ծննդոց նորին , զբերս գործոց նանրութեանց և զգիւտս նորոգս՝ աւտելիս և անախորժելիս հաստողի , զքեզ աստուծոյ :

Գ . Այլ վասն զի եղի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութե մտացս՝ անձն իմ անպիտան , վիմօք ձք

գեղաց արձանաց բանից , իբր զանրնդ ել գազան վայրենի՝
 անողորմաբար զքեզ քարկոծել : Ար թէպէտ և ոչ պա-
 տահիմ անուանիլ արդար , սակայն յառաջնումն պա-
 տասխանուոջ՝ իբր ընդ սոսիսի ումեմն՝ ընդ անձին յօ-
 ժարամիտ կամօք ոգորիմ , ըստ իմաստութեն բանի . և
 զյոզս մտաց խորհրդոցս գազանեաց իբր զգլխաւորեալ
 յանգաւորութի չարութե գործոց խոստովանեալ , քեզ
 տարածեցից՝ ան իմ և տէր : Օ ի որով չափով չափե-
 ցից զանձինս սողտանք , ՚ի քոցդ աննուազ գթութեց
 այսրէն չափեցայց՝ ընկալեալ զչնորհդ յաճախազոյնս
 ընդ մեծագունիցս պարտեաց : Ալ որքան վիրայն հա-
 բուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեցին ,
 այնքանեօք չափովք կրկին առ սմին և իմաստք արուես-
 տից բարձրեալ բժշկիդ բարեհոյակեալ լուսաւորես-
 ցին . և ՚ի պարտուցն առաւելութի , նոյնքան փոխա-
 տուիդ առատատրութի բարեբանեալ միշտ պսակեացի ,
 ըստ խնկաւորդ քում առակի : Օ ի քո է փրկութի , և
 ՚ի քէն է բաւութիւն , և աջով քո նորոգութի , և մա-
 տամբ քո զօրեղութի , և ՚ի հրամանաց քոց արդարութի ,
 և յողորմութեց քոց ազատութի , և յերեսաց քոց լու-
 սաւորութի , և ՚ի դիմաց քոց զուարճութի , և հոգ-
 ւովդ քո բարութի , և օճմամբ իւղոյ քոց սիրովութի ,
 և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուարթութի . և դու տաս մխիթա-
 բուի , և մոռացուցանես զվհատութի , և բառնաս զխա-
 ւար վշտաց , և զհեծութի ողբոց ՚ի ծաղր փոխես : Ալ
 քեզ վայել է օրհնութիւն գովութք հանդերձ յեր-
 կինս , և յազգս հարցն և ՚ի ճնունդս նոցա , և յաւի-
 տենից յաւիտեանս . ամէն :

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵ-ԼՈՒՆԱԾ ԿՐԿԻՆ ԶԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ԶՍՊՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՄ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի միապէս մատնէ կորստեան և զղջումնն ու ժգնապէս և մեղանշէլն մոլեգնաբար . զի թէ և օտարացեղ իմն են ՚ի միմեանց այլայլութիւնք նմանութեցն , սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եղեալ , զմի և զնոյն վճատուէ ճնունդս արտադրեն : Օ ի մինն զՏՊՐԻՆ ձեռն իբր սպիկար թերահաւատէ , իսկ միւսն ըստ նմանութեան քառու տանեաց պաճարեղինաց յանդգայս եղեալ , զյուսոյն առ առան խղէ . վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաք շեալ՝ հանապաղ ինդայ սատանայ , իսկ երկրորդսն՝ ըստ նմանութե լայիլիզող գժոխորովայն գազանի՝ իբր կերակրով արեամբ պարարի :

Բ. Եւ արդ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ և յափն մահու ժամանեալ , դոյզն ինչ դարձումն շնչոյ ընկալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կազդուրեցայց , պատասարեցայց , կանգնեցայց , յարեաց յանկենդանականս կորստենէ , օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ գթածն է յամենայնի . ՚ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութե և բժշկութե պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս , ախտացելոյս և մահացելոյս : Եւ սկզբնաւոր ողբերգութե այսր աղերսանաց՝ զհաւատոցն շինուած կառուցից , քանզի և ոմն ՚ի նախնեացն սքիմբք զինեալ , փոխեցաւ իսկոյն յանմահա

կանն վիճակ վերին . զապաշխարունն զեղ ընկալեալ . ապաշաւանաց թռչակուն զգրուականն անեղծութե ստոէն ժառանգեաց , ՚ի վեր քան զորոց առաքեալ ընդ նմին ցուցանէ , որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ , ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին , և անտեսիցն ճոխութեամբ փարթամացան : Իսկ զխրատոյս տէրունի պաշտելի բանին յիշեալ առ տին , զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ որ հաւատոյն , է զի և զչափն ընտրանականացն բարեմասնունն այ հաճելեացն զննեալ աստանօր , զայս սրատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերէց առ ՚ի սրբութեցն մուտ սովիմբ հանդերձել . առանց որոյ և ոչ տէրն փառաց զիւրսն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւն , եթէ ոչ նախ լըծակից խնդրեաց բարերարունն իւրոյ զհաւատան մեր . ուստի և կեանս ընձեռել զօրէ ինքնիշխան բաւակաւ նութբ առնթեր գողով այ . քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ , օրհնաբանեալն այ բերան վիպեաց : Քանզի արգարեւ սեռն տեսուի և կատարեալ իմաստութի և առ ան ընտանուի և բարձրելոյն ծանօթութի՝ հաւատոյ մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անունն , որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի , սրատուակից գողով սիրոյ և յուսոյ : Օ ի եթէ փոքու սերմանի գոյի հատի մանանխոյ չափոյ նուաստի հաւատք զլերանց մեծութի փոխէ զօրեղապէս ՚ի սիրտս ծովու , ապա յիրաւի ընկալաք զոյն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկ միտ պաշտօն առ ան , որ զապառնխան և զճածկեալսն առանց երկբայութեան ՚ի հոգւոյն աչս տեսանէ , Այլ բորդութենն փառատրելի անուամբն սրատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն դատեալ և յուսոյ : Օ ի թէ և զերիսն հատուածս առանձնաւորականս ՚ի մի և ՚ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես , յաւէտ մեծացիս նորօք ՚ի յան . քանզի թէ հաւատաս ՚ի նա , և սիրես . որով և յուսաս աներեւութից սարգելաց նորին : Ամա փառք յաւելտեանս . ամէն :

ՎԵՐՍՏԻՆԵ ՅԱԿԵԼՈՒԱԾԻ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՍՂԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Երբ արդեւ յետինս դաւանողաց՝ ունայն ՚ի բա-
րեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս ՚ի սկզբնաւորն իմ
եղելու ՚ի ձեռն ձեռին ստացողին իմց յանէից յու-
սով հաւատամ Յիսուսի Քրիստոսի առնել զոր կամի:
Քանզի հաւատացի, վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ
Պօղոսիւ, ուսեալ ՚ի Վաւթայ, թէ և արդ կենդանի
մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ: ող հաւատովք ճա-
նաչել զնա, և զզօրութի յարութե նի, ըստ առաքելոյ,
և զհաղորդութի չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին
ասացեալքն: Այսորդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւա-
տայն իսկապէս և ՚ի նորոգս այս փոխադրութիւն, որ
՚ի մեղացն ՚ի բաւութիւն, և ՚ի չարագործութե յարդա-
րութիւն, և յանմարտութե ՚ի սրբութի, և յանբաւել-
եացս պարտեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտն
երանութիւն, և ՚ի ծառայական կապանացս յերկնաւո-
րն ազատութիւն: Քանզի զիսորդ ոչ արդեօք չքնաղ-
քան զբան՝ և ՚ի մթութե երկեւանութե խաւարի զոտեալ
և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի,
որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգե-
պէս: Ար թէպէտ և յամբարձմանէ բարձրութե գերա-
գունիցն կայից՝ ստորասուղեալ ծանրութե յանդնդային
վհին խորխորատ գբոյն կործանման, նորագիւտ մեղօքն
անջրելեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութե կենաց

Հալաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յուզի, որպէս զհօւրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մտկարդեալ վեհին հրամանի 'ի յառակս ներքինս նիրհեալ ջրհորոյն, Աւտի և մեղուցեցն խստաւ թաղծելոյ, և ակնկալուի բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութի շնորհին լքելոյ, յուսալ վերստին անդրէն միւսանգամ նախապարգելիցն փառազարդութեանց դարձեալ հասանել. քանզի և յաճուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ սոյնս, վասն զի սա զտուողին զօրութի ամենահնար աւետարանէ: Յոր խունկ հաճութեան մեծապէս հոտտի սնձ, քան յամբուբումն անուշից, և քան 'ի խառնեալն երբեմն աղացմամբ 'ի սպաս խորանին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութի նոյն նմանութեան: Բայտ որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցոմանս օխտացեալս տեսանելէօք, հաւատայք ասելով առ այդ թէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ սարգելեաց աչաց նոցա լոյս, և թէ ոչ նախ զհաւատոյն գրաւ ընկալաւ: Քանզի զի նչ քան զմեռելութի քառօրեայն դիոյ առ կենդանութիւն մեղ անյուսազոյն, առ որ կանանցն ժամանելոյ 'ի յոտս արարչին հաւատոյն հանդերձանօք, անցապաղարար զփառացն այ տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղբօրն կենդանութիւն:

Բ. Իսկ աստատին անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի մեղանացն՝ հզօրագոյն են վկայք: Նախ Ննովք, զկնի Նհարոն, յետ նոցա՝ Նաւիթ, դարձեալ և Պետրոս. ընդ որս և փոքրն Նղիսազար, որ 'ի մեծէն այ ողորմեալ մեծագունիցն վկայեցաւ: Մեռելորդ է առ այս և բանն առակի անառակ որդւոյն. թողում զպոռնիկն՝ որ 'ի տեսանէ դավեցաւ, և զմարտաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն հաւատովքն պատկեցաւ, և զոր անբաւելին են պարտիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին, առ

որս և գլխաւ որն ընտրելոց Պօղոս, որ երբեմն նախնին էր անօրինաց Յորոց ոմանք ծանօթու թեամբ օրինին գլորեալք անդրէն կանդնեցան բիւրասպատկեան գերազանցութիւք քան զնախակրօնիցն առաւելութիւն : Իսկ որ նախ քան զօրինակին տուչութիւն՝ զաւանդն պահեալ հայրենի մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի սկզբնահօրն դաւանութեան, որ և զնախնւոյն պարտիս ինքեան վարկուցեալ, զնորայն իւրովքն տուժեաց կրից տաժանմամբ, ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ ՚ի յերկրի, այլ շարչարեւեաւն մարմնով՝ բանականաց բնութիւ կենաց կարապետ՝ յաղթող զօրապէս բռնութեան մահու փոխեցաւ : Իսկ ոմանք ՚ի բուսոց տհաս հասակին չարութեամբն յերկարածեալ, ՚ի կատարեալ տիս ժամանակին ոչ ՚ի բարձրութեանն կայից հոսեցան, քան թէ ՚ի ստորնականաց թշուառութեց դժնեկից կենացս ՚ի կամարն երկնից համբարձան : Ալ թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ ՚ի չարեացն դարձ, որ մինչեւ յոսկեղէն նիւթ յեղանակեալ հողոյս գոյութեան, և պատկերն արքունի ՚ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ արքունականն քանդակուածով, անկորուստ և անխոխադիր և յաղթող դաւածանութեան զմերս ենթադրեալ բնութիւն, աստ առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւորութիւն անքող և անվերարկու՝ տերամբ Քրիստոսիւ ուխտեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի ՚ի մեզ բանն տէրունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութե և կնիք հաստատութեան առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկնային անմահ կենդանի և մշտնջենաւ որ բարեխօս : Այդա ուրեմն ըստ այսու կանանի ճշմարտագունի, և անխոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց չթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն չնորհի. քանզի արդարեւ յարդարացուցանելն զմեզ աստուծոյ՝ ոչ որ զօրէ դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի :

Գ . Այլ յայս անտուերագիր վստահուի սպաստան , կամ կործանեալս՝ կանգուն , թշուառացեալս՝ յաղթող , վրիպեալս՝ ՚ի դարձն կենդանական , ամենաթշուառ չարագործս՝ ՚ի յոյսն , մահու մատնեցեալս՝ ՚ի կեանսն , ընդ ապականութիւն վաճառեալս՝ ՚ի ձիրն , դժոխային գործովք գրաւեալս՝ ՚ի լոյսն , ստորնասէր անանակենցաղս՝ յերկինս , կրկին գայթակղեալս՝ ՚ի վերստին փրկուին , մեղօք կտպեցեալս՝ ՚ի հանգստեանն խոստումն , անբժշկական վիրօք վարանեալս՝ ՚ի դեղն անմահացուցիչ , տամբակեալս վայրագութիւնս՝ ՚ի սանձսն հանգարտութիւն , սրացեալս վարատական՝ ՚ի կոչումնն , ապառուս գժնդակս՝ ՚ի հեղութիւն , ընդդիմաբան լուտացողս՝ ՚ի ներումնն : Ի Քրիստոս Յիսուս և ՚ի Հայրնորին հօր և ահաւոր , յանուն և ՚ի կամս բարերարուն Հոգւոյն ճշմարտի . օրհնաբանեալ իսկութեանն և միաստուածութեանն՝ զօրութիւն և արքայութիւն , մեծութիւն և փառք յաւիտեանս . ամէն :

ԲԸՆ ԺԻ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒՄԸ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԵՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

Ի ՕՍԻԲ ԸՆԴ ԼՍՏՈՒԾՈՑ

Ա . Այլ արդ քանզի յաւէտ յառաջնում զղջմանն յուսահատութեն բանիւ լքայ , և տարակուսանաց հեծանաւն ՚ի մահ ձաղկեցայ , աստանօր ՚ի յուսոյն կերպարան փոխեալ յարգահատել համարձակեցայց , զվր

բորդու թիւն սուրբ կարգալով յօգնականութի ինձ մեզաւորիս : Արեւանդատին իսկ յօրհնարաննէն և ՚ի դաւաննէն զկենդանարարն բնաւից անձ, իսկոյն և կոչումն բնատանի ձայնի ահաւորութեան անուան շնորհաձիրն բարերարի՝ մահացելոյս է կենդանութի, ըստ մարգարէին նախաձառութեան, թէ որ կարգայ զանուն անուան, նա կեցցէ : Իսկ ես ոչ միայն կարգամ, այլ նախ հաւատամ մեծութեան նորին, ոչ եթէ վասն պարզեւաց նորա մատուցեալ յոգոք գեգերիմ, այլ իբր զկենդանութի իսկապէս, և զնչոյ մտրեւառութի հաւատով, առանց որոյ ոչ է շարժողութի կամ ընթացութի. զի ոչ այնքան յուսոյն հանգուցիւ, որքան սիրոյն կապանօք բերիմ : Աչ ՚ի տուրան, այլ ՚ի տուողն յաւետ կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի. ոչ կենացն փառապանօք, այլ կենարարին յիշատակաւն միշտ ձենձերիմ. ոչ վայելիցն տարփանօհեճեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք յերիկամանց աստի կականիմ. ոչ զհանգիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս աղաչեմ. ոչ հարսնարանին խնձոյխք, այլ փեսային անձկութեամբ մաշիմ : Ի ձեռն որոյ զօրութեան վատահապէս ակնկալութի վերագրեցեալդ յանցանօք բեռանց՝ աներկմիտ յուսով հաւատամ ՚ի կարողին ձեռն ապաստանեալ, ոչ քաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել՝ յոգորմութի և ՚ի գթութի և յերկնիցն ժառանգութիւն, թէպէտ և յոյժեմ տարագրելի :

Բ. Եւ արդ բաղում պատկառանօք ամուշեցելոյ դիմաց կորացեալ, զմիջնորդ ազգեան կախուցմանց երկակի շրթանցս՝ արժանատիակ աղխիւ կարկելոյ՝ առ անհամարձակ լեզուիս շարժութիւն, նորոգեցից ՚ի յերդ հառաչման պաղատանաց յեղանակութեանց աղիողորմ հեճեճանաց ՚ի բարձունս աղաղակելոյ :

Մաղթանք զօրուորք արհաւրաց զիշերայնոց :

Գ. Ինկալ քաղցրութիւն , տէր անհոգ , զգառնացողիս
 դաղաչանս . մատիւր գթութիւն առ սպառնաւորալս զիմօք .
 փարատեա , ամենապարգեւ , զամօթական տխրութիւն .
 բարձ յինէն , ողորմած , զանբերելի ծանրութիւն . ան-
 ջրալետեա , հնարաւոր , զմահացու կրթութիւն . աւա-
 բեա , միշտ յաղթող , զխաբողին հաճութիւն . բացադրեա ,
 վերնային , զմտելոյն մառախուղ . կնքեա , կեցուցիչ ,
 զկորուսչին ընթացմունս . ցրուեա , ծածկատեա , զբմ-
 բրանողին չար գտմունս . խորտակեա , անբնին , զմար-
 տողին զիմեցմունս . Տեառնագրեա քո անուամբդ ըզ-
 լուսանցոյց երդ յարկիս . պարփակեա քո ձեռամբդ զա-
 ռաստաղ տաճարիս . գծագրեա քո արեամբդ զմուտ
 սեմոց սենեկիս . կերպացո զքո նշանդ 'ի հետս ելից
 մաղթողիս . ամբացո քո աջովդ զհանգստեանս խշտի
 մաքրեսցես 'ի հաղբից զծածկարան անկողնոյս . պահես-
 ցես քո կամօքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս . անխարդախ
 արասցես զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս . կացուսցես
 շրջափակ զպար զօրուդ երկնայնոյ . կարգեսցես 'ի զիմի
 բնդդէմ գիւացն դասու : Տուր հանգիստ բերկրութե-
 մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորութե՛ն գիշերիս , բարե-
 խօսութիւն հացուածոց սբյ անձնա՛նքիդ և ամենայն ընտ-
 բելոց : Ամփոփեալ պարուրեա զպատուհան տեսուէց
 զգայարանացս իմաստից անզարհուրելի զետեղմամբ 'ի
 ծփական խռովուէց , կենցաղական զբաղմանց , անբճա-
 կան երազոց , խօլականաց ցնորից , յիշատակաւ քո յու-
 սոյդ անվնասելի սրաշտպանեալ : Այլ սթափեալ վերբու-
 տին 'ի ննջմանէ ծանրութե՛ն ամենազգաստ արթնութիւն ,
 հոգենորոգ զուարթութիւն 'ի քեզ արձանացեալ , զայս
 ձայն մաղթանաց բուրմամբ հաւատոց քեզ , ամեն-
 օրհնեալ թագաւոր փառաց անձառից , փառաբանս .

դաց երկնագուժար խմբից երգակցեալ , յերկինս առաքել : Օ ի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոյ յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

ԲԱՆ ԺԳ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ բարերար հզօր ահաւոր , հայրդ բարի ողորմութեանդ շնորհի , որոյ անունդ իսկ մեծիդ զգըթութիւն և զընտանութի աւերտարանէ , քաղցր դրժնէից և անգոհացողաց : Ինդ քեզ և որդիդ քո իբրեւ զքեզ , զօրաւոր ձեռն իբրեւ զքոյդ , անժամանակ տէրութիւն անհաւատութիւն , ընդ արարչութեդ քում բարձրացեալ : Եւ հոգիդ սուրբ ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ ՚ի քէն անսպառութիւն , կատարեալ իսկութի գոյի , էութիւն մշտնջենաւոր , հաւասար քո ամիւ , փառակից որդւոյ քոյ տէրութիւն : Երբեակ անձնաւորութիւն՝ համայն անքնին , արոհեալ ՚ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ . իսկ միաւորեալ համազուգութիւն , նոյնազոյ բնութիւն տիրապէս , անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդուող երկիցութիւն ումեմն ՚ի յումեմն և ոչ բթթեւ մի ահաս առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ , քան թէ պատճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուեր լուսոյ՝ որ առ մերն է ծախսութիւն , միով սրահաւ սրբասացութեանս կրնաբար անկողնաբար անձնեալ : Քանզի արդարեւ վերաձայնեալս այս խոյն

տովանու թի՛ երեքփառատրեանդ դաւանու թեան զվէ՛ մն
 հաւատոյ Պետրոս երանեաց . իսկ զդատապարտելոյս
 անձն մեզօք՝ բարեհրաման քո անհարկու թիւ , ով խնդ-
 րողդ գերելոյս , հրաշանորոզ արդարացուցէ : Քանզի
 թէպէտ և քո իցեն պարգեւք , և քո ողորմու թիւնք ,
 այլ ոչ ՚ի սարգեւան ես այնքան հռչակեալ , որքան յու
 զորմու թեն . զի երկրորդն զբոյդ յաճախէ զփառս , իսկ
 առաջինն զճգնաւորացն յայտնէ զգործս . զի պարգեւք՝
 վաստակոցն են փոխատրու թիւք , իսկ ողորմու թիւք՝ մե-
 ղուցելոյս բարերարու թիւնք :

Բ . Աւարդ մի զօրացին մարդկայինս գործք առաջի
 քոյդ շնորհաց , նմ գթու թեց , թէ և անդր իսկ ի-
 ցեն քան զօրէնս հասարակաց բնաւորականս հոսմանց .
 այլ յազթող եղեալ քոյդ երկայնմտուէ , նուազ եղիցի
 առ քումդ մասին ընթացք երկրածնաց : Քանզի և որ
 մաքրու թին պերճանային օրինականացն վաստահու թիւք ,
 ՚ի լուսաւորել քոյդ արդարու թե գուշակ ներկայիս , ա-
 մենանուազ անձկու թիւ լքեալ հրէու թին յետնեալ , և
 յաւեա ընդ տարագրական ողորմելոցն , առաւել նորս
 դտան կարօտեալ մարդասիրու թե : Աւ քանզի նմ ինչ
 հնարաւոր է քեզ , բարերար , լուր պաղատանաց գոչ
 ման հեծու թես՝ որ կարգամս առ քեզ , ողորմեա , կեցո
 և մարդասիրեա : Օ ՚ի քո է երկայնմտու թիւն , քաղց-
 րու թի , փրկու թիւն , բաւու թիւն , և փառք յամե-
 նեցունց յաւիտեանց ազգաց . ամէն :

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՊԱՂԱՍՏԻՄ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ , արքայ
երկնաւոր , գովեալ անպատում , որդի անձառ մեծիդ
աստուծոյ . խոնարհեցո զունկն քո՝ բարձրեալ բարե-
գուլթ , կենաց սպաւէն , նորոգ մերձեցեալ կրկին աւ-
տանօր 'ի հառաչումն նուաղս ձայնի վիրաւորելոյս :

Բ. Ոչ ցուցեալ է երբէք , եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի
ձեռն աւազակացն սրոյ խողխողեալն , քանզի կարկա-
մեալ էր . ոչ ձայն պաղատանաց զկնի արձակեաց , քանզի
անկռինչ էր . ոչ մատամբքն տատանելոյ զաղէտ վտան-
գին յայտնեաց տեսողիդ , քանզի խորտակեալ էր . ոչ
աչս կողկողագինս արտասուօք ողբոյ՝ բարերարիդ յան-
դիման կացոյց , քանզի վնասասպարտ էր . ոչ 'ի պատգամ
բանից միջնորդի զողորմածիդ կամս հաճեցոյց , զի ա-
նայցելու էր . ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն
արիւնեբանգ ներկուածով ձորձոց զգթածիդ զսիրտ
ճմլեցոյց , վասն զի անյոյս էր . նա և ոչ ծնգովքն հաս-
տատութիւ իբր գարշապարաւ ոտին վարեցաւ , այն զի
անյարիր էր . քանզի կիսամեռն ասել կենդանւոյն՝ սա-
կաւ ինչ նուաղ է 'ի մեռելու թե՛նէ : Ս'անաւանդ զի 'ի
քոյոցդ խրատեալ բանից , և բարերարեալ քոյդ ողոր-
մութիւն , և փառօք քո լուսաղարդեալ , ոչ միայն զի ոչ
վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից , այլ ստահակէլ
ապստամբութիւն յիւր թշնամեացն թիւ յաւելաւ , ընդ

նոսին դաշնաւորեցաւ, միաբանեաց պտելեացն քոց,
 Գ. Իսկ դու բազմապարզեւ, բարերար, անոխակալ,
 ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ սրահեցեր դարազործին
 մեղաց յիշատակ, այլ և ոչ բանիւ յանդիմանեցեր. ոչ
 սոնն հարեր անկելոյն, այլ կարեկցաբար մատուցեալ
 զծայրագոյն ցուցեր զիննամս: Սէ քահանայապետ ըստ
 ահարովնեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ մահունն պաշ-
 տօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և բռնալիր քարանցն
 ձգմամբ ՚ի խորտակումն խոցելոյն արադեալ մատեար.
 և ոչ որո՞ղ զեւտականն կարապետային անկատարազործ՝
 ՚ի յերկուցն միջի բաժանեալ խորոց, հնոյն լոււմն և
 նորոյս սկիզբն, ունայն ՚ի հոգւոյ յապաշխարանն հան-
 դիսացեալ՝ զվիրաւորելոյն տեսեր զվտանդ, զի մի սա-
 տակիչն օշինակութիւ տապարաւն արմատակորաւ՝ ըզ-
 մահունն պաշտօն ՚ի քեզ նկատեալ, յառաջ քան զփորձ
 առակայիցն սատակեցի. այլ հեթանոսացն սրահպան ա-
 նուն ասորեստանեացն, որք ՚ի հրէիցն բնկալեալ զօրէնս
 ամբողջ սրահեցին, զոր նք մոռացան, նոցին կցորդեալ
 մարմնոյդ վերարկուաւ մերակերպարան խառնութիւ,
 զազատարան դժագրեցեր զաւետիս առ օտարազգիսն.
 և անաբարդ ներգործութեամբ անապականաւ ձեռն
 կարկառեալ, յարուցեր զմարդն նախնի մեղուցեալ ՚ի
 մահ իւրովքն ճննդովք: Օտրամեցելոյն սիրտ բերկրե-
 ցուցեր, և զվհատեալն հաստատեցեր, և զթշուառա-
 ցեալն միանգամ՝ կրկին զուարթացուցեր: Աւազանին
 կենարար օժմամբն և բաժակաւն լուսոյ լցեր. հացիւդ
 երկնայնով արարչականդ քոյին մարմնով՝ նոր յեղանա-
 կեցեր: Վերակացութիւ երջանկացն ազանց ընտրելոց
 յանձանձեցեր, գրգեցեր և խնամարկեցեր: Հանդարտ-
 ընթաց գրաստուուն տածողութիւ անզգուելի սրահեցեր,
 մինչև յարկն լուսոյ ամեր: Ի ձեռն երկաքանչիւրոց
 միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց տուչութիւ կրու-
 կաց կենդանականաց, մարդասիրապետ դարմանատրե-

ցեր : Այլ որպէս երբեմն ընդ Սոխէսի՝ Թեւս տարա
 ծեալ արծուոյն օրինակաւ ընկալար զնա , և ՚ի հան
 գիսան հանդարտութե՛ր երկրին բարութե՛ր առաջնոր
 դեցեր , և զբանին կերակուր ջամբել հրամանատրեցեր
 վարդապետութեանց :

Դ. Այլ արդ որ զբնաւն ծայրագունին բարութե՛ր լու
 սոյ յամի բովանդակապէս հրաշագործեցեր , զօցտողին
 զգանձ քեզ թեպհականեալ՝ զքս ստացուածն առ քեզ
 դարձուցեր , կեցո և զիս մաքրեալ ՚ի մեղաց սարտեաց ,
 որ ձրի սարգեւեւս և անսարատից . ընդ որոց և ինձ
 տացես քաւութի՛ և բժշկութի՛ , բարեգութ , զօրեղ ,
 անքնին , անեղձ , ահաւոր , օրհնեալ միշտ յաւիտե
 նից յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԺԵ .

ՂԵՐՍՏԻՆ ԵՆԱԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԻՍԿ դարձեալ աստուտ վերստին առ նոյն հե
 ծութիւն սրտիս վտանգի ինձէն մատուցեալ , սովին
 նուագաւ ՚ի նոյն ոճ բանի՝ զամենասարգեւեղ արգա
 հատեցից , տագնապել ոգւոյս վտանգիւ ՚ի սպառ . իբր
 մեռեալ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ՝ ան խոստովա
 նեալ ընդ փառացդ քո զիմս անարգութիւն , և առ չա
 բեօքս իմովք զբոյդ բարութի՛ . որովք յաղթեալ գտայ
 քան թէ բժշկեալ , և ամաչեցեալ քան թէ համարձա
 կեալ , ուխտակորոյս աւանդամուսոյ :

ԼԲ. Իսկ կրկին առակն որ առ խս, որ ոչխարին տրուպն տարացուցիւ, որ յետին անդգայու թէն էր մատնեցել՝ մոլորեալ, և ՚ի լերինս ուր ոչ է այցելու թի՛ ընդ դա զանականացն դիւաց և կոոցն վայրենու թեան թափառեալ, ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի հօտին, ոչ բան ունէի, որով և զցաւոցն աղէտ պատմէի, ոչ ձեռն ձգողական, որ համերցն է ազգողական: Իսկ դու միայն գովեալդ յսկզբանցն յաւիտեանց և յարդի ծնելոցս, գտեալ ըստ մաղթանաց գոչման երգողին՝ զիս զմեղուցեալս յաննչոյն մոլորութե՛ն, խնամողորէն տեսչութի կամաց հովիւ կոչեցար. և ոչ միայն հոգացար, այլ և խնդրեցեր. և ոչ գտեր միայն, հրաշագործ, այլ անձառելիդ բարերարութի սիրոյ ՚ի կենդանարարդ քո յուս բարձեր, և ընդ երկնային զօրուն դասեցեր ՚ի հայրենիդ քո ժառանգութիւն: Այլ արդ դու հզօր կենարար օրհնեալ այցելու գթածդ յողորմութե՛ն, եթէ զնոսա ընկալար զսպաբանեալսն աղերսանաց, որ մինն ՚ի միջոց մահու սահմանի էր չարչարեցեալ, իսկ միւսն ըստ անբանիցն անդգայութե՛ն վտարանդի բացամերժութեամբ յանբնական վայրի վարանեալ, ՚ի բառաչ ձայնի բարբառոյ, որ անկերպաւոր աննշանական, անային բարեխնամութիւն տնտեսեցեր զտիեզերահրաշն խնամողութի առ կորուսելոյն մեծ թշուառութի, յայտնեաց վերբատին և արդ գթութեանցդ խորք և բարերարութեցդ հոսանք՝ առ անօրինեալս առաւելութի վերագրելոցդ օրինակութի, առ բազմօրինակ մահու պարտականս, առ որ ՚ի բարութեց իսառնից քաղցրութեց յատուկ համաչար, առ անդամս մարմնոյ արժանաւորս հատման, առ համաձարակ ամենաբողոր աստացեալ հոգիս վերաւոր, առ հաւատարեալս անդգայութեց անասնոց, առ օտարացեալս յրնտանութի իմաստնոց, առ աննմանս հանգունակից բանաւորութեց: Ար եթէ տարացոյց գոյր, ևս առէի. թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի. թէ հան

գուճակից գոյր, ևս ճառէի. թէ հաւասար գոյր, ևս գրէի. թէ զուգագործ գոյր, ցուցանէի. թէ օրինակ գոյր, ևս ազդէի. թէ յանցեալսն, հայթայթէի. թէ ՚ի ներկայումս աստ, ևս յուսայի: Բայց քանզի անցելէ ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութի, զոր մի այն քո է քաւել, բժշկել և կենագործել, կենդանաբար համայն մեռելոց, նորոգութիդ տիեզերաց:

Գ. Օ՛ր եթէ սրբոյն սրտի տեսութեամբ երջանկին Մաւթայ անօրէնութի չարեաց բարձրացեալ ասի քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեց բեռանց դժուարակրելոց յանցմունք մեղաց, իսկ որ առ իս կրկին սխալմունք գերազանցէ քան զհեղեղին ջրակուտակ տիեզերասոյդ ամենասպառ ծովուն յորդութի, և գլխոց լերանց վերագրէ: Այլ շնչեսցէ օդ քո քաղցրութեան իբր առ Նոյիւն, և որ զլերինս հալէ զօրութի, ցամաքեցուցանել զշիղջս ջրակոյտս բազմակոհակս՝ և երկրակործան իմոցս պարտեաց և լեռնակարկառ բարձրութե մեղացս ամբարձելոց: Այլ համառօտեալ զբան քո հզոր՝ ամենակար հնարաւորութբ հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ելս քաւութե, ըստ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօրէնութի. և ներելով իմս յամառութե, ու երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգամայն, բարեգործեսցես իսկապէս, հատցես բոլորովին զանվճարելի պարտուցս զարժանահատոյց տոկոսեացս սոյժս տարժանակիրս: Այա զի և չիք իսկ առ քեզ ցատումն սրտի, և կամ բորբոքումն բարկուե, որո՞ւ ոչ կրին նենգութիք և կամ նշմարանք մթուե. քանզի կեանք են ՚ի կամաց քոց և լոյս, և ոչ արարեր զմահ և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոց ըստ Մաւթի և Սողոմոնի:

Դ. Այլ թէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ սահմանի մեծի պայմանի՝ ՚ի բարեվիճակդ քո կանոնաց՝ ոչ փութատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ ՚ի յաւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց

զպարտս . և այդ բան առ մեզ , որ միշտ 'ի բնութեան
 ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց ան-
 համար բիւրուց նորոգ յայտնելոց , որք օրինաւորին ե-
 բեւին յանդատան սահմանի ամենաբոյս փշածին բը-
 նութեանս , ըստ անսուտ քո վկայութե , որ թէ միտք
 մարդոց 'ի խնամս չարի են արձանացեալ 'ի մանկութե :
 Օ՛ր որ զկատարեալ մաքրութիւն ունէր աւետարանիչն
 կենացդ բանի Յովհաննէս , և զինքն ընդ հասարակաց
 բնութե լծակցեալ , հաստատեաց զճմարտութիւն քո
 առ իմս ստութի յոյժ արդարացեալ . թէ ասեմք , ասէ ,
 մեղս ինչ մեք չունել , սուտ առնեմք զնա : Այլ արդ
 կատարեալ է բան քո խնկեալ , և 'ի գլուխ ելեալ ան-
 պակաս 'ի ստուգութենէ առ իմս մոլորութի և դժբն-
 դակ անիրաւութի : Այսն որոյ խնայեա յիս ողորմու-
 թեամբ , քաղցրութե ճաշակաց սղբիւր , միայն օրհ-
 նեալդ յամենայն յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Երբ արդ դու միայն ան երկնաւոր՝ բարձրեալ ,
 բարեգործ , քո է զօրութի , քո ներողութի , քո բժշկութի ,
 քո առատութի , քո են պարգեւք , քո միայնոց են ձիրք
 ձրի , քո քաւութի , քո պաշտպանութի , քո հնարք ան-
 իմանալիք , քո արուեստք անգտանելիք , քո չափք ան-
 չափելիք , դու սկիզբն և դու կատարած : Քանզի ոչ

երբէք ստուերացուցանէ զոյս ողորմութե՛քն քո՛ խաւար սրտմտութե՛քն . վասն զի ոչ ես գրաւեալ ընդ մատամբք աստից՝ ՚ի վերդ քան զբան : Պատկեր անպարսպիր անդր քան զորքանուի կշռութե՛քն , անչափ լայնուի փառաց , անտարրափակ ընդարձակութի՛ն հատու զօրութե՛քն , անամ փոփելի առաւելութի՛ն բացարձակութե՛քն , անակարանալի բարերարութի՛ն գթութե՛քն : Դու դարձուցանես , ըստ մարգարէին , յայդ գտուերս մահու . որ իջեր կամաւ ՚ի տարտարոսն ներքին արգելականացն բանտի , յորում ե մաղթանացն դուռն էր աղխեալ , ե գերեալ անտի զմթերիցն կապուտ վտարանդելոցն հոգւոց , սուսերբ հրամանի յաղթական բանիդ զկապ սատակման մահուն խղեցեր , ե զմեղացն կարծիս ցրուեցեր : Դարձ առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վհիս տղմասիդ գբոյս յերկաթս մեղաց , վիրաւորել խոցմամբ սլաքաց բանսարկուին նետից :

Բ. Այլ դու յամենայնի տէրդ բարերար , լոյսդ ՚ի մեջ խաւարի , օրհնութե՛քդ գանձ , ողորմած , գթած , մարդասէր , կարող , զօրաւոր , անպատում , անքնին , անձառ , բաւական ըստ սբյն Յակոբայ , անհնարիցդ ամենից դիւրապատրաստ հնարաւորութի՛ն , հուր ծախիչ զխուրւս մեղաց , ձաձանչ կիզանող ընդհանրական թափանցանցութե՛ք խորհրդոյ մեծի , յիշեա զիս յողորմութե՛քն , օրհնեալ , ե մի յիրաւունս քո . ՚ի ներողութե՛քն քո , ե մի ՚ի հատուցման . յերկայնմտութե՛քն ՚ի հաւատուութե՛քն : Այթ կշռեսցես զմեղանաց իմոց ծանրութի՛ն , ընդ քաղցրութեան քո ե մի ընդ արդարութեան . զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է նուաղեալ , իսկ ՚ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր :

Գ. Արդ մատիր առ իս , բարութի՛ն , որպէս յունկանն բժշկութի՛ն հակառակ քո համբարձելոյն . բարձ ՚ի մեղուցելոյս զհոգմ մահու խոտովութես , զի հանգիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան : Այլ քեզ փառք յամենայնի , յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲՆՆ ԺԷ

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՄԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԴ աղաչեմ զիննամակալդ վտանգաւորաց տա-
ժանելեաց կրից թաղծութեց հոգւոց վշտացելոց, մի
յաւելլուր հեծութեւս ցաւ, մի խոցեր զվիրաւորեալս,
մի դատապարտեր զպատժեալս, մի տանջեր զչարչա-
րեալս, մի դաներ զհարուածեալս, մի գլորեր զան-
կեալս, մի կործաներ զգայթակղեալս, մի մերժեր զհե-
ռացեալս, մի տարագրեր զհալածեալս, մի ամաչեցու-
ցաներ զպատկառեալս, մի կշտամբեր զհարթուցեալս,
մի խորտակեր զբեկեալս, մի խռովեցուցաներ զամբռ-
խեալս, մի ալեկոծեր զբքացեալս, մի սասանեցուցա-
ներ զգլղղեալս, մի շիտթեր զմրրկեալս, մի կեղեքեր
զգիշատեալս, մի ջաղջախեր զբեկեալս, մի գօշեր բզ
մորմորեալս, մի կուրացուցաներ զխաւարեալս, մի զար-
հուրեցուցաներ զապշեալս, մի խորովեր զխարչա-
տեալս, մի մահացուցաներ զհիւանդս, մի բեռանց
ծանրուն մատներ զտկարս : Մի անուր յաւելլուր կար-
կամեալ թիկանցս, մի կրկնակի ողբումն դառն հեծու-
թեանս, մի ուժգնապէս վարեցիս առ հոգս, մի սաստ-
կապէս առ մոխիրս, մի անաչառապէս առ ստեղծուածս,
մի ահարկութիւն առ փոշիս : Մի ընդհարկանիր խլա-
տութիւն մեծդ ընդ փոքուս, լոյսդ ընդ ստորնականիս,
բնութիւն բարիդ ընդ ՚ի բնէ չարիս, ողկոյզդ օրհնութիւն
ընդ ստոյնս անիծից, բաղցրութիւն իսկապէս ընդ հա-

մայն դառնուածէս , փառաւորեալդ անփոփոխ ընդ ա
մենեւին անարգիս , կենացդ նշխար ընդ կաւոյս զան
գուածոյ , տէրդ տերանց ընդ տղմիս երկրայնոյ , ան
նուազ լիութիդ ընդ չքաւոր ստրկիս , անկապուտ ճո
խութիդ ընդ անպատուար տառապելոյս , անկարօտ
բարութիդ ընդ ամենաթշուառ աղքատիս : Վանդի ո՞վ
որ հասեալ յառաւօտ՝ և ՚ի ծագման լուսոյն խիթայ
մթանալ , և կամ ընթերակաց կենաց՝ մահանալ , կամ
աղատութե՛ն և պարտաւորիլ , կամ շնորհաց՝ և դա
տապարտիլ , կամ փրկուե՛ն և մատնիլ , կամ նորոգման՝
և եղծանիլ , կամ օրհնութեան՝ և տարագրիլ , կամ
բժշկութեան՝ և վիրաւորիլ , կամ լիութե՛ն և նուա
զիլ , կամ յաճախութեան հացի՛ն և քաղցնուլ , կամ
գետոց հոսանաց՝ և պտաքիլ , կամ մայրենի գթոց՝ և
նենդիլ , կամ խնամոց անեան աջոյդ՝ և զղուիլ :

Բ . Եւ արդ ընդ ակտացելոյն սաստկապէս մարմնոյն
բորտութիւն հոգւոյս վտանգաւ և ես պաղատիմ , տէր
եթէ կամիս , կարող ես զիս սրբել : Վնդ աչացուացն
նեղելոց մշտագիշերն խարխափանօք՝ մեծակական ձայ
նիւ հառաչեմ . ոչ որդի անուանեմ Վաւթի , այլ
ճնունդ էիդ այ դաւանեմ . ոչ միայն ռարբի կոչեմ ,
որ վարդապետացն է պատիւ կարծողական զիսկն գիւ
տելոյ , այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ : Աչ ձեռինդ
միայն ձգմամբ հպաւորութե՛ն , ով բարեգութ անձ մեր
ձաւոր , այլ ՚ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակն ու
նիմ զօրելլ քո բանիդ առ իմ բժշկութիւնն : Աչ թէ
ինչ խորոց կասկածանաց միջոցի բանի , որ երկմտութե՛ն
կարծի նշանակ , ՚ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմու
թեանն , այլ կամիս որպէս բարեգութ , և կարես որպէս
զարարիչ , ասա բանիւդ , և բժշկեցայց : Վնդ հարիւ
բապետին հաւատոց և ես լծակցեմ . ոչ մինչ անձուկ մի
այն բացակայութիւն հեռի լինելով խորան ՚ի խորանէ հա
ւատամ ազդել քոյ կարողութեանդ առ յարութիւն և

բժշկութիւն, այլ ՚ի վերինն երկնի բազմելով և ՚ի ստորինս երկրի բովանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հատուցանել:

Գ. Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վըձուեաց առ պոռնկին ընդունելութի, հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութի՝ ան բարութեց և տէր երանուեց, որ յաճախն ընձեռել՝ բազումս փառաւորիս, և ՚ի շատն մատուցանել՝ նովին չափ սիրիս, և յառաւելն որորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս իրաւամբք գովիս, և անմի տէր գողով հաւասարորդ ճանաչիս, և որ զբողոքն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս, և անձառելեալ ձրիւ մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախձանն պարտ վարկանիս, և մեծագրել քո զմերն՝ վեհս գոհաբանիս, և ՚ի սակաւուն տուչութիւն գոյն փառաւորիլ ոչ ամբարտաւանիս: Արա և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգործս անհամար պարտուց. զի և ՚ի ճառս երախտեաց քումդ պարգեւաց՝ նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն:

ԲԱՆ ԺԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԴ ԵՍ ԾՆՈՒՆԴՍ ՄԵՂԱԿ, ՈՐՂԻՍ ՄԱՀԱԿՈՒ ԵՐԿԱՆԿ, արդարեւ անսահման բիւրուց քանքարաց տուծից գող հատուցանող ՚ի միում աւուր: Այլ ոչ թէ

առ փոքրիկութի մարդկային մտաց հայցեմ ներուի, այլ
առ աննուազ լիութի փրկչիդ Յնի Քնի պաղատիմ մար-
դասիրութի. որ չէի երբեմն՝ և ստեղծեր, չմաղթե-
ցի՝ և դու արարեր, չե և սեկեալ ՚ի լոյս՝ և տեսեր, ոչ
յայանեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ և խրնա
մարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պա-
ղատեալ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս՝ և լուար,
ոչ հեծեծեալ և ունկնդրեցեր, գիտելով զարդեան գի-
սուածոյս՝ և չանտեսեցեր, նախահայեացդ աչօք նը-
կատեալ զպատժապարտիս չարագործութի և յօրինե-
ցեր : Եւ արդ զքո արարեալս և գբեւ փրկեալս և զայս
քանեաց ինամոց յանձանձեալս մի իսպառ կորուսցե-
մեղացն հարուած գիւտք բանսարկուին, մի յաղթես-
ցե յամառութեանս իմոյ մառախուղ՝ ներողութե քո
լուսոյ, մի սրտիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բա-
րութեանդ, մի մահացու մտեղիս՝ ամենակատարդ լու-
թեան, մի տկարութիս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրուն :

Բ. Մհա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս
յանուն քո, հզօր, արասցես ողջ իբրեւ զառաջինն մինչ
ի դրախտին փափկութեան զարտուղն կենաց կթէի :
Կաշկանդեալ գօսացեալ ՚ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն
տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութի,
ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն կքմամբ՝ սատանայական
բուռն կապանօք, զի մի զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն .
խոնարհեաց առիս, միայն ողորմած, զի բարձրացու-
ցես զփայտս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զհորացեալս
ծաղկեցուսցես ՚ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ առ-
տուածաբանութեան նք մարգարէին : Արպէս զի ծը-
նէ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, որով զստեղծ-
չիդ նկատեալ զկերպ մաղթեցից, հզօր բարեգութ,
միայն դու սաշտոպան ակնարկեալ ինամոլք անձառ քոյ
սիրոյ՝ ՚ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից դոյաւու-
րութիւն լուսոյ հաստեացես : Մնդ երկոտասանամեայ

չարեօք չարչարեալ վշտադին կնոջն տանջեցերոյ՝ գե-
տովք մեղանաց արեան հեղեղիմ. հայեաց ՚ի բարձանց
անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ուր ոչ է քղանցք
ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն
հրաշից ամենայն ուրեք զօրացեալ: Աչ օծութեամբ
իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ-
կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս վար-
սիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիժ հաւաստ
ամբարձմամբ բազկացս ստոյգ դաւանմամբ հոգւոյ ող-
ջունիւ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ,
խառնեալ հեծութիւն աղբերցս արտասուաց՝ բժշկու-
թիւն հոգւոյս աղերսեմ: Ատանեալ մեղանօք հոգւոյս
գոյուի լուծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից մի-
այնակողմամբ անհաստատ հետովք, զընթացից գործին՝
նահանջմամբ չարին՝ զհետեւականն բարձողութի շե-
նուածոյ մարմնոյս՝ առ ելս ծառոյն կենսառիթ պտղոյն
խափանեցերոյ, պատապարեսցես անդրէն վերստին, մի-
այն հնարաւորդ առ ՚ի փրկութիւն: Օփառաբանա-
բան հաստուածոյ կերպիս ՚ի քէն եղերոյ՝ ամբափակ խրց-
մամբ համրացոյց արգել հողմ բանասրկուին. հոգիդ քո
աղղեալ մեծդ ողորմութեամբ, ըստ յաւետարանին բը-
ժբշկեցերոյ, հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ
կենդանի՝ ինձ խօսողութի անայթաքելի: Մնեալ կամ
չարեօք ՚ի մահիձս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կենդա-
նի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ իմումս թշուառու-
թեան՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարերար
որդի ւն, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերականգնեա-
ցես ՚ի կենդանութի, իբր զսիրելին ՚ի յանշնչական մե-
ռեալութենէ: Ստոյգ դառնացողս ՚ի գբի մեղաց կամ
սեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արեւ անստուեր
որձրերոյ, հանցես զիս ՚ի լոյս քումդ նշուից:
Մեղ աղիողորմ թշուառութե կականման ձայնի սրբ-
ւոյն ՚ի Ասյին մօր միամօրին, տատանմամբ մատանցն.

կոծմամբ կրծիցն, հոսամբ արտասուացն, տուայտա-
նօք ասրութե գիմացն, և ևս սրազասիմ վերջին հե-
ծութեամբս, տուր յուսահատելոյս զքաջալերութիւն
միսիթարութե գթած քո բանիդ, ասելով և ինձ գո-
վեալդ բարի ստեղծիչ աշխարհի, թէ մի լար գերի
բազմաց ողբալի. որով ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ
ի վշտացելոյ ծնողին սիտիանս՝ զամենասարսո ոգիս ըն-
կալայց ՚ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ: Մնդ այսա-
կիր անզգայելոցն գիւալլուկ և քարակոշկոճ հեղձամբը
ձուկ եղկելի անձանցն, քստմնելի գիսախուիւ հերացն,
վայրեններես բանդագուշելոցն, ՚ի քէն ողորմեալ փրկիչ
բողորից, իբրեւ զնոսին առ քեզ գիմեցից. հերքեալ
մերժեսցես զգունդս չարացն ասպականողաց ՚ի քո խո-
բանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հան-
գիցէ, լցեալ զմարմինս մաքրութիւ շնչոյս՝ զգեցմամբ
անդամոցս, զգաստ արասցես զխելագարեալս ամենա-
թըշուառ: Մնդ գերեցեալ դժոխաբնակաց վտարան-
դելոցն հոգւոց արգելեալ կամ ՚ի վտանգի. զճառա-
գայթ ողորմութե փառաց քոց ծագեալ՝ լոյսդ իմ անձ-
կութեան, ՚ի կապանաց օցտողին զերծեալ զիս ասրե-
ցուսցես: Վարդնորոգայթ աներեւութե շակ վրիպակ
արահետ գարշութիւ մեղացս ջրողեցեալ ոգւոյս կեր-
պարան կայ ՚ի տագնապի. զճածկեցեալն ՚ի տեսողուեց
զչարագործին թիւնիցն այտուցմունս, քո ինքնաւորդ
զօրեղութիւ որդի նոյ, գթածաբար առողջացուսցես:
Օբազմազան տարազս ցեղիցն զանազանից աստաւո-
րութեց մահացուցանողաց իւրականօք կորստեան բե-
րիւք, դժնդակաբմատն շառաւեղօք հաստատուցելովք
ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես ՚ի
ձեռն ձեռինդ ամենակալի, որ արօրագրեալ միշտ՝ և
մշակես զսահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդի-
նատրութիւն:

Գ. Եւ քանզի անցաւ ըստ նմանութի օրինակութեց

յանցուածոցս վէր , ըստ ճարակողն քաղցկեղնի , առ բընաւ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարածումն , չէք սպեղանի իբր Խորայելի առ անչափութիւն խարանացն մատուցանել . ՚ի խարոխաց բարձիցս մինչեւ ցափն կառուցման լրութեան անդամոցս չէ առողջութի , այլ առ մենեւին անբժշկութի : Իսկ դու՝ ողորմած բարերար օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր անմահ , լուր պաղատանացս արգահատութեան սրտիս վտանգի , որ կարդամս առ քեզ տէր ՚ի նեղութեան :

ԻՆՆ ԺԹ .

ՎԵՐՍՄԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . Ի ԱՅԵԱՅ ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութեան յուսոյ ՚ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնել անձինս հեծեծանաց : Ընհաս մեծութիւն , անուն ահաւոր , բարբառ կենդանի , լուր ցանկալի , ճաշակ ախորժելի , կոչումն պաշտելի , բարութիւն խոստովանելի , ազգումն խնկելի , իսկութիւն դաւանելի , երութիւն փառատրելի , գոյութիւն օրհնաբանելի , տէր Յիսուս ընդ հօր քում գովեալ և երկրպագեալ , և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և վերածայնեալ , որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեղ , զի արասցես զմեզ վարն քոյ ըստ քեզ , լոյս անմի , յանմի ողորմած , հզօր , երկնային , և այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝ անօրէն հրաշակերտութեամբ , աղաչեմ գը

Թած , նորոգ հաստատեա : Օքոյին պատկերս մեզօք
հնացեալս՝ ՚ի քրայս հալոցաց կայծակամբ բանիդ , պա
ղատիմ առ քեզ , վերստին ձուլեա : Օխախտեալ շի
նուածս քուճի հանգստեան խորանի մարմնոյս՝ պահ
պանաւ հոգւոյս , մողթեմ բարերար , ՚ի բնակութիւն
քեզ մաքրագործեա : Սի հատուցաներ չարեացն իմ
գործոց զնոյն փոխատրութիւն : Արբեալ եմ ըստ մար
գարէին բանի՝ և ոչ ՚ի գինւոյ . Թափեա զմրուրս անօ
րէնութեան թմբուլութեան մահու բաժակիս՝ ազատա
րար հրամանաւդ ամենակեցոյց , զի մի գբոյդ քամեցից
՚ի վերջին աւուր յեանում հատուցմանն :

Բ . Արդար ես յիրաւունս քո , և յաղթող ՚ի դատաս
տանի . եթէ մահու մատնես , ճշմարիտ են գործք քո .
եթէ դատասպարտես՝ աստուտ սկսեալ զտանջողականն
կշտամբութիւն , ստոյգ են հատուցմունք քո . եթէ
յանդունդս խորոց սուղեցես , թէ զկենդանութիւն
չարժմանս բարձցես , թէ զբանիս զօրութիւն ունայնա
ցուցես , թէ զաչացս պատուհանս ստուերացուցես ,
թէ զկենացն ճաշակ ՚ի քեզ ինքն ամփոփեցես , թէ
զհասարակաց կերակրոյս դարմանս բարձցես , թէ զա
ւուրցս հարստութիւն համառօտեցես , թէ ընդ իջ
ման քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր տեղասցես , թէ ՚ի
լրութենէ բանի քոյ սովեցուցես , թէ զականջացս դբ
րունս խցցես , թէ զչնորհիդ ձիր կտրեցես , թէ զգե
տին յատակի ոտիցս սասանեցուցես , թէ յանձկաղի ե
րեսաց լուսոյդ քոյ հանցես , թէ ՚ի համօրէն աշխարհէ
աստի հերքեցես , թէ փայլատակմամբք հրոյ պակու
ցես , թէ անբժշկական ցաւօք դատեցես , թէ դի
ւաց չարաց մատնեցես , թէ գազանաց ժ
րեցես , թէ հողմով ցասման հոսեցես , և թէ
ինչ նորոգ արարած տանջանարանաց կազմեցես՝ չալ
քան զտարտարոսն և սաստիկ քան զգեհննն , թունաւո
րագոյն քան զորդունան , տարակուսելի քան զխաւարն ,

երկիւղազին քան զխորխորասան, ողորմելի քան զմերկութիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան գող սոցա :

Գ. Այլ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիք փոխատրութեացն առ ազգակցութիւն մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք նշանակիչք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս առ ծանօթութի խրնդրողին : Արպէս՝ զի ոչ ջերմն սիրով առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի ՚ի նախնումն վտանգին տազնապեալ սառնում : Այլ զի ոչ զցանկականն խորխտականութիւն սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս զանզովանալի զկիզումն : Այլ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս, արդար հատուցմամբ ՚ի մթութիւն ըմբռնողական միգին կորստեան վերիպեալ դանդաջեմ : Այլ զի ոչ խտրեցի զմանունս փոքունցն յանցանաց, իբր անվիասակարք վարկաններով, պատկանապէս, ՚ի խածանողականացն զազիրն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ : Այլ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այց առնել նմին, ՚ի դէպ իսկ ըստ գծագրութեան այսր օրինակի սպականութեանն գբոյ նուիրեալ մատնիմ :

Գ. Այլ արդ ոչ յսնուստ ամենաբարի գանձուցդ չարիս, և ոչ ՚ի լուսոյդ նշուղից խաւար, և ոչ յապաււինութեդ գայթապղութիւն, այլ ես ինձէն կորըստեան որդիս գտի զայսոսիկ, մեղանք անօրէնութե իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարկութե մթերս, հոգւոյ իշխանին մնորութեան հնազանդեալ, թողի զտեղի քո նորա, ըստ գբոյն խրատու յանդիմանութե : Այլ քանզի յայտնեցաւ յեառուստ գաղանեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսօք կերպիս անվայելուչ ստուեր ամօթոյս, ըստ մարգարէին առակի, տգեղս ցուցեալ զիս ամենեւին իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի, ծագեա յիս զլոյս քաւու-

Թեան՝ արքայ երկնաւոր . զի Թօթափեալ զմեղաց փո-
 շիս , ըստ աւետեաց ձայնին դարձելցն ՚ի Մաբելովնէ ,
 նստայց վերստին կանգնեալ ՚ի Հողոյ , և ՚ի Հաստատու-
 թիւն յուսոյդ հիմնացեալ անսասանելի , ըստ եսա-
 յեան բանին , զգեցեալ զգորութիւն բազկի կարութե-
 նախնում մարութեանն , վասն մեծութեան փառաց
 քաղցրութեան ամենապարգեւ քոյ անութեանդ . օրհ-
 նեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ Ի .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . ՏԻՐ տէր անոխակալ և երկայնամիտ , ներող , բա-
 րեգութ , հզօր , ողորմած . ահա ճշմարտութեամբ են
 գործք քո , և խոստովանեալ դատաստանք քո . վկայեալ
 են ընտրութիւք քո՝ տեսողդ ծածկութից : Ընդ երկոյ
 երջանկաց մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցովն փորձե-
 ցան և ոչ վնասեցան ՚ի Մաբելովնի , զնոցա թախծուե-
 զերզն հառաչեմ , մեղայ , անօրինեցայ , յանցեայ , ապրա-
 տամբեցայ , և պատուիրանայ քոյ ոչ անսայի : Այլ քան
 զի մարուր գողով ՚ի վնասուց նոքա , և զայս խոստովա-
 նութիւն գողէին , իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովն աղերսիւ
 ձայնակցեալ ամին ողբոց երգութեան , և այլ յաւելից՝
 ամենապարտս մահու : Ընդ Վանիելի երանեալ և սբ
 մեծ մարգարէի , որ ՚ի քում հարազատութեան աղգա-
 կանութենէ սանն Յուդայի՝ շառաւիղ ընտրեալ , զնու-

րայն առեալ ընդունական և նուիրական բանից պաղա-
տանս, իմովս պատժականութեան գոչմամբ հեծուէս
և այլ կրկնեցից : Ի մէջ գիտութեանս՝ անպատշաճա-
կանս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդակապէս . այս
է ամենայնիւ ամենայն իրօք մեղանչելն : Բոտ սահման
կշռութեան կամաց բոց արտաքս վազեցի . որ է հա-
ւաստի կերպարան բասիր անօրէնութեան : Անգիտիցն
չափոց չարութեան գործոց լըումն յաճախութե՛ն նիւ-
թեցի . որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութե՛ն : Սպառնա-
ցար, և ոչ զարհուրեցայ . արգահատեցեր, և ոչ եր-
բէք լուայ . որ է ապստամբութեան յայանի նշանակ :
Վեղ արգարութիւնն հանդերձեցեր, բարերար, և ինձ
ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր . քեզ փառս վա-
յելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս . քեզ
քաղցրութեան յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ ՚ի
կատարածի . քեզ բարեբանութիւնն անլուելի, և ինձ
ձայնս ողբոց աղաղակի . քեզ օրհնութիւնս երգոց խըն-
կելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան . քեզ իրա-
ւունս բազմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւնս
ամենախարանս . քեզ բարձրութիւնս անձառ գովեա-
տից, և ինձ զածիւն լիզելոյ պատիժ ձաղանաց :

Բ. Այլ արդ ընկալար դու բարեաց ընտրութեց անկը-
չիս սահման՝ զբոյոցդ ախորժականաց կնդրկաց պտղոց
վերառեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս աստէն առ սմին
պարսաւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս :
Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառու-
թիւնն, իսկ ինձ զո՞րս հիւսեցից շարս և տողս բանից
գորովականաց, որ քան զամենայն դժնեայս յաւէտ վը-
րիպեցայ : Ողորեցայ անառակ ընթացիւք ՚ի միտս վաչ-
րենիս . յանդգնեցայ շրթամբք խօսից ՚ի բանս երկրա-
ւորս . զակտեցայ անկասելի ՚ի պատկառելեացն գոր-
ծոց : Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանա-
կի ՚ի հող մահու եմ իջանելոյ . գողողացայ, բարձրա-

ցայ, որ և ոչ զգրաւական հոգւոյս տուրեւառութի
 շնչոյս ունիմ 'ի ձեռին : Ամբարտաւանեցայ փոշիս շնչ
 չաւոր, ամպարհաւածեցայ կաւս ձայնաւոր, հպարտա
 ցայ հոգս անարգութեան, 'ի վեր ամբարձայ մոխիր
 մերժելի, բազուկ կառուցի բաժակս մանրելի : Տարա
 ծեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհերքեալ
 առիս ինքն ամփոփեցայ : Բարկութեանն բոցով ցոլա
 ցայ տիղմս բանաւոր, իբր զանմեռ որ մեծամտեցի, որ
 ընդ քառոտանեաց մահու եմ փակեալ : Կիրկս արկի
 կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ թիկունս փոխանակ դիմաց
 դարձուցի . 'ի թռիչս մտաց ընդ խաւար խորհրդոց սը
 լացայ . զանարատ հոգիս մարմնոյս փափկութեամբ յա
 լէտ վտտեցի . զգորութիւնն աջական կողմանս տկար ա
 բարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւնն տարով յաղ
 թեցի : Օքեզ իսկ տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չ
 աստ գրելի, և ոչ սրատկառեցի . իբրեւ զհաւ վայրե
 նի սրացայ, ըստ ուլէեան բանին առ Ափրեմ, 'ի նախ
 նին իմ սովորութիւն : Յաղթարանն վայրի ընդ սա
 տաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ . ոչ կացուցի
 յոտին զերիվար մտացս երասանաւ բանին : Ընդ հին
 չարութեանցն նորոգ ինքնատուղծութիւնս գտի . ա
 նուրս ըստ Յորայ ծանունս և անտանելիս ինձէն ինձ
 սաստկացուցի . առիգած անկարկատելի, ըստ Արեմի
 այի, զանձն իմ արարի . իբր զվիժած անգրելի կոչման,
 ըստ առակարկութիւն, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ . իբր
 զհանդերձս ինչ սպարահից, ըստ ետայեան բանին, զաղ
 ըացայ . որպէս զթրծեալ աման խեցեղէն փշրեցայ ա
 նարձարձելի . ըստ բամբաստանացն Ադամայ 'ի մարդա
 բէն զնորրորդ չափն անօրէնութեան սատակման ինձ
 պատրաստեցի : Աւ զինչ ստութիւնն առ այս՝ և զայս
 յաւելուլ ընդ այս . քանզի զվրանն իսկ դիւանուէր
 Մողթթայ առի ինձ այրէն՝ առ դժոխոցն ժառանգուի,
 Լքեալ զերկնայինն յեղանակաւ իմն օրինակի նմանակիբ

ձեւակերպութեան , որպէս առակ սրտիկերի աստեղն
Սեփանայ բարեւախանի՝ Սարայէլէ սրտուեցեալ ցու-
ցաւ 'ի Սինայ : †

Գ . Իսկ արդ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութե-
դարձեալ փոխեցայ , զըկեցայ , ելայ , հեռացայ , բա-
ժանեցայ և անպատուաստելի կտրեցայ , արդ ընկալ զիս
տէր վերստին կերպարանեալ 'ի սրտիկեր հոգւոյ , զա-
նարժանս կենաց իբր զմահապարտ , իբր զչարագործ ,
իբր զսրտկառեալ , իբր զկոխան եղեալ բանսարկուին ,
որպէս զանբժշկելի մանրեցեալ , որպէս զհասեալ յա-
տակս մահու , որպէս զգարչեցեալ , որպէս զխտտան գը-
տեալ քո կոչմանդ , ոնց միանգամայն 'ի կորուստ վա-
րեալ , որպէս զեգերեալ , ոնց վանեցեալ , ոնց տարա-
կուսեալ , ոնց թշուառացեալ , որպէս վհատեալ , որպէս
կործանեալ , ոնց խորտակեալ , ոնց բեկեալ , ոնց զթախ-
ծեալ , ոնց յոգի տրտմեցեալ , որպէս թշնամանեալ : Իսկ
դարձեալ ակնարկելով քո՝ գթած , մարդասէր , հզօր ,
'ի յաղերս բանիս՝ որպէս զզջացեալ , որպէս խոստովա-
նեալ , որոնց 'ի յոտս քո դիմեցեալ , ոնց զսպաշխարեալ :
Որ կշուես , գրես և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ և
զազդումն շնչոց հեծութե , զկսկիծ շրթանց , զսպաքել
լեզուի և զտխրականութի երեսաց , զկամս խորհրդոց և
զյօժարութիւն խորութեան սրտից : Որ փրկութիդ ես
անձանց , և տեսող ոչ գործեցելոց , և ստեղծիչ բոլը-
րից , և բժիշկ վիրաց աներեւութից , սպաշտական յուսա-
ցելոց , և բարեխնամող տէր ամենեցուն : Եւ քեզ
փառք յամենայնի , յաւիտեանս . ամէն : †

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Երբ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ
 'ի մահ՝ ոչ կացի երբէք 'ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բա-
 նականի ստացայ, ըստ գրոյն, և քանզի ոչ փոփոխեցայ
 'ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթա-
 ցայ, ընդէր ոչ զխոտորնական հետոցն խաւարայնոց ըզ-
 դէմս ցուցից 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ :
 Առ որս աճեալ յարմարեալ առ սոյն զկերպարան տե-
 սակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ ան-
 փոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դար-
 ձեալ աստանօր զմնացեալ չարութեցն զբիծս, զոր յա-
 ջորդաւդ է իմանալի :

Բ. Օտար ժանտագործս արժանապատիժս՝ աճեցուն
 արարի գնացիւք անսաստուութեան զգունդն Վեղիարայ :
 Աքաւս կայթից և ցոյցս վազից խաղալկացն դիւաց
 գարշելեաց ճարտար խաբողաց ծուլութիս իմով շնոր-
 հեցի : Վանս գաղտնիս և խոցուածս անյայտս 'ի կոր-
 ծանեցելոցն դահճաց ընկալայ : Ոչ հերքեցի զվանեալսն
 խաչուն Քրիստոսի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին
 իսկ զօրացուցի : Վասն իմոյ հիբոյս անօրէնութեան ա-
 նունդ Յիսուսի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, ոմ վասն
 Խորայելի 'ի մէջ հեթանոսաց : Չարուածս հարուածոց
 վնասակարս ապականութեց ժանգոյ և թրթրոյ և այլոց

կերչաց վասնողաց զծաղիկ հողւոյս, ըստ սէյն Յովե-
լեաց հրաշական ողբոցն, որ ՚ի ցոյցս երկրի վասն Իս-
րայէլի՝ յառակս հինից և չարաց հողւոց, յիս ինքն
տնկեցի. ստեղծանել զնոսա պատրաստեցայ, քան թէ
սատակել: Ի՛ւրս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում
մարտիկս մահաղէնս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի անի-
բաւս և անպատկառելիս, ներհակս ինձ զօրացուցի ա-
պառուս և անկոռելիս. դառինս ինձ առ ի մասունս
ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց, առ ստացողն միշտ
նենգաւորս, և առ բանսարկուն յաւէտ հաւատարիմս:
Ղւաղ աղէտիս, վիշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մուժ
պատկառանացս. զիսորդ և առ բանիս յանդիմանութի
համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գուժի, և անբերելի
բողոքս աղաղակի: Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել,
տգեղս և նուաղս և ամենեւին ներգեւեալս, ցաւովք
հեծուէս ՚ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրձոտեալ
աղտեղեալ գունով զազրութե՛ն իբր զպաշտօնատար մե-
հենի. վասն զի՛նոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի,
և մեղաց ախտի: Ղրդ ես գնացի ընդ այս ճանապարհ
կորստեան հետոց խաւարի, ետու զբաժինն քո ցանկալի
յանապատ անկոխ, ըստ մարգարէին որ առ քահանայսն
Իսրայէլի ամբաստանութեան:

Գ. Եւ զիսորդ ասացից անձին իմում մարդ՝ գրեալս
ընդ անմարգիս. և իբր անուանեցայց բանական՝ ան-
բանիցն յիմարութեան կցորդեալ. և զբախտս կոչեցայց
տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյսս որ յիս. և ընդէր
համբաւեցայց զբայական՝ զիմաստիցս դրունս փակեալ.
կամ որովք ցուցայց տպաւորութիւն նկարագրութեան
անեղծին շնորհի՛ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ, նա
և ոչ շարժողական և կամ շնչական ունիմ անուանել,
թող թէ հողեկան կամ մտաց ընդունական. անպիտանս
՚ի թիւս անօթոց, անարգս ՚ի քարինս որմոց, արհաւ
մարհեալս ՚ի կարգս կոչեցելոց, վատթարս ՚ի յազգս հը-

բաւիրելոց, արհաւրօք մահու պահուցեալս, անխրա
խուսելի 'ի բողոքեցունց' ցաւովք և տանջանօքն Արու-
սաղէմի ըստ Արեմիայի բանին խրատեցեալ, պահասեալ
աւուրցս 'ի հեծութէ, և ընթացք ամացս 'ի հառաչ-
մանէ, ըստ նուագարանաց երգողին: Իբր ասուի 'ի
ցեցոյ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, 'ի
խիթմանէ սրտիս հալեցայ. իբր զոստայն սարգից մա-
շեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան գտայ. իբր զամպ
առաւօտեայ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէունեն
ձայնի, սպառեցայ: Այլ ոչ 'ի մարդ որ ունիմ գոյս,
եթէ անիծեալ 'ի տեսանողէն անյուսադրելի վհատիմ,
այլ 'ի քեզ՝ տէր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ 'ի քոյդ գլ-
թութեանց բարեաց անբաւից, և 'ի բեւեռելոյն ժա-
մու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմութի առ հայր
քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն: Արդ շնորհեա ինձ
յոս քաւութեան, կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոս
թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի: Այլ քեզ ընդ հօր
հոգւովդ սրբով՝ զօրութի, յաղթութի, մեծութիւն
և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԻԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԻԱՐՁԵԱԼ այլաբանեցից 'ի նոյն շարունակ բար-
դեալ զկշտամբանացս եղանակ դսրովեալ անձինս, ա-
ծեալ մատուցեալ կրկին կացուցեալ նովին պատկերաւ

ի նոյն պայմանի . թերեւս գրեցէ ինձ ամենազէտն
զայս յանդիմանուն զատակնիք կսկծեցուցանողականս
բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց
գաղտնութեանց շարեաց :

Բ. Այլ ոմն ձիս խօսնական կարծրերախ տանձակու
տոր արձակերասան , յովանակս անհամբոյր վայրենական
և անկրթական , երինջս աւողական անուղղական և ան-
վարժական : Մարդս մոլեգնական տարագրական և կո-
րրատական , մանուկս մեղանշական անխրատական և
վարատական , տնտեսս մահապարտական տարտամական
և անգործական , բանականս անասնական գաղանական
և անմաքրական : Չիթենիս ամայական անպողական և
կործանական , մարմինս հոգւոյս իմ թախծողական դա-
տողական և տանջողական , խոցեալս անբժշկական անխը-
նամական և անկանգնական : Ոսկի շարս կայսերական
արդվատնական և անգտական , ծառայս սխալական փա-
խրատական և թշուառական :

Գ. Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամասն
և մարմնակործան , հոգեկորոյս և միշտ մտախաբ , կա-
մակոր իսկ և սրտաբեկ , ուշամոռաց և հանձարազրաւ ,
դգայազիրկ և իմաստասպառ , յայրատատես և եղեռ-
նալուր : Այս աստուտ և անդուտ բնաւիւք բորբոք-
մամբք մահաբեր երկամբք վնասեալ , ոչ միով իւրիք տե-
սութեամբ ՚ի գործ ընտրութեան քեզ պիտանացուս ,
տէրդ բոլորից , ողբամ զորովայնն , որ երկնեացն զիս .
աշխարեմ զստինանն , որ դիեցուցին . ընդէր ոչ մաղձ
մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի , և զիսնոր ոչ դառ-
նութիւն ինձ ընդ քաղցրութեան ջամբեալ մատու-
ցաւ : Օ ի եթէ ես ինձէն անձին իմում դժնեաց
դատախաղ համբարձաց այսբանեօք բանիւք , և ունիմ
տակաւին զսուր բարկութեանս անխոնարհելի , ո՞վ որ
ի յերկրածնաց աստի զիս ողբեցցէ . զամենայն խայտա-
ռակեցից , զբնաւ էութիս դատեալ տուժեցից , զհաւ

մօրէն զվնասակարացն զգունդ գանեցից , զխոցողացն զինուորու թեց գատախազեցից , զգայականացն գլխաւորութիւնս կշտամբեցից : Սեղայ ամիւ յամի , ողորմեա գթած . ոչ նոր ինչ գտեր յիս զյանցանացս պարտեաց մառախուղ , այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան , անկցելի ձորձով սխալեալ առաջիքոյ՝ անխփփօխելի , և դու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր , ընդ աջմէ իմոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի :

Դ . Արդ մատո , ինամակալ , հզօր , երկնաւոր , բարի , ամենից հաստիչ յոչէից , զբանիդ զօրութեան իմաստից կայծակն ՚ի գործի ազդման լեզուիս շարժութեան , առիթ մաքրութեան յամենուստ զգայականաց գոյաւորութեանց յիս մասնաւորելոց՝ քո ձեռակերտից , սորօք առ ՚ի քէն եղելովք և բժշկելովք կրկին հանդերձանօք , անպակաս ձայնիւ , անհատ բարբառով , քեզ վերընծայել գոհաբանուի ՚ի փառս մեծուէ հօրդ քոյ աստուծոյ մերոյ , յաւիտեանս . ամէն :

Ի ԱՆ Ի Գ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . ՏԵՐ ամ ամի , զօրաւոր յամի , անպարագիր և անվայրափակ տեղի ամցուն . բոլոր իսկութք հուպ յամենեւին , անուրեք վայրից , և չիք սահման առանց քո : Ոչ երեւեալ երբէք , և ոչ տեսականութիւն առանց քո

ծագման լուսաւոր : Փառք ահաւորութե՛, անու՛ն անհասութե՛, կոչումն մեծութե՛, ձայն անբաւութե՛, իսկութի՛ անքննուե՛, անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծութե՛, նկատիչ թշուառութե՛, մտտակաց թախծութեան, ամենաբուժ հնար անձարութեան, հայր գթութեանց, ծագող ողորմութեան, աստուած մխիթարութեան :

Բ. Հայեաց տէր ողորմութի՛ն սրտիկեր վշտաց դառնութե՛ բազմալուսանգ կրիցս կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ՝ կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի՛ ի խոյզ ընտրութեան կոչեր դատաւորաբար : Վրդարեւ մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման, յորժամ իցէ մարմինն մեղօք գրաւեալ, և անձն՛ ՚ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ, գործնականացն գործի սովորութի՛ն կարեաց կապեալ, զանգուածն հանդերձանաց մահացու կրիւք շաղախեալ, զգայութիւն սրտին իմաստից խեթիւ խոցոտեալ. ակնկալութիւն բարեացն բընաւին բարձեալ, և ՚ի բանականութե՛ն ընդ անասունս դասակարգեալ, և զազիր գարշութիւն ընդ գոյութե՛ն շարամանեալ, և տեսականացն ողջ ելով իմանալիքն վերաւորեալ, և ՚ի սաստկութե՛նէ յանցանացն յիշատակի յաւէտ յուսահատեալ, և տաղնապաւ նախագործելոցն միշտ տարակուսեալ, և յստակութիւն աղերսին ՚ի սպառ սղոտորեալ, և խղճիւ մտացն յուզմանց կրկին ճենճերեալ, և ձեռն՛ ՚ի մաճի գործոյն զլեանոցն հետազօտեալ, և կերպ ՚ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք ՚ի վերջ կոյս յետահարեալ, և գիտութեամբ էիցն՛ ՚ի չէիցն միշտ խաբեցեալ, և ՚ի մտացն մարտ՛ ՚ի փոքունցն յաղթահարեալ, և ՚ի թառանջ սրտին հագագին դուռն հրդեհեալ, և խոնաւ զօրութիւն քմացն ամ ուրեք տոչորեալ, և անարեւ միգով յամ՛ մասանց սարսիակեալ, և լայնութիւն ակնկալութե՛ն ամենեւին ՚ի սպառ ամփոփեալ, և անբերելեացն տոյժ ՚ի զգալիսն տպաւորեալ,

+

և եղիւ թիւն կորստեանն 'ի յուշ անդ եկեալ, և դաւ
տակնիք հատուցմանն 'ի դիւանի մտացն գրեցեալ, և
բարեբարին ակն 'ի ցասումն իմն երեւեցեալ, և լոյսն
բնութեամբ՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ, և ահաւո
բութիւն էին ընդ փոքրկութիւն բնութեանս ընդ հա
րեալ, և միշտ որոտմամբ բանից բանաւոր մոխրոյս բար
կացեալ, և իրաւանցն վիմօք զարժանիս մահու կոշիւ
ձեալ, և որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս աստէն կորու
սէլ, և սրտուական իրին ստացուած իբրև անարգ յերկ
րի թաղեալ, և տաժանմանցն արգասիք ծուլութեանն
մթով ծածկեալ, և իբրև զ'ի բաց բարձեալ նշմարան
ճրագի չերեւեալ, և սրտասխանարան լեզուիս՝ յիրա
ւանցն օտար՝ կարկեցեալ, և անհամբոյր շրթանցս դը
բութիւն օրինաւոր դատմամբ սրապանձեալ, և յուզ
մունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցնդեալ, և զկեալն
'ի վերայ օգտին ոչ ինչ գիտացեալ, և 'ի կշռութիւն
բարւոյն ընտրութեան յիմար երեւեալ, և ընթացք ե
լիցն նհանջմամբ չարին խափանեալ, և վառարան իւ
ղոյն ածիւնովն հնոցի լցեալ, և անուանս վեր 'ի կենաց
մատենէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ երանութեան
անդ արձանացեալ:

Գ. Այթէ զինուոր սեփանեմ, մահու ակն ունիմ.
Եթէ սրտգամաւոր, խստութեան. Եթէ մատենա
գէտ, մուրհակի կորստեան. Եթէ օրինաւոր, անիծից.
Եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափելոյ. Եթէ
բարեկրօն, յանդիմանութեան. Եթէ ասպառու մ, կակրծ
ման: Այթէ ջրովն ընտրութեան փորձիմ, խորտակիմ.
Եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատակիմ: Այթէ բերս
նկատեմ բարութեան, 'ի կարծեաց չարեացս փախնու մ.
Եթէ ձեռն համբարձեալ, կորանամ. Եթէ փոքր ինչ
խրտուիլ, սարսեմ. Եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդ ու
տիմ. Եթէ 'ի խրախճանս բնակելեաց հրաւիրիմ, դողամ.
Եթէ մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. Եթէ 'ի հար

ցու մն բանի կոչիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ,
 համբանամ: Այդ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին
 տարակուսանացս ՚ի վերայ միմեանց բարդելոց, որք զըս-
 տօրեւ զգայականաց սրտիս գոյութեան ՚ի ներքուստ ան-
 տուստ անբժշկական ցաւօք՝ աներեւակի նետիւք խո-
 ցոտեալ, անարտաբերելի մշտակիր յարամնաց յանապա-
 զամուխ բեւեռեալ աստուստ ընդ հոգւոյս, լլեալ
 շարաւով կրկին հարուածով, վտանգ սատակման մահու-
 գութական: Թարախ մթերից պատեալ զերկաթով գաղտ-
 նեացս ծածուկք աղղեն ինձ տագնապս՝ վէրս պահեալս
 անխնամարկելիս ընդ ելս շնչոյս տուրեւառութեան.
 յորոց նեղութեանց չարաչար ճնշեալ աղաղակ ձայնիս,
 խառնեալ արտասուօք՝ կողկողագին թախծանօք հոգ-
 ւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութեան յերկրաստեղծիցս
 նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութբս
 և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուի-
 բողօք՝ զաղերսանս ըղձիցս ՚ի ստորնայնոցս աստի յերկինս
 առաբեմ: Շնորհեա տէր անդորրութիւն կենաց հան-
 գրատեան ողորմելի վաստակեցելոյս ՚ի յընդունայն երկ-
 բաղործութիւնս, համայնդ յամենայնում, ամիւ ստա-
 ցեալբեղ փառս:

ԲԱՆ ԻԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
 ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ որոց խնդրոց արժանաւոր վարկանելով
 զիս մատչիմ աղերսել, արքայութեանն յորմէ վրիպե-

ցայ, եթէ փառացի վայելչութիւն յորմէ զրկեցայ, թէ կենացի անմահականաց յորմէ հերքեցայ, թէ ընդ հըրեշտակն սարակցութեան յորմէ տրոհեցայ, թէ ընդ սրգարն մասնակցութեան յորոց ձեռքեցայ, թէ ուսորթոյն կենդանւոյ յորմէ քանցեցայ, թէ ստանկոյն բերկրութեան յորմէ գոացայ, թէ ծաղիկ փառացն չնորհի յորմէ թափեցայ, թէ պանծանայն ժառանգաւոր յորմէ կորացայ, թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զգեստովն լուսոյ պարծիմ յորմէ մերկացայ, եթէ ՚ի ստացող դարձին յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ ՚ի լուսոյն իղձս գիմեցից յորմէ մեկնեցայ, եթէ ՝ իսուսի յոսկերան յորմէ մերժեցայ, եթէ ՚ի թէւս նորա մերձիմ յորմէ օտարացայ, եթէ յապաւէնն ապատանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ ՚ի փրկութեանն նորդուի յորմէ մահացայ, եթէ ՚ի զգատութեանն զուարթութիւն յորմէ ես լքայ, եթէ ՚ի կանոնն կենացն ուխտի յորմէ փոխեցայ, եթէ ՚ի սահմանն հաստադրական յորմէ սահեցայ, եթէ յանշարժ վիմին պնդութի յորմէ սասանեցայ, եթէ ՚ի շարս գումարտակին յորմէ հոսեցայ, եթէ ՚ի քաղաքն անդրանկաց շինիմ յորմէ գերեցայ, եթէ հանապազորդեան հացինն աղօթեմ զոր ոչ վատակեցայ, եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ յոր ոչ քրտնեցայ, թէ պարգեւօքն ստակեցայց յոր չհանդիսացայ, թէ արձանն ինձ կենաց գրեցից յորմէ ջնջեցայ, թէ զերախտեացի ձիւ յիշեցից զոր միշտ մոռացայ :

Բ. Նա հատաւ և կամ խղեցաւ լար կենաց յուսոյն, տիրեցայ ՚ի բորոտութեանցն գարշութենէ համայն ախտացեալ, ամենայնիւ սպառեալ զմարմինս ապականութիւնն շրջապատեալ՝ մեռոյց այ : Նոյզն սալար փայլունակ սգեղ լնացեալ, մնացուած ինչ պահեալ նախունակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին անմաքրութիւնն նշանակէ, պարծանացն նշոյլ ամենեւին ինձ շիջաւ :

փրկու թիւնն մատնեցաւ , բարին ստուերացաւ , եւք
կենացն բնաւին փակեցաւ , միսիթարու թին բարձաւ ,
դատաստանին առեան մերձեցաւ , թոյնք մահունն ինձ
արծարծեցաւ , սղանեալն կրկին ինձ կենդանացաւ ,
լաստին դողարք վիմօք խցաւ , շաւիղն յուսոյն կու
բացաւ , շնորհին ծածկոյթ յինէն մերկացաւ , փառացն
վայելչու թի ստուերացաւ , հանձարն առաջնորդական
խափանեցաւ , կշտամբանացն փուշ բազմացաւ , անօ
րէնու թենն ուղէշ ծաղկեցաւ , բոց գեհնէնին ինձ բոր
բոքեցաւ , ծառայու թենն լուծ սաստկացաւ , սարկու
թեանն կապ զօրացաւ , ունողն յարկին կառուցման ա
հա անկաւ , բարձրու թենն վստահարան կործանեցաւ ,
ընտանու թեանն միաւորու թի անջրպետեցաւ , սրբու
թեանն սիրող հոգին այ տրտմեցաւ :

Գ. Այլ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնու թիւն ,
տանջանս՝ խէթս՝ տխրու թիս , վիշտս հոգեկանս , ցաւս
անխնամարկելիս , տարակոյսս անյուսադրելիս , ամօթանս
անպարուրելիս , խայտառականս անվերարկելիս , պատ
կառանս անհամարձակելիս , փախուստս անդառնալիս ,
հալածանս անմարդասիրելիս , երկայն ուղեւորու թեան
ապաձեռն անթողակու թիս , իսկ դու փրկուի զօրուի
և օգնու թի , ողորմու թի լուսաւորու թի քաւու թիւն
և անմահու թիւն տէր Յիսուս Քրիստոս , սրգի այ կեն
դանույ , արարիչ երկնի և երկրի , որ ընձեռեւ ջուր պաս
քելոցն ՚ի ծարաւուտ վայրս անապատի , օրհնեալ , բա
րեգութ , հզօր , մարդասէր , երկայնամիտ , խնամակալ ,
հնարաւոր , այցելու , պաշտպան աննախանձ , պահա
պան յաղթող , կեանք անկորուստ , միջնորդ երկնային ,
լիու թիւն աննուաղ , երանու թի տօնելի , ձեռն ձգեալ
սիրոյ ողորմու թեան քոյ աջոյ՝ ընկալ և մատո քաւեալ
և սրբեալ զիս զամենապարտոս՝ բանդ կենդանի՝ առ հա
ւասարապատիւ քո հոգի , զի քեւ վերստին հաշտեալ
յիս դարձցի : Այլ ՚ի ձեռն քո իւրովն կամօք մարութ

նուիրեալ , զօրեղն ինքնութիւն զիս հօր ընծայեալ , անդէն առ նմին նովիմք միշտ 'ի բեզ շնչոյս ողջունիւ կապեալ ընդ շնորհիդ ' 'ի բեզ միանալ անբաժանելի . Վասն որոյ բեզ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով՝ երբեակ անձնաւորութեանդ 'ի միում բնութեւ և 'ի միւսնութեան փառք , և 'ի ստեղծականաց էից գոհարաւ նութիւն յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԻԵ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԵՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԳԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . ԲԱՅՑ քանզի 'ի վերայ այսբանեաց դերութեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս մի զմիով ել և ելա առնելոյ , զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մասնէ վերաճառեալքդ նախագրեցին . ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղկութիւն աղէտիս :

Բ . Ընդ զի ծով է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն . յորում կոհակօք բաղձօք անթիւ դիմեցմանց տասանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի : Օր լսայիաս մարգարէ զյանկարծադէպ կատարածն որ 'ի սրբակականն հինից՝ Լըուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանն , նմանութեամբ այս օրինակի կերպաւորեցոյց . որ և առ իմս հոգեւորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական : Քանզի մինչդեռ չուէի ես յանհոգութեանտարակոյսն վտահոլութիւն , գոյն կասկած արկածից 'ի միա բերելով

առ խորոց փոքր միջոցին , որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութենն , իբր այն թէ հասեալ իցեմ , ձմեռն յամարանի բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքալեանն դիմակցութիւն ամբոխեաց զհանգարտութիւն : Աւստի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ : Թեւոյն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ , կայմն ամբարձման 'ի կայից խորոց իլեցաւ , առագաստին թռչարան յանկարկատելի ծուէնս սրատաւեցաւ , շինուածոյն շուք անգարդեցաւ , առասանք ձգողականացն խղեցաւ , տեսարան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ , սպաւանդակին սպաւան կտրեցաւ , սպաւինութիւն խարսխին լուծաւ , լուծք ստուարք ամուլիցն կցորդուէ բաժանեցան , սամիք ուղղչացն հետոց գալարեցան , լաստ հիմանն հաստարանի բնկղմեցաւ , ղեկացն կառուցմունք անդրէն սուզան , շուոյն յարմարութիւն սրակասեցան , ողնափայտին սրապրսպարան իսկոյն բեկաւ , կապարանք զըստին հաստուածոյ յօշատեցաւ , գոգք ամփոփման ծոցոյն կաղմածոյ աւարդեցան , խելք շրթանցն եղերաց խախտեալ ուտեաւ , սպաղսաջունք բազմականացն անկեալ բարձաւ , վանդակապատին վայելչութիւն յատակեցաւ , գահաւորակին հանգստարանն շփոթեցաւ , մածմունք տախտակաւ շարք 'ի միաբանութեց միմեանց անջատեցան , հեղոյսք պնդման բեւեռացն քարշեցան : Այդատիք իբնն յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ : Ասուղիղն հանդէպ նաւին դեգերեալ ողբայ , ձեռն 'ի ճնօտի եղեալ արտասուաց դետս իջուցանէ : Աշմարք սակաւ մնացուածոյն 'ի ծայրից ծիմանց աղղելոյ ծովուն , իբր խողխողեալ բանաւոր , ողորմագին թախսմանօք հեծէ : Այսն ղի թէ զբարի նաւապետն երկնաւորօքն զօրօք յաշխարհիս ծովու առ 'ի ղխորտակեալց իմ տապան իմանալի գոյութեն առցէ աշխարել բանիս յարմարութիւն , ոչ ինչ վրիպեցեցէ 'ի ստուգութե : Վանդի արդարեւ ելաց բարեգութն տէր յաւակ մարդկութեն ղթաղեալ ազգաւ

կիցն , ելաց առ նմին և զԱրուսազէմ մոլեալ և զՅու-
դաս մոլեգնեալ , յորոց երկուցն կորեալ վստահու թի-
յօրինակ նմանութե ազարտեալ նաւի . իսկ միւսն հա-
սեալ յատակս անդնդոց՝ առասան յուսոյն ձեռամբ ու-
նողին յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն :

Գ . Արդ իցէ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի
տասարանակ մարմնոյս իմոց նորոգեալ : Իցէ արդեօք տե-
սանել զփշբեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ : Իցէ
արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վե-
րըստին կցեալ : Իցէ արդեօք տեսանել զյոբնաթախիծ
սիրտ վշտացելոյս բերկրեցեալ : Արդ իցէ ակն ունել
նայել զյաւէտ խաթարեալ կերպարան բնութե ս կրկին
հանդերձեալ : Իցէ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տա-
ղաւար թշուառացելումս միւսանգամ կանգնեցեալ :
Իցէ արդեօք յուսալի նայել զտարամերժեալ գերիս ա-
զատեալ : Այսպէն գուցէ ակն ունել զանկեալս ՚ի շք-
նորհէդ լուսոյ դարձեալ կազդուրեալ : Արդեօք տեսից
զվայելլութի ընտանիդ քո սպայծառութե յողորմութի
ինձ երեւեցեալ : Աթէ տեսից երբէք զամենատխուր
կերպարան հոգւոյս իմոց ժպտեցեալ : Արդեօք լուսոյց
ընդ ձայնի գուժիս աւետեաց համբաւ ինձ առաքե-
ցեալ : Արդեօք տեսից զբիւրակործան վնասեցեալս ա-
նօթ կազմեցեալ : Իցէ թէ տեսցեն սրտու հանք աչացոյ
իմաստից զմուրհակ սարտուցս իմոց սպատառեալ : Աթէ
յայտնեսցի՞ օրն իմ անձկութեան շնորհին քաւութե
բարւոք ինձ ծագեալ : Արդեօք մտից ՚ի խրախճանուի
խորանին լուսոյ բեւ առաջնորդեալ : Իցէ թէ կենդանի
լինիցին ոսկերքս , ըստ Ազեկիելի , ցամաքեալքս ՚ի կեն-
դանութեց եկաւորութի ազդողական շնչոյս զօրացեալ :
Իցէ թէ յաւելից հայել ՚ի տաճար սուրբ քո , աղաղա-
կաւն մարգարէին ՚ի սրտոյ կիտին , հերբեալս ՚ի լուսոյ
որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ : Աթէ լինիցի խաւարա-
սընունդս մթացելոյ ծագման առաւօտ , Աթէ հասցէ՞

տեսանել զտաղնապէալս մշտասատոյց յերդանակս դարնանն մօտ : Աթէ տեսից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցանօղն հողւոց ինձ արօտ : Աթէ իցէ արդեօք նկատել զգազանաբեկ հերբբելի ոչխարս վերստին կամաց գլթութեան քո հօտ :

Գ. Ալ քանզի ըստ բանին Յորայ շուրջ սրատեալ են չարեացն հնարք ընդ որ ոչ կարացից անցանել . իսկ եթէ լոյս ողորմութեան բարերար կամաց քոց ցուցցի , գթութեան քոյ դուռն բացցի , ճառագայթ փառաց քոց ծաւալեսցի , խնամք ձեռին քոյ յայտնեսցի , արեգահանդ կենաց օր տարածեսցի , առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ մերկասցի , առատութիւն քաղցրութե քոյ աղբերասցի , վտակ արարչիդ կողից հոսեսցի , ծորումն աւնապակ սիրոյ քոյ հեղցի , ծաղումն աւեանաց շնորհի քոյ երեւեսցի , սարգեւիդ քո ծառ ծաղկեսցի , մասունք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի , համառօտեալն ակնկալուի հանդիպեսցի , հատուածեալ ձայն ողջունի քոյ տէր լուիցի , հեռացեալդ խաղաղութի մերձեսցի . յայտոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստասնոյ , ապաւինեալ 'ի հօգիդ քո սուրբ , որ ընդ հօր քում սաշտի ձայնիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փառատրեալ 'ի լոյս անմատոյց , որով կեանք և երանութի քաւութեամբ հանդերձ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս . յաւանդ անկորուստ ընդ իս սրահելով առ հաւատչեաց ճշմարիտ յիշատակի , 'ի ձիր անեղձութեան անուամբդ անձառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միայնոյ և անբննելի տէրութե և րեակ անձնաւորութեանդ՝ որ ետդ յիսկութեան յէութեան և յարակայութի բարձրութե քաղցրութե ողորմութեամբ և մարդասիրութե սրտակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ : Այո առ ամենեսին ամենայնիւ յամենայնի կարող ես , գթած . և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտենի և 'ի հանդերձեալ մշտնջենաւորութի յայտնութեան աւուրն մեծի , յաւիտեանս . ամէն .

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԻԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ստուգապէս և իրաւարար, ընդ որս
որք ըստ ձայնից կողկողանայն և զբանիցն յարմարութի
հանդերձեն, ՚ի նոյն գիր բերեալ զաւարամունս տան
ցըն, որովք առաւել սաստիկ մարմնքեալ ձմէցուցա
նեն զաղէտս կարեացն սրտին ըզձից առ արտասուայն
բղխմունս. ուստի և բազմեալ իմ ՚ի գլուխս պարու
ակմբից դասու այնր երախանաց՝ որք զլալեացն յեղա
նակեն բանաստեղծութիւն, և ես ընդ նոսին նոյին
հեծութեամբ աւաղական ձայնարկութեամբ զանձինս
տարածանեմ զվշտակրութիւն, որ ոչ բնաւին մեռեալ
աշխարհի, և ոչ իսկապէս կենդանի այ, ոչ ջերմ սոսկ
և ոչ ցուրտ յատուկ, ըստ առակի աւետարանչին գը
րեալ ՚ի յայտնութեանն. երիցս ասելի երբեակ տերու
թեանն և ամենատես արարչութեանն: Աւ այս են
պատկանեալ թախծականացն կերպադրութիւնք, կըր
կին ողորմելի այսու երեւեցեալ՝ որ ՚ի մի գիծ սահ
մանեալ կացուցանեն զթշուառութեանցն զօրինակ,
այսպիսի կցորդութեամբ շաղկապեալ:

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ճեպով մեծաւ
՚ի տուժի, ես ապիկար մտոնեալ անարժան գործովքս
յիրաւի, վատնիչ արքունի գանձուց կրկնադատ և ան
թափելի, պատասխանատու մեծին ըմբռնեալ անհրա
ժարելի, բիւր քանքարոյ խնդիր՝ ես չունիմ կշիռ մի

ունկի : Անբարեխօս կապեալ 'ի պահեստ դառն արգելանի , հեծումն և վաստակ ցաւոց ճաշակեալ յաննշոյլ բանտի , անապաւէն տանջեալ անթոշակ կամ ողորմելի . այլ յերանակ ինձ ողբականաց աստուստ կնքեցի , փոխատրեցի սովին բարբառով կոծ կսկծելի , կարգադրեցի շրջաբերութեամբ 'ի նոյն պայմանի , անհատական թիւ խորհրդական երկեակ տասնեկի : Աղքատութեանն հնոց յամենուստ մասանց մրրկի , անպատասարթ շուառ վտանգեալ սրտիւ 'ի դրաւի , տարակուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի , անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն պահանջի : Մեղաց և մահու զինուք զգայարան գաղտնեացս խոցի , անփրկելի մատնեալ բռնութեան չարեացս դերի , սուբ սուսերաւ սաստից գոյուի բնութես յօշատի : Յիշատակաւ բեմին աստտին 'ի դատաստանի , անձագելի մռայլ չարատես աչացս երեւի , անձեռնկալ կապեալ եղկելիս 'ի տարակուսի , ահարկութիւն դիմաց պատկերի վերնոյն տեսանի : Յոյժ անարեւ և անվերարկու 'ի տարտարոսի , անապաւէն մոլար մորմոքեալ 'ի հուր գեհէնի , անյայտնելի կորուստ կործանեալ 'ի մեղաց վհի : Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան ոչ երբէք յարգի , և ոչ ընդունի և կամ համբարի 'ի գանձ տերունի , հայցուած պրդատոր և ձեռն անմաքուր աննուիրելի : Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ յոյս առեալ դարձի , ըզգէմս 'ի յերկիր եդեալ պաղատիմ մօրդ Յիսուսի , բարեխօսեա մաղթեա քաւութիւն ինձ մեղաւորի՝ դու զօրաւոր փրկանակ կենաց իսկուհի երկնի , քեզ օրհնութիւնք ձայնից և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի , և անուշից իւղոց մատուցումքն յամենայնի :

Գ . Արդ յասացեալ ողբոցս հիւսուած այլ մասն յաւելի , բարերարին շնորհաց արտասոււաց պտուղ մատուցի . զկորստեան խորս չափելով զորքանն երբէք ոչ գաի , մասնաւորօք բանիւք 'ի հանդէս նորին ջանացի ,

զմտացս արագեալ զթեւս յերեւոյթ իրին ոչ հասի , զուշին պարտութի յանվթարելեացն բաժակ բարկուն 'ի ձեռն իմ առի , զտարտամութիւն տարակուսանացս իբր ճաշակումն մահու արբի . և այժմ զյանցիցն յա ճախուի ողորմելի ձայնիւ յերգ արկի : Աներեւոյթ կը բակարան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ անզովանալի , ան տեսական իմն քրայս հալոցաց սաստիկ եռացմամբ ան շիջանելի , սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք 'ի շտե մարան խորութեան սրտի , խիթք ցաւոց խոցոտման մահու 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի , կիրք երկանց անճարակ ճեպոյ 'ի պատուած աղեացս անեւանելի . անղօրելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի , անհնարաւոր դառնութի մաղձի 'ինա խաղուռն իմոյս կոկորդի : Աւաղս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շնչոյս խոշորս հնչի , բազմահատուած էութիւն բնուէս ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի , երկչոտութք կարծեաց վարանեալ ամենայնիւ կայ 'ի վքտանգի . հարազատաց դաւաճանութիւն անհաշտելի 'ի կոտորուածի , ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղեալ 'ի մեղաց գարշութե տղմի , կասկածաւոր պատժապարտութեամբ վերակնարկելովքեզ բարերարի , յանակրն կալս կենաց վհէ արտաբերել 'ի լոյս անձկալի :

Դ . Այն ինքն որ զայս բան տպաւորեաց ընդ երջանկացն պսակեսցի , ակնարկելովքո ողորմութե անարատիցն հաղորդեսցի , վասն զենման այ բանիդ՝ բարեգործեալ քեւ կենդանացի . օրհնութիւն գովեալքո շքթեանց 'ի գլուխ բաշխողի այսր մատենի , հաստատեսցի ըղձականութի սողոմնեան բանիս առակի , նկարագրեա հոգւովքո բարձրեալ 'ինորոգումն անեղձանելի , զի դու միայն ես երկայնամիտ ներող , քեզ փառքք յամի . ամէն :

ԻՆՆ Ի՛ .

ՎԵՐՄՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եթ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծուէց վերընձայելոց զգրութիւն թուոցս յարմարեցի կական և հեծուի, հառաջանք կողկողագինք, դառնուէ լալումն և արտասուաց երգ, դարձեալ սկսայց զճառ սպաղա տանացս խոստովանօրէն զղջականաբար զգաղանաճաճու կրն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձուք սկզբմամբն և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն համաձեւուի ՚ի մի թախանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խոնարհութեան աստանօր եղից :

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան՝ անարգօ մեղայ, մեղայ ծագմանդ ճառագայթից՝ խաւարս մեղայ, մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեաց՝ արդարեւ մեղայ, մեղայ սիրոյդ վերնում գթութեան՝ յայտնապէս մեղայ, մեղայ ստացողիդ յոչէութենէ՝ ստուգապէս մեղայ, մեղայ գերունակ գողոյդ գրկանաց՝ անբաւս մեղայ, մեղայ աննուազ լուսոյդ վայելման՝ նենգողս մեղայ, մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց՝ բազումս մեղայ, մեղայ անհաս սարգեւացդ ձրից՝ հանապազ մեղայ, մեղայ գովեալ մարմնոյդ աստուծոյ՝ մահու չափ մեղայ, մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ՝ իսկապէս մեղայ : Ըհա արդարեւ օրհնեալ է հատուած բանի յուսադրական սրտի այօր մեղայի, սոյն սա պատուելի աւանդ, անմուաց պատուէր, հայրենեացն տուր, նախահարցն

օրէն , համայնից թոշակ , անհերքելի բան , զօրաւոր պատասխանի , կենդանութեան կամուրջ , ախորժելի վերնոյն , սիրելի սրբոց , անխզելի կապ , հրաշալի բարբառ , անշքջելի պատճառ , բաղձալի աղերս , փափաքելի սեղան , սրտաբեկ հնչումն , անհնարից ճարակ , կարծրութեան վանիչ , անձապաշտից սահման , հեթանոսաց գիրք , վաղնջուց կանոն , բրիտանից հարազատ արարչութեանն յաղթող , անջրպետ հզօր , խտրոց ահաւոր , արուեստ բարձրութեան , խորութիւն անչափ , հիացման տեսիլ , խորհուրդ կնքեալ . ընդ որ չիք ումեք անցանել , եթէ ոչ անըմբռնելի մտաց արագման զոս ծանիցէ : Չայն բարեպատեհ հրաշաւորական , որ ոչ յիշատակեցաւ ՚ի վերջին դատակնիք դատուն լքելոյ , գուցէ առ նմին խղեալ համառօտ զվրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ , յորմէ ընտրութիւնն ապագործ եղեալ , զսահմանն յաւիտենական քակտեսցէ : Օչարդ փառաց մեծութեան , որով նոյն ինքն անութիւն պատկեալ բարդաւաճի : Բանզի ո՞վ որ գիմեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոց այսր սրբութե , և ոչ առ ժամայն պրծեալ ՚ի պատժոց անարատ գտաւ : Իսկ եթէ Վքար զարմեան , և Սառուղ կիսեան , և Յուդա սիմոնեան , ասելով զոյն ոչ արդարացան , և ես վիհայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի , զի ահամայնիցն բռնադատելոց ոչ է կատարեալ սէր , ուստի և ոչ բովանդակապէս վրկուի : Իսկ ես կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմկրտուն հարազատս :

✠ Գ . Սեղայ երախտեացդ մուսցուութեան՝ վերստին մեղայ , մեղայ մարմնոց ձեռն յոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ , մեղայ առ կեանսդ գրժողութեան՝ իսկ և իսկ մեղայ , մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ՝ չարաչար մեղայ , մեղայ ՚ի յօր սատակման ինձէն ստիպեալ՝ վատթարս մեղայ , մեղայ սրարտականս անկենդան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ , մեղայ անպատկառս քո բարձրութե՝ տաղակալիս մե-

զայ : Ա կերթին ինձ կրկին աշխարհողեւոր՝ զի ՚ի կորուստ
 և ՚ի կործանումն ինձ երեւեցաւ , զի անդարձս փարա-
 տեցայ , զի որդիս թշնամի դրեցայ , զի ՚ի բարձանցն
 երկնից բնկեցայ , զի փուշս վարուց դիզի : Ա ; և ևս առ
 սմին սղբք ազաղակի , զի անձամբ զանձն անարդեցի , զի
 բազին կորուսչին գտայ : Ա յլ իմն կակի՞՞ զժնդակ սրբ-
 տի , զի զիս ունին առ որ շեմ , զարտաբնայարդար բա-
 ժակս անմարութ , զբռեալ որմն գարշունակ , զսին պար-
 ծանօք սրածուճեալս , զլոյսս ՚ի մնայլ շրջեալ , զգերաւ
 նակիր ակնս՝ թշուառացեալ , զջահս փառաց՝ շիջեալ ,
 զամիւս յսմի ամ իրօք վնասակարս , առ անօրինականան
 տերուեանանս , առ յայտնութիւնսն անձայինս , առ ե-
 բեւմունսն արարչագիրս , առ խոնարհութիւն սարսա-
 փելիս , առ այն զոր տեսի աչօք իսկ իմովք , առ որ մեծ
 է պատասխանատուութիւն քան առ համօրէն աւետարա-
 նին զարմանս , հիացմունս , հոգս հալողականս , ան-
 դաժմունս անհնարաւորս , թուականութիւն մտաց ան-
 բարդելիս , ելմունս անկատարս , իջմունս անհաստատս ,
 յուսահատութիւն յարմարականս , յանդիմանութիւնս
 պատշաճականս , ձաղանս պատեհագոյնս , նղբիս իրա-
 ւացիս , անեծս արժանահասոյցս : Ա ըդ այսօրիկ են մե-
 զաւորիս իմ կշտամբութիւն և ինքնահարուած տան-
 ջանաւորութիւն :

Գ . Ա ; քանզի կարող ես զայս ամ զպարտս թողուլ ,
 և զկայթուածս մահու բժշկել , տէր ողորմութեանց ,
 ամ բարբից , Քրիստոս թագաւոր բարձրեալ հօր որդի ,
 ստեղծիչ գթած բարերար , օրհնեալ առատ հարուստ ,
 ահաւոր հզօր ողորմած , տեսուչ ձեռնակալ հաստիչ , սու-
 բեցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ , երկայնամիտ անխա-
 կալ ապաւէն , բժիշկ գովեալ երկնաւոր , անձառ լոյս
 կեանք , յարութիւն նորոգութիւն քառութիւն , եթէ
 հայեացես մարդասիրութիւն , ըստ որում քոյդ են սովու-
 բութիւնք , նայեցեալ ՚ի քեզ կողկողիմ և ես , եթէ

լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պա-
ղատիմ. եթէ անսայցես, աղերսեմ. եթէ ներեսցես,
աղաչեմ. եթէ առ իս դառնայցես, գոչեմ: Ապա ե-
թէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եթէ առ ոտն
հարկանիցես, լամ. եթէ զոգեպահն ոչ ընծայեսցես,
մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու դէմն ցուցանիցես,
սատակիմ. իսկ եթէ սաստեսցես, դողամ. եթէ խե-
թիւ տեսանես, սոսկամ. ապա եթէ սաստկանաս, սար-
սափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդ վայր
հարկանիցես, հեքքիմ. եթէ զողբոց վհատութիս ոչ
առցես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում. ա-
պա եթէ սպառնաս, ընկճիմ: Իսկ եթէ քննես, քար-
կոծիմ. ապա եթէ ուժգինս ակնարկես, սուղանիմ. ե-
թէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ.
Իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես,
երկնչիմ: Օ բարեացն պարգեւ մատնեալ, զերանուին
թողեալ, զչնորհն լքեալ, զուխտն ցրեալ, զաւանդն
կենաց մոռացեալ, զհամարձակութեանն վստահութի
կորուսեալ, զստեղծիչդ էիցս բարկացուցեալ, զանձա-
ռութի շնորհին ընդոտնեալ, զսրապուոյն պատկեր այ-
լայլեալ: Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծուէ ցաւոյ
մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեցուցես, տէր Յիսուս
Քրիստոս զաղբեալն գիր ընանիլ ՚ի յիս, եթէ բժշկու-
թիւն դադարեցուցանէ զմեզս մեծամեծս, որով ամե-
նառատ քաղցրութեամբ պատուաստեալ ՚ի քեզ, զբոյդ
կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝ վերստին դտեալ սրն-
դեցաց քաւեալ, և ստեղծեալ կրկին ՚ի փրկութիւն
անմահից կենացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր
հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԻՐ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԿԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զորս յայտնեցից, և յաղագս զից նշա-
 նակեցից, և վասն որպիսեաց ճառեցից, և զորքան
 ծածկեալս մերկացուցից, և կամ վասն որոց խոստովա-
 նեցայց. զնեղկայիցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցե-
 լոցն՝ զոր մթերեցի. զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ,
 թէ զբազմասահ շարժուէցն՝ յորոց գլորեցայ. զփոքրն
 ինձ համարեալ՝ որ է այ մեծ գրեցեալ, թէ զանկեր-
 պագրելին չիշատակելի. զնուազն՝ որ է առաւել, թէ
 զթեթեւագոյնսն՝ որ են ծանուեր. զհոգեկանացն կրից
 կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց.
 զառ դրունս հեշտականացն, թէ զծայրակոտոր փնասա-
 կարուէցն. զաներեւուծիցն, թէ զտեսականացն. զառ
 ձեռն հպաւորուի, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւո-
 բուծիւն. զբայնակա՞նն դիւրին խաճմունս, թէ զեր-
 կարաւորն նետաձգուծիւն. զխորուծեալն զանչա-
 փուծիւն, թէ զամենաճախն յայտնատեսիլ. զյոբնաւ
 գլուխն պունկուծիւն, թէ զառողջուծեանն անբը-
 ժըշկուծիւն. զպարարումն չարին մարմնովս, թէ զսո-
 վիլն բարոյն հոգւովս. զխնամո՞վն հանդիսանալ յոչ
 ախորժելիսն այ, թէ զբռնադատուծեանն տոռամբ
 ձգիլն ՚ի նոյն մոլեգնուծիւն. զառ ՚ի մահն մեղաց, թէ
 զընդունայնուծեանն կարծեաց:

Բ. Արդարեւ որպէս կամաւ խելագար զերծեալ ՚ի

ձորձոյ , զառականացս տեսիլ յանդիմանեցի , զընդդէմ սրն գործեալ իմաստնոյն , որ թէ հանձարեղքն վերարկեցեն զամօթս իւրեանց , օտարացեալս 'ի կրօնից , հեռացեալս 'ի կարգաց , 'ի սրբութեան անտուրբ , 'ի կուտութեան անմարութ , յարգարութեան ամբարիշտ , 'ի բարեպաշտութեան վիասապարտ , բերանովս մերձաստացողն և հեռի երիկամամբ , շրթամբքս պատուամատոյց , ըստ մարգարէին , այլ ոչ եթէ սրաիւս : Ալ եթէ պարտ է զբստմնեւիսն ասել աստանօր , չար քան զտանջանսն յանդգնութիւն , իբր զուր իմն սրաշտօնատարս ան , 'ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհամահու վարանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ , պնդիմ և ոչ հասանեմ , փութամ և ոչ ժամանեմ , անձկամ և ոչ տեսանեմ , փափաքեմ և ոչ հանդիպիմ , կարօտիմ և ոչ սրատահիմ , ունիմ զամենայն երկրի , և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ամենայն աշխարհի : Այլ թող ըզբազումս զայստսիկ , բարերար , և մի ունիցիս . դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել , քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել . վասն այնորիկ գրեցի առանց ինայելոյ , զի դու առատապէս ջնջեցես , օրհնեալ , որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար , ըստ մաղթանաց բանի հեծութեան սրտի . Այլի երջանկի , յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի բանին յիշատակաւ , որ զսոյն պատմէ . յամ կրից մահացուցանողաց վտանգեալ , անկեալ 'ի վիհ գարշութեան մեղաց անդնդականաց ապականութեց . քանզի չհաւատամ , թէ լսես իսկ ինձ , ըստ Յօբաց ձայնին : Արդ ես ինձէն ինքնազսրով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մասն եղեալ բնութեւս , արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն յամենայն մատանց զկենացն հնար , զի 'ի փրկութիւն մեղօք կապելոյս կրկին մեծացիս գովեալ :

Գ . Ալ քանզի 'ի մարգարէէն բարւոր խրատեալ փորձ գտցուք , մաղթեւրնդ նմին հոգւով քո երգեալ՝ յու-

սով հաստատանով ՚ի քեզ ապաստանեալ . առէք ընդ ձեզ բանս , ասէ Ախէէ , և դարձարուք առ տեր ամ ձեր , և ասացէք ցնա , կարող ես թողուլ զմեզս . զի ընդունիցիք զբարիս , և վայելելոցնն ՚ի բարութեանն անձինք ձեր : Ահա ամ խօսեցաւ , և սով է որ ոչ լուիցէ . նոյն ինքն վկայեաց , և սով է որ ոչ հաւատասցէ : Արդ այսուքիկ վճիռ պաշտելի , նուիրեալ սպաման , սահման նոյնադոյ , կենաց աւետիս , կէտ տէրունի , դուռն բարութեան , սիրտիանաց հրաւեր , ճշգրիտ սրտակեր , անբողիւտ գանձ , անմուտց յիշատակ : Այսու առ սոյն և ես հաւատ ընկալեալ , աստուտ վկայեմ սմին՝ ընդ մարգարէին , կարող ես յամենայնի թողուլ զմեզանս բազմաբեղունս . և ևս զօրացիս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթշուառ կործանեալ հողիս : Յամենայնի իշխեսս , ամենայնի բաւեսս , ամ ուրեք հասանեսս , ամենից բընութեց յաղթեսս , զամ կարծրութիւնն փշրես . զամենայն ընդդիմահար վանեսս , զամ խտուրթիւնն վատնեսս , զամ սրացեալ ընդոտնեսս , զամ դառինս անուշեսս , զամ դըժուարամոքելիս քաղցրացուցանեսս , զամ զպարտս շնորհեսս , զամ յանցանս թողուս : Արող ես , զօրաւոր , հզօր , հնարաւոր , ամենարուեստ , զամենեցուն զմեզս ընկրղմել և չբացուցանել բառնալ ՚ի միջոյ , իբր զճաճանչ փորու կայծական սահմանեալ ՚ի չափ ոչէից՝ անկեալ ընկուզեալ կորուսեալ ՚ի տիեզերասարածն ծովու :

Արդ բանիւ մաղթանաց վերձանողացն այսմ մատենի , ողորմեա վասն խաչի չարչարանաց մահու որդւոց քոյ , հայր դժութեան : Ակիղըն առաքողի ողբերգութեան ձայնի այսմ արտօսրածին նուագի , որ զայս զեղ փրկութեան կենաց մեզ յարմարեցոյց , և զիցի բըժըշկեալ յանուն քո հզօր : Ար հետս ելից խոստովանուէ մեզ նկատեցոյց այսու սրայմանաւ պատշաճականաւ , իցի անարատ յիւրոցն սարտեաց : Ար զհարարութեն թեւս հարթել մեզ վարդ ասկետեաց ՚ի սոյն կանոնի կենաց

պատգամի, եղիցի զերծեալ ՚ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց վերջնոց և միջնոց, Արքայդու թիղբարեզործեալ, ՚ի նորոգութի լուսաւորութե. ընդ որում և մեք գրեացուք երջանիկ գտեալ ընդ սմին:

Ընդգիտմարտ գիւաց այս նուագ սոթից, և գիւտարտուս ջերմաւտագնաց սխտաւորութեանց Ատուծոյ փարատիչ:

Ե. Արդ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայր ամենաստեղծ՝ անունդ ահաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի, բան համբուրելի, ազդումն ըսքանչելի, հրաման սոսկալի, էութի անբննելի, գոյութի անձառելի, իսկութի անբաւելի, զօրութի անղննելի, կամք ամենաբարի, տէրութի անսահմանելի, մեծութի անչափելի, բարձրութի անբովանդակելի, որբանութի անկշռելի, առաւելութի անհատանելի, պատճառ որդւոյ հայրութի, այլ ոչ նախադրութի, քեւ և ՚ի ձեռնքոյդ անպարագիր զօրութեդ սաստեա տաղնապող և դիւական տենդիս ջերմութե, որ՝ սպրդեալ մուծաւ ընդ մեղաց, զի փախիցե ՚ի մարդոյս՝ զարհուրեալ ՚ի սրիւրալի և յանբաւելի արեան վտակի գառինդ երկնաւորի, որով սրսկեալ միանգամ ՚ի մշտնջենաւորս համայն մաքրեցաք:

2. Աւարդ յայսց պատկառելի խոնարհութե արարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեցե սատանայ ՚ի գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց. տանջեցի և հալածեցի, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ՚ի շինուածոյ խորանեքումդ բնակութե յարտաքին խաւարն: Աւ ջնջեալ մաքրեա զարտատուս ողբոցս ՚ի դիմաց մերոց, և զհառաջումն ձայնիս հեծութե ՚ի սրտից մերոց: Աւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեւորահանջից, որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցաւեցի չարին: Աւ ՚ի կողահերձ սայ

աթ

բասուր սլաքէ ու ժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, ՚ի սպառ սատակեացի սկզբնարար մահուն: Այլ զի խոնարհեցոյց զգովեալն գլուխ յաւանդել զողին ՚ի ծոց քո բարձրեալ, ապստամբութի անբարի բարուցն ՚ի իրարայ ՚ի կոր կորձանեացի, ամիւ հերքեալ ՚ի կորուստ: Այլ զի զողեալ ծածկեցաւ անմահն իսկութի յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կարծեալ գոռողին ՚ի յատակս մահու դժոխոց մթին ստուերին յառեալ դիտեացէ. և յիշեացէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մահացաւ դիմամարտութիւնից վիշապին կենարարն կրիւք ամենազօրին: Ասն զի ՚ի փառս քո, հայր ողորմութեան, իբր ՚ի գովեստ որդւոյ քոյ հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ. քանզի ոչ պիտակ ինչ սոսկ զօրութեն ունի զմիւսմէն առ մի խորհրդականն խորուէ, այլ զանսկիզբն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք: Այլ քեզ միայնոյ սուրբ Արրորդութեանդ, հաւասարապատիւ տէրութեանդ, համարուն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութիւն, գոհութիւն, զօրեղութիւն և անձառ վայելութիւն մեծութեան, բարեվիճակ հարթութե, զուգակշիռ հաւասարութեան յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԻԹ.

ՂԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ դու միայն սկիզբն բարեաց, գթութի անձառ, որդի բարձեալ միոյդ ան, որ զողջոյն զօրն թո

զու թեան ցուցեր փրկարան , և ոչ կորստեան դատա-
 պարտարան , յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ
 աւեախս ակնկալութեւն : Վճիշկ ակտացելոյս , հովիւ մո-
 լորեալ ոչխարիս , տէր ապաւինեալ ծառայիս , գինի ա-
 նապակ մեծ տրտմեցելոյս , սպեղանեաց դեղ վիրաւո-
 բեցելոյս , աղատութի մեղօք գրաւելոյս , օրհնութիւն
 բարեաց մերթելոյս , կնիք շնորհաց խոտելոյս , օծումն
 կոչման կաստելոյս , կանգնումն վերստին կործանեցե-
 լոյս , պատասպարան հզօր գլորեցելոյս , օժանդակ վեհ
 գայթակղեցելոյս , դուռն բարձրութեւն տարակուսելոյս ,
 սանդուխք երանութեւն եղկելոյս , ճանապարհ շաւղաց
 մոլորելոյս , թագաւոր ներող պարտելոյս , քաղցր յու-
 սազրութի լքելոյս , ձեռնկալ կենաց հերքելոյս , մեծդ
 միայն և ամենառատ , որ զլիութիւն բարեաց սահմա-
 նեալ հեղուս անչափ յաճախութեւն քան զոր խնդրեմք
 և իմանամք , ըստ Պօղոսի գոհաբանութեանն : Քանզի
 իննուց յընից և թուոց երկից և չորեակ տասանց ՚ի
 վաղորդայնէ տունջեանն առ մուտս արեւուն , անդուստ
 առ նմին յաւէտ կարկառմամբ իսկ և իսկ ՚ի սոյն անար-
 գել սրտիւ , ՚ի վեր է քան զաղերսանաց ակնկալութիւն
 մարդկան , բարեգործել միմեանց շնորհատրութի . իսկ
 առ իմն թշուառութեւն և անարգութեւն զքոյդ եղեալ
 փառս , ամենակարող զօրութի ահեղ , բոլորից ան , օրհ-
 նեալ տէր Քրիստոս , որովք սահմանեցի կշուութեւն չա-
 փոյ հաստողիդ ընդ հոգոյս հաւատարութի կցորդեալ :
 Քանզի մնաս յայտոսիկ անբաւ և անհետազօտելի , ա-
 մենեւին բարի անմասն բարկութեւն խաւարի , ուստի
 յոյժ նուազ են քում մեծութեան աստեղացն թիւք ,
 զորս գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կըն-
 քեցեր , և կամ հիւթ երկրի ՚ի յօդս հեղեալ , զոր ՚ի
 չգոյից հաստեալ տարածումն յատակի կառուցեր , քան
 ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան , որովք քեզ
 նմանիլ վարդապետեցեր :

Բ . Լ՛հա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կա-
 մայ երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութի, իբր դոյզն
 մնայլ 'ի տապ արեւու, և որպէս աստուած իսկ կիրք
 բնութեց զհասարակաց բարուց ցուցանէ : Քանզի ո՛վ
 որ 'ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ . ո՛վ որ զպզրա-
 ցաւ, և ոչ ամաչեաց . ո՛վ որ գարշեցաւ, և ոչ սրտ-
 կառեաց . ո՛վ որ սխալեաց, և ոչ ասպաշաւեաց . ո՛վ որ
 կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց . ո՛վ որ գայթակղեցաւ,
 և ոչ ստորջացաւ . ո՛վ որ սպարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ
 ըմբերանեցաւ . ո՛վ որ սպարեցաւ, և ոչ յողւոյ ելաւ .
 ո՛վ որ ճաշակեաց լեզի, և ոչ դառնացաւ . ո՛վ որ անկաւ
 'ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ . ո՛վ որ կորոյս մե-
 ծութի, և ոչ աշխարեաց . ո՛վ որ զրկեցաւ յերանութէ,
 և ոչ ելաց . ո՛վ որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ոչ
 ողբաց . ո՛վ որ գտաւ ինքեան վնասակար, և ոչ սողտաւ .
 ո՛վ որ մերժեցաւ յերեսացն աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց .
 ո՛վ որ լուաւ զաստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ .
 ո՛վ որ ընդ մի չարեացն՝ հաղարս չաւաղեաց . ո՛վ որ
 մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զովացաւ . ո՛վ որ
 անօրինեցաւ, և ոչ քարամբք զմիտսն կոծեաց . ո՛վ որ
 ետես զստրուկն յիւրում մեծութի, և ոչ զկծեցաւ .
 ո՛վ որ կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նզովեաց .
 ո՛վ որ ախտացաւ, և ոչ զանձն դսրովեաց . ո՛վ որ յա-
 մօթալեացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց .
 ո՛վ որ 'ի սպտկառելիսն հպեցաւ, և ոչ զօրն իւր անի-
 ծեաց . ո՛վ որ զգործեցեալսն յիշեաց, և ոչ տապացաւ .
 ո՛վ որ զգաղտնիսն մտաբերեաց, և ոչ խորովեցաւ . ո՛վ
 որ զճածուկան նկատեաց, և ոչ մահ կորստեան խնդ-
 րեաց . ո՛վ որ զաներեւոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրք-
 կին յերկիր կորացաւ . ո՛վ որ ընդ մեղացն հեշտութի
 բոց անչէջ հնոցի ոչ խառնեաց . ո՛վ որ զվնասակարսն
 բնութեն, և ոչ սրտակեցաւ . ո՛վ որ զկամաւ ներդո-
 ճեալսն, և ոչ աստակման ինքեան աղօթեաց . ո՛վ որ

զանճառելիան , և ոչ խռովեցաւ . ո՛վ որ զանկրելիան է-
 ութեանն , և ոչ թախծեցաւ . ո՛վ որ զմեծամեծան , և
 ոչ մաշեցաւ . ո՛վ որ զանբծութե՛ն ապականարարսն , և
 ոչ տոչորեցաւ . ո՛վ որ զտարագրուէն պատճառ յանց-
 մուէն , և ոչ տագնապեցաւ . ո՛վ որ զերեսացն աղտեղի
 տեսիլ , և ոչ բարկութե՛ վերնոյն զանճն պարտ վարկաւ .
 ո՛վ որ զմի ՚ի կարեւորացն մեղաց յաչս կերպացոյց , և
 ոչ զինուք մահու խոցեցաւ . ո՛վ որ զխայտառականացն ,
 և ոչ վայս վհատութե՛ ընդ հեծուխ ձայնին հիւսեաց .
 ո՛վ որ յարքայական դահոյիցն տնանկացաւ , և ոչ կար-
 կամեալ ՚ի վայր գլորեցաւ , ո՛վ որ ընդ պսակին պերճու-
 թեան հող ՚ի գլուխ եղեալ , և ոչ կրկին չարչարեալ յողի
 մահացաւ . ո՛վ որ ընդ պայծառ պատմուճանին բրձա-
 զգած եղեալ , և ոչ տխրեցաւ : Վ՛ի որ զկեանս իւր կու-
 բոյս , և ոչ արեան արտասուս երկնեաց . ո՛վ որ ընդ ար-
 կանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ , և ոչ նուաղեցաւ .
 ո՛վ որ ՚ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ : Ա՛հա
 այս կերպարանք ճշգրտագոյնք պարտաւորիս յանդիմա-
 նութե՛ , տխուր դէմ , քաղեալ ճաճանչ , ցամաքեալ
 խոնաւութի՛ , երթիթացեալ շուրթն , անշքեալ տիպ ,
 տրտմեցեալ ոգի , այլայլեալ ձայն , կրկնեալ պարանոց :
 Ա՛լ զի թէ՛ որ զիսկութիւնն իսկ նշանակեսցէ , ոչ անօ-
 բինէ , անամբարտաւան միտ , անհպարտ սիրտ , անխրնդ-
 բող պարգեւի թշուառ , անաղերսալի պայքեալ , ինք-
 նակշտամբելի դեգերեալ , իրաւամբժ սովեալ , ար-
 դարալուկ քաղցեալ , պատշաճադատ հարուածեալ ,
 ինքնավիայ մահասարտեալ , արժանապէս հանեալ , անձ-
 նանէ՛ծ եղկելի : Ա՛լ զայս թարգմանեալ ցուցանէ ար-
 դարագործ փարիսեցին կշտամբեալ , և մեղապարտ մաք-
 սաւորն բարեհամբաւեալ :

Գ . Ա՛լ արդ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բան-
 սարկուին գտողին զմեզ գայթակղեալս , զիւրսն ՚ի մեզ
 սերմանիս առ օրն համարեսցի , զխորդ ոչ զբարիսն տըն-

կեալս 'ի մեզ հողւոյ արուժիս 'ի խնամակալութէ կա-
մաց կեցուցչիդ օնեւօն գրեցես , տէր բարեգութ ,
հզօր և յաղթող , քաւիչ մեղուցելոց , կարող յամի առ-
ամ փրկութի : Այժէ զանդունդս առ երկինս փոխես ,
և կամ զխաւար մթութեան 'ի լոյս հաստատես , եթէ
զգանութի լեզւոյ 'ի մանանայի քաղցրութի կազմես ,
և կամ զկոծ սաստիութե՛ վշտաց 'ի սարս դասու բերկ-
բութե՛ հարսանեաց կարգես , գիւրինք և հնարաւորք
են քեզ այսոքիկ . և ևս քան զսոսին բաւես առ նոսին
տիրեալ համայնից ահաւորապէս . և քեզ փառք յաւի-
տենից յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ Լ :

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ ճշմարտեացի բան քո , ողորմած բոլո-
րից ան , ներող և օրհնեալ , 'ի բազմագթելին դարձա-
ւորութի աւուրն սլատկերի զղջման մեղաւորին . թէ և
առ յետին իսկ շունչն իցէ ընտրութիւն , և կամ 'ի մէջ
չարութեանն փոխադրութիւն : Մանաւանդ զի դրժ-
նեաց կցորդս այս անձնիշխանական՝ միշտ մարտիկ , խա-
բող շողքորթ , յարեալ 'ի ստուի , ըստ առակողին ա-
րածող հողմոց , դժուարունելի հաստողին փախչող ,
գերեալ որսողին մողէկան մարմնոյս , ներհակ անկակից ,
յոգնադատձառեան ամենափարան , զոր քո է գիտել
զբանեացն յաճախութիւն : Այլ զկնի մեղանացն , ողոր-

մագինս իմն ողբարկու թիս վհատականս տաժանակոծս
բաղմաւ աղելիս , բո առաջի տէր գթարկու թիս գրեալս
արտասուօք , թառանչս թշուառութեց կարգելոց ան
բաւս չար վտանգից մեղսատագնապ պատկառեցելոյն :

Բ. Այլ զի մի կրկնաբանութիս ՚ի շատխօսութի կրթեա
ցի , առաւել քան զսոյն այսու ողբալի , քանզի ոչ եր
բէք համարձակի խնդրել իւր զարբայութի , այլ զտան
ջանացն թեթեւութի . ոչ ընդ կենդանեացն ՚ի լոյս , քան
թէ ընդ գերեզմանականացն զգայական շնչովն ՚ի խա
ւար . ոչ ընդ ամբարձեալսն , այլ ընդ բեկեալսն և ընդ
խորտակեալսն) : հանգստեան իւրում վաստակեալ , ՚ի
խրախութեան ինքեան տրտմեցեալ . գիմօք ժպտեալ ,
և մտօք խոցեալ . կերպ ՚ի ծաղր , և աչք ՚ի յողբումն .
երեսք զսիրտնս ձեւացուցանէ , և արտասուքն զգառ
նութիւն սրտին ճշմարտէ : Վմպանակք երկու յերկասին
ձեռին , մինն արեամբ և միւսն կաթամբ . երկու բուրա
նոցք կայծակնաւորք , մինն խնկով և միւսն ձենձերիւ .
սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց , մինն քաղցու և
միւսն դառնութիւն . բաժակք զոյգ առ երկուս բեր
մունս , մինն արտօսք և միւսն ծծումք . տաշտք կրե
ցեալք ՚ի ծայրս մասանց , մինն գինի և միւսն լեղի .
դրունք տեսանելեաց ներհակաց , մինն ՚ի լաց և միւսն
՚ի վրխալումն . խանութք հալոցականաց հակառակուեց ,
մինն արծարծէ և միւսն շիջուցանէ . հայեցուածք գի
մաց երկուց , մինն դոյզն ողորանօք և միւսն անանխա
յելի բարկութիւն . համբարձումն երկակի բազկաց , ոմն
՚ի հարուածս և ոմն ՚ի մերժումն . դէմք կրկնակի կեր
պից , մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ . կշտամբանք
ընդ միոյ երկու , մինն աստեացս և միւսն ապառնեա
ցըն . ապաւինութիւնք կարծողականք , մինն դոնէ և
միւսն թերեւս . ՚ի մի բերան երկակի բարբառ , մինն
եղկութի և միւսն խռովութիւն . երկուս ազգմունս
՚ի միում սրտի , մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն ճշգր

բխտ կորստեան . ամօք լրթադոյն ահագնաստեօիլ կրկին
տեղացմանց , մինն նետոս և միւսն քարինս . որոտումն
ահեղ երկոցունց բերմանց , մինն կարկուտ և միւսն
հրացան . ցայդ ցաւազին երկուց վտանգից , մինն լա-
լց և միւսն մահու . առաւօտ սգոց երկուց բողոքմանց ,
մինն սաստից և միւսն սպառնալեաց . արեգակունք եր-
կու 'ի յերկուց ծայրից , մինն խաւարի և միւսն կիզման :

Գ. Աթէ հարուածոց աջ կառուցանի , ինքեան վար-
կանի . և թէ ձեռն պարգեւածիր , ոչ իւր ակն ունի .
'ի պարձանս ուրուք կորանայ , յամբարձումն գլխոյ ընկճի ,
'ի չարեացն յիշատակ հեծէ , 'ի ճառս մաքրոց պատկա-
ռէ , 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն երբբի : Աթէ
օրհնի յումեքէ յայտնի , 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ .
եթէ գովեստ յումեքէ լսէ , պարսաւանօք զինքն կշտամ-
բէ : Եթէ դսրովեսցի սաստկապէս , ինքեամբ ինքեան
վկայէ . եթէ ձաղեսցի ուժգին , սակաւ հատուցումն
առաւել պարտուցն դրեսցէ . եթէ ըղձումն մահու ին-
քեան լսիցէ , այո ստէ , և դարձեալ կրկնէ . և եթէ ու-
րողայթ մահու ձայթեսցէ յերկնէ , հազիւ զդէմն համ-
բառնայցէ : Օ իւրոց իրաւանցն մատեան խփեալ , զպա-
տասխանութեն յոյս լքուցեալ , զհամարձակութեանն
ընթացս փակեալ : Աւ եթէ ոչ էր անփրկանաւ որ կորուստ
դերելոյն , զիւրովին երթալ ոչ ինչ գանդաղէր : Արդա-
բեւ վայ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ
երկուց ճանապարհաց , ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն :

Դ. Աւ արդ զիւրոց ոչ ողորմեսցիս , բարեգութ , այս-
քանեացս ձայնարկութեց կողկողազինս հեծեծանաց ,
որ անուամբս այսու մեծացար , թէ ողորմած եմ ես
տէր : Ահա առ չարութի դերելոյս բարութի քո , առ
մահապարտիս դառնութի քաղցրութի քո , առ կորու-
սելոյս յայտնութիւն ճառապայթ քո , առ յանդգնե-
լոյս մոլութիւն ողորմութի քո , առ խակութի վնասա-
կարիս հեղութի քո , առ կորձանեւոյս սցցելուի աջ քո ,

առ ընկղմելոյս վերբերու թի՛ ձեռն քո , առ բժշկու թի՛
 անողջանալի խոցուածոյս մատն քո , առ սպիւղեցելոյս
 պաշտպանու թի՛ ուղի քո , առ ապախտաւորիս իմ վտաւ
 հու թի՛ երկայնմտու թի՛ քո , առ օծումն ամենադժնէիս
 զօրու թի՛ քո , առ մեղաւորիս քաւու թի՛ հրաման քո ,
 առ փախուցելոյս ապաւինու թի՛ ոտք քո , առ սրացելոյս
 սլաւասպարու թի՛ բազուկ քո , առ վրիպելոյս առաջնոր
 դու թի՛ լոյս քո , առ տարակուսելոյս հնարաւորու թիւն
 հանձար քո , առ անիծելոյս կրկին ստացումն օրհնու թի՛
 քո , առ վհատելոյս քաջալերու թիւն խրախոյս քո , առ
 վշտագնելոյս մխիթարու թիւն բաժակ քո , առ նեղելոյս
 ընդարձակուի կամք քո , առ ատեցելոյս կոչումն սէր քո ,
 առ հաստումն սասանեցելոյս բան քո , առ հոգւով վե
 րաւորելոյս կաթուած արեան քո , առ աներեւոյթ մը
 թերս ցաւոցս ակնարկու թիւն քո , առ յուսահատելոյս
 անդրէն ընտրու թիւն իշխանու թի՛ քո , առ պատուաւ
 տումն կտրեցելոյս կցորդու թի՛ քո , առ խաւարաւ մա
 հու ծածկելոյս նշոյլ կենաց քոց , առ խռովեցելոյս իմ
 հանդարտու թի՛ խաղաղու թի՛ քո , առ վայրագու թիւն
 օտարացելոյս ողջոյն քո , առ մոլորելոյս դարձաւորու թի՛
 ձայն քո : Օ՛ր դու տիրես ամի գթու թի՛ , և չեք ՚ի
 քեզ մասն ինչ խաւարի . և ոչ է բարու թի՛ առանց քո ,
 և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս . ամէն :

ԲՆՆ ԼԼ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂ Ի
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի բաղձացուցի պայմանաւ բանիս
զաղէտ տալնապի հեծութէ ձայնիս մեծ հառաչանացս
անսխոփելի իմոյս վտանգի. զի դու ողորմած սկզբնաւ
հայրդ խոստովանութէ անյայտ ծածկութից որդի այ
կենդանոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրութիչ նա
յեսցիս քաւել: Ըրդարել կարող ես, ճշմարտապէս
բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնարաւոր ես. կամիս ա
ռաւելապէս, որպէս և կարես: Հարստանաս մեծապէս
ընդ տալն քան եթէ ընդ առնուին, բաղձանան քեզ
զանձք ՚ի ցրուելն քան ՚ի ժողովելն, յաճախեն ստա
ցուածք քո ՚ի սխուելն քան ՚ի ճշդելն, կուտին քեզ
համբարք ՚ի տարածանելն քան ՚ի շտեմարանելն: Հա
ւատամ այսմ ամենայնի՝ գտանել քեւ ելք փրկութէ.
հաւատամ անարգս ընդ պատուականին, յուսամ ընդ
Ըբբահամու և ընդ Աննայի. զի մինն բանիդ քո հաւա
տաց և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսաց:
Վասն որոյ և ոմն ՚ի խորին ծերութէ անհամար որդւոց
հայր հաստատեցաւ, զառանցեալն և զամուին արդանդ
Սառայի՝ անդաստան պողաճին արդեան օրհնութեան
բաղում ժողովրդոց մարգարէից սբց և թագաւորաց
ընտրելոց հայել յուսացաւ: Իսկ միւսն զանհանդերձե
լի երկիր որովայնին սենեկի եօթնեակ զաւակօք բար
գաւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութէ զընաւն նը
չանակելոյ զէութի, ամութեանն յարակայութէ յաւհ

ման անհետադօտելի , և աւաղանին նորածին որդւոց անհատ յորդու թիւն : Այս թիւ պանծալի , որում ոչ է կէտ կցորդի և ոչ սպառուած վախճանի , այլ կոյս օմն է ուրոյն ընտրութիւն նուիրեալ յաւէտ անձառ վիճակաւ համայն յաւիտենիւ , դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից :

Բ . Այդ համարեա յարդարութիւն անյուսալի փրկութիւն հոգւոյս զամենավարան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութիւն , ընդ նախադրելոցն երջանկաց եղեալ և դասեալ զայս դաւանութիւն փոքր հաւատոց իմոյս խնդրուածոց , զի կեցից և ես առ նորօք բերկրեալ ընդ նոսին , բունն հարեալ քան զիմոց գործոց զբոյգ շնորհաց : Սանաւանդ զի կրկին բարձունք են և փառաւորք և քան զչափ կշռութիւն բանի գերադոյնք , իմուճս խոսովութիւն հաշտարանք և հզօրասկես քաւարանք , և կարծեսոց թերութիւն մտաց սլացեալք . ընդ արեան քո ահաւորի և ըստ մարմնոց ճնողդ քո խնկելի . պարք առաքելոցն , դասք մարգարեիցն , գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հետեւեակ սպառազէն յարիութեամբ մերկամարտիկն մրրցութիւն , գումարք միանձանց , բոյլք բանականաց ընտրելոց , ժողովք բարեկրօնից , հոյլք հոգեզինաց յերկրեերկնաւորաց , զինուորուիք վերնականաց ընդ մեզ կցորդելոց , աւանդք երախայրեաց , մասուցմունք զուարակաց , լուցմունք զամբարաց , բուրմունք խնկոց իւզոց հանդերձանօք , յաղթանակք փրկական նշանաց , կապուցմունք խորանաց անձաբնական , ձեռք քահանայից շնորհիւ կատարելոց : Առ շարժումն անձին յիշատակայ , առ փոփոխումն գարշապարի , առ կարկառումն աւջոյ և ամբարձումն բազկի , առ բարիս գոհութիւն , և առ գթել աղաչանք , առ բանս ընտանիս , առ խօսս հասարակաց , առ ձայնս բնաւորականս , առ գործոց յաջողուածս , առ առաքինութիւն ջերմութիւն , որ ՚ի տուրն ջեան և ՚ի գիշերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգե-

ւորայ՝ քեւ առաջնորդեալք . 'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ , 'ի պատերազմի ազգաց , 'ի մարտս դիւաց , 'ի հակառաւ կուժիս հերձուածողաց , առ փոքունս , առ մեծամեծս , առ ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց , և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան , եթէ հեշտականս եթէ տատամսելիս . վասն ոմանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին , և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչելապէս հընարիւք անճառիւք . հաւատացեալ յամենեցունց , թէ բաւական ես յամենայնի , կաթնաբոյծ հասակաց , փոց պատանեաց , մտաց վայրենեաց , ստամբակաց գոռողաց . մինչ զի առ թատերս տեսարանաց , և առ կոյտս խառնիճազանճ բաղմուժեց , և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հզօրիդ՝ ոչ ես մոռացեալ :

Գ . Արդ դու ստացար զամենեսեան , և քո են ամենեքեան , և ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգուժ . զի թէ և մեղիցեն , քո են . վասն զի 'ի քում համարի են . քանզի գիտեն զզօրութի քո , ըստ առակողին մաղթանաց : Արում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ վիշակալ սորին յանցաւորապէս . յանդգնիմ ասել , թէ որ կարգաց դքեզ գովեստիւ , ծանուցեալ դքեզ թէ իցես , թէ և եօթեամբք իցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատժաւորութի , առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութե , զիմրդ ոչ քո իցէ : Յորս է տեսանել 'ի մէջ արջնատեսս ագռաւուց՝ սպիտականիչ երամս աղաւնեաց , 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտաբարս , 'ի թիւ շանց գազանականաց գառինս նուիրելիս , հեղուժի 'ի խստութե , կատարելութի 'ի թերութե , խոնարհութի յամարհաւածութե , ճշմարտութի 'ի ստուժութե , միամտութի 'ի մանկուե , անբժուի յայլամտուե , բարօրութի 'ի չարութե , պարկեշտութի 'ի լիտութե , ողորմութի յանգթութե , ստաշաւանք յանուստութե , բաղցրութի 'ի բարկութե , հաշտութի 'ի թշնամուե , անխուժութի 'ի խաճանողութե , քաջալերութի 'ի լիտ-

Թեան , օրհնու թի՛ր ՚ի նեւաձգու թէ : Յոր ոչ բաւակա նացայ երբէք ՚ի դատել ճշգրտապէս , թէ՛ սլ յերկրա ծնաց աստի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ , որ միայն ա նաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարու թի՛ր՝ առ ամպարիշտ մաքուրն և առ պոռնիկ զղջացեալն . առ ա մենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ ՚ի բար ձունս և յամենայն յաւիտեանս . ամէն : ✕

ԲԱՆ ԼԲ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա . Ե Ի արդ ես յետնեալս ՚ի նախագրու թէց արժա նաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորսն պատժոց , հացցեմ զողորմուի ընդ ամենեցուն մաղթանաց . ընդ նկունս և անհամարձակս , ընդ տկարսն և փոքրկունս , ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս , ընդ տարագրեալսն և առ քեզ դարձեալս , ընդ երկուացեալսն և ճշմար տեալս , ընդ կործանեալսն և յարուցեալս , ընդ ընկ ձեալսն և հաստատեալս , ընդ գլորեալսն և կանգնե ցեալս , ընդ մերժեալսն և ընկալեալս , ընդ ատեցեալ սրն և կոչեցեալս , ընդ ապշեալսն և զգաստացեալս , ընդ անառակեալսն և զսպեալս , ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս , ընդ հերքեալսն և սիրեցեալս , ընդ սրառ կառեալսն և զուարթացեալս , ընդ ամաչեցեալսն և ինդամտեալս : Այլ ես սրտովմ աստանօր դարձեալ ոչ զմեղսն Արուսաղէմի , ըստ մարգարէին հրամանա

առթեանն որ առ ժողովուրդն նախնի , և կամ տանն
Յակորու զանօրէնութիւնս նորա , այլ իմոյս ժամանե-
ցից յայտնութեան . քանզի աւազ ընդ աղէտս մահու
յարելով ըստ մարգարէին , յանդիմանեցից զիս ինքն
ինձէն իմովս ձայնիւ ըստ սաղմոսողին . որպէս զի յանձ-
նառական յայտմ համայնապատում խոստովանութենէ
ոչ կարօտացեալ կրկնակին , միանգամայն ՚ի սպառ օրբե-
ցայց օրհնեալ հրամանաւ էիդ :

Բ . Այլ արդ կրկնելով ծունր բարերարիդ քաղցրու-
թեան , տարածեալ զանձն իմ առաջի , զ՚ի մահ գրոր-
մանն ցուցից կերպարան . որ ՚ի հող խոնարհեալ մածայ
ընդ երկրի , և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝
անասնական գետնաքարչութեան սողնոյ սահեցմամբ՝
կամօք բեւեռեցայ : Այլ ՚ի քեզ տէր յեցեալ իբր ՚ի
հաստարան կենաց գաւազան ՚ի յարմատոյն Վաւթի ըն-
ծիւղեալ մարմնով անձառ շողկապմամբ յանեղ անու-
թիւնդ , կանգնեցայց անդրէն կիսայար՝ պատկառեալ
՚ի քոցդ երախտեաց ՚ի վայր կորացեալ դիմօք , աչք ՚ի
բարձունս յառեալ ողորմագին տեսութեամբ ՚ի քեզ
մերձդ ՚ի հեծութիւն , բնաւին ողորմուի , բոլորովին
քաղցրուի , զլիճ լուսոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատա-
նքս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցից : Այլ ամե-
նառատ աննուազ երկայնմտութեամբ՝ քո դառնացուց-
չիս , միայն դու ՚ի յամենայնի սահման փրկութեան ,
ան բոլորից , անձառ մեծուի , անբովանդակելի բնու-
թիւն , անքննելի իսկուի , հզօր զօրուի , կարող բարե-
բարուի , անպակաս լրուի , անձառ ժառանգուի , վայել-
չական վիճակ , առատ պատրաստութիւն , անստուեր
խմաստուի , տենչալի տուրք , անձկալի ձիւր , բաղձալի
բերկրուի , անտխուր հանգիստ , անտարակոյս գիւտ ,
անկապուտ կեանք , անծախելի ստացուած , անփոխա-
նորդելի բարձրուի , ամենարուեստ բժիշկ , անսասա-
նելի հաստատուի , դարձուցիչ մոլորելոց , գտիչ կորու-

սեւը , յոյս սպաւինելոյ , լոյս խաւարելոյ , քաւիչ մեղուցելոյ , ծածկարանդ փախուցելոյ , անդորրիչ խոսվելոյ , փրկուիդ մահացելոյ , արձակիչդ կսպելոյ , ազատիչդ մատնելոյ , պատսպարանդ սահեցելոյ , վշտակիցդ գայթագղելոյ , երկայնամուկի տարակուսելոյ , լուսոյ տեսակ , ցնծութիւն ցոյցք , օրհնութիւն անձրեւ , հոգի երեսաց , զօրութիւն դիմաց , հովանի գլխոյ , շարժարան շրթանոց , ազդումն բանի , կառավար անձին , բարձունք մին բազկի , ձգումն ձեռին , երասանակալդ սրտի , ընտանի անուն , մերձաւոր ձայն , կցորդութիւն հարազատ , ինամածութիւն հայրենի , խոստովանեալ անուն , պաշտեցեալ սպասիկեր , անպարագիր տիպ , երկրպագեալ տէրութիւն , բարեբանեալ յիշատակ , ինդութիւն մուտք , անվրէպ շաւիղ , փառաց դունն , ճշմարտութիւն ճանապարհ , երկնաձեւ սանդուղք : Այլ այլ բաղմունի բանից դուրեւտից անհամար կարգաց և տանց անբաւից , զոր ոչ բերէ բերան երկրածին , և ոչ տանի դործի մարմնեղէն , և ոչ կշռեն իղձք հոգեղէնք :

Գ. Առ քեզ հայի ամ ակն տեսողի , ամդ ամենայնի , նայեալի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից , և եթէ յաղախնաց որ աղաչեսցէ : Այլ ընկալ զցօղ ողբերգութիւն լալոյ արտասուաց աչացս ցանկասիրի՝ յանարատ ոտս մարդեղութիւն քոյ , Քս , և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և զգաւանութիւն , և համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութիւն կենացդ հաղորդութիւն համաշնչապէս զանբակ միութիւն , և զնոյն գթութիւն նորին ողորմութիւն ընկալեալ ի քէն , բարերար , գրաւականեսցես զմեծդ սլարգեւ ընդ փոքու հաւատոցս , և ի ձեռն գթութիւն սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անունդ խոստովանեալ ծառայիս , դարձցին ձեռքոնք հողմոյն խոստութիւն ի յօդ հանդարտութիւն , և մրկին սաստկութիւն ի սիր ախորժութիւն , և կարծիք երկիւղին ի մեծ վստահութիւն , և պատուհաս պատժոցն

յերանու թե՛ պատահումն , և վտանգք թախճանացն 'ի
 հոգեւոր խրախճանու թի՛ , և այլեկոծու թի՛ ծփանացն 'ի
 խոր խաղաղութի՛ , և զեկացն թեւարկմունք յանբոյթ
 նաւահանգիստն , և բերք բեռանցս մեղաց փոխարկեա
 ցի 'ի թոշակ շնորհաց : Եւ յայսբանեացս ամենից բիւ
 րուց բարութեցս 'ի բէ՛ն եղելոց՝ մեծացցի անունն հը
 զօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ , ամաչեսցէ բանտար
 կուն չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ , ունայնասցին
 մութհակք մեղացս , խղեսցին հաղբքն , որոշեսցին որո
 քայթքն , կապտեսցին կասպանքն , վանեսցի վիհն , վե
 րացին վնասքն , պարսեսցին պատրանքն , ջրեսցին մեղ
 քն , պատառեսցին պարտիքն , խորտակեսցի լուծն ,
 քակտեսցին բեղիքն : Եւ ընդ մուայլ մթութե չարեացն
 յանցանաց և դիւացն բանակաց պաշարողաց՝ արեւ
 փառաց քոց ժամանեսցէ կեցուցանել փրկել և լուսա
 ւորել , յաջմէ և յահեկէ , 'ի դիմաց և 'ի թիկանց . և
 եղիցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ դարնայնոյ ընդ ակնկա
 լութե սպասողացն քումդ երեւման : Օ՛ի դու ես բա
 րերար առ ամենեւին , և հնարաւոր են քեզ ամենայնք .
 և ամենեցուն զկեալն կամիս և զփրկութիւն բազձաս :
 Դ . Այլ ամենապարգեւ ձեռնն Յնի Քնի , և առ իս
 դարձցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քոյ սբյ բնակեալ
 միացեալ , և ոչ հեռացեալ յանձկուէ սրտէ սիրոյ սենե
 կիս . և անեղծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լու
 սոյ բրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս՝ ընդ իս պահես
 ցի , միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան կտա
 կաւդ կենաց հոգւոյդ աւետեաց երկնից յօրինողիդ :
 Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ , և միոյդ 'ի միոյ պատ
 ճառէ , և ունողիդ զպատճառ միոյ , երբեակ անձնա
 ւորութեդ և միոյ աստուածութեանդ վայելեն փառք
 յերկնաւորացն վեհից , 'ի սրբոցն դասուց . յաւիտեանս
 յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԼԳՒ

ՎԼԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԳԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԿ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԴ զյարմարութիւն պաշտաման բանիս ՚ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղգեստիցն զուգամանապէս խառնեացես ՚ի յանուշութի կաղմութե իւզոյն Վարխամուկնոջ բարեպաշտի: Յոր հաւասարեալ նոյնութիւն ընդ երջանիկ պոռնկացն ՚ի քէն ընկալելոցն յաւետահրաշյարգանօք, պարարեացիս մեծապէս իմոյս բանիւ նըւատիւ, ընկալեալ յանհաս և ՚ի բարեբանեալդ գըլուխ բարձրելոյդ, անկշամբելի ՚ի բամբասանաց սաղմոսին, մի օծցէ զտերեւ ոստոց գաղաթան իւզ մեղաւորին: Այլ արացես զօրանալ կրկին յաճախութեամբ բուրման խոստովանութեան այսր մատենի ՚ի բազում աղգեալ, համապիռ ամենատարած և աշխարհալի տանն տեսակաւ, ըստ օրինակի համեմատութե նոցայն յիշատակի: Բանղի դու նոյն տէր զգաստացուցիչ նախնի չարախորհից կանանց մեղաւորաց, որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝ բումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր, անտուտ առ սոսին անձառ ներգործութիւն ՚ի յիս վերաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն: Ինդ անասնական գարւոյն կերակրոյ զբաղմահամբար ստուղ ցորենոյդ կենացդ հացի, ընդ ապա կանացու արծաթոյն՝ զարբունականդ պատկեր, ընդ յիմարարար թմբբութեան գինւոյն՝ զբաժակդ արեան աբարչիդ, ընդ իւզոյն առելոյ ՚ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժո

ընդդէմսն՝ զօժու մն շնորհին առ իս դարձելոյ, ընդ
զերժմանն դիտաշուք կտաւոյն՝ զանապականութե վերար-
կուն, ապարանջանին պճնութիւն՝ զԺուիչս բարեմասնու-
թեան, օրինիւն և աւետարանաւն՝ հանդերձ գործնա-
կան առաքինութիւն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն
զարդու՝ զանստուեր յիշատակ տէրունականդ ձայնի,
ընդ քայոսս պերճութե լանջայն՝ զյոքնահաւաք աւան-
դըս ուղղութե քոյինակրօն լծոյդ քաղցրութե :

Բ. Բայց զի է յայտոսիկ ինձ պարծել, և ոչ վերստին
ի սոյն պատկառել : Այլ յայլ օրինակ փոխեալ զմա-
տեան մաղթանաց այսր ողբերգութե, որ ինչ ինձ է
յարմարաւոր, ամենայնիւ հատուցից զպատիժ պար-
տուցս իմոց մեղանաց, ՚ի մարգարեիցն տառից բերեալ
համառօտս՝ ՚ի սոյն յարկ մուծից սաստիկ դատախազ .
ընդ ողբոց նոցին լծակցեալ, քան թէ ընդ բերկրումն
նոցս պարել : յորս հառաչանս, ձայնս հեծութե, բո-
ղբս բարկութե, նախատինս խորտակման, լալումն կա-
րելոր : Այլ մեծիդ անգթութիւն ամենաժաման՝ կանուխ
ազգեցաւ յիմ յուսատրութիւն, առ որս՝ զղջմունս, խոս-
տովանութիւն, աւետիս, պարզեւս, լուսոյ երեմունս,
խրախոյսս անձայինս, փառաց ժառանգութիւն, հրաշից
յայտութիւն, սքանչելեաց տեսութիւն . յորոց ոմանք
յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհաստութիւն բազումս մատու-
ցանեն . յորս էս կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճա-
կեցայ : Օ ի եթէ զգեստ անգթութեանն պատրուակ
ասաց ՚զեկիկել, յորում արար ժողովուրդն կուռս կար-
կատունս, որով պոռնկել ասէ ՚ի նոսա, իսկ ո՞րքան պա-
տիժ անմարբութես եղիցի զաստուած զգեցողիս ներ-
քոյ և արտաքոյ : Օ արմանամ, թէ զի՞նք ոչ կիղում .
հիանամ, թէ ի՞բր ոչ այրիմ . ափշիմ, թէ ո՞րպէս
չյափշտակիմ՝ տանջեալ, էքեալ, չարչարեալ, ջաղ-
խեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կտրեալ, բաժանեալ ՚ի
յորինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն : Այլ այս

միայն է պահեցեալ ինձ նշող յիշատակի փրկութեան յուսոյ, զի քրիստոսեան աւետարանն կեանս է ամենեւին, ՚ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ. ուրով առ մեղանսն դարձն, առ պարտիսն շնորհն, առ եղծումն նորոգութիւն, առ անօրէնութիւն քաւութիւն, առ վէրն բժշկութիւն, առ վտանգն անդորրութիւն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն պարգեւն, առ ակնկալութի սատակմանն՝ ձիրն, առ դործարան մահուն կենացն ազատութիւն :

Գ. Լիլ զինչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց ՚ի թիւ արկանել, և ոչ զանձառելիսն աստանօր դասել : Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութի, յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութի, սոցին ակնարկութի ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սփոփութի, բարեօք վարձ կամացս առ կշռութի զի տողին, աւաղանն կենդանարար՝ հաշտութեն միջնորդութիւն, և այլք ամենայնք անթիւք բարիք ՚ի բարեբարէն բարդեցեալք, ազատք ՚ի հարկէ, արձակք ՚ի լծոյ, իշխանականք և ոչ իշխեցեալք : Այսոքիք են, որ ինձ ՚ի մեջ դառնութես մահու՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայստսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ ըստ բանի երգողին : Աչ փոքրկութի որդւոյ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութի հոգւոյ զորդի նախադասեմ. համափառունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութեամբ : Քանզի և ՚ի դէմս հոգւոյն սբջ այս են աղաչանք, նախընծայ սկրգ բան պատարագին՝ յորում դառնդ երկնաւոր զենանի, զայս աղօթեցի :

Ազօթք, որ նոխ քան զպատարագն մատուցանի :

Գ. Ամենակալ բարեբար մարդասէր ան բողորից, յօրինող երեւութից և աներեւութից, փրկող և հաս-

տատող, խնամող և խաղաղարար, հօր հզօր հողի, հայ-
ցեմք բազկատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութեան
յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ : Մտոչխմք մեծաւ
գողութի սաստիկ երկիւղիւ մատուցանել նախ զբա-
նականն զայս պատարագ քում անդնին զօրուեդ, իբր
աթռակցի փառակցի և արարչակցի հայրենի անկապուտ
պատուոյդ, և քննողի ծածկութե խորոց խորհրդոց ա-
մենակատար կամաց հօրդ Վմմանուէլի՛ զքեզ առաքչի,
փրկչի և կենդանատուի և արարչի ամենայնի : Ի ձեռն
քո ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութի միասնա-
կան անութեդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս : Քեւ
և ի ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շա-
ռաւիզք՝ տեսանողք անուանակոչեալք, զանցեալսն և
զգալոցսն, զեղեալսն և զոչ գոյացեալսն անատուերաբար
բարբառով բանի վերապատմեցին : Ոգի այ քարոզեալ
զքեզ Մովսէսի, որ ի գնալն քո ի վերայ ջրոցն, անպա-
րազիր զօրութի, ահեղ շրջարկութի տաճողականաւ՝
թեւապարփակ պաշտարանողօրէն գթասիրեալ ի ճնուն-
դքս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր : Յօր
կերպարան օրինակութեան՝ նախ քան զկառուցանել
ղոյձդ մաճուած վերջնում վարագուրիդ՝ յօրինեցեր,
կարող տիրապէս, զբովանդակ բնութիս ամենից բնա-
ւից բոլորից գոյից ամ էից յանէից : Քեւ ստեղծանին
ի նորոգութի յարութե ամ եղեալքս առ ի քէն յայնմ
ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր առա-
ջին երկրին կենդանեաց : Քեզ հնազանդեցաւ միութե
կամացն ուղ հօրն իւրում աղգակիցն քո, էակիցն հօր
անդրանիկն որդի մերովս կերպիւ . զքեզ աւետարանեաց
ճշմարիտ ան հաւասար և համագոյ հօր իւր հզօրի, և
զառ ի քեզ հայհոյութին անբաւելի քարոզեաց, և իբր
զանձամարտիցն զքո հետեւոցն չարաբանական բերանս
կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց արդարն և անարատն գը-
տիչն ամի, որ վասն մեզաց մերոց մատնեցաւ, և յա-

բեաւ վասն զվեղ արդարացուցանելոյ : Ամա փառք ՚ի
ձեռն քո , և բեղ բարեբանութի ընդ հօր ամենակալի ,
յաւխտեանս յաւխտենից . ամէն : †

Դարձեալ կրկնեսցի ՚ի նոյն կարգ բանի , մինչև վատահութիւնն լուսոյ հը-
բաշտպէս յայտնեսցի ազգեալ , աւետարանել վերապիս զկրկին խաղաղութի .

Ե . Աղաչեմք և ազերեսեմք արտասուալից հառաչմամբ
յամ անձնէ զփառաւորեալ արարչութիւնդ անեղծ և
անստեղծ անժամանակ հոգւոյդ գթածի որ բարեխօսդ
ես վասն մեր յանմուռնչ հեծութիւնս առ ոչորմածդ
հայր . որ զուրբսն պահես , և զմեղուցեալսն մաքրես և
տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձ-
րեալդ հօր : Արդ աղատեա զվեղ յամ անմաքուր դոր-
ծոց , որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութե . և մի շիջցին
առ ՚ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլմունք ՚ի տեսականացս
աչաց իմաստից . վասն զի զբեղ ուսար միանալ ՚ի մեզ
՚ի ձեռն աղօթից , և ընտիր վարուց խնկելոց : Ալ քան
զի մինդ Արբորդութեդ պատարապի , և միւսդ ընդ-
ունի՛ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի
իւրոյ , իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս , և յարգա-
րեսցես զվեղ օթեւանս պատուականս ամ պատրաստութի
՚ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ , առանց
պատժոց դատասպարտութե ընդունել զայս անմահա-
ցուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութե : Ալ հալեսցի
՚ի հրոյս յայսմանէ գայթաղութիս մեր , որպէս մար-
գարէին կենդանախարոյկ կայծակամբն ՚ի ձեռն ունե-
լեացն մատուցման . զի յամի քոյդ քարոզեսցի գթու-
թիւն , որպէս որդւովդ անձ հօր քաղցրութի . որ զանա-
ռակ որդին մերձեցոց ՚ի հայրենի ժառանգութիւնն ,
և զպոռնիկն յառաջեցոց յերկնային արքայութիսն ար-
դարոցն երանութե : Այո այո և ես մի եմ ՚ի նոցանէ .
և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութե կարօտեալ
մեծի , շնորհօք քո ապրեալ , զարեամբ Քնի ստացեալ :

Օ ի յայսմ ամի՛ յամի ծանկցի քո ամութիդ քնդ հօր
փառաւորեալ համապատուարբար ՚ի մի կամս և ՚ի մի իշ-
խանութի գովութե՛ն . զի քո է գթութի և կարողութի
և մարդասիրութիւն , զօրութիւն և փառք յաւիտեանս
յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԼԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԻԳԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա՛ՆՐԴ առ այսօրիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ
իղձք , և առ քեզ դաւանութիք յարմարականք , որ բռ-
վանդակես բանիւ զամ՛ ամ , զոր ՚ի նախնին ճառեալ
և յերկրորդումս ցուցից : Իսկ յանդիմանութիւնս գրա-
բանական՝ ՚ի կոյտս բազմութեան ազգաց , և թարգ-
մանութիւնս ժողովրդոց , զայս արգահատուիս մաղթու-
ղականս նուիրեցի , զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադ-
րեն գոհաբանութիւնք :

Ի հանդիարանս իօտից ատենի բանս մաղթանաց , որով հոգին սասուծոյ
հաշտեալ հասանէ յօգնականութիւն :

Բ. Ա՛ղաչեմ զանխօփօսելի տերութիւն ամենազօր
հոգւոցդ հզօրի , առարեա զցօղ քաղցրութեան քոյ , և
բարեգործեա ՚ի յանձին և յիշխանական ազգման զգա-
յութեան զամենակից շնորհս բազմապարգեւ քո ողոր-
մութեան : Ա՛յլ հերկեա զբանական անդաստան մարմ-
նեղէն կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արգաս-

Կրի վերջ 244 ԿԵ-Գ աշ ԿԵ-Բ

եաց հոգեւոր սերմանդ : Քում՝ ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զիմ պագեւս 'ի մեզ ծաղկեալ և անցեալ, որ ձեռնադրես առաքեալ, լըուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարբառեցուցանես համերս, և բանաս զփակեալ ականջս խլոց . որպէս ազգակիցն քո էակիցն հօր անդրանիկն որդի քոյին գործակցութեամբ ներգործելով զայս ցամ, բարոզեաց զբեզւած հաւասարակից իսկութեդ հօր : Հնորհեա և ինձ մեղաւորիս խօսել համարձակութի զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հետեւել արագութիւն ընթացիւք մտաց ընդ անհուն ասպարէզս քոյնաշունչ կտակարանաց : Ալ 'ի մտոչել իմ 'ի գլուխ հանդիսի մեկնութե բանի՝ նախաժամանեցէ առ իսգթութի քո, խօսելով յիս զարժանն և զպիտանիսն և զհաճոյսն քո 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գովեստ անութեանդ քո, և 'ի լրութի շինութե կաթողիկէ եկեղեցւոյ : Ալ կարկառեա 'ի վերայ իմ զամենամերձ աջքո, և զօրացո զիս Հնորհօք գթութեդ քո . փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէզ մթուէ մոռացութե, ասպրինեալ ընդ նմին զիսաւար մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստիցս՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս : Առսաւորեա 'ի յիս վերստին զճագումն անստուեր հրաշից գիտուէ անութեան քոյ, հզօր, արժանի լինել առնել և ուսուցանել յօրինակ բարեաց անասէր լսողաց : Ալ բեզւած փառք յամի, ընդ հօր ամենակալի և ընդ որդւոյդ միանի և բարերարի, այժմ՝ և յանվախճան յաւիտեանս . ամէն : Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութե Հնորհի կենաց կանոնի առ համագոյ սուրբ Արքայութեն՝ զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարկէ :

Երբորգութի անայլայլական նորոգ ստեղծարարութեան ազգեալ յատուծոյ, յոր ինչ 'ի Անկիսցն սահմանեցաւ հաւատ :

Գ. Խոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրբպագեմք զլուգափառ միութի ամենասուրբ Արքայութե :

Թեանն, անութիւն անձառ, միշտ բարի, նոյնազոյ, հաւատարապատիւ, անհաս իմաստից թեւոց սլացման, ՚ի վեր քան զօրինակ և անդր քան զնմանութի, գերաւ զանց գորով սահմանի անպարագիր բացարձակութի, յառաջ քան զհիմն յաւիտեանցս անտարրափակ էութեանց ստեղծականացս կարգաց, օրհնաբանութի անթարգմանելեալ ամենփհարուստ մեծութի յաւէտ պրտակեալ, հաստիչ ժամանակաց և որ ՚ի ժամանակի են կերպաւորեալք, ինքն պատճառ հանդերձիչ և յարմարապէս յօրինիչ տեսականաց և աներեւութից : Այնուամբ չտիեալ և ոչ յորժորջմամբ նշանակեալ, ոչ որակութի նմանեալ և ոչ քանակութի կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձեւացեալ և ոչ որպիսութի ծանուցեալ, ոչ ՚ի թերութենէ տարածեալ և ոչ ՚ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբեքի գրաւեալ և ոչ ՚ի տեղ-ոջ վայրի երեւեալ :

Դ. Հայր գթութեց՝ ունող ամի, և ան հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց ՚ի բանէն միայնոյ՝ որով զամինչ ունի, ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից, բաց ՚ի հոգւոյն իսկակցէ որով զհամայնն կազմեաց :

Ե. Մինն յերջանկատառ համազօր անաւորութի երիցն անձնաւորութեց իսնարհեալ ՚ի վերուստ՝ անտուստ ՚ի ստորինս, որ էրն իսկ ՚ի բնէ անբաժ ՚ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ, մտեալ ՚ի սենեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և ելեալ անտի յօդաւորաբար մարմին էապէս անորոշելի, անթերի մարդկութեն և անպակաս անութեամբն : Մի որդի հօրն միայնոյ և միածին անդրանիկ անամայր տիրածին կուսին, արարիչ յեղականումն մարդ ելով ճշմարիտ սկզբնածին, անհա ոչ զինի եղերոց երկրաստեղծիցս նմանութի, այլ նոր և չքնաղ, թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ ՚ի դարս, և ոչ գոյացաւ ՚ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ սաղմոս-

զին, քան զամ թագաւորս երկրի. անապական խառնու
 թեամբ կերպացեալ զմերս ՚ի մարմնի, ըստ օրինի հոգ
 ւոյ ընդ մարմնոյ, և սակւոյ ընդ հրոյ, և կամ յայտնա
 պէս իսկ ասել ըւսոյ ընդ օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ ան
 ջատեալ: Այն ինքն եկեալ կամաւորու թեամբ ՚ի խա
 ջրն մահու, իբր զգառն անարատ ՚ի սպանդ վարեցաւ,
 և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանու թեամբ զարարա
 ծոց իւրոց փրկու թիւն. շարչարեալ իսկու թեամբ կեն
 դանեօք՝ եդաւ ՚ի շիրմի անորոշելի յաստուածու թենէն.
 և ուրեաց թաղմամբն ՚ի գժոխս՝ սանդարամետականացն
 վճատելոցն բանտարգելիցն քարոզեալ ցուցաւ նորու
 գումն և ըյս: Աւարտեալ զտնօրինականացն զփրկ
 կանաւորն զտնտեսու թիւն, աստուածապէս վերակեն
 ցաղեաց. և կառաւարեալ ՚ի թեւս հոգմոց՝ ելեալ ՚ի
 Քրովբէս ամպով անքննու թեան ծածկեցաւ. համբար
 ձեալ գեր ՚ի վերոյ ամ երկնի, նստաւ ճսխու թեամբ
 յաթոռն իւրական սկզբնածառանդ հօրն հաւասարու
 թեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ, անկու
 բուստ առեցելովն և աննուազ սեպհականօքն: Արով և
 եկեացէ ՚ի դատաստան հատուցման, բնեկ զծածկեալն
 կշռու թեամբ չափոյ արդար իրաւանց. որում սպասեմք
 և յոր աղօթեմք, հաւատացեալք յամենայնի՝ ամենայ
 նիւ ամենակալ տերու թեան նորա, որ արդարեւ մինն
 է միայն ՚ի միայնոյն՝ ՚ի միոյն փառակցու թիւն յաւի
 տեան երկրպագեալ:

2. Քարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ
 հօր և զհոգի էու թե նոցին, ամենազօր, ճշմարիտ, կա
 տարեալ և սուրբ, որ յանկից գոյացոյց զբոլոր եղեալքս
 ամ, ինքնագործ հոմիշխան երկուցն և ս ընդ նմին անեղծ
 և անսահման թագաւորու թեան. որ ինչ պատճառն ա
 ռաջին և բանն ահաւոր նորին ինքնու թե, նոյն ինքն և
 հոգին բարձրացեալ: Քարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ
 զհօրն պարգեւս ՚ի գովեստ անուան փառաց միածնին.

որ ազդեաց յօրէնսն, շնչեաց ՚ի մարդարէսն, փշմամբ ազգակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն, կերպիւ աղաւնւոյ ցուցաւ ՚ի Յորդանան ՚ի մեծութի փառաց եկեղն, փայլեաց ՚ի գիրս աւանդականաց, արար հանձարեզս, զօրացոյց իմաստունս, լցոյց վարդապետս, օժսրբայութիւնս, օժանդակեաց թագաւորս, և ա վերարկացուս, հրամանատրեաց փրկութիս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութիս, զմկրտեալսս ՚ի մահն Քնի ՚ի բնակութիւն իւր մաքրազարդեաց. զոր հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներդործեաց, և ինքն է ան ինկեալ տիրապէս ամենայն յամենայնի :

Է. Քանզի ոչ նախաթուելովն Ալքրորդութեանն որ մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զինի անուանիլն նուաւ տապոյն առ նմանն, և կամ ՚ի մինն ասելով խառնակութիւն գոլ գիմացն, և կամ յերկոյն տրոհումն ուրոյնութի ել կամացն : Քանզի անմեծար հայր ամենայնիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագ ոմն և անկենդան և առ ան հրաման նուազեալ : Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որբ ոմն և կամ լքեալ և կամ ՚ի մահացուէ ու մեծնէ ոչէի : Արպէս և հոգին եթէ ոչ ՚ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ոմն թատառեալ իբր զունչ ինչ անդասելի : Այլ եթէ որ հակաճառական բանիւ յաւակնի կապտել զհայր ՚ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յորժամ և չէր, և անբանութեն բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութիւն, և կամ սորկութիւն տացէ բզխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հեգեւոր, որով այլ իմն գոյութի օտար մուծանել և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութե սուրբ Ալքրորդութեն, զայնպիսիսն քարամբք պարսից հաւատոյ բանից, իբր զգճնդակ դեւս գիմաւ մարտիկս գազանականս, հերքեալ ՚ի միջոյ ՚ի բաց հաւլածեմբ, եղեալ ՚ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին՝ փակեմբ

ընդդէմ նոյին զկենացն մուտ եկեղեցականս գաւթի,
 Աւստի զսուրբ Արքորդութիւնն փառաւորելով ՚ի նոյն
 տէրութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն
 սրբաբանութեամբ, հանգունատիպ հարթութեամբ,
 օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, ՚ի ժողովս
 անդրանկացն, և յազգս երկրաճնացս բանականաց,
 յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

Ը. Արդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւո-
 րելոց յայսմ մատենի՝ ամենալուր ականջաց մեծիդ նոյ
 ընծայեցուցի. սովիմբ սպառազինեալ, և ապա մտի ՚ի
 հանդէսն : Այլ ոչ եթէ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի
 այսու մեծանաս, որ մինչև ստեղծեալ էր քո զամենայն՝
 նախ քան զինն ինքն երկնի փառաբանչօքն անմահից
 և երկրաստեղծս բանաւորօք, դու բեղէն ՚ի քումդ լը-
 րութեան փառաւորեալ իսկ էիր. այլ զի զմերթեալս
 զիս յարգեսցես, անձառ քաղցրութի, ճաշակել զբեզ
 բանիս հաղորդութի : Իսկ զինչ պարտ իցէ ըստ արբու-
 նական հրամանիդ կենաց կանոնիդ ասել Ազոնայի տր,
 և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ
 զիս զոսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ
 պատգամի, զգրեալս մատամբդ նոյ՝ եղծի, որ և խոր-
 տակէն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով զերկ-
 բորդն նմանութի առեալ հայթայթեմ : Այլ արդ քան
 զի բաղմօք պաղատեցայ դրուակօք խանդաղատականօք,
 որ ոչ է գրեալ ՚ի յայս կարգ ձայնի, լուր, բարեգութ,
 ըստ սմին բանի այնմ ամենայնի : Ազիցի և այս աղերս
 բարբառոյ հայցման աղօթից յօղեալ ընդ նոսին. թե-
 րեւս ՚ի մաքրոց և ՚ի կամարարից այս նուէր հացի պա-
 նից բաղարձուց իւղով զանգելոց ՚ի սեղան փառացդ
 քոց մատիցէ :

Թ. Այլ դու բարերար և յամի մարդասէր Քրիստոս
 սրբ մի նոյ միոյ, հզօր և ամենակալ, որ յաղթեսս գը-
 թութեամբ խնամոց քաղցրութեան քո, ոչ հատարա

կահանաց միայն մարդկու թեանս իմոց գոյակցաց, առ որս
յաւէտ է ամբոխու թիւն և բիւրամասնեաց հակառա-
կու թիւն, այլ և հրեշտակացն անախտականու թեան,
նաև և ևս քան զայս՝ սրբասնելոցն անարատու թեան,
յորոց մի էր և Հեղիաս, որոց ցոյցք խստու թեանն 'ի
Բորեք լեւինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, 'ի շար-
ժումն մեծ, 'ի հողմն ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական.
Իսկ քոյդ հեզու թիւն երկայնմտու թեան՝ 'ի հանդար-
տու թիւն մեղմու թեան օդոյն քաղցրու թեան. քանզի
կամաց ողորմուէց դու միայն ես, ըստ գրեցելումն :
Վասն զի թէ և հաճոյք գտան մերասերքս առաքինու-
թեամբն յեղանակեալ յայլ նմանու թիւն վերնային, աւ-
կայն երկրածինք են և նորքա, բնորեալք 'ի մարդկանէ :
Իսկ դու ոչ ունիս չարանալ իսկու թեամբ բարիդ, յա-
մենայնի օրհնեալդ, ամենեւին փրկու թիւնդ, ամիւ-
հանգիստդ, համայնից անդորրու թիւդ, համօրէն ախտա-
ցելոց դեղ առողջու թեան, աղբիւր ջրոց կենդանեաց
ըստ Արեմիայ : Գարձ առիս և ողորմեա ինձ, որ այն-
քան ծարաւես պատրիս անկարօտդ անձ իմում փրկու-
թեան, մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնա-
բանողաց բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական
բահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղձական յարա-
կացու թեամբ մշանջենաւ որ պաղատանս օրհնեալդ քո
գթու թեան 'ի մերոց դիմաց կենցաղականաց վասն իմ
լքելոյս հաշտու թե մաղթել, ողորմեա Արուսաղէմի. որ
է լուսաւոր խորհուրդ յայց ելանելոյ մեծիդ յայանու-
թեան առ հրեշտակականն թափուր տեղի ստորանկե-
լոց 'ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդու թեամբ աւետարա-
նեալ առական այսր օրինականս, Արուսաղէմի :

ժ. Արդարեւ լուար բարեգութ, անսացեր թագա-
ւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, 'ի միտ առեր երկնա-
ւոր, յարգեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր
խնամակալ, կարեկցեցեր անպատում, խոնարհեցար

միշտ բարձրեալ, նուսաստացար ահաւոր, յայտնեցար անձառ, ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքրն նին, մածար ճառագայթ, մարդացար անմարմին, շոշափեցար անքանակ, կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկապէս զաղաչողացն բաղձանս : Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, սրտարագ անմահ, սպանդ անվախճան, նուէր մարբութեան, ողջակէզ անծախ, բաժակ անսպառ : Կհա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեսցես առ մեղուցելոյս զբարեբաստութի կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկայնամիտ, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս, ամէն :

ԲԱՆ ԼԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ, տէր զօրութեանց, մեծութի ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենքնդարձակ, առատութիւն անպակաս, ո՞վ որ զօրեսցէ տօնել հանդիսիւ պարերգութք ՚ի միոյ կաթուածոյ ցօղոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ դեգերիս սրտարաստել սրտաճառքս հնարից իմում փրկութեան : Եւ զոր մեծն է գրեցից սրտմէլ յապառնիսն. քանզի ոչ անուանեցար հըրեշտակասէր, և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր. այլ և զերկինս զամբարօք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել զնոսա, այլ առեր ՚ի

պատիւ մեծաց գովեստից առաջին զասեալ զմարդա-
սիրութիւն Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անու-
անձառ ՚ի խորհուրդս սոսկալիս . զերկնայինս լուսակեր-
պիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխաւորս յա-
տուկ մատակարարուեց . իսկ զստորնային ճնունդս մահ-
կանացուաց տիրական և անձական պաշտելի անուամբ
բըզ պերճացուցեր : Ընցեալ վերստին ըստ սահման
կշռութեան չափոյ , լայնեցեր քեզ կրտակս գրոց ճառից
անբաւից զանտրակ ծորմանն ծայրագունին վերնում
բարութեանն : Եւս և ՚ի մարդանալդ քո միդ յեւէն ,
ուննց վասն ինքեանց և կիսոց վասն այլոց զեղեր ա-
ռատութեամբ զտուրս կենաց , արուեստս բազմօրի-
նակս , սքանչելիս աստուածագործս , նշանս ճշմարտա-
տեսիլս : Արդէս զի թէ անդամալուծին սրակասելոյն ՚ի
հաւատոցն՝ հոգաբարձացն առաջարկութեամբ զցոյցս
յուսոցն՝ գթացեալ ողորմեցար , և որչափ զօրեցէ ա-
ռաւել բան քո ամենակար առ ախտալից մարմնոցս
մարբութիւն ազազակողիս հառաչման , քանզի արդա-
րեւ մեծ են չափք հրաշից , քան զանմարբեալս հոգի
սուրբ հաստել , զլուացեալս պատկեր անտիրելի ազոյ
ներգործել . նա զի և երկրորդս առաւելուք յաւազա-
նին շնորհ յաճախել՝ զփառսն հայրենի բարձրացուցանէ :

Բ.՝ Դու ես տէր որ սրբես զմեզ , որնք ընտրելոյն քոյ
նախատպաւորեցեր Սոխէսի . դու ես , որ ՚ի մեզս և
յանօրէնութիւնս վերակացու եղեր տոհմին Յակոբայ ,
մինչ յեգիպտացւոցն երկրի ընդ խաւարն հեթանոսաց
ընտանենային : Դու ես , որ օրէնսգէտ առնես զմեզա-
ւորսն ՚ի ճանապարհի , ըստ բանի երգողին Դաւթայ .
դու ես որ փոխատրես գբարեղէն սրտից կարծրութի
՚ի լոյծ կակղութեան մարմնոյ գոյութեան բանի ընդու-
նելութեան : Դու ես , որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ ,
և ճանապարհ մի՝ երկնչել ՚ի բէն զբովանդակ կենացն
սահման . դու ես , որ տաս զերկիւղքս ՚ի միտս խստու-
ն

առ քեզ ուշ ունել հաւատովք, ըստ մարդարեւիցն ձայնի,
 Գ. Օջրհնեալ քո շրթանցդ զաշխարհաստեղծ բերաւ
 նոյդ զամբեղէն անձրեւացդ զկեցուցանողդ կաթուած
 մատո լսելեացս դրանց բացարան, որով զօձին խորա
 մանկութիւն բանասարկութիւնից բարձրես և բժշ
 կեսցես: Ամենակալդ ձեռքք զխօսականացս շարժողա
 կան գործի ըմբռնեալ՝ ազդեա զօրութիւն ձայնի, որ
 տաս բնաւից ընտրութիւն բանի. զի դատարարակեալ
 զորատշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իբր զնախնին
 լքայց ՚ի յուսոյդ, և անբաւութեան մասնեցայց վա
 նեալ յորսողէն: Առսաւորեա վերստին զխաւարեցեալ
 հոգւոյս աչս կենդանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ, զի
 մի համարձակութեանն շիջեալ լսարտեր շնչմամբ միշա
 պին՝ ՚ի ներքոյ գրուանին ստորածածկեցայց: Բարձ զա
 նօրէնութիս իմ, տէր, և ընկեա ՚ի խորս ծովու. որ է
 փոքր առակ մեծութե քումդ անբաւութե, ըստ մար
 դարէին, զիմս ընկղմել չարութի: Անդնեա կործա
 նեալս անձին նշան վտահաութե, զի մի յուսահատու
 թեանն կոթող կառուցեալ զծածկեցելոյն բողբեացէ:
 Բաց, հզօր և գթած, զբժշկարանիդ կենաց վարդապե
 տարան, զի զառ ՚ի ներքոյսն մշակութե կորուսչին սեր
 մանց՝ մանկաղաւ կամացդ հուսաւ արմատս խուզեալ
 հնձեցես: Ա՛հմ եղեալ հետեւել առ քեզ բոլորիցդ
 ամ՝ պետրոսեան օրինակութիւն, ՚ի կենցաղիս ծովու մե
 ղանացս ալեաց ընկղուղայ. մատո ժամանեա զաջդ կե
 ցուցիչ յօգնականութիւն ինձ սասանեցելոյս: Բնդ
 քանանուհւոյն ձայնի ՚ի խորոց սրտիս սպաղառիմ, սովե
 ցելոյս աստրականաստրաս կաղկանձողական ամենաթըշ
 ուառ վտանգաւորիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հա
 ցի ՚ի բազմազեղդ քո սեղանոյ մասնաւորեցես: Արա
 փրկութիւն նիւթոյ խորանիս որդւոյս դառնուէ, որ
 է կիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս: Օ ի քո
 է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութիւն, և դու

ևս քաւուծիւն և քժչիւծիւն, նորոգուծիւն և երանուծիւն, և քեզ վայելէ փառք և երկրորդագուծի՛յաւխտեանս. ամէն :

ԲԸՆ ԼՕ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԷԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի անծիւ էն յաճախեցեալ և գերազանցուծիք միշտ առաւելեալ փրկանաւորդ արգասիք շնորհաց առ պարտուցս իմոց առաւելուծի՛, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառուծի՛ : Օջափդ ամփոփիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ ՚ի գործարանի մահուն նշանի խաչին հեղուսեր, զի զձեռնարձակուծին իմ ընդդիմութեան կամաց քոց լքցես : Օ ընծացողականդ լծակցուծի երկոցունց ոտիցդ կեցուցողաց՝ յանարգելուէս պատճառ՝ ՚ի պատժարանի փայտին մածուցեր, զի զփախուցեալս վայրագուծիւն թշուառացելոյս գրաւակա նեցես գթածաբար :

Բ. Ոչ գօսանալ ձեռաց կոփողացն հրամայեցեր օրհնեալ գաղաթանդ, որ զթղենւոյն տունկ առժամայն չորացուցեր, զի և զառ իս ներելոյդ օրինակ կանխաւ աւետարանեցես : Ոչ գանողացն ապիրատուծէ ըզխոստովանեալդ ան սպառնացար, որ զարուսեակն մը թացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարուծի՛ հանգրստեամբ հանդերձ գործեցես : Ոչ զհայհոյչացն հնաւոր չարաբանուծի՛ կասկտեցեր, որ զլուսնին սթառ

Ն. Բ

կեր երանգաւ արեան գունեցեր, զի զանհամարձակ լե-
զուս 'ի գովեստ քեզ զօրացուսցես: Աչ նախատողացն
մոլեգնութե սաստեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի
զթշուառացեալս գլուխ գթու թեզ օձմամբ իւզեցես:
Աչ 'ի մոլորեցուցիչն կարգալ զքեզ անասպանիցն՝ զօ-
գուած ճնօտիցն բաժանեցեր քակտեալ 'ի միմեանց, որ
զկարծրութի վիմացն հերձեր, զի զանունակս բարեաց
հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութե սղորմութի հան-
գարտեցուսցես: Աչ զպահասպանացն սուրս ընդերաց իւ-
րեանց մատուցեր, որ զսրովայն օձին սահեցման հողոյ
մատնեցեր, զի զտառասպեալս մարմնոյ ոսկերս իբր 'ի
գանձարանի պահեալ, կենաց յարութե արժանացուս-
ցես: Աչ 'ի կնքելն զշիրմին փականս կենդանակիր քո
գերեզմանին՝ անդրէն յորայսեալս զնոսին յանդունդոս
երկրի սուզեցեր, զի 'ի տապանակի անձինս զնշխար լու-
սոյդ հանգուսցես: Աչ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ,
և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ և
ամենասպառ զսերմն ճննդոյն կրճատեցեր, զի զիս զա-
նարժանս յիշատակի ընարութե բարեաց՝ անկորուստ և
անվնասելի ընդ փրկեցելոյն հաղորդեցես: Աչ յարձա-
թոյն կրկնակապէն կաշառածգութիւն, որ 'ի գանձա-
րանէ հօր քում՝ նուիրանաց քեզ գրաւ մատնութե և
անարգութեան մասնաւորեցին՝ զուրացողացն մոլեգնե-
լոց, ըստ հին հարուածոց հանւոյն Մովաբու՝ 'ի յարձան
քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվրիպեալս 'ի հաստատու-
թեանց և ընդ իշխանութեամբ մահու վաճառեալս՝ ա-
րեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատութի վիմիդ կառուս-
ցես: Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամենայնի
փշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԻՆՆ ԻԼ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԵՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՂԻ այդ գումարտակ վերագատեցեալ բարե-
նորհուէքոյդ պարգեւաց առ իմն երախտիս, ով ա-
մենագուծ բարերար դովեալ և ամենազօր, թէ և սա-
կաւք շարագրեցան աստանօր եղեալ, այլ արբայազունք
են և իշխանականք ինքնակալութեց, որդիք զօրութեց,
ծնունդք վեհից, մեծափառք, լուսանորոգք և հրաշա-
պատիւք. յաղթողական վերամբարձութեամբ դրօշիւք
հաշակեալք ըստ գլխոց գլխոց պսակապաճոյճ գեղա-
զարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիս
օրհնաբանողաց, համբոյրս հեզս երջանիկս և խաղաղա-
կանս անձային հարազատութեանց այնոցիկ նահանգաց,
զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով, զարթո տէր զզօ-
րութիս քո, և եկ կեցուցանել զմեզ. որք յոյժ զօրեն
հալածել զմեզս, և զանյուսութեն կարկուտ հալել և
փախուցանել, քան թէ նախամարտիկն զինուորութիւն
երկնային պարուն զգիշերավարն խաւարատէր սկզբնաւ
ներհակ բարւոյն ւնց: Քանզի և զընաւն այսքանեացս
ձրից որ ՚ի բարձրելոյն ինձ անձրեւեցաւ տկարիս, թըշ-
նամուցս և ասպատաւօր ծառայիս, անձառ է ասել,
իսկ եթէ համարձակեցի որ զօրել խօսել, զսակաւս ՚ի
բազմացն քան թէ զիսկութիւն համանդամայնիցն. առ
այստիկ ցառաջին նիւթն յիշելով յորմէ հաստեցաւն,
իրբ զակար որ նկուն ՚ի զօրութենէ մեծէ հերքեալ
պարտեցի:

Բ. Այլ թէսպէս և այսպէս գրեցի, և դարձեալ ըզնոյն վկայեմ առ թերի խակու թիւն հողոյս՝ և կատարելու թի հաստողիդ, և առ բարխն իմ չարժանու թիւն, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բազմազեղուն գովեալ արարչու թեդ զօրեղու թե վանեալ են կարծրու թիւնք արտաբերու թե սրտի բանսարկուին. որ բարին առա կաւ՝ յուսահատն վհատու թեան, սպառմամբ խոպան ման աղբերացս երկուց, որ ՚ի զգայականս Ադեմայ բըբ խել պատրաստեաց տնկողն, զի ոռոգեալ ծաղկեցի նու վաւ՝ որ ՚ի յիս բարեգործու թե կենսատուենկն դբախտ, ահա մի ցամաքու թեամբ արտատուացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չարաչար խորամանկեցէ վերստին հանել ՚ի փախկու թե նախնու մ վիճակին: Իսկ յորժամ կացցէ ան համբարձեալ հրաշիւք արուեստից ՚ի մէջ աստուածոց հաշտարանացն խաղաղու թք, բարձեալ ընդ ինքեան զնորհացն կտակ, առ որ ան վնասակարու թիւնք խարդախու թեց և կարճատու թիք սրտնեղու թեց իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդու թեան բախեցեալ ցնդին, ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեալ, և կամ հողոյ խորտակմամբ փշրեալ:

Գ. Արդ չեւ իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին (Յօբայ) ՚ի մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանիդ, մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, սուկամ սասանեալ յամ կարծեաց. ապաւինիմ և արդանձամբ բեկելով ՚ի յոյսդ հաստատու թե կենդանի անեղծ. զի ողորմու թք նայեցեալ ՚ի յիս իբր ՚ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առաջի բարեբարու թե երկնայնոյդ յանդիման եղեալ ապաձեռն անթոշակու թք, զբոյդ երախտիս անպատում փառաց բերելով ընդ իս՝ յուշքեղ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զբաղեալ նիբհես, և ոչ թարթախմամբ աչաց ընդ միջեալ՝ զհեծուի կրից անտեսես: Վերացո յինէն, աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ զխեղդ վտանգիս, հոգարկու թք տրտմու

Թեանդ՝ զտարակուսելի տխրութիւնս, փշանիւթ սասկան՝ զբողբոջ մեղացս, զարկուածով գանին՝ զհարուած մահուս, ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թքոյն՝ զանդոսնելի գարշութիւս, լեղւոյն ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն : Ահա քո են այս ամբարութիւք անբովանդակելիք՝ ան միոյ միածին որդի . առ որովք զարութիւս իմ յիշատակեալ՝ զամէնօրհնեալ անուն քո կարգամբ քարձք աղաղակաւ իմանալեացս սաղատանօք : Տես ՚ի խոստովանութիւն զզման սարտութեամաչեցելոյս, և տուր ողորմութիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի . զի ՚ի բազմութեան իմոցս մեղաց՝ վերջստին կրկնեալ նովին աճեցմամբ առաւելութիւն քո ողորմութիւն աւետարանեսցի, հռչակեալ հնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յերկրի : Այլ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԼԲ.

ՎԵՐՍԻՆ ԵԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԸԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԱՅՑ արդ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի որ ՚ի սկզբնաւորականացն կարգի՝ զմեղանացն զխաւարային ծնունդս գլխաւորացն օրինացն մարմնականացն անգամոց գրեցի, յորոց տիրեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի զուսածը ներոյն զազատարարն օրէնս հոգւոյն կենաց որ ՚ի տէր Յիսուս՝ յիշատակեցից նուազս յորունց, իբր յանբաւ բազմութեանց ծովու կաթիլ մի առեալ :

Բ. Քանզի ե՛ն արդարեւ կայսերականք ոմանք ՚ի բարձրութե՛ն գահի բաղմեալք, թոշակաւն շնորհաց լցեալք և հարստացեալք : Թագաւորն և սիրեցեալք իւր, արքայն և պատուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանականք իւր, բարեհռչակեալն և հնչմունք իւր, յազթողականն և փողք իւր, զօրաւորն և մարտիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն և պարաւորք իւր, գշխոյն և օրիորդք իւր, փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, ազատութիւնն և շնորհք իւր, այցելութիւնն և ձեռն իւր, խոստումն և քաւութի իւր, սրահպանութիւն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր, նշանն կե՛նաց և ամբութի իւր, կնիքն և նկարագիր իւր, ամսն և հովանի իւր, արուեստրն և հրաշք իւր, հողին և անեղծութի իւր, բանն և կատարած իւր, ուխտադրութիւն և լուծմն իւր, զօրութիւնն և հրամանք իւր, լուացարանն և սբանչելիք իւր, մանանայն և անապականութի իւր, վէ՛մն կե՛նդարնի և վտակք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որտաւմն և ազգմունք իւր, յոյն վերին և փրկութի իւր, ծառն օրհնութեան և պտուղք իւր, բարունակն և բարութիք իւր : Աւ զի մի զբնաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, ՚ի շտան ասել լուեցից և ՚ի սակաւն ժամանեցից, բաւականացեալ ամէնապիկար կարիւ :

Գ. Վայց աւաղ յաւէտ աստանօր թշուառացելում եղկելի անձինս, քանզի կարդ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողբոք գուժիս. վասն զի ընդ այստսիկ առնթեր սորին դայ արդարութիւն և կշիւքն, վճիռն և հատուցմունքն, քննութիւն և լոյսն, յանդիմանութիւն և զամբարքն, մերկութիւն և պատկառանքն, յայտնութիւն և ամօթն, ամբիժն և վաստակքն, թիւրեալն և պատիժքն :

Դ. Վարձեալ վերատին աշխար կրկին եղկելոյս, քանզի դայ հասանէ առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութի

մանգաղն առ հուճանն, դատաւորն առ ատեանն, հը-
 զորն առ բեմն, սպառնացեալն առ կորուստն, բազուկն
 առ դատաստանն, դաւաղան խրատուն առ հարուածն,
 սպառազինուինն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւնն :
 Քանզի բանն զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատա-
 պարտեալս ՚ի վերջնու մն աւուր հատուցմանն : Այլ
 կանխեա, բարեդութ, նախընծայ քաղցրութիւն առ նը-
 ւաղ հեծութի վարանական երկիւղիս, և զօրութի ըն-
 ձեռեա ձեռամբդ օրհնութե՛ն ՚ի յեալին տաղնապիս ա-
 ռաջինդ քո օգնութիւն միսիթարել, բժշկել, քաւել և
 կենացործել : Այլ քեզ փառք յմով յաւիտեանս յաւի-
 տենից . ամէն :

ԲԱՆ ԼԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի զկերպարանն առաջին Լքի ՚ի վնասա-
 կարին թելադրութե՛ն իմովս ծուլութիւն կորուսեալ ՚ի
 սպառ, ցուցից արդ այժմուս զհնայն յիս տեսակ, ողոր-
 մելի հեծութեամբ թախսեալ ՚ի հոգի, անաչառ խայ-
 տառականօք հրապարակաւ ՚ի յեկեղեցիս բաղմութե՛ն
 ազգաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մե-
 ծաւ աղաղակելով :

Բ. Մատեանս շնչական բարդեալ ՚ի յինքեան ներքոյ
 և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ տուժարի տես-
 լեանն Ազեկիելի, քաղաքս անօրատուար և անմահար-
 ձան, յարկս ունայն ՚ի դռնափակաց ամբութե՛ց, աղս

տեսակաւ այլ ոչ համեղութիւն, ջուրս աղտաղտին անախորժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հերկագործութեւն, սահմանս լքեալ հեղեղավայրս կնիւնոյ, խոպանացեալ և տատակաբեր անդաստանս, աստուածախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանասարկութիւն սատրանաց մշակեցայ, իւղընծիւղ փայտս պողակորոյս, հատանելի ծառս ունայնաբոյս, կրկնամեռ խօսուն տուն կրս անոյս, ամենաշէջ ճրագարանս անլոյս : Արդ վերջստին առ սոյն բերելով զայս նմանութիւն աւաղականաց, բազմօք կրկնեցից, որ ամօթոյն դառն սատուհաս պահեալ կայ հիբոյս, կրճումն ատամանց և անկէտ լալումն աչաց եղկելոյս, հայրական ցասումն անսպուժելի՛ դառնութեւն որդւոյս, ասպականութիւն աննորոգելի՛ մեղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբութիւն գտողիս չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս, տարտամ տագնապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս, զոր երկնային զօրքն մատուցանեն թշուառացելոյս, ՚ի խրճունս որումանցն վրկայելով՝ վտանգեցելոյս, ՚ի ձայն ահարկու զանբժշկութիւնն ազդել լքելոյս :

Գ. Ահա արդարեւ երգս կատակերգութեւն ջնարահար պոռնկի, յածեալ և կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս, ըստ առակաւոր բանին Ասայեայ՝ որ ՚ի պատգամին Տիւրոսի : Օ ի թէ նա զգիտուածն փոքր անցից ասպառնեացն ՚ի մօտոյ իմն տպաւորեալ, բողբէր դիմակս դիմակս կերպից կերպից աւաղականաց, ըստ կոծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ իս ո՞րչափս և ո՞րպիսիս ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս, որ գալստեանն տեսուն սպասեալ առանց վրիպանաց, մընացի անպատրաստ և անհանդերձելի : Արդ եթէ ըզդատատանացն ահաւորութիւն կրկնեցից, բազմացուցից ինձ աշխար, ասպա եթէ զփորձն իսկութեամբ ցուցից, յաճախե՛ ինձ երկիւղ, իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցից, առաւելուն ինձ հատուցմունք, զի կան

խաւ նկատեալ զսոյնս և ոչ անադան ապաշաւեցի,
 ԼՆԼ ինայեա յիս, գթած, մարդասէր, հզօր, բարե-
 բար, ամենապարգեւ Քրիստոս թագաւոր, օրհնեալ
 յաւիտեանս. ամէն :

✠

ԲՆՆ Խ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԼՄԵՆԱԿԱԼ ան բարերար ստեղծիչ բոլորից՝ լուր
 հառաչանաց ձայնիս վտանգի, և յերկիւղէ տագնապի
 ապագայիցն կարծեաց փրկեա կարող զօրուք զերծեալ
 ՚ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամի առ ան հնարս
 զօրանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ ան
 սահմանելեալ :

Բ. Եւ քանզի ուշիւ մտացս տեսեալ ՚ի հեռուստ
 զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորափայլ, նկատեմ ին
 ձէն աստանօր կանխաւ զտիւն լուսոյ սրբոցն յուսոյ,
 զօրն խաւարի պատժապարտիս պատուհասի. ուստի
 ոչ զօրէ որ յէիցս առ պատասպարան փախստեան, ոչ ան
 դունդք խորոց, ոչ վիհք վհից, ոչ բարձրուիք լերանց,
 ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ
 ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սորք հեղեղաց,
 ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շտեմարանք յարկաց, ոչ ծած-
 կութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հովտաց, ոչ ծործորք
 դժուարաց, ոչ վերադրութիւք բլրոց, ոչ արձակմունք
 շնչոց, ոչ անբաւութիւք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց,

ուչ հեռաւորութիւնք եղերաց , ոչ ողբմունք ձայնից , ոչ հեղեղք արտասուաց , ոչ տատանմունք մատանց , ոչ համբարձմունք ձեռաց , ոչ պաղատանք շրթանց :

Գ. Այսոցիկ սաստիութեանց մատանց անձողոտքեւ լեաց դու ես , տէր Վրիստոս , հնարք և դադարք դիւրուն և անդորրուն փրկուն ամենամեղս հոգւոյ , արդ հայեա ՚ի յանդերձ վտանգիցս շրջադուրի միայնդ քաղցրր առ ամենեսեան : Խղեա սուսերաւ յաղթական կենազէն խաչիդ զցանցս վարմիս , որ յամենայն կայից պաշարեն ՚ի մահ՛ զգերիս , և հան ՚ի յանդորր զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս : Բժշկեա զհրատապ ջերմ նական տոչորումն մղձկեալ սրտիս , մերժեա զդիւային չարահնարութեանս շուկքո պարտաւորիս , հալածեա զյուսահատ անձկութեան հոգւոյս մթութիւն չարի կենակցիս , ցրուեա զծխամած թանձրութիւն բռնուն մեղացս երեւոյթ մտելոյս ՚ի յիս , կորո զզագիր թխատիպ կրիցս սարականութեանս կարիս : Աորոգեա զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ փառաց մեծութեան անուան հզօրիդ յոգիս , զօրացո զչնորհիդ փայլումն ՚ի գեղ դիւմացս և ՚ի կերպարան տեսութեան մոացս հողեղինիս , յարմար յերիւրմամբ կացո յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլազարդ մարբութիւն զտեալ զմոայլս մեղաւորիս , անձային կենդանի անեղձ երկնաւոր լուսովքո ծածկեալ յօրինակս երիս : Օ ՚ի դու միայն ես օրհնեալ ընդ հօր ՚ի գովեստ հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

ԻՆՆ ԻՆ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԶԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԵԱԹԵԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՈՐԴԻ ան կենդանուց օրհնեալ յամենայնի, հօրդ
ահաւորի անքնին ծնունդ, որ տկարանայ առ ՚ի քէն
և ոչինչ, որ ՚ի ծաղել անատուեր նշուլից ողորմութե
քոյ փառաց՝ հալին մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յան
ցանք, խղին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանաճ
նին մահացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վերք,
բառնին ապականութիք, տեղի տան տխրութիք, նա
հանջին հեծութիք, փախնու խաւարն, մեկնի մեզն,
մերժի մառախուղն, փարատի մնայլն, սպառի աղջա
մուղջն, վերանայ մութն, գնայ գիշերն, տարագրի տագ
նապն, չքանան չարիքն, հալածին յուսահատութիքն, և
թագաւորէ ձեռն քո ամենակար, քաւիչդ ամենայնի :

Բ. Ար ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կե
ցուցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ բազում ո
ղորմութեամբդ, զի դու միայն ես յերկնի անձառ, և
յերկրի անդնին, ՚ի տարր գոյի, և յեզրս ծաղաց աշ
խարհի, սկիզբն ամենայնի և յամենայնի ամենայն լըր
մամբ, օրհնեալ ՚ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգ
ւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն :

ԲՆՆ ԽԲ.

ՎԵՐՄՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՏԵՐ անձ գթութիւն, փրկութիւն և ողորմութիւն, բաւութիւն և նորոգութիւն, բժշկութիւն և առողջութիւն, լուսաւորութիւն և կենդանութիւն, յարութիւն և անմահութիւն, յիշեալ զիս յորժամ գայցես արքայութիւնք քո՝ ահաւոր, հղօր, բարերար և ամենաստեղծ, կենդանի, գովեալ, ամենակատար, մերձ ՚ի հեծութիւնն համայն եղելոց : Ի՞նչ խաչեցելոյն ընդ քեզ պաղատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քո և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ բեւեռեալ, ոչ կռփեալ յանունն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ լլկեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ և ոչ մահացեալ, և արքայութիւնն արդարոց մասինն անձկալեաց լուսոյ արժանի ցուցեալ, իրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ազդեալ զանփոփոխութիւնք րեացն տուելոց, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան ՚ի սպառ լքելոյս :

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք կանգնեալ ՚ի կործանմանէս, բարերար, բժշկեալ ՚ի հիւանդութեցս ախտից, ողորմած, յեղերաց մահուս դարձո զիս ՚ի կեանս, կենդանութիւնք քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութիւնք անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութիւն, անպակաս բարութիւն, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, աջ ամենազօր, ձեռն ամենիշխան, մատն ամենամերձ : Ապաւեաց տէր և

փրկեցայց, ակնարկեա միայն գթու թք՝ և արդարացայց,
ասա բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ գտայց, մոռացիր
զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայց, առա-
տաձեռնեա՝ և արդէն ՚ի քեզ իսկ սրատուատեցայց.
Փառաւորեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԽԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՋԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲՆԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՓՈՐՃ ՀՆԱ-
բաւորութիւն պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր
գորաւոր երկնաւոր՝ տէր Յիսուս Քրիստոս. ամ
ամենեցուն, իմանալեաց և տեսականաց. ահա դու ՚ի
յիս ըստ մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ նոր կցորդու-
թեան, առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ
միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և
մարմնով, ամենայնիւ կարող և անվանելի:

Բ. Ար ոչ կարօտանաս սպեղանեաց առ պատրաստու-
թիւն պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ
միջնորդի, ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոփոխ
մատուցանելոյ, ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագոր-
ծութեան, ըստ երկրաւորս դեղատուութեան, առ որս
միշտ է վրիպութիւն և ամենաօխալ տարակուսութիւն:
Այլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմնոց ամենայն ինչ
լուսաւորեալ է, ամ ինչ առաջի է, ամ ինչ գրեալ է,
ամենայն ինչ դիւրին է, համայնն հնարաւոր է, իմաս-

Handwritten notes on the right margin, including the number 123 and other illegible text.

տըն գլխաւ որեալ է , խոտու մն լցեալ է , կամե լն կա-
տարեալ է , քո կտակն աւետարան է , քո վճիռն աղա-
տու թիւն է , քո մատեանն շնորհ է : Ոչ փակեալ ես
ընդ օրինօք , ոչ պարունակեալ ես ընդ կանոնաւ , ոչ
արգելեալ ընդ նուազութեամբ , ոչ խոնարհեալ ընդ
հնազանդութեամբ , ոչ պարագրեալ ընդ փոքրիութիւն ,
ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ , ոչ վրիպեալ ՚ի բար-
կութենէ , ոչ այլայեալ ինչ ՚ի ցասմանէ , ոչ սխալեալ
՚ի խոտութիւն , ոչ ամբոխեալ ՚ի խռովութենէ , ոչ դը-
ղբողեալ յանգիստութիւն , ոչ փոփոխեալ յազարմութիւն ,
ոչ պակասեալ ՚ի բարձրութենէ , ոչ լքեալ յայցելուէ ,
ոչ տկարացեալ ՚ի փրկութենէ : Վաւ սկիզբն և լրումն
ամենայնի , և ՚ի բէն է ամենայն . և քեզ փառք և եր-
կրրագութիւն յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԽԴ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏՏՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ անսահման , ծնունդ այ հարազատ ան-
թարգմանելի , արարիչ բնաւին եղելոց , Վրիստոս թա-
գաւոր , լոյս ՚ի խաւարի սրտից մթացելոց . ընդ մեզ
լրմամբ և ընդ առաքելից խիութեամբ , մերայնովս ըզ-
բայինսդ ծանուցանող հրաշապէս : Հայր քո օրհնեալ
երկնաւոր անձառ՝ որ առաքեացդ զքեզ ՚ի վերուստ ,
ու մ փառակիցդ ես արարչութեամբ . այնքան հոգացաւ
փրկութեան իմոյ տարագրեալ գերւոյ , մինչեւ զքեզ

խի մասնեաց մարդկան : Իսկ դու կարող գողով 'ի վեր քան զվիշտս , զանտեսութեանն աւարտեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ սարտեցելումս զմահուն ճաշակել բա ժակ անթերի մարդկութեամբ և անպակաս անութի : Եւ հոգիդ սուրբ կենդանարար՝ որպէս քո և հօր քոյ . իսկակից , և համապատիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիցեցիդ : Ս'ի Լըրարդութի կատարեալ 'ի դիմաց երկցանորդելի հատուածոց , անսկիզբն և անժամանակ , բնաւին բարերար , համայն կենդանարար , բոլորից խաղաղարար , ստեղծիչ գոյից և յօրինիչ ամենից , անբաւութեամբ և միով բնութեամբ փառաւորեալ :

Բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հօր՝ մին յեւութենէ՝ վասն մահապարտիս յանցանաց մատոց զմիայնակ ծնունդդ յանքնին ծոցսն , ոչ անխայեալ յորդիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ , այլ կամաւ նուիրեաց մահու չարչարողացն զինու , ըստ մարգարէութեն Սաքարիայ . վասն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վերայ հովուին , և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին , և ցրուիլ ոչխարացն հօտին , որպէս օրինակն նուրբ նախագրին և ուխտադրութիւն խորանին և նուիրումն արեան սպանդին և առակ խորհրդոյ արբահամեան սպասարագին , զիրբկութիւն թշուառացելոյս 'ի կամաց կեցուցչիդ յառաջագոյն նկարագրէր . և արդ հիմ տրամիս անձն իմ կործանեալ՝ ոչ յաստուածուստ հնարաւորութեց , այլ 'ի բումդ ինքնագործ հակամիտութեանց . կամ ընդէր զիս խռովես՝ յուսահատութեամբ սատանայականաւ զմիտս հարեալ . յուսա յաստուած , խոստովան լեր նմա , և նա հոգա վասն քո , ըստ գաւթեան սաղմոսին , և այլ մարգարէի կենսախրատոյսն բանի :

Գ. Իսկ յեղանակ ինամարկելոյ հաստողին 'ի վեր է քան զսահման կշռութե մտաց հրեշտակաց և երկրականաց , և եթէ բիւրս կրկնեցի , ոչ լինի չափեալ . քանզի անբովանդակելոյն և բարերարելն է անձառելի :

Նա զի ոմն օրհնեալ զոմն օրհնաբանեալ յերրորդական համագոյութեն առաքեաց . իսկ նա ՚ի հաճութի կամաց առաքչին մեռաւ . և միւսն ահաւոր՝ ՚ի յերկուցն հաւանութի՝ մեծաջան բաղձանօք մաղթէ : Իսկ համաբարւոյ միակամութեն ցուցակ՝ առ ՚ի զնոյն բարի ներգործել , որպէս հոգին կենդանւոյն և բանն բանականին , պայծառութի փառացն և կերպարան էութեանն : Առ կեանսն փոյթ , առ ողորմութին սթափ , առ ձեռն կալութիւնն պատրաստ , առ փրկութիւնն կազմ , առ առատութիւնն յորդ , առ յաճախութինն զեղուն , առ անբաւութիւնն լի , առ աննուազութիւնն փարթամ , առ երկայնմտութիւնն ճոխ , առ անհասութիւնն բարձրեալ . մի Ներրորդութիւն կատարեալ ՚ի յանձանց երկոյ , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԽԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԽԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ յոյս բարեաց անկեալ ՚ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ , և գօտեաւն հաւատոց պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս՝ զկրկնասղաոր խորհրդոցդ ըզցանկականիդ գործարան , խոստովան լեր բարերարին այ՝ զմտացդ իբրեւ զգործոց , զխորհրդոցդ իբրեւ ըզլուութեց , զանտեսիցն իբրեւ զյայանեցեաց , զսրտիդ

ճածկութից իբրեւ զբարբառումն ձայնից, զակնարկութեցդ իբրեւ զարդիւնականաց մեղանաց, զազդել շրբութանցդ իբրեւ 'ի գլուխ ելելոց չարի, զտփոցդ հետոց իբրեւ զպատուիրանաւն այ վազողաց, զձեռացդ ձգումն առ ցասումն իբրեւ 'ի հեղումն արեան գործողի, զծիւծաղէն բնաւին իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի, զերգմնականն՝ որ թէ 'ի հանդէպս թէ 'ի տարագէպս՝ իբր զգործակցութի խաբողին, զամբարտաւանութիին իբր զհին կործանիչ նախաստեղծին բարձրուն, զսրտին նեղութի իբրեւ զթերութի հաւատոց, զմեղկութիին իբրեւ զպարտութի զօրաւորին պնդութն, զարտունջն առ վտանգս կրիցն՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ տէրն, զապարասանութիին իբր զթտն իմն անգթութեն, զամբարհաւածութիին իբր ոչէիւք առ վէհսն գոռուութիւն, զհարտութիւնն իբր զկամակոր հարազատ գտողին չարեաց, զակամայիցն ընդ կամաւորացն, ըզբռնացելոցն ընդ հաւանականացն, զեկամտիցն ընդ բռնաւորականացն, զանօրէնութիան ընդ ապաստուածութեն, զփոքունսն ընդ սաստկագունիցն, զնուագունսն ընդ յոլովիցն, զանճառիցն իմոց իբր զճառելեաց գիտողին, զանգրեւոյ վնասուցն իբր զնկարելոց տեսողին 'ի յարձան մագնետիս վիմի, զթեթեւագունիցն առ խտիր մտաց իբր զստուար ծանրութի բեռանց, զինդիր չափոյ ճածկելոցն իբր զճշդով սահանջումն սատերն սակի 'ի բերանոց կիտին կորիւնի չորեքդրամեան կշռութիւն, զանդնդականացն գործոց իբր 'ի յականջս այ առ բազ ժամանելոց : Օպստոսիկ յաճախեա կուտեա կրկին յանձնառութիւն, վերատին պատմեալ սատանօր մեծաւ հեծութեամբ զէոցն իբր զեղելոց, ընծայեալ աստուծոյ զպարտութիւն վանեցեալ անձինդ . զի ընկալիս 'ի փոխատուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մեղաւորին, զոր տէրն արդարացոյց և հրաշափառապէս հրաշակեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զգովեսա զղմանն քան զպարսաւանս մեղացն :

Բ. Նարդեա և դիլեա անձինդ մեղապարտի բամբուսանս յոքունս դքոյնս խոհերս բազմամասնեայս , անձնիմ կշտամբեալ յոքնախթանդ բանիւ . զչարութիւնն , զանօրէնութիւն , զվրիստութիւն , զառ ՚ի մարտին հանդիսէ փախուստ , զպարտութիւն , զմոլեգնութիւն , զամբարշտութիւն , զասլշութիւնն , զթմբբութիւն , զքունն արթնական , զառ ՚ի յրնթացսն զնիրհումնն , զխորհուրդն օտարտոի , զբանիցն նանրութիւն , զզազրութեան հաճութիւն , զյամենալն ՚ի նմին , զփափազելն նյ ատելեացն , զաներկիւղութիւն , զանօտտութիւն , զանհարթութիւն , ըզթերութիւն , զթիւրութիւն , զլուծութիւն , զճշդութիւն , զանկապ արձակումնն , զծիծաղականն , զլինջողականն , զկատակերգականն , զգայթաղականն , զպատրողականն , զանդէպ քաջութիւն , զանյարմար մարտն , զառանց օրինի արիութիւն , զխեղդմունս հոգւոյն , զտօտանողականն զերկշտութիւն , զբազմաստեղնեան ճիւղսն զբահեւականս , զանդատկառ փարաքմունն , ըզգթութիւն , զգթգմնութիւն , զանդատ ատելութիւն , զմարմաջմուննն դիւրբմբռնողականս , զփոքունցն զանկշռութիւն , զխոստմանցն դրժողութիւն , զուխտիցն մռռացութիւն , զնմանեացն այլակերպութիւն , զկեղծեացն քողարկութիւն , զփառամոլութեան մորտութիւն , զյօնիցն յաւակնութիւն , զապիրատութիւն , զինքնասիրութիւնն , զնախադահիցն տենչութիւն , զհատուցանելն եղեռնականացն , զնոցիննն զանշահ աղճատանն , զվայրապար բերմունն , զրնթացակցութիւնն խորամանկութե բանսարկութիւն , զբանին սերմնակաթութիւն , զվաճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմանն , զկորուստ աւանդիցն , զհայրենեացն ծախս , զկասպարանն ձգողական , զփոկով լծոյ երնջոց անխղելի ըմբռնմամբ զանօրէնութիւն , զյարաթաթաւ տղմաբնակութիւն , զլքումն լաւացն , զրնթադբութիւնն անկարծիցն , զկնի դարձին առ նոյն դարձ դաժանական , զնորոգ մտացն , զօտար խորհրդոցն , զան

կոյուն կամացն, զհաշման հագագին, զէութիւն շինչոյն, զեանքան զսահման կանոնացն դրութեան զիշխանականին զամենասիրտ բացարձակութիւն, և զորչէ ճառելի և կամ գրելի և կամ պատմելի և կամ յերեսս գիմաց բերելի :

Գ. Եւ արդ զիսորդ բժշկեսցիս, անձն իմ եղկելի, ՚ի յայտրանեաց տիգաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարգարէին. քանզի մի ՚ի վերագրելոցդ բաւականասպէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնէից դահձաց շուրջ պաշարողաց : Աննաւանդ զի ոչ այսու և եթ նմանագրութիւն կշռի տարացոյց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բաղմութիւն կայտառաց կարձաց խայթողականաց՝ ՚ի ստորին մասունս ծայրից տանոցն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յաման մաշկեղէն արկեալ ամփոփէ զելիցն շաւիղ կապարանին շրջափակութեամբ, ցուցանի արտաքուստ բարիօք, իսկ ՚ի ներքուստ համբարք չարի և պահեստ կորստեան և կոյտ կսկման և գործօնեայք սատակման և մշակք մահու : Արդ այսօրիկ են ամբարեալքն քո անօրէնութե տաժաւնեաց թշուառաքիրտն թոշակք, անձն իմ սրարսական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար ՚ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեաց ՚ի վերայ ցորենոյն՝ յազարուկի աշխարհիս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին ատեցեալ, սիրողդ մտացդ ախորժմամբ զլլցեալն ամ անառակութիւն, և զոր առաքեալ ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշտամբողաց, աստուստ սկսեալ մինչեւ ՚ի կատար կանոնի այնր սրայմանի, և որ հասեալ են, ասէ, յայ իրաւանցն վերայ, եթէ որք զայս պիտիսն գործեն և կամ կամակից են, արժանի են մահու : Արդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հատուցման կորստեան սատակման ՚ի մահ դատապարտութե. այլ անխայեա յիս ողորմութեամբ՝ բարեգութ, կենդա.

նի , հզօր , կամարար , կարող , հնարաւոր , օրհնեալ յաւ
 ւիտեանս . ամէն :

ԲՆՆ ԽՕ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Արդ վրիպեալս ես յաւէտ ամենապատիժ , միշտ
 դժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ անձին մահու կշտամ
 բիչ , արածողս զերամակս զաղիրս վայրագասունս խ
 զից արօտականայ գարշութեան մեղաց նախատ վարձ
 կանութեանց , հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ա
 մայաբնակաց ՚ի վրանս հովուացն , ըստ երգոյն երգոց ա
 ոխս առակին . որ ոչ իսկ ծանեայ զիս երբէք գիտել , թէ
 յով և յոյր սգատիեր և վանն ոյր գոյացայ :

Բ. Ահա ՚ի յոտս տանողականս կրողաց երկուց միա
 կրցորդ խորհրդականայ , ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառու
 ցար , իբր ՚ի թռիչս թեւոյ կրկնաբարձ բաղկաց վերա
 տանողաց յաշխարհն հայրենական հայել , ով յիմար , զե
 սորդ քեզէն կորացար յերկիր , զաստեացս միշտ հոգա
 ցեալ գիպուածս , ընդ ցիւս անապատականս համարե
 ցար : Իբր զճրագ բազմաբերանեան ՚ի յաշտանակի
 մարմնիդ հաստեցաւ գլխոյդ բողբուլթիւն , զի և այսու
 ՚ի յօրինակէն չնորհէ մի օտարացիս զանձ տեսանել , և
 զմնացականացն իմաստասիրել : Ի՛նականու թեանն յար
 գանօք կրկին ճոխացար , զի զյաղթանակ բարեմասնու
 թեանն որ առ քեզ եղեն՝ անարգել լեզուով խօսեսցիս :

Չեռինդ հաստմամբ յարմարաստեան մատանցդ շառաւերդօք՝ զդործնականացն տնօրինել զոնտեսութի, իբր կցորդ համացելութի ամենաբաշխ յանոյն ան՝ աստուած կոչեցար : Այլից հարիւրոց և տասանց վեցից յօդիւք շարկապեցար, յարեալ ՚ի քեզ ընդ նոսին ՚ի նոյն և պատշաճական մատունս չափոց ազդողականաց հինգ զգալութեանց, զի մի և երեւելիդ նիւթականութիւն քումդ տեսութեան՝ մտացդ դիտման անդատ եղիցի . զի ամանք ստուարք են և զօրաւորք, և այլք փոքունք են և պիտանիք, կէսք կարծրակերտք և ազդողականք, են և գողարականք և պատուականագոյնք, դարձեալ կարեւորք և պատկառելիք : Իսկ թարգմանութիւնք սոցին տեսութեան ՚ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի անջրն ջականի անձն իմ եղկելի . որպէս զի և տարր ժամանակաց և շարունակ հետեւման աւուրցն առ պսակ ամին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝ անսխալ և անայլայլելի պահեսցի :

Գ. Իարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական, որ զսիրոյն յօդուած շարկապէ ՚ի մի առ եկեղեցի, քեւ խորհրդ դածի . իբր զի առանց բնաւից զուգամասնութեան կապակցել լծով հաւանականաւ զվիհն ընդ փոքուն, վնասեալ է հաստուածոյն անարատութիւն յանուն Վրիստոսի ժողովելոցն . որպէս ՚ի հաստումն և ՚ի նուազութի միոյ յանդամոցս անարգացս պատուաստելոցս ՚ի մարմնի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութեան մարդոյդ քում սենեկի զգայականի, և շրջեալ է ընտանութիւն պատկերին յանարդ փոփոխութիւն : Աւարդ այսպիսեօք, և եւս բազմօք անզուգական հրաշակերտութիւն զական պատկեր ան՝ կշտամբեալ ՚ի սպառ ոգի իմ գերի, և թէպէտ յառաջին նմանութեանէն կողոպտեալ գտար պատուիրանին յանցաւորութիւն ՚ի դրախտին կենաց, այլ աւազանին լուսազարդ շնորհիւն զհոգւոյն փշումն առեալ, և նմանութիւն ես կերպարանին . և արդ ընդ էր

կորուսեր զփառան երկնաւորս, իբր նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկրաւոր Ղ՚դին դարաստանի . ընդէր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելիցն դուռն ալ խեցեր . ընդէր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութե՛ր զստարոստուացի տարժանութե՛ր . ընդէր զուսացեալ զձորձ վերարկուին գարշելի գործովք զազրացուցեր, հիմ զեղեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան անառակ վարուք քեզ արկեր . ընդէր զտանողացի ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն ժանդից աղտեղեր . ընդէր կրկնեցեր ի բաւադատին զուխտազանցութիւն հին պատուիրանին . ընդէր մերժեցար ՚ի պողոյն շնորհաց, իբր զՂ՚դամ ՚ի ծառոյն կենաց . ընդէր նենդեցեր քեզէն քո կամազանստուեր յուսոյն յարակայուի . ընդէր պատկառանք անհամարձակելիք քոյին դիմացի նպաստեցեր . ընդէր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդուռնարան խելազարութեան . ընդէր որսացար ՚ի ծուղակ մահու՛թ զեալ զարահետն վստահութեան . ընդէր կարթիւ պատրանաց անար հաղորդի մարմնոյ կենդանարարին : Ղ՚Ղ վերստին յուսացեալ ՚ի նա կարգա նմա ապաւինելոյս քաւիչ նորոգիչ փրկիչ կեցուցիչ և կենդանարար, ողորմած խնամող մարդասէր և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն .

ԲԱՆ ԻԼ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՆԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եթ արդ զնձ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերեսաց
մեծիդ ահաւորութիւն, բայց եթէ համբանալ և հող ՚ի
բերան եղեալ լուել ՚ի սրտի, ըստ մարգարէութեանն
խրատու, ահա ՚ի բարւոյն կարկառեալ ՚ի յոյս: Իսկ ե-
թէ դիտական շարժողութիւն չթանցս բացից, բռնա-
գատեցից խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրրկ-
նակական եղերերգութեան լալեաց բաղմութիւն խեթ
մտացս յառաջագրէ:

Բ. Եւ արդ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կա-
մաւ առ ՚ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդեցից և ես ընդ
նմին, մեղայ տէր մեղայ, և անօրէնութեց իմոց ինձէն
վկայեմ: Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղ-
մոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ անձինս մեղաց՝
քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշոյ ընդ օդս ամենայն
տարածեցելոյ:

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ անառակ որդ-
ւոյն սլատկառեցելոյ հայրենի գթոյդ վերտտին դարձել
թախանձ արկանեմ: զողորմելին ձայն աղերսանաց ար-
տօքածին ողբովք գոչման ՚ի տխուր դէմս մատուցեալ
առաջի քոյ տարածանեմ, հայր գթութեանց, ան բռ-
լորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուա-
նիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան սպաբան վարձ-
կան: Ինկալ զսովեալս տարադրական, սքարտական վնա-
սուց, և զգաւ քաղցոյս լլկանաց նեղոյս նուաղեցելոյս՝

կենաց քո հայիւդ բժշկեսցես : | Եր ընդ առաջ քո ուղորմութիւնք ՚ի սկզբնաւորս ապաւինութեան . զգեցո , գթած և անոխակալ , անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ . աւանդակորոյս ձեռացս աղտեղեալ մեղօք՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեան ամենառատ կամօք մատուցես . զգարչապարացս թըռուառութիւն մերկութեան տոխցս՝ պատապարութեամբ աւետարանական ամրալէրարկու օգիցս կօշկաց ՚ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես : Օ զուարակդ պարարակի եզինդ երկնայնոյ , որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ իսկապէս մարդասիրութիւն , կարօտելոյս բարեաց նուիրեա . որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնաց ՚ի լրութիւն , յարակաց զենեալ ՚ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութիւն , բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնուժ , էութիւնս և իսկութիւնք ՚ի ստորինս , աննուազ մարդկութիւն և անթերի անութիւն . փշրեալ և բաշխի ՚ի մատունս անհատս , զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ ՚ի նոյն մարմին իւրումն գլխոյ . քեզ փառք ընդ նմին , հայր ողորմութիւն , յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԽԲ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵՆՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԲԱՐՉՐԵԱԼ , հղօր , անակիզըն , անեղ , անբովանդակելի , աննիրհէլի ակնդ նկատող , ծնող անքնին փառաց միածնիդ . իրաւացուցես զիմս ողորմութիւն հեր-

քեցելոյս ընդունելու է առ երկնայինս և առ երկրաւորս :
 Տօնեա զկեալս կորուսելոյս վերնականացն սարերգութի,
 առետարանեա բանիւդ օրհնութի զկենդանութի իմ
 մահացելոյս, զբարեբաստութի կամացդ յայսնեա գու
 վեալ բոլորից գոյից եղելոց, ստացիր անուն քեզ անձառ
 և ինձ թշուառիս նորոգ փրկութիւն, կորուսցես զգիր
 մութհակի մեղուցելոյս ամբաստանութի, զվճիռ հոգ
 ւոյս մահու ջրեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրել
 ւոյ, վստահութի փրկուէ բարեաց արեամբ Վրիստոսի
 քո նկարեսցես, ցոյց զսքանչելիս քո բարեգթութեզ
 ՚ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի : Մի փակեսցես
 զիմելոյս առ քեզ զառագաստ սրահի կենացդ յարկի,
 մի տրոհեսցես ՚ի բազմականացդ և ՚ի բարեացդ քո զբր
 կեսցես, մի սրահեսցես ՚ի գանձարանիդ զնիւթեալ իմ
 պարտուցս անօրէնս թիւն, մի կնքեսցես ՚ի քսակ բա
 բեացդ զզազրութեց իմոց գարշութի, մի երկարս ինձ
 զվէր մեղացս ՚ի յախտայից մորմնիս ծածկեսցես, մի ըզ
 փտութիւն նեխութեան ցառոցս ինձ անկակից մահու
 մնացուցես, այլ բարձ բանիս քոյդ սղորմութեզ զժան
 տութիւնն ապականարար, որպէս զի զատեալ ՚ի հիւճ
 մանց ախտից՝ առողջութեան պատրաստեսցայց . հնարա
 ւորեա, գթութեանցդ հայր, մեծ խոցուածոյս զօրեղ
 սպեղանիս, կարեւոր կործանմանս՝ բարի այցելութիւնս :
 Օ ՚ի քո եմ, տէր ոգեսէր, թէ և առ մի նուագ բիւրս
 մեղիցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ, տուիչ
 կենաց իմոց բարերար, ՚ի շնորհ սարգեւաց կենաց քոց
 ապաւինեալ . զի ճանաչելդ զքեզ բովանդակ արդարու
 թիւն է, և գիտել զգորութիդ քո՝ արմատ անմահութե
 որպէս և կանխաւ իտի գրեաց իմաստունն . և դարձեալ
 տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, ինայել տայ քեզ յիմ
 և դարձեալ, մօտ է քեզ յորժամ և կամիս կարող գը
 տանել :

Բ. Մ. յս սողմոնի յուսոյ աղերսանք իմոյս առեալ

տիպ . քանզի ոչ այլ որ բաղմամբը որ քան զնա ինձ զու
 գաշաւիղ . երբեմն որդի , ապա ատելի . երբեմն միջ
 նորդ խաղաղութեանն , և յետոյ խորոց
 որոշման բազում խռովութեան . երբեմն օրէնք կենաց
 կացեալ , և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ , զերկ
 նաւորին պաշտօն ընդոսնեալ , և զօտարին անուն ծա
 նուցեալ : Անպատճառ օցտող , անկարօտ զրկող , ան
 սովելի գող , գրգեալ տրտնջող , փափկացեալ փախը
 տական , սեղանանենդ սարտուցեալ , անպատասխանի
 վնասապարտ , քաղցրասնոց հայհոյիչ , զուակ հայրա
 տեաց , կտակարանացն մատնիչ , Սովսէսի չարախօս ,
 մուսցող երախտեացն , իմաստուն սխալական , ամե
 նագէտ յանցաւոր , ամօթադարտ զղջացեալ , տարակու
 սեալ աշխատող , աղաչաւոր կռապաշտեալ , յամբային
 դարձաւոր , կաղակարծ ընկալեալ , կասկածաւոր հաշ
 տութիւն , յապայտ յիշատակ , յերկբայտ փրկութիւն ,
 չաւատալի գիւտ , ՚ի մասնէ մնացուած , խորդաւա
 նեալ գերի , կիսակտուր պրծեալ , կամաւոր անձնա
 մատն , տմարդի յղկացեալ , բաղմամբեպ հանճարեղ :
 Ի յընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամ ուրեք բանս
 արկեալ ողբոց և ձաղանաց , մեծ պարսաւ և փոքր գո
 վեստ՝ իբր ՚ի վերայ ինքնագրաւ կորստականի , երգի
 ծանութի խառնեալ ընդ աշխար . բան նորա թելադիր
 բարգաւաճութեանն հասակի , և խոտորումն նորին
 ՚ի շրթունս բնաւից թառանջ թախծութեանն ողորմե
 լիս իմն ազգեալ :

Գ . Օարմանամ , վհատիմ տարակուսեալ ապշութիւն .
 զի թէ նա այնքան գթեաց , ինձ զինչ պատահեցե .
 զիմորդ անկաւ ամբարձեալն , զիմորդ սատանեցաւ հաս
 տատեալն , զիմորդ կործանեցաւ կառուցեալն , իբր օ
 տարացաւ ծանուցեալն , զիմորդ զակատեցաւ զուակն
 ընտրութեան , զիմորդ սրացաւ մերձաւորն , զիմորդ ա
 ղօտացաւ փայլեցեալն , զիմորդ պատանդեցաւ աղա

տեսլն, զիսորդ անօրինեցաւ ուսուցիչն, զիսորդ նուա-
 ղեցաւ հռչակեալն, զիսորդ անարդեցաւ փառաւորն,
 զիսորդ փոքրկացաւ մեծատունն, զիսորդ ամբարշտեցաւ
 բարեպաշտն, զիսորդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրողն, զի-
 սորդ ունայնացաւ սրտարունն, զիսորդ կտրեաց զուխ-
 տրն որ ընդ բարձրելոյն : Պատկառեմ ասել, թէ և ընդ
 անդարամետականին կտպեցաւ . զի կայր նորա և կոոյ,
 ուստի սէրն ընդ պատկերաց, վասն էր կամքն ընդ խրա-
 բանաց . զիսորդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութիւնն Սա-
 մուէլի առ Սաւուղ եղեալ, հմայք, ասէ, մեղք են, և
 ցաւս և աշխատութիւն ամէ թերափ ՚ի վերաց . զիսորդ
 ոչ հայրենի յանդիմանութիւն, կուռք, ասէ, հեթանո-
 սաց դէք և անշունչք են, և նման նոցա լիցին սրաշտօն-
 եայք նոցա : Տը միայն ամէր զնոսա, Մովսէս նախագը-
 եալ յառաջաձայն ձաղանօք սաստիկս իմն ամբաստա-
 նէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ անս օտարափս, զոր ոչ ճանա-
 չէին հարք նոցա : Ուր է մահամատոյց այլաղնեաց ար-
 ձանն Փաղովրայ, ուր տգեղն և անսրանձալին սիդոնաց-
 ւոց իդական ամենանդով ձուլածոյն, ուր կանացի կեր-
 ցին անդրելին խայտառակութիւն զազիր տեսակին, ո-
 թով ամօթոյ մարգարէքն զանասնօրէն գիմեցումն ան-
 խրտաբար յանուն չարութեան անթուժկալ դիւին
 աննձաբար ձօնեալ մոլէին : Տարաւ զէութիւն բարե-
 բաստութեանն՝ որ զնախնին որսաց ՚ի կորուստ, յաղ-
 թեաց մեծութիւնն իմաստիցն առաւելութեան, գե-
 րեաց գոռոզութիւնն, յիմարեցոյց փափկութիւնն, վա-
 նեաց արծաթն ծառայեցուցիչ, յողի դատեցաւ զայրն
 տօնելի հին զէնն կործանողին, ՚ի գրկացն այ հանեալ
 ՚ի յոսս ստամբակին գթեցոյց, մեռոյց մեղիութիւնն,
 թմբեցոյց ծուլութիւնն, արբեցոյց շուստութիւնն :
 Ով դիւրապատիր մարմին երկրածին, որովք ձայնար-
 կութք զքեզ աւաղեցից . քանզի ոչ տիրապէս առ նա
 հանդիպի ընդգիմաբանութիւնս, այլ ամենից սխալ

դոյց՝ կամաւ վրիպելոյց . վասն զի նովաւ է իմանալ, թէ անիրաւ է սարձել յիմաստս մարմնոց, եթէ ոչ աստուծով դատեալ ընտրեսցի . որ զի թէ առ այս պայմանի յիմար որ իցէ, և 'ի հաստչին կամս յուսասցի, ոչ ևս 'ի նորայոց անտի ինչ կրեսցէ :

Դ. Այլ քանզի սատարիկս և քստմնելիս ունի Սողոմոն զդարձին իւրոյ յիշատակարան ինքնասպարտան կրչտամբուք, իբր մեռեալ իսկապէս համոյն աշխարհիս անձնասիրութե՛ն . զոր եթէ զիսկն որ նկատեսցէ, Սէնայնութքն է իմանալի . այլ և 'ի մատեանս քահանա յիցն և 'ի գիրս Աքիայ սիլոնացւոյ, յորում դիտյթն իւրում ընթացիցն արտասուելիս իմն յեղանակէ . զուրջան, անօգուտ վաստակ, անմիտ հետեւումն, անշահ արչաւանք, անկայուն երկք, օտարին իմաստք, ոչնչից հողվք, բամբասելի բերք, անյարմար վարկածք, սնտի սերմանիք, աւաղափուլ շինուածք, ապականացու ըտացուածք, քամահանաց տաժանմունք, ինքնամարտ կռիւ, ընդ ոգւոյ իւրում դատ, ընդունայնաթոյ քիրան, վնասակար փափաք, կորստական շաւիղ, վրիպակ ճանասպարհ, կործանական կրթութիւնք, մոլորատարտիր վարժութիք, հանապաղասիալ տեսութի, ակնայայրատ պչրութիւն, պոռնկակերտ կերպարան, ակտաբորբոր նիւթ, գժնեատեսիլ գոյն, յոքնատխուր գեղ, յոլովա մեղձ ծուխ, շոգի ցնդելի, վաճառ մերձ 'ի յառ, տաղաւար քակտելի, ընդ վայր աղաղակ, անպատճառաւոր ծաղր, արհամարհելի ասպարէզ, անձնավաճառ գիր, սատակչական ելք, անսճ մտածմունք, ստայօղճառ, զայրացուցանող զրոյցք, եպերանաց խճբիծ, խելագարութե խնդիր, ամօթանաց ցոյցք, խայտառականաց յայտնութիք, առակ սպառնեացն, սպաշաւանաց գործ, ըմպահկանաց պատմութիւն, հեղգացելոյ օրինակ, խորխորատ ծածուկ, որս խաւարային, մահաւ գուշակ վիհ, անյատակելի անդունդք, ուղեկցութիւն

սպանողաց , յիմարու թեան բարբանջմունք , դարանա
կալաց վայր , խարխուլ յարկ , շինուած սասանեալ , կա
մուրջ խախտեցեալ , երեւոյթ փոխչելի , խաբող շողո
քորթ , անսոսայ մասնիչ , ընդդէմ բարձրելոյն հակա
ռակու թիւն : Օ այս ամ մասունս բանից խոստովանա
կան կանոնադրու թիւն , 'ի սիրոս բնաւից նախասերմա
նեաց յողովոյս կանոնադիր դարձելոց զղջման . որպէս
զի մի պարծեսցի որ 'ի մարդկանէ բամբատաւորօք զին
ուորեալ նեախւք՝ զանձն և զընկերն խոցոտելով . քան
զի կռակարիշտ է քողով ծածկեալն , որ զկերպարանն
միայն ունի , և զօչ ասորժեղիս ստեղծչին կատարէ :

Եւ արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ որքան զղջացաւ ,
մի 'ի սպառ պախարակեսցի . այլ յիշեսցի այրն այն 'ի
բարի , իբրեւ զհիմն յուսադրու թեան 'ի տէրունի ու
սըն զիմելոց , յորժամ հոգւոյն էջ յայցելու թիւն աս
տուածու թեամբն անբաժանելեալ՝ կենազործել զանդ
խոստովանեալն . զոր մեռեալքն ահա կենդանեացս ան
տարակոյս բերին աւեախս : Ինդ որում մաղթեալ իմ
պարտաւորի՝ իմաստու թեն ոչ ժամանելոյ , 'ի մեղանա
ցըն մասն կարգեալ , բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ .
լից զնուազդ իմ բանադրու թիւն 'ի յերջանկին հանձա
րելու թիւն . նիւ թեոյնն ներկայիս հայցմունք 'ի բար
դաւաճին յարդաւորու թիւն՝ 'ի գերաշխարան արքային
աղերս . այցելու թի խնդրոցս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ
արքայորդւոյն , զոր միաձնիդ օրինակեցեր : Յարեանն
կցորդու թենէ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք . տուր փրբ
կու թիւն քոյոյ ծառային , ամենահնար , զօրեղ , ահա
ւոր , 'ի ստեղծողիդ փառս աճեցուցեալ զանբաւելի մե
ղացն ջնջումն : Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ
ողորմեալն նորոգեսցես . որ ամենահամ ասորժաճա
շակ բաղմապաճոյճ առակադրու թեամբ զամու թիդ քո
քարոզեալ 'ի մատեան լուսադարդ կտակի , եկեղեցւոյ
ընծայեաց հետս բարու թե՝ խոստովանու թեամբ մատ

չել առ քեզ, հայր: Քանզի ոչ հեռի յողորմութենէ
առ այս ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութեանն
կաթուած չէր անկեալ ՚ի յեռանդն սրտին ըզձից, որ
ղձեւոյ զղջմանն փոքր ինչ կասեաց: *Ք X*

2. Արդ ՚ի յուշ բերեալ զոր ՚ի քեզ անձառելի բա-
րեմասնութիւն, զգթութիւն քո ողջունեսցես. որով զի ոչ
կոճեալն ՚ի բազում դարուց՝ բամբասանաց քարածգու-
թեամբ, երանուէ վերարժանացո. որ յոքնահոսան ար-
տասուաց ելիւք զմէջ յատակի յարկին հեղեղեալ ապա-
րանիցն իւր իրախճանութե՝ սաստկակսկիծն ապաշա-
ւանօք, հօրն կրիցն գերազանցեաց ողորմելի ոգւոյն հե-
ծութիւն. զոր ՚ի յաչաց բանիդ քո արտօսը՝ առ սր մե-
րովս ՚ի յիւրն ախտակրեաց, երկայնամիտդ ներողութիւն
միացուցեալ խառնեսցես, գթած. և զանյարմարն առ-
նա կարծեցեալ զսաղմոսին բարեբանութիւն, ՚ի փառս
էակցի որդւոյդ կնքելով նովաւ կեցուցես զնա քաղց-
րութիւն ընդ աղքատս ժողովրդոց: Օ այս պուետիկոս
ոմն բարեշնորհ արդահատէր ընդ Սողոմոնի, ամենայնիւ
վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայնութիւն՝ իբր
կենդանեօք նովաւ ընդ նմին վասն նորին ազերսել առ
քեզ, զոր յաւելլւած կարգիդ անտեսէ: Քանզի և օս-
տացւոյն ՚ի նմանէ ստեղծեալն բազմահրաշաւորն մար-
գարեաձառն պատմագրուի անձութենն արդարացուցիչ
զՍողոմոնն ողորմեալ կարգէ. որ զի անպարսաւ է աղօ-
թելն, քան չարաբանելն վասն նորին:

Ե. Օ որ և ես մաղթեմ մեծ վստահութիւն նմանակից
այսր հեծութե՝ և զիմս ընդ նմին ընծայել գոչումն. զի
թէ կորուսցես զմեզ դատեալ ըստ գործոց, ոչ պակա-
սին փառք քո, զի իրաւամբք քո ճանաչիս. իսկ եթէ
գացես, այնքան բարձրանաս, որքան մեծութեդ քում
վայել է. քանզի յաւէտ օրհնաբանելի ես դու երկրոր-
դաւս՝ ողորմածութիւն, քան նախահրաման սաստկութեն
Վարձիւր տէր՝ դարձիւր քաղցրութիւն ՚ի իննամս գթութե՝

ձրի և ամենաւատ պարզեւօք սիրոյ միսթարել յաւէտ զարամեալքս համաշաւիղ տազնապաւ տապոյ տոչորւման անբժշկապիանի : Չեռն եղեալ փրկութեան նորագեացես վերստին , բաւեալ և պատասպարեալ ՚ի մեղսա կործանոյ խորասկմանէ : Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և անսկզբանդ , ընդ սկզբանդ և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝ սուրբ Երրորդութեանդ և միում՝ աստուածութեանդ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԻՒՆ ԽԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿԿԿԵՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եր արդ մի տիրեացեն անօրէնութիւնք քում պատկերիս կայսերականի արքայութեանդ վերնում , աստուած բոլորից լուսոյ . մի կապտեացէ գոռնզն ապրստամբ զզարդ վշմանդ շնորհի ՚ի քո ստեղծեալս կերպէ . մի թագաւորեացէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի առ ՚ի գրաւել զիս ՚ինոյն : Չիք իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝ բաց ՚ի քէն , Քրիստոս , որ անբռնադատ հնազանդեցուցանես լծոյն քաղցրութեան , որ բառնաս զկարիս մեղաց ամենակարդ բանիւ , որ արեամբդ քո ստացար և մարմնովդ կերակրեցեր , որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց անփոխադրելի , որ յոգի քո կնքեալ կցորդ քեզ գրելով , հօր քում մատուցեր ժառանգակցապէս . որ յանուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չարչարանաց առ նոյն բարերար աղօթել համարձակեցեր , ստեղծիչ ամենից և կեանք : Ի ու ես

անձ ամենայն հոգւոց , որ մեծացուցեր զայս տուրս շնորհաց քան զամ գործոց քո հրաշս . ոչ զերկինս իւրովքն զարդուք և հրեշտակացն պայծառութիւք , ոչ զերկիրս և զմարդկութիս և որ առ սոսա են զարմանութիւք , ոչ զսահման լայնութե՛ն ծովու և որ ՚ի նմա են եղելութիւք , ոչ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ և որ ՚ի նմա են անբաւութիւնք , ոչ բարձրացար յօրինմամբ այսբանեօք վեհիւք՝ որչափ առ իմս կարեկցութի՛ն , յասելն քո սուրբ մարգարէիւն՝ քաղցրութեց յուսոյ բարութի՛ն , ո՞վ է ան իբրեւ զիս կարող թողուլ միշտ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիս : Ահա արդ խնկեալ են բանք քո , ողորմած , և խոստովանեալ բարերարութիւք , փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ , և երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ :

Բ . Արդարեւ ոչ որ բաւէ յէիցս թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի ՚ի մասանց այտի քումդ գթութեանց զոր առ իս ցուցեր , յօրինիչ . քանզի և մեծ իակ է զօրութի՛ն՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնութեան պայծառութե՛ն , քան յանդոյից ստեղծագործել : Այլ զի ոչ է քո տկարութի՛ն , որ զօրութի՛դ ես անի , առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ զլլութի՛ն գործոցն գլխաւորէ , ահա յարիցես փառաւոր լինել , բարեգործ , ՚ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեան . զի իրաւամբք ուխտի բարձրացի՛ն հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քո ձայն ՚ի բաւելոյդ շնորհ ճանուցել , ողորմութեան լուսովդ ուղերձեալ , քան ՚ի ճանապարհ ստեղծանելոյն : Օ՛հ առ մինն արարիչ միայն ճանաչիս , իակ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն և երախտաւոր . ընդ կերպացուցանելոյն և բաւիչ , ընդ նորոգելոյն և բարերար , ընդ հաստելոյն և ողորմած , ընդ կազմելոյն և հրնարաւոր , ընդ յօրինելոյն և հեզ , ընդ նկարելոյն ամենազօր , ընդ առաջնորդելոյն և լոյս , ընդ տածելոյն հովիւ , ընդ զարմանելոյն ինամիչ , ընդ ողջ պահելոյն բրձիչ , ընդ ձեռնկալութե՛ն զօրավար , ընդ անապարտու

Թեանն թագաւոր , ընդ արարչութենն քաղցր , ընդ ա-
մենատուր սարգեւացն առատ , ընդ միշտ անսպալն նե-
րող , ընդ ոչ բարկանալոյն անոխակալ , ընդ կարեացս վըչ-
տակելոյ ծածկագէտ , ընդ յանձանձելոյ գթոցն ապա-
ւէն , ընդ գերունակ գորովոյն ամ , ընդ անսպառ բա-
րութեանն՝ օրհնեալ յամենայնի :

Գ . Արդ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի , և ծա-
նուցար ինձ գոյացուցիչ , և այժմ՝ զհոգի մազթողիս
մարմնոյս տաղաւարաւ յարդարեա անդրէն վերստին յա-
նարատութիւն մարութե նախնի լինելութենն .
զի բազմացի առաւել աճեցուն եղեալ յաճախ տու-
լութիւն անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց նորոգ ներկա-
լիս , քան զանցելոյ հնոցն ստուերականաց : Աւ ընդ
ճառելոյս զթիւս մեղացս՝ որքան մտացս թեւս ընթա-
նայ զանբերելիսն յիշատակել , արդարացայց յանուն
քո հզօր . և ՚ի սրտմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ , և
դու թողցես զամբարչտութիւն բաղում մեղանաց խոս-
տովանելոյս , հզօր , ծածկատես , ամենափրկիչ . զի մի
ճայրագոյն լուծեամբ աւետեացս , դարձեալ նախ
նումն կարօտացայց՝ երանելով սարգեւաց քո փրկ-
կեալսն մկրտութեամբն . և ժամանակաց յոգի խոցու-
եալ , ձեռն քո մխեսցի աւելապէս այժմէն վե-
րստին , ճանրս զբեռն սրտեացս քան ըզ-
բացար զարգեւացդ , այլ ազատեա զիս օրհ-
նալ հոգւովդ սրբով , ազաչեմ զբեզ՝ տէր ամի ,
յօրինաց մեղացն և մահու : Քաւ լիցի , թէ անկցի
ընդ տկարութեամբ սահմանաւ ճշմարտութեանդ ծա-
գումն իբրեւ զգրոյն օրինակ . քանզի ուր քաւութիւն
է թագաւորեալ՝ վտարեալ են մեղք , և ՚ի խրատոյս
կենդանի բանիդ՝ ոչ է յուսահատութիւն , և ամբար-
ձեալ քոյոցդ շնորհաց՝ հալածեալ են սրտիքն , և մերձ
գողով ձեռինդ այ՝ ոչ գոյ անհնարութիւն , այլ ամենե-
ւին լուսաւորութիւն , բովանդակապէս զօրութիւն ,

Handwritten symbol or signature at the bottom left corner.

անպարտելի կարողութիւն : Քո է փրկութիւն , կեն-
դանութիւն , նորագութիւն , ողորմութիւն , միան-
դամայն և բաղըրութիւն , արքայութիւն , անեղծու-
թիւն և փառք յաւիտեանս , ամէն :

ԲԱՆ Ծ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՃՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ԱՆՅԻ արդ , քանզի որպէս ոչ է առանց Քրիստոսի
ոգւոց փրկութի , և ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ-
լոյս զուարճութիւն , և կամ առանց արուսեկին նը-
շուլից արեւու երբէք բաղըրութիւն , այսպէս և ոչ
առանց խոստովանութեան ծածկութից և սողտանաց
անձին՝ քաւութիւն : Օ ի զինչ օգուտ քեզ է մարբու-
թիւննդ , եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս , և կամ
զինչ զնասեսցեն զիս սարտիքս , եթէ ընդ մարտաւորին
գովեցայց , և կամ սէր ասի սարսաւեալ մարդարէն Յո-
վէլ՝ երկոյս կրկնելով զանձինն եղկութիւն , և կամ
զի՞ դուցէ սրբոյն դատաստան առ ՚ի յիշատակ աւուրն
մեծի , և կամ իբր արդեօք անմարուր խմացի շրթամբք
Լսայի՛ հեռին ՚ի գործոց տանն Խորայելի , և զխորդ ան-
պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնովն՝ իմոյս կարեկ-
ցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել , և կամ յորս
թարգմանի առած առակին , թէ սիրտ իմաստնոյն ՚ի
տան սղոյ , և սիրտ անմտին ՚ի տան ուրախութե՛ : Օ ի
որ զսխալէն Ադամայ անձին իւրում ոչ գրեցցէ , և ըզ

մեզո ամենից ինքեան ոչ համարեցի, իբր երջանիկն ար-
քայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութի՛ սրպէս ա-
նախտակիր գող բնութեանս. և ոչ բերկրի սիրտ առ-
զուարթութիւն երեսաց աւետեօք յուսոյն, ըստ ասա-
ցելոյն, եթէ ոչ յառաքելոյն Վրիտաոսի ուսեալ՝ ամե-
նայնիւ ահա ըստ աստուծոյ տրամեցի :

Բ. Արդ ըզձալի է ինձ յաւետ աստանօր խրատն հին՝
նորոգ ընկալեալ՝ հողեւօր հանձարեզին, զոր տէրն իսկ
երկրորդեաց, երթալ նստել ոչ յառաջին բարձին հը-
ռասի Վաւիթ և Արեմիա ուխտիւ կանոնի սահման
հաստատել հրաժարեցուցին, այլ ընդ զզացեալսն սրբ-
տիւ պատկառեալսն մեզօք՝ և ՚ի դատաստանաց մեծին
աստէն ՚ի յերկրի կամաւ խոնարհութե՛, ուստի բարձ-
րեան իմ պարարեալ բերկրի, որով ընդ նախադասելսն
՚ի բազմականան երանութե՛ համարձակեցայց, թէ ես և
թէ նա հեռեւեալ սովիմք : Առ որ զերծեալ ՚ի բամբ-
բասանաց բանի մարդարեին, որ ՚ի վէսս ոմանս ակնար-
կի մի յիս, ասէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ո՞վ զիս տե-
սանիցէ : Այլ զանկշիռն խոնարհութի՛ երջանիկն Վա-
թի ինձ նպատտ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրեւ զա-
նասուն համարեցայ հերբեալ ՚ի զգայութե՛, և հոսին
չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փոռեցան վերք
իմ ՚ի յանզգամիս անբժշկութիւն, և զայլոց ոմանց ընու-
րեցոց ՚ի յասորեստանի՛ զկամաւ որն կշտամբութիւն մե-
զապարտութե՛ անձանցն անարատից. ընդ որս և զԱզրի
մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ,
թէ և ոչ զերեսս բաւական իցեմ համբառնալ ՚ի վեր
առ քեզ աստուած :

Գ. Արդ ես ճշգրիտ պատկեր իմ երկրի՛ զինս խառ-
նեալ ընդ նոցին պարտիս, և ՚ի նոցայոցն զառ իս դառ-
նութիւն կրկին առաւելեալ, նորօք հեծեծեցից. թէ

պէտ և չէ ինչ պիտոյ գարշու թեան գունոյ՝ դարձեալ
տգեղութի : Ահա արդ մեզայ , զի անտու թի գործե
ցի զոչ հայճոյսն քո բազմօք սխալեալ յանցաւորութիք ,
նայեա յիս , գթած , որպէս երբեմն յուրացութեանն
ըմբռնեալ Պետրոս , զի յոյժ ունայնացայ : Առ սաւորեա
ինձ զողորմութեդ քո ճառագայթ , ամենեւին բարե
րարութի . զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո , տէր , ար
դարացայց կեցից և մաքուր եղէց յանտեղծիցն քո ի
մոց լկողաց : Չունիմ համարձակութիւն զմեղապարտ
ձեռինս հաստուած առ քեզ տարածանել , մինչեւ մա
տուսցես զօրհնեալդ քո զաջ ՚ի նորոգութի գատապար
տելոյս : Արդ յաղթեա վերստին իմումս յամառութե
քոյին հեզութեդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս .
և զամն յամենայնի ամիւ քո կարողութեամբդ՝ զառաջին
չարիսն միջնովքն և վերջնականօքն թող ինձ , հնարա
ւոր անհասից Քրիստոս թագաւոր լուսոյն արդարոց :

Դ . Չեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ , զի վե
նասակար եմ բարեգործիդ մահու հարուածոց առ կը
նիքն , առ շնորհն , առ փշումն , առ պարգեւն , առ ա
ւանդն , առ ձիրն , առ անունն , առ որդէգրութիւնն ,
առ սրատիւն արքայական , առ սրատկերն , առ գրոշմն ,
առ օծումն , առ ճոխութիւն , առ համարձակութիւնն ,
առ ընտանութիւնն , առ կեանսն , առ լոյսն , առ երա
նութիւնն , առ յոյսն , առ փառսն , առ անխտնարհելի
բարձրութիւն , առ սրտին անկապտելի , առ խոստմունսն
ծածկեցելոցն , որ քեւ տէր Քրիստոս , բազմօք աւե
տարանեցաւ ինձ յամառելոյս իժիս և քարբիս՝ ունկ
նախից և լսելափակ անլուր ականջացս . որ միշտ յա
ռաւելութե քումդ բարութեան յոքնապատիկ յաւե
քան զոյն չարիքն իմ յաճախեալ , ՚ի սպառ կործանեցին ,
մերժեալ ՚ի կենաց ընդ մահ կապեցին , ծառայ կարգեալ
ապականութեան : Առ արդ դու միայն իրաւակշիռ և
ճշմարտազատ բարերար՝ օրհնեալդ ՚ի գթութե , մեզայ

բեղ անօրինեցայ անիրաւեցայ . վասն որոյ և եղծայ զեղծայ յանցեաց ամբարշտեցայ . և ոչ լուայ խոստովանեալ և երկրորդեալ գովեալ քո բանիդ , որ դու իսկ երեւեւեցար անձառելեալ քո սիրտիդ , զոր գրեւն իսկ մեծ է , և նշանակելն սարսափելի : Վեղ արդարու թի և փառս և մշտնջենաւ որ գովու թի , և ինձ սրտականեցեցայ ՚ի բէն , ինամակալ , քաւու թի և ողորմուի և բժշկու թի , օղնու թիւն և սրահսպանու թիւն սրտի և ոգւոյ . բարեբանեարդ յամենայնի յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ Ծ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԳԿԵ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ առ երկրածին որ պաղատեցայ այրս մահացու ամենապատիր , եթէ ընդունայն է աղաղակելն . առ մահկանացու բանական , եթէ սուտ իցէ փրկու թին առ յուսոյն վստահու թի . առ մարդ որ եղծական , եթէ ընդ տկարու թէ բանին և նարիր է զօրու թին . առ իշխանս երկրաւ որ գահից , եթէ անցաւ որ է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարու թի . առ եղբայր որ հարազատ , եթէ կարօտ է կամելոյն առ անձինն անդ որբու թի . առ հայրն իմ երկրաւ որ , եթէ սրակասեալ են ինամականքն ընդ աւուրց նուազու թեն . առ մայրն իմ որ երկնեաց , եթէ կասեցան գթու թիքն ընդ նահանջել կենդանու թեն . առ թագաւորու թիւնս աշխարհի արդեօք , որք զմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենադործելն .

այլ առ քեզ բարերար անօրհնեալ ՚ի բարձունս, որ կենդանի ես և զկենդանուի տաս ամենայնի, որ և յետ վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել:

Բ. Որ եթէ փախնումք ՚ի քէն, դու զկնի ընթանաս, եթէ տկարանամք, զօրացուցանես. եթէ վրիպումք, շաւիղ դիւրութե՛ն ուղղես. եթէ պատկառիմք, քաջալերես. եթէ ախտանամք յանձն և ՚ի մարմին, բժշկես. եթէ գարշանամք մեղօք, մաքրես. եթէ ստեմք, քո ճշմարտութիւն արգարացուցանես. եթէ յանդունդս ներքինս սուղեալ դլորիցիմք, յերկինս ցուցանես. եթէ ՚ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես. եթէ մեղանչեմք, ողբաս. եթէ արդարանամք, ժպտիս. եթէ օտարանամք, սգաս. եթէ մերձենամք, տօնես. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամբանամք, երկայնամիտես. եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. եթէ լքանիմք, տրտմիս. եթէ արիանամք, խնդաս:

Գ. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան հրաշաւորական զվհատելոյս զսիրտ սիրովէ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութե՛ն հանդէս, որ յաղթականն է դիւաց և տարակոյս բանսարկուն. որ իբր զխաչին տէրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելաւ փառ, անխոնարհելի բարձրութիւն լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութիւն կանգնեալ է ակոյեան անվանական և անշարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդդէմ անբարի բարուց բռնութե՛ն ՚ի ելիարայ, որ ունի յինքեան գանձս հոգեւոր օգտից գիտողաց մտաց ընծայեալս բղարտումն մահու և զլուծումն մեղաց, և յոյսս կրկինս յերկուս յաւիտեանս, և զնորոգումն խոստման անեղծութե՛ն արդարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս գրեալս հոգևովն ան, որպէս ամենայն իսկ երգօսաղմոսացն մաքուր սրտից է տեսանելի կտակ կենաց մարդկան նկարեալ:

Դ. Օ ի եթէ ՚ի նախնու մն տկար կերպարանն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդ գողեալ ունէր՝ կործանման մահու նախաժաման մեծ աւետադիր և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս միշտ անձառելիս, և այն՝ ջնջական գիրն և յեղանակաւ որ օրինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութեան յանցաւորացն, և խափանելի կրտակն երկրային, և տկար հաշտարարութի միջնորդացն, և թերութիւն բանից մաղթողացն : Արդի թէ Սանա սէի փրկութիւնն խոստովանելի է անտուտ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց անբժշկականաց, որ արեամբքն արդարոց ելից զնուիրեալն մեծի թաղաւորին հրաշնուն քաղաք հայրենի, ըստ մարգարէագիր անտուտ պատմութեանն. որ և զմեծն իսկ տեսանողաց քաղմերախտիս ձեռնկալութե խնամողօրէնն պաշտպանութե նախնակերտ յարկին տեսչութե, մանկավարժ ինքեան և նախնի, մեքենայիւ մահու սղոցեաց, ՚ի յերկուս մատունս խզեալ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, իբր խորհրդոյ ապստամբութեան զյուսոյն փրկանակ կտրեալ : Առ որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ զքրէական վերնամարտութիւնն ՚ի բարձրեալն յանդգնութիւն. քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ և զանուն յիւրաքնակ խորանէն մերժել. հալածեալ զնոյ հոգին, ՚ի յիարայ զանձն դաւանեաց : Քանզի զնոյն տաճար տիրական խնկարկութեան հաստողին տահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զսարսափելին ազանց սրբաբան, ուր տեսիլք հրեշտակականք և աստուածային հրամանք յաղթողականք լուսաւորապէս յայտնութե ազդեալ երեւելին, զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչելատես՝ Քեւանայ ումեմն քառադիմակի նախանձարկու պատկերի աւերածոյն անասպատի պաշտօնետեղ գարշելի և դիւաճենձեր զոհարան պատրաստել կազմեաց :

Օրկեալ զարքայն երկնաւոր ՚ի յարքայականն կայից, զամենահարուստն՝ ունայն ՚ի ստացուածոց իւրոց, ըզ

տանու տէրն՝ անհանգիստ և թափառական տատանեալ,
 Բէեղղեբուղայ ձեղուն նկարեալ, և զանունն անհղ
 վտարանդի արարեալ. գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն,
 ողբալի զողորմածին մասն նուազեցուցեալ. աղուեսունն
 փոքու ապարանք զսրահն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից
 ունողին և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրայոցն եղեալ.
 հատեալ զցանկ հղօրին, բախտից հմայից զսեղանն մե.
 ծախորհուրդ արեանն սրսկման երեւեցուցեալ: Այ.
 նեալ հետս բազումս ընթացելոց ՚ի գայթապղութիւն,
 հովիւ կորստեան հօտին սատակման, մոլորութեան
 բուռն վարդապետ, և այն՝ գիտութիւն կրօնիցն օրինաց,
 հայր ունելով զմեծն Աղեկիա զնմանակիցն՝ Վաւթի:

Ե. Այնքան ստացեալ գումունս չարեաց, որ և զայ
 պատիւն որ զարքայութենն փառս ընծայեաց նմա, հայ
 հոյեալ և թշնամանեալ, և զաղօթկերացն բաղմութի
 սուսերաւ մահու խողխողեալ: Բնտանի դաւաճան,
 մերձաւոր վատնիչ, հարազատ սատակիչ, կցորդակից ըս.
 պանող: Առ ան ոչ գոյր դառնալ, զի ուրացեալ էր զնա.
 զԱբրահամ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր ՚ի նմանէ.
 Իսահակաւ ոչ էր աղօթել, զի նղովեալ էր ՚ի նմանէ.
 Իսրայելիւ ոչ էր պարծել, զի տարագիր էր անուան կոչ
 մանն մեծախորհուրդն շնորհի. զդաւթեան երգ ոչ էր
 նուագել, զի կշտամբիչ էր նորին. ՚ի քաւարանն ոչ էր
 մերձենալ, զի պղծեալ էր զնա. ՚ի տապանակն անագիծ
 ոչ էր ապաւինել, զի ընդ գարշութե՛ն ձուլածուին էր
 փոխանակեալ. առ Սոլսէս ոչ էր կարդալ, զի անբա.
 ւելի էր պարտիքն որ առ նա. առ Ահարօն ոչ գոյր ա.
 զաչել, զի վնասապարտ էր առ նա. առ մերձաւոր մար.
 գարէիցն գունդ ոչ էր զխմել, զի սպանող էր նոցա:
 Աւ նորա քաւութի մեղաց, և արքայութի թագաւորութե
 վերստին պարգեւել տուաւ. զի քեզ, բարերար, բաղ.
 մացուսցես կարգեսցես գովեստս անձառս և անլուելիս
 ՚ի յազգս տոհմից և ՚ի դարս ժամանակաց, և զդուռն

յուսոյն մտոյց անխակելի պահեսցես 'ի փառս քոյդ բարձ
բուժէ և 'ի վրկուծի դատապարտելոյս, անմահուծեց
պարգեւաց տուիչ Քս, գովեալ յաւիտեանս, ամէն:

X

ԲԱՆ ԾԱ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԿԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Օրհնեալ տիրաբար 'ի քուժդ էութեան, ան
սահմանելի և անխոխադրելի խկապէս բարի, պաշտօն
խնկելի, և երջանկուծի խոստովանելի ամ երկրի, եր
կոյն յուսոյ ամենապատրաստ տեսուծի, գթած ողոր
մած, որ ոչ պահես ոխս բազմուէ ամաց մեղանաց քրթ
թել միական, որ հրաշաւորս զարմանալիս գեր քան զամ
ազննս նախնեացն անսահման առաւելուծք կրկին ընդ
միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմուծէ վերնահոս փտակս
ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխուծեանս նորում: Եւ
զանտուստ զմուստ լուսարանի սրտուհանին անձկուէ
նշուղիցն աղօտականաց, չափով գիտուծեցն ըստ Սողո
մոնի, և իւր իսկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդար
ձակեցեր թշուառացելումն զառագաստն անջրպետա
րան ելիցն ողորմուծեան ձրի պարգեւացն անձկանաց,
զոր ընդ մեջ իմն մասնաւորօք աւետաւոր յիշատակաց
և 'ի հնումն զայսր տալաւորուծի օրինակաւ նկարագրէր,
զգարձարուքն առ իս և էս դառնամ առ ձեզ, և յոր
ժամ դարձցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես: Նա զի
և զաղջամղ ջին սեւուծիւն գունոյն փոխարկել 'ի ձեան

պայծառութի, և զարանցն արեամբ ներկերոցն յեղանակել ՚ի պատահումն գեղման, ըստ Ասայեայ և Օւքարիայ, և ՚ի մէջ բարկութեն դարձեալ զոյգ զոլորմութիւն, քանդի անապատանալ քաղաքացն Իսրայելի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամայի լինել ՚ի չգոյե մարդկան և անդրէն հետեւել, և լքանիլ ՚ի սովոյն ուլուլ և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ նոյն ՚ի տեղի իւր զայրացմամբ և դառնալ ոլորմութի, ըստ ներողութե զելմն, և ՚ի մէջ սաստիցն սպառնալեացն կրկին սլաշտպանութի, և ՚ի սրտին խռովութե յուզումն խնամոց գթութեան:

Բ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո դալատեան զազատարարդ հրաման կանխաւ աղդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վասն անբաւութեան, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիք, հինք և ժամանակաւորք առ աւետեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործութի: Ար յամ վայրի կառուցեր զխորանն վկայութե արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զգատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեայ քումդ հանդիսի, կեանս կրկինս և անմահականս շնորհաց, մկրտութեան, յարութեան, նորոգութեան, առքեղ ընտանութե, ընդ հոգւոյդ սրբոյ միութե, քաւութեան, ազատութե, լուսաւորութե, մշտնջենաւոր մաքրութեան, իսկապէս երանութե, ընդ վերնայնոցն կցորդութե, անկապուտ փառաց, ՚ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք: Աւզոր ահաւորն է ասել, կարգեմ աստանօր յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց, ան իսկ լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաստողիդ միանալ տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութի զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ Պօղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն: Այլ դու, փրկութիւն, եկիր հայրենիդ

քո հարստութիւն, արարելը և կատարելը զյուսայն յերկարածդութիւն, որ առքեղ պահեալ անհամառօտելի, բաւիչ ամենայնի : Այլ քեզ փառք ընդ հօր բուժի գովեստ բարեբանութեան հողւոյդ քո սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն :

ԲԱՆ ԾԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՏԵՐ տէր զօրութեց, բողոքից գոյից թաղաւոր, որհնարանեալ ողորմութիւն, աստուած ամենեցուն, որ յաղթես սահմանի լայնատարած ընդարձակութեան, ամ անբաւութեանց դու ես որբանութիւն. մինչ զի կարծրն քեզ հոսանուտ է, և լոյծն քեզ պնդակաղմ, և չեք քո իր անհնարաւորական, յաղթող զօրութիւն ահեղ. հուրն ցօղ իմն է զովական, և անձրեւն բոց կիզանողական : Օ, բարն բաւես ցուցանել կերպարան ազգման, և զբանականն դնես անխօս և անշունչ արձան : Օ, պարտաւորն ողորբեալ սրտուական առնես, և բոց կարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք քննեալ դատիս : Բոց մատուցեալն ի մահ՝ բերկրութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութեամբ օժեալ զարձուցանես : Այնպէս զմատնեալն հաղբից զլորման, և զասանեալն՝ ի վստահութիւն վիմիդ հաստատես : Օ, վստացեալն բազմահառաջ՝ երջանիկ կարգես, և բոց յառաջատեալն զարձեալ անդրէն ի յետս նահանջես :

Եւ յորժամ սպառին առ ՚ի մէնջ բարիքն , զառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործես . քանզի վասն քո զի աես թողուլ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիւնս , և քաւիչ լինել անիրաւութեանց և ըզմեզս մեր ոչ յիշատակել , ըստ Եսայեայ և Երեմիայ :

Բ. Այլ առ շնորհ նորոգ փրկութեանս բազմօք գոհաբանութեամբ հետեւեալ , ՚ի յաճախութիւն անբաւիցն լռեալ առ սմին իսկոյն կարկեցայ . քանզի կրրկնեալ զլուսոյդ անսպառ բարիսդ , որ ՚ի քէն առ իմ յամառս թշուառութիւն , քոյին աղերսիւ առ քեզ մալթեցից , յարմարեալ դարձեալ ՚ի նիւթս բանիս զտառողբերգութեան սցար մատենի . լցից թախծութեամբք և հեծեծանօք : Այլ առեալ խառնեցից ՚ի տուողիդ հաճութիւն ընդ ցաւոցն զգեղն , ընդ վհատութեանն զխրախոյսն , ընդ յուսահատութեանն զյիշատակդ անուան հաստողիդ , ընդ տխրութեանս զսիտիանսդ , ընդ իմուժս դառնութեան զքաղցրութիւն կենարարիդ , ընդ սլատիժ օրինին զշնորհն , ընդ սպարոս անիծիցն զազատարար օրհնութիւնդ , ընդ մարմնոյ մահուն զամենայնիւ նորոգութիւնդ :

Գ. Հաւատամ հզօրիդ բանի , ուստի վկայեմ . լուր լուութեան սրտիս , տէր Յն , որ հնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ : Ար մարմնակից և սլատկերակից մեր եղեալ , և քահանայապետապէս անօրինակդ զօրինակին խորտակեալ զլուծ , ընդ զենման մահու անասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ , անմահապէս միշտ մատուցանիս , և աննուաղաբար քաւութիւն շնորհես , ոչ սակաւամեղիցն միայն , այլ և որոց հատեալ է ակնկալուի առ ելս կենաց : Օ ի սրբան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ մեզս կենդանութի , թէ և բիւրուց ամաց ունիցի յերկարաձգութիւն , յորժամ անձդ բողբոջուն վասն սորին կամաւ և յօժարութբ զենումն ընկալեալ , մահու համբերես բաշխեալ ՚ի քա-

և ութիւն : Օ ի ոչ եթէ մաքրու թեանդ աղբիւր ստը
 տականն գոյ մահու յօրրստօրէ կատարիլն , այլ կամօք
 քովք՝ հոգւոյդ գործակցու թեամբ՝ ՚ի հաճու թիւն հօր
 և ՚ի մեր հաշտու թիւն ցանկ մատուցանիս : Իսկ եթէ
 ամենիցդ ան անքնին՝ իմովս վասն իմ առ իմ փրը
 կու թիւն , ՚ի դէմս իմ , իբր թէ ընդ քոյդ էու թէ ես
 իցեմ մարմնով զարունակողիդ կցորդ միացեալ , և դու ,
 բարեբար , յաղագս իմ ՚ի յիմն կերպի փոխանակեալ ընդ
 իմում սքարտեաց , և մահ ընկալեալ անպարտդ զմահա
 պարտիս վնասուց սպտուհաս , և ՚ի յիմ անուն յան
 ցաւորապէս , որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ ,
 բազումս մեռեալ և մնաս կենդանի . ոչ ուրացողացն
 ձեռօք , այլ դաւանողացն հաւատովք անապէս նուիր
 րեալ և ՚ի մատունս անհատս բաշխեալ :

Գ. Ասէր ոմն ողորբաւոր՝ շաւատալեացն պաշտօնա
 ար , մեծ ինձ և անկշռելի առ սմին դատէր անյարմա
 րագիր անձին յուսադիր , Հաւատամ զիառս և զեր
 իանկու թի , քան թէ մարտիրոսու թի իսկ թող թէ ուզ
 զու թի իմն թշուառու թէ յանցաւոր մարմինս վախճան
 ընդունել : Իսկ զանճառու թի խորհրդոյս սյսու զիտե
 ցի , դաւանէր իսկոյն , որ զի և մաքրոցն անձինք առ անց
 նուիրման սյսր յիշատակի շեւ են իսկապէս կատարէք
 ՚ի սպառ , եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտու թի մեծու թէ
 հոգւով խառնեցին : Այլա թէ մեզաւորիս մասին կրը
 կին մատուցար բաժին ասելով յուսայր , իբրեւ այն թէ
 ես ինքն եղեր ճշմարտիւ , գրաւեալ զիմն դաժանու թի
 ընդ քում համեղու թէ , սպտարագեալ քոյինանիւ թ
 զանդուածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ : Այսու ամիւ ՚ի
 վերնատանն նախանուէր բարեշնորհու թէ՝ անհնարաւոր
 ախտիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց ՚ի
 քառու թի , ՚ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակի
 վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ . յուսոյս օրինակ յար
 գաւորու թի գրել զիս ՚ի փառս , այսմ փրկանօք հաւա

տալի երևեցուցանէր, քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ անձականիդ առ մարդ զօրութիւն, և տիրական անձախառն մարմնոյն կամաւոր կան նուիրումն առ անասնական սպանդին մատուցումն, և անմահն առ մահկանացուս, լոյսն ահաւոր առ ստուերացինս, յաւիտենականն քան զանկաւորս, բարձրեալն քան զերկրաւորս, անստեղծն քան զեղականս, բարին իսկութեամբ քան զթիւրեալս բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենագործելն, օրհնութեան առ ի թ քան զանիծիցս պատճառ:

Ե. Արդ տուր խոցելոյս ՚ի սիրտ և յոգի, աղաչեմ գթած, զառ ՚ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ կենաց, մատիր քաղցրութիւն առ ախտացեալս մեղօք, քաւեա ՚ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութի = Իսկ առ ՚ի յինէն այս է ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից ՚ի սուրբս բնակես, և ըստ տաբազու սերմանն և հնձելն է իրաւացի, ըստ ճշմարիտ բանին Պօղոսի, և աչացաւացն ՚ի տասպ արեւու ոչ է զօրութիւն = Այլ դու, բարերար հաստիչ յոչելից, յարդես յաւէտ իսկապէս համայն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն, և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթես՝ մանաւանդ թէ խղես զկապ կանոնի, և դու միայն մնաս պայման աւետեաց համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոց = Այլ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս ամէն:

ԲՆՆ ԾԳՒ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԿՈՒԲՆԻ ԱՏԻ ԿՐԿՆ ԿԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԻՆ ԿՍԿՈՂԱԿ
ԱՌ ԿՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ե՛ր աբղ յամի առ ամենայն ակնկալութի քո է
ողորմութի, սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի
խմտտոյց Յիսուս . քո է բարերարութի, կեանք և ան-
մահութի : Գարձ առ իս գթութի, և հանդերձեցես
դառնալ առ քեզ ինձ կրկին բերկրուք . զի առանց քոյ
կամաց ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ . և եթէ ոչ
կամք քո գթացին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտա-
կանս, և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեցես սատրաս-
տել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վի՛հ է
ինձ խորոյ յաջմէ և յահեկէ :

Բ. Ա՛հա ոչ պարծիմ ամ իբօք նախատեալս, ոչ պան-
ծամ դսրովեալս, ոչ խրոխտանամ լբեալս, ոչ մեծաբա-
նեմ պատանձեալս, ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս, ոչ եր-
ջանկանամ եղկելիս, ոչ արդարանամ ամբարիշտս : Օ՛ի
ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սանձակալի,
և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ առանց ուղղչի, և ոչ
արօր կշիռ ինչ գործէ առանց մաձակալի, և ոչ երկուռ
բեակք լծոցն ՚ի ձահ ձեմեցին առանց եղողի, ոչ ամպ
վերայուէ առանց հողմոյ, ոչ աստեղք ցնդին և կամ
գուձարին առանց ժամանակին, ոչ արեգակն փոխաբե-
րեալ ուր շրջանակի առանց տարբական օդոյ, և ոչ ես
նորօք հանդերձ առանց բարեգործիդ հրամանաց ակ-
նարկութեան : Օ՛ի դու միայն ես տուիչ կենաց բա-
նականաց և ինամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և

Ի քէն է ինձ փրկութի, ըստ սաղմոսողին, և դու ձայնեսս բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման յականջս լսելու թեան ամ հասակի, Ակայք ի հանգիստ իմ բնաւին աշխատեալք, և ես մարբեցից զձեզ ի պարտեաց: Իսկ զինչ օգուտ ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զազրացաց, և կամ որ օգուտ ի ճաշակմանէն, եթէ գեհննին մատնեցայց: Ալ կամ զիարդ յարհամարհամ պարծեցայց խոր թացեալս ի գործոց նորին որդիս գարշու թեան հօր ամուրհացուոց, և մօր քետացուոց կամ քանանացուոց, ըստ մարգարէին որ առ իս յանկաւոր ձայնի. Ժառանգս մեր թելի եթովպացի և ոչ սենեկին Սառայի, ըստ անասնողին առ իս առածի, եղբայրս Շամրի և կամ Գոմարայ, համբախ անլուաց և անաղելի՝ խակակու թ սորտոյն խակու թեան Սողայ և Սողղիբայ, ըստ Աղեկիէի կրկնանախատն կշտամբութեան:

Գ. Ալ քանզի ի ծուփս բաղմալտանգս ալէտանջ հողմոց սասակապէս զգուեալ ուժգին ըկանօք ի սպառ տագնաբամբ ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ ի վտակն վայրենական ողորիչ. առ որս զմատուենս ձեռացս այսր անգրք տարբերեալ, իբր ի հոսանաց բռնութեց գարնանազայր գետոց, արտաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման, ջրակուլ ոգեսպառ պզտորաբութեամբ, գաժանահոտ սկախառն մամռարմատ խառնախու մահաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուղեխիցն հեղեղիցին հեղձուցեալ: Այսու առակաւ և ես եղիլիս՝ խօսին և ոչ իմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխագրիմ, փողեն և ոչ գուժարիմ, վերաւորիմ և ոչ ևս զգամ, կողմն գարշութեան նմանեալ թափուր յազդմանէ բարեաց իմաստից: Արդարեւ չար առաւել յաւէտ իսկապէս քան զօրինակի ճշմարտութիւնս, ատելի և մեղադրելի, և ատենին Քնի արժանապէս մատնելի:

Դ. Ալ քանզի անդառնալի ուղեոյն յիշատակ ատտեա

Միս պարտեաց զայս կտակ թողի որոց ընթեռնուն , ի մոխ բանիւ առ ան կարգալ հանապազորդութեամբ , այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութեան մշտնջենաւոր ձայնարկու առաջի քոյ , ամենակալ . զոր գիրք ընդ մարմնոյս և բանդ ընդ հոգւոյս զանսահմանելից միշտ թախանձեցցէ , իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս ՚ի յիմոյս ձայնէ , բարեգութ , մարդասէր , օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն :

ԲԱՆ ԾԵ .

ՎԵՐՍԻԵ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ե՛ր վասն զի սլացեալ ոգւոյս թեւօք ՚ի թիւս անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եղի ՚ի կշիռս իմանալեացս մտաց , ոչ գտի համեմատ զոք ինձ պարտաւոր . և առ այս զգալ թեան սաղմոսին զբանն ՚ի յերգ ինձ առի դառն կշտամբութի գաւազանաւոր գործավար . ո՞վ յաբիցէ ընդ իս ՚ի չարիս հաւասարել յանօրէնուիս : Այլ քանզի այս ըստ սմին մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այրս մահու , և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ , առ այս իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ ՚ի սպառ , բան իմովս բանիւ բազմաց տարագրիլ . թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք և ինձ շնորհեցես , շնորհողիս ըզպարտիս իմոց :

Բ . Այլ արդ զի՞նչ քեզ աղերս հաճոյական ՚ի յայսմ և ՚ի սոյն , և ծուխ անուշից ընդունելի ինկոց մատուցից

գովեալ թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս , եթէ ոչ զառ
 ՚ի յինէն անիծեալսն օրհնել մաղթեմ, զկապեալսն ար
 ձակել, ազատել զդատապարտեալսն , բարեգործել ըզ
 նզովեալսն , սպակել զթշնամանեալսն , ակոփել զտրոմե
 ցեալսն , դարմանել զխորտակեալսն , խնամել զսարսու
 ցեալսն , սատսպարել զնենգեալսն , զվերաւորեալսն ՚ի
 մարմին՝ յոգի բժշկել : Այլ թէ օրհնութեալ բանիւ առ որ
 մատուցայ , լուիցես . իսկ եթէ անիծիւք , մի հայեցիս
 ընդունել, գթած : Այս տառապեալս ամենաթշուառ ՚ի
 վերջին սպասաւորութեալ մաղթանաց այսր մատենի ՚ի բռ
 վանդակ մտաց շնորհեցի իմոցն՝ փակեալ առ ՚ի քէն զա
 նիծիցն դժնդակ ըզձիցն չարաշուք ձայն . և դժնէից
 նենգողացն իմոց՝ ընդ բարիսն ՚ի բոլոր սրտէ հաշտուե
 արգահատեցի , վասն որոց և ծունր պաղատանաց կրկնե
 ցի . որչափ դու ինձ ահա յայց ելեալ առաւել ողորմես
 ցիս ըստ քոյդ մեծութեալ , գովեալ խնամակալ , կեանքդ՝
 մահացուիս , հզօրդ՝ տկարիս , ամենակարգ վարանելոյս ,
 իմաստութեդ աղբիւր՝ յիմարիս և թմբբեցելոյս : Քան
 զի յաւէտ սխալեալ անկայ իբրեւ զողողակ մթային ոչ
 ընդելական ՚ի հաղբս մահու անգգայապէս , չիմացայ
 զկորուսան , չգիտացի զսրոգայթն , չտեսի զբմբռնող
 որսոյն ծածուկ մեքենայս , չկարծեցի զխաբուսն կեր
 սարանաց կեղծաւոր վարմին , չնկատեցի զգայթագղու
 թիւնն շուրջանակի , չջօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ
 կարթին , ժամանեցին ինձ չարիք , և ես ոչ կարացի ձա
 նաչել , ըստ սաղմոսողին :

Գ. Քանզի և ոն իմաստակի ումեմն արտաքնոյ բար
 ւոր թուեցաւ , չար ասել զմահ առ չիմանալոյն պատճա
 ռի , և ես վկայեմ իմովս բանիւ . քանզի իբր զանգղայ
 պաճարս անասնոց մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք , կորնչիմք
 և ոչ հիանամք , թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք ,
 տարադրիմք և ոչ տաղնապիմք , եղծանիմք և ոչ զղջա
 նամք , մաչիմք և ոչ մտառեմք , պակասիմք և ոչ պատ

բառտիմք, գնամք և ոչ զգուշանամք, գերիմք և ոչ ևս զբամք, իսկ հանգիստ ասել երջանկին Յորայ զվախճան մարդոյ, և ևս խոստովանիմ զոյն ընդ սրբոյն, և թէ ոչ ունէի զբեռն աշխատու թէ մահացու գործոց ըստանձնեալ, Անաւանդ զի որոգայթն գազոնի և հնարազիրն աներեւակի, տարր ժամանակիս յանէից, անցեալն անյայտ և ապառնին կարծողական, ևս անհամբեր և բնութիւն թերահաւատ, ոտք անհաստատք և միտք ցնդեալք, կիրք հարկաւորք և բարք անժուժկալք, մարմին մեղսամակարդ և յոժարութի երկրասէր, գիւմամարտութիւն անկակից և խառնութի ներհակական, բնակութի կաւեղէն և անձրեւք ուժգնակիք, կարիք անթուելիք և սրտահարք ամենագրաւք, միտք չարախնամք և տենչմունք բարիատեացք, կեանք առօրեայք և զմբազք սակաւաւորք, խաբմունք յիմարութեան և խաղալիք աղայականք, աշխատուիք ընդունայնք և վաշեմունք երազականք, համբարք ոչունից և սահեստք հոգոց, նմանութիք ստուերաց և կերպարանք ծիծաղելիք: Վանդի իբրեւ եկն եհաս սրտուիրանն, ըստ սօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեղքն կենդանացան յանդիմանեալ յարդարութեցն, և ևս մահացայ կենացն և կենդանացայ կորստեանն:

Գ. Գողացան օտարք, չարին գումարք, զստացուածս որոից իմաստից, ըստ գրոյն կանխաբանութե, որով եկն եհաս իսկոյն աստանօր իմաստութե ինձ նուազանալ, ըստ աւակողին, և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութի: Այ յառեցի զակն ոգւոյս ՚ի գլուխն իմ կենաց Քն, որով ընդ ուղիղն հետեւեցայ: Վանդի կամելով ուժգինս ընթանալ՝ ընկլայ սաստկապէս, յանչաին ձգտիլ իմոյն ոչ հասի, ՚ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ աստուտ գլուխեցայ, յերկնային ուղւոյն անդնդոց մատնեցայ, ՚ի ըզրեցայ, յերկնային ուղւոյն անդնդոց մատնեցայ, յանարատն սաւ գուշանալն առաւել յաւէտ վնասեցայ, յանարատն սաւ հիլ՝ մանք խորտակեցայ, կարծելով ընդ ահեակն մրցիլ՝

յաջն գթեցի, 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսի,
'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ, 'ի յուխ
տին պահել՝ դաշինն դրժեցի, առ սովորութեն կորիլ
կորուսիչս գտի, 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամե
ծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարս
չար դատախազ անձին կարգեցի : Յորոց փրկել զմատ
նեալ գերիս դու միայն զօրեցեա, կենաց մատուցեալ
զընծայեալս մահու զհողիս . զի դու միայն, տէր Յն,
ճանաչիս բարերար, անսահման փառօք ընդ հօր և հոգ
ւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲՒՆ ԾՕ՝

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԻՍԿ զառիթան մահու դիպուածս դժոխարմատ
ճառոյս դառնութեան պտուղք, ընտանիք թշնամիք,
հարազատք հակառակք, և որդիք դաւաճանողք, ըս
տորագրեցելովք մասամբքդ նշանակեցից՝ գրեալ յա
նուանէ, որ են այսոքիկ :

Բ. Սիրտս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակ
նըս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահա
ձիգ, երիկամունքս անփորձ, սանս մոլորաշաւիղ, ըն
թացքս աներկիւղ, հետք խոտորնակ, շունչք ծխախա
ռըն, գնացք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական,
խորհուրդ ծորեալ, կամք անկայուն, չար անփոփոխ,
բարեմասնութիւն սասանեալ, անձն տարագիր, ա

ւանդ վաճառեալ, Ղազան վիրաւոր, Թռչուն նետա-
 հար, փոխատական քարալէժ, ըմբռնեցեալ վնասա-
 պարտ, աւազակ ծովակուր: Օրինուոր նենդաւոր, մար-
 տիկ անպատրաստ, սպառազէն անժուժկալ, մշակ հեղ-
 գացեալ: Աղօթական անխրախոյս, բեմական ստորնա-
 քոր, քահանայ անկնդրուկ, օրինական աննուէր:
 Իպիր կշտամբեալ, իմաստակ խելագար, ճարտասան
 անճոռնի: Կերպ անպատկառ, գէմք անամօթ, երեսք
 լլըրչեալ, գոյն անհամբոյր, տիպ տմարդի, գեղ ծա-
 նակեալ: Խորտիկ խանգարեալ, ճաշակ գարշեցեալ,
 այգի գաղձնաւոր, որթ որդնահար, պարտեզ փշաբեր,
 հասկ ուտճահալ, մեղր ՚ի մկանց ճարակեալ, անպա-
 տրտապար անկեալ: Մնասարծ յուսահատ, անհամոզելի
 նղով, անհաշտական բաժանեալ, ունայնարան շաղա-
 կրատ, պաճարամիտ գոռող, անասնօրէն ասիրատ,
 դժոխային ագահ, աներասան յանդուգն: Մոլեգնուի
 անսոճ, ձեռնածգութիւն սպանող, տատաակացան երկ-
 բադորճ, երջանկութիւն եղկելի, մեծութիւն վատ-
 թարեալ, վայելչութիւն անչքեալ, կարողութիւն տը-
 կարացեալ, բարձրութիւն խոնարհեալ, փառաւորու-
 թիւն ընդոտնեալ, պատուիրանազանցութի յարակայ,
 սխալնք ինքնակամ: Մատակարար կամակոր, խորհրդ-
 դակից նենդաւոր, բարեկամ հատուածեալ, հազարա-
 վետ գողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշխող ժլատ, վե-
 րատեսուչ կարկամ, ոգի անախտակիր, իղձք անսէր,
 բարբ ատեցող, աղիք անդթականք, գնացք անխոհեմ,
 աներեւոյթք վնասեալք, ծածուկք անիծեալք, գիպ-
 ուածք թշնամանեալք: Վաճառական վատնիչ, շահա-
 բար շուայտեալ, պաշտօնեայ արբեցող, գանձուց ու-
 տիկան երկմիտ, պատգամաւոր բանտարկու, գռնա-
 պան քնէած, աղքատ հպարտ, մեծատուն ժխտող:
 Կիւանսպետ անօրէն, պահապան մասնիչ, բնակակից
 շարախօս, սուրհանգակ անժաման, թղթաբեր պարտա-

ւոր, առաքեալ խոսվարար, միջնորդ անխմաստ : Աբբայ արտալած, Թագաւոր Թարմատար, կայսր ոգէկործան, իշխան տիրադաւ, զօրաւար զրկող, դատաւոր ակնաւու, ռամիկ ինքնագործ : Նախատողի ծաղր, սիրելւոյ աշխար, բանագրի դսրով, յանդիմանչի դատախազուի : Քանզի և ՚ի վեհագունիցդ կոչմանց էր ուրեք արդեօք զի էի, իսկ ՚ի վատթարականացդ մասանց եկն երբեմն եհաս զի եղէ : Արդ այսքան վնասակարու թիւնք խար դախու թեանց յաճախագունից, յորոց յոմանց խաբեցայ իբրեւ զլիմար, և յոմանց սիրեցայ իբրեւ զտկար՝ կամաւ մատնեալ զիս ինքն մահու :

Գ. Արդ զո՞րս ՚ի վերագրելոցդ մասանց քեզ ատելեաց և իմ կորուսչաց ՚ի սոգաս պաշտաման քեզ ընծայեցից, զո՞րպիսիս ապականու թեամբ պարագրեալս ամենանբդ քո մեծու թեան հանդէպ կացուցից, և կամ ո՞րքանն օր երկայնմտու թեամբք համբերեսցես այսքանեաց պարտուց, ո՞րքան ներես, ո՞րպէս լուեսցես, զիմորդ իսկ անսայցես, իբր ՚ուչ մատնեսցես հարուածոց գանից զարժանիս սատակման մահու : Արդ այսոցիկ աննշոյլ մթու թեանց հոգւոց խաւարի ողորմու թեամբ լուսոյ քոյ պատահեսցես բժշկել քաւել և կենագործել, զօրեղու թիւն անվթարելի . և քեզ փառք յամենայնի, ամէն :

X

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

ԲՆՆ ԾԷ:

ՎԵՐՄՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՔՐԻՍՏՈՍ ան անունն ահաւոր, մեծութիւն տեսակ,
անքնին բարձրութիւն սրտակեր, անսահման զօրութիւն,
կերպարան փրկութիւն լուսոյ, սաշտապան կենաց, դուռն
արքայութիւն վերնում հանդստեանն, ճանապարհ հան
դարտութեան, ասպախնութիւն նորոգ և անտխրական ե-
րանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էակա-
նութեան, օրհնութիւն կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկ-
բութեան բարբառ, անմահութիւն դեղ, որդի անձառ-
այ միոյ. որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ
անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ
հաւաւոր է. որ եղկերոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ ե-
րանութիւն մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կա-
տարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անձառութիւն
չափեալ է. որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սփո-
ւանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անլուսանդելի
է. որ ինձ հեծութիւնն է, քեզ խնդութեանն է. որ ինձ
ճանունք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն
է, քումդ զօրեղութիւն գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է,
քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անձառն է, քեզ համարեալ
է. որ ինձ մռայլն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ ան-
թիւն է, օրհնեալդ քում ձեռն ընդանդակեալ է. որ
ինձ սոսկալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախչելին է,
քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահեղ-

քելի է . որ ինձ մահաբերն է , քու մի է ականու թեան զօրութեան ընդ ոչ գոյն համարեալ է :

Բ . Այլ դու , ողորմած աստուած բողոքից տէր Աստուծոյ Քրիստոս , և այսմ զօրես առ ելիցն հնար՝ եթէ գթացիս . վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ , վասն կամաց գթութեան ոգւոյդ քոյ սրբոյ , տես ՚ի տաժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութի , և ՚ի խորոց սրտի ինքնամատոյց դատախազութի . նայես ՚ի բնութես ամենապատաղ խակութիւն , և սարգեւեւաբժշկութի վերացս և հնարաւորութի կարտեանս , զերծումն բաղմամասնեայ մահուս և շաւիղ կենաց ապականելոյս , նորոգութի եղծմանս և մուտք յուսոյ ամբարշտելոյս : Այլ է քս զաննմանն ինձ կամս ցուցի , որչափ առաւել դու զբնաւորականսդ քո զբնտանի բարեբարութիսդ . եթէ ՚ի փշոց ստուղ ընծայեցաւ քաղցրութեան , որչափ առաւել ՚ի ծառոյդ կենաց՝ ճաշակ անմահութե . եթէ քս իմոց ատելեաց ողորմութի մաղթեցի , դու քոյոյս զիմորդ ոչ կրկին մատուցես , հզօր յաննուազդ առատութենէ :

Գ . Արդ տես ՚ի քոյդ մեծութի , բարձրեալ , նայեցեալ ՚ի յիմս փոքրիւթիւն . ընկալ զսակաւ խոստովանութիւնս անհամար մեղացս , որ զբնաւն համայն տեսանես . և որպէս զՍ իմին գթել ոչ գրեցեր , և զաւազոյս փոքու սասանել մի համարեացիս . և իբրեւ զՍաթիւն՝ ընդ մեղայն ասել իսկոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն , և առ իմ ձայնիս հեծութի զնոյն գործեսցես , երկայնմտութի . որ տաս ամենեցուն առատապէս անաշառութիւ որպէս յաղթող բարի բազմիմաստ , և ոչ նախատես զյեանեալ սարուկս որպէս ողորմած և ամենաստեղծ . ստացիր վերստին , և մի կորուսաներ զբուժեալս արեամբ քո , գթած : Օ ի քո է փրկութիւն , և ՚ի բէն է քաւութիւն , և քեզ վայելէ փառք յամենայնի յախտեանս . ամէն :

ԲՆՆ ԾՐ:

ՎԵՐՍԻՆ ԶԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
 ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՕՐՀՆԵԱԼ տէր Զխուռս ընդ հօր, 'ի կամս հա-
 ճութեան հողւոյդ քո սրբոյ . և օրհնեալք ամ առ 'ի
 յօրհնելոյդ օրհնեցան . օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ .
 չէք իմ թագաւոր իշխեսցող շնչոյս բաց 'ի քէն, Քրիս-
 տոս : Այս է օրհնութիւնն Զակորբայ՝ ասէ Ասայի, յոր
 ժամ բարձից զմեզս նորա :

Բ. Արդ ողորմեաց ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախ-
 նիդ քո սովորութե՛ն, և օրհնեա զանօթս քո բանական,
 ըստ ձայնին Ղաւթի և ըստ Մովսէսի . զի բանիւդ քո
 փրկութե՛ն ժամանեալ, հասից քաւութե՛ն օրհնեալ առ
 'ի քէն : Աճապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած արքայ
 երկնաւոր, որպէս անկեւոյն 'ի բազմաժամանակեաց մահ-
 ձացն խշտիս, ժողովեւոյն 'ի սրահին Բեթհեզդայ : Յո-
 բոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ու-
 թի միոյ ամօք ախտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում
 ոչ անխայեցեր զբժշկութեանն ձեռնտուութիւնն, իբր
 գիտելով զանբոյժ չարութիւն՝ որ նիւթեացն քեզ յա-
 ւուր մատնութե՛ն դառն գիշերին տիրամարտութե՛ն ե-
 թախտաւորիդ, մեծիդ և բարերարիդ : Ար թէպէտ և
 կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի
 կրկնեացին կրկին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել
 ձեռներէց սկզբնաւոր անհամբուրելի դատողացն զքեզ
 'ի խաչին : Այլ դու այնպիսոյ անյարիր ջատուկ մահու
 ճնգեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անձառ բարու

Թիւն, սխրալի մարդասիրութի, սարսափելի ներողութի, սոսկալի երկայնմտութի, անբաւելի քաղցրութի, փառատրելի հեղութիւն : Ար միշտ յաղթիս ՚ի գթութիւն և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողորմութիւն և ոչ սրաւաւիս, բռնադատիս ՚ի մարդասիրութիւն և ոչ անգոսնիս, հարկիս ՚ի բարութիւն, և ոչ հայհայիս, ստիպիս ՚ի սիրոյ և ոչ բամբասիս : Պաղատիս դարձին իմ առ քեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զինի սպերասանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չսողիս և ոչ սրտմտիս, փութիս մեղկելոյս և ոչ խափանիս : Առ չարս ես բարի, առ ամենապարտոս ես ներող, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք :

Գ. Այս են գիրք ամ հոգեշունչ օգտակարութեան որ յաճախս ծնանին երկնաւոր սրտուղս անձառս և զարմանալիս : Ասա և ինձ թշուառացելումս, օրհնեալ ամենապարգեւ, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղաց ՚ի վայր կործանմանդ, և հետեւեալ ժամանեա յանդորդ հանգիստ անաշխատ կենաց : Խղեսցես ամենախորդ սուսերաւ բանիդ հրամանի զերիզապնդեալ մահազգեստս պարփակութիւն դժոխագնաց կապանացս, և լոյճ ինձ զհանգոյցս խեղդողականս ոգեպահանջ սաստկութես, առաքելով զարժանաւորս մահու յազատութիւն վերին անանց բերկրութեն, կենսաբեր և անձային քո բանիւդ : Մի տակաւ տակաւ ազգեսցես, և մի օր ՚ի յօր յերկաւրաձգեսցես, զի մի ստուար ծանրութի բեռանցս մեղաց տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայել ՚ի դժոխս, և ուժգնակի գոռող բրունութեամբ անպարսպ հոգեւորական զինուն արարեալ մահու ծառայեցուսցէ : Այլ օգնեա ինձ, բարի վշտակից հեծութեան կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սաստկմանն, որպէս երբեմն յուսոյ պահակին . որով կառուսցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեն, պնդասպէս հաւատով յուսոյն կարծրու-

Թեան ընդ քեզ բեւեռել անայթաքելի : Եւ քեզ ընդ
հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւի-
տեանս . ամէն :

ԲԱՆ Ծ.Թ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՒԱՏԱՄ և վկայեմ մտաց գիտութիւն՝ ՚ի քէն
ազգեցեալ ողւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման , զի բղձա-
լի են քեզ , բարերար , աղաչանք մեղաւորաց քան զկրն-
դբուածս արդարոց : Օ ի մինն զպարտութիւն անձինն
յայտեալ շնորհիդ քո սպասէ , առ որ ծանուցեալ բզ-
բնութեանս չափ , և մեծ կշտամբիչ աստէն համբար-
ձեալ ինքնագոր մարտակից նմին իսկ ինքեան և դառն
դարովիչ և ծածկատես դատախազ : Իսկ միւսն յարդիւնս
բարեացն իւրոց նայելով , յանձին հարեալ ձեռն վստա-
հութեւն , մոռանաց զսահման բնութեն , և պարգեւաց
քան ողորմութեւն գիտեալ ակն ունի : Վասն որոյ առ
մինն անթիւ են ստեղծուածք ճառից , որ զողորմուէցդ
քո փողով բարբառոյ ազգէ . իսկ առ միւսն լուեալ են
քոյդ , անքնին ահաւոր և ամենախնամ , ամաչեմ ասել
թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն զքոյդ յառա-
ջեալ : Արդ արի տէր , և մի զօրացի քան զքոյդ աջ
հողեղինի . մի կշռեցին ողորմութիւնք քո ընդ ջանից
մարդկան :

Բ. Եւ արդ առողջքն անդամօք անկարօտք են բժշ-
կութեան , և տեսանողականքն աջօք չունին պէտս ա

աւջնորդի, և վարժամբն ընչիւք ոչ դեգերին առ դու-
 րըս լիոյն, և ամիւ յղիացեալքն ոչ սպասեն փշրանաց
 սեղանոյ հացի, և սուրբքն վարուք ապէնիսզ են ողոր-
 մութեան: Աւարդ ինձ գթացցիս ողորմել, բարձրեալ
 երկնաւոր հզօր, ամենատխտւր վարանեցելոյս: Քանզի
 թէ էի իբրեւ զՅօբ, ասէի զանձն իմ իբրեւ զնա ար-
 դար և անարատ. թէ էի իբրեւ զՍոլսէս, ասէի վըս
 տահուք զնորայսն, ծանիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են.
 թէ էի իբրեւ զՂաւիթ, ասէի՝ արարի զիրաւունս և
 զարդարութի, և դարձեալ զմեձն քան զընութի մարմ-
 նոյ, զմեզս թէ տէսանէի ՚ի սրտի իմում, մի լուիցէ ինձ
 տէր. թէ էի իբրեւ զԱղիա, ասէի զանձն իմ այր նոյ.
 թէ էի իբրեւ զԱրեմիա, զքոյդ ճշմարտութի յանձն
 օրինակէի. թէ էի իբրեւ զԱղեկիա, պարծէի զբարւոքն
 և զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութք. թէ էի
 իբրեւ զՊօղոս, ասէի զիս բնակարան աղղարան և ըն-
 դունարան նոյ բանին: Այլ ես անօրէնս ՚ի մէջ գիտու-
 թեան օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծա-
 յել յարգանօք բանից իբրեւ զնոսա, և զընաւին չա-
 րըս որպէս զբարիան զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել,
 այլ և ոչ զամենուտ գոյից զբարեհոգակեալ անունդ
 հզօր ամբարշտեալս լեզուով գովել: Իսկ դու առ ամ
 հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութե, աջ պաշտ-
 պանութե, ձեռն այցելութե, հրաման բարութեան,
 լոյս ողորմութե, բան նորոգութե, պատճառ քաւու-
 թե, գաւազան կենաց օգնութեան: Օ՛ր դու ես յոյս
 ապաւինութե, տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ ընդ
 հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԻՆՆ Կ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Երբ արդ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն
ի բերան մեղաւորի՝ ՚ի ճշմարիտն առակէ կանխաւ իսկ
ուսայ, զիա՞րդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն ազա-
լաորս բազմապատկառ, որ հանապազ ընդունիմանէ-
ծրս ՚ի սաղմոսիս բարեբաստութեան: Օ ՚ի իբր երգե-
ցից ինձ վտանդս և արձանացուցից նախատինս, և ՚ի
մերկութեանս գրկի փուշս ընդ շուշանայ ժողովցից,
զիա՞րդ ընդ Վաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զա-
տամունս մեղաւորաց փշրեսցես. զիա՞րդ դարձեալ, թէ
մի անօրէնք բնակեսցենս առաջի աչաց քոց. զիա՞րդ, թէ
դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամ-
բձութեան իմոյ որ յիս. զիա՞րդ, թէ կատարեսցին չա-
րիք ՚ի վերայ մեղաւորաց. զիա՞րդ, թէ խորտակեսցին
բաղուկք մեղաւորի և չարի, և զայն որ զկնի. զիա՞րդ,
թէ տեղացէ ՚ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և
ծծումք. զիա՞րդ, թէ սատակէ տէր զշրթունս նեն-
գաւորս և զլեղուս մեծաբանս. զիա՞րդ, թէ փորձե-
ցիք զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զիա՞րդ ըզ-
յաջորդն ամին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս.
զիա՞րդ զեւան, թէ ես արդարութեամբ երեւեցայց ե-
րեսաց քոց. զիա՞րդ, թէ և ես եղէց ամբիժ ընդ նմա.
զիա՞րդ զմիւսն, թէ հատուցէ ինձ տէր ըստ արդա-
րութեան իմում և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զի-
ա՞րդ անձամբ ինձէն զստութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել

ընդ սրբոյն , թէ լուացայց սրբու թեամբ զձեռս իմ ,
 զիսորդ ՚ի մէջ նանրու թեան զամբարշտացն աթուս բամ
 բասեցից . զիսորդ զերջանկին սարծանս թշուառացե
 լու մս կերպաւորեցից , թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես
 յանբժու թեան իմում գնացի . զիսորդ օտարս ՚ի բա
 բեաց՝ գիտողիդ գաղտնեաց արգահատեցից , թէ մի հա
 մարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ . զիսորդ ես ինքն դո
 լով զայլս անիծեցից , թէ տուր նոցա տէր զգործս նո
 ցա , և ՚ի կարգ բանիցն համարձակեցայց :

Բ . Քանզի թէ զյետինս բանիցն առաջնովքն աստա
 նօր եդից , կրկին ծանրանան ինձ ցաւք և յաճախեա
 ցեն գառնու թիք : Բայց ՚ի շեղջեցելոյն արտասուաց՝
 դոյզն մի չափեալ , բաւականացայց հանապազորդեան
 յանգիմանու թիք սաղմոսարանին ընտանի ձայնիւն , որ
 զսարաւորեալս միշտ կշտամբէ . առ որս և սպառուած
 քառասներորդի իններորդի հատուածի բանի յանգի
 մանողի զիս գարշեցուցեալ , հանապազ խայտառակէ ,
 խցեալ զբերանս ՚ի փառաբանու թէ , եղկելի զանձն իմ
 ցուցանէ , անային ձայնիւն դատախազեալ , յակնկա
 լու թենէ կենաց լբանէ , միանգամայն և վիրգս մահու
 ինձ իբր ՚ի պատնշէ առաքէ : Քանզի թէ չար է անէծս
 առնուլ յօտարէ , սպա անձամբ զանձն անիծանել կրկին
 չարաչար , իսկ եթէ չառնուլ նախատինք ՚ի մերձաւո
 րաց օրէնք են , սպա ՚ի տեսողէն հայել զայտոսիկ , կրից
 արեան տաժանմունք , վիշտք աղէտից և խէթք մտաց :
 Բայց թէ առ խոնարհու թե անձին իւրում մասնեացի ,
 ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք ՚ի լեզուէ իւրմէ , ՚ի խոս
 տովանեալ և յամէնիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն
 օրհնեցի . զի ճշգրտեալ թարգմանեաց զգարձն իւր առ
 նա՝ գհետս կենաց ոչ լբանելով , սահմանաւն սիրոյ ըզ
 պարտեացն արմատ կրճատեաց , ոչ տիրեալ ՚ի խարդա
 ւանաց չարաբանողաց . ոչխար հօտին Քրիստոսի գտա
 բժշկեալ՝ գիմելով ՚ի յաղն բուժիչ աղեացն արկածից :

Իսկ ևս անբանական բարոյից է՝ ասուն կենդանեաց ՚ի մէջ գալարաց ճաղկածին վայրից կենսածիր բանից թըմբ-բում թեամբ մտաց ՚ի յարօտս մահու ճարակել :

Գ. Իւ արդ քանզի իմ է առակս վերջին կշտամբողա-կան, և առ իս ակնարկէ զգիսուածոցն չար սպասա-մունս, որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կի-զանողականս հրոյ տոչորման, հոսեալ ՚ի յերկնուսս զգու-յիւ գաղաթանս իմաստնարանի բաղմակիս : Վանզի զիսորդ ՚ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ, յոր-ժամ անպտուղ ՚ի բաղմբողութենէն լինիցիմ, ոչ նուա-գել հողւով, ըստ թելադրելոյն Պօղոսի, զիսորդ ընդ մարգարէին ևս զտէրունին խառնեցից մեծս մեղաւո-րաց՝ նկունս պիտանեաց, ասել ընդ սրբոյն, թէ ՚ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանօրէնութիւն. զիսորդ ոչ ունելով ՚ի բաղմացն պատուիրանաց կատա-րեալ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զերջան-կին, որ նախ ինքն արար զոր մեզ կանոնեաց, թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս, և որ զհետն գան ասացեալքն. զիսորդ թափուրս ՚ի լրութենէ իմաստից կենաց ընդ երկիւղածս տեառն օրհնեցից. զի-սորդ ընդ մեծին մաղթանաց զիմս յօդեցից, թէ զմին խնդրեցի ՚ի տեառնէ՝ զտեսիլ վայելչութեան նորա և զհրամանատրութիւն տաճարի նորա. զիսորդ ՚ի հրաժա-րելին ինձ ձեռնամխեցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոյ վայելէ օրհնութիւն. զիսորդ չթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով զկնի յոլովից առեալն, թէ երեսք տեառն ՚ի վերայ չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նո-ցս յերկրէ. զիսորդ զմիւսն դարձեալ, թէ չարք վաղ-վաղակի սատակեացին. զիսորդ զկերպարանացն իմ նմա-նութիւն, թէ բազուկք ամբարշտաց խորտակեացին. զիսորդ սատակման ինձ պաղատեցայց, թէ ահա մեղա-ւորք կորիցեն. զիսորդ զբաղմայածեան լեզուս ՚ի յօրհ-նեալն բան մխեցից, թէ ասացի պահել զձանապարհս

իմ, զի մի մեղայց լեզուաւ իմով. զիսորդ փշալք մեղաց
հեղձեալս զանարատին սարծեցայց, թէ այլ զիս յան-
բըծու թեան իմում ընկալար. զիսորդ ևս մեղաւոր և
կրկին սատժաւոր զհանգուենակիցսն գորովեցից ապրել
ի նոցունց, թէ ՚ի մարդոց մեղաւորէ նենգաւորէ փրը-
կեա զիս աստուած : ✠

Կ. Օ իսորդ իբր ոչ կռասպաշտեալ անպատկառապէս
սերձացայց ունայն սանձանօք ասել ընդ Ղաւթի, մի
թէ մոռացեալ իցէ մեր զանունն նոյ, կամ ձգեալ զձե-
ռքս ՚ի մաղթանս օտար աստուածոց. քանզի որ ՚ի մեղս
գարշու թեան խոնարհեցի, առաջի կայ նորին կառու-
ցեալ առեալ ՚ի պաշտօն յաւսնականացն ախտարժար-
ծիցն սոռնկապատիր սատկերացն կերպարան՝ Ատար-
տայ և Վամուխայ և Սեղբոմայ արուարձանի և Թարա-
հատայ թարմատարի, ընդ զազրոտեացն կանացեաց՝
իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու ծանակու թիբ :
Եբր ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ նահատակին,
որ զայս գիմագրաւութիւն առ բարին ունէր միշտ,
թէ վասն քո մեռանիմբ զօրհանապաղ, և որ ՚ի կարգին
է սորին սաղմոս : Եբր յիմարս յարս և վատթարս ասել
ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեցցէ զիմաստու թիւն և
սիրոսս զհանձար. իբր մարդելոց կերպարանաւոր՝ զմար-
դահաճոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից. իբր զկրկին երկ-
րորդեալսն մեծանունն բարութիւնս, թէ հաճոյ եղէց
առաջի տեառն յերկրին կենդանեաց : Օ իսորդ ունողս
անբաւ ից մեղաց զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ
մեղք իմ և ոչ յանցանք, առանց մեղաց ընթացայ և ու-
ղիղ եղէ. զիսորդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յասե-
լն զայս բան, թէ մի ողորմիր գործողացն զանօրէնու-
թիւն. զիսորդ, թէ որպէս հալի մում առաջի հրոյ, այն
պէս և մեղաւորք յերեսաց նոյ. զիսորդ գրգէլս ապակա-
նացու փափկութեամբ՝ սահմանեցից զաննմանն ինձ
բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ, և զազգա-

կիցս նորին ընդ նոյն , թէ ես ՚ի նեղել նոցա քուրձ զգե-
 նուի , և իբրեւ զսգաւոր և զորտու մ խոնարհ առնէի :
 Արդէս հանդարտեցից զնմանեացն իմ սատիժ միշտ յի-
 շատակել , թէ սակայն մրուր բարկու թեանն նոյ ոչ սպա-
 ռեսցի , և արբցեն ՚ի նմանէ ամ մեղաւորք երկրի . իբրև
 զեւսն առ սմին , թէ զամ եղջիւրս մեղաւորաց փշրես-
 ցես : Օ իմրդ զապերախտու թիւնն Յակոբայ ՚ի ճառ-
 առեալ հենգնեցից , որ ընդ ստուերին զճշմարտութիւն
 ընկալեալ , մոռացայ ընդ նոսին նոցին թերութեամբ
 զերախտին Քրիստոսի անձայնովքն արուեստիւք խաչին
 փրկանօք , քան նորա զգորալարութիւն Վովսէսի ցպոյն
 սքանչելեօք , որ զօրինակն նկարագրէր տէրունական արն-
 տեսութեանն : Օ իմրդ զյարուցելոցն ՚ի վերայ գիւաց
 զաղէտս ցուցից , իբր նորա զօտարացեղից խուժագուժ
 ազգացն ասելով , թէ արկին զգիակունս բարեացն որ
 ՚ի մեզ կուր փնասակարացն թռչնոց , այս է՝ այսոցն օ-
 դայնոց . որդէս զանկեալ զերմն բանին ՚ի ճանապար-
 հին , և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուա-
 նեցից , իբրեւ զնմանակիցն առ ՚ի նոյն շաւիղ չարին
 պատերազմի՝ գուպար գաղտնամարտ մտացս օցտելոց ,
 զոր ես զօրացուցի գործակցեալ հնարից բանսարկուին :
 Եւ ոչ ունիմ աղերսել , թէ մի լուեր և մի դագարեր , անձ .
 և խորհեցան ՚ի վերայ սրբոց քոց և առացին , զոր ՚ի
 կարգէ տաղմոսիս է աղօթել : Քանզի յոյժ պատեհագոյն
 է առնուլ զայսոսիկ ՚ի վերայ բռնութե մոլեկան գիւաց
 միշտ ճակատելոց առ ներկայիս խոռովութիւն , և ընդ նո-
 սին նոցին մշակաց :

Ե. Յորոց դու , տէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մե-
 ծիդ նոյ , սահեացես և ամրացուցես , երկնային զօրուդ
 շրջափակութեամբ՝ յամ ընթացից խաբողին հողմոց խա-
 չիւդ լուսոյ զմեզ սաշտպանեալ . որ զի թէ և գտցին
 յիս անօրէնութիւնք բաղմօրինակք , այլ ոչ հայհոյու-
 թիւնք : Ար ոչ հանգեար ՚ի կորուստ նմանեացն իմոց

ամբարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ
 եղծման ջրողոզն զազրագործաց կրկին վշտացար, տաղա-
 կալի զմահու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր, ասելով
 զգարմանալիսն լսողաց բան, ածեալ զմտաւ ոչ ևս յա-
 ւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց մարդկան: Այլ
 մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ ընդ կեանս անմաքրից
 և պարտաւորաց սատակման. որ երբեմն առաւիաւ դրդ-
 մենւոյն զանխայելն ՚ի կործանելիսն ցուցեր, ողորմած,
 և առ այլ ումեմն նեղեցար սաստիկ վտանգեալ ընդ
 յամբանալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման: Անձա-
 ուելիս ցուցեր բարու թեան տեսալիս յիշատակաց տօ-
 նելիս՝ ՚ի վերջին աւուրս, քեւ ՚ի ձեռն առաքելոցն քոց՝
 ողջոյնս հասարակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղց-
 րածաշակս հրամայեցեր: Ահա և յիս ցօղեա կենդանի
 զհայրենի գթու թեցի զսէր, զի և ևս փրկեցայց քաւեալ
 ամենառատ քո այցելութեամբդ: Այլ քեզ ընդ հօր
 հոգւովդ սրբով փառք յաւխտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԿԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ ընդէր է ինձ բնաւն որ ՚ի սաղմոսին այնպի-
 սեաց բանիցն ՚ի կիր արկանել, որ ՚ի նախատիսն միանգա-
 մայն և ՚ի նզովս ինձ յարակային, հանապաղ երգել է
 մովս տաւ ղօք: Քանզի զիս՞րդ արդեօք զչուք երջանկին
 ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից ասելով ընդ նմին,

Թէ ոչ մերձեցաւ առ իս Թիւրեալն սրտիւ : Օ իմօրդ զկարգադրուած թիւս տանցն 'ի յայսմանէ զինի Թուելոցն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և Թագաւորին և մարմնական հրամանատուին , որք և երկնայնոցն են համբուրելիք ասելով , ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց սպասմողս աւետեացս և նորոյս աշակերտ անմասն յամենուստ բարեկարգուէց : Օ իմօրդ ըստ իրաւախորհ արդարոյն , ընդդէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց առակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնուածեանն միշտ սպասրաստական լինելոյ , որ և ոչ զանդամն մարմնոյս գանեալ խրատեցի . զիմօրդ մասնակցեալ մեծին արուածեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն , որ և ոչ զըուսեալ բիծս հողուոյս իմոյ մեռուցի : Օ իմօրդ ստեցից գրողին չեւ յայտնելոցն , Թէ զմոխիր որպէս հաց կերայ . զիմօրդ , որ ոչ միացուցի յիմոցս կրից կաթիլ մի սղտոր ընդ յստակ արուօսք աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին , Թէ զըմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի , և տրտասուօք իմովք զանկողինս իմ Թացի : Օ զորս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս , յորժամ սիրողն ւնայ 'ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի , Թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք , և որ 'ի վախճանն յանգի սաղմոս իրաւամբք առ իս , քան առ Վսրայէլ : Արձօք յարգեցայց գասիլ ընդ բարիսն , յորժամ մարդկային հնարից այս դեղ սատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ , 'ի գարշուածեանէ կերակրոց 'ի մահ սովեցեալք և յաճախուածեանէ ճգանց 'ի հողուոց նուազեալք , ըստ խտրուածեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց : Օ իմօրդ արդարուածի իմ մնայ յաւիտեանս , զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի :

Բ. Այլ զի մի տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս , 'ի համառօտել զսոյն փուծացայց : Օ ինչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր անձաշունչ ձայնն նուագեաց օրհներգոյն Վաւթի , Թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զբեզ .

զխորհրդ ընդ սմին զմեծն քան զայս, թէ յամ ճանապարհ
 հէ չարեաց արգելի զոտս իմ. իբր ընդ եղեալս և զայն
 մատուցից, թէ 'ի սրտի իմու՞մ թաքուցի զքանս քո,
 որպէս զի մի մեղայց քեզ: Արպէս զունայնու՞թեցս իբր
 զլրու՞թեց ճառեցից ընդ սրբս մաքրոց, թէ 'ի պատուի
 բանաց քոց իմացեալ, ատեցի զամ ճանապարհս չարաց:
 Օ խորհրդ զհեղոյն ճշմարտութիւն իմու՞մ ստու՞թեանս
 մշտնջենական երգմնահարութիւն կարգեցից՝ ուխտ
 եալ ընդ հաւատարմին, երգուայ զոր հաստատեցի պա
 հել զդատաստանս արգարութե՞ք քոյ: Օ խորհրդ ինձ հը
 բեշտակ մահագոյժ անհրաժեշտ վճռի՞ զքանին պատգամ
 կրկնեցից, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն:
 Օ խորհրդ չարս իսկապէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք 'ի
 տեառնէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյե
 ղել, թէ բարի առնէ տէր ուղղոց սրտից: Օ խորհրդ զհա
 մառօտն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրիպեցե
 լոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւրեալսն յափշտակութե
 տանի ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութիւն: Օ խ
 արհրդ զանձագեատին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պատ
 ուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ
 սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ, և որ յետ սորին պատ
 մին ասացեալքն: Օ խորհրդ զանձառն քան զմարմին բան
 'ի ցոյցս առից քաջալերութեան վհատելոց ես գանձ
 գեհեհնին, ասել ընդ օծեալն նոյ հոգւոյն, թէ յառա
 ջագոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նենգութիւն 'ի լեզուի ի
 մու՞մ, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչեւ
 'ի լրումն աւարտման բանիս: Օ խորհրդ դասակցութե
 դժնեից մարդոց համաբան այրս մահու և որդիս սա
 տակման բարբառիմ զբարեշնորհին, ոչ ահա զատելիս
 քո տէր ատեցի, և զմնացուածն սորին կարգի: Օ խ
 արհրդ մեծաւն վստահութեամբ տօնելի վեհին, անձն
 իմ և դու աշխար աշխարհի, զանդատ քո ոգի յառաջ
 ընծայեալ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ փոր

ձեա զիս տէր և տես, թէ իցեն անօրէնու թիւնք ՚ի ձեւ
 ւրս իմ, և զյաւելուածն որ զհետ սորին: Օ իափրդ ես
 դուրս և յայլոց աղօթեմ ապրել յուսացելոցն յիմ ձայ
 նակցեալ, պահեա զիս տէր ՚ի ձեռաց մեղաւորի և ՚ի
 մարդոց չարէ: Օ իափրդ համբարձաց ընդ փառաւոր
 եան մաղթել ւն, թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին
 կենդանեաց: Օ իափրդ իբր հանդիսացեալ ընդ ճգնա
 ւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցա
 նելով՝ զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից,
 թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչեւ հատուցես
 ինձ:

Գ. Իարեբանեալ է և այս իմաստ հոգեւոր և տե
 բունի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատկառեցոյց,
 յորժամ զիմ արհամարհիցէ և զսկզնապատճառն ե
 ղելոց միայն ընտրիցէ ասելով, թէ երանի ժողովը
 դեան, որոյ տէր ւն է նոցա: Սէ՛ծ է և այս բարձրուի
 նորհի և զգուշական համարձակութի լցեալ երանութե
 թէ սուրբք քո օրհնեսցեն զքեզ: Ի զձալի է և այս ըն
 տանութի մերձաւորական հոգեւոր հաղորդութեան՝
 յիմ յուսալ և ՚ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին
 բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր,
 և զկարգ բանին կատարէ, մինչեւ զողբալին և զզուար
 ձալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան որ սի
 բեն զնա, և զիմ մեղաւորս սատակէ տէր. ՚ի գլուխս
 լման գրոց նուազարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն
 իսկ եցոյց վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց:
 Օ ուգակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս. զե
 թէ ընդունի զհեզս տէր և խոնարհ առնէ զամբարտա
 ւանս մինչեւ յերկիր, ապա ինձ ո՞րքան եղիւթիք կան
 առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ,
 և բարձր առնէ զհեզս ՚ի փրկութե, ապա հերքեալս
 ՚ի բարեմասնութեց ես ո՞ւր հաստատեցայց. իսկ եթէ
 օրհնելի է ւն ՚ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս

եւ ՚ի մարբութեանց ընդ որս դասեցայց . իսկ եթէ ՚ի կանխերգիցն մերձ այսր եղից յիշատակարան ինձ կրուտամբութեան , թէ սիրեցէք զտէր սուրբք նորա , զի ստուգութիւն խնդրէ տէր՝ և կրկին հասուցանէ ամբարտաւանիցն , ապա յորում գնդի եւ գտայց գերեալս ՚ի գաղտնեաց գտողին չարեաց : Քանզի զորօրինակ տատանին տագնապաւ տերեւք տնկոց եղեւին ծառոց շարժեալք ՚ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք ՚ի խոնարհ , այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացից իմոց վերարձակութեան քաջաբեր ուղէչս՝ զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ : Օ որ հաստատեցես արմատացուցեալ վերբուտին դարձեալ նոր ստղաւորութեամբ անսպականաւ , յանդաստան կենաց խնամոց քոց կամացդ ամենապարգեւ թագաւոր Քրիստոս , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՅԼ արդ ընդէր ոչ ՚ի վերագրեցեալն սաղմոս նախաճառական և յայլ մարդարեիցն մասն ինչ յօդեցից : Քանզի զինչ վայելումն իցէ կերակրոյն , եթէ անզգայեալ ցաւովք ուտիցեմ . և կամ զոր շահ սաղմոսն ունիցի , եթէ ոչ ՚ի միտ առնուցում : Քանզի նր զովեմ զիս ինքն ՚ի նոսին և ոչ իմանամ , լուացեալ լինիմ և ոչ սպայճառանամ , արեւու ծագեալ և ոչ լուսաւորիմ , մեղը ճաշակեմ և ոչ քաղցրանամ , ռեանի-

լնանիմ և ոչ բժշկիմ, միշտ կանխեմ ՚ի նոյն և դատարկ երեւիմ, հանապազ ձաղիմ և ոչ երբէք խրատիմ, ողբիմ դարձեալ և ոչ զգաստանամ :

Բ. Արդարեւ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մաշիմ ՚ի նոսին, ըստ մարգարէին որ ՚ի դիմաց սարտաւորացն բանի և տէրունական առակին հին տկոցն և նոր գինւոյն : Այսն զի թէ սատակին անօրէնք և մեղաւորք ՚ի միասին, ըստ Ասայեայ ձայնին, ասա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ սահի : Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատուցանէ այնոցիկ՝ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւնս, և կցորդեմ սմին զնթերցուածն, թէ օր տեառն ՚ի վերայ հպարտից և ամբարտաւանից . ասեմ, թէ օտար եղէն մեղաւորք ՚ի մօրէ, և որ ինչ կարգ սորին ցուցանէ . յարեմ առ սմին, թէ կործանեացին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն բարձցի յերկրէ, և անիրաւք մերժեացին ՚ի նմանէ : Աղբք ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զոր օրինակ վառի եղէզն ՚ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեացին մեղաւորք ՚ի բորբոքեալ բոցոյն . լացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես ՚ի վերայ նոցա կայծակունս հրոյ . աշխարս սատմեցէք ՚ի բանըս անձեան վճռին մարգարէիւն ազգեցեալ, թէ ոչ կամիցիք լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ . կոծեցարուք առ սաղմոսն, թէ մահ հովուեացէ զնոսա . ազի արտասուս ողորմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ Իսրայէլի և ինձ ասացէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի ի մում . աւաղ կարդացէք թշուառացելոյս, յորժամ այլ մարգարէ զնոյն դիցէ, վայ նոցա զի վազեցին զինեւ : Իարբառ փողեցէք ՚ի սիրտ մղձկեալ նոր ազաղակի, յորժամ տեսանողն Աստուծով ամաչեցուցեալ զիս կշտամբեացէ ընդ ասորասան տանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհութեամբ՝ զարմացարուք և եղձարուք :

Գ. Այլ դարձուցես և ամփոփեցես զբարձրացեալ

զսուր բարկութիւն անաւորիդ սպառնալեաց ՚ի սարսու-
ցելոյս յերեսաց մեծիդ , և խնամովք աջոյդ բարեբաշ
խուժե՛ն առ իս ժամանեալ՝ օծումն կենաց սարգեւատ
բեցես քո ազաչողիս : Այլ քեզ փառք յերկինս ՚ի բար
ձունս , և ՚ի մահացուաց յերկիր ՚ի խոնարհ , ՚ի սահմանս
բոլոր ազանց և յամենայն յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԿԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐԵՐԱՐ և բազմադուժ , մարդատէր և երկայ
նամիտ միայն թաղաւոր , ընդ հօր քում պատուեալ և
օրհնաբանեալ տէր ամենայնի , որդի այ կենդանւոյ .
անպատճառդ միշտ իմում կորստեան , որ ամենեւին ան
փորձ ես ՚ի չարեաց , որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի , որ
փրկութիւն են ՚ի քոց կամաց ընծայեցեալ , որ դարձու
ցանես զմրրիկ մեղաց ՚ի յօդ քաւութեան , որ զձուր
բարկութեան յանձրեւ փոխարկես : Ար զյեանեալ զկի
նըն ՚ի բարեաց՝ կրկնակի գոյիւ նահանջեր երկեակ բը
նութիւն ՚ի նոյն արձանի , ոչ իսկապէս ընդ անպարտ
սըն , և ոչ համայն ընդ պատժաւորսն : Ար զըւծութի
ծովուն սահանաց իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ
յեղանակեցեր . որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին ՚ի
վիժակս վտակաց հոսեալ բղխեցեր : Ար զհորդանանու
ջրոյն սրաշարժ վայրեկութիւն՝ հրաշաւոր անդրադար
ձութեամբ ՚ի յետնորդս հեթանոսաց լուացումն աւա

զանին ՚ի թիկունս առաքեցեր : Ար զսատուաստեալ պարխան Արիբովի, յօրինակ կործանման բռնութեանն սատանայի՝ իբր զթեթեւութիւն յարդի ցնդեցեր . որ զվնասակար ջուր նորին ՚ի յառակ այլայլութեան առ ՚ի բարին փոխարկութեան՝ քանանացւոցն փրկութե խորհրդական աղիւն համեմեալ անուշեցեր : Ար զՄեռալին դառնութիւն, իբր զմտաց անհաւանութիւն, կեանայն փայտիւ ՚ի բեզ յարմարեալ պիտանի արարեր : Ար զառեայն ՚ի գետոյն՝ ՚ի գծագրութիւն անսահմանդ քոհրամանի անորակիզ գունակութեան՝ ՚ի նոր երանգ բռնորային մածեր արիւն ՚ի ցամաքի : Ար զանկենդան ցուպ գաւազանին, ՚ի կերտառութիւն առ ՚ի զբոյզ մերովս նկարագրիլ, այլ և յօտարազնիցն ընտրութիւն, ՚ի տիպլն ապաթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր : Ար զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի, ՚ի ցոյցս տեսութե ապագայիցս հրաշից մարդեղութեանդ քո, բարձրեալ, և բեւ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փոխատրութեամբ՝ կրկին գուշակեցեր : Ար յայսքանեացս շրջագրութիւն բարեխնամապէս արուեստիւ սիրոյ զանակնկալն գիւտ մեղաւորաց կորստականաց նշանակեցեր, օրհնեալ ամենագութ :

Բ. Ար բուսուցանես յերկրէ դալարի զմեռեալն յանձնականէն, որ զանշարժն իբր զընթացող կառավարես, որ յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ տաս պատանեկաց ազորիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մաքուրս հերս ընծայես, որ զսաղարթ սեւութե վարսից ՚ի ձեան կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ թէ առ ամենայն սահման հեռաւորական յաղթող ես հղօր . որ փոփոխես զշրթունս բնաւորականս, ըստ բանին Յորայ, ՚ի կամս հաւատարիմս : Ար սասանես զեքկիր և զսիւնս նորին ՚ի հիմանց, նշանակեալ հաստուածին գոյի՝ թէ դու միայն մնաս անկորնչելի . որ հողովես զտարերս իբրեւ զանցաւորս, և դարձեալ ՚ի նոյնն կապես իբրեւ զյարու

կայս, յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեղաց բազմութիւն
 դիւրապէս ունել կամ թողուլ գոյնպէս զօրաւոր իցես,
 Որ զարուսեկին անգգայ էութիւն իբր երասանաւ իմն
 դաստիարակես, երեւեցուցեալ այնր իրի կերպիւ, թէ
 զբնութիւնս չար դիմեցումն յորժամ և կամիս հանդարտ
 առնիցես * Որ զանբարբառ բոլորակ լուսնին կարգես
 ունայնս և սրատարունս, լուսաւորեալ զպատճառն առ
 աւետիս տեսողաց՝ թէ ՚ի նուազութիւն բարեաց զպար
 տաւորս մարմին դու ամեսս ՚ի լուութիւն առաջնաստեղծ
 հարստութեանն: Որ զպատկերս անխօս աստեղաց իբր
 զգասակա գոյզն հօտից տրոհես և ժողովես, յոյս իմն
 կենաց առ այս խորհրդաբերեալ, քաղցրահայեաց տե
 սութիւն, թէ և անազաշաւորաց լեզուաց կարողապէս
 բաւես ողորմել: Ար ՚ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ վըս
 տահութեան ուղղես ՚ի ծովու, վկայութիւն եղեալ
 հաւաստի, թէ և յանկասկածաւորն վայրի քեւ պաշտ
 պանիմք անգայթագղելի. որ իբր զճուր կաթասյից ՚ի
 հրոյ եռացեալ, որպէս զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ
 կամաց քոց խափուցանես: Որ հայիս յերկիր և տատա
 նես զսա, զի անբանիւն զմտաւորս զգաստացուցանես,
 որ իբր զակատ մի անձուկ նաւի ՚ի վերայ շարժութեան
 ալեաց՝ զանբաւ թանձրութիւն գեանոյս գորդես, ո
 բով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստուածոց՝ թէ իցես
 աներկբայելի, որ ՚ի բան քո զօրեղ հիմնացեալ ունիս
 զամ: Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկրի, և
 զնոյն անկորուստ սրահեալ կրկին կենդանաճնես, որ ա
 պականացուս աւանդեալ՝ անեղծս ստանաս, որ ընդ մա
 հացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կենաց խառնես, որ հրամա
 նաւ ակնարկութե ՚ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատ
 բաստ կացուցեր զանզարգութիւն ամենից եղանակաց:
 Բո է զօրութիւն և կարողութիւն, որ շքանակես քղ
 ժամանակա ամաց հողովման աւուրց յայլ նմանութիւն
 բարեսպատեհ տեսողութե: Որ կարգաս զանմուռնչան

կրթել զկենդանիս . որ ազդես միայն , և նորա ընթաց
նան , որ միայն հենուս անկանես անճառ արուեստիւ
հնարագիտութեան մէջ և առաւօտ : Ար յետ նախա
կարգ յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութեանն , ա
րարեր զփառաւորեալսն մեծամեծս հրաշակերտիցն հան
դիսից , ըստ գրոյն երջանկութե՛ն կանխահիացն զարմաց
ման , այլ իմն գոյացութի՛ տօնելի տեսակի անեղծ աշ
խարհագործութե՛ն և սքան զսոյն ՚ի մարդանալդ քո , ու
րոց ոչ գոյ թիւ :

Գ . Ար ահա զվնասն մեր քեզ գրեցեր , որ զարդարու
թիւնն քո մեզ շնորհեցեր , որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշ
տութե՛ն մերում փրկանակ , որ ոչ երբէք լբանիս յո
ղորմութե՛նէ , դարձո զամբարշտեալս ՚ի պաշտօն բարի
երկիւղի , զթմբբեալս ՚ի զգաստութիւն արթնութեան
սրտի , զանմաքուրս ՚ի սրբութիւն պայծառութե՛ն կեր
պարանի , զբազմաբիծս յանբծութիւն հանդարտական
սուրբ պատկերի , զբեկեալս յողջութի՛ն , որ ՚ի դիպմանց
ոչ խորտակի , ըզլացեալս ՚ի խնդութի՛ն զուարթութեան
անտխրելի , զյուսահատեալս ՚ի սէր միաւորիչ անբակ
տելի , զամաչեցեալս ՚ի վստահութիւն հաստատութե՛ն
անշարժելի , զխաւարեալս ՚ի լոյս երանութե՛ն անմեկնելի ,
զմահու գերեալս ՚ի կեանս որ ընդ եղծմամբ ոչ անկանի :
Օ ՚ի փառաւորեսցի անուն քո , Յիսուս , խոստովանեալ
յամի ընդ հօր և ընդ հօգւոյդ սրբոյ ՚ի բարձունս երկ
նի և ՚ի ստորեւս երկրի և ՚ի բնակիչս նոցա , յաւիտեանս
յաւիտենից . ամէն :

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ առ ամենայն բան յամենայնի ուղիղ ես, անձ, իրաւամբք դատիս, արդարութի կշռես, ճշմարտութի չափես, օրհնութեամբ հետեւիս, բարւոքք ընթանաս, ստուգութի սիրես, յստակութի կամիս, լուսաւորութի համբուրես, փորձիւ յանդիմանես, երկայնմատութեամբ քննես. ոչ ունիս նենգութիւն և ոչ գողոցութիւն այլ ամենեւին հեղութի, հանդարտութի և ողորմութի:

Բ. Մտաբացար վերին խմաստութիւն անայլայլական հօրդ հանձարոյ՝ կրկին վկայեալ անդեղջ գովեստիւ յարդեգրելոցն շնորհօք, ըստ բանին սրբութե՝ որ աւետարանաւն կենաց ՚ի քէն ընկալար. որ ոչ ՚ի կոծելն ողբացի, և ոչ ՚ի փողելն կաբաւեցի: Մտացեր անօրինիս՝ թէ մի անօրինիր, և ես ՚ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորիս՝ թէ մի ամբառնար եղջիւր ՚ի բարձունս, և ես զընդդէմն բեզ գործեցի, և ոչ զգացի երբէք զառաձեալս, թէ ՚ի ձեռին քո են եղջիւրք արբայութեան հպարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ Մբակումայ, Մալթի և Օպարիայ: Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարադրութեամբ խոտորեցայ յարժանին ինձ մասն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, շօշափեցի ըստ գրոյն զխաւար, և ոչ զոյս, կենդանի ձայնիդ քո, գթած, ապառումս պատասխանեցի: Օրդնն անմահ ասացեր բանիւ Մտացեայ, և զհուրն

անշէջ և զկշտամբու թիւն անխախտան և զտեղին յաւիտեանից և զօրինակ նմին սոսկալի , և ես ոչ իմացայ ըստ սաղմոսողին և ոչ մտառեցի , այլ ՚ի մնայլ մտաւորական կուրու թե գնացի : Յուցեր մարգարէիւն , թէ զօրհնութի ստացի որ զօրէնս գնէ , և ես համառօտել ըզնոյն փու թացայ : Արձան հողեւոր վիմի գրեալ մտտամբքո , տէր Յիսուս Քրիստոս , զ՛աւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր , ասելովն ինքեան ընտրութիւն առայն , թէ պահեցի զօրէնս քո յամ ժամ , յաւիտեան . անդրադարձու թք բանին միջնորդեալ զկրկին հաստատութիւն , թէ և յաւիտեանս յաւիտեանից . ընդ որս և զօրին նմանիս պարծանաց առ իմս խրատոյս , և ոչ ըզկծեցայ . ճեպեցայ ՚ի տօնս Ռահաղու և ոչ այ . ՚ի յերկուս հետս երկմտութի կրկին կաղացի կասեալ ՚ի բարեաց , ըստ երգիծանելոյն Հեղիու : Աւնիմ զ՛) ասէս իւրովքն օրինակօք եկեալ ՚ի մեռելոց , և զտառս մարգարէիցն գրեալ ՚ի յոգի , և զմատեանս առաքելոցն ընդ մտացս մատն յեռեալ , և զտէրդ հասարակաց կրտակաւն աւետեաց յարուցեալ ՚ի թաղմանէ անթիւննջեցելովք , և անհաւատագոյն քան զհնգեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծատան , որ է առակ իմն յարմարական , նմանեալ զգայականացն մասանց անողորմիցն յղիացելոց , մնացի իբրեւ զսալ դարբնաց անոտս՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ , որպէս օրինակն է Ռելիարայ , և ոչ սպաշխարեցի :

Գ . Այլ ազգեա վերստին առ սոյն կերպարան լքեալ կրկին ողորմութի բարի , ահաւոր , մարգասէր , ինամակալ , կենդանի , սուրբ , ըլսասաւոր և անխախտան թաւգաւոր , զօրութեամբ պանծալի խաչիդ խորհրդոյ , ՚ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան երիկամանցս յիմարութեան և անպտուղ սրտիս լքութեան . զի առեալ նպաստ օթանդակութեան ՚ի գթութեանէ կամաց ամենակալիդ , որոտացէ բոյս Հողիս , ընծացեալ

աչաց վշտագնեցեցայ վտակս արուսուռաց արբուցանու
ղաց ինձ ՚ի փրկութիւն և ՚ի մաքրութիւն , և քեզ ՚ի
հաճութիւն ընդունելութեան , ամենապարզեւ տէրդ
բողոքից , փառաւորեալդ յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԿԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՅ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես նախնիս ամբարշտաց , գլուխս մե-
ղաւորաց , պետս անիրաւաց , առաջինս պարտաւորաց ,
պատկերս յանցաւորաց , ատօխկեցիս ըստ վատթարու-
թեան՝ այլ ոչ ըստ բարեբաստութե , ահա զանձառիցն
իմոց ճառեցի , զպատկառելիսն խայտառակեցի , զգազու-
նիսն հրապարակեցի , զճաճուկսն յայտնեցի , զթաքու-
ցեալսն ցուցի , զամփոփեալսն տարածեցի , զգառնու-
թեանս մաղձ ժայթքեցի , զգործակցութիւն չարին մտու-
նեցի , զամբարեալ թարախ վիրիս քամեցի , զխորս պար-
տեաց իմոց ծանուցի , զպատրուակն կեղծեաց առի ,
զբող տգեղութենն վերացուցի , զամօթալեացն զգետտ
մերկացուցի , զգարչելիսն յանդիմանեցի , զմբուրն մա-
հու փոխեցի , զպալարս հոգւոյս խածուածոց քահա-
նայապետիդ Վրիստոսի բացի : Յանձինս վտանգ ոչ ան-
խայեցի , մարմնոյս սիրոյ ոչ աչառեցի , զարմատն հնու-
թեան տեսիլ արարի , բնութեւս կարեաց ոչ ողորմեցայ ,
զմիաբանուենն կապ խզեցի , զգղեակ սրտիս քանդեցի ,
ընդ կամացս որոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կռուե-

ցայ, զպահեատ անյայտիցն արտաքս հանի, զմթերիցն
 գանձ՝ մեծին գուշակեցի, զգատախազն գատաւորին
 հանդէպ կացուցի, զսարաւնեացն զփորձ այժմէն իսկ
 գտի, զդաշն կործանողին կտրեցի, զուխտն խաբողին
 ցրուեցի, զկատարած մարտին յաղթութէն ՚ի քեզ տէր
 Յիսուս ապաստանեցի, զքրատերազմին խուճբ գրգը-
 սեցի, զգլխմադրութիւն գիմեցմանն՝ բանիդ աստուծոյ
 յուսացայ, զխաւարասիրայն փաղանգ լուսեղինացն զի-
 նուց սագրեցի :

Բ. Եւ արդ, ստեղծիչդ ամ եղելոց Վրխտոս որդի
 բարձրեալդ անց, զաստէն դարովեալս յայսպիսեաց բա-
 նից և զհարուածեալս յայսքանեաց գանից մի կշտամ
 բեսցես կրկնակի գատել ՚ի մեծի աւուրն : Ե՛հա, հզօր
 անքնին անձառ բարերար թագաւոր անմահ, առ այս
 կերպ պատկառանաց ինքնապարսաւս խոնարհութէ, որ
 ինձէն զանձն մեծաւ ձաղանօք յոգի գատեցի, լից նուա-
 դօք այսր մատենի անարգանօք ամօթոյ զդէմն սատա-
 նայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խա-
 չիդ զօրացս : Կիսացի կնիքդ լուսոյ ՚ի դեղ տեսակիս,
 ամբութեդ նշան հատոատեցի ՚ի տիպ դիտակիս, և
 բեւակ կենացդ փայտի ձեւացի ՚ի պտտկեր այտիս,
 արուեստդ հրաշից ՚ի ճակատիս շուք նշանակեցի : Կի
 այլայլեցի յինէն դրոշմդ լուսապաճոյճ, մի բարձցի ՚ի
 տեսանելեացս բբաց ճաճանչդ օրհնուէ, մի մերժեցի
 ՚ի գլխոյս առհաւատչեայդ վստահուէ, մի սասանեցի
 ՚ի բերանոյս ամբութէ սեմոց՝ փառք տեառնադրուէդ :
 Պահպանակդ երկրպագելի ՚ի զգայարան սրտիս միացի,
 չորիցս նիւթոց իմոյս գոյութեան քառաթեւիդ նշոյլ
 ազդեցէ, ձեռինս կարկառման փրկչիդ իշխանութի օ-
 ժանդակեցէ, մատուցման հաստուածոյ մատինս՝ խոր-
 հրդարանդ համարձակութեց բարեգործեցէ : Ի մեկ-
 նելս իմում մի հեռացի սրբութիդ, մի լքցի պատիւս
 ՚ի պատիլն պարտաւորիս, մի մերժեցի ՚ի յոգւոյս ան-

դաւաճանելիդ փրկութի , մի ջնջեացին գիծք կենդա-
նատուիդ 'ի քո գրեցեալս շնչոյ , մի եղծցի նկարումն
արեան զօրութե 'ի տիրատիպ խորանէս , ընդ իս բնա-
կեացէ յիմում գերեզմանին . 'ի ծորել մարմնոյս թըշ-
ուառի օծումն շնորհիդ առ իս սահեացի , 'ի նորոգու-
թեանն աւուր սովաւ հանգիպեցայց փառաց փեսայիդ ,
'ի քոյոց այտի ծանուցայց , քոյովքդ վաստակօք պճնե-
ցայց , երախտօք մեծիդ յարգեցայց , աւազանին ըզ-
գեստիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութի : Մատո , բա-
րեգութ , գվերարկուդ անասականութե տաժանեցելս
մեղօք մարմնոյս , մի յարիցէ ընդ քոյս՝ բանսարկուին ,
հնայուցիչ հոգւոյս վատնեացի , խաւարաբնակացն սա-
տիրք մի ընդ իս վերերեւեացին : Օրհնեացի անուամբ
քս , գթած , վիհն իմ հանգստեան , ողորմութի քո լցցի
գուբն իմ գերութե , ընդարձակեացի քեւ ինձ տեղին
թշուառութե , անդորր եղիցի , խնամող , ինձ բանտն
բարկութե , սնուսցէ զիս առ յաճումն արգանդն մթու-
թեան , յուսով քո շտեմարանեացէ զիս յարկն այն անձ-
կութե , ձեռամբ քո սահեցայց 'ի խշտին տարտամու-
թեան , թեւօք քո ընկալաց 'ի տունն տազնասլի , դու ,
գովեալ , ընդ իս 'ի սենեակն վտանգի : Վշազս ինձ առ
տանօր 'ի թիւս հազարաց , զի երբեմն էի վերնային և
այժմ անդնդային , երբեմն տօնելի և այժմ աշխարելի :

Գ . Մը և արգ կրկին գու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյից
յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց և 'ի սանդարամետակա-
նաց մեռելոց , անսպարտականդ այս տարագրութե : Աս
փրկպեցայ , ես օտարացայ , ես յիմարեցայ , սպարեցայ
և խոտան գտայ . ես լքայ , կամեցայ և կորճանեցայ . ես
մոլորեցայ , ես մատնեցայ , ես մերժեցայ , ես խորթա-
ցայ , գերեցայ , և գայթազղեցայ . ես նղովեցայ , ես
թշուառացայ , արբեցայ և վատթարացայ . ես ընկու-
ղայ , ես խաբեցայ , ես անօրինեցայ , ես ասրականեցայ ,
մահացայ և 'ի սպառ եղծայ . չիք քո առ այս ինչ մատն

չարի , որ ես միայն անսխալօրէն բարի : Արդ կամք քո յիս ,
 և խաւարն ինձ ճառագայթ . ճրագ յաւոյ քո անդ , և
 գիշերն վաղորդայն . մարմնոյ քո հաղորդեալ , և յամօ-
 թոյն կարծեաց ապրեալ : Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ
 կենդանի վասն անսխալօրէն վախճանին , դարձեալ զի
 ոչ վարկանիմ կորուսեալ վասն աներկեւան նորոգմանն :
 Ար և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ վասն ան-
 բաւելեացն պարտեաց , դարձեալ՝ բացեալ ինձ բղ-
 րախան՝ վասն փրկութեն աւետեաց . քանզի ոչ այն-
 քան վհատութեանն գոյժ տաղնապէ , որչափ փրկու-
 թեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ : Արդ տուր ,
 տէր , տուր ողորմութիւն , առ ամենայն ձայն գոհա-
 բանեալ , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԿՕ .

ԱՆԲՍՏԻՆ ԵՍԻՒԷԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
 ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Արդ որ որ և առցէ զայս գեղ մաղթանաց այսր
 մատենի պարկեշտականի պաղատել սովաւ , եթէ ՚ի մե-
 շաւորաց իցէ մատուցեալն , եղէց և ես իմովս բանիւ-
 կորդեալ նմա . իսկ եթէ յարդարոց գուցէ յառաջեա-
 լնն , գտայց և ես սովամբ ընդ նաին ողորմեալ նովաւ :
 Այսա թէ երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայ-
 նոյ գրեալ զեղկութիւնն , և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ :
 Իայց յիշեացէ նա զՍողոմոն և զբանս նորա զհոգեւուն-
 չքս , թէ ո՞վ որ վատահասցի սիրտ սուրբ ունել , և կամ

Handwritten note in the right margin: ԳԼԵ-Դ Ի 2/1011

ոյ սարժեացի մաքուր լինել 'ի մեղաց, և զի ոչ յա
րեաւ մարդ երկրածին ազատեալ 'ի պատասխանեաց, և
ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վազիւքն, և ոչ թէ և 'ի թռի
չոս ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զգոյշ լինի
ցի կրկին երկուցեալ 'ի վիմին իսկ հաստատութեան՝
ուսեալ 'ի Պօղոսէ, գուցէ անկեալ 'ի յերկիր՝ սահմա
նողի այսմ կանոնի իրաւագատի կշռեալ նմանեացի: Այլ
առցէ զայս կշտամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պսակաց,
առ 'ի շիջանել անընտրողաբար յանձեռնհասն բարձրու
թենէ. և պատժապարտն՝ առիթ ազատութեան, ու
րով ամբարձեալ 'ի կործանմանէ հողեւորական մահուն
սարեացի յուսով: Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բա
նի արձան փորագրեալ ամենեւին անեղծանելի, որ փո
խանակ իմոյ եղիւլուոյս անձին մահացուի՝ անդադար
հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լուելոյ միշտ ազա
րակէ. լիցի և ոսկերացս քակտեցելոց 'ի հողապատեան
չերիմ վերարկուին՝ անմուռնչ ձայնիւ զայս խոստովա
նել. հասցէ և մարմնոյս 'ի հող լուծելոյ՝ բարբա
ռով իմն անաղբելեաւ ծածկատեսիլ զսոյն պաղատել:

Բ. Տէր գթութեց, աղբիւր ողորմուեց, պարգեւք
բարութեանց, որդի բարձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս
ողորմեա խնայեա, մարդասիրեա, նայեա 'ի վտանգս,
ակնարկեա 'ի բեկութիս, խոնարհեաց 'ի թշուառութիս,
տես 'ի տարակոյս անձեռնհաս տաղնապիս, հասիր հա
ղորդել կորստականս կարեաց: Շօշափեա բժշկապէս զա
մենաթշուառ ախտաւորութիս, ունին մատուցես քաղց
րութք ողորմագին հեծուէս, լուր 'ի խորոցն անդնդոց
մահուն գերեզմանի անմունչելի հառաչմանս, մտցէ յա
կանջս ամենալուր լսելեացդ ձայն պաղատանաց վատնեալ
անդամոցս: Այլ վասն զի գրաւական կենդանութիս ա
նասրական է, անիտիտիս լիցի և սիրոյդ քո գթութի.
կցորդ լեր հեզութեամբ տաժանաւորս տկարութեան:
Սեռեալ պատկերիս մի ռիս սահեացես, ընդ անշունչ

կերպարանիս մի՛ ՚ի դատ քննութեան մտցես, մահու
տանջեցելոյս մի՛ հարուածս յաւելցես, ընդ բեկեալսե
ցեղէն անօթոյս մի՛ ուժգնութեամբ մարտիցես, վրձ
ռաւ կոչկոճեցելոյս մի՛ բարկութիւն կրկնեսցես, կործա
նեալ շինուածոյս մի՛ սպառուհաս մատուցես, շննս ըս
պանելոյ մի՛ քարինս արձակեսցես, լուոյս ջախջախելոյ
մի՛ սաստիկս որոտացես, հողոյս անպատուելոյ մի՛ իբր
ամբարհաւածի ուժգինս մոնչեսցես : Օ մօխիրս մեր
ժեղի մի՛ ՚ի դատ ընարութեան կոչեսցես, զիտշիս ցըն
դեղի մի՛ իբր գբո գիմաւարս գացես, զտիզմս տաղու
կաղի մի՛ իբր զոսոս վարկանիցիս, զգարշութիւնս ան
գտնելի մի՛ իբր զբռնամարտիկ վանեսցես, զխեթս ՚ի
բաց ընկենլի մի՛ նիւթ գեհննին սրահեսցես, զայս
քանեաց բազմապատիկ բանից կշտամբեալս մի՛ վերբս
տին յանդիմանեսցես :

Գ. Այս ամենաթշուառ և խաւարարգել շիրմին են
ահա սրտաբեկ և յոգնաթախիծ արգահատութիւնք .
հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան անխորտիսական լինել
ըստ սրտի արգահատելոյս . քանզի և այժմ մինչ կենդա
նեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիղ . որպէս ՚ի կորուստ
մահունն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ
հաւատովքս : Արդ ազաչեմ գբեզ, տեր Յիսուս Քրիս
տոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի՛ թողացուցես
լինել անակից ինձ Վելիարայ . և զմահաղեկոյց տապա
նին ազդումն անկենդանաւ որն թնդման թշուառն թաղ
ման՝ ազաղակ ձայնի հառաչման լալեաց քեզ հաշտե
ցուցաց՝ յարգեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգե
սէր, հզօր մարդասէր . և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ
ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ ՚ի խաւարին : Մնացեն ընդ
իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք . զի իբր զա
ւանդ գանձու զիս սրահեալ ՚ի քեզ, կենաց նորոգման
ընծայեցուցեն . օձառք անվատնելի զինուց ինձ պատ
կանեսցին, ընդ իս յարակոյեալ քարինք պարտից հոգե

ւոր հնարից՝ զչարին հալածել զգուճող : Մարտն որ առիս քեւ , տէր , վանեացի , զի եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմել , տեսեալ զբաղաբն ունայն 'ի զօրացե զազդողականացն գործի սպաձայն , զբեզ տէր ունիմ մշանջենաւոր և աննիրհէլի պահապան :

Դ . Օ ի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի , և անշուիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ , առաքեմ զաղօթան տէրունականս նմին գան մահու . եթէ 'ի վայր զիս հնարի կործանել , զծրն բաղրութի արարչին . եթէ 'ի մխիթ երկրի թաւաղել ձեռն բերիցէ , երեսացն այ 'ի նոյն մածուցումն զնա հերբեսցէ . եթէ վատախս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ , բըրտունքն յուռթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի զնա խուտեսցէ . եթէ յընթացից բարեաց զչունչս իմ պատանդեսցէ , կտարանք ամենաստեղծին զիս արձակեսցէ . եթէ յուրացութիւն պարգեւաց լուսոյն բլունադատեսցէ , հայհոյութեանն համբերութիւն յսծամարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ . եթէ հարուածսնե տից գազանաձիգ զինուց ինձ արձակեսցէ , կարթ հընարից աղեղան փառաց հօրն կապարձից նմին պատահեսցէ : Այթէ քողով լուսոյ խաւարականի մտանել ընդ աչս անամօթեսցի , կռփումն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լրմանն ամենից զնա տանջեսցէ . եթէ մոլեսցի զլստահութիւն ձեռինս կապել , եղէգն մատուցեալ 'ի յաջ գոցացուցչին զնա չարչարեալ բմբերանեսցէ . եթէ ձաղանօք այգանման զիս կատակեսցէ , տանելն ծաղու ա մենագօրին զնա հենգնեսցէ : Այթէ բժժանօք ինչ յուռթից կախարգել խորամանկեսցէ , սպտակն գիմաց հզօրին այ զնա սատկապէս ամաչեցուցէ . եթէ 'ի մուտս գիշերային մթութեան խաւարաւ խաբէութեան լրկնեալ մարտիցէ , 'ի ձառագայթից լուսոյ երեւման քո տէր , խայտառակեսցի . եթէ 'ի միջօրէական տապոյ փորձութեանցն արեգակնակէզ վատնիչ խորչակին զիս 'ի

յարմատոց խախտել կարծիցէ, 'ի զօրութենէ նշանիդ
 լուսոց խլեալ գօտասցի Վ;Թէ 'ի փչմանն շնորհէ ունայն
 զիս առնել հնարաւորեացի, Թուքն զոր ընկալաւ տէրն
 քրտիբէից ընդ մեղաւորիս զնա պատկառեցուցէ : Վ;
 Թէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ, լուծիւն երկ-
 նաւորին բերանոց զնա պապանձեցուցէ : Եթէ խած-
 մունս ազուականս հողւոյս ազգեացէ, բեւեռացն հար-
 մունք հաստողին բնաւից զնա կսկծեցուցէ : Վ;Թէ
 յլնթացս անիրաւութեանց խորհրդոց զիս մոլորեցու-
 ցէ, սեւեռք ոտից անհասանելոյն զնա կապեացէ : Ե-
 Թէ հրապոյրս ինձ դժնեայս արբուցէ, քացախն ընդ
 լեզւոյն խառնեալ 'ի յարբումն բարեբարին՝ զնա դառ-
 նացուցէ : Վ;Թէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս
 գտցէ, սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ 'ի սպառ-
 պարտաւորեացի : Եթէ ընդվզել ընդդէմ հնազանդուե-
 տեառն հրամանի զանձն իմ ուսուցէ, բերումն պա-
 բանոցի անսահմանելոյն զնա կործանեացէ : Եթէ 'ի մահ
 սատակման զիս վանեալ վիրաւորեացէ, ստուար տէգ
 զինու մխելոյն 'ի կող ստեղծչին Վ;դամայ զնա հերձեա-
 ցէ, Եթէ երկամբք վշտաց դժոխականաց զիս պարփա-
 կեացէ, պատանայն կոտու էից ունողին զնա ըմբռնեա-
 ցէ : Եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեացէ,
 բնակել կենդանւոյն 'ի վէմն մահու զնա մեռուցէ : Ե-
 Թէ խնդացէ ընդ մարդկօրէնս իմ գայթաղութիւն,
 կրկին կորացի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն
 անձ յարուցեալ փառօք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մա-
 հացեալ : Վ;Թէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հաղա-
 լամէից բերկրեացի, դողացի կրկնեալ վերստին խոյն
 ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման
 սատակագուծի յանլախձան տանջանարանին : Վ;Թէ ընդ
 ստաղին հարուածն դժուարեացի, գոյժ կորստեան յեռ-
 նում սատակմանն անշէջ գեհենին, որ պատրաստեալն
 է նորա և նորին հրեշտակաց, նմա պատմեացի, որ
 յաւուրն մեծի մեծին ատենի : †

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս ՚ի քեզ տէր Յս, միայն թա
գաւոր ինքնակալ զօրեղ, արարիչ երկնի և երկրի և ա
մենայն զարդուն որ ՚ի նմա, որ դալստեանդ քոյ ակն
ունիմ և ողորմութեան փրկչիդ սպասեալ յուսամ, ՚ի
յոտս քո անկանիմ, և զգարչապարիդ հետս համբու
րեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս հրա
պարակեմ, կշտամբանաց քարամբք կոծիմ և հառաչա
նօք սրտիս տապանամ, ՚ի խէթ խղճիս խոցոտիմ և բռ
ցով շնչոյս ճենճերիմ, աղի ցօղով արտասուացս այրիմ և
երկեամանցս աղղմամբ կիզանիմ, յուսակտուր օգով ցա
մաքիմ և դառնաշունչ հողմով շիջանիմ, թախանձանաց
բանիւս երերիմ և կողկողագին հեծութք դողամ, տա
ժանելի կրիւք տուայտիմ և տագնապաւ հոգւոյս տա
տանիմ, ՚ի կոծ մրրկաց ծփիմ և ՚ի բախմանէ ալեաց տա
սանիմ, ՚ի լրութէ համբաւոյն սարսեմ և յիշատակա
ահին կորնչիմ, կերպարանօք ատենին հալիմ և սպառ
նալեօք մեծիդ մեռանիմ, լուր բազմադութ, քաւիչ,
մարդասէր և երկայնամիտ, քաղցրութիւն անձառ, որ
բարի և տիւ տենչալի: Քանզի կարող ես յամենայնի և
առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկութեան մեծի. և քեզ ընդ հօր
հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԿԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԲԱՅՑ քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն Քնի
աստուծոյ առ իս քան առ սկզբնահայրն չարեաց տառա

նայ, զի վասն նորա յայն սակա յայտնեցաւ, զի լուծցէ
զգործս նորին. և վասն իմ՝ զի զհնացեալ սպասկերս նու
րոգեսցէ, առեալ զկերպարանիս բոլոր էութիւն կեր
պին իսկութեան մեծին այ՝ միայցոյց ինքեան անշուշտ
խառնութիւն: Աորա ոչ են շնորհեալ ՚ի բազմացն, և ինձ
զբովանդակն եհեղ առատութիւն. վասն նորա ոչ երբէք
չարարեալ, և վասն իմ հանապաղ պատարագի. նա ան
հաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ ՚ի փրկութեն.
նա վանեալ է խաչիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. նա
հերքեալ ՚ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նք
ոչ խոստացաւ հանգիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպ
հականեաց. զնորայն կտրեաց զառհաւատչեաց, և զիմն
առանց խղերոյ յարակայեաց. զնա յերամակա խողոցն ար
գել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարճաց օրինակեաց,
և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողնոց նմանեցոյց,
և զիս իւրովն անուամբ կնքեաց:

Բ. Իսկ ես զերախտիսն այլ բի զայսբանեաց բարեաց
արարողի, և չարին զկնի միտեցայ՝ հայել ընդ նմին յա
տակա դժոխոց, ահա անարժանս բարեաց, անձիրս ե
րախտեաց անընդունակս սիրոյ, տոռամբք մեղաց ձը
գեալս, յերիկամունս խորոց խոցեալս, քանցեալ ծառս
արմաւենւոյ, գինիս յեղաչըջեալ, ցորեանս հեղեղեալ,
մուրհակս ջրեալ, վճիռս պատառեալ, կնիքս այլակեր
պեալ, նմանութիս փոխեալ, արկանելիքս կկոտեալ, ըմ
պանակս կորուսեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս ման
րեալ, ակնս պատուական սուղեալ, տունկս գօսացեալ,
նեցուկս խորտակեալ, փայտս ամենեւին փոտեալ, ման
րագորս աղաւաղեալ, յարկս տատալեալ, խորանս խար
խալեալ, բոյսս արմատաքի խլեալ, ձէթս հեղեալ ՚ի
գոհհա աղբեւաց, կաթնս հոսեալ ՚ի կոյտս մոխրոց,
այրս մահու ՚ի յարեաց գնդից: Քանզի միշտ խրատեալ
ընդ Արուսաղէմի առակաւ Բարեւոնի ՚ի մարգարէիցն
ձայնից անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ, որ առ

սան ծաւաղմանցդ , որ զԱդեմ և զերկիր առ հասարակ
ուողանեն՝ լիապէս բաւականութիւն բաշխեալ ամի , և
զբողո՞ւմն ելից իւրեանց առ աշս իմ եդեալ , զանձինս
մեզաց սաստիութե՞ն զբոց զովացուցանել ոչ բաւակա-
նացին : Այլ կամ մարգարէին սրբոց ըզձականութիւն
կրկին ինձ լցցի գլուխս ջուրց բազմութի , և ճրագա-
բան տեսութեց կերպիս՝ աղբերց կայլակմունք , զբեկ-
ման ոգւոցս չափել զվտանգ ոչ ձեռնարկեսցեն . և ոչ
եղերականք ջայլից համօրէն բանահիւսից կանանց լա-
լականաց ՚ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց՝ զաղէտ վտանգիս
՚ի յերգ արկանել և կամ ՚ի նուագս ձայնից բերել :

Բ. Իմ է օրն լինելութե՞ն նդովեալ , և ոչ Յորբայ կամ
Արեմիայ . քանզի տօնելի է օրն նոցա , զորոց մի ՚ի նո-
ցանէ ոչ արժէ աշխարհ , և ոչ տարագրելի . ապա ու-
րեմն զիս նկատեալ եղեալ զոչ արժանիս լուսոց և կամ
միոց մասնաւոր բարւոց , գհանդխպումն աւուրն անիծին՝
յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու դրացիս ,
ժշակս մեզաց և արբանեակս անօրէնութեց : Ար ոչ կա-
ցի յուխտին կենաց՝ զոր դու սահմանեցեր , ամ բարե-
բար . ոչ գնացի ՚ի քո պատուիրանն կենդանական անմա-
հացուցիչ , ոչ վատտակեցի ՚ի հունձս արմտեացն , որով
՚ի մուտս ձեանն աւուրցն խռովութե՞ն կերակրել պատ-
րաստեցայց . ոչ կառուցի ամբութի որմոց և ոչ ձեղուն
յարկաց ձգեցի , որով ՚ի շնչմանէ մրրկաց օդոց պահե-
ցայց . ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց ՚ի յուղին ան-
եղրական , որով զտագնապ սովոյն իմ բժշկեցից . ոչ հան-
դերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից , որով առաջի քո
կալ համարձակեցայց . ոչ կազմեցի թոշակ փրկութեան
վարուց մարբութե՞ն , որ զնորոգութի ինձ երաշխաւորէ .
ոչ ետու զընտրութե՞ն հաշիւն ՚ի կենցաղոյս ձանապար-
հի իմոց մասնչին , զի ՚ի գատաւորին ձեռանէ աստէն
խակ փրճայց . ոչ լրութիւն ձեռին օրհնութեան մատեայ
յանդիման , որով օրէնսդրին մասնակից գտայց սրբե-

ցեալ : Այդ դիմաց ետու զգուշութիւն և ոչ թիկանց պատասպարութի , ոչ աջոյս իմ զինուորութի և ոչ ահեկիս պարածածկութի , որով ՚ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց , զերիվարս ոչ զգեցուցի զբահիւք , և ոչ զմարտիկս սպառազինութի , որով զճակատն յարդարեցից : Օ կանուխն ոչ կատարեցի պտուղ , և անագանին ոչ ժամանեցի , և ահա տարակուսիմ ունայն ՚ի բարեաց . մարութե՛ն ծաղիկ ոչ ունիմ և ոչ իւղ սղորմութե՛ն , և գիշերոյն մնայլ՝ աննշոյլ . ՚ի նիրհումն մահու ննջեալ եմ , և տագնապ կոչողին փողոյ ստիպէ . զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացայ , և զձե՛թ վարուցն վերատին Լբի , և դուռն մտին հարսանեաց աւասիկ փակի :

Գ . Եւ արդ զհարդ առից մխիթարութի այսբանեաց վշտաց , և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութի յուսոյ կենաց խառնեցից , և կամ ուր արդ եօք զգարչապարս ստին կառուցից , և կամ յոր վտահութի զաչս իմ յառեցից , և զի՛նչ անդորրութի ծփանացս նկատեցից , և կամ յոր ըղձական գիւրութի ձեռն համբարձից : Օ ի եթէ ՚ի ձեղուն բարձրութե՛ն երկնի , անտի անձրեւեաց հուրն Սողոմոյ , որպէս աւսացեալ է . իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի , սա եբաց զկոկորդն ըմբռնողական և եկուլ զ՛Կողան բանակօքն Լբիօնի : Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունդէն , գուցէ կալցի զիս վիշապն ահագին : Եթէ ընդ գաղանս ինչ թափառեցայց , արագունք են խնդրել զվրէժ ստացողին առաւել առ իս քան երբեմն զ՛ղիսէին առ մատաղ մանկունս բեթելացիս քրմորդիս : Եթէ յամենատարած օգոյս պարզուի , այն եղեւ եգիպտացւոյն խաւար շշափելի : Եթէ ՚ի թռչունս բարձանց , նորա են կոչեցեալք ՚ի սպանդն զոհին բոսորայ գիականցն : Եթէ ՚ի տկարսն խիզախեցից , վատնիմ ՚ի պիծակացն , և զի՛ պիտոյ են ինձ առիւծունք : Եթէ յարջոցն պատառողաց ապրեցայց , մօխիքն արեան ծա-

բաւիք ինձ պատահեցեն : Այժէ յանհոգս ուրեք նստիցիմ, մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինեւ մաղեսցին : Այժէ յեղջերէ միեղջերուց փախնուցում զերծեալ, նկուն ճիրանք աղկաղկաց մնոցն մորմորոզաց՝ զիս կեղեքեսցեն : Այժէ ՚ի սենեակս շտեմարանաց խորշից զօղեալ ամփոփիցիմ, տաղտկատեսակ գարշութի գորտոցն մեղաց օրինակքն զիս զաղբացուցեն : Այժէ ՚ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զեռեցաց, շարք շանաճանճոցն տարմից զինեւ պատեսցեն : Թողում ասել զխառնիճն և զջորեակն զզօրն զօրաւոր ընդ թունաւորն թրթուր և ընդ անկենդանական երեւիլն, հանդերձ ջրակարծ կարկտիւն և ապականագործ եղեմամբն, որ առ աչաց տեսիլ ապազէնք և նուաստագոյնք, բայց ՚ի յակնարկելն անյաւէտ գոռոզաբար ուժգնութի հարին հանին վանեցին զհպարտըն ամբարհաւաճութի Փարաօնի բռնուէն բուռն գաւազանին՝ յաղթող վիճակաւ, որ ե՛ն կերպարանք թաբուցելոցն կրից լկողաց անձնականացն աներեւուծից եգիպտացւոցն անօրէնուծեց՝ յոգի տանջողաց՝ գաղտնի վնասողաց :

Դ. Այլ գու ամենազօր արարիչ բնաւից տէրդ բոլրից, ՚ի յատելիսն հանդիսացիր հերքել զնոսա, և ինձ ողորմեա կրկին գթուած ձեռն մատուցեալ փրկուծե տարակուսեցեալ կոշկոճեալ վարանեալ ՚ի մահ պարտելոս : Օ ՚ի գու միայն ճանաչիս անձ փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն :

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒՆԸ ԿԳԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. **Ե**՛տ արդ, վասն զի ՚ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ իմս եղանութեան տեսառն և այ՝ իբր ՚ի բրայս ընտրութեան փութոյ քոյ սիրոյ հանապազ եւսում և ոչ երբէք պարզիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ ևս միանամ, ահա զուր արծաթադործդ երկնաւոր իմ ճարտարապետ, ՚ի սնտոխ վաստակեալ առ իս աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զխելադար դիւաբախ իմն ողորմելի յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմս զպարտիսս աճեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ այսու կազմել: Այլ զի մի անընդել դիպուած և անկիրթ պատահումս և անհաւասար հանդիպումս՝ պատրաստութիւնք հանդերձեւոց տանջանաբանացն ինձ երեւեցին, ամենեւին անմուաց պահեաց աստատին ՚ի յիմում մարմնի նշխար մնացուածոց նախնումս անիծիցն. զոր ՚ի փոքուէ տարբէ անարգէ զմեծն է ուսանել:

Բ. Վանզի խաղալն ինքնաբերական գիւտք որովայնի՛ բոտոտք ճապուկք շարժողականք և ազգի ազգիք, որդունք աղեաց գաղտնակուրք, խաղաւարտք հրակայծակք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկերպաւորք և երամակք ոմանք քրանածինք զաղբաթորմիք կակճեցուցիչք

և մարմնաջողականք : Աստուածակէք այլոց վայրենեաց , ըստ նմանութե գիւաց գիշերամարտից և մեկնադէն բարբարոս գնդից խաւարասիրաց , և գաղանութիք քանաւոր գայոց արաբացւոց , կորակոր գնացիւքն , արջնաթոյր գունովն , կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն , որ զօրէն ունի խոյթոցաց կարծի , իբր դժնիկ վշովք խոցուտեալ ծծեն ձգեն զարեանն խոնաւութի , և յանկողինս մահճաց հանգստեանն վաստակս կրից ցուցանեն : Ալ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նոցա նոցին , վաղվազակի զգան գլխաս վտանգին՝ զոր ազգեն մարդոյն . և անդէն իսկոյն լերկամարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թեւօք իմն թռիչս արձակեն , և ըստ մարտի ձեւոց ոստոստեալ այսր անդր տարաբերին . և ըստ բազմապատիր նենդութեան բարոյից դաւող ազուեուց՝ խորամանկեալ խուսափեն ՚ի սրատուածս բազում ելից , զի յերկիւղէ մահուն ապրեոցին : Ալ այնքան չքուտի և անբատ անձամբքն ոչ միայն զուամիկսն և զխառնիճաղանձս , այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս փախուցանեն հանեն տարաբերն ՚ի դատիկոն յարկի ապարանիցն բարձրութեան , և կամ ՚ի բացի բնակեցուցանեն . քաջք արանց արեաց , որք իշխեցին ամբոխից և տիրեցին ժողովրդոց և առին զբազաքս ազգաց , զպարութի իւրեանց զօրաւոր ձեռինն ինքեանք վիայեն , թէ քանզի ոչ կարացաք ՚ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնուէ , վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի :

Գ . Ալ զինչ է ինձ զփոքունց և զանկամից ծաղրականաց ոմանց գոյութեանց ՚ի կիր արկանել , որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են անութեանն՝ յիշատակել ինձ զհանդերձեալսն , որք ՚ի մարմնոցս անօրինելոյ ընդային սրտուղք դառնութեան : Ինդ որս և եկամուտ սատակչականացն ախտից գիւտք , և կերչացն կոյտք անողորբիք . յորոց չէ զերժանել , քան թէ հարկաւ մարմնոցն վտանգի զապագայիցն սոքօք իմաստասիրել . և ոչ նոյն վտանգի զապագայիցն սոքօք իմաստասիրել . և ոչ

տեղի է գտանել ապաստանի՝ փոխատեամբ անկանել առ նոսա . այլ առանց կամաց քուժի ակնարկութե և մարդկային կարբ և հնարք վրիպեցան : Իսկ դու , բարեբար , զամ ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեսցիս փրկել , նորագել , բաւել , բժշկել և կենագործել . և քեզ փառք յամի յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ Հ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա . Եթ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս ՚ի փոքունց աստի երկրայնոց չհամարելոց ընդ գոյս եղելոց՝ ՚ի մեծագունիցն տեսակս , ասացից զտօնելի հանդէս ի բաւանց ահաւորին անաչառութեան : Ար զի թէ մեր ձաւորագոյնք իցեն այ իբրեւ զնախածանօթ հայրապետութիւնն , և կամ մաքրագոյնք որպէս մարդարէան , կամ անբժագոյնք իբրեւ զառաքեալն , կամ ընտրելագոյնք որպէս մարտիրոսն , եթէ ոչ դու մարդասիրեսցես աննուազ բարիդ և անխոփոխ խնամակալութիւնդ և անպակաս ողորմութիւնդ , ընդունայն է ինձ փրկութիւնն առ ՚ի նոցանէ :

Բ . Օ ՚ի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակիցեմ , իբր ողորմագին առակ ընչեղին ինձ վարդապետէ , ՚ի տապոց անտի պապակեալ , կաթի միոց ջրոց ոչ բաւա կանանայ , քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեօք հասարակաց անհնարութեան : Իսկ եթէ առ Մովսէս , և նա

զգածեալ է տկարութիւն , որ ոչ զօրեաց առնն փրկուէ , որ գհայթայթանաց կրկուտն 'ի պահպանութեն աւուր ժողովէր . իսկ եթէ առ Վհարոն , և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի . իսկ եթէ առ Վաւիթ , 'ի մէջ բարեացն առաւելութեան ըստգտեալ է և նա . իսկ եթէ առ Նոյ և Յոր և Վանիէլ , զայս Վղեկիէլ մարգարէ մեկնեաց յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա , և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց աստուծոյ ազդեալ , կենդանի եմ ես ասէ տէր , թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զգտերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ , բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին . իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ , 'ի քումդ ինամոց խուն մի խիթացեալ և նա ընդ կրիւք իմն գրաւեցաւ : Թողում աւել զբազմացն գումարութիւնն խոնարհեալ առ կարիս կարիս , թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն . ընդ որս և Յովսու ոմն մարգարէի 'ի մէջ անառաքն սպասաւորուէ մարդկօրէնն գայթաղութի մնայ յսլովից անթարգմանելի , թէ և 'ի դէմն իմն մեկնութե ձեւակերպեսցի :

Գ . Վը քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութի փրկութեան մարդկան , և ցուցան նորս ողորմեալք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ , կոչեցեալք պաշտպանողիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ , շնորհեալք ազատեցուցիդ և բժշկեալք անախտականիդ , կենագործեալք անապականիդ և լուսաւորեալք նորոգողիդ , այսուհետեւ գիտացեալ զտակն որքանութեանց հողածին բնութեն , որք միսիթարեն օրինակաւն նմանաբար հարազատապէս վտտահութե յուսահատելոց , ահա առ քեզ գիմեցից՝ որդի մի կենդանւոյ Վրիստոս օրհնեալ յամենայնի : Մանաւանդ զառակն ազգակից այսմ մաղթաւնաց աստանօր յիշեալ , զվերագրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ . բարի է , ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի , անկանել 'ի ձեռս տեառն , և մի 'ի ձեռս մարդկան . զի որպէս մեծութիւն նորս , և ողորմութի

նորին : Այլ այս բան թէ և զՎաւթին իմն գծագրեր, որ զերեքմասնեան հարուածն անձեան առաջի և զեալ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զգատակնիք մահուն սատակման՝ իբր զկենդանի Վրիստոսի հաւատոցն յա ճախութք, քան զերկուսն ևս այլ փոքրկունս՝ որք տան ջենն և ոչ ողորմին. սակայն և իմն օրինակութի բանիս պատկերի ճարակեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս ան ձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութի. զի ոչ եթէ զփրկ կեալն նուաստացուցանեմ՝ ՚ի մատենի այսր ողբերգութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր, այլ ըզ փրկողին անուն սրակեմ, և զնորհ նորին առ ամենե սին բարեհոյակեմ, և զքնաւին բարձունսն ՚ի թռիչս վարուց խոստովանիմ բանիս սրայմանաւ յաւէտ կարուտեալ ողորմութեանն զեզոյ :

Դ. Ահա դու կեանք, դու փրկուի, դու բժշկուի, դու անմահութի, դու երանուի, դու լուսաւորուի, արա ինձ անդորր ՚ի մեղացս աշխատութեց, զի և քեզ լիցի հանգիստ ՚ի մշտադատս հեծութեց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց. որ ոչ ճոյլ իւրք, քան թէ փրկութ մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն :

ԲԱՆ Է.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՆԻԵՂՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԵՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

Ի ՕՍԲ ԸՆԳ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք սրբոցն սրբք, յորոց սմանք գոյզն ինչ զթեցին և յաճա.

խաղայնս հաստատեցան, փոքունս սասանեցան և մեծադայն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութեամբ լուսաւորեցան. յորոց մինն զզանգուածոյն յայտնէ զհասարակատեղծն տկարութի, իսկ միւսն զգերազանցն քան զընութենն օրէնս. վարս և առաքինութիւնս հրեշտակահանս: Այլ արդ նորա որ օրհնեալքն են յամենիշխան բերանոց անութեան հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն տօնեալքն խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրեւ զանգամս Քրիստոսի սաշտեցեալք, և իբրեւ զօթեւանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք, յորս չիբ ինչ նշմարանք և կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութիւն և լուսաւոր արդարութիւն, և որքան մարթ է զմարդընն այն նմանեցուցանել: Այլքսք պարզք և անսպառկառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք բզգաստք և անսողտանելիք, սաշտօն առ ան կարծր և անխոխարկելի, ընթացք արխականք և անկասելիք, ճշմարտութիւն միատարր և անցնդելի, դիմագրաւութի զօրեղ և անհերքելի, տեսաւորութիւն սայծառ և անսողելի, իմաստասիրութիւն վերնական և անկոխելի, պատկեր մաքուր և անաղարտելի: Օրոց կերպարանս և զիշատակս անուանցն աղաչել ան իսկ վարդապետեաց, և նորօք հաճութիւն ՚ի մէջ խոսովութեան արարչի բան լուսաւորեաց.

Բանք սրանծալիք հաշտեցուցիչք ստուծոյ:

Բ. Այլ ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ պարսաւեալս, որ մինչդեռ արթունս եմ՝ նիրհեմ, մինչդեռ զգաստ երեւիմ՝ թմբրիմ, ՚ի բարեպաշտելս իմում գայթաղղիմ, մինչդեռ աղօթեմս՝ և վրիպիմ, ՚ի յընթաւ նալս իմում և կասիմ, յարգարանալս իմ և մեղանչեմ, ՚ի խաղաղանալս իմում ամբոխիմ, մինչդեռ արշաւեմս՝ առ ՚ի յետոյսն հակամիտեմ, ՚ի չուելն իմում՝ ընդ կը-

բունկն դառնամ: Բնդ լուսոյն մասին և խաւար յարեմ,
 բնդ քաղցրութեն ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ, բնդ կուղս
 բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, բնդ կանգնելն և կրկին գը-
 լբիմ: Օրագլիմ և ոչ պողպեբիմ, ասեմ և ոչ առ-
 նեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճա-
 րեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և
 ոչ բնծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ: Ի ճա-
 րակել խոցուածոյս անդրէն վերաւորիմ, ՚ի հաշտեցու-
 ցանելն՝ վերստին խո ովեմ, զուր հանդիսանամ և իրա-
 ւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նաւեմ
 և ՚ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և ՚ի հանդիստն ոչ ժա-
 մանեմ: Արագիմ և դարձեալ սասանիմ, ընանիմ և կրկին
 հեղում, շարունակիմ աստ՝ և անդ ՚ի ստորեւս հոսիմ,
 բարդիմ և անդէն տոչորիմ: Հիմն արկանեմ և ոչ գլխա-
 ւորեմ, սակաւ վաստակիմ և բիւրս վատնեմ, դոյզն գան-
 ձեմ և անթիւս սպառեմ, զայս խրատեմ և ես ինքն ան-
 փորձ եմ, միշտ ուսանիմ և երբէք ՚ի ճշմարտութի գի-
 տութեան ոչ հասանեմ: Օ շիջեալ չարիսն նոյնչափ ար-
 ծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ,
 լարիմ և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ, զայս կարկատեմ
 և զայն պատառեմ, խլեմ զեղիճն և տատասկ տնկեմ:
 Բնդ ամբառնալն և այսրէն բերիմ, մտեմ ՚ի բոյնն ա-
 ղաւնի և անտուստ ագռաւ ելանեմ, գամ սակաւ մի
 սպիրտակ և սրանամ դառնամ բնաւին սեւացեալ, ասեմ
 զիս քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ, բնդ յանդի-
 ման լինելն և թիկունս դարձուցանեմ: Մարբիմ և այլ
 մրձստիմ, լուանիմ և նովին զաղբանամ, կերպարանիմ
 զՎաւթին և գործք զԱւուղայն կատարեմ, չրթամբք
 ճշմարտեմ և ստեմ երիկամամբք, աջովս մատակարա-
 րեմ և ահեակ կողմամբս աւերեմ: Բնդ երկրագործու-
 թեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ, ՚ի բարձրագոյն ի-
 մաստիցն ՚ի վայր իջեալ, ես ինքն գտանիմ: Հրեշտակա-
 նամ յերեսս և ՚ի խորհուրդս դիւանամ, ՚ի յոտս հաս-

տատիմ և ՚ի միտս տատանիմ, սուտ ձեւանամ և իրօք
խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք ամբա-
բըշտեմ: Վասիմ ՚ի սարս հեղոց և ընդ այսս կաքաւեմ,
՚ի մարդկանէ գովիմ և ՚ի տեսողէդ պարսաւիմ, ՚ի հո-
ղածնելոցս երանիմ և յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ, հա-
ճոյանամ յետին ուսակին և թագաւորիդ մեծի յաչաց ե-
լանեմ: Օչտեանն դատաւորին թողեալ, խառնակրօ-
նիցն աղերսեմ. հեբքեալ ՚ի վեհիցն, սոսկականացն սը-
պրդիմ. մարմնովս արտաքուստ սգճնիմ, և անձամբս
երկինիւ ճային ճանաչիմ. հպաւորիմ դաչն հաստատել,
և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ: Այսօր մաքուր հո-
գեկիր, և վաղիւ մօլի խելագար. զտերունի պատուէրն
լքեալ, թելադրու թեան օձին հետեւիմ. արիանամ զօ-
րապէս, և վատթարագոյնս ընկրկիմ. զճանրու թիւն ա-
ւուրն բառնամ, և ՚ի ժամ վարձուն անմասն ելանեմ.
՚ի բացուստ ճոռոմս խօսիմ, և ՚ի պատասխանատուու-
թեանն պահու պապանձեալ կարկիմ. ՚ի յելս արեւուն
հարուստ երեւիմ, և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ:
Ի յաթոռս ծերոց բաղմեալ, և խելոցեղից կցորդիմ.
ննջեմ խելթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթնում:
Օանդատանս կամացս չարաչարս հերկեմ, փոյթ խը-
նամով ՚ի չարիս, միշտ անառակ սրդիս, անդարձ տարագ-
րեալս, անողջական զառածեալս, անմխիթար տրտմեալս,
ինքնագրաւ գերեալս, մահու և ապականու թեան ծա-
ռայեալս, անողքբելի տանջեալս, անիրկելի մատնեցեալս,
անպատուատելի հատուածեալս, անարձարձելի շիջու-
ցեալս, անկաղզուութի խորտակեալս, անհանդերձելի
կործանեալս: Աւ թէ պարտ է զսաստիկն աստանօր ա-
սել անօրինեալս անձին նախատինս, ահա գրեմ գրեմ
և ոչ անխայեմ զխոխս նիւթեալ գեհեհին: Ստաց-
և ուսածս նախանձու նորոյս Ադամայ երկնայնոյ, որպէս և
կրպէնն առաջին հնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զընաւն
աստուստ ՚ի յանձին զնշանակ ամբաստանու թեանս, ոչ

զնչոյս տուրեւառութի, այլ զբանիցս կշտամբութի,
 Գ. Այլ արդ ուր իցեն փրկութիքն, ուր սկզբնահայրն
 հաւատոց ՚ի յուսահատութեն վայրի զանգթութեն իմ
 չարիս կրկնէ, մեծն մարգարէից քարամբք բանից կոչ
 կոծէ, արին բարեփառ աշտէին նիզակաւ ՚ի մահ սա
 տակէ, սլատկեր ճշմարտին ընդ Ա. քարու համայնիւ ջրն
 ջէ, անարեալն վեհից՝ յարագողացն վրիժուց մատնէ,
 մարգարէածին տեսանալն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի
 տեառն սպանանէ, նախանձաւորն այ երկնատեղաց բռ
 ցովն վատնէ, ստուերին լրումն և նորոյս սկիզբն՝ հե
 ծանոցին ընտրութիք հոսէ, պեան առաքելոց ընդ Աս
 փիրայի ՚ի կենաց զբաւէ, զարմանալին քննութիք հոգ
 ւոյն՝ բուրումն ինձ մահու ընդ կենացն քարոյ խառնէ,
 Արդ անաչառք և ինձ կաճառք երջանկացն, և ուժգնու
 թեան հրամանի վերնոյն արի սպառազէնք, ընդ հրեչ
 տակացն և մարդիկ, ընդ տիեզերաց երկրի և տարերք,
 ընդ անզգայիցն և շարժողականք, որովք դատեալ միտ
 լինիմ տուժիւք ըկանաց յօրինակ և յիշատակ սոսկա
 լեացն ապագայից. իբր հոգմով փոթորիկի պլեաց յաւեա
 մրրկեալ կենացս վստահութի, մնաց անկայունն ՚ի հաս
 տատութեց : Օր եթէ որ իմաստութիք ՚ի քնին ա
 ռեալ խուղեցէ զուղակացն բազմատեսիլ զանազանու
 թիւն, զմանունս փոքունս ընդ մեծամեծացն դատեալ,
 որ առանց թուոյ և քանակութի համարոյ թինդս ա
 ռեալ անբաւ երամոց եռան զեռան սլանան ՚ի մարմնիս
 ծովու, վկայեցէ և հաստատեցէ ճշմարիտ լինել զս
 սացելոցս բանազբութիւն :

Դ. Այլ դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր
 բարի երկնաւոր մարգասէր Քրիստոս, այ կենդանւոյ
 միածին որդի, հզօր բարձրեալ անքնին անձառ քաւիչ
 ահաւոր, սաստեա ՚ի ձմեռն ամբոխեալ պլեաց ողւոյս
 ծփանաց, արձանացո զձաւալս մոլեգին շարժման սրտիս
 խռովութեան, ընդոտնեա ՚ի սանձս կապոյ երասանաց

ըմբռնման զցնդեալ մտացս վայրագութի : Այլեցի խա-
զաղութիւն հրամանաւ մեծիդ ամենալարան բքոյս սա-
սանման, սատակեա խափանեա զբազմագլխեան անդամս
ուրուականս գազոնեաց ամօթոյս երկրակենցազս հի-
նից : Արեւցես աղօթս մշտամատոյցս զայս նորրնձայ տառ-
ողորմաղերս թախծագին ձայնի ողբերգարկութե այսր
մատենի . հան ՚ի խորոց մահուս անդնդոց չքնաղ ապ-
րեցեալ ընդ մարգարէին փրկելոյ . ընկալ զխոստովա-
նութի տնձնագատ բանիս ՚ի հոտ անուշից . շնորհեա
մխիթար դառնութե վշտաց ուժգին հեծութե յու-
սահատելոյս : Ալ բեղ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք
պատիւ և իշխանութի յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ՀԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՆԱԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԵՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԱՅԼ ահա ձեզ ասեմ, ով եկեղեցիք միանձանց
և աշակերտութիւնք կրօնաստանաց, որք մերկամարմին
մատանցդ ձեռօք առ ակնկալութի յուսոյն սարգեւաց
բարեացն անբաւից տեառն զինուորեալք, որոց զայս
սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի,
ընկալարուք զայս աւանդութի խոստովանութե ՚ի շի-
նուած փրկութե հոգւոց : Օ՛աններուք սովիմբ զմարմ-
նոյս պարտութի, յիշեցէք զմարգարէականն ընդ առա-
քելականին առեալ մեզ ՚ի խրատ, զի մի պարծեսցի ամ-
մարմին առաջի անց, և զոչ որ է արդարն և ոչ մի : Օ՛ տէրու-

նականն մի մտանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուիրա-
նին գողցիք զձեզ ծառայս անպիտանս . մի եղիցի լինել
ձեզ որք խաբողին . զգուշացարուք և գրոյն , թէ կերա-
կուրք նորա ընտիրքն : Վանդի և ես իսկ , որ զայս նուա
զու թիւն մասնաւոր պողոյ ձեզ ջամբեցուցի , վկայեալ
զանձնէ կամաւորական սողտանք բիւր բամբասանաց
անբժշկական մեղանայ , 'ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչեւ
'ի սպառու մն ճննդոց նորա՝ կամայականն յանձնառու
թեամբ հաստեցի եդի զիս ամենայնիդ պարտական չար-
եաց :

Բ . | Ուայ յու մեմնէ ոչ սարաւորէ , և ոչ հաճեցայ ,
'ի յասելն նորա անյարմարապէս առ այն , որոյ առաջի ոչ
է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի , թէ ոչ երբէք շնացայ ,
ոչ պոռնկեցայ , և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ձա-
շակս մահու : Այլ ոչ ընդհատ 'ինչ յանօրէնուէ . թող-
ցէ նմա տէր Թ՛ զայսոսիկ . թէ և ճշմարտիւ իսկ գրե-
ցաւ , ոչ ընթացաւ , որքան թէ գթեաց , 'ի յասել զան
յարմարսն 'ի դիմաց ժողովրդեանն Վսրայէլի բանիւ
Օւաբարիայ , օրհնեալ տէր , և մեծացաք . որ է փարի-
սեցւոյն ձայնի կերպարան : Վայց ես քանզի գիտողին
այ մատնեալ եմ դատաստանի , որ զկիրս աներեւու-
թիցն մտաց 'ի կշիռս եդեալ՝ համարի դատել զիս նորօր
ամենիրաւ հատուցմամբք , ոչ կերպարանեցայց տեսողին ,
ոչ կեղծաւորեցայց բնողին , ոչ ստեցից զոչ գործե-
ցեալսն նկատողին , ոչ խաբէու թէ ընդ միտ ինչ մտից
մեծին , ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոխու թէ զչարս քողարկե-
ցից , ոչ 'ի սրտկեր ընտանի զպպիկարս երբէք յարդե-
ցից , ոչ խենեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի , ոչ պճնեցայց
այլով պայծառու թէ , ոչ պաճուճանս յարմարեցից տգե-
ղուէս գեղոյ : Աչ որ մեղաւոր իրբեւ զիս , ոչ որ անօրէն ,
ոչ որ ամբարիշտ , ոչ որ անիրաւ , ոչ որ չարագործ , ոչ որ
վրիպել , ոչ որ սխալեալ , ոչ որ մոլեգնեալ , ոչ որ խարդա-
խեալ , ոչ որ շաղախեալ , ոչ որ ամաչեցեալ , ոչ որ դատա-

պարտեալ, ես միայն եմ և այլ ոչ որ, ես ամենայն և յիս
 ամցուն : Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին. ոչ հրէայք, քանզի
 կուրացան. ոչ տգէտք և խառնիճաղանջք, քանզի յիմարք
 էին իմաստից : Ատ վարժից կոչեցայ յանձինս դատախազ .
 ռարբի ռարբի անուանեցայ, և զգովեառն առ ամ եղծի .
 բարի ասացայ առ եղիւթէն ժառանգութի . սուրբ
 վկայեցայ ՚ի մարդկանէ, որ եմ անմարուր առաջի ան .
 արդար դաւանեցայ ամ իրօք ամբարիշտս . հեշտացայ
 ՚ի գովեառ մարդկան, զի ծաղր եղէց յատենին Քնի .
 յաւազանէ կոչեցայ Արթուր, և ես ՚ի բուն մահու
 ննջեցի . ՚ի փրկութեանն առուր Հսկող յորջորջեցայ,
 բայց զգաստութեան աչս կափուցի : Ահա դատաստան,
 ահա յանդիմանութի, ահա նոր կշտամբանք և հին դա
 տապարտութի, ահա ամօթ դիմաց և տազնապ հոգ
 ւոյ, ահա խնդիրք փոքունց և կշիւք մեծամեծաց :

Գ. Այլ դու միայն տէր ամ մարդասէր, անխակալ
 և երկայնամիտ, համարեաց մեղապարտս անձին ընդ վեր
 ին պարտաւորութեան առուրն ահաւորի զայս կսկծե
 ցուցանող ինքնաբանական նախատինս : Այլ լուայց ՚ի
 քէն զայսոսիկ, գթած, փոխանակ զի ես ինձէն անձինս
 գրեցի : Արդ բարձցես և վերացուցես զպահ պարտա
 ւորութեան կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենջանօք հոգ
 ւոյս : Հան զնախատինս պատկառանաց խատառակու
 թեանս, ծածկեա աջովդ կարողութեան զտգեղ տեսակ
 մարմնոյս մերկութեան, մատո հանգստեան զթոպեալս
 ուժգին մեղացս բեռամբք, կարգեա ինձ սահման հե
 տոց բարութեան առ ելս կենացդ, սրահեա յիշատակ ինձ
 ողորմութեան և զկնի մահու կեանք ամենեւին, օրհ
 նեալ յերկինս և գովեալ յերկրի, բարեբանեալ միշտ
 յամի՛ յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ՎԵՐՄՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ Ց

ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԹԱԳԱՒՈՐ ԲԱՐՃՐԵԱԼ ՀՂՕՐ ԱՀԱԼՈՐ , օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս , քո է փոխարկել յան ակնկալս կենաց յուսահատութեան զսատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւնս , զպարուանս վհատութե առ զուարթացուցիչ գովութիւնս , ընդ ամօթոյն՝ համարձակութի , ընդ պատկառանացն՝ պատիւ , ընդ տարագրութեանն՝ յոյս բարութե , ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւնս միութե , ընդ սպառնականացն բանից՝ ողբական սփոխանս , ընդ միանգամ դատապարտութեանն կրկին ազատութիւնս :

Բ. Ողորմեա , տէր , մահու մեղապարտիս յաւուր արձակման շնչոյս կենդանութե , մինչ աչացս ողորմագին հայեցուածս ՚ի բարձունս կողկողիցի , զբազմակածեան ուղւոյն զանգերձ ընթացիցն զանխաչելին ճանապարհ յաչս բերելով մտացս տեսմամբ ամենայնիւ վրտանդեալ . և ՚ի յերդ բնակութեան յարկիս նկատեալ յելիցն շաւիղ , թշուառացեալ կիսամեռութե , դիմօք այլայլութեան , տատանմամբ մտանցս , կարկամ հառաչմամբ , նուաղ հեծութեամբ , նրբական ձայնիւ , յոգի թախծութեան յոքնամասնեայ տարակուսանաց՝ ՚ի խորոցս աներեւուութից զգործեցելոցս ողբալով հառաչեմ : Արող ես , բարեգութ , և անդ հրաշագործել յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով , թէ ողջ եղի՞ծիր յոգւոյդ խորտակմանէ , և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք

քո, կամ թէ երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց :
 Եւ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր
 ընկալցիս մարդասիրապէս, ով երկայնամիտ բաղմաշը-
 նորհ ամենակեցոյց : Յորժամ, որ այժմս բանապաճոյճ
 խորխտաձայն սիգացող բարձրապարանոց, անկեալ դը-
 նիմ դի անկենդան, կարկեալ 'ի խօսից, կաշկանդեալ
 ձեռօք, էքեալ անդամօք, խփեալ շրթամբք, կափու-
 ցեալ աչօք, տախտակ անշարժուն, կոճղ կիսայրեաց,
 արձան անդգայ, պատկեր անբարբառ, գոյութիւն ան-
 շունչ, սղորմելի տեսիլ, աշխարելի կերպարան, ողբա-
 լի օրինակ, եղկելի գէմք, արտասուելի նմանութիւն,
 լեցեալ լեզու, ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ,
 ծորեալ գեղ, շիջեալ դամբար, դատարկ կոկորդ, խո-
 պանացեալ սիրտ, աղխեալ աղգարան, սպառեալ աղ-
 բիւր, թալկացեալ մարմին, ժողխեալ որովայն, քակ-
 տեալ տաղաւար, կոտորեալ ոստք, բաժանեալ յօղք,
 հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ, թողեալ տուն, հրն-
 ձեալ արտ, ստորախուզեալ բոյս, օտարացեալ բարե-
 կամ, մոռացեալ պահեստ, թաղեալ գարշութի, մեր-
 ժեալ ատելի, բարձեալ խէթ, անարգեալ կմախք, և
 իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ : Արօտեալ այլոց մաղ-
 թանաց, որք զհաւատոց թշուառիս ձայնիւ նուագեալ
 աղերս հառաչման, ցօղով արտասուաց բարերարիդ գը-
 թութեան 'ի բարձունս տարածանեն : Օյառ քեզ դար-
 ձըն յեղանակեն արգահատելով, զոր օրհնեմ. զնշան
 խաչիդ փրկութեան, զոր երկրպագեմ. զյարութեանն
 ճշմարտութի, որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտ-
 նութիւն, զոր փառաւորեմ. զգատաստանիդ ահաւո-
 բութիւն, զոր խոստովանիմ. զբանիցդ յանդիմանութի,
 յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութի,
 զոր պաշտեմ. զօճմանդ տեառնագրութիւն, զոր և
 համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ քեզ, տէր Յն, որում
 պաղատիմ : Արդ էքաւ մերժեցաւ բարձաւ տրոհեցաւ

փախեալ սրացաւ տեղի եւս կցորդու թիւն զուգու թիւ կենցաղոյս կենդանու թիւ , և յոյսդ որ ՚ի քէն սարգև մնացական և անջնջական յիշատակարան սրահեցաւ .

Գ . Տէս ողորմութեամբ ՚ի տարակուսանս վտանգելոյս , միայն բարեգու թ փառաբանեալ որդի ւնյ , քաւել բժշկել կենադործել սաշտպանել նորողել նկարել կանգնել հաստատել , վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութիւն . քս է կարողութիւն , քս է փրկուի , քս ողորմութիւն . չիք քս անկարութիւն , այլ ամենեւին զօրութի , բարձրութի , իշխանութի , անփախձան թագաւորութի , իսկութի , ինքնութի , ամենատեղի բացարձակութի , բարեբարութի , լուսաւորութի . փառաւորեալ տիրապէս , անպակաս և անյաւելլուած , խընկեալ խորհրդով անթագմանելեալ յարրորդութեդ սրբբում , գոհաբանեալ յաւէտ և ևս առ ամին ՚ի նոյն սաշտոն հաւասարութեան միապատիւ զուգականութե , երէկ և այսօր և յաւիտենից յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ ԷԳ .

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՒԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա . ԱՐԳԱՅ երկնաւոր , տէր բողորեցուն , առ ամբան յամի միշտ երկայնամիտ , ւնյ կենդանուց անքնին որդի . Ահա անդ է ողորմելն իսկապէս , յորում հատաակնկալուի վաստակոյն . անդ է բարեգործելն , յորում տեսութի իմաստիցն խափանեցաւ . յայնմ ժամու է

մարդասիրելն, յորում ակարու թէն վտանգ պաշարեալ
 տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ . անդանօր է բժշկու թիւն
 անձային քո ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի ետ
 կենդանութիւն . այն վայր է այցելու թէ, յորում ելք
 հնարից ոչ գոյ : Այն է քո մեծութի, յորժամ զյուսաւ
 հատուէ վէրն ողջացուցանես . այն է հարազատ քումդ
 ազգակցութե, եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւու
 բեսցես փրկութի . այն է հանդիսարան քում յաղթաւ
 նակի, եթէ զփակեալն մուտս կենաց ՚ի սպառումն
 շնչոս բացցես, այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ
 զարեացս իմոց մոռացեալ զբարեացդ քո յիշեսցես :
 Յայսմ ետ անոխակալ, եթէ աստատուորիս ընդ երախ
 տաւորացն խնամարկեսցես . ՚ի սոսին ծանեալ գիտացից՝
 եթէ նայեցար ՚ի նուէր բանիս նախնի գթութեամբդ,
 եթէ զտոլորութիւն չարեացս բարձցես :

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և եղանակին նը
 ւագերգութիք, յորժամ տէրն բարի չարն ծառայի ըզ
 բարեգործացն սարգեւեսցէ, որ մինչ իրաւամբք մնաւ
 ցէ բանտի, նա յաբբայական ասարանս զնա հանգուս
 ցէ . մինչ հրաւիրեալ է ՚ի գուբ տղմոյ, նա ՚ի բազմա
 կանս ամենապատիկս գահուց գրգեցուցանիցէ . մինչ
 բրեւոյ զաչանդ զխտեսցէ, նա ՚ի բարձրութի բերկրուէ
 հայեցուցանիցէ . մինչ ծայրատու թէ մատանցն սպասէ,
 նա մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ . մինչ
 հայի հարուածոց գանից, նա գթոց գիրկս արկանիցէ .
 մինչ սրատրատեալ յուսայ կորստեան, նա երեւելի տե
 սողաց բազմաց առնիցէ . մինչ ակի ունի սատակման մա
 հու, նա ընդ կենացն և վառս ընծայեցուսցէ . մինչ
 հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պսակաւ սպայծա
 ւացուցանիցէ : Այս ստուղբ օրհնութեան, գթած,
 սբանչելարմատ քում շառաւիղաց . այս արգասիք կե
 նաց արարչականդ քո հրամանաց . այս իղձք խորհրդոց
 խոստովանեալդ քո տենչանաց . այս նշոյլք լուսոյ ամե

նաստիւնդ ճառադայթից . այս ակտորժութի ճաշակաց
բարեբանեալդ քո քաղցրութեան :

Գ . Քո միայնոց են այստիկ , տէր . ՚ի քէն ազդեցաւ
գրեւ ինձ զսոսին . ահա զքոյսդ յատուկ աղերս աղա
չեմ , օրհնեալ , ՚ի քոյոց այտի սարգեւեալ շնորհեա
բաց , տէր , զգանձս քո բարիս , ըստ աղերսանաց առա
կին : Սի խառնեցես ՚ի համբարս բարեացդ քոց ՚ի չա
րեացն իմոց . մի շտեմարանեցես զատելիան քո՝ որ են
սխութիք և ցամուռնք , ընդ սիրելիան քո՝ որ են գթու
թիւնք և ողորմութիւք . մի սահեցես ՚ի ստացուածս
քո սաշտելիս զանաստորժելիան քո՝ որ են մթութիւք և
դաժանութիւք , և զիմ վնասելիքն՝ որ են մեղք և թըշ
ուառութիւք : Սի գրեցես աջովդ օրհնութե՛ն ՚ի մա
տերիդ կենաց զմուրհակ սարսուց իմոցս անիծից . այլ
զանհնարաւորսն ինձ համարեալս՝ մեծացուցես կրկին
առաւել զանուն քո տէր ՚ի նոսին , ցուցանել զդոյն ինձ
դիւրինս և հեշտականագոյնս : Հատ են իմ սարտիքս
և անդր քան զթիւ , այլ ոչ այնքան հրաշալիք իբրեւ
զքո զողորմութիւք . բազում են մեղանքս , այլ յաւէտ
են նուազեալ առաջի քոյդ ներողութե՛ն . յաճախ են չա
րութիւքս , այլ յազթական են համայնից , հզօր ամենա
կալ , քոյդ մարդասիրութիւն . ինձ են անհամար իմոցս
անձին բիծք , այլ քեզ յոյժ գրաւեալ են ընդ սահմա
նաւ : Աչ են այնքան զօրաւորք առ կենդանութի զէնք
մեղանաց սատկառեցելոյս ստղաբերութե՛ն , որքան յի
շատակ մահու կենդանւոյդ առ վանուսն կործանողին
բռնութե՛ն : Օ ինչ ազդեցե՛ք փոքր խաւար՝ առուրդ
այ , զիսրդ բաւեցե՛ք դոյզն ինչ աղջամուղջ՝ մեծիդ ճա
ռադայթից . զիսրդ համբարձցի կշռեցի ընդ խաչի քո
կրից՝ խակութիւն հեշտութեան մարմնոյս տկարութե՛ն :
Օ ինչ երեւեցի յաչս ամենակալիդ քոյ առատութե՛ն
կոյտք մեղանաց մմ տիեզերաց . ահա կոշտ մի հողոյ
դիւրասիրելի ՚ի կարծրութե՛ն բախման վանեցեալ , իբր

զորովնակ անձրեւոյ բազմազեղ հոսմամբ քո կամացդ
 չբացեալ պայթեալ անգտին : Օ՛րնչ պիտոյ են քում
 զօրութեդ ամենահնարդ կարողութե՛ ժամանակաց ա-
 ռաւելութի՛ առ յանցուածոց իմոց քաւութիւնն . ոչ
 քթթել մի ական , ոչ խուն մի տեսութի՛ ածանցական ,
 ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական , ոչ կիսամասնեայ
 յամբութի՛ , ոչ փութացելոց ոտից յեղեղումն , ոչ յե-
 լից բարձրութե՛նէ միոյ կանգնոյ կաթի անկելոյ , ոչ
 գիծ մի չափոյ մտաց հետեւեցելոյ , ոչ նշուղից արա-
 դութիւնն , ոչ շնչոյ տուրեւառութիւնն , ոչ ինչ յայսմ
 յանդոյ և յանտպաւորական նմանութե՛ անձեւ օրինակաց
 յաւետ անկայից՝ այնքան առ ժամայնք կամ հարեւան-
 ցիկք , որքան եղծմունք , ցնդմունք և հալմունք մեղացս
 ստանամանեաց պահեստի՛ քումդ զօրութե՛ , ան ամի
 տեր Յիսուս Քրիստոս , որդի անքնին կենդանոյդ ան :
 Ար տաս պարգեւես արեւ քաղցրութեան՝ չարաց ընդ
 բարիս , և անձրեւես երկաքանչիւրոցն անաչառապես .
 կռես սահմանես իրաւամբք և զվտանգս կրիցն հաւա-
 սարաբար . որոց մեծ է հանգիստն առ ակնկալութիւն
 պարգեւին , փոքր խթանաւ փորձութե՛ զսակաւութի՛
 պարտուցն աստէն վճարես . իսկ որ զերկիր ընտրեցին ,
 ներես ողորմութե՛ք , տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝
 միշտ առ քեզ դարձին սպասես : Այլ քեզ փառք ամե-
 նազօրիդ առ ամ հրաշագործութի՛ բարեխնամող եր-
 կայնմտութե՛ , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԻՒՆ ՀԵ՛

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ՛

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Երբ արդ ընկղմեալ զմայլեալ և ՚ի սպառ ծածկեալ
՚ի յանձառու թիկնէ՛ առաւելութեան բաղմամասնեաց
յաճախութեան մեծիդ երախտեաց, որ ամենառատ
լրմամբ աննուաղելեալ յաջմէ և յահեկէ՛ ՚ի դիմաց և
՚ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք :

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն անային հոգւոյն աղէ-
ցեալ, որ ինչ յառաքելոցն սահմանեցաւ աւանդութիւն՝ առ ամ լուսաւ-
բութիւն եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնապէս եղեալ աստանօր : Եւ որ
առ անշնչականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպադրութի՛ անձուկի :

Բ. Սատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր ա-
ւանդ գոլեասի դաւանման ճշմարտականի : Օ ՚ի որդէս
երբեմն հերձուածականին շարախառութիւն ամենապա-
տիրն խաբէութիւն նենգողին կարթիւն հատուածեալ
՚ի բաց հերբեցայ՝ ելեալ ՚ի դրախտէն, արդ միաւորա-
կանաւս այսու ուղիղ ամբժութիւն՝ ՚ի յաւանդ խսկապէս
չնորհի անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սովիմբ՝ ՚ի
թախսութեւոց լուսոյ ահա յերկինս ժամանեցից հե-
տեւեալ :

Գ. Այլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգեւոր
երկամբք ծնիցեալ, զմեծ և զերջանիկ դժխոյ անարատ՝
ամենից կուսից խսկուհի՛ զպանծալի մայրն իմ գոլելի
պարտէ կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայտմ
մասենի . զի ծանիցի ցուցցի և այլոց ևս սպագայիցն
աղգաց պատմեցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն, ար-

յանապէս պաշտամամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ գլխոյ մարդեղութեան բանին ւնայ, ՚ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Արքորդութեանն դաւանութեանն : Իւարդ ՚ի յայս օրինակ հոգեներկար պատկերի բանի, որ զխորտնէս լուսոյ յարմարի, ընկալ զիս, գթած օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ ՚ի սմինն : Հան սուլաւ ՚ի հոգւոյս զնախատինս մեղացս, անմեղս և անբիծս ընդ հովանեաւ սորին բազմեցո, յաւել զակարս ՚ի տունն Աւաթի, և անտուստ փոխեալ ՚ի տունդ ւնայ, ըստ մարդարէին ձայնի՝ որ ՚ի քեզ Յիսուս ակնարկի : Մի սոսկ զմտիցն, և մի անօգուտ զելիցն հետեւութիւն արացես . մի զհաւատոյս ջերմութիւն ցուրտ համարեսցիս, և մի զհամբոյրողութենիս անկարգ ինչ վարկանիցիս, մի զպաշտօնն աղաչնորհ գրեսցես, և մի զերկրպագութիւնն անխորհուրդ լքես . մի անպտուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին, և մի աննշող կերպարանին սքանչելութիւն, մի անհուր ողջակիզին սպանդ մոռացի, և մի պատարագ ախտի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի . մի ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լիցի, և մի բաժակ քո կողիցդ արեան՝ ՚ի դատապարտութիւն եղիցի :

Դ. Աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս միդ յեութենեդ, որով զգիտութի հօր քոյ և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք . քանզի ՚ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարզեւ կարգս եկեղեցւոյ, և ՚ի սմին աղօթանուէր լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց, տարածեալ զսիրտս ձեռաց համբարձմամբ զայս կնդրուկ բանի բընակողիդ ՚ի սմա տիրողիդ բնաւից երեքսրբենիդ մաւտեցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեչնորհութեանն :

Ա. որ ՚ի Նիկիոյն սահմանեցաւ բան, այլ իմն խորհրդածնութիւն սուստմային աւանդութեանն :

Ե. Փառաւորեմք վերաձայնեալ նուազ որ օրհնութե երկոյ ՚ի հաւատո պաշտաման բանի զբարեհրաման

պատճառն եղեղոց զԱյրորդու թիւն անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութիւն, անհասական խորհրդոց և անբնականելի իմաստից, անզննելի զգացութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութիւն վերնականն երկնի և անսահման ներքնային խորոց, լուծութիւն սպառմանց և նախադրութիւն սկզբանց, մի յերկրից անշիտթ կերպից, և երբս՝ ՚ի մից անհատուածելի խսկութեց, ՚ի վեր քան զմտաց անարգելութիւն յարածգեալ ամ ուրեք բովանդակ : Անխոսիս բարի, անասանելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոց, մեծութիւն անյաջորդ, բարձրութիւն անխոնարհելի, անվատնելի տեսականութիւն, բարեբարութիւն աննուազելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական, երանութիւն ճշմարիտ, ակնկալութիւն հաւաստի, խոստումն անստելի, աւանդ արգասաւոր, ստոյգ աւետիս, վերամբարձութիւն անձեռնարկելի :

2. Այլ հայր միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւովն պատուեալ, ամենահարուստ բարութիւն ամենեւին ունայ ՚ի չարէ, օրհնաձայն գոհաբանութիւն անքնին ներբողութեամբ :

Ե. Այլն բարձրեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեց, անպատումն ազգականութեց, եռալուսեանն զուգակցութեց, անյաւելլուածն լրականութեց, ինքնիշխան կամաւորութիւն պատուասիրեալ առ հայրն հանգուենատիպ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն սրբութե խոնարհեալ իջեալ ՚ի յերկնից, աննուազ գոլով ընտանի փառացն, հաճեցաւ մտանել յարգանդ մայրենի անաճին կուսին մարբութեան, յորում աճեցոյց զբոյսն օրհնութեան ՚ի լուսասահման անգաստանին անարատութեան. ընդ ամենակատարն էութե համասնեալ յանանջրպետ միականութիւն, թափանցական խառնութիւն յաստուածութեանն ոգի բազկացոյց զգոյութիւն շնչոյս հրաշապէս : Արով անտամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեան զտահակութիւնս իմ հանդարտե-

ըստ նմանութեան Քրիստոսի ողորմութեամբ հրամայեաց : Սկրտեաց և գեր քան զՊուր, ինքեան միայն բաւականութեամբ նորոգեաց լուսաւորեաց . հանապազ նովին բարեգործութեամբ զօրանայ : Սկայեաց միածնին անութեանն ՚ի հոսանան Յորդանանու , օրինակաւ տեսութեան ամսոյ ցուցաւ ձայնիւ հօր ՚ի լերինն թափօրական : Ի նոյն տիպ նմանութեան հովանի եղև յակոբեան տոհմին ՚ի յելն Լգիպտոսի . յուղէգնացութի զօրալարութեանն Սոլսէսի՝ հողմով սաստկութեան զՓարաւոն ընկղմեաց : Քահանայս կատարագործէ , իմաստունս կազմէ , թագաւորս զօրացուցանէ , քաւութիւնս ընձեռէ , կեանս շնորհէ մահացելոյ ՚ի նորոգութիւն յարութեանն : Այն ինքն է օծումն մարդացելոյն ան . մշանջնաւոր հաւասարութեամբ ընդ հօր երկրպագեալ ՚ի սլատիւ մեծութեան որդւոյ , անսահման փառաւորութիւն օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

Նորին ստացեալ ՚ի խորհուրդ որբոյ եկեղեցւոյ , ընդդէմ պիղծազանգաւորացն թանգրակեցւոյ , նոր մանկեցւոյ :

Թ . Վաւանեմք ՚ի հաւատ ուղիղ և անխտորնակ ամբըծութեան համբուրիւ շրթանց ողբունեալ զկառուցեալս խորան յանշնչական արձանաց՝ անձային բնակութեան եկեղեցւոյս շինուածոյ . որ գերազանց գտաւ և երկնի ամենազարդ բարձրութիւն , որ ՚ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ , յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ , ՚ի սպասաւորաց բանին սլաշտեցաւ : Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու ՚ի վերնայարկն սրբահէ , խորհրդակատարն վարէ , զոր հոգին ան լոյս , փայլեցուցեալ ՚ի նմա զօրութի յաւուր մեծի սկնտակոտէին , նախ զտունն բարետեսիլ յօրինակ սրբութե կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան , յորում ապա և ՚ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն : Ուստի արիւն հզօրին

այ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զՀարեւին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրուէ կենդանութիւն անմահու թէ՛ ՚ի սմա ազդելով: Քանզի ոչ է կար զօրութե՛ն ուրուք ընդ երկնաւ յանդիման աբեգական ՚ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւօք սորին պահեսցի. նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նուէր տէրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեղուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. վասն զի մահու անիծիւք հեբբի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս վկայուէ զանձային պատարագն մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր աբեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն յայս նուէրան ընծայեցուցէ: Սի ՚ի սմա լուացումն ՚ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանգէտս անարգեալ անութիւնն՝ ՚ի ծանուցելումն զնախնին կրեսցէ. մի ձեռնադրութի՛ն ՚ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յամբօթին խաբէութիւն խառնեսցի. մի և շնորհօք քան թէ ապաշխարութիւք քաւութիւն, զի մի ճշմարտութին կերպարանօք խորամանկեսցի. մի յընտրութին ապառնի՛ հաւատ, զի մի սպառնալիք հատուցմանն զրոյցս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի. մի երկաքանչիւրոյ գոյութեանց մերոց իրաւամբք կշտամբութիւն, զի մի կիսամասնեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխատրութիւնն կարծիցի յանմահ զօրութիւն արքա յական որդէգրութեանն, զի ընդելութիւք երկրայնովս առաւելութիւն վերնումն թագաւորութե՛ն յայտնապէս ճշմարտեսցի. մի յոյս կենդանութեան առ անեղծութիւնն սրբոց, զի աներկեւանութի՛ն խոստացելոցն՝ ՚ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատացցի:

Ժ. Այս դշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս և մահու իշխէ, ըստ օրինակի ադամեան պողոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերազանց քան զբանականս յանշնչութեն հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ըն

ձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին նկարեալ 'ի մեզ
 զկերպարանն փառաց լուսոյ: Գրեալ ևս է տեսակ մե-
 ծութեան վերնումն կամարին սկզբնաւոր յառաջակա-
 ուոց քան զբնակիրս հոգեղինացն 'ի նմա զօրութեանց,
 Նոր իմն բնծայէ թուիչս մարմնոց ընդ թեթեւութիս
 հոգւոց, պատուականին հարստութի զանարգն յար-
 գաւորեալ: Ոչ ինքնակիր մեղօք զազրանայ, եթէ ոչ 'ի
 մարդոց չարաց և կամ յանհաւատից կոխիցի: Տիպ իմն
 է զարմանաւոր յաղթող իմաստից մերս տեսութեց,
 անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ
 իբր վեհագոյնն յաւէտ նուաստի: Սե՛ծ է քան զմարդ,
 որքան ընտրելոյն Սոխէսի ցուպն յաղթողական, առա-
 ւելքան զբանաւոր, որքան զՆարոյն գաւազանն խոր-
 հրդական ծաղկեցեալ, գերազանց քան զմտաւոր, որ
 չափ զԱղիսա և զԱղիսէոս գետահերձ մաշկեակն սքան-
 չեւահրաշ փայլեալ արուեստիւ: () գնութի պարգեւէ
 կրկին ամենակատար սրբասնեալ ձեռաց մաքրաբար,
 քան թէ զինապէս, մարմին նիւթական քարի և հողոյ,
 գոյակից հարազատ զգայականայ և սրբոց: Իբր զլէմն
 անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն, ուր
 զգատաւորն ամենից հոգւոց հանգիսանայ հրաշապէս
 ազգամար յանէ՛ծս և յօրհնութիս, իբրեւ տեսող անե-
 բեւութից զոմն հրապարակէ և զոմն տածէ, առ ինքն
 կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զտիրող հրամանատար էիցս,
 Իբր զլեւոնն յաւիտենական անհարուածելի է 'ի գիմաւ
 մարտից, ըմբռնէ զհոգեւորս իբր զհնարագորութի մե-
 ծին արուեստի, անմեղս և անլրիպութիս ըստ Վրիս-
 տոսի հետոցն ընթանայ, բարձր ճոխութի անպատկա-
 ուաբար համարձակապէս զօրէն գովելոյ գլուխ ամ-
 բառնայ:

ԺԱ. Միջբան մե՛ծ ունի սրբութի, մինչ զի զորս ըստ
 սրտակերի նյ եղեն, կանոնաւ խտրէ: Յետ յոգուոնց
 ընտրութեց փորձից՝ թէ համարձակեցի մարդ որ սխա-

լեալ 'ի գաւ-իթս նորին մտանել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ ան պատրաստիցն թերու-թեանց դժուարի. ոչ նղովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զնորհին զչափ. ոչ ւբանի ինքեամբ պարտաւոր իւրովն գտեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ. ոչ թողացուցանէ երկիցս մատչել յմբռնումն ոտիցն կենդանատուաց, ըստ տիրական անձառ խորհրդոյն. ոչ կրկին յաւուր զնոյն ցուցանէ, զի մի անընտրաբար նուիրանն խայտառակեսցի: Վ ըշտակցէ կարեաց զօրապէս իբր անախտակիր ապականու-թեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. առանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դատի:

ԺԲ. Նա զի և տասպան իմն է մաքրական, կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց սահասպան. ոչ բաղմօք անբանիւք գաղանաց գասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվերինն յինքն հաւաքէ. ոչ յալիս խռովու-թեան բերի, այլ 'ի բարձրու-թիւնն երկնի համբառնայ: Իբր զաշակերտ հրահանգեալ հոգւոյն ան փախչի 'ի նենգութենէ. ոչ 'ի բողոք մահու մարմնոց հարուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս ըմբռնեալ ածէ. ոչ Նոյիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ոչ Մովսէս ընդ Ղեսելի-էլ, այլ միածինն ան հոգւովն սրբով զնա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապաղափոխ, այլ մշտակառոյց հիւմամբ անսասանելեալ զսա հաստատէ: Գարձեալ իբր զտասպանակն անխօս փայտեղէն մածեալ տախտակօք առանց զգայու-թեան տեսողականաց մեզ առաջնորդէ. որպէս կերպարան անբանակ Ղին յառաջ հետեւեալ 'ի հանդերձանս լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ: Ինչ Ողիէլի անտուստ սատակէ, եթէ ոչ խաչապէս յոգի բերիցի. սպանանէ վատնեալ վաղվազակի առժամայն, եթէ անասնայինն լծակցու-թեամբ երկրատիրաբար գետնակոխ սայլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնաղնին բարձեալ տանիցի: Ոչ լեզուաւ մարմնոց, այլ բանիւ հրեշտակաց

խօսի . ոչ ունեկան գոյականութիւն , և արագապէս մը տառեալ լիւ է . ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ , և զգատգամս գործոցն Յիսուսի համօրէն ազանց պատմեալ հռչակէ . ոչ խաղալեաց շարժականութիւն , և անձայնով իմն կենդանութե հագագաւ ազդէ : Աչ ու կերաց և ջրաց յօդուած , և երկուք հազարօք կանգնօք լայնութեամբ՝ իբր զգունդն անհամար բարձրեալն անձ զկենդանական զօրուն գումարտակ հեբբայական վառեալ ամբօխին , և այժմ ընդ նոսին իբր զանմարուբս ՚ի սրբութենէ՝ զմանս ակտիւ մեղանաց ջեռեալս հատուածեալ յինքենէ հեռի , ու ղեկցէ ապրեցելոցն ՚ի տաժանաւոր աղիւստրիութեցն : Այն իսկ էութիւնն անմարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ , պատառամբ կողին զընաւս արբուցեալ : Աչ արեան երակաց ընթացք , այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք թափանցանց միութիւն զսոյն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ . ոչ Սողոմոն կամ Օրբարաբէլ մահկանացուաց ստտիկանութի , այլ ամենից ունողին իմաստ զսա գրծագրէ . ոչ աննուիրական հատարակաճաշակ իւղով առ ՚ի Յակոբայ պարարի , այլ ահաւորին արեամբ և փառօք մեծին օծանի : Աչ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկնային լուսոյ ան զսորին որդիս կնքեալ ձեռնադրէ , ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս , այլ արքայութեանն երկնից ժառանգս կրթէ . զ՚ի ծոց իւր գրգեալն գոգոյն Աբրահամու ընծայեցուցանէ : Փեսայ հարսնուէ սորա որդին ան կենդանուոյ , օրիորդք ինձոյից սորին հայրապետացն գումարբ : Այն ինքն մոռացումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլութեան , զի զերկնայնոյն ան ունի զճանօթութի . օտարութիւն է ամենայնիւ դիցն զբօշեւոց , զի ՚ի համօրէն քարինս սորա Քն երկրպագի . քակտումն է յայտնապէս ուրուական բղձիցն անտառաց , զի ՚ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութիւն կենացն փայտի ՚ի սմա տէրն նուիրի . խորտակումն է համայն դի-

ւաստիր յուսթիցն արձանաց, զի քարն գովեալ կար-
կեհան աղամբք և վիմօք կենդանեօք այսրէն հաստատի :
ՃԳ. Եւ յարկ չքնաղ և անքնկալ աղատ է միանգա-
մայն ՚ի յամենուստ ծառայութեւն . ոչ օրինակ վերնոյն
Սիոնի, քան թէ ճշմարտութի նմին ճանաչի . ոչ կռա-
պաշտութեան կասրաւ բազին և կամ լծով օրինին տեղի
պարտաւորութեւն, այլ տէրունի բարերարութեան սրար-
գեւարան ՚ի մէնջ համբուրի : Աչ սասանի երբէք յայլ
իմն կերպարան ձեւոյ փոխարկեալ, այլ ՚ի նոյն շուք փա-
ռաց մեծապէս ընդարձակի . սոյն ինքն և երկին երկնի
յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հռչակի : Այլ չէ առանց
հօրն Քնի, և ոչ առանց այսր մօր արգանդի յոգի կա-
տարիլ : Անտուն շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ ՚ի սը-
մին տան տաղաւարեցի . ոչ ունի տեղի գլխոյն հան-
գըստեան տէրն բողորից, եթէ ոչ ՚ի յայս կայարան կե-
նաց մտեալ ագանիցի : Քան ՚ի կամար վերնայինն երկ-
նի ՚ի յայս հիւթաւոր բնակութիւնն առաւել պարծի .
անբաւութի անտան լուսոյն, ուր զգէմս մարգարէին
և զօրինակս սորին ծածկեցին, որպէս փախեան ՚ի փա-
ռաց երեսաց նորին, և նմանութեւ սորուն՝ որ ՚ի տա-
ճարին՝ ոչ հանդարտեցին, ՚ի տօն հանդիտի մեծի գո-
վեստի, և ՚ի բանականացս դասուց խմբեալ նուազի .
աստ օրհնի կրկին բաղձանօք, քան ՚ի դրախտն վայելա-
կան :

ՃԴ. Եւ յայս հօգեւոր երկնաւոր լուսաւոր, քան
թէ երկրաւոր շնչաւոր մարմնաւոր, զիս գգուեաց որ-
դի . կաթն ստեանց սորա արիւնն Քնի : Եթէ անձ-
նին իսկ պատկեր զսոյն որ գրեցցէ, ոչ անօրինի : Իբր
զնչան խաչին փրկութեւ զօրութիս զարմանաղանս և ա-
բուեատս բաղմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ . բեմ
ահաւորին ատենի՝ ՚ի սմա հաստատեալ տեսանի . սովա-
խորթաբարոյցն հերձուածողաց մսլեգնաճառ բերանք
կարկին : Աւնի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորա-

կանս, որով զգազանամիտս անմաքուրս բացուստ ՚ի բաց հալածեալ տարագրէ: Օ՛նանի և անս ոմանս եղա կանս՝ պատկերս մաքուրս միոյն անց ՚Բնի: Ունի և զգիրն իւր ընդ արեւելս՝ ՚ի տեղի խոստման բնակուէն մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս զգալու տեանն անց շաւիղ, զփայլականն առակ տիրական ՚ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ, զփրկութիւն ՚ի յերկոյ անտի ծագման արուսեկին քրիստոսեան երեւմանն ՚ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ: Յաւս հալածէ, ախտաժէտս բժշկէ, դիւաց բռնութեց զօրէ: Արգանդ որովայնի սորին աւազանն կենդանարար. ՚ի պար հարսանեաց սորա դասք առաքելոյն: Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութիւն, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորժորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ ՚ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքեցաւ: Օ՛փելոց մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութիւն, խրախճանարան վերնոցն դասուց, բժշկարան անսխալելի տարակուսեալ պարտաւորաց: Արբորդութիւն անպատու՝ ՚ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի:

ԺԵ. Իսկ եթէ որ ձեռն չարուէ ՚ի վերինն արքայուի յանդանաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ զսահմանեալ աւանդութիւնս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգեւ առաւել կենաց և ակնկալութիւն անային և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսանորոգ նախագրութիւն և երախտեաց բարձրելոյն աւանատուր լիականութիւն և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան և առաքելոց ձեռինն աջոյ բարհանձար հիմնարկութիւն, և միանգամայն ասել՝ դուռն երկնից և քաղաք անց կենդանւոյ և մայր կենդանեաց ազատ ՚ի պարտեաց և ճշգրիտ տեսակ կերպի երեւակիւ բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեցն անդանձառից

զերազանցեալ նոր սրբութիւն և քրիստոսեանն նշանաւ պայծառապարծ պսակեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովա նողսն մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեցցէ զդուռն կենացս այս առագաստի յանդիման նորին: Իսկ մեք զորս գըրեցաք՝ սմին և վկայեմք, հաւատացեալ որում կարգեցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Արքորդութեանն և միում աստուածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Այն իմ հաւատ Արքորդութիւնն, և այս 'ի մայրն իմ լուսափառ խոստովանեալ զաւանութիւն:

ԲԱՆ ԷՕ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԳԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԵՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անձառ, որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո իր անձեռնարկելի, որ և մըտաց է անհնարաւոր. քո է հատուցանել պտուղքաղցրութեան ընդ փշոց խոստովէ, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելոյն և աղօթս 'ի վերայ հալածչին, և փրկկութիւն հայցել խոցողին, և սպանողին ներումն խնդրել 'ի քէն ընծայեցաւ պտուղս այս հրաշից. որոյ

բազցրու թիւն անձառ է քան զօրինակ և բարեբանեալ
կամաց քոց ասորժեղիք և գովեալ շրթանց քոց ճաշա
կելիք . հոգի երեսաց և զօրութիւն գեղոյ մերոց տէր
Վրիստոս օրհնեալ 'ի բարձունս : Այլ մարդք երկրա
ծինք և ամենալոկէպք՝ և բարեմատոյց ձեռաց չարիս
դարձուցին . իսկ դու լոյս և աուիչ լուսոյ ոչ լես ա
նէճս , ոչ ասորժես չար , ոչ կամիս կորուստ , ոչ բղձա
նաս մահ , ոչ յուզիս 'ի խռովութենէ , ոչ տիրիս 'ի
ցասմանէ , ոչ հարկիս 'ի բարկութենէ , ոչ մթանաս 'ի
սիրոյ , ոչ այլայլիս 'ի գթութիւն , ոչ փոփոխիս 'ի բարութիւն ,
ոչ թիկանց շրջումն և ոչ երեսաց անդրադարձութիւն ,
այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութիւն :

Բ. Այլ թէ քաւեսցես , կարող ես . եթէ բժշկես , զօ
րաւոր ես . եթէ կենդանացուցանես , բաւական ես .
եթէ շնորհես , առատ ես . եթէ ողջացուցանես , հնա
րաւոր ես . եթէ պարգեւես , ամենալի ես . եթէ ար
դարացուցանես , ամենարուեստ ես . եթէ մխիթարես ,
ամէնիշխան ես . եթէ նորոգես , ամենակալ ես . եթէ
հրաշագործեսցես , ամենաթագաւոր ես . եթէ վերտոին
հաստատես , արարիչ ես . եթէ կրկին գոյացուցանես ,
աճ ես . եթէ հոգաս ընդ մեր , ամենատէր ես . եթէ
կորզես 'ի մեղաց , այցելու ես . եթէ չարժանեացս ըն
ձեռես , օրհնեալ ես . եթէ յորսողէն զերծուցես ,
փրկիչ ես . եթէ զեղցես 'ի քոյոցդ 'ի մեզ , հարուստ ես .
եթէ նախ քան 'ի մէնջ խնդրելն դու կարկատեսցես ,
անկարօտ ես . եթէ լայնես նեղութեանս , անդորրիչ ես .
եթէ զվերջացեալս կոչես , խնամակալ ես . եթէ զսա
սանեալս հաստատես , վե՛մ ես . թէ սրասքելոյս արբու
ցանիցես , աղբիւր ես . թէ զճածկեալսն երեւեցուցա
նես , լոյս ես . թէ զօգտակարսն իմ ծանուցանես , բարի
ես . թէ զբիծսն անտես առնիցես , երկայնամիտ ես .
թէ ընդ փոքուս 'ի դատ ոչ մտանիցես , բարձրեալ ես .
թէ ծառայիս ձեռն մատուցես , ստացող ես . թէ ա

ջովդ քո պաշտպանեացես, յանձանձիչ ես. թէ վհատե-
լոյս դարման մատուցես, կերակրիչ ես. թէ զանդէտս
պարարեացես, վարդապետ ես. թէ զգիմեալս առ քեզ
ընկալցիս, ապաւէն ես :

Գ. Եւ արդ քո են այսոքիկ, տէր ողորմութեան, ոչ
միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ, նախնի
նահատակդ համբերութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկ-
կութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի ճակա-
տուն, զի կակղեսցես զկարծր բռնութի մարմնոյս գոռո-
ղութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վասն
գի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ զբռնութեանս
մերում զտաժանականն տագնապ տուժի, զի զգթութե-
թիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես ՚ի քեզ օրինա-
կեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն :

ԲԱՆ 21.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԻԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ
կըռութեան երկուց ընտրութեանց արարածոցս սասա-
նութեանց՝ յեղանակելոյ յսլ իմն էութի երկնակեն-
ցազ անիոխաղբելի, ամբարձելոցն խոնարհութեան և
կործանելոցս վերբերութեան, սարսափելի Արբաթու-
մեծի Պատեքիս, յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ
գրեւ ինձ զայս նուազ ձայնի հեծութե՛ զուարճախառն
երկիւղիւ, ահա ըզձալի համարիմ ասել աստանօր ՚ի

բոյոց պատի՛ զոր ընդ իմ կրեցեր, ան բողոքից :

Բ. Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն իմովս կերպիւ, ոչ խօսեցար սուիչդ բանի, ոչ բարբառեցար հաստիչդ լեզուի, ոչ ձայն արձակեցեր սասանիչդ երկրի, ոչ մունչեցեր ամենազգեցիկ փողդ մեծութե՛ն, ոչ երախտեօքն բո յանդիմանեցեր և ոչ չարեօք նոցին ըմբերանեցեր, ոչ մատնեցեր ամօթոյ զմատնիչան զբեզ տանջանաց մահու, ոչ ՚ի կապելն զբեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապտակելն դժուարեցար, ոչ ՚ի թքնուլն թնամանեցեր և ոչ ընդ կուփելն երբէք խռովեցար, ոչ ընդ կատակելն սրտմտեցար և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսփոխեցեր : Սերկացուցին զգգեստ պատմուճանին իբրև ՚ի տկարէ, և դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ : Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանգեալ ընդ լեզուոյ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մթերեալ նախնի դառնութեն. ճաշակեաց վճատութք և արգել անդէն տարակուսանօք, առին մոլեգնաբար և դարձեալ մատուցին անպատկառապէս : Կանիւ հարուածոց յետին անարգութեան ՚ի մէջ խառնիճազան ջրն ամփոխի դատապարտեցին, ծուներ կրկնեցին նախատանաց և պսակ եղին արհամարհութեան :

Գ. Ոչ ետուն հանգիստ կենդանարարիդ, եթէ ոչ զգործի մահուն կրելբեզ պատրաստեցին. ընկալար իբր երկայնամիտ, առեր իբրեւ զհեզ, բարձեր որպէս համբերող, ստանձնեալ իբր զպարտական զփայտն վշտաց. որպէս զճաղիկ շուշանաց հովտայ՝ ուսով բերեալ բզզէնն կենաց, զի յարհաւրաց գիշերայնոց զիւրակերոս գահաւորակս մարմնեղէն գոյութեւ պահպանեսցէ ՚ի դատապարտութեանն վայրի իբր ՚ի խրախճան խնձոյից : Հանին արտաքս իբր զողակեզ. կախեցին իբր զխոյն Սաբեկայ ձգեալ զեղջերացն, տարածեցին ՚ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարազործ, պնդեցին իբր զսպստամբ, զխաղաղուիդ երկնաւոր իբր

զաւազակ, զանկապուռտ մեծութիդ իբր զտառտալեալ,
 զառ ՚ի քրովբէից պաշտեցեալդ իբր զբամահեալ, բզ
 սահմանդ կենաց իբր զարժանաւոր սատակման մահու,
 զաւետարանիս նկարիչ իբր զհայհոյիչ օրինին, զտեր և
 զկատարումն մարգարէից իբր զհամառօտիչ գրեցելոյն,
 զճառադայթդ փառաց և զկնիք անբնին խորհրդոցդ
 հօր իբր զներհակ ճնողիդ կամաց, զօրհնեալդ իսկապէս
 իբր զտարագրեալ, զկապոյ օրինին լուծիչդ իբր զայր
 ՚ի նշովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր զհերքեալ իմն կա
 լանաւոր, զահաւորդ երկնի և երկրի իբր զհաւաստի
 պատժաւոր, զ՚ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ իբր զհո
 ղածին ըմբռնեալ :

Դ. Այլ քաղցրութիդ և երկայնամիտ բարերարութիդ
 ողորմածիդ գթութե, որ վասն ապախտաւոր և անօ
 բինեալ ծառայիս տէրդ բոլորից զայս ամ կամաւորա
 պէս և հաւանողական հաճութեամբ կատարեալ մարմ
 նոյդ միութեամբ ՚ի բեզ ընկալար, և մինչեւ ՚ի բնարան
 շիրմին տապանի անպակաս ՚ի լրութենէ ամբողջ նոյ
 նութեան աստուած անբնին՝ զնոյն կրեալ նախատինս
 անձառ համբերութեան, յարեար կենդանի ինքնիչ
 իսն բարձրութեամբ լուսոյ, աննուազ մարմնով և
 անթերի անութեամբ : () րհնեալ փառօք, գովեալ
 գթութեամբ, բարեբանեալ միշտ ողորմութեամբ,
 յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ՀՐ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՐԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս ,
 'ի վայր խոնարհեալ ճնրադրական երկրպագութեամբ ,
 զբարեգործիդ ողորմածութիւն գկենդանարար սոս համ
 բուրեմ , զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցու
 ցեալ :

Բ. Աղաչեմ դբեղ , միայն խնամակալ , մարդասէր , գը
 թած , կեցուցիչ , հզօր , այցելու , պաշտպան , մի ու
 նայնասցի վաստակք աշխատուէ փրկականդ կրից մար
 դացելոյդ վասն իմ ւոյ , մի սոսկ եղիցի քրտանցն կա
 թուած խառնեցեալ արեամբ 'ի մատնութեն աւուր
 գիշերին . մի լիցի ստուերացեալ լուսոյդ երախտիս ,
 զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացելումս ինձ
 սարգեւեցեր , մի ջնջեցին շնորհացդ աւետիս , զոր
 կողից քոց կայլակք նորոգեցին . մի անշահ եղիցին կը
 բիցդ ստուղբ , զոր կարօտութեո իմում մատուցեր .
 մի սարժեցի բանսարկուն վանեալ՝ դքո ստացեալս իւ
 բացուցանել . ահա յաղթեցես կամօք քո՝ ըզձից չարին ,
 վերստին ապշեցի միանգամ զարհուրեալն , կրկին սար
 տեցի 'ի սպառ դատեցեալն . մի անխայեր զազատարարդ
 քո բան , որ զատեղծեալս քո բեղ ընծայեալ՝ վերստին
 առ քեզ դարձուցանէ : Օ անճառն արարեր բարերա
 բութի յանակնկալ ժամուն յուսահատութիւն , յորժամ
 բնաւ իսկ կտրեալ և օտարացեալ էր կենդանութեն
 չարժողութի . մեռար անմահդ և դմահացեալս նորս

գեցեր, եթէ զկանոն համաձեւութե օրինին փոխեցեր, արդ զգիւրինն և զհեշտականն և զեւս հնարաւորն մի արգելցես, սկզբնաձիր ողորմածութե բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր: Ազգեա բանիւդ ա մենազօրաւ, որ զգոյութիւն լուսոյն ստեղծեր ՚ի նախ նու մն աւուր, և վաղվաղակի փոփոխեալ գտայց ՚ի լուանդր, և փոխանակ զի ես ոչ խնդրեցի հետեւել լուսոյդ, դու ելցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և կոչեցայց առաջի քո ծառայս վնասաւ պարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ ՚ի քէն, ոչ է ժամանակ յերկարածութե առ ՚ի զպարտան հատուցանել, ահա շնորհեա ինձ տառապելոյս զերեւս քո՝ լոյսդ ՚ի խաւարի սրտից վհատելոց: Արգել և կնքեա զքնթացմունս ելիցըն, որ միշտ զեղուն բարիքն հոսեալ ՚ի յուշոյս իմ տեսութենէ, պահեա ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուցդ մնացականաց, որով պատուական գտեալ քո ա նուանեցայց, պաշտպանեալ ՚ի քէն, անսահման բարի:

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, գթած, աղաչեմ զքեզ ողորմեա ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա: Մի փոխարկեր երկունս ցաւոց ընդ չարեաց իմոց, բարիդ ամենեւին. մի բառնար ՚ի վտանգելոյս զառ ՚ի քէն սրագեւեալդ շնորհ, մի կապտեր զփչումն ամէնօրհնեալդ հոգւոյ, մի լուծաներ զխնկեալ զկնիք արքունական սրտկերիդ: Մի յայանեացին փուշք մեղանացս ՚ի սրբութիւնս մտացս. մի խզեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութե, մի մերժեացես զարուեստ զօրութեան լեզուոյս յարմարութեան, մի պակասեցուցաներ զաջողութեմ աջոյս առ ՚ի զլուսոյդ մասունս բաշխել: Մի գրեր ՚ի գարութեան կենաց մատենիդ զմահունս պարտիս, մի պահեր, մի ինձ համարիր, մի յիշեցուցաներ, մի ամաչեցուցաներ, մի նախատեր, մի ոտն հարկաներ, մի արձանացուցաներ զմեղկութեանցն, մի ամբարեր զկորստեանցն, մի իբր գտեալ իմն ամբաստաներ: Մի յարուսցես ընդ իս ըզ

ծառն անիծից , մի արձակեր 'ի յիս զսարսրթ մնասուցն ,
 մի ընծիւղեր զձաղիկ մեղացս , մի բերցես ընդ առաջ
 զնամակ պարտուցս , մի արտաբերեր զէութիւն պողոյն ,
 Սի թուեացես 'ի ճիւղս երկրաստեղծ մատանցդ զգիւտս
 գործոցս , մի մատուցես բան ընդդէմ ահեղ զանօրէ-
 նութիւնս իմ յիշատակել , մի մատնեացես իմոցս կա-
 մաց զաւանդս հոգւոյս վարել 'ի գերութեան , մի առ-
 տէն զիս փառաւորեր՝ զի անտանօր դատապարտեացես ,
 մի նուազութիւն այսր անցաւորի զյաւիտենական բարիան
 տուժեր , մի 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանխաւ-
 ճանելի զփառան չափեր , մի ընդ հովիտս վշտաց հեծու-
 թեան զանխտական զկեանսդ գրաւեր , մի ընդ ստուե-
 րի այսր մթութեան զանձառելիդ լոյս փոխանակեր ,
 մի զերասանակ մտացս լբցես՝ ըստ արտուղի հետս հե-
 տեւել , մի զկամուրջ կենցաղոյս գրեացես ինձ հանգրու-
 տեան բաւականութի . մի զհովիտ հանձարոցս ստուերա-
 կան պահեր 'ի հանդերձեալսն ինձ հրասպարակել : Աթէ
 ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս , մեռաց
 կենդանւոյն . եթէ շտեմարանես 'ի սրտի , աստտին կի-
 զեալ անբոց այրեցայց . եթէ քննեացես զանօրէնութիս ,
 առանց յանդիման քեզ լինելոյ 'ի սպառ հալեցայց . եթէ
 տնկակից ինձ թողցես զմեզսն , 'ի նոսին վատնեալ մա-
 շեցայց :

Դ. Վկնարկեա , միշտ զօրեղ ամենակարող , փախնու-
 չարութեանցս որ յիս , զի բարիդ քո եկեալ փոխանօր-
 դեցե . հրամայեա , գթած , խնամակալ , գովեալ , լոյս
 անչիջանելի , զօրութիւն անտահմանելեալ , զի նոր հաս-
 տատեցի գոյութի բնութեւ մարմնեղէն յարկի անդա-
 մոցս . յորում հանգուցեալ անլքանելի բնակեացես
 բազմեալ ախորժ տենչանօր՝ միութիւ հոգւոյս իմ ընդ-
 քեզ . զապականութի մեղացս մերժեալ 'ի սպառ՝ յա-
 նարատութի զիս պատրաստեացես ամենակեցոյց թա-
 գաւոր անմահ տէր Յիսուս Քրիստոս , օրհնեալ յա-
 ւիտեանս . ամէն :

ԻՆՆ ԶԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՆՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՅԻՇԵԱ տէր, տէր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց, անձ ճշմարիտ. նայեա վերստին ՚ի բնութեանս կերպարան միշտ սխարական. զննեա ինձ դարձեալ զաւմէնքնթաց տարածմունս ելից արեանս շարժողութիւն. բժշկապէս մատիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատել մտօք խակութիւն թերի խորհրդոց յայն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչէից՝ միայն դու անմասն սրտութիւն խաւարի: Եւրա իրաւունս է գրել ինձ ընդ մշտնապէս մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երեւել. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն և ընդաբոյս չարութիւն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանձար իմաստնոյն կանխազեկոյց առակի:

Բ. Թեթեւացո զսաստկութիւն տանջանացն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհննին զարդ մահուն յաւիտեանականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յեափն ատենին յանդիմանութիւն: Խորատ խաղաղութիւն յառաջապարգև ողորմութիւն քո ընծայեցո. զի մի անտանելիքն ահաւորութեան ՚ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անոյս սպշութիւն ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատատանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորն, ամօթն ստակալի կշտամբանքն սարսափելի, յանդի-

մանու-թին անփախչելի, տազնապն անճողոպրելի, պա-
կուցումն անխրախուսելի, դողումն անլճարելի, լա-
լումն անափովելի, կրճումն ատամանցն անբժշկելի,
ապականու-թին անողջանայի, անէծքն սարսափելի անճա-
յին քո բանիդ, փակումն գթոյն և արդելումն ողոր-
մու-թէն : Ար ընդ գալարելն երկնի և ընդ երկրի դը-
ղբրդէն ընդ կարծրու-թի յատակիս, ըստ կուտակելոյ
կոհակաց խռովուէ ծովու իբր փախստեան կերպ ցու-
ցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կասեալ յերկո-
ցունց. և տատանեալ սասանեալ լայնատարած գեանոյս
թանձրու-թէ 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախ-
ման թնդելոյ ներքնային խորոց հարթէ զլերինս, և հա-
լեալ հրդեհին բնու-թիք վիմաց և ամ տարերաց դոյից.
այլայլին երկինք յանեղծ փոփոխու-թի, և յեղանակին
արարածք տարերօք իւրովք 'ի նորոգ նմանու-թիւն :
Օածկու-թիւնք գործոցս հրապարակին և աներեւոյթք
կրից մեր յայտնին. վարք կրօնից ներգործեցելոց 'ի մար-
մինս մեր նկարին. թագաւորն երկնից յատենի նստի,
վճիռ հատուցմանն 'ի ձեռին իւրում : Ահա վայ ինձ
եօթնիցս անգամ կրկին եղկու-թեամբ, ըստ չափոյ կը-
ռու-թեան այսր համարոյ, որ զանբաւու-թիւնս թուոց
պարագրէ : Օ ինչ գործեցից ողբալիս հոգի յայնմ մեծի
աւուր վտանգի. քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յա-
ռաջեալ քան զհանդիպումն. զոր ոմն մարդարէ զօրի-
նակին նմանու-թի 'ի դէմս բերելով, զճեպ տազնապի
անզերծ փախստեանն նշանակէ ասելոյն. զսրօրինակ
եթէ փախնուցու որ 'ի ձեռաց առիւծու և սատա-
հեացէ նմա արջ, և փախնուցու յերեսաց արջոյն և
մտանիցէ 'ի տուն և յեցուցէ զձեռն իւր 'ի յորմ, և
խածանիցէ զնա օձ. և դարձեալ կրկին սաստկացուցա-
նէ առ նոյն կերպարան իրի զտեսիլն քստմնելի. ոչ ա-
պաքէն, ասէ, խաւար է օր տեառն, օր խաւարոյ և
մթոյ, օր ամաղոյ և մառախոյ :

Գ. Յորժամ հրեշտակն սրահսպանողական կենակից հը-
 զոր ոտտիկան իրաւամբք ամբաստանեացէ, և հատու-
 ցանողն ահաւոր արդարութիւն յանդիմանեացէ. սպա-
 սաւորք թաղաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զու-
 մանս ՚ի կեանս հրաւիրեն և զոմանս յամօթն դատաւ-
 պարտեն. կիսոց դէմն լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ
 ահարկուս և քսամնելիս երեւեցուցանեն. ոմանց սքե-
 սակս լուսապաճոյճս մատուցանեն, և այլոց կորուստ
 մահու բողոքեն. արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ
 գոյժ անխախճան վշտաց: Յորժամ առ բարխն՝ մահու
 յաղթուի ՚ի սպառ մեռանի, և ինձ չարագործիս կրկին
 յարակայի. ուր դրանն բախել ոչ ինչ ազդելցէ, վճար
 եղեալ գթութեն առ իս: Յորժամ գպրութիւն հրա-
 շիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հա-
 սարակաց վարուցն տեսակք մարդկային բնութենս գոր-
 ծոց. յազագս որոյ եղեն գոյութիւն ամ էից, յիւրաքան-
 չիւր մարմինս անպակաս գրութիւն իսկայն երեւին. և
 խորութիւն անձառիցն կնքեցելոց յիմաստից աստեացս
 առաջի աչաց մերոց կերպարանին: Աւր այժմ շահալա-
 ճառութիւն ողբոց և արտասուաց զերկինս գրաւեն, և
 անդ իբր զասպժաման ընդունայնութիւնք արհամար-
 հեալք լքանին. հառաչմունք հեծութե ոչ կանխաւ
 աստի առաքեալ, չէ երբէք գտանել անդէն. ողորմու-
 թիւնք ճշդով սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան
 առաջի: Աւր տապանն նախայանցիցն և կտակարանն
 տիրանարդիցն և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման
 եղեալ մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալի վայրի
 ոմն զուխոն կցորդութե հայրենի և ոմն զխորանն վկա-
 յութե անտեսիցն և ոմն զարիւն մեծին այ ամբաստան
 իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն: Օտանջանա-
 րանն բաղմապատիկս անձամբ անձին աստէն իսկ պատ-
 բաստեցի, զհարդ մխիթարեցայց համառօտեալս յուսոյ.
 զի եթէ զօրքն լուսոյ՝ դասութ արդարոցն, որ փառաւո-

րեալքն են երանութք , սարսեն դողալով , ոչ բաւեն
բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին ,
ես եղկելիս՝ աւանդակորոյս սատակման որդիս ուր ե-
րեւեցայց . որ ոչ միայն չեմ պսակելոց , այլ և պատու-
հասն իմ անտանելի և կորուստն անսպառելի :

Դ. Այլ արագեա , ամենայարգեւ զօրութի անձառ ,
ձեռն փրկութե՛ ՚ի կորուստ գերերջոյս : զի օգնեալ ՚ի
քէն՝ դարձայց միւսանգամ ՚ի դրանց դժոխոց , ամենա-
պատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անխոանկելի սրբ-
ծեալ ՚ի պատժոց . աստանօր տեսեալ մտայն իմաստիւ
զասպագայիցն դիպուածս , բաւականացեալ ՚ի լուր եր-
կիւղին ՚ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով , կա-
մօք քո բարեաց զերծեալ անքեցայց , և մի մատնեցայց
կորեանցն առիւծուց , որք խնդրեն ՚ի քէն զիս ՚ի կերա՛
կուր՝ ծախել ատամամբքն դաղանութե՛ . զի զորովայն՝
մահուն լցուցեալ զաստուստ պարարեալս անդ ձգեալ
հալեն , ուր անսպառ պահի մնացուած մթերիցն ՚ի ծա-
խումն յաւիտենից : Օ՛ ՚ի դու միայն բաւես կորզել ՚ի
ժանեաց սատակման ՚ի կեանս և յերանութիւն , բնա-
ւից ասաւէն թագաւոր լուսոյ տէր Յիսուս Քրիս-
տոս , օրհնեալ յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ 2 .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ արդ ՚ի վերայ այսբանեաց յուսահատութեց
և ահարկու սրտաբեկութեց , պակուցանողական սաստ-

կութեանց անձային բարկութեց , տագնապեալ ոգւով
 թախծութեան ՚ի սպառ , աղաչեմ զքեզ սուրբ անձա-
 ծին . հրեշտակ ՚ի մարդկանէ , մարմնատեսիլ քերովբէ ,
 երկնաւոր արքայուհի , անխառն իբրեւ զօդ , մաքուր
 որպէս լոյս , անշաղախ ըստ նմանութեան պատկերի ա-
 բուսեկին բարձրութեան , գերազանց քան զբնակութի
 անկոխելին սրբութեց , երանաւոր խոստմանն տեղի : Ա-
 դեմ շնչական , ծառ կենացն անմահից , բոցեղէն սրովն
 պարունակեալ , ՚ի բարձրեալն հօրէ զօրացել և հովանա-
 ցեալ , հանգստեամբ հոգւոյն հանգերձել և մաքրագոր-
 ծեալ , բնակուի որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ .
 միածինն հօր և քեզ անդրանիկ , որդի քո ծննդեամբ և
 տէր արարչութի . ընդ անաղտ մաքրութեդ և անբիծ
 բարի , ընդ անարատ սրբութեանդ և խնամակալ բա-
 բելիօս : Գնկալ զմեզ թանս այսր աղերսանաց քում դա-
 ւանողիս , և մատու ընծայեա ընդ սմին խառնեալ զբա-
 նըն իմ նախնի մեծիդ ներբողի ՚ի քոյդ պաղատանս . հիւ-
 սեա միացո զմեզուցելոյս դառն հեծութի ընդ քումդ
 երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոց , տունկդ կենաց
 պողոյն օրհնութեան . զի ՚ի քէն միշտ օգնեալ և բա-
 րեգործեալ , և ՚ի մաքրական քո ծնելութիդ ապաւի-
 նեալ և լուսաւորեալ , կեցից Քսթի որդւոյ քո և տեառն :

Բ. () Ժանդակեա թեւոցդ աղօթիւք , խոստովանել
 մայրդ կենդանեաց , և ելիցն իմ յերկրէս հովտէ , ա-
 ռանց լիկանաց հետեւել ՚ի կեանս օթեւանացդ պատ-
 բաստուէ . զի թեթեւացի կատարածն իմ ինձ ծանրա-
 ցելոյս անօրէնութի : Արասցես տօն ինձ բերկրութե
 զօրն իմ տագնապի , ողջացուցիչ երկանցն Աւայի . բա-
 բելիօսեա խնդրեա աղաչեա , զի ըստ անձառելի մաք-
 րութեանդ և ահա զքանիդ հաւատամ զընդունելու-
 թիւն : Արտասուօք օգնեա վտանգեցելոյս , գովեալդ
 ՚ի կանայս . ծունր խոնարհեցո առ իմ հաշտութի , ծը-
 նողդ այ . ընդ իմում թշուառիս հոգա , խորան բարձ-

րեւոյն, ձեռն տուր անկեւոյս, տաճար երկնային, փա
 աւազեա զորդիդ քս ՚ի քեզ՝ ամօրէն ինձ հրաշագոր
 ծել քաւուծիւն և ողորմութիւն, աղախին ւն և մայր,
 բորձրացի սրտիւ քս ինեւ և ցուցցի փրկուի իմ քեւ,
 Գ. Աթէ զիս գտցես՝ տիրամայր, թէ ինձ ողորմեա
 ցիս՝ սրբուհի, թէ զկորուսեալս շահեցցիս՝ անարատ,
 թէ զհարթուցեալս յանձանձեցես՝ երջանիկ, թէ զա
 մաչեցեալս յառաջ մատուցես՝ բարեշնորհ, թէ յա
 տահատեւոյս ինձ միջնորդեցես՝ միշտ սբ կոյս, թէ ըզ
 մերժեալս ընտանեցուցես՝ մեծարեալդ ւն, թէ յիս
 ցուցցես զգթածութիւն՝ լուծիչդ անիծից, թէ զծը
 փեալս հաստատեցես՝ հանգիստ, թէ ՚ի խռովուեցս
 յուզմանց փոխեցես զիս՝ խաղարարար, թէ վրիպեցոյս
 ինձ հնարաւորեցես՝ գովեալ, թէ վասն իմ մտցես ՚ի
 հանդէս՝ մահու նահանջիչ, թէ զգառնուիս իմ անու
 շեցես՝ քաղցրութիւն, թէ զբաժանմանն իմ խորոց
 քահտեցես՝ հաշտութիւն, թէ զանմաքրութիւնս իմ
 բարձցես՝ եղծման ընդոտնիչ, թէ զմատնեալս մահու
 փրկեցես՝ կենդանի լոյս, թէ զլալեացս ձայն հատցես՝
 բերկրութիւն, թէ զխորտակեալս կազդուրեցես՝ դեղ
 կենաց, թէ ՚ի կործանեալս յիս ակնարկեցես՝ հոգե
 լից, թէ ողորմութիւն ինձ պատահեցես՝ կտակ նուի
 րեալ: Օրհնեալդ միայն ՚ի շրթունս անբիծս լեզուաց
 երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթին քումդ կուսութե
 յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ բարձ
 րեոյ տեառն Յիսուոյ արարչին երկնի և բնաւին երկ
 րի, զոր անձառապէս ճնար բովանդակ մարմնովն և հա
 մայն ամուծքն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգ
 ւոյն սրբոյ էութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բը
 նութեամբս միացելով, ամ և յամենայնում, մի Այր
 բորդուէն, նմա փառք յախտենից յախտեանս ամէն:

ԻՆՆ ՉԸ.

ԿՐՍՏԻՆ ԵՆԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
 ԽՕՍ-Բ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾ.ՈՅ

Ա. ԸՆԴ անձանիս մաղթանաց՝ ահա և զվերնոցն
 անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուա-
 ծոց, որ վասն իմ գոչեն առանց լուելոյ հանապազորդեան
 արդահատութիւ մաքուր բերանոց, ընկալ բարեգութ.
 օրք են բարիք բարեգործեալք ՚ի բարերարեդ անկիրթք
 չարեաց, հաստեալք յամենիշխան հրամանաց էիդ, զ-
 րութիւնք հզօրք ակնարկութե բարձրելոյդ, սուրբք,
 մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղ-
 թողք և անպարտելք, և ըստ ընթացից տեսութեան
 մտաց արագունք:

Բ. Արք և պողակորոյս անկոյ թղենւոյն եռամեանն
 դատարկութիւ, որ զընաւ յախտեանս սրբունակէ ժա-
 մանակն՝ զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնոցն,
 յամայր յամիութիւն յերկարածդելոյ, յայգի աշխարհիս
 արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճաճելոյ՝ զրկեալ
 ՚ի պողոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկուէս,
 սրբա բարեխօսք, հանդերձիչք, այլ և խնամակալք. որ
 դեզերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրկես կարեկ-
 ցելով, բարեմասնութեն մեր սպասեն, և յախտենա-
 կանն կենդանութիւ վրկութեն մեր աղօթեն՝ զայս բան
 ատելով, զգործս ձեռացքոց մի անտես առներ: Քան-
 զի արդարեւ մեր են այս նուազանք ՚ի բարերարեդ նյ
 վասն մեր կարգեալ առ նոսա, զի նորա բանիւ են ըս-
 տեղծեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ: Արք և դալոց են

ընդ միածնիդ վկայք ստակալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտարան դատախազք յանցաւորութիւն երկրայնոցս, յահաւորին ատենի յայտնիչք իրաւամբք ըզմտտակարարութիւն որ առ մեզ. որ և անտանօր կարեկցեն ազդեալ հառաչմամբ զմշտանուէրն նուազ ձայնի, ողորմեա՛ դու ստեղծեր, մի կորուսաներ:

Գ. Արդ ընդ գոհաբանութիւն ձայնիցն խնդրուածոց անմահականացն վեհից՝ և ՚ի մեր հեծութիւն հոտոտեացիս, բնաւից արարիչ, որ յազթեսս գթութիւնք քո վերնոցն և ստորնայնոցս. քանզի քո է բարերարելիք առ մեզ և առ նոսին: Արդ վասն բարեզարդութիւն անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անշաղախ մաքրոյն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հոգեղինացն և անվանելեացն, ամենաճեցուն առաւելութիւն ՚ի բարձրն ընտրականութիւն գերափայլ յաճախ գիտութիւն՝ անցորտ ջերմութիւն ջերուցանողք ինքնաբուն տապովն անօրութեան ըստ ինքեանց զմերս սառնասեր սրտիցս անբորբոք շիջումն, այրիլ անազօտ ՚ի մեծախորհուրդ սրբութեմ սեղանիս՝ որ ՚ի խորանիս, առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց սպասել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամենաստեղծիդ, քրովբէօրէն առաքինութիւն յաճ միացեալք անբաժանելի: Արք երկնաւոր պետութիւնք են մեծք, և զինուորութիւնք անբիծք, ահաւորք, երկնաւորիդ անց ազատազնեայ պաշտօնեայք, ՚ի յամպոյղ լուսոյ ցողք նշուղից:

Դ. Արովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասիրեսցես ողորմել, Յիսուս, աղաչանօք իմոյն հրէշտակի, դարձուցանելով զիս, տէր, ՚ի բարիդ քո հետս լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն ՚ի քէն ՚ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութեամբ սրտիւ յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ ՚ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից դիմաց զուարճութեամբ քեզ, արքայ բարձրութեան վա-

ուսաց անհասից , 'ի խրատնաճանս կենդանախումբս բերկ-
րեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ , գո-
վեալ ողորմած : Եւ քեզ անքնին ընդ հօր անհասի՝
թուակցութիւն հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ
և երկրպագութիւն , յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԲԱՆ ԶԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՏԵՐ ԹՃ Բարերար , բազմապարզեւ թագաւոր ,
կենաց պատասպարան , լուսոյ կերպարան , լայնատարր
հանդատարան , որ յազազս մեղուցելոյս եկեալ մարմնա-
ցար , գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրա-
շախան , մինչեւ կատարեցեր զառեցեալն ընդ ամենա-
լիր Թեանդ :

Բ. ԱՐԴ Վասն առաքելոցն սրբոց յերկնաստեղծ քո ձե-
ռացդ ձեռնադրելոց և հոգւովդ սրբով օծելոց , զորոց
զգովեստն արժանաւորութեան ըստ իմում կարի՝ առ
'ի փառս քո , տէր ԹՃ , յայլում բանի պաշտեցի , և
ինձ ողորմեցիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութեան :
Շաւիղ ինձ ելից նորօք հանդերձեացես յերանութիւնն
փափաքելի , ձայն բարի հովուութեան նոցին 'ի յողջոյն
ինձ կենաց քաղցր լուիցի : Վասն կալաց 'ի յանեղծու-
թիւնն փրկութեան տօնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնոր
դացն կենաց , սկզբնաչնորհիցն պատուոյս , փառաւոր-
եալն դասուց , գերտոյն բանականաց , աւետարանչացն

բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ թա-
գիւ սքնեւելոցն, ՚ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնոր-
հին պայծառացելոց, իւղովն զուարթութեան տիրա-
կան լուսոյն կատարելոց :

Գ. Մեզ աշակերտաց մեծիդ հրամանի բարձրեալդ
այ Քրիստոսի՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակու-
թեամբ, որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով, վտան-
գաւոր և ամենակիրն անդամօք, երկրաւորական և հո-
ղազանգուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարր
գոյից ամենայն նիւթից՝ պակեցան բարձրացան և կեն-
դանացան հողեպէս. արիաբար ելեալք ՚ի յերկրէ, ըստ
մարդարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափորձն մահու,
իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց աներկբայ բար-
եացն յուսով տեսելոցն աստէն նկատիչք. աշակերտք ա-
ռաքելոցն և չարչարակիցք նոցին. որ հաւասարեալ
գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասե-
լեաւ սրբեն ՚ի խրախճանս անկէտն երանութեան. ո-
րոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնքն-
ծայ վաստականուէր քրտնակնդրուկ աղերսիցն յարգ-
մամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ փրկ-
կութեամբ ՚ի քեզ արձանացեալ :

Դ. Մեզ խաղացեալն հուրք և սուսերք արեամբ
ներկեւելոցն և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և
քեզ հետեւելոցն, որդի այ, անպարտելի քաջութի
և անպատիր զգաստութեամբ, ընդ գժնեաց գոռոզի
մարմնոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովմբ
վանեցին զանմարմինն Մելիար. և մշտամարտ հանդիսիւ
յասօրարիսի կենցաղոյս առանց զզուանաց ծանրաբեռ-
նութեան ՚ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու-
տապանակաւ մարմնոյս թանձրութեան զթեթեւութի
հողուոցն թռուցեալ ՚ի նաւահանդիստն կենաց հասին,
և իբր սիրողք վերնում վիճակին առանց յեանոցն մտա-
ծութեան, զթաղն յաղթութեան համարձակապէս

պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ խակապէս 'ի գլուխ կապեցին . վասն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուրբական հայցուածոց և զիս զմեղաւորս 'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին :

Եւ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախադրեալ երջանկացն փառատրական աղերսարկութիւն , որ վասն իմ գոչեն քեզ 'ի հաճութիւն , և ես ընդ նոսին իբր դառնութիւն եղեալ ընդ քաղցու , կամ սատասկ ընդ ողորկութեան , աղեղութիւն ընդ վաշելութեան և տիղմ ընդ գեղեցկութե մարդարտի , կամ հող ընդ յտակութե ոսկոյ , և կամ քարինս աւարդս ընդ պայծառութե արծաթոյ , բացասութիւն ընդ ճշմարտութե , կամ աւալ ինչ ատամնառու ընդ կակղութե զանգուածոյ հացի . արդ լուր , հզօր , հնարաւոր , գովեալ , զնոցայն վասն իմ և զիմս ընդ նոսին 'ի նոցին գովեստ , 'ի փրկութի իմ և 'ի փառս քո , աւմնագուծ , բարերար , օրհնեալ , երկայնամիտ , կարող , անքնին , անճառ , անեղծ և անստեղծ : Վո են պարգեւք , քո են շնորհք . դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի : Աչ ես դատապարտիչ , այլ ազատիչ . ոչ ես կորուսիչ , այլ գտիչ . ոչ ես մահացուցիչ , այլ կեցուցիչ . ոչ ես տարագրիչ , այլ ժողովիչ . ոչ ես մատնիչ , այլ ապրեցուցիչ . ոչ ես ընկղմիչ , այլ վերածիչ . ոչ ես գլորիչ , այլ կանգնիչ . ոչ ես անիծիչ , այլ օրհնիչ . ոչ ես վրիժառու , այլ շնորհիչ . ոչ ես թշուառացուցիչ , այլ մխիթարիչ : Աչ եղծանես , այլ գրես . ոչ սատանես , այլ հաստատես . ոչ ոտն հարկանես , այլ սիրտես . ոչ պատճառս յօդես մահու , այլ հնարս խնդրես կենաց . ոչ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման , այլ 'ի փրկութի ողորմուէ : Աչ մոռանաս զայցելութի , ոչ լքանես զբարի , ոչ արգելուս զգթութիւն , ոչ բերես վճիռ կորստեան , այլ կտակ սալատութե : Աչ թշնամանիս յառատութեանց , ոչ բամբասիս 'ի շնորհաց , ոչ հայհոյիս 'ի պարգեւաց ,

ոչ նախատիս 'ի ձրի ձրից , ոչ անգոսնիս յերկայնմտու
թեանց , ոչ եպերիս 'ի ներու-թեանց , ոչ բանասրկիս 'ի
բարութեանց , ոչ անպատուիս 'ի քաղցրութեց , ոչ քա-
մահիս 'ի հեղութեց , ոչ առաքին սցսցիկ տրանջմունք ,
սյլ անլուելի գոհաբանութիք : Գարձ զմեզս իմ , հզօր
լոյծ զանէծս իմ , օրհնեալ . քաւեա զսարաթիս իմ , ու
զորմամ . ջնջեա զյանցանս իմ , գթամ . մատու մատն աչ-
ցելու-թեան , և անգոսին իսկ կատարեցայց , զի նչ քեզ
տէր , քան զսոսին դիւրագոյն , և կամ զի նչ ինձ պար-
տաւորիս կարեւորագոյն : Այլ կենդանագրեա , բարե-
խնամ , քոյինաստեղծ պատկերիս փշումն կրկին 'ի շունչ
նորոգման լուսաւորութե մաքրական շնորհի զամենա
մեզս ոգի պաշտպանեալ :

2. Սի ամեր , ողորմամ , ինձ օր տարաժամ 'ի համա-
ռօտս երբի՛ անթոշակ ապաձեռնութիւ ընդ անկատար
ուղին հեռեւեւ , մի մատուցաներ բաժակ դառնութե
'ի ժամ ծարաւու . մի փակեր , գթամ , իմ հանդէպ
զյաջողուած հոգեւոր օգտիս , և մի իբր յանկարծադէպ
հինից ասպատակ գիշեր մահուն ինձ պատահեցէ . մի
տապ տօթոյն յանպատրաստ սահուն զարմատս հատեալ
ցամաքեցուցէ , և մի լուսնական դիպուածք հասեալ
գաղտնեօք փնասեցեն , մի սահեցի ինձ սառն մեղացս ,
և մի հոսանք ուղիսից կենցաղոյս զիս ողողեցեն : Սի
հանգիստն մահ բերիցէ , և մի ննջումն 'ի սատակումն
յառաջեցէ . մի քունն ինձ կորուստ լիցի , և մի նիր-
հումնն ապականութի գործեցէ . մի վախճանն անյար-
մար 'ի վերայ իմ արշաւեցէ , և մի շնչոյս վերարձակու-
թիւն ըմբռնեալ 'ի խոնարհ լբցի :

3. Գու ես տէր , դու գթամ , դու բարերար , դու
երկայնամիտ , դու ամենակարող , առ ամենայն բան ան-
հասութեան անձառ զօրաւոր , քաւել փրկել կենագոր-
ծել լուսաւորել , վերստին հաստատել , 'ի ժանեաց կեր-
չաց գազանաց և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս

կորդէլ, 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրու թէ ածել, և
 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց ընդ արդարս երջանկաց
 փառօք բազմեցուցանել: Ամենայն ոգի բեղ ակնկալեալ
 յուսով սպասէ, կարօտեալ բուժիչ շնորհաց, եթէ երկ-
 նայինք և եթէ երկրաւորք, եթէ անկածն մեղօք և ե-
 թէ ամբարձեալն արդարութիւն, եթէ տէր և եթէ ծա-
 ուայ, եթէ տիկին և եթէ ազախին. և 'ի ձեռին բո է
 շունչ կենդանական բողոքեցուն: Այլ բեղ ընդ հօր և
 հօգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ԲԱՆ 2Գ.

ԱԼԵՄՍԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՒՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՄՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԵՆԵՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ԽՕՍԹՐԵՆԿ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԶՐԵԱԼ անքնին, զօրութիւն անեղ, տէր արա-
 բածոց, թագաւոր երկնի, ստեղծիչ հրեշտակաց, գո-
 յարան մտաց, հաստիչ հրեղինաց, պետ բարի հոգ-
 ւոց, աջ ապաւինութեան, անգորբութիւն հանգստեան,
 տեսարան լուսաւորութեան, պայծառութիւն բերկրութեան,
 ճանապարհ երանութեան, պատճառ կենդանութեան, առիթ
 բանաւորութեան, փրկութիւն առանց չարութեան, առաջ
 նորդ խաղաղութեան, պարիսպ ամբութեան, պատուար
 պահպանութեան, ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան, սահման
 անտխակալութեան, յիշեալ յայսմ ողբերգութեան մատենի
 բանիս խոստովանութեան և զոր 'ի մարդկային ազնի թը-
 նամիս մեր՝ 'ի բարի, և արա կատարեալ նոցին քաւու-
 թիւն և ողորմութիւն: Այլ բարկացիս նոցա վասն իմ,

Handwritten notes on the right margin:
 Մարտի 1896
 Մարտի 1896
 Մարտի 1896

Handwritten marks at the bottom:
 Մարտի 1896

տէր, իբրև զսուրբս բամբասողաց՝ առ յաճախ սիրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա յանցանաց նոցա: Աշտ արդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քս, արդարադատ, ոմանք առ մեզ վնասակարագոյնք սակաւութ, թերևս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես արքեղ, ամենապարզ և անթիւս և անկշտելիս բազմօրինակ ուխտադանցուիս:

Բ. Արդ յիշեա զքս մեծութիդ տէր, նայեցեալ ՚ի յիմս անարդութի, և ընդ խնդրելիմ ՚ի քէն բարի ի մոցն ատելեաց, և դու առ քոյս ըստ քում մեծութեդ անձառելիս հրաշագործեսցես: Սի սատակեսցես զիմն խաճանողն, այլ փոփոխեսցես. խլեալ զխտանս բարս երկրաւորս, զբարին արմատացուցես և յիս և ՚ի նոսին: Սանաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս, և ես խաւար և յիմար. դու խփուք բարի գովելի, և ես համայնիւն չար ապիկար. դու տէր ստորիցս և երկնից, և ես անիշխան շնչոյս և հոգւոյս. դու բարձրեալ ՚ի կարեաց զատեալ, և ես տաժանաւոր և վտանգաւոր. դու ՚ի վերքան զկիրս երկրիս, և ես կաւ անարդութ գարշուէ. դու ըստ մարգարէին մնաս յաւիտեան յանբաւ բարձրութեան, և ես միշտ կորնչիմ ըստ նորին բանին. ՚ի քեզ ոչ է մթութի կամ նենդութի, և ես բաւանդակն իսկ իցեմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պահիցեմ: Հան զիս ՚ի բանտէս, արձակեա ՚ի կապանացս, զերժ ՚ի շղթայիցս, փրկեա ՚ի խեղդմանէս, ազատեա ՚ի տաղնապէս, քակտեա ՚ի յերկաթիցս, լոյժ ՚ի պաշարմանցս, արտաքսեա յերկմտութեցս, սփոխեա ՚ի տխրութեցս, հանգս ՚ի նեղութեցս, փարատեա ՚ի վշտացս, հանգարտեա ՚ի խռովութեցս, ապաքինեա ՚ի լալոյս, մերժեա ՚ի հեծութեցս, հեռացո ՚ի յողբոցս, կազդուրեա ՚ի կականմանցս: Աստուած ողորմութե և սրբաբեւատու քաղցրութեան, մի զբաւեալս արեամբ հզօրիդ անտես աւրարեալ ընդ վայր կորուսաներ. կանդնեա զհասեալս յափն մահու ՚ի բազմախտանդ հիւանդութենէս:

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ըն-
 դունայնութե՛ն, յորմէ՛հետե՛ յայանեցեալ ցուցայ յոչ
 պէտս երեւեալ, ՚ի յանդաստանէ՛ մօրն իմոյ սենեկի
 փուշս դժնկի մեղաց շառաւիղի. մի լինիր ինձ խայթոց
 խոցտախ՛ որպէս անդ տոհմին Յուդայի, և կամ զա-
 ւակին Ափրեմի : Այլ քանզի բուսուցեալ անկեցի յու-
 զիս փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութե՛ն խոտս խայթո-
 զականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ գրոյն բա-
 նի՛ որ երէցն է քան զաւետիսն, զիարդ ոչ կոչեցից զան-
 ձըն իմ դարչելի անդաստան անիծաբեր փշովք մեղաց
 հեղձեալ : Այլ սերմանեցի արդարութիւն, ըստ բանին
 Ալսեայ, և զիարդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց սր-
 տուղն : Անկաւ ստինք կուտութե՛ն անձինս մաքրութե՛ն,
 ըստ մարդարէին բանի՛ որ առ Խորայել, կարող էս տէր
 ՚ի նոյնն հաստատել : Այնեցի ընդարձակեցի ըստ մո-
 լեկան բարուցն Յուդայի զանկողին կամացս՝ դիւայն
 հոմանեաց, ՚ի ձեռս քո է ամփոփել դարձեալ ՚ի նոյն
 զգաստութի՛ն : Այթէ մարմնապէսն կցորդութի՛ն ընդ տե-
 սանողին անարատ գործեաց զպոռնիկն, իսկ դու փր-
 կութիւն հոգեպէս միացեալ ՚ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես.
 Եթէ արեգակնս այս անկենդան ստեղծեալ առ ՚ի քէն
 երկրիս մատակարար, և զկարակումն մօրից ցամօքէ և
 զտհաս ստուղս հասուցանէ, իսկ ստացողք ամենից՝
 հոգիդ այ՛ որքան զօրեսցես զտիղմ չարեաց աղտոյ և զթու-
 բախ սղծութե՛ն մեղաց մթերից իսկոյն սպառել : Այսն
 այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ ՚ի քէն բարի՛
 ստեղծացն իմոց ՚ի կարգ այս բանի, զի զհեբբեալ փնա-
 սակարս սթարտուց մահու յամենախնամ աչաց հզօրիդ
 մի մերժեսցես, օրհնեալ գթութիւն. արդ կենագոր-
 ձեա զիս զամենամեզս անդամօք մարմնոյս ընդ բնու-
 թեան հոգւոյս խորհել միշտ զբոյսդ : Իսկ բարեգործա-
 ցըն ինդրել բարիս, բնութեան են օրէնք՝ անբռնա-
 դատ կրիցն յարակցապէս առ սոյն բերումն : Քանզի ար-

գարեւ առ միդ այդ պատուէր ամ հասակ զօրանայ, իսկ միւսոյդ երկրորդի առաջնովդ խնամով հանդիպել՝ առ տուածականիդ է նմանութիւն. յաղագս այսր իրի նախնի դասեցի զթշնամեացն իմոց աղերսանս քան զերախտաւորացն բարիս :

Դ. Այլ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քո անուէն բարձրացեալ զանարժանս զիս ընկալան. և տուր նոցա, տէր ամենառատ բարերար և անոխակալ, վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր ի ցեմ յարժանեաց, ըստ հաւատոց նոցա և առ յոյս նոցին ակնկալութե՛ն, որ առ պարտաւոր գերիս ողջամիտ կա մօք ակնարկեն, որպէս թէ 'ի մասանցդ քո կեցուցչաց 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութի լիով ունիցիմ : Այլ զպատժաւորս անպամիտիելի 'ի քոց տեսութեց և յանխարելի 'ի յուղիղ կշռութեց՝ քաղցր զթօւթիդ անսահմանելեալ մերձեցեալ առ իս մաքուր արասցես, յանխայտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմա նութեն : Այլ որպէս շուք իմն վայելչական գնել ակոր ժենն ինձ անարժանիս սիրելիքն քո վասն քո, նայեցել 'ի կրօնս զգեստուս բարեկերպութեան, չգիտելով ըզ բիծս գաղանեացն՝ երջանիկ կարդան եղիկելոյս, և դու հնարաւոր ամենապարգեւ օրհնեալ մարդասէր՝ առ բը նաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառիս հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մատո պարգեւեա զանեղձ մեծութիդ և զանթառամելի զսրակդ յահաւոր աւուրն յետնում հատուց մանն ամենափորձ ընտրութեանն :

Ե. Օ ի դու ես գրաւ փրկութե՛ն մեծութե՛ն անվատ նելի և անծախ գանձուց ստրկիս և սովեցելոյս, 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութե՛ն՝ բանիս դ որ 'ի բէն՝ յարգեալ ճոխանամբ : Արառ ինձ սահման քոյ հանգըտեան. արձանացո, անփոփոխ, պատրաստ սկան վստահութի. կարգեա, օրհնաբանեալ, անկաղտկարձ յուսոյ

ամբողջի, տուր, ամենախնամ դու անաչառ պաշտպա-
նուի, սասանեցելոյս բարեաց անդորրուի, տարա-
կուսելոյս լուսոյ ապաւինուի, աշխարելոյս մեծ եր-
ջանկուի իւն, վհատելոյս կենաց օգնուի իւն, լքելոյս
անգայթագղելի օժանդակուի, նահանջելոյս անսայ-
թաք վերընթացուի, Օ ի քո է բնաւդ և ՚ի քէն է
ամենայնդ, և ՚ի ձեռն քո բաշխին հաւաստուի իւնք
պիտանացուաց համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

ԲԱՆ 27.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿԻԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ԿՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԱՐՔԱՅ երկնաւոր, թագաւոր բարձրեալ, տէր
բոլորից, ամենից ակնկալուի, ստեղծող տեսականաց,
հաստիչ իմանալեաց, պատճառ եղանուի իւնց, կազմիչ
հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու,
պատրաստիչ վաղորդայնի, երեւեցուցիչ երեկորի,
տարրիչ խաւարի, արուեստաւոր բարեհնար, իմաստու-
թեան գործօնեաց, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղա-
նաց, հալածիչ ցաւոց, քակտիչ դառնուեց, պահպա-
նարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ,
պարգեւիչ ննջման, շնոյ յարակարգուի իւն, զգայու-
թեան տեւողուի իւն, ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ անբը-
ջոց, փոխարկուի իւն զարհուրմանց, այլայլուի տրե-
րու թեանց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կար-

ձեաց, համադրութիւն ծիմանց, ահագնութի խար
դախմանց, հարուածիչ դիւաց, փախուցիչ ակտից,
ընկզմիչ գայթաղութեանց:

Բ. Պաշտպանեա երկնաստեղծ ձեռամբդ, զօրացո
բարձրացեալ քո աջովդ, ամիտիեա ամենակալդ թեօք,
ճածկեա անեան խնամօքդ, ամբացո վերակացու թր
վերայնոցդ, շուրջանակի պարսպեա գումարտակօքդ ան
մահից, ՚ի յամենուսո պարտականեա կցորդութեամբ հը
րեշտակացդ, վանեա զընդդիմամարտն իմ զինուորուք
զուարթնոցդ, պատասպարեա զսասանեալս՝ անձանիդ
մաղթանօք, զբանակս անդրանկացդ բարեկարգեա ինձ
պահասպան: Եաց ընդ աչացս դիմաց և զմտացս իմ տե
սանելիս, զգաստ արտ ընդ ոգւոցս և զճանրաբեռն կը
րիցս դանդաղութիւն, վերացո, տէր, ՚ի զգայութեցս
զմածեալս յիմարութիւն. բարձ, միայն բարեգործ,
զպատրուակիս թանձրութիւն: Ենդ սկզբան բերմանս
լուսոյ՝ զողորմութիւն քո ճագեա, ընդ երկց արեւուն
արդարութե արեգակնդ ՚ի յանձկութիւն սրտիս մըտ
ցէ. ճառագայթ քո փառացդ ՚ի յիմաստիցս խորհրդ
դանոց ջահեսցի. խաչիդ տեառնագրութիւն ընդ շունչս
և ընդ մարմինս համաստիս տարածեսցի: Յանձն առ
նեմ՝ քեզ յաւուրս զքո յարմարեալ տաղաւարս պահ
պանաւ ոգւոցս՝ որ ՚ի սմին: Օ, ի դու ես անձանիս,
առ ամենեսին բաւական և յամենայնում բովանդակ,
օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

Ի Ը Ն Ձ Ե .

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՆԱԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՎՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԻՍԿ արդ վասն զի արթնականն մեր զուարթուի
քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբբուի
լուելն՝ վասն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բա-
ցուլթիւն աչաց, ուղղեա հողւոյդ քո իմաստութիւն բզ
յաջողուած ձեռինս գործոյ ընդ հեծութեան ձայնիս
մաղթանաց : Օղբացո, տէր, 'ի հանդէս բարի ճգնա-
ւորական արի վաստակոյ, կցորդ լեր կարեացս տկարու-
թեան, թեթեւս կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն,
արագեա, միշտ կարող, զյառաջադրեալ ձեռակերտս,
դիւրաւորս ընթացո 'ի յաւարտումն լրմանն : Ի վախ-
ձան իրին բերկրութիւն զիս հաստ, ժաման կացուցես
'ի հանդիպումն յուսոյն, կցորդ լեր ուղւոյն ձանապար-
հիս ընթացից, 'ի թռիչս ամբարձման փութացուցես
յօգտակարն, ընդ աջմէ իմ լիցիս 'ի վտանգի ծանրու-
թեան, զձայն քո լուո 'ի յանձկութեանն պահու, ձե-
ռամբ քո կեցո 'ի կորստեանն ժամու, մատամբ քո ազ-
դեա 'ի սահմանին անձկութեան, հարթեա զխորոց ա-
մենաչար խափանմանն, հոգեղինին առաքմամբ ըստ Ամ-
բակումայ ինձ հնարեա, բան ինձ շնորհեա 'ի յատենի
բազմութեան, իմաստութի յիս տնկեա 'ի հանդիպման
քննութե : Ամպոլ կամաց քոց հովանացիր հրաշապէս,
հանդարտեցո փայտիւդ կենաց զծովուս միրիկ, սան-
ձեա զատտեաց կենցաղոյս պատկեր քոյին հրամանաւդ .
քանզի թէ աստ ողորմութիւն քո, տէր, կամեսցի, այս
լուծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և թէ 'ի

ցամաքի անտես առնիցես , իբր զանկայուն՝ պնդութի
յատակիս ՚ի ներքոյ աստի հոսեալ սասանի :

Բ. Արդ ընկալ , Յիսուս , զպաղատանացս ձեռնար
կութի քեզ ՚ի հաճութիւն , և արա ինձ զամենակարծն
գայթապարկութիւն մեժ վատահութի : Արդէս ՚ի ջրս
հեղձոց ամենակործանն գարու , որք ՚ի հարթ տարած
ման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին , յողորմու
թենէդ ամայի մնացեալ կորուսան . իսկ ընդ հովանա
ւոր մածուածով լաստիւն յոգնատատան հիմանն հայ
թայթանօք յանուն գթածիդ յեցեալ պահեցան . ընդ
որս և զաղաչողս մշտատատան ՚ի նաւահանգիստն խա
ղաղութեան մարդասիրապէս պրծեալ ապրեցո . վարձս
՚ի քոյոցդ ընդ իս բերելով հոգեւոր շահից , զստորաբե
րըս այս ստուարութիւն պարտուցս լքեալ բանիդ ա
ռակաւ , ՚ի քեզ տէր անկայց միացեալ ՚ի սպառ անբա
ժանելի , օրհնեալ յամենայնի : Այլ կցորդելով այսմ
մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք ընդ հոգեղի
նացն մարտիրոսաց , որք ջրով և հրով փորձեցան . և յե
լից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին , և մեզ յիշատակ
թողին օգնութեան , ասացեն ընդ մեզ համարանա
բար զուգամասնութեամբ՝ եղիցի եղիցի :

ԲԱՆ 29 .

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒՄԺ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ր. Ն. այսր հառաչանաց թախծութեան ողբոց ՚ի
բազմաց կերպից շարակարգելոց , և ամենից հոգւոց ու

զարմեա, գովեալ և երկայնամիտ թագաւոր: Այս և այնոցիկ առաւել որոց հատեալ է ակնկալու թի փրկու թէ կենաց, որք ննջեցին անպատրաստաբար շիջեալ լաստերօք իւղոյն սրակասու թեան: Ահա յիշեա, տէր իմ գթութե, և ՚ի յայս և ս պատճառ իրաւունս ինձ գրեա: Բանցի թէ և ՚ի փառս ահաւորութե սքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զոմն ծանր և զոմն թեթեւ, զմին զով և զմիւսն հրային զի գիմադրութին ՚ի հակառակացն հարթ պահեցեալ արդար կոչեսցուք հաւատարիմ հաւասարութեն, և ՚ի յայսմ ՚ի դատման առաքինութեան վերաբերեալ ընդամբարձելոյն, զխոնարհութին առ կաւն գիտման անմոսաց պահեալ պսակ ընկալցուք ճգնաւորական: Այլ քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անասնաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անգթութեք, միւս մասն մոլութեամբ ամենաբաղձ կերակրոց իբր գազան մշտաբոյժ յարակայ կապեալ ընդ բնութեա: Իսկ ՚ի քառիցս ոմն անըմբռնելի և անողորբելի սլացմամբ ՚ի բաց ոստուցեալ վայրենապէս ամբարտաւանէ. եթէ ջեռնումբ տապով սիրոյն որ ՚ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ ՚ի մեզ, ցուրտն առննթեր կենակից նմին զնոյն կասեցուցեալ բարւոյն ընդմիջէ. եթէ օգականաւն հրեշտակայնովն յառիցիմք ՚ի քեզ, ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ ՚ի ստորեւ քարչեալ խափանէ:

Բ. Այլ արդ յամենուստ պարտեալ և ՚ի սպառ լքեալ իբր զսպիկար հաշմեսլ հերքեցայ կորեայ վանեցայ, վատնեալ ՚ի բաղմաց ՚ի մահ գրաւեցայ, վասն որոյ ՚ի պարգեւականէն զրկեցեալ յողորմութեն կողմ նայիմ, և պատկասեալ գիմօք համայնից ունողս զբնաւից աղերսաբանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց. քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք և կորստականացն ըստ իս մեռելոցն, ամենայն ինչ քեզ զօրելի է. նա՛ զի և ընդ անտկար կարելոյդ և կամելդ է ախորժելի:

Գ. Արդ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձեալ եղիցի և յուսահատութեանն վհատութի ազգաց մեղաւորաց. և ժամանեալ հասցէ աւետեացդ լոյս հոգւոց բժշկութեք քու մդ. հրամանի, տէք ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն. *Ն*

ԲԱՆ 21.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի ՚ի գլուխ կատարման հասեալ սաւկաւամասնեաց կտակի այսր ողբերգուէ, արա, տէք, վախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց ինքնանախատս կշտամբութե՛ք. և որ յիս կրին չար սովութիւնք: Ար քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց ակնկալութեան դատասպարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի որ ՚ի փոքրկանցս. և դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեւին ինձ յանձնարարեալսն ոչ կորուսից:

Բ. Ահա օրհնեալ ես ՚ի գթութեան, բարեբանեալ միշտ ՚ի քաղցրութե՛ք, խոստովանեալ յերկայնմտութե՛ք, ծանուցեալ ՚ի յայցելութե՛ք, քարոզեալ տէք ՚ի փրկուէ, ներբողեալ դու յառատութե՛ք, սպասուեցեալ ՚ի սպաւսպանութեան, փառաւորեալ ես ՚ի փրկութե՛ք, երկրպագեալ յանբաւ բարձրութե՛ք, պաշտեցեալ ՚ի յանքննութեան, գովեցեալ միայն ՚ի յաղթութեան, վերաձայ-

նեալ 'ի մեծ զօրութե՛ն, խնկաւորեալ յողորմածո՛ւթե՛ն,
 համբուրեցեալ յանճառ հեղութեան, ճաշակեցեալ 'ի
 խոնարհութե՛ն : Բ'նդ քեզ և ծնողք քո երկնաւոր անդ
 բողոքից մխիթարութեան . ըստ որում հոգիդ քո սուրբ
 բարութեան, որ զանկեալ զգրաստ թնամուսնի և զգայ
 թագղեալ մարդն անբանութի՛ւն կանոնեցեր ոչ անտես
 առնել : Արոյ երախտիս հզօրիդ 'ի յիս, և առաքինուի
 մեծիդ 'ի բարձունս տօնեալ անդադար յանվախճան
 փառաբանողաց . որովք զայս ձայն աղերսական յարգեալ
 ընկալցիս մարտիրոսացն պաղատանօք 'ի հոտ հաճութե՛ն
 բուրման անուշից : Այլ այսու փրկանօք հաշտարար բա
 նի՛ զնախնեացն պարաս և զաներեւոյթ վերս միջնովքն
 և վերջնովքն մահացուցանողօքն զանձն և զմարմին բը
 ժբչկեա, ամենակարող, զնեբքինս և զարտաքինս, զտիպքն
 և զգիծքն և զխարանս հարուածոցն . բարձեալ և մար
 րեալ գեղովք ողորմութե՛դ զկտեալ խածուածս բազ
 մագունիս, որք գարշելիս ընդ ակորժեւեացն քեզ ցու
 ցանեն զէութիւն բնութեանս :

Գ. Այլ եթէ հասից յամս ծերութե՛ն քեւ առաջնոր
 դեալ արժանիս մահու, մի թողցես զտկարութիս, մի
 անարգեր զալիսն, մի կորացուցես զկործանեալն, մի
 զկեղծացես զկքեալն, մի վայրաբերեր զխոնարհեալն, մի
 շնաման հողմոց մատներ զառկայծեալն, մի ընդպահկես
 ցես զդեղեւեալն, մի անվերարկու առներ զսառու
 ցեալն, մի անդարման լիցի տագնապեալն, մի առանց
 տածելոյ յարկն խարխալեալ, մի անպատիւ պատկերն
 հնացեալ, մի պարարտութիւն անհամեալ, մի շուք շնոր
 հին անարգեալ, մի հնութիւն քամահեալ, մի նաւ հո
 գւոյս ալէկոծեալ, մի երկարութի յուսոյն կտրեցեալ,
 մի լար շաւեղին խզեալ, մի ուշ իմաստին բարձեալ,
 մի գոյին կազմած զեղծեալ, մի ամբարձմանն թեւք
 փետտեալ, մի զուարթութիւն գեղոյն սգեղեալ, մի
 ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի պատուհանք աչացս փաւ

կեալ, մի լուսաւորութի նորին խափանեալ, մի պատկերն խօսուէն անկեալ: Ահա աղաչեմ զբեզ, բարեգուծ, ամենայն սրբովք պաղատիմ, լուր սոցին ինձ կանխաւ, զի զանագանն մի մոռասցիս: Դու առաջնորդեցեր ինձ ըստ սաղմոսողին և ապրեցուցեր, հան, տէր, ընդ երգողին և ՚ի կարճեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ, Իսկ ես չեմ արժանի ՚ի քէն և ոչ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ դու կարող ես սովորաբար և առ զբլացողս բարեգործել: Քո են զարմանալիք անճառից բարեաց, միայն հրաշագործ առ ամ երկայնմտութի, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանապաղ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն: ✠

ԲԱՆ ԶԲ:

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եթ արդ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝ բեկուծք հոգւոյս մտացս լքմամբ՝ խորտակմամբ սրախ հեղեալ առաջի, զմարգարէին յիշեցուցանեմ զարամալ թացւոյն Սամուէլի, զոր առեալ եհեղ ՚ի սկաւառակէ յանդիման քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութի զանձն արկանելոյ խոստովանութք և հնազանդութք կենդանարարդ գարշապարաց:

Բ. Այլ արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղիտորմ հեծեծանաց, և հոտտեացիս յայս նուէր բանի անարիւն զսհի, թագաւոր երկնի. և օրհնեալ սրբեալ զտառ

մատենի այսր տղերդուէն, և գրեալ դրոշմեացես յար-
ձան յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւն :
Կայցէ պռաջի քո մշանջենաւոր, և յիշատակեսցի 'ի
լսելիսդ քո հանասպաղ, բարբառեսցի շրթամբք ընտրե-
լոց քոց, և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց, տա-
րածեսցի հանդէս ակթուոյ քոց, և ընծայեսցի 'ի սրահ
սրբութեան քոց, խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոց, և բու-
րեսցի 'ի սեղան փառաց քոց, պահեսցի 'ի գանձարանի
քում, և համբարեսցի 'ի ստացուածս քո : Պատմեսցի
'ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովոցոց,
նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեա-
մըս զգայուէց, իբր կենդանեօք զիմս պատմեսցէ խոս-
տովանեալ զանօրէնութիւն, և թէպէտ վախճան ընկա-
լաց իբր զմահացու, այլ յարակայութիւն բանի այսր սու-
փերի՝ գրեցայց կենդանի : Մնասցէ սա անեղծ 'ի կամս
քո, տէր, ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ ան-
դուլ դատիչ, անաչառ կշտամբիչ, անպատկառ յանդի-
մանիչ, անանխայելի դսրովիչ, անողոքելի պարսաւիչ,
անհամբոյր ծանակիչ, անմարդասիրելի մատնիչ, անփրո-
կելի տանջիչ, անկաշառ կառափիչ, անխնամելի յայտ-
նիչ, ասպառում հրապարակիչ, աշխարհալուր բողոքիչ :
Փողով մեծութեան ազգման առանց լուծեան և կամ
գաղարման զիմոցս պարտեացս խոստովանեսցի :

Բ. Սոյն գիր իմովս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ աղաղա-
կեսցէ, տարածեսցէ զճածկեալսն, հռչակեսցէ զգաղա-
նիսն, կականեսցէ զկատարածն, հնչեսցէ զմոռացեալ-
սն, յայտնեսցէ զաներեւոյթսն, բարբառեսցէ ըզբա-
րուրսն, քարոզեսցէ զխորոյն, պատմեսցէ զմեղացն, մեր-
կացուցէ զանտեսիցն, ցուցցէ զկերպարանս թաքու-
ցելոցն : Շօշափեսցին սովաւ որսքն, գոցին գայթազ-
զութիւն, յանդիմանեսցին անձառքն, քամեսցին չարեա-
ցին մնացուածքն : Ալ լ թագաւորեսցեն կեանքդ շնոր-
հաց ողորմութեան քո, Վրիստոս, 'ի գանձս պահեստի

ոսկերացն ցամաքելոյ . որով ՚ի ժամանակս կենդանա-
կանս սկզբնաւոր լուսոյ մտի դարնայնոյն նորագման ա-
ւուրն սրայծառութե՛ք քոյովդ ցօղով յոգի աճեցեալ այ-
սու փրկութե անմահականաւ , և անցամաքելի վերամ
բարձութե շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝
դարձեալ դաւարեցայց և կրկին ծաղկեցայց ըստ քոյի-
նաշունչ գրոյն յուսադրութե՛ք : Այլ քեզ միայնոյ փրկողի
և հոգւոյդ քում հօր իսկակցի , միասնական տէրունդ
և անձառ Աբրորդուէդ խորհրդական գովեստիւ փառք
և երկրպագութի յաւիտեանս . ամէն :

ԲԱՆ 2Թ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ և տէր , կեանք և արարիչ , ողորմած ,
գթած , լոյս , երկայնամիտ , անոխակալ , մարդասէր ,
ամենագութ , սարգեւատու , փրկիչ , օրհնեալ , գո-
վեալ , բարեբանեալ : Վարան ամրութե՛ք , պատասպարան
վտտահութեան , առանց նենգութեան բարի , առանց
խաւարի ճառագայթ , քաւիչ մեղաց , ողջացուցիչ վե-
րաց , անհասանելեաց հնարք , անմատչելեաց հսրաւոր ,
անյուսութեան ելք , անուն քո խոստովանեալ նոյ որդի .
և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և ահաւորի , և հոգւոյդ ա-
մենակալի և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշտօն
գոհաբանութեան յաւիտեանս . ամէն :

ԲՆՆ Գ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐԵԲԱՆԵԱԼ անձ երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր
ամենակալ, մեծութիւնն ահեղ, գթութիւնն օրհնաբա-
նելի, սղորմութիւնն խոստովանելի, բարերարութիւնն
երկրպագելի, խնամակալութիւնն պաշտելի, մարդասպա-
րութիւնն տօնելի, պահպանութիւնն խնկելի, բարձրեալ
անքնին, մերձաւոր կամարար, ապաւէն անկասկածելի,
մխիթար սրտից, փարատիչ վշտաց, ապաքինիչ ցաւոց,
սպառումն վհատութեանց, բարձումն պարտեաց, փո-
խարկիչ կարեաց, կարդաւորիչ կրից, յարմարիչ բանից,
սանձարկու լեզուի, շքադրութիւնն շնոյ, կացուցիչ
հագագի, ամբողջիչ խորհրդոց, կրթարան կամաց, ար-
ձանացուցիչ յուզմանց, հանդարտութի մրրկաց, խա-
ղաղութիւնն ծփանաց, որ ունիս զթեւոց ամէնրնթաց
իշխանահանիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ
դարձուցանես :

Բ. ԳՈՏԱՔԱՆԵԿԱԼ միշտ երախտաւոր, որ հեզութիւն
անհպարտութեան երկայնամտեալ հանգչիս տենչանօք
անձառ հրաշիւք յանձինս սրբոց : Թագաւոր էից հա-
մայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ գթած . սկզբնահայր
և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից . ձանադարհ կենաց,
որ առաջնորդես քաղցրութիւն գիմելոյս 'ի լոյսդ վերին :
Չեռնկալու մեծ վստահութե՛ն, որ ոչ թողացուցանես
գայթապակեցոյս 'ի վայր կործանել . յուսոյ կերպարան,
ճշմարիտ առհաւատելիւ աղաչողաց մատանց յայտնի

երեւեալ, սպաւինութիւն հանգստեան, որ ոչ երբեք մասնեւ վտանգի դատապարտութեւ : Ազատութի շնորհաձիր, որ տաս լիապէս առանց փոխատրութե փրկանաց . առատութի աննախանձելի, որ քոյին փառաւորութի զանարգ նիւթ հողոյս ճոխացուցանես : Պայծառութիւն անատուեր, որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութե պարածածկեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես : Քաւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս ՚ի փրկութե առաջնովն պայծառութի նորոգեալ վերստին վայելչացուցանես : Հնարաւոր դիւրահաս առ ամ անբաւ գերամբարձութի յաւէտ յառաջեալ, ելք վրտահութե առ խոստացելոցն վայելս . երանութի անձկալի, յոր զկենդանութի շնչոյս լքանելն է ատորժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի : Ամբ անփոխադրելի առ ՚ի քաւութի գերուոյս զօրացեալ ամենագովելի . անսխալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոց բնաւին եղծելոց առնես զսքանչելիս : Ամենաստեղծ աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն և զհողմով հոսեալն և զժանեօք դաղանաց ծախեալն ՚ի քթթել ական նովին հիւթականութեամբ անպակաս յարուցանես : Ահաւասար համարձակութի, յորում ամօրէն պանծանօք պարծելն է իրաւացի :

Գ. Հսցեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութի յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա անդորր հանդրտական դիւրաւոր ՚ի բազմատագնաստ հեծութե : Ազարուցեալ գումարս սատակչայն, եթէ սպառազէնք պատկանեալ զինուք, եթէ մեղաց տգեղ և քս ատելի կերարարանք, եթէ ցաւոյ և ատից վտանիչ և կորուտական նշմարանք, մերժեցես հանցես հատցես խափանեցես և հալածեցես հեռի սահմանաւ ՚ի սպառտարագրեալ անդարձ որոշմամբ վերստին կորստեանն . և կառուցես կացուցես նպատակ կենաց և ամուր մահարձան զնշան խաչիդ սպաւինելոյս ՚ի բեզ փրկութի :

և յայսմ անպարտ և անպատիր և անխանելի արուեստից աստուորիդ մեծութե լուծցին որոգայթքն գաղտնածա-
 ծուկ սատանայականք , կապտեսցին մեքենայքն , վառ-
 նեսցին գայթապղութիքն , խայտառակեսցին հաղբիցն
 դրութիք , յայտնեսցին երեւոյթք սրսոյն , գտցին նեն-
 գողին ծուղակք , վերասցին վարմին վերարկուք , տոչո-
 բեսցին որոմանոյն բոյսք , նզովեսցին բռնաւորին չարա-
 բանութիւնք , կտրեսցի լար խաբէութեան ՚ի մահ սր-
 սողին , պարսեսցին պատրողին բանասարկութիւնք , պա-
 կասեսցին զէնք զրոպարտողին , անկցին սուսերք մահա-
 բերին , սուղեսցին սաղբողին պատրաստութիւնք , ար-
 ձակեսցին տոռունք տագնապողին : Այլայլեսցին սուտ
 կերպարանք կեղծաւորին , սատակեսցին խրոխտականա-
 ցն խիստ յարձակմունք , ջրուեսցին կցորդութիք կեր-
 շացն , բաժանեսցին աղինք աւազակացն , քայքայեսցին
 բոյլք բարբարոսացն , քանդեսցին ամրոցք աստամբու-
 ղացն , արգելցին ամսրոսպք յանդգնելոցն , փարատես-
 ցին փորձողին անձրեւք , հաղեսցի և ցամաքեսցի եղեամն
 աղանդաւորին : Խորտակեսցի եղջիւր գոռողին , ման-
 բեսցին ամբառնալիք դրոշիցն կերպարանաց , փշրեսցին
 ամբարհաւածութիք հպարտացելոցն , նահանջեսցին զի-
 մեցմունք ճակատելոցն , քակտեսցին միաբանութիք զօ-
 բայն ՚Եւլիարայ՝ թէ անմարմինք և եթէ մարմնաւորք ,
 փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ ՚ի մի շաւղաց հետոց
 յեօթն տարակոյս . ՚ի գուբն ինձ փորեալ ինքեանք ընկ-
 ձեսցին : Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին ,
 հատցի կասն կցորդութեան մշտաջան աւազակին , նող-
 կասցի մտացս կայից համբոյր շողբորթին , ընդմիջեալ
 մեկնեսցին նետածգութիք նեղչին , կացցէ ՚ի սասան
 ման նաւ խարդախողին , խլեսցին յարմատոց անտի ա-
 տամունք խաճանողին :

Դ. Ասան փայտիդ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրը-
 կեցար անդ անըմբռնելի , յիշատակաւ բեւեռացդ ու

բով 'ի դործի մահուն մածուցար արարիչդ երկնի և երկրի, արեամբդ տէրունականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար, լեղւոյն դառնութիւն՝ զոր արբեալ, զգեղատուութիւն կորուսչին արտաքս հեղեր, պատմաբանութեամբ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց՝ որով զլրբութիւն հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր, անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելոյդ՝ յորմէ դողան և դատապարտին սուկացեալ սաստիկ սարսափմամբ բնութիւնք ամենայն երեւութից և աներեւութից, եղիցին այս ամենայն պարգեւք շնորհաց խոստովանելոյս 'ի պաշտպանութի, 'ի բժշկութիւն և 'ի քաւութիւն : Ալ մահաբեր դառնաթոյն օձին, և որ 'ի նմա ազգեաց տիեզերագաւ չարութիւնն, 'ի սատակումն եղիցի նորին . նոյն ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած տանջանայն սովաւ մատնեսցի, կապեսցի և ըմբռնեսցի : Աղիցի ողորմութիւն ստեղծողիդ ընդ իս, և շունչ ոգւոյս իմ ընդքեզ անբաժանօրէն կապաւ միացեալ 'ի մի :

Ե. Ալ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի մաղթանաց գոչման աղօթից հայցման ծերոյ և տղայոյ, կուսի և երխտասարդի, և եթէ յազախնաց ոք պաղատեսցի անօրբաբար, հաւասարապէս անաչառութիւն ընկալցին 'ի քէն մասն երանութեան պարտուց աղատութե, հաստեալ վերստին յանարատութիւն նորոգ մաքրութեան, նկարեալ դարձեալ զքոյդ կերպարան անփոփոխելի : Ահա տիրապէս հնարաւոր, զօրեղ, անպատում, անհաս, անիմանալի, տեսցես աստանօր 'ի հառաչանս կողկողանաց այսր հեծութեան, որ 'ի բողբոլից շթանց ընծայեալ քեզ մատուցանի, վասն հօր քո երկնաւորի և բարեբարի, և հոգւոյդ սրբոյ փառակցի և կենդանատուի, անձանիդ բարեխօսութեամբ և խնդրուածովք ամենայն սրբոց : Օ, 'ի դու ստեղծեր զամ, և 'ի քէն եղեն ամենայնք, և դու տիրես ամի . և քեզ փառք յամենե-

ցունց, միդ յիսկու թեանէ անժամանակ յարորդութեդ,
զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւս, և յաւիտենից
յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆ ԳԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾԱՅ

Ա. ՏԵՐ տէր գթութեանց և անձ ողորմութեանց,
անուն մեծութեան, ձայն ահաւորութեան, կոչումն
սաստկութեան, լուր անհասութեան, բարբառ դու-
ղութեան, հնչումն հիացման, յուսադրութի բարե-
բարութեան ամէնողորմ քաղցրութեան. յորմէ երկու-
ցեալ սասանին ամենայն բնութիք եղելոց ՚ի քո սպառ-
նալեաց ահիդ պակուցման, սաւառնին սերորէք, ամ
փոխին քերորէք, պարուրին պարք լուսակերպիցն, եր-
կընչին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոցն, նոյնք
ցնծան դողութիք մեծաւ ՚ի մի նաւակատիս բերկրուէ,
զարհուրին դեւք, ընկրկին շարութեցն գունդք, պա-
կասին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնին հրեշ-
տակք օտարին: Այսպին նշանաւ խաչին յարձակմունք
դիմամարտին, փակին ՚ի ստորին բանաթի բինաւոր ամա-
ղեկացիքն, անխզելի հանգուցիւք պաշարին խումբք հա-
կառակորդին, արգելին անզերծ զընդանաւ՝ մահազի-
նայն կաճառք, պնդին ՚ի մետաղս ահեղ հրամանիդ սց-
տականայն գումարք, պասպանձին կարկեալ ընդդիմա-
բանիցն դասակցութիք, պարաւանդին հիւժմամբ կո-

ըրատեան աներեւելու թիցն ժողովք, անորո՞ծ շղթայիւք նեղին առարելու թիւնք Վերաբրիտոսին :

Բ. Մհա կարկառեմ մատամբք ձեռինս զտեառնա գրու թի նշանիդ ՚ի ժամ գիշերիս, որ ոչ մթանաս խաւարաւ անգիտութե՛ք, ամենեւին տեսականութիւն, քան թէ ՚ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես : Մնկալ զաղաչողս փտանդաւոր գոհաբան ընդ սրահպանութիւթեւոց հղորիդ, փրկեա ՚ի ցնորից եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արտ զգգայարան հայելեաց սրտիս նրկատմանց, ամբացս փայտիւդ կենաց ՚ի տխրական ա նրբջոց, արեամբ քո սրսկեա զբըջարկութիւնս կայիցս, զհետս ելու մտիցն կաթուածով կենարար կողիդ գծադրեա, երգոցն սրահպանարան քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի, հանդէպ տեսութեան աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրից խորհուրդ սուդիցի, ընդ բարաւոր յարկիս չարչարանաց քոց գործի հաստիցի, զծառոյդ օրհնութե՛ք հաւաար յուսոյ իմոյ կախեոցի : Մըգեւ, տէր, սովաւ զատակիչն հոգւոյ, մայէ անխափան պաշտպանն լուսոյ, և ընդ սաստիկ ծանրութեցաւոցս և զբեռն սարտեացս թեթեւացս, զոր ՚ի լուրանի մտացս ամփոփման մահձացս անկողնի ուշաբերեալ զյուսահատութեանցն դառն պողոցն՝ խոտովանիմ ամենագիտիդ զանհամար մատունս գործոց չարաչար անօրէնութեանցս :

Գ. Հանգո զլաստակեալս ՚ի բաղմածուփս աշխատութենէ, բարձ զտագնապ սարակուսանաց ոգւոյս կործանման, զգառնութիւնն ընդ վշտացն, զհեծութիւն ընդ կարեացն, զանձկութիւնն ընդ թշուառութեցն, զհառաչմունն ընդ խորտակմանցն, զբեկութիւնն ընդ սաղշութեանցն, զթմբբութիւնն ընդ շրամանցն, զարբեցութիւնն ընդ յիմարութեանցն, զթերամտութիւնն ընդ խելագարութեանցն, զսառումն սիրոյն և զհրային ջերմութիւն աղուական ախտին () ժանդակ լեր աբ

սութեան բազմաոխտուրս տարտամութեան, բարե-
 ծ աջովդ շնորհի, ձեռամբդ նորոգողի, մատամբդ
 սաբաշխի, փառօրդ մշտափայլի, յարակայութեամբ
 անեղծի, երեսօրդ զուարթականի, իսկութեամբ
 սպաշտելի, բարձրութեամբդ երկրպագելի: Հաստ
 տաչար հեծութի կորստականս խեղդման, զնոր գիւտ
 ին, զհին խարդախութի բանսարկուին, զօտար ազ
 մունս ի մահ կրթողին, զանցարմարական երեւոյթս
 սպազորդեան եղեռնագործին, զառ աչս հնարա-
 լութիւնն դժնդակ դիւին, զողոքական բոցաչնչութի
 զկախարդին: Պահեա ի տեղւոջ հանգստեան մե-
 նակ այսր դադարման յաներեւոյթ մտածութեց,
 սանաւոր սխալութեանց, ի մեծագոյն գայթագղու-
 մնց, ի փոքրագոյն ոտնառութեանց, ի խաբեբայ
 արձանձրութեց: Հեռացո զանհանդէպ մտածութիւն
 ի զգայութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս բասրե-
 լիս, զվարս թշնամանելիս, զգիսյուլածս սլատկառելիս,
 զհետս վրիպելիս, զպատիրս ձաղելիս, զխորհուրդս ան-
 գոնելիս, զաւելաբանութիւն նշկահելիս: Անխալ հո-
 գւոյլ և անշաղախ մարմնով զսպաւինեալս ի քեզ հան-
 դերձեա, ի շնչմանէ հողմոց, ի զարկմանէ բռնութեց,
 ի բախմանէ փոթորկաց, ի յոստմանէ մրրկաց, ի յար-
 ձակմանէ գազանաց: Ի կափման աչացս հայեցուած
 սրախ մի ստուերասցի, այլ զուարթասցի սլայծառա-
 ցի վայելչասցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի, տէր Յն Քն: Ըու-
 սաւոր վառմամբ անշիջանելեալ: Իանիւ քո սրբեա
 զպատասպարանս բազմականիս ի խորամանկութեանց, ի
 զբաղմանց, ի քո ատելի յիշատակաց, ի վերնամարտ
 մտածմանց, ի քրէական մորտութեանց, ի տիրաննեդ
 անշնորհութեց, յաստուածընդդէմ հերձուածութեց:
 Անդիւք վերնայնոցդ վերակացու ինձ լիցիս, պետու-
 թեամբք, իշխանութիւք զօրաւորօքն անյաղթականաց
 մարուր մատակարարաց սուրբ անութեդ, առաքեալքն

աւետեաց աւետարանաւն, մարդարէքն կտակարանօրն,
մաղթանք երջանկացն 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ:
Որովք նիրհեցից երկիւղիւ ըստ քեզ տրամուծիք, և
զարթեայց շնորհօք քո կրկին ուրախուծիք. եթէ վհա-
տուծեամբ ննջեցից, յարեայց դարձեալ հոգեւորական
բերկրուծիք. եթէ ընկողմնեցայց մեղանօք, կանգնե-
ցայց վերստին զատեալ 'ի խղճէ անաղտ անբծուծիք:

Դ. | ուր խնդրուածոց ամենահառաջ ձայնիս հեծու-
ծեան, միայն բաղմագուծ, բարեխօսուծեամբ սրբոյ
աստուածածնիդ և ամ արդարոյ և նահատակաց ընտ-
րելոց: Եւ քեզ փառք յամենեցունց իմովս գոչմամբ
վերառարեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականաց
դասուց, 'ի գովեստ հօր քոյ աստուծոյ մերոյ և հոգւոյդ
սրբոյ բնաւից հաստողի և նորոգողի, յաւիտեանս յա-
ւիտենից. ամէն: 7

ԲԱՆ ԳԲ.

Ի ՓԱՅՏՆ ԵՐՋԱՆԻԿ ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

ԱՂԱՉԱՆՍ ԵԴԵԱԼ ԸՆԴ ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՆ

Ա. ԳՈՀԱՆԱՄ զբէն, բարեգուծ, միայն մարդա-
սէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի անկեղանուոյ, այն
ինչ զարթուցեալ անձկուծեամբ սիրոյ քո յիշատակի 'ի
լլուծիւն հնչման փայտիդ հրաւիրման: Որով բա-
խեալ զձայնարձակուծեանցն զազդողարան, սթափե-
ցաք կանգնեցաք, 'ի վեր յարուցեալ 'ի մեռօրինակս
թմբմանէ, ուստի իբր կոչմամբ սփոխանաց բանի բե-

րեալ ձգեցաք 'ի ժամ սլաշտաման օրհնաբանուէ՛, յանդի-
ման լինել քեզ ուրախուէք հանդէպ հասուցմանս բեմի :

Բ. Ահա փնո՞ք քեզ, անսահման անուն և անբովան
դակելի զօրութի, որ այսբանեօք հնարաւորութիք ընդ
փրկուէ իմում հոգացար. դոհաբանեալ անեղծ խկուի,
որ կերպարանեցեր հրաշիւք աստտօին զհանդերձեւցն
նմանուի, հանդարտ գործեալ վայելչականաւ փայտի ա-
նօթոյ առ քունս անցարի սաստիկս որոտացեր. որպէս
թէ ընդ ծուլութես դանդաղութի զյանդիմանութի
խրատուդ խառնեցեր, 'ի հայրենի սիրոյդ հեղութիւն
զուժգնութի ճայթմանն յարեցեր. յընդոստ զարկուած
երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձրեւե-
ցեր. ոչ մեղմութեամբ մեղմական վանդիւ նիրհամբ
ընկզմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութեամբ ըզ-
տառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր : Սնրադրական
երկրպագութիւն ստեղծչիդ բողբոյց, որ այժմէն ցու-
ցեր համայն յայանապէս զօրինակ ահեղ բարբառոյն մե-
ծի աւուրն յարութեան, կենդանացուցեր 'ի դադար-
մանէ դժոխական անբանութենէ, 'ի խնդիր ելեալ կո-
չեցեր զպակասամիտս 'ի գինիդ ուրախութեան. արա-
րեր զայն լինել հանդերձիչ անարատ հարսինն առ սէր
փեսայիդ. երկուցեր փոքր այս խթանաւ զապարասա-
նին զվիթխարութիւն, լուծ տոտար կրթութեան ըս-
տամբակին ուսոյ զայս իր գործեցեր, վարապան վանիչ
չարախօսին կզակաց եդեալ կազմեցեր : Փառաւորեալ
յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ այ, որ փոխար-
կեցեր զփայտին սպարոխս յազատութիւն շնորհիդ կե-
նաց, իմաստնացուցեր վերտօին դարձեալ զխմարս ցրն-
դեալ՝ հոգեւորական հանձարովդ, կարկառ կաճմամբ
զանբժշկութիւն հարուածոց օձին առանց մոռացման
միշտ թարգմանեցեր, ընդ Արրորդութեանդ գծագրու-
թիւն զկապն երեքկին իմ վնասակարին 'ի կատարածին
սովիմբ կրկնեցեր :

Գ. Վոյլեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց վերառարիմ
 քեզ, ամենախնամ, զի 'ի ստապատիր կռոցն բազմաւ
 տուածուէ առաւել յաճախագունիւք որսացար զանձն
 իմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութի, խրոխտ և ահար
 կու նուիրեալ փացտիւս զճշմարտութիւնն քարոզեցեր,
 մեծացուցեր այսր պատճառաւ պատշաճականաւ զնոր
 աւետարանութեդ որատիւ : Սոյն ինքն ազազակ բարձ
 րութեան գոչման սպառազինութեանդ քո, արքայ
 պետութեանց կայսերաց երկրի տէր Վրիստոս. նշան
 խրախութեան աւարտման հանդիսի մարտի քո, Յի
 սուս, յորում իմանալին Փարաւօն կապեալ ըմբռնե
 ցաւ, կռփիչ հանապազորդեան գլխոյ գազաթան հը
 պարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տաշեցեալ : Սը
 վաւ գումարին 'ի պատերազմի որդիք Սիոնի ընդդէմ
 աշխարհակալին խաւարի. տուն իմն անձաւանդ կրթու
 թեան կարգեալ 'ի հեռուստ այս դրօշուած իւղեալ ա
 ռանց հնանալոյ և կամ խափանման, նշանակիչ ժամա
 նակի ասագայիցն հատուցման 'ի բացուստ անգր ծա
 նուցմամբն, ազգակից հանգունանման կենացն փացտի
 որ 'ի դրախտիդ ան, կոչարան բարւոք հաւաքման փոյթ
 ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի
 անկոյն գիտութեան 'ի կարգ ընտրութեան բարւոյն և
 չարի, յիշատակ մեծ տեառնագրութե՛ յերեսս կերպիս
 հոգւովդ սրբով զնշան խաչիդ, նախազեկոյց աւետա
 մատոյց փառաց գալստեան 'ի դշխոյն պահեալ սուրբ
 թագաւորիդ, յորդորիչ քաջալերական մաքրասպարիցն
 խրախճանութեան, անախտական սիրարկու անձնահամ
 բոյրն կցորդութեան շքեղաշուք քողմնձայ ամենածին
 կուսին թագուհւոյ, յարդարիչ ծածուկ պճնութեան՝
 որ 'ի հոգին է վայելչութիւն, նմանութի պատգամին
 Աինայ, որ 'ի տէրունեացն արտաքս առաքիւր. միշտ
 օրիորդ պանծալի անշաղախ որդւոց մայր անարատից՝
 սովաւ փառազարդէր :

Դ. Գերագոյն քան զՆորիքովին փողովն եղջերեայ ըզբնուին Ներլարայ սովաւ հարթեալ տապալեցեր, քարինս արձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Վողիաթու, գայխան նորոգ կառուցեր վկայ ահարկու կործանմանն սատանայի, զի խոր աճեցեալ արմատս մեզայն մեքենայիւս այսու խլեցեր, զմուսցեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք ընդ իս կապեցեր : Օր եթէ այլ իմն ձայն բանիդ այննուանեմ նախապատուամ եկաւորութեն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ : Ի տը կար ամանս այս նիւթոյ հոգէկրի՝ մեծութի գործոցդ Յիսուսի առաւելապէս պատմեալ հռչակի : բիւբաւոր օգնականութիս վերնապարգեւս և քոյինատուբս ի յայսմ անպատուար ապաւինութենէ երկրականաց զարմաւ նազրեցեր : ✠ ✠

Ե. Խոստովանեալ անունդ անքնին մարդասիրիդ բարեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամասնութեան գծադրելի կերպարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանաւրս այսու նետս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրա կանս օդաչուս և յարմարաթռիչս ունողս յինքեան հոգի կենդանի, որով անսխալ հանդիպմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտնուէ յաւէտ կործանմամբ ի յետս ընկճեցեր : Իբր զպատնէչս ամրաբերձ բերդաւ մարտուէ կանգնաւորս անվայրարկելիս՝ աստուտ անդանօր դիտեալ դիպուածս այս փայտի զարկման հրեշտակ կամարար թչնամւոյն ներհակ վեր յուղարկեցեր : Բանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկուէ, օծութք շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ մոլի գոռողին իբր զխաչիդ փրկանակ յեսանեալ սրեցեր : Ի մեծ աղոմանէ այսր աղաղակի գեր քան ի վերնոցն քանդեալ վերացաւ դրանդն ամբութեան կամաց անվայելուչ և ամէներկչոտ խենեշութեան կարճամտին, ընդ հրէական սրտին իմաստից և ստուերական տանն կործանութե :

Զ. Փառաբանութի բեզ վերընծայեմ, անմահ թաւ

գաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հղօր, ազաչեմ դքեզ, կրկին ներգործեա : Անցուցեր սովա հերքեալ առ ՚ի մէնջ զխէթ դժնդակ խորամանկութն բանասարկունն, զտաժանական տապ մեղաց, զհողմն դառնութեան շնչման խարողին, զտարր արկածից մա հու երկիւղի, զառ ՚ի յողից ցնդմանն : Վաստակար բեր մունս արեցուցիչս, զայսախառն հեծեծութիւնս թարկացուցիչս : Յրուեա վերասին քոյինազէն հեծա նաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նշանիդ՝ զամպս հրածիննրս, զորտամունս կարկտաբերս, զցաւապին ցոյմունս հրախաւար կեղծաւորութեան փշման բազմոտանի վիշապին, զուր սատակման, զճակատամարտ դիմեցման, զյարուցերոյն ՚ի վերայ վայրենական խորհրդոց դիւա ցրն կաքաւս : Յորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքուէ տեղի տուեալ մեծաւ դողութք, կիրթ իմն ծանօթութեամբ յայտնի դիտացեալ, թէ յայս ազգ ձայնի յառնէ տեր ՚ի դատաստան : Ալ խրախուսին յոգի արութի զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն անարեալ մարտիկք ամենայն ՚ի ձեւ կանոնի այսր յիշատակի, որ զա մենափորձ հրոյն ընտրութենէ դոչմամբ անկերպազրելեալ համօրէն ազանց քարոզէ ՚ի յօրինաւոր ասարբէզ երջանկաբար նահատակութեան :

Ե. Հարաւ ահա փող աւագափող, համբարձաւ սու վաւ անձ օրհնութք, պատմեցաւ սովիմբ ան երկրի, հնչեաց ՚ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պա հապանաց մեծին զօրացաւ, ըսա բանին Ասացեաց, և ՚ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծասցուք : Յնդեցան լըրոյն առաիաւ ՚ի ձեռն սորին թշնամիք խաշին, անպատուեցաւ ճաշակն պողոյ առաջին փայտին, տնկեցանիւթս այս խորհրդական կենաց անուանեալ, անարգեցաւ երկաթ առ ՚ի պէտս պատերազմի, իբր զսրբութիւն տեառն ՚ի սանձս երկվարին մեծին նշանի այս փայտ կենաձայն յարմարագրեցաւ, ամիսիեցաւ օժեալս

ցարով հովուին երկնայնոց սուր իշխանութե մարդկային
 ձեռին : Այ գծեաց ՚ի բար տաճարին մուրձ ինչ գործո-
 զի . խկ յանձակերտս խորան փայտս այս նուիրեալ ընդ
 խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ : Այ ՚ի դլուխս ամսոցն և
 կամ յեօթնիցս եօթներրորդս յորեւինիցն՝ յանկեան ու-
 բեր խափանմամբ փողէ , այլ ընդ ծագս տիեզերաց և
 ընդ ծիրս եզերաց՝ ՚ի ծոցս ջուրց բազմութե ծովուց
 և կզկեաց նոցա յաճախ սասակութք անարգել ճայթ-
 մամբ իմն անայնով հնչեցեալ աւետարանէ : Աստորե-
 ցան սուսերք սասակողին այս փայտի ցուցմամբ , յա-
 նօգտակարէ անտի մեզ փոխաձեւեալ ՚ի խոփս և ՚ի ման-
 դաղս :

Ը. Այ արձագանք արձանաց ՚ի խորոց ինչ դանչութե
 խիստս առարեցեալ , և ոչ դժնդակապէս ըստ իմաստա-
 կի ումեմն օտարի զօդ վիրաւորեալ , ոչ անախորժ սը-
 բութք ընդ ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկա-
 մակութեամբ չար թնդեցուցեալ , ոչ ոսկերցն փուշ
 խրտուցման յանձն բուսուցեալ և ոչ մտացն այլայլ ապ-
 շութիւն առաջի արկեալ , ոչ զանգակ նիւթոց սղնձոց
 դանդաչեցուցեալ և ոչ բար ընդ վիրգս սալի առանց
 քաղցրութե առ նոյն զարկուցեալ : Պարփակարան ան-
 խորտակելի նորոյս Սիովնի , մի սա ՚ի սպասուցն կազ-
 մուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց , զոր եկեղեցա-
 կանքս քրիստոնէից ընդ ղեւտականացն զգուշաւորա-
 պէս բարձեալ յանձանձեն . օրինակ ձայնի հրեշտակին ,
 զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու տեսակաւ
 զայն սպաւորեաց . նոր գործի շնորհի նուազարանաց
 աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն այ առ մեզ , բան
 առ օրհնարանութի սաղմոսարանին ՚ի վերայ Ազիսէին :
 Վզընամար նախընթացութե աղէյարմար ջութակաց
 բարետաւիղ ողբերգարկութեց՝ բարացուցական բամ-
 բուան բառացի բարառնութեց . սրինկ նորոգ այլ իմն
 տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխանորդութք , ոչ

հեթանոսորէն ուրուածայն հնչման և կամ հրէարար
խակախորհու թիւ , զոր մարգարէն տէրամբ ազդեցոյց՝ ՚ի
բաց արա յինէն , այլ զսա սիրեաց և կրկին պատուեաց
մարբրական տածմամբ՝ ահարկու դիւաց և ամենայն չար
պատահարաց :

Թ . Ալ արդ ընկալայ օրհնութիւ յարդեալ գովեստիւ
զայս տուր սրբութեան՝ ինձ պահպանութի և քո փա
ռասարութի , քո պաշտօն և իմ գոհութի , անաղանդ
արուեստ բարձրութիւ արարչական փառաւորութիւդ ,
Ստոգէ ձայնդ այդ անարեալ ընդ պատուաստ յօղիցս
չաղկասպութիւ , հանել ՚ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց և
զմուտս անիծից և մեղաց ապականութեան : Արասցես
լինել զայս իր նշանակիչ ջնար ջահաւորական , անջրելի
նամակ , ջատագով անխափանական տէրունական տնօ
րինականացդ : Ահա պարզեւեա սովաւ , բարեգութ ,
աղաչեմ , հզօր , կրկին մեզ շնորհեա պահպանութիւն
՚ի դիմամարտից յաներեւոյթ և յերեւելի : Ինձեւեա
մեզ , ձեռն ամենալի , որ բանաս և մատուցանես պատ
րաստաբար բաշխմամբ ՚ի մատունս բաղմասցիսիս , օղոյ
քաղցրութի , անձրեւաց շահեկանութի : Պակասեցին
քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տասպախտան ,
շնչումն ցաւաբեր , յարձակմունք հինից չար խարդա
խութեան . սովաւ խափանեցին ամ դիմամարտութիւ
զինուորութեց դժնեայ մատնչին , հալեցին հատցին և
մեռցին յերջանիկ ձայնէ օժեալս այս փայտէ որդն և ու
տիչ , և ամ նմանք սոցին , որ ՚ի մերոց մեղաց զօրացեալ
ընդ մեզ պատերազմին : Արմատացս մեզ սովաւ տունկ
երանութիւ զյուսոյդ ՚ի քեզ մեծ պաշտպանութի , ըս
տեղծիչ բողբոց , տէր արարածոց , զայս ծառ Սարե
կայ , որ ունի կախեալ ՚ի դիտակ սատոցն զաւանդ սուրբ
նորոգ այժմու փրկութեւս ծաղկեալ քեւ , Բրիտաս ,
՚ի պտուղ կենաց անմահականաց : Փախիցեն յանհուն
հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ

բարեզեկոյց ձայնարձակութիւնսն ստապա-
սիրն ստորնականաց բազմաձեռնեան խարդաւանողաց .
Սերբեցցին սովաւ ՚ի յանդոց ստղատոհմական արօրա-
զրութեանց մերոց սահմանաց և ՚ի քո մշակեալ կենդա-
նի երկրէ՝ վերք վատնիչք և հոյք մորմոքեցուցիչք .
կորեցցին սովաւ յաւելուածք կրկնատգեղ և վայելուչ
պատահմանց՝ ՚ի հնարից չարին ՚ի մեզ յայտնելոց . իս-
կապէս վանեցցի սովաւ , որք յերկաքանչիւրոց բնուեցս
մերոց վերերեւին ինքնատուղծութիւնք մերձաւոր դա-
ւածանողաց , յաւմեմն օտարին վրիպակ մտածմունս , և
յայլումն դարչ գոյութիւնք անմարբուր զեռնոցն սպա-
կանողաց : Փրկեա , տէր Յիսուս , աղաչեմ գթեզ , փր-
կեա , բարերար . կարկառեա առ իս զաջդ ամենագով ,
և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդ-
գիմացողաց :

Ժ . Խառնեցցի միացցի հրաման քո ՚ի սոյն՝ առ ՚ի փո-
խարկել զաղամանդեաց սիրտս յիմարեալ՝ ՚ի քոյին բա-
նիդ արդիւնատրութի . հարցես մխեցես զայս նեցուկ
հրաչից քումդ սքանչելեաց ՚ի սիրտս ծորեալս և յոգիս
լքեալս , և հաստատեցես կազմեալ պնդապէս ՚ի կա-
յումն ուղիղ անասանելի . իսկ զանընդոստն կակղա-
ցուցես զարթնուլ և զգատտ լինել յոգի հեզութե-
անձաւանդ քո պատուիրանիդ , ուր զՊօղոսն և զՍառ-
թէոսն : Յիշեցո՛ մարդասէր , պատուեալս այս փայտի-
զերախտիս խաչիդ , որով զանձառան ներգործեցեր .
բարձ յինէն կեցուցիչ , զվտանդ պարտեացս պանծալի
լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ : Մացցին կա-
մօք քո , հզօր , ՚ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառե-
ցելոց . լուիցեն յայս մեծի բարութե՛ն ՚ի քումդ ակնար-
կութեան՝ ականջք իսկից . պարզեցցին ՚ի ձեռն սորին
լեզուք համբացելոց . լուսաւորեցցին ՚ի սոյն տեսարանք
աչաց , հայել մաքրապէս ՚ի քեզ պշուցեալ անսղայլա-
բար . զղջացցին դարձցին կաղդուրեալ կամք յափրացե-

լոց, ընձեռել տալեա, տէր, տազնապելոյս անձրե ար
 տասուաց : Աղիցի քեւ սա մեղ լուր ցնծութե՛ն, ձայն
 ուրախուե՛ն, բարբառ բերկրուե՛ն, նուագ հանգստեան,
 նիւթ երանութեան, սրածառ փրկութե՛ն, առիթ քա
 լութե՛ն, մերժումն վշտաց, խղումն խեղդմանց, ընդար
 ձակութի՛ն նեղութեց, համառօտումն խեթմանց, հա
 լածումն հեծութեց, թեթեւութի՛ն թառաշմանց, յա
 սրահովութի՛ն կարեաց, կարգադրութի՛ն կրից, սխտիութի՛ն
 վհատմանց, բժշկութի՛ն ցաւոց, տեականութիւն հեղ
 դութեց, ուշադրութի՛ն անտեսիցն :

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխտոր և անխո
 տորնակ, և ՚ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սան
 դուղ երկնաշու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր անուն
 ձգեալ մատուցես, բարերար, հոգւոյդ առաջնորդութի
 միանալ ՚ի քեզ անընդմիջելի. որով և սրբոյ միոյ միայնոյ
 և միասնական տէրութեանդ և անեղծ արարչութե՛դ
 ՚ի կենդանեաց և յանշնչականաց հատտելոց վայելչական
 դոհութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յա
 ւիտենից. ամէն :

ԲԱՆ ԴԳ.

ՎԵՐՍՏԻ ԶԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
 ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ

ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Աղօթք թարգմանօրէնք փան սրբալոյս իւղոյն Միւռնի :

Ա. ՍՈՒՐԲ ահաւոր անուն բարձրեալ անպատում,
 անձկութե՛ն փափաք յարախարժելի, ՚ի սրբերդե՛նիցն փա

աւորողաց միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ 'ի սրբում, լի
և ամենազեղուն բարութեամբ առատաձեռն աննուա-
ղելի, լոյս բարի և ծագումն գոյլելի, երկրպագեալ փա-
ռաւորութիւն, ահեղ և անդննելի, ամէն և յամէնայ-
նում: Այսու բանիւ դաշամբբ յուսոյ ուխտ ընդ քեզ
միութեան, հղօր, այո, ամէն, ալէլուիայ. գոյլեալ
թագաւոր հանուրց, ան բոլորից, ստեղծիչ գոյից և
տէր կամարար, միայն առիթ պատճառաւորաց, փրկիչ
և օծեալ մշտապաշտելի:

Բ. Աւստի մեկնապէս թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ
անվաճառ և հարստութի անփոխադրելի, Յս Բս ար-
քայ երկնաւոր, որում դողութք մեծաւ սպասեն ան-
մահականայն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչութիւնք,
կրկնեալ քեզ յօժարութք 'ի հաճուէ անխոտոր մտաց,
ծունր գոհութե ստեղծող էութեց, որ են 'ի տեսման
և 'ի ծածկութե: Ար եսզ և էիր միայն բովանդակ ա-
մենեւին անպակասելի, առեր զմերս իսկապէս համայն,
զի 'ի լուծէ քումմէ լցուսցես. օրհնեալ և բարեբա-
նեալ, ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութք ողորմութք
մեզ 'ի փրկութի, 'ի փառս և 'ի գոյլեստ անձառ բարձ-
րութեան ահաւորիդ բարեբարութե: Ակգրնաձիր օծ-
մանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշազարդութե. բան-
զի լոյս քո մեզ ծանուցեալ ճառագայթ անհաս, ծագու-
մնն անսահման, արեգակն անաչառասփիռ, աստղ սահ-
մանիչ երկակշիռ տարրութեց, ճրագ ոտից և լոյս հե-
տեւմանց, որով 'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսութք
բանիս այս յարմարութե, տօնեմք պարեբգութք հրեչ-
տակօրէն յստակամտարար փրկչավայելուչ կնդրկա-
խնկեալ զպարգեւաբաշխ առատատրութի ամենիմաս-
տիդ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանման: Քանզի 'ի սկրք
բան անդ կապտեցելոյ ողորմելի տխրականութք 'ի փրչ-
մանէ բարձրագոյն շնորհին հայրն իմ սկզբնաստեղծ և
հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ,

կապեալ ընդ եղծման ապականութեան զերծ հանգուցիւ, ՚ի ծառոյն սրտաճառաւորեալ յանկուճն անյարիբ ամենակործան գլխուման, հերքեալ ՚ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մասնեցաւ. իսկ դու, գթած տէր ողորմութեան, քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր, և զի չէիցն ակնկալութիւն չեկաց յոր ինչ էրն, ուրով անկարողանայր իսկապէս տեսանել ՚ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութեան անսահմանելոյդ, ոչ մչտաւ փայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ոտնալպիք ձթին արհաւիրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանուք նիւթոյ պատրուգի ընդ նոյն զանգեւոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութիւն ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր. զի որ ՚ի ըստուերս մահու տարագրեալ գտայք՝ կանխակորուստ տնկովն պարտեաց, ՚ի պատճառ իրին ազգակցաւ սրտ զոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ ՚ի նոյնն գարձցուք խնկաւորութիւն. որպէս և փայտիւն մահու՝ մաճմամբ քո ՚ի նա՝ անեալ մաճուցեր զմեզ, առակաւ մեծի խորհրդոյն միաւորեալ ՚ի փայտն կենաց:

Գ. Այլ արդ որպէս ոչ է որ լրամամբ առանց գիշերոյ, և ոչ տնօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ. քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնն և մարբեալն քոյինաշունչ շնորհին ընտրութիւն անիմանալեալ զաներեւոյթ հոգիս միութիւն ՚ի մեզ անտեսիդ հրաշափառապէս սրայծառացուցանէ: Օ ի ոնկ յիջումն լուսարանի սուրբ աւազանին լուսոյմամբ մարմնոյն զան ձինն հաւատամբ առնուլ սրբութիւն, սոյնպէս ՚ի յօժումն իւղոյն սրարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութիւն սու վիմբ և ՚ի սոյն համարիմբ ունել ամիւ աներկմտելի: Այլ որպէս հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի զքաւութիւն մեզաց ախտացելոցն նախալճուէիր, իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն՝ բժշկութիւն հրաշալի յան

գիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատելիք, սոյնն իւզս այս վրկու թէ լուսով կատարեալ՝ հեղեալ ՚ի մեզ օծանէ զարասքին խորանս . իսկ զներքին մարդս աներեւակ ծածկապէս մտեալ՝ նոր կենդանածնէ :

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ երկնի . քանզի որք զիւզոյն կրեցին օգտու թիւն՝ որ յողորմութեն շահնծայութիւն , և դու ՚ի գովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ , թէ՛ ողորմած եմ ես տէր . քանզի որպէս սիրոյն անուան կցորդիս անձ , նոյնպէս ՚ի մասնէ և այսու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ անտեսութեն որ առ մեզ : Վեհագոյն մեծութե խորհրդոյ յարմարաւոր գիմակերպութի այս ճարպ պարարտութե երկրի թանձրութեան հողանիւթ գոյականութե . զի որպէս սոյն մասն ՚ի կենդանւոյն ոչ ՚ի կերակուր հրամայիւր անդ ըստ օրինին , այլ արարչութեդ բողբոջին պտուղ որոշիւր , նոյն նմանութե ևս և աստանօր իբր զզօրութե տեսուն մատչելի յայս աւանդ հաճութե ելիդ այ վաշեւապէս տուեալ նուիրի , հոգւոյս հարազատ զուգաւ ճանապարհ , արարողիդ պահեալ և ուխտեալ . քանզի ոչ շունչ արեան և ոչ ճենձեր ինչ զուարթութե օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ անդամաթիւս մսոյն ծախի , այլ արքայութեդ վերնում վիճակի տէրունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի :

Ե. Ոչ էր մատչելի ՚ի նախագահութի արու անդրաւնիկ դատիչ քննողաց , եթէ ոչ օճմամբ ինչ նշանակէր . ոչ քահանայութիւն ՚ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր , եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր : Յակոբ զբարն պատկեր Վիմին , ՚ի խորհուրդ երկար՝ խորանին ընտրուէ , օճմամբն տպաւորեալ կերպացոյց . առ որ զիջումն անձառ բարձրելոյդ տեսութե սանդղոցն յարմարութե , և զիս ՚ի վեր տանելոյն անդուղեկցութեն , զարձանն

իւղեալ կառոյց նպատակ 'ի ցոյցս սպառնեացն յիշա-
տակի : Ահարոնեան քահանայութեն պայծառութի հը-
րամանաւ մեծիդ այ օժմամբն ճոխանայր . որով 'ի գլխոյ
անտի 'ի մօրուսն զեղեալ գերախառ իւղոյն զարմանաւ
զան կենդանագրութիւն , ըստ սաղմոսողին , զփառաց
նախնւոյն առակէր զանդրագարձութիւն և զչնորհիդ կե-
նաց սրբութե ընդ մեզ խառնութիւն : Թագաւորութիւն
ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն ստեղծագործիդ ,
եթէ ոչ եղբօրք իւղոյն օրհնութե ձեռնադրեալ՝ սը-
սակաւ պճնութե թագին յանուն քո , Վրիստոս , գլուխ
ամբառնայր : Ալ զիսորդ զնախնին վեհից մոռացայ , բզ
ճառայն մեծիդ և զկերպարանն անպարագրելոյդ . ոչ
ահա Սեղբիսեդեկ յօրինակ ճշմարտիդ ահաւորութե
'ի ձիթաստանեաց լերինն , ուր յետոյ սոք մարմնացե-
լոյդ աստուծոյ զետեղեալ կացին , 'ի վերնոց անտի հը-
րեշտակաց 'ի պողոց տեղւոյն իւղեցաւ . ուստի շիրմի
սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպոսական արքայապատիւ
ճոխութեամբ 'ի քէն հանդերձեալ նստաւ , մինչև յայտ-
նեցար երևեալ լրմամբ համայն խոյութիւն աղամային
կենագործութեանդ :

2. Ալ արդ , քանզի քո են շնորհք և քեզ վայելեն գո-
հաբանութիք , օրհնաբանեալ որդի այ , դու ինքն յար-
մարեա բարենշմար տպաւորութք զաղաչանս իւղաւո-
րականս խնկապատարս զմուսալիրս պատճառ քեզ փա-
ռաց , և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութե . մատո ,
տէր Յիսուս , վիրացս աներեւութից զայս ձեթ լու-
սանիւթ , և արկ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի բզ
կաթուած օրհնութե իւղոյդ փրկութե անապակ գի-
նեաւ սիրոյդ , միութք արարչականաւ պատասպարեալ
պատանօք խնամոց . զի յիշատակարանս թարգմանօրէնս
բանիս մաղթանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ
'ի թեւս հոգւոյդ զկարդ իւր գտցէ : Վ վերայ Վաւթի
հոգի քո , բարձրեալ , յայնմ օրէ խաղայ , յորմէ օժու-

Թեամբն նուիրեցաւ . Սաւուղ յայր յայլ և ՚ի մարգա-
րէս ոմանս անտուստ իսկ գրեցաւ , յորժամ օծումն
ժամանեցաւ դադաթան նորին , արքայութին ասորես-
տանեաց օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ ՚ի կցորդութի
տանն Իսրայէլի . կոյսերս ոմանս նշանաւորս վեհս և ե-
րեւելիս ՚ի խժականաց բարբարոս ազգաց իւղս այս կեն-
սացնցուղ յօզով անձրեւեալ իբր կարթիւ որսացաւ ՚ի
յրնտանութիւն հպատակութեան մեծիդ ւնյ . բանն որ
առ Վիւրոս երկնաւորին պատուասիրուե՞ զօծեալն ձայն
նմին մեծ վարկաւ . ձայն սաղմասողին գեր քան զմար-
գարէութիւն զօծեալն անուն նախայարմարեաց , կա-
նոնախակ ընդ միջարկութիւ պատուէր աւանդեալ , մի
մերձենայք և մի մեղանչէք . առ Հեղիաս առաքելութի
անձային հրամանատրութեանն , նշանակ իմն հանելոյ ՚ի
պաշտամանէ անտի Բահաղու , զօծելութիւնն ՚ի Քու-
րեբ ազգեաց Յեուսայ և Վալայէլի : Իւղ թափեալ ա-
նուն փեսայիդ ՚ի հոգելոյ բանից իմասանոյն վերադը-
կայեալ կանխաւ իսկ գրեցաւ , ուղ զի հոգին , ւնյ յաւէտ
պատկեր և նշանակիչ , զ՚ի փոքուս զմեծդ կերպագրութի
քեւ նկարագրեալ ընդ քեզ միացուք առմամբ քո
չնորհիդ :

Է . Եւ զի ևս երկարս պատուածօրէնս բացականա-
գոյնս գծագրականս և առականս շարագրեցից առա-
ջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթողական բանաստեղծու-
թիւնս . տերդ և կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի
՚ի յօծմանէ անտի սկսար քարոզել զաւետարանն արքա-
յութեան , վկայեալ անտուստ ՚ի Յովհաննէ՝ օծեալ և
գառն ւնյ բարձող մեղաց աշխարհի : Օ ՚ի թէպէտ ընդ
օծմանն օրհնութեան հոգին էր քեզ իսկաբար լրմամբ
և անութեանն խառնութի բովանդակապէս , այլ ա-
նունն պաշտի խորհրդեամբ շնորհին հրաշափառապէս
ազգելոյ ՚ի սուրբսն , զի զստրկութի ադամեան մարմնոյն
մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատրաստ արաւ

ցեալ Վացեալ զառաժս մարդարէութենն Վսայեայ՝ դու
ինքն անութիւնդ մարդացեալ ընթերցար, հաւատա
րիմ առնել զբան ծառայից քոց, տէր . և իբրև ծանու
ցեալ եղեր օծութիւնն ՚ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի
տեառն ՚ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա փակե
ցեր ՚ի հանգիտափառն օծելութիւն զորքանութիւն երկա
քան իւրոցն յայտ արարեալ խորոցաւ սահմանն ընդար
ձակ հեռաւորութիւն մեծաւ կնքեցեր, զմերս կաթուա
ծով ինչ շնորհազարդեալ, և զքոյդ իսկութիւն ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ հաւասարութիւն թարգմանեալ : Վնա
խաճանօթ մերակերպութենն սպանծալի իմն գովեստիւ՝
օծեալն կոչմամբ ՚ի հրեշտակացդ փառատրոզաց արա
բածոց երկրի ծանուցար : Սոր մարդարէն կանխաւ գու
շակեաց զի Յորդանան, և յընտրեալն լեառն թարօ
րական հայրենի ձայնիդ եկաւորութիւնն, թէ որ սատ
մէ ՚ի մէջ մարդկան զօծեալ իւր . զոր սաղմոսին ձայն
կանխաւ սատմէ՝ հզօրիդ փառաց զայս սատիւ առ ՚ի
զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զբեղ ան՝ ան քո իւզով
ուրախութեան :

Ը. Հոգի երեսաց մերոց տէր Վրիստոս . որ է օծեալ
անունդ իսկոյն, որով զփչումն կենդանութենն ՚ի դէմս
մեր լոյս բարերարութիւն քո ազդեցեր . իմաստութիւ
ն մեմն երջանկի՝ մարդասիրութիւն խոստովանելի, ասե
լով առ ոմն, թէ եդ վկայութիւն առաջի տեառն օծե
լոյն . զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչիկս անգամ
ոչ առ ի յամենայն մտեղեաց : Արդոցն երգ իւղեփեցա
կան գինի զաստուծով ծանուցեալ զխորհուրդն ՚ի գու
վեստ հարսին սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինու
թեան հանդերձ ամենայն առաջին իւզովն . և ևս զը
մուռս և կնգրուկ մաքրութենն վարուց ամենայն փոշեաց
անուշից իւզովքն զանգեալ՝ անգստին և այսր յառա
ջաբերեաց : Վանիէլ զկենսատու մահու քո, Վրիստոս
թագաւոր երկնի, ՚ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի

այս անուանադրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զինի վաթ-
 ասն և ինն եօթներորդացն սպանցի օծեալն, և օծեալ
 առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց: Արագակիր աշտանակն
 Օսքարիայ Ադդուլայ՝ որ ՚ի Վարեքեայ իւղոյն բարե-
 բաշխ բացատրութեամբ ՚ի մատունս եօթանց առաջա-
 դրութեանց գնդիցն վառելոց՝ ՚ի ջահէ անտի զօրութի
 անեկամտաբար վիճակաւ որեալ, զ՚ի քոյդ լրութի ՚ի
 մեզ փրկութի և օծելութի գերաբնասէս նախազեկու-
 ցեր: Օ որ ըստ օրինին անատուս գուշակմամբ ՚ի խո-
 բանին որ ՚ի տաճարին՝ ամէնընդել իմն կրթութի սու-
 վորաբար մատուցեալ լինէր, սրանք բազարջընծայք և
 նաչիճք իւղովք խառնեցեալք, և զուարակք եզանց
 իւղարկեալք, և տիրական անուամբ ձայնեցեալք, և
 հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յազգակից ճարսին ՚ի
 յարին, այսր խորհրդոյ առ ձեռն տեսակք և նշանա-
 կիք յարմարականք քեզ, միածին ճնունդ օրհնաբա-
 նեալ մեծիդ ան. միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանա-
 լի՝ ինքնութի համայն էութի իսկապէս լրմամբ ամե-
 նայնիւ անպակասելի:

Թ. Ալ զի եւս իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս
 մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ,
 քաղցրութի. իմանալ քեւ զայս՝ թէ զինչ իցէ իւղն,
 եթէ ոչ զտխրութին ՚ի փայտն պարտեաց սովիմբ բը-
 ժըլկեալ, ըստ սաղմոսողին, զուարթ գործեսցես. և զինչ
 պարարտութիւնն, եթէ ոչ զկերակուրն մահու սովաւ
 մոռացուք լցեալ ՚ի սմանէ. և զինչ օծութիւնն, եթէ
 ոչ զմխրոյն թշուառ տեսութիւնն ՚ի ձեռն սորին փո-
 խարկեսցուք ՚ի պայծառութիւն յաւէթ ուրախութի,
 անուամբ քո փրկեալ յոգի զօրութեան՝ հօր անուա-
 նեսցուք. և զինչ արդեօք մարգարէին հոգեւոր ըղձա-
 կանութիւն ամենատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ, որոյ
 ծերութիւնն առակի ՚ի ձէթ պարարտութեան, և կամ
 օծանելն իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ոչ

գհին խարդախութի սղոյն սաստկութե՛ն ՚ի մահ կործան
 մանն կենադործեալ գեղովս այս կենաց՝ սրատապարեալ
 օժանդակեացես . և զի՛նչ ճրագին լուսաւորելոյ շնորհաւ
 կալութիւն , եթէ ոչ ՚ի մէջ իմն անյուսութե՛ն մեղացն
 միգի և կռատաշտութե՛ն խաւարի՝ կերպակցապէս մի
 ութեամբ ՚ի յիս Ամանուէլ . և կամ զի՛նչ մարգարէն
 անձաբանեալ ՚ի սիրտանս զուարթարարս օրհնութեան՝
 նշանակ յայտնի վայելչապէս ոմանց աւետէ , օճցին իւ
 ղով ՚ի մրոյ պարզելոյ . և կամ իմաստունն ՚ի գիմաց հար
 սինն ասէ օրհորդացն , հաստատեցէք զիս իւղով և գե
 ղեցկազարդ խնծորով յարկեալ ծածկեցէք , և ՚ի պար
 տէզ իւղենեաց տածեալ գրգեցէք , եթէ ոչ այսր ահա
 ընտրական նիւթիւ հոգւովք քո լցեալ՝ ՚ի սոյն լոյս տես
 ցուք զանիմանալիդ ՚ի մեղ բարձրութի գովեալ : Աւ
 արդ քեզ , միայն խնամակալ , սրտձառ բարի բնաւից
 եղելոյ , ձեռն համբառնամ տարածմամբ բարկացս , ե
 ըրկամանցս գործակցութք , սրտիս հեծութք , լեզուիս
 և շրթանցս ձայնարկութք . լուր ողորմութք , տէր ,
 պաղատանացս խնդրուածոց առ քեզ կարդալոյս . շնոր
 հաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութի քեզ վեր
 ընծայեմ , հզօր ահաւոր բարձրեալ անքնին , անխակ
 փառաբանամ միշտ համբուրեցեալ , սուրբ սուրբ և մի
 այն միշտ սբ , օրհնեալ հանապաղ յաւէժ անդադար
 երգածայնութք : Մնձեռեա առաւել բարերարութի
 ՚ի սպառ վրիպելոյս , տուր յոյս քաղցրութե՛ն՝ ոչ մասին
 միոյ մատուցման լուսոյ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս ,
 լայնելքեւ , բարի , զնրբութիւն ծածուկ խորհրդոյս ,
 գրգութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ Վաւթի ,
 ընկալաք անձ զողորմութի քո , և զձաձուկս գաղտնեացդ
 անտեսից՝ իմաստութք քով յայտնի արարեր : ✕

Ժ . Աւարդ մեծութի քեզ , ամենակալ առատաձեռն
 աննուաղելի , ամենափոյթ առ ՚ի գթութի , մչտայօ
 ժար ՚ի բժշկութի , զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մեր

ձաւոր գիւրադիւտ ընտանի նիւթոյս զհրաշս անձառս
բուճի սրանչելեաց ահաւորութե : Քանզի զոր երկին
ամբարձանց՝ երկրիս լայնութիւ և անդնդոց ներքնոց
խորութիւ՝ ծովուց բազմութիւ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր
լլայնն ՚ի մեծէ բերի, ՚ի փոքր գոյս տեսականեցեր զօ-
րութիւ՝ սահմաննալ ճշմարտապէս անհրապուրելի . զի
մի նորոգ իմն երեւելով յայլ էութիւ՝ առ նչս հարե-
ւանցի երեւականութիւն ինչ վարկանիցի, վերաւորել
քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց : Քանզի
որպէս մարմին քեզ հաւատտապէս, օրհնաբանեալ որդի
այ, իսկութիւ և ոչ օրինակ ՚ի յարդեանցն ցորենոց արար-
չապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայլակ կողիդ զարիւն
խաղողոյ, և արգանդ կենաց հոգեւոր ճննդեանն զա-
ռատութիւ ջուրց յորովութե, նոյնպէս և զհոգի անմա-
հիդ փշման՝ սովաւ և ՚ի սոյն արդիւնատրեցեր . երկունք
կենաց՝ որոյ կերպարան յառաջ եկելոյն և ոչ հեթանո-
սութիւ է փոխարկութի, որպէս ոչ տեառնագրութե
խաչական փայտի ինչ երկրորդութի, նստելոցս յերկրի
խաւարի ըստ նմանութե քո, տէր, ծագեցեր : Քանզի
յայս կերպարան շնորհի զանպակաս լուծի անհասիդ
յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր, զի մի տնանկն կա-
րօտասցի և մի ընչեղն բարձրամտեցէ, ըստ օղոյ հա-
ւասար բաշխման և լուսոյ արեգական տարածման և
ջրական վտակաց զեղման . զի հաւատարապէս բաշխիւր
երկրածնաց մանանային զուգամանութի՝ փոքունցն
առաւել քան մեծամեծացն :

ԺԱ. Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութի խորին խորհրդոյ
և ՚ի բնուստ անտուստ հրաշապէս ունի զթարգմանու-
թիւն . որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շութափութիւ անհաս-
տատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենգողաբար զընա-
կութիւն ինքեան լքանէ . քանզի ոչ վերջնականօք ա-
ձառովք հերքի, և ոչ յընդդիմակցէ ումբէ ողողեալ
արտաքս ելանէ : Ասան զի որպէս սգատահումն գունոյ

յեռութիւն մարմնոյ անխօփօխ իմն և անհրաժեշտ, որ
 գործին գոյացուցանէ և ոչ գործին ապականէ, այսօր
 սեաւ իմն յարմարութիւն իւրոյս զօրութիւն անգտօին ՚ի
 յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ունողի միասնական
 զուգութեամբ ընդ մեզ խիկ կցորդեցեր, աէր Յիսուս
 Քրիստոս, ընդ իրին գոյի և զօրինակն լծակցելով,
 քանզի զանխմանալին տեսութեւն աչաց և մտաց ըզձից
 ՚ի գէմս բերեալ կերպաւորեցեր, ՚ի ստղոց երկրի ճըն-
 շեալ մզելով զարմանալեօք հրաշագործութիւն մատակա-
 ըարիլ մեզ սրատրաստեցեր: Մանաւանդ զի ոչ յղավից
 խառնից ՚ի մի եկեղոց խմբակցութեւն զանազան ծաղկանց,
 ըստ հնոյն և ստուերին բազմաբուրեան այլայլութեւն,
 զայս իւր օծութեւն հրամանատրեցեր, այլ իբր զօրինակ
 փոխեալ զայն առ այս՝ զու ինքն խառնեցար ՚ի սոյն
 մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ: Ար թէպէտ անձառ են
 համեղութիւնք քումդ անուշութեան, և ընդ օրինակոց
 իրիք ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հոյ-
 տաց և նարդոս ընտիր և եղեգնախուռնի խառնեալ հա-
 լուէիւ, յարմարութիւն հոտոյ քրքմոյ՝ փթթեալ որկու-
 ղոյ և աղնիւ գինւոյ, ոչ սոսկ քան թէ իւրոյ միութիւն
 սրատշաճապէս օրինակեցար փառաւորեալ անունդ ան-
 քրնին, որ զամենայն ընուս, և յիրի իմեքէ ամենեւին
 ոչ կարօտանաս: Աւտօի ոչ շփոթելովք ՚ի հակառակաց
 բռնադատութեց բաժանեալ կամաց մեկին առակի,
 այլ ՚ի սիրոյ հաւանութենէ ամապէս ՚ի մէնջ սրարթիս,
 վասն մեր ըստ մեզ առ ամ վայելչական նմանութիւն օ-
 րինակեցեալ. առ որս լոյս բարի և հուր ջեռուցիլ,
 տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անգթական սառ-
 նացրտութեան այս զանգուած նիւթոյ կաթուածոյ ձի-
 թոյ մաքուր մտաց տեսեալ իմանի, որով յիրաւի սո-
 վաւ ՚ի յսծ է միանալի: Ինչ Սողոմոնի օճեկոյ որդե-
 դրեցելոյ ան երգեմ բերանով հարսինն երկնաւոր փե-
 սայիդ բարեբան գոհաբանութիւն, համբուրեալ ՚ի յիւ

ձքս մտաց զհոտ իւզոց քոց քան զամ խուճկս, և իբր
 դրանս կենաց յաւիտենականաց ունողի, ըստ հոգեւելց
 քանի իմաստնոյն և անարան աւետարանչին, զհետ քո
 ՚ի հոտ իւզոց քոց ընթացուք լուացեալ զերեսս ջուրքք
 կենաց, որ ՚ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օ-
 ծեալ զգլուխս անաստական իւզովդ երկնայնով յանդի-
 ման եղէց քեզ ուրախութեամբ, զուարթապէս և ոչ
 տխրաբար:

ԺԲ. Այս իւզ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ
 օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից դա-
 դաթան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տէրունա-
 կան կենսատու խաչիւղ տեսանագրեացի: Այն իւզ
 զարմանահրաշ օրհնութեան լուսոյ զհրեայն և զխուճն՝
 զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զերլենացին՝
 զգուճն դժնէաբար և զարհօրատեսակ շանագլուխն
 սոսկալիթիար, զտէրն ազատ և զսորուկն ծանայա-
 ծին՝ քրիստոսեան արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հո-
 գւոյդ սբյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որ-
 դի հաստատէ: Մազմօրինակ են սովաւ արուեստից
 տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրու-
 թեանն: Քանցի իբր անօթ փայտեղէն մինչեւ օծեալ
 իցէ՝ դիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի,
 նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սովաւ՝ հեշտեաւ խորտա-
 կի, և մեկուսի եղեալ առ ՚ի քէն՝ ոչ լուսաւորի: Մատն
 սաքո, Յն, որով զհրաշալիսն զարմանագրես, քանցի
 իբր անգծելի կազմութիւն կարծր պահպանակաւ՝ ամե-
 նապատրաստն շրջարկութիւն պաշտպանեալ ծածկէ յա-
 լողունակ խրթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրութիւն
 թաթաւեալն ՚ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ տխրա-
 տեսակ երկնիւ այլայլի: Աս զի և թափանցանց իմն
 խառնութիւն հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս գո-
 յութեան մտեալ անցանէ. զի թէ անէճք սաղմոսողին
 ձիթոյ առակաւ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշխի

որչափ ևս հողիդ սոյն ճարպով լուսոյ զաներեւոյթ ներքնոյն տեսաիս կեննագործեալ ողջացուցանէ, ազգումն տուեալ ՚ի խորոց անտի շնչման հագագին՝ մինչեւ ՚ի սպառուած ծայրիցն եղերաց զբնաւն ընկղմէ զյիշատակ մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդանական զօրութիւն քո միշտ ահաւոր, տէր Յիսուս Վրիստոս, ՚ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ :

ԺԳ. Ըստ օծումն բարետեսիլ և առ բռնամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս իբր զօրաւոր հնարից կերպարան ճգնաւորական անըմբռնելի ձեռաց ներհակին օրինօք սրաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ահարկու : Քանզի յօրնասպաճոյճ սլճնութիւն բանին Աղէկիէլի առ ի մանալին Փարաւօն, հենդնաւոր առաիկաբութիւն ողբականօք շարայարմարեալ, յորժամ եղեր, ասէ, և հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցան : Օրհնաբանեալ ահաւորութիւն ամենալայր ձեռընկալութե՛, որ միշտ անձառ ես բանից և գերազանցեալ քննութեց, որ աւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ իբր նորածին օծեալ ՚ի քաղաքի Վաւթի, և ՚ի քահանայապետին հարցմանէ, դու ես օծեալն որդի օրհնելոյն, և յերանաւորն դաւանութե՛ Պետրոսի օծեալ միայն որդի այ կենդանւոյ, և յասահաւատ քննողացն, եթէ դու ես օծեալն, ասեն, ասա մեզ համարձակ. և ՚ի կանոնականացն քոց հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր անի. և շերովդ գէս յառաջ քան զսոյն զօծեալդ անուն յայտնապէս հարցեալ. և զիսորդ գրեն, դու իսկ ասացեր, զօծեալն այ զտէրն Վաւթի զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւորդի : Քանզի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգմանեցեալ, որ ՚ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից նախասպատուութե՛ :

ԺԵ. Ընթան ունի ահաւորութիւն միանգամայն և սրբութի իւղաւորական խնկաւորութի սոսկալի անունս

օծութէ, մինչ զի ուր ոչ է համարձակել ուրուք յերկ-
րայնոցս ան անուանիլ՝ այլ անձային, նոյնպէս ոչ բերէ
մարմին զՔրիստոսդ անուան անձին համարել, այլ բզ
քրիստոնեայն. անտանելի նախնւոյն մեծութե մկրտչին՝
Ըսրբ զհոգին հրաւիրողին. քանզի չեմ ես, ասէ, օծեալն,
այլ առարեալ առաջի նորա: Սովաւ շրջէին, որպէս բանն
ազգէ աւետարանչին Սարկոսի, առարեւականացն լծակ
ցութիւնք, իբր ազգակից հարազատ ձեռինդ անձայն
վարեցեալք. քանզի իւզով օծանէին և առանց մարդ-
կային հնարից անուամբ քո բժշկէին: Վասն զի որպէս
խաւար ՚ի լուսոյ և ցաւ յառողջութէ, գիշեր ՚ի տուրն
ջնէ և մահ ՚ի կենաց, այսպէս և ՚ի սոյն իրէ տիրա-
պարգեւէ ան չարին երևոյթք մերժին խափանին և բը-
նաւին ամբողջին: Քանզի որպէս ճանճք զազիրք և փոքր
զեռունք սարդից և ունկնամտից իբր ՚ի գեղոց մահու
յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութք
չնորհի օրհնութե սոյն իւզ զօրացեալ և զայսս վանէ
և զմուրհակս չարեաց ջրէ և զվճիռ մահու պատառէ:
Ոչ է աւազան կատարեալ առանց օծման օծանդակուէ:
Եթէ աւազակացն մահու խոցման զմարդն առաջին,
այս գեղ փրկութե մատուցեալ տուաւ, եթէ անձարակ
վերացն Յակոբայ և Նսրայելի, սոյն իր պատուական յի-
շատակեցաւ. այս իւզոյ փափաքեալ Վաւիթ իբր ձի-
թենի պտղալից ՚ի տանն ան յուսով յարակայի, լքեալ
զթլիստութին՝ անդստին զմկրտուէս շնորհ գուշակէ:
Եւ զի է ինձ զայսմանէ ճառել, և համայնին կարծել
հասանել, որ և ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութք ինչ
բանի զսոյն խորհուրդ ՚ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նը-
չանակել, թողում ասել թէ յիսկութենէ:

ԺԵ. Փառք քեզ միշտ և յամի, անմահ թագաւոր, ՚ի
յայժմու երգեցեալ օրհնաբանութեւ, զոր արարեր և
կատարեցեր առ իս, բարեխնամ գթած և երկայնամիտ,
հարուստ և առատ ամենայաղթող, անդստին ՚ի հարցն

գծագրելով զօրինակն՝ մինչև ՚ի լրումն ամեր դիակունն
 ճշմարտապէս : Իսկ լոյս իսկ բնութիւն և արեգակն մըշ-
 տապայծառ , և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր ,
 որով զարարածս ամ երկրի ճատագայթիւք երջանիկ շը-
 նորհի նոցին լցուցեր : Ինկարար զիւզն անուշութեան
 յումեմնէ ՚ի յոտս՝ յօրինակ ընդունելուէ մտղթանաց
 առ քեզ , և ՚ի միւսմէ պոռնկէ ՚ի գլուխ՝ նշանակ սի-
 բոյ գթութեզ առ մեզ . մշտափափաք բաղձանօք ան-
 սահմանելից ՚ի սոյն հոտոտեալ , մինչ զի ուխտիւ ան-
 փոխադրելեալ օրէնս յարակոյս օրհնաբանելիս՝ քոյի-
 նահրաման պատուէրս կենաց ընդ համօրէն աշխարհ
 քարողել զսակաւածեռն իւզոյն յարգաւորութի , զար-
 մանս հրաշից լողացն առ ապառնեացն յուսադրութի :
 Իսկ օծուի ունիք զարբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքե-
 լութեց , մեկնեալ զխորհուրդն որ ՚ի մեզ զեղեալ յա-
 ռաւելուէ կենդանարարից անպակաս բովանդակուէ :
 Ուստի յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանգունատիպ առ
 ՚ի մասնաւորն նմանութի լուսոյզ և հոգւոյզ սբջ՝ այս
 կաթուած օրհնութեան ՚ի վերնոյզ բարեբաստութեց
 անսպառաքար սրսկեցեալ ՚ի մեզ , և ասի լոյս , իբր
 զնախաթիւ գոլ ստեղծուածոց և արարչութեզ պատ-
 կերակից , որով զխաւար մթուէ մեղաց հարածես . իսկ
 հուր , զի յամենայն տարր արարածոց հաւասարապէս
 ունի զուգութի ըստ էականին կշիռ բաշխութե , ծա-
 ծուկ և յայանի , լուեալ և ծանուցեալ . և եթէ ոչ ընդ-
 հարցի ՚ի հակառակէն , ոչ յինքնասաստ յօժարմութե
 բաղձայ բորբոքիլ : Իարձեալ և օծումն , զի արքայս-
 բար որդեգրեալ ընդ քեզ ՚ի ժառանգութի հօրդ մա-
 տուսցես . ողորմութեզ ազգակցաւ նկարեալ ՚ի մեզ
 անեղձանելի՝ ՚ի հանդերձեալ փառսն փայլեսցուք . գար-
 ձեալ և հոգի , զի մարբեալ զարկածս խաբէութեն՝ որ ՚ի
 բանսարկուին ներդործուէ , նորոգ փոփոխմամբ հոգւով
 և ճշմարտութե հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք , բեւե-

եալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք , ամենապարզե :

ժ. Զ. Մհա արդարեւ յաւէտ խեղապէս իւզս այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսուի : Վասն որոյ և Պօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ ՚ի ճառ գոհաբաւ նութէն՝ ասելով յայտնի , որ օձ զմեզ ձեօք հանդերձ ՚ի Քրիստոս Յիսուս՝ ան է , որ և կնքեաց զմեզ և ետ զառհաւատչեաց հոգւոյն ՚ի սիրոս մեր . և դարձեալ , մի , ասէ , արամեցուցանէք զհոգին սուրբ այ , որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութի : Պատկառելի և անխանելի օծութեանս յորջորջութի իբր ՚ի նորումս յաւէտ քան ՚ի հնումս , քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին ըզտիրական անօրինականացդ սկզբնաւ որ կրիցդ խորհուրդ՝ ճշմարտաբար վերասահմանէ , ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեսան և վասն օծելոյ նորա : Վարդարեւութի մեծ տպաւորեալ զանարբելի արեանդ պարտիս հրէախումբ չար մողեզնութէն՝ որ ՚ի տէրդ յանդգնութիւն , ով է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տեսան և քաւեցի . քանզի թէ և յազգայնոյն սպանաւ Սաւուղ , այլ ոչ ՚ի սպառ մերժեցան յամօթ և ՚ի նախատինս աղգաց օտարաց , մինչև արեանդ այ հազորդեալ գտան : Վրաւական մեծ յիշատակի ապաղայիցն ժառանգութի աղօթանուէր աղերսարկուի ասել սաղմոսիւն , վասն Վաւթի սիրելոյ քոյ մի դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումս . և դարձեալ , նայեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ , և արա սղորմութիւն ընդ օծելոյ քոյ :

ժ. Ե. Չեռին քո , Քրիստոս , երկրպագեալ պարգեւաւ արութի այս հիւթ լուսակիր . քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութի յարբայութեն ճոխուէ ասէ մարդարէն ՚ի դիմաց քոյ , տէր , քան թէ գտի զՎաւթի ճառայ իմ և իւղով սրբով իմով օծի զնա : Աւստի կիրթ իմն յիշատակաւ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութի , տէր Յիսուս Քրիստոս , ճանկոյսք զքեզ անփոփոխ մշտնջենաւորութի , թէ դու ես ամենայն՝ և յամենայնի միայն թագաւոր

Թագաւորութեց, և ճշմարիտ օճեալ իւղեւոց, փառաբանեալ երկրպագութիւն երէկ և այսօր: Քանզի զոր օրինակ պատրոյդ Թացեալ 'ի ճարպում ոչ երևեցուցանել ինչ նշոյլ՝ մինչև հուրք լուցեալ վառիցի, սոյնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ 'ի հանդերձեալսն ջահաւորի: Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևութի, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարութեամբ՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ:

ԺԸ. Արդ այսոցիկ պատճառ վերագոյն մասանց կեցուցչաց անձականաց արարչութեանդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է գրիլ Քրիստոսեան, և ոչ նազովութիւն անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանունն այն Հակոբայ, այս հիւթա կանուութիւն օրհնութիւն ձիթոյս, յորում սուրբ Արքայ գութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց, շուք մերոց դիմաց, նկարագրութիւն երեսաց, բարեձեւութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչաց, տեառնագրութիւն բբաց, վայելչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, պահպանարան շրթանց, հանդերձիչ կրօնից, յարմարիչ վարուց, շողկապ հաւարմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դիմեցմանց, խախանիչ յուրութից, քակտիչ հմայեկաց, նահանջիչ ձեռնածուաց, խոյտառակիչ կախարդաց, գտիչ աղանդից, բռնախոյտեան դիւաց, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կնքեցեւոց, տենչանք երախայից, անդնին արտաքնոց, հիացումն հեթանոսաց, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ գաղանեաց, յարգանք յերանոց, փառք ստրկաց, պճնումն կանանց, անեցումն տղայոց, հրճուանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մարբոց, պսակ թագաւորաց, ճոխութիւն արքայից, յառաջագրութիւն կայսերաց: Քանզի զոր օրինակ աման ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոյն մեծագնութեան, սոյնպէս բարձրութիւն շնորհին 'ի մեզ սուլաւ ծածկեցեալ յա-

նունքս, ան տեր Յիսուս Քրիստոս, վայելչական իմն տեսական ծանուցեալ նշանակի : Իսկ անունն իսկոյն անդասին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից աբանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անտի սկսեալ, 'ի դէմն անելով զիբին կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր :

Սակս սրբաշուս իւզոյն Միւռնի :

ԺԹ . Քանզի միւռննս այս օրհնաբանեալ, զոր մարգարէն կանխաւ լոյս աչաց գրեթէ զսոյն աղերսեալ խընդրէր, ըստ քերթուածեանն բառի որ ըստ խորուածեանն Հովերոնի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր . այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութի զօրապէս, և կաշուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծակա նութի առ աւազանին լուսաւորութի . և իբրև զդեղ մածուցիչ կածին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զցնդեալս իմ վայրագութի, և զաղբերց հեղեղեալ մշտահոսութի : Իսկ մառնամուտ՝ որ և այս միւռնն, ըստ այլում բառի ցուցանի . այս ինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ կամ անտեսական . որ և սոյն կոչումն դիմառութե չէ օտարացեղ . քանզի արդարև յիրէ անտի անունն նշանակի . վասն զի անքնին է այս խորութի յաւէտ քան զամենայն սրբութի սբց : Օ՛ի ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութք զսիրան հաստատէ, սյլ նորոգ իմն յարմարութք 'ի մաւսունս ազդողականայն տնօրինապէս տեսանագրի . սա կայն անհասութքն վերնականաւ և զանունն ունի անքնին : Քանզի որպէս ան իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութքն յեղանակաւ իմն անբաւութե 'ի խաւար անքնին ծածկեալ իմանի, փաղեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութեց մերոց իմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ 'ի լեզուաց ոմանց ճարտարաց 'ի ճահ ձեմուեց դրականապէս անուանագրութե

մնայլ առձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութեան զիսին գիտելոյ: Իսկ զերկաքանչիւքս անձականացն ան դրստին յինքեան հարստաբար տիրապէս ունի. քանզի ՚ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ կրկին մեծանայ իւզս այս նուիրեալ ամենաբուրեան այնիւ կրն դրրկաւ. վասն զի ան մեր հուր ծախիչ է ըստ Սով սէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Լսացի ճշմարտապէս զոյն ակնարկէ, եղիցի, ասէ, լոյսն Խորայէլի ՚ի հուր:

Ի. Իարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս առ ՚ի նոյն պատկեր յայտնութեան իրի. վասն զի ոչ մտա նամ զիմն նողկութիւն՝ որ ՚ի գթութէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերստին գովեստիւ օրհնել. քանզի Սեբայ, որ է դառնութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութեան ազգակա նութիւն: Քանզի այսու օժմամբ հոգեւորականաւ խըզեալ կամ հատեալ ՚ի սնտոխասէր մահակերպարան տաղակազազրական հեշտութեանց հակառակողին, որ օգտխոնաւ մեղկութիւն զքնարս ձայնատրական և կամ զարկուած վերածածկութիւն մղնարհեստ ուժգնաբար բառ խրոխտահնչական կազմուածոյ թմբկիս գործակա նութեան ջրացիր իմն գիջութիւն անխցելուչ թուլա դաշնակեալ ՚ի ստորեւ կորստեան քարչէ զօրինակ մերս գոյութեան, կապիմք յուսով վերստին դարձեալ ընդ անձառ խորհրդոյ խաչի քս, Քրիստոս, մկրտեալք ՚ի մահ կենդանւոյդ՝ անխախձան կենացդ սովաւ հաղորդիմք, ՚ի բեզ իսկ ան համայնիւ խրախուսեալ ՚ի սպառ ամենեւին անհատուածելի:

ԻԱ. Ըստ իւզ զգրօշեայն քառակուսեան յանուն քո, Յիսուս, նշանի բարձրելոյդ հաւասար հաստէ. շնորհ բնձեռեալ զուգտիառ և նմանատիպ արեան կեցուց չիդ նոյն անխանելի փառօք պատկեալ մեծացուցանէ:

Փայտ անուանի իւզոյ օրհնութեան , ըստ մարդարէին կանխաձայնութե՛ , զի հասարակաց կաղմեցեալ բուսոց անտառաց զօրսպէս ուղղեալ՝ ՚ի խակութե՛ չարին արկածից և օտար կարծեաց ՚ի ստեղծողդ վերաբերեալ առ նոյն նիւթս կենաց հասուն ներդործէ : Օ ՚ի և որ ՚ի մեզ մտիցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութե՛ ՚ի խոհական իմն համեստութի՛ . քեւ աեառնագրեցեալ առ ՚ի յըջակերտ օթեման հոգւոյդ՝ անաղղելի պատրանաց չարին խաւարահողմ խարդախողին , այսու լուսով զսպեալ ամփոփիմք ՚ի նուագ գոհութե՛ երեկորեան պաշտաման ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վառման շնորհիդ որ ՚ի մեզ . ՚ի սոյն յիշատակ փրկութե՛ բարեացն սովաւ անկեցեալ ծագի , և ծաղկաւէտ եղեալ սրողածնի , ՚ի սպաս ընթրեացն պատրաստութե՛ յեանում գիշերի ՚ի մեծիդ գալստեան . ահա զայս լոյս ճրագի համարեալ ՚ի կիր արկանեմք :

ԻԲ . Դարձեալ ըստ գծագրացն գումարութե՛ քսան և չորիցն շարագրութե՛ որ յալփափետաց անտի վերաթուի մինչև ՚ի քսաներորդ երկրորդն կարգի , յորում զայս խորհուրդ խորութե՛ անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի սրոց հազարդին ջամբել պատրաստեմք աամենակազմ յարմարութի . քանզի յութաներորդէ անտի գրոյ ՚ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ստուգաբանորէն քննութի ընդ ձիթոյն անուան նիւթ ճմարտագրի . որ է կերպարան արդեան խմորոյ յինքն բերողի զզանգուածն զօրեղապէս . որ ոչ սակաւն ՚ի յոլովէն պարագայի , քան թէ ՚ի նոյն իրն դարձուցեալ , ըստ աւետարանական առակին , զամենայն առ ինքն վերաբերեալ աձեցուն առնէ :

ԻԳ : Սոյն իւզ հեղութե՛ միշտ համբարձման և խոնարհութե՛ օրինակ և նմանութի՛ , առ ոմն կակուղ սպաստաւ մատուցեալ ջամբի , հարթակշիռ և բարեյար

մտք բանի կերպարան . իսկ համայնիցս լուծականաց հո-
տանուտ և ստորածորելի նիւթից գերափառ վերաշրջա-
կան հրաշափառ խորհրդոց սրտակեր . քանզի և յաման
ինչ մտթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ
Թացութէ մեղկէ , այլ 'ի սահման սրտաշաճին սահէ :
Այսպէս ընկալեալ գրոյցոցդ բարեաց անհաւատար և
ուաւելութի , որդի ւնց կենդանւոյ , զսրբանուէր այս օ-
ճելութի 'ի ճակատ դիմացս արեամբ քո գրեմբ , և 'ի
բնութի շնչոյս հոգւով քո տպաւորեմբ , հաւատացեալ
խորհրդով մտացս , եթէ յաւէտ յայտնեցի նորոգ փայ-
լեցեալ բազմաձաձանչ ծայրարձակութի 'ի տարածումն
յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակուէ՛ սրտուդ իւ-
ղոյ ընծայեալ զլոյս 'ի փառս աստուծոցն հանդերձե-
լոցն : Այս ճարպ հոգեւոր երջանիկ և վերնանշող 'ի
դէմս երեսաց իմս սրտակերի՛ քու մգ նշանաւ ջահաւո-
րեցի :

ԻԴ . Այլ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ
զօրութիւն արագ սլացմամբ 'ի Թեւոս Թեթեւոս մտաց
սրայմանի , անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից անհուն
հետեւման անհետ փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ 'ի
սպառ որոշեալ , փակեցաւ յինէն , ոչ օրինակեցաւ կցոր-
դաւ , ոչ նմանեցաւ զուգամասնութի , ոչ սահմանե-
ցաւ ձեւակերպութի , ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով .
այլ ահա ընդ անձեան խաչիդ նշանի հաւատարութի և
բեան կեցուցչիդ հոգիսպէս գերազանցեցաւ : Այլ սրդ-
ջրհնէս զմեղ , տէր , սովաւ և 'ի սոյն . և ս և անունդ
քո անաւոր , լուսաւոր , երկնաւոր և զարմանաւոր , 'ի
դովեստ փառաց անձառից մարբակրօնից բուրլառաւ
խնկեալ , սուրբ , սուրբ , անքնին , անպատում , բարձ-
րեալ , սղորմած , վերերգեալ , ճշմարիտ , բարերար և
սուրբ , արա սովաւ փրկութի , տուր և բաւութիւն ,
սպարդեւեա բժշկութի , հանդերձաւորեա շնորհ , և
ուստաձեւնեա երանութի : Եօծումն այս ձիթոյ երկ-

նանձրեւ լուսոյ անարատ դասոյց . յիւզեալս այս թե-
զան բանաւորական մի մտցէ և մի գրաւեցցէ տխրա-
կանու թիւն աղտոյ մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս
կերպարան : Աղիցի սոյն ինքն որոյ մատչին օծանիլ սու-
վաւ հարսնապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն սք-
վայելու թիւ՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ : Աղիցի
հուրս այս լուսափառ և անձաձիր՝ մերձեցելոցն ՚ի սոյն
ընտրու թիւն՝ մուխ կրկնեաւց և բարեփափաք ջերմու-
թեան այլ յօրինուածոյ , որով ամենայնիւ ամենապատ-
րաստ պնդու թիւ՝ ՚ի կարծրականու մղ անասան վիմիդ
յարակայեցեալ միշտ արձանացոյց ՚ի քեզ հաստատեալ
աներկմտելի : Ա իցի նշանակ վերնամրցանակ այսր պար-
գեւի սովաւ վառելոցն , ոչ ողողիլ ջուրք , ոչ այրիլ
հուրք , ոչ ցրտանալ ՚ի սառնու թէ , ոչ վնասակար հող-
մով շիջանիլ , ոչ աղտեղիլ յուրուական ինչ սղծու թէ ,
ոչ զպահեալն՝ չարին մատնել , և ոչ ՚ի ստորեւ ելիցն
զմթերս գանձուն կենաց յիմարաբար արտաքս հանել .
ոչ անպատասպար մնալ ՚ի թեւոց քոյ օգնականու թէ , և
ոչ գէացեալն ՚ի մեզ օծու թիւ անմաքրապէս ՚ի բաց մեր-
կանալ : Այլ եղիցուք քեւ ՚ի սոյն հրացեալ , սովիմք
պարարեալ , սովաւ լուսաւորեալ , այսու արդարացեալ
ազատացեալ պսակեալ և թաղաւորեալ : Այլ քեզ միայ-
նոյ միայն օջիւղոյ յամենեցունց օրհնու թիւնք երգոց ,
պէլուք լեզուաց , հնչմունք ձայնից , յաղթականու թիւք
գովեատից , բարեբաստու թիւք շրթանց , սրբաբանու թիւք
սաղմոսաց , ընդ հօր և հողւոյդ սրբոյ յախտեանս յա-
ւիտենից . ամէն :

ա թ

Այն իմ ձեռնարկու թիւն ՚ի սրբու թիւն , և այս արձանագրու թիւն
՚ի սրբու թեանցն սրբու թիւն :

ԲՆՆ ԳԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ԵՍԻԵԼՈՒԱԾ ԿԳԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍՊՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԶԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍԲՏԻՑ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԱՍՏՈՒԱԾ յաւիտենական, բարերար և ամենա
կալ, սանդճիչ լուսոյ և յօրինիչ գիշերոյ, կեանք ՚ի մա-
հու և լոյս ՚ի խաւարի, յոյս ակնուհողաց և երկայնատու-
թիւն տարակուսելոյ, որ ամենարուեստ իմաստութիւն
քո դարձուցանես յայգ զստուերս մահու, աննուազ ծա-
գումն և անմուտ արեգակն, քանզի ոչ զօրէ ծածկել
զփառս տէրութեան քո խաւար գիշերոյ, որում կրկնի
ծունր երկրպագութեան ամ եղելոյ երկնաւորաց և
երկրաւորաց և սանդարամետականաց, որ լես զհեծու-
թիւն կապելոյ և հայիս յաղօթս խոնարհաց և բնդու-
նիս զխնդրուածս նոցա, աստուած իմ և թագաւոր իմ,
կեանք իմ և ապաւէն իմ, յոյս իմ և վստահութիւն իմ,
Յիսուս Քրիստոս ամոգ ամի, սուրբդ հանգուցեալ ՚ի
հոգիս սրբոյ, մխիթարութիւն վշտոյ և քաւարան մե-
ղուցելոյ, որ գիտես զամ յառաջ քան զլինել նոցա, ա-
ռաքեա զպահպանողական զօրութիւն աջոյ քո և փրկեա
զիս յերկիւղէ գիշերի և ՚ի դիւէ չարէ: Այ՛ զի զվշա-
տակ ստակալի և սուրբ քո անուանդ միշտ համբուրեալ
չթամբք հոգւոյ քո ձեռն շնչոյ, կեցից պահպանեալ
բնդ այնոսիկ՝ որ կարդան դքեղ ՚ի բոլոր սրտէ:

Բ. Այլ ՚ի դրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ամային ա-
րեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և ՚ի նոյն շնորհ որդէգ-
րութեան զմեզ մկրտեցեր, և ՚ի փառս պատկերի քո՛նը-
կարեալ յօրինեցեր, այսու պարգեւօք ամականօք ամա-

կայի տատանայ, քակտեցին մեքենայքն, բարձցին ու
բողայթքն, սարտեցին մարտուցեալքն, սակասեցին
զէնքն սայրասուքք, մերժեցի մէզն, փարասեցի խա-
ւարն, մեկնեցի մասախուզն: Քաղուկ քո հովանացի,
և աջ քո կնքեցէ. վասն զի գթած ես և ողորմած, և
անուն քո կոչեցեալ է ՚ի վերայ ծառայից քոց: Աւքեղ
ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յա-
ւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԲԱՆ ԱԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԻՆ ՀՄՈՂԻ
ԱՌ ԿՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ
ԽՕՍԳ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԵԳԱԿՆ արդար, ճառագայթ օրհնեալ, լու-
սոց կերպարան, փափաք անձկուէ, բարձրեալ անքնին,
զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութի, յուսոյ տեսուի,
դուլեալ երկնաւոր, թագաւոր փառաց, Քրիստոս ա-
րարիչ, խոստովանեալ կեանք: Աւ արդ զթերութիւն
վրիպանաց բազմասխալ ձայնի եղկելոյս ամենազօրդ բա-
նիւ լցեալ մատուցեսս յաղերս հաճութե հօր քում
բարձրելոյ: Ար վասն իմ ՚ի փորձ եկիր անիծից, կեր-
պարանեալ զիմ նմանութի, ամենեկն կենաց օրհնուի,
վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից: Սի
թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ, ան և տերդ բու-
լորեցուն, որչափ հաճեցիս առաւել և այժմ վտան-
դաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ սարտաւորիս միշտ ա-
զօթելով աղգակցաւ մարմնոյդ առելոյ ՚ի մէնջ՝ առ հա-
մապատիւդ քո հայր:

Բ . Այլ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ ՚ի հաճութի կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վտանգք մեղուցել դատապարտելոյս , թողցին պարտիքն , սպաքինեցի ամօթն , մտասցին պատկառանքն , բարեգործեցին դատակնիքն , սատակեցին որդունքն , վերացի լայն , հանդարտեցէ կրճումն ատամանցն , սպառեսցին ողբքն , հատցին արտասուքն , մերժեցի սուգն , հալածեցի խաւարն , վտանեցի հուրն սասակութե՛ն , հերքեցին տանջանարանքն բազմօրինակք :

Գ . Այլեցեն գթութիք կամողիդ և պարգևողիդ կենաց ամենից , ծագեցի լոյսդ , արագեցէ փրկութիդ , հասցէ օգնութիդ , ժամանեցէ այցելութիդ , կանխեցէ ցօղդ ողորմութե՛ն , յառաջեցէ արբուցէ զանդաստանս պասքեալ՝ անկեալ ոսկերացս թշուառութի ՚ի վիհն մահու . ծագկեցուցէ պողպաքերեցէ բաժակրդ երկնաւոր արեան կենարարիդ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ , որ անձախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց : Օ ի սմենայնիւ մահացեալ հոգիս մարմնովս մեղաց՝ շնորհօքքո , գթած , ՚ի քեզ զօրացեալ քեւ նորագեցայց , զատեալ ՚ի մեղաց անմահ կենդանութի ՚ի յարութեանն արգարոց , հօքքում օրհնեցեալ : Ընդ որում քեզ փառք , և հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն վայելչալ կան գոհութեամբ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ՎԼԻՆՆ

ԻՍ Հողովման ընթացից ամանակաց յառաջ շարժու-
 թեան, որ ըստ լրասպասարն նշուլագեղն արփիաճա-
 ճանչ լուսակիրն օրակշիռն մղտափարատն ակնապարար
 ականն արեւու՝ ստեղծականն արուսեկի, որ համբարե-
 հողովէ կուտէ ամաց յողովութի ՚ի չափս դարուց շքն
 չասպառ և կենդանանորոգ առուղեկան յաւիտենիս,
 ՚ի յաւարտումն կատարման իններեակ յոբելինին, ՚ի լու-
 կիզն սոսակելոյ մտի տասնեկին յաբեթական տոհմիս
 տումարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զինի գալըս
 տեան ՚ի կայս և ՚ի կոյս կողմանց հիւսիւսոյ գիմաց ա-
 բեւելոց՝ յաղթող և մեծ կայսերն Հոռոմոց Վասիլ, յոր-
 ժամ ընդարձակ և մակագաւիթ կանոնաւ սփիռ տա-
 բածէր՝ լիսասհման և անխտրոց ՚ի ստուարակարկատ
 կոթողս կարծր արձանաց՝ ՚ի ձգումն ձեռին և յանխղե-
 լի լարս պարանաց երկարագունից՝ անթարթափ ՚ինոյն
 վերասլացեալ ՚ի յաջ և յահեակ՝ սեպհականել յաւե-
 լուլբաժինս մասանց վիճակաց խմբից աշխարհաց ՚ի
 ծոց իւր, արդ ՚ի յայնմ անդորրութե միջոցի, յորում
 եզերեալ ընդոտնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստացեալ
 հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուտեցի, արձանա-
 ցի, դիզի, բարդեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատե-
 լով ՚ի հրաշակերտութի միագոյ իրի զբազմաստեղնեան
 դրուագս դրութե այսմ սոփերի արգասաւորի, ես Վը-
 բիգոր կրօնաւոր քահանայ, յետին բանահիւսաց և
 կրտսեր վարժապետաց, գործակցութե եղբօր իմոյ ընա-
 բելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Վարեկայ մեծափառ և
 բարձրասպատիւ ուխտի վանականի, որք իբրեւ զմի մար-
 մին բանական ՚ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դի-
 մաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլ և մի-
 աշունչք միակրօնք համասպատիւք զուգահաւանք, ՚ի
 քառից աչաց առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք

Արդ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յորնօրէն և ասորժամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մաղթանս ուղիզս և 'ի պատկանաւոր խնդրուածս , սեւըն սիրով 'ի միաս բարիս . որով և դուք եղիջէք դրեալ 'ի մատենս կենաց վերին գպրութեանն :

ՅԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐՈՒՅ ՀՈԳԵԿԻՐ ՀՌԵՏՈՐԻ

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

ԱՄԵՆԱՓԱՅԼ նշողիւք ճառագայթից շնորհաց հոգւոյն աստուծոյ՝ լուսապատար պայծառագարդեալ՝ հրեշտակն 'ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յանձեւացեաց դաւառէ վասպուրական աշխարհին . որդի տեառն Խոսրովու անձեւացեաց եպիսկոպոսի . 'ի ժամանակս կայսերութեան յունաց Վասլի և Կոստանդեաց . յաւուրս Անեքարի մայ հայոց արքայի . և 'ի հայրապետութե տեառն Վահանայ կաթողիկոսի : Սրանեալ 'ի կարգ կրօնաւորութի 'ի վանս Նարեկայ , որում և եղև առաջնորդ , ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի : Սոյն սա երկնահանձար վարդապետութք գերափայլեալ՝ մեկնեաց զԱրդն երգոց Սաղմոնի . գեղգեղեաց զՂառ խաչին , և զԱերբողեանս 'ի սուրբ անձամբնն , 'ի համօրէն դունդս առաքելոց , և 'ի սուրբն Յակոբ մրձբնայ . և զՔարոզս գանձից : Այս բանապաճոյճ պերճամանութք դրեաց զսոյն զՂԵ բանս աղօթից 'ի խնդրոց հայցման հարց միանձանց , զոր թողեալ մեզ վերջին ժառանգութի անսպառ մթերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերխոստարդական հասակի , 'ի թուականիս հայոց՝ ԴՃԾԲ . և ամփոփեցաւ 'ի նոյն վանս Նարեկայ : Իսկ յորժամ Անեքարիմ արքայ փոխեաց զտէրութիւնն 'ի փոքրն հայաստան , ապա և միանձանցն Նարեկայ դիմեալ մերձ 'ի կողմանս քաղաքին Ակնայ և Տիւրիկեայ , շինեցին վանս յանուն Նարեկայ , ուր բերեալ հանդուցին զպատուական մարմինն , թէ

և այժմ է աւերակ , և կոչի ուխտ Մրակայ , յորմէ լի նին նշանք բժշկութեան ՚ի փառս ւնյ : Արոյ անախոս մաղթանաց օժանդակութիւն արժանասցուք զմայլական տեսութեանն ւնյ . որում պատիւ փառաց ծնրադրական երկրպագութեամբ յաւիտեանս . ամէն :

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՅԻՈՅ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ

Ա. ԳՈՒՄԱՐԻ ԽՈՒՄԻՅ ԳԱՍՈՒԿ ԵՐՋԱՆԿԱԿՆ ՊԱՍՈՒԱ ՍԻՐԵՆ ԲԻՐԱԲԵՂՈՒՆ ԲԱՆԻՒՔ ԳՈՎԵՍՏԻ ԶՍԿՂԸՆԱՐԿՅԱՆ ԿԵՆԱԿ ԳՈՅԻԿ ՚Ի ԿԻԿՍ ԲԱՆԻԿ ԸՂՃԱՃԱՅՆՈՒԹԵԱՆԿ . և ունի փողովք տաւղօք և բնարիւք զգայական սրտի շարժեալ զգործի՝ զգերազանցեալն ՚ի լոյս անմատոյց ուրախութիւն վերադրուատեն : Այլ զանձառ արարչութեան հրաշա գործ ամենաստեղծն տէրութիւն օրհնելով՝ պատճառ փառաբանութեան խոկութեան հատոյցին զհաստուածոցս առնուն գոյութիւն . ունի և ճշմարիտն բան ցուցանէ , ՚ի ստեղծանելն ինձ զայս ամ , բոլրք զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զիս մեծաձայն , և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին զիս : Այլ արդ եթէ հրափայլ և երազընթացն փառաբանչօք վերնաթռիչ պատգամաւորօք հոգիանիւթ և անեղձական կենդանեօքն նա օրհնաբանի . որ թէպէտ և նորա վեհք են բնակութիւն կայից ստորիցս , և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն , այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տալաւորութիւն առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին . և որ գոհաբանի առ ՚ի նոցանէ սուրբ անութիւնն , լայն նաձիգ հեռաւորութիւն և բնդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլիւքն ծածկի ՚ի նոցունց :

Բ. Այս զայն որ զանհասն հրեղինաց ՚ի հողեղէն

յարկն պարունակեաց, և զանձառն ՚ի սերովքէից ըզ-
 ֆալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց, և զկերակրիչն դասուց
 հրեշտակաց կաթնասուռն ստեամբքն դիեցոյց, որ երգ
 պատկանագիր ՚ի ճահ դովեստից օրհնեալ պատուեսցէ:
Օ մարմնարանն անտեօին և զճեմարանն մեծին, զտա-
 ղաւարն տիրական և զխորանն անձական, զխառնարանն
 ճաշակման անապական խրախճանութեան, զսրբարանն
 մարբութեան և զընդունակն զգաստութեան, զնրպա-
 տակն կուսութեան և զօրինակն երանութեան, զհարս-
 նարանն անլուծանելի՝ անժամանակականն փեսայի, ըզ-
 բնակարանն հաճութեան կամաց անեղն անձութեան:
Օ այսքան փառազարդ շնորհաց ընդունակն և ոչ նոքին
 անձութեանն օրհնառաք հրեշտակացն սարք ուղ պարտն
 է պատուել ժպրհին, թող թէ մարդ երկրային ՚ի կշիռս
 չափոյ բերանոյ հողազանդուածս հիւթոյ մսեղիս մար-
 մնոյ, քանզի անձառութի անհասականաւ վեհագոյն
 ամենեցուն փակեալ գտանի, և ոչ զօրեն երկնայինք զա-
 րարչին անհաս տնօրէնութեն զանքնին ճնող արժանա-
 պէս վերաքարոզել: Քանզի թէ ըստ առաքելական ձայ-
 նին Պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յումեքէ պատմի,
 սպա որ զլրութիւն բանին էութեան անձութեն յղա-
 ցեալ կրեաց ՚ի մարմնի՝ զխորդ զննեսցէ շարժութեամբ
 շրթանց լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել: **Օ** ի թէ դասք
 պետութեանց անմահից վեհից վերնոյ բնակութեանն
 եկեղեցեալս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, սպա
 յայտ է թէ մեծ է առ նոսա հիացումն սքանչելի գոր-
 ծոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւորացս բանից պատ-
 մութեան:

Գ. Բայց սակայն երգեսցէ բանս որքան զօրեսցէ ՚ի
 բաղձանաց սրտի փափագման՝ նմին ընծայ օրհնառաք
 փառաց տեսչութեան, նա զի թէ երկինք փառացն ան
 լինին պատմաբանք, և յանդրէն դարձ տարագրելոյ
 տոհմին **Յուդայի ժողովք ժողովրդոյ տեսին զփառս ա**

ներդին , ապա այժմ՝ յերեւել բանին 'ի մարմնի և լինել մարմին աղամեան կերպիւ , հարկ է յոյժ ճահողապէս՝ ոչ միայն անմարմնոցն , այլ և զգայնոցս արժանաբար ըզձականութիւն հնչել զձայն բերկրանաց բարբառոյ բանից օրհնութեց : Քանզի խոնարհ այս երկիր եղեալ տիրակիր , գտաւ լծակից ընդ անակիր երկինն վերին . վասն որոյ խրախուսեալ հողեւորական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու , տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն , զգայական սեռս եղականաց , և անմարմին դասք հրեշտակաց . յերեւելիս տեսականաց , և յիմանալիսն ծածկեցելոց : Մնդ որս և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի դուստր վերինն յարկի երկնայինն առագաստի , սրբեմք հողեպէս տարվամբ՝ երգելով քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց :

Դ. Ո՛վ ամենասուրբ արարչընկալ տիրուհի և անձաձին , որ զանտանելին երկնի բարձրութեւ և երկրի լայնութեան , ծովու խորութեան և անդնդոց անհասութեան , զ'ի քէն մարմնացեալն իսկութիւն էութեան յարովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրել զօրեցեր : Առ որ հայեցեալ երջանկին Յոբայ՝ պատուաբանեաց 'ի ձեւ առակաց , զանբաւութիւն մեծին սքանչացոյց , յումեմն դիմաց ասացեալ՝ եթէ չունիմ զնա , և զայլմէ՝ թէ չէ ընդ ինեւ : Արում երգակցեալ վեհին Յովհաննու 'ի բանն Յայտնութեան ասէ՝ հիացմամբ . փախեալ երկին և երկիր 'ի մի սասանութի 'ի դիմաց էին , և տեղի ոչ գտաւ . քանզի արդարեւ յաւէտ անձկութիւն ամփոփին 'ի բերումն բովանդակութեւն արարչական բանին հանգստեան : Իսկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի զանգուստէ մաքուր զաւակի սուրբ անձամին , տարար զնա 'ի քեզ ասորժ հանգստեամբ կամացն հաճութեւն , եղեալ երկիր անձնական բանական բուսոյն , և զգայական անդաստան կենացն հացի , և վառարան բորբոքման անշէջ կայծական , և վայր դալարաբեր հայրական

Տոցածին ծաղկին, և ծառ երկնուղէշ անթարչամ խըն
 ծորին, և գործարան գոյութեան լուսատու մարդար-
 տին, և լեառն արձանունակ երկրալիր վիմին, և սյգ ար-
 փիասկիղբն աստեղն առաւօտին, և յարկ դիտասկեալին
 բանական հօտին, և արքայարան լուսակերտ անմահ թա-
 գաւորին, և մայր կաթնամատոյց բնաւից ստեղծողին,
 և հարսն սրբուհի հօրն Քրիստոսի :

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութե-
 բումի երանութե բանագոյութե . խրախացիր և ձայ-
 նիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն, բերկրեալդ ՚ի
 կանայս, բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութե,
 անկասաղարթ մարմնոյ անութեանն խառնարան, իւ-
 ղարան օծելութեան քրիստոսական անունագրութե,
 որ նախ քան զճնանիլ բանին առ ՚ի քէն անթերի լրա-
 կանութիւ հրեշտակական թելոցն սքողմամբ ցանկար-
 կեալ պահէիր անաղոտ անբծութիւ : Առ որ հաճեալ հա-
 ւանութիւ երրորդական փառք անութեանն, ճանասարհ
 արար հանգստեան . քանզի հոգին սուրբ եկն ՚ի քեզ
 յօրինողն անախտ սրբութեան . և բարձրելոյն հօրն զ-
 բութիւն մօրդ հովանացաւ, որդւոյն պատրաստեալ
 զքեզ ընդունակ : Այլ որ բնակեցաւն էակիցն հօր բարձ-
 րելոյ՝ էր անժամանակ . և որ յօղաւոր մարմնով ՚ի քէն
 ծնաւ՝ սկիղբն ունի էութեան նախ քան զարուսեակ .
 ուստի և զյօղաւոր մարմինն միակ խառնեաց ընդ անա-
 կան բնութեան իւր անբակ, և սեպհականեաց զաթոնն
 հօր իւրոյ Վաւթի յաւիտեան, թագաւորեալ տանս
 աշխարհի և երկրիս քաղաքի . արկեալ սոցա ուղ ճանա-
 պարհի զփայտակերան գործի՝ հանել ՚ի կամարն երկնից
 տաճարի . և կանգնեաց զխորանն կործանեալ աղամեան
 մարմնոյն ՚ի նորոգութի շինութե քրիստոսական ուխ-
 տին զաշնաւորութե : Արդ այսպիսեաց բաղմամբիւ և
 բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն
 գու մաքուր կուսութիւ էին խնկարան տիրուհի օրհ-

նեալ սուրբ անձամբն . քանզի իբրեւ զճնշումն խառնութեան խնկոց կնդրկի և զմասի ընդ տաշխին և կափայի բորբոքեալ հրով մաքրութեն , բարդեցեր զճուխ բուրման անուշահոտ սրբութեան ՚ի հոտոտելիս ան և հօր հաճութեան . վարուք մաքրեալ , բարութիւն լցեալ , հեղութիւն արձանացեալ , առաքինութիւն կատարեալ , քաղցրութիւն աղբիւրացեալ սուրբ անձամայր :

Զ . Խնդա և ուրախ ընր յարկ անձառ ծնելոյդ ՚ի բէն անեղզ ան , որ ՚ի նմին յորդւոյն քո խնամոց հրաշաղարդ փառօք ամբարձար ՚ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսապէս , և թեւօք թեթեւութեն հոգւոյն սլացեալ յիմանալիսն վերաշուեցեր ՚ի կայանս հանգչել : Սուտի և զանհասանելին իշխանականս իմացման՝ զանկապտելին զգայութեան սրտի նկատման վայելս անտեսիցն անձնապէս հոգիագրկեալ , զանեղձին փառաց ճախութիւն քեզ սեպհականեցեր , սուրբ անձամբն :

Է . Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն կրող արարչին առաքինութեան , որ սքանչելարուեստ հրաշխք ներգործեալ քեւ ՚ի մեզ զփոփոխումն մեծ արգասեաց փառացն ընդ փոքուն յեղանակեցեր . քանզի զանհայրն մանուկ մայրդ որդեպէս գերազգուեցեր . և ըմբռնեալ բարձողաց ձեռացդ բազկօք զանարարաբիրն էակ մարդացեալ ՚ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագութեցեր . որում գտաք մեք ժառանգակիցք արբայ հայր զանձ առ ձայնել ՚ի ձեռն քումդ միջնորդութեան , սուրբ աստուածամայր :

Ը . Բարեհամբաւեալ ես մաքրութեան շաւիղ նախ ընթաց կուսից , որ զլրութեամբ ունողն գոյից կարօտաբար կաթամբ լցուցեր , և աչաց մարդկութեն զանտեսն ՚ի մարմնի ետուր նկատել . վասն որոյ զամբերան գոհութիւն ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով տարփման , սուրբ անձամբն : Արանեալ ես դու ՚ի լեզուս անբիծս ընտրական շրթանց ծաղիկդ Յեսսեայ ստողոյն մեր կե-

նաց . որ 'ի դրութեանէ խառնութեան քառից յեղանա
կեալ տարերաց՝ անկցորդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնե-
լոցս հասարակաց . ոչ բերող ծանրութեան բնակակիր
համատուեղծս կարեաց , այլ քրովբէօրէն հրաբերան բրդ
խող նշուլից : Աւստի երազ ընթացիւք հետոց հեռա-
ցեալ՝ 'ի վայրն անմատոց յարփին վերին ընծայեցար ,
սուրբ աստուածամայր :

Թ . Խրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նայս , որ դժուարընդել դատտիարակաւն խաչի վար-
ժեալ կրթեցար . որդւոյ քոյ կցորդակցութիւ միատե-
ւակն ժուժկալութիւ կրելով զերաշխեպ վշտաց ծնիցե-
լոյդ 'ի քէն տեառն՝ մշտաչարչարն մեռելութիւ անձնա-
տոչոր տօթով խարուկեալ . իբրեւ զորոջ անարատ քա-
հանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մա-
տեար , ասրաբոյս և ստեւագիսակ գեղմնաբարձ մա-
քուր պատարագ . 'ի ճգնաւորական վարս ողջակիղեալ ,
քան թէ 'ի սրոյ հանդէս խողխողեալ : Ասն այսորիկ
'ի նուէր քոյ զենման հրեշտակացն պարբ պաշտպանեալ ,
ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ , զմիայն արժանիդ
պատուեալ գովէին , սուրբ անծածին :

Ժ . Խրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նայս , որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բեղնաւո-
րեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնութե , հօրն Աղա-
մայ որդի բերկրութե : Ասն որոյ շնորհ ունելով քեզ
օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի , երանեմք
քեզ , սուրբ աստուածածին :

ԺԱ . Խրախացիր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ ու-
կեղարդ զգեստուք պաճուճեալ , որ յօրէնս երկրայինս
աղցաւոր կրից՝ զերկնայինն ածեալ մատուցեր , և զան-
նմանն նմանեաց մնազանդուած աղգի մարդկութեանս
'ի չափ հասակի գեղոյ գեղեցիկ զստեղն վայելուչ 'ի
Իբանանէ մեզ պարգեւեցեր : Աւստի զպատկեր նա-
խահօրն 'ի քէն ստացեալ՝ նորոք հաստատեալ , գոհա-
բանեմք զսուրբ տիրամայրդ :

ՃԲ. Խրախացիր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետարարին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով անականաւ ուսնապեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն աթոռ կազմեցար, և արեգակնապէս հոլովմամբ առ արուսեակն երազ ընթացար: Այս ան որոյ բացեալ զբերան պառաւոյն ամլածին որդւոյն, օրհնէր զօրհնեալդ ՚ի կանայս սուրբ անձանին: Աս և դու լցեր զտունն Օգոստինոսի բարբառ ուղի գոհութեան, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է քո միշտ օրհնաբան. զի երանեն ահա յայնմհետէ քեզ ան ազգք ըստ բանի անազգացիկ քում դաւանութեան. սկզբնարար կուսից անարատութեան, ՚ի բերկրեալ լեզուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ սուրբ սատուածանին:

ՃԳ. Քանզի արդ եկեղեցի դասուց անդրանկաց զի քէն մարմինն ՚ի բանէն անանջատ համապատիւ հօր փառաւորէ յերիս սրբասացս. առ որ հպաւոր քո գոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանձառն ուրախութիւն յաւետ վայելես: Օյ զոր նոքա թեւասքողելով դիմաց ծածկութիւն ՚ի բացուստ ակնարկեն, դու յաւետ համարձակ նմին կաթնածիր մայր ցուցեալ ծանուցար, և ՚ի մէջ դաստակաց ձեռաց որպէս զմանուկ զծերն հինաւուրց գգուանօք ընկալար, եղեալ կառք անձնաւոր կայից բազմելոյն յաթոռ քրովբէից: Այս ան զի ոչ ընդ քեզ միայն, այլ և ՚ի քեզ. ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ, այլ և բնակեցաւ տաղաւարեալ. ոչ միայն միացաւ ՚ի զանգուած մարմնոյ, այլ և մարդացաւ՝ առեալ զկերպարան ՚ի քէն սկսելոյ, ոչ միայն մի զօրեցաւ Քրիստոս յերկուց գոյութեանց, այլ և ընկղմեցաւ յանապական անօսր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն. ոչ միայն միջնորդաւ անձինն ընդ հողոյ միաւորեցաւ դիմակ տեսալիօք, այլ եռամասն խառնեալ էութեք միաւորեցաւ անշիտութիւն: Մի որդի մերովս բնութեք յաթոռ հօրն իւր աջոյ յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ:

ԺԴ. Յաղագս որոյ և մէք երկրաւորքս զմատակարարդ և զսպասաւոր մեծս խորհրդոյ երանեմք բղձական երգօք՝ զանժամանակն էութեան երջանիկդ ճնող, որ զա մենայնի և ամենեցուն սրակեալն հողեչունչ երգօք՝ ՚ի քեզ ընկալար, ոչ ՚ի մասնէ, այլ ՚ի լրութենէ. ոչ հաս մամբ, այլ հաստատութիւն. ոչ բաժանաբար, այլ ամբողջապէս. ոչ փոփոխմամբ, այլ փոխաարութիւն. ոչ ՚ի ծիրս սահմանի տեղւոյ, այլ ՚ի սենեակ լայնատարր ողւոյ: Քանզի զբերողն ՚ի կշիռ ձեռին զերկիր և զերկին տարար յարգանդի. և ոչ միայն ՚ի տես նկատման աչաց նայեցար ՚ինա, այլ և շօշափմամբ ձեռացդ ծանեար, ոչ միայն ողջունեալ զանհուպն շրթանց, այլ և ըմբռնեալ, ոչ միայն զննեալ զհասարակաշէն խորան մարդացեալ բանին, այլ և անուանեալ կոչմամբ Յիսուս՝ զՔրիստոսն նոյ. ոչ միայն ստեամբքդ սնուցեր զանժամանակն ըստ աւուրց, այլ և աճման հասակի զնոյն ընծայեցեր: Օր խոստովանի հանրական եկեղեցի զճնեալդ ՚ի քէն անձամբիտ՝ ընդ նախեղակ գոյակն միացեալ ՚ի տեսութիւնաստից քննութեան մեր փակեալ: Յորոյ տիպն սպաշուցի խաբողն Յակոբ ըմբռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր պնդապէս, և զանխուլ խորհրդով զանժատեսն ա նուն ընկալաւ: Ըստպէս և որ ՚ի քէն ճնեալդ մարմին ՚ի յարգանդ որբոյդ սենեկի ընդ ան խառնեցաւ. և խաբեալ զԱդամն մարդկան թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին բարձրացաւ. վասն որոյ ոչ տեսող նոյ՝ այլ ճամբարիտ անուանեալ, զամենեսեան յարայել ա նուն փոխադրեաց: Սակա որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութեան այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք զտիրութիդ սուրբ անձամբին:

ԺԵ. Արոյ տեսչութեամբն նոյ նախագիծ ՚ի ծովէ քարն սրտուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մարուր կերպարան գոյացեալ ցուցաւ: Քանզի արդարեւ գուեսս ակն սրտուական ՚ի յաշխարհիս ծովէ ընտրութիւն,

որ զանձային հրոյն տարար կերպարան : Այլ սրբան մեծ է
 ՚ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ , սրբուհի . զի թէ ա-
 ռածք մարդարեիցն հողեկիր յղացմամբ Վարայելի ծնողք
 տապան , ապա դու որ զբանն ան անձնաւոր՝ հայրենի
 բնութեանն հարաւոր՝ ՚ի սենեկի քում մարբականի մար-
 մնապէս բացած անուցեր , զորսլիսի արժանապատիւ գու-
 վութիւնս ոչ ընդունիցիս : Այլ շնորհաշուք գեղով ար-
 փաւոր ծածկութիւ յանմատոյց գեղեցկութենէն սա-
 ճոյճ փաղփաղեալ . սլ համեստ հեղութիւ , խոնարհ ան-
 բծութիւ , կերպասիւք լուսոյ ՚ի հոգւոյն պարասքողե-
 ցեալ . սլ զարդուք երկնայնովք սակեղծ սրբութեամբ ,
 արծաթափայլ մարբութիւ , ականակապ սրակ քեզ փա-
 ռաց զբարձրելոյն հովանի ՚ի գլուխ ընկալեալ . սլ քա-
 ռեակ մանեկաւ նշուլափայլ մարբութիւնն յեռմամբ ,
 այ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ , ՚ի մի էութիւն ե-
 լիցն հիւսմամբ ՚ի յորդւոյն լանջք սուրբ քո շնորհօք
 աւելեալ :

Ժ. 2. Օրհնեալդ միայն ՚ի կանայս շրթամբք քահա-
 նայուհւոյ մօր մարգարէին Յովհաննու , փառաւոր և
 ՚ի դասուց համազարմ նմանացեղիցս ցանկալի երգօք
 ներբողականս տաւղօք : Օ ՚ի թէ բանականս մարդոյ
 գոյութիւն պատկեր այ ՚ի սկզբանն ստեղծաւ , և այսր
 աղաղաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ , ապա ևս առա-
 լել քեզ պարտական եմք երկրպագութիւ ունել շնորհ ,
 տիրամայր , որ այ ՚ի ծառայի կերպարան ստեղծման ե-
 ղեր սրատաւ . առ որ ՚ի լուսն աւարտման մարգարէ-
 ական կտակն հասանիւր , այն զոր ասէ , եղիցի ՚ի վերայ
 առն ձեռն քո , և աջ քո ՚ի վերայ որդւոյ մարդոյ ՚ի քեզ
 խրախուսելոյ : Այլ և կարողութիւն և բազուկն հօր մի-
 աճինն ՚ի քեզ հանգուցեալ , և զամ որդիս մարդկան վը-
 կայս և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ : Այսն նկարա-
 գիր և կերպարանն հօր գոյութեան ՚ի քեզ բնակելովն ,
 սրբութի և արգարութի լրման աշխարհի ընձեռեաց :

Ապա յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք դբեղ
բարեհամբաւեմք, սուրբ անձամբն :

ՎժԵ. Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային, յեղ-
ծականաց սեռիցս անմահ սերովբէ, ՚ի հոգային նիւթոյ
ոսկի Սովեբայ, ՚ի ծովային բերմանց շնորհալոյս մար-
գարիտ, ՚ի յեսսեանն բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ, ՚ի
յաւուրց նախնեացն ճիւղ օրհնութե՛ն, ցօղոյն հանդար-
տի ամպ անձրեւաձիր, արեւուն ծագման ակն արփի-
ափայլ, մերկացելոյ այգոյն աստղ առաւօտի, գիշերային
մթոյն խօսնակ բերկրանաց, օրինի ստուերին տառ ճըշ
մարտաճառ : Սակս որոյ իբր զնիւթ գործօնեաց այսբա-
նեաց բարեաց օրհնեալ ես դու ՚ի կանայս, նախաստեղ-
ծին մերկացելոյ փառք անկապտելի, վշտացելոյ անիծա-
պարտ մօրն սփոփիչ քաւութեան, որդւոց նոցին խոռ-
վութեան՝ խաղաղութե՛ն ձայնատու : Այլ արդ որ բան
բաղդատելով՝ զանհամեմատ քո մեծութիւ՛դ լիցի կարող
գերահոչակել, արարչին մայր, անհասին ճնող, անբա-
ւին գրկարան, ամենակալին յանձնածիչ, փառազարդու-
ղին զգեցուցիչ, վերօրհնելոյն գրգիւն : Ահա յազագս
այսոցիկ ըստ անսուտ քոյ բանի յիրաւի տացուք քեզ
երանի, մայրդ Յիսուսի :

ԺԸ. Աննիրհելի գիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նը-
կատեալ, կտակ մակագիծ անեղծ պայմանաւ օրձան
հաստատեալ, սահման յարակայ մեծութեան կցորդու-
թեանն, երկուց միութեանն անայլայլականի կապ սրտ-
կանակիր, վեհին սրտակեր կերպիւ կշռորդեալ, թե-
թեւ պարզութի՛ն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տարբե-
րական տողիւ ձեւացեալ, տումար տենչալի անսխալ
դրոշմեալ, մատեան մեծութե՛ն շնորհիւ նկարեալ, նա-
մակ ընտրութե՛ն բանիւք բարդեցեալ, արձան անձնա-
կան իմաստիւք զօդեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կեր-
պագրեալ : Օգեստ լուսանիւթ երկնից արբային, օ-
թոյ սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելութե՛ն

անեղ շինողին, առ ի թ մարդկութե՛ն բանի անեղին, գոր-
ծի մարմնութե՛ն վեհին բնութե՛ն, պատճառ պատշաճից
անպատկառ ձգնութեց, օրինակ ուղղութե՛ն անայլայլակ
վրիպութեան, անպակաս աճելութի՛ լրման թերութե՛ն,
խկուհի երկնային կենդանեաց դաւառին, մասնակից
չնորհրնկալ հայրական գթութեանն, անպարտակիրն
աղբակցութե՛ն երկնիչ վերստին, անամանակն արգանտի
ծանուցող ճննդեան ։

ԺԹ. Ղու զհօրն լուսոյ զօրդի հարազատ՝ ՚ի ստորինս
կոյս աշխարհի մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր,
և որպէս թեւովք խնայական պահպանութիւն զպարու-
նակողն պարփակեցեր, Ղւ զկենցաղոյս ընթացք ընդ
լուսազարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր, և ըստ նմանութե՛ն
արագման օդային թռչնոյ ՚ի յանցաւորաց աստի փոխե-
ցար, և ՚ի մէջ դասուց հրեշտակաց ունող այ յայտնեալ
ծանուցար ։ Ղւ լուսարփի ամպով առ ՚ի նոցանէ պատ-
ուեալ համբարձար, և հողեղէն հաստուած ՚ի բրովքէից
աղի հանդուցար, և ՚ի կանանց աղանցն կերպից արու-
սեկին տեսակաւ տեսար, և զննելի բնութիւն մարդկայ-
նոյ յանձառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար, և ՚ի ստեղ-
ծողէն քո և համայնից հարստակօրէն ձեւով պաշտեցար,
և հաստողին ծագաց աշխարհի մայրօրինակ անուամբ
ձայնեցար, և մեղուցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յան-
ցանաց զաւակ գովեցար, և ամ անբժաց ընտրութեան
պակ սրբութե՛ն դու դաւանեցար, և իբրեւ զհանդարտ
երինջ անարատ արարչաւանդ լծոյն մատուցար, և իբր
յաւանակ կամաց անբաւին անութե՛ն հետեւեցար, և
՚ի խորոց ծովէ աշխարհի շուշանական շաղթ ամբար-
ձար, և իբր ՚ի դժնեայ փշոց խստութեանց յաշխարհիս
զբաղմանց ծաղկեցար, և իբր ՚ի դառն արմատոց երկ-
րի քաղցրաձաշակ պտուղ յայտնեցար, և Ղլրորդու-
թեանն անտեսութեան խորհրդակից սիրոյ կոչե-
ցար, և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձող-

ձով պատեցար , և անբակ էին տերութեան սահման սկսման վերահարգեցար , և ՚ի սրբանեալ միջոց քո ըստեանց զանկէտն ՚ի տաշխին ծրար թագուցեր . և ՚ի կուսական քում բարունակէ զանմահարարն սղկոյզ հասուցեր , և միջնորդ կենաց երկոցունց սքանչելապէս համարձակեցար , և համողիչ ՚ի խաղաղութիւն մրբիւծուի շարժմանց կացուցար , և իրախակից վերնոյն բարձրութեան անկասարտելի անուամբ պատուեցար :

Ի . Արդ յայսբանս և ՚ի սոյնալիսիս , և յեւս ընտրելա կան երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ սուրբ անձամին : Այսն զի որպէս երեւեալն ՚ի քէն միածին անդրանիկ բնութեանն հօր՝ սկիզբն ասի հետեւման խաչունակ մահակիր ճգանց , այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ գերօրինակ ցուցման տեսակի անձակրօն կարգաց ծագեցար : Բեւ զանմատոյց հուրն կիզանող անասական ծայրմամբ ծախեցար , քեւ զարագեալն ՚ի թեւս օգայինս ՚ի քառընթաց կենդանիս տեսար , քեւ զանկցորդն տեսականաց ՚ի մարդկային կերպ նկատեցար , քեւ զգովեալ բարձողն մեղաց իբր զգառն ճաշակ բնկալար , քեւ դատելոյն ՚ի չարագործաց որպէս նոյ ճշմարտի երկրպագեցար , քեւ զանձանօթն հօր տերութիւն աղգակցապէս օրհնաբանեցար , քեւ զմուրհակ պարտուց անիծիցն ՚ի յաւազանին ջուր ընկղմեցար , քեւ զանտեսն աչաց հըրեշտակաց տղայական տիօք գգուեցար , քեւ զանսահման բանին բնութիւն ՚ի հասարակածին տիպ համբուրեցար , քեւ զԱդամն նոր հոգեղէն ՚ի չափ հասակի առաջնոյն տեսար , քեւ զարեգակն արդարութե կենցաղակից մեր կցորդ ստացար , քեւ զանժամանակ բանին եութիւն՝ սկսեալ ՚ի Վալթայ պատմեցար , քեւ զանհամեմատն մարդոց պատկերի մեզ նմանատիպ գործով գրեցար : Արդ այսբանեաց սրբաղնական մասանցս ճառեցելոց դու միայնակ պատճառ , անարատ կուսից նըպատակ կրօնից , տիրամայր սուրբ անձամին :

ԻԵ. Քանզի թէ չէր ՚ի քէն աճեալ ուղէն երկնային ,
 ոչ էր պտղաբերեալ զանձաշակելին ՚ի շրթանցն մեր հա-
 ղորդու թիւն . և թէ չէր երեւեալ հօրն արդարու թի
 ՚ի յերկնից , շեւ էր սկսեալ ճշմարտութիւնն ՚ի յերկրէ .
 և թէ չէր յղացեալ յանխորձականդ քում արգանդի ,
 ոչ էր մարմնացեալ . և թէ չէր յայտնեալ մերով բնու-
 թեամբս , ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհասն իմաս-
 տից . և թէ չէր կրեալ ՚ի գիրկ բարձողաց հողեղէն բազ-
 կաց , ոչ էր ծանուցեալ . և թէ չէր համբուրեալ երկ-
 բաւոր շրթամբք , ոչ էր ճառեցեալ . և թէ չէր հետե-
 ւեալ ՚ի մարդկան ընթացս , ոչ էր քարոզեալ էակն ՚ի
 յեկցս , և թէ չէր թափեալ իւղն անտղական ՚ի վեհա-
 գունէն , ոչ էր զմեզ օժեալ . և թէ չէր խառնեալ զմե-
 րս ընդ իւրումն , ոչ էր մկրտեալ . և թէ չէր խրախու-
 սեալ մարդն ՚ի յերկնայնումն , ոչ ևս էր սրբեալ . և թէ
 չէր խոնարհեալ բարձրն ՚ի յընտանի փառացն , ոչ էր
 վերացեալ ՚ի սասորնայնոցս առեցեալն :

ԻԲ. Բայց մարմնացաւ , որքան մարդացաւ . նոյն և
 յայտնեցաւ , ըստ որում ծանուցաւ . աւետարանեցաւ ,
 ուստի փառատրեցաւ . իսկ մաքրեցաւ , որպէս երգե-
 ցաւ . իսկ մկրտեցաւ , որ և վկայեցաւ . նոյն իսկ պատ-
 մեցաւ , որպէս ճառեցաւ . իսկ տնանկացաւ , որով ճա-
 խացաւ . իսկ հնազանդեցաւ , որով պաշտեցաւ . իսկ
 երկրպագեցաւ , որով խոցեցաւ . իսկ կենդանացաւ ,
 որով թաղեցաւ . իսկ պատուեցաւ , որով պատժեցաւ .
 իսկ ամաչեցոյց , որով պատկառեաց . իսկ բերկրեցոյց ,
 որով արամեցաւ . իսկ զգեցոյց , որով մերկացաւ . իսկ
 ողջացոյց , որով բեւեռեցաւ . իսկ կանգնեցաւ , որով
 վտանգեցաւ . և ողացաւ որոյ վերնային , թռեաւ որոյ
 հողեղէն , ծածկեցաւ որպէս զանքնին , փախեաւ որոյ
 զանհաս , ՚ի յամոս երկնից եղ զգնացս , գովեցաւ որոյ
 միածին , բոսորաբուղիս կայլակօք ներկեաւ , անկից վե-
 րացն խոցով հարցաբնեցաւ , ՚ի վեհից անմահ հրեշ-

տակացն հաւատացաւ . յաղթող մրցմանն և մարտի փառաւորեցաւ , դատաւոր արդարակշիռ յամ ազգաց վերադատմեցաւ : Քանզի 'ի քէն հիմնադրեաց զսկիզբն մարդեղութեան անեղն իսկութի . և յնտրեալ անպատում շնորհէ զայս ամ անփոխանորդելի պարգեւական ձիրս ընկալաք . և քեւ ամ այս պատրաստութի բարեբաստութեան բազմերանեան յուսոյ հրճուանաց մեզ հանդերձեցաւ : Այլ զամ փառս երանական լուսոյ նըշուլից վերնոց և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց բազմագովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անձառ շինուածոյ սուրբ եկեղեցւոյ , 'ի քէն ճնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն Յիսուսի ճնկովք կրկնելովք մատուցանեմք : Աւստի և քեզ բերկրեցելոյդ ըզսովորականն օրհնաբանութիւնն բանիս երկրորդեմք :

Ի Գ . Օրհնեալ էս դու 'ի կանայս , գլուխ նոցին պանծանաց , և պայծառ պսակ : Պսակ կուսութեան մաքուր հարսնութեան , պսակ ընտրութեան անփորձ գովութեան , պսակ անեղձութե , լուսոյ նմանութե , պսակ շնորհանորդ էին ճնելութեան , պսակ երանական բանին հօր մայրութեան , պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան , պսակ պայծառափառ վարուց իմաստութեան , պսակ տիրապատուաստ երկնահանձարն գիտութեան , պսակ պիտանական եկեղեցւոյ գեղեցկութեան , պսակ պաշտելութե Սիոնի նորոյ զարդարման , պսակ յոգնանկար յարիից եօթանց փայլատակման , պսակ առաջնորդական վերնոցն ազգակցութեան , պսակ անբժուութեան շաւղացն արդարութեան :

Ի Դ . Արդ ամենեցուն վերակարգելոց թուոցս այսուցիկ բնակարան բաղձալի , և երանելի , և ընդունարան ընտրական կամաց անբաւին դքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ճնունդքս ստորաստեղծականն Ադամայ . որոց անհամար և անթիւ ազանց ամբական և պահպանական պարիսպ կառուցար : Քանզի յարժանահայց և յամենա-

նազօր քոյ բարեխօսութիւն միշտ ապաւինեալ մնամք 'ի հաստատութեան, ինսամեալք և հանգուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր պատուարի սուրբ անձանիդ : Պատուար պճնայօրէն 'ի զանազան մաքրազարդականց յարմարեալ, պատուար հրապարտակ անմատոց ընդդիմողացն հինից . պատուար բոցանշոյլ անհուս և անհաս մատուցման դժնեայ դրժողաց . պատուար ամենահրաշ ըստ Ազելկիէլի, որ աղխեալ զմուտ քո ճշգրտապատումս գրեաց . պատուար շրջապարիսպ ըստ 'Բաւթայ, որոյ հիմն անշարժութեան 'ի բարձրելոյն հաստատեցաւ . պատուար ամրակառոց քաղաքին վերնոյ ըստ Պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր : Քանզի զաստուած ծնար 'ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւ որ Սիովնի որդիս արարեր վերնումն հոգեւորի : Արոյ աղազաւ օրհնեցաւ արդարդ քո կուսութիւնն 'ի շրթունսնոցին, և խոստովանեցար յամենեցունց մարմնարան և տաճար հօր իսկակցին :

Իւ . Արով արդարապէս 'ի քեզ ընծայեալ զբան պատմողին, և զեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղից հեղեղաց յաւուր անձկութեան . մաքրութիւն կուսից և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութեան հաստատութեան եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին նոյն : Օքեզ յաւեւ օրհնութեան միշտ պտակեմք 'ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և 'ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քում մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մեր 'ի սմա տարածեմք . և աներկբայ յուսով հաւատամք ապրիլ : Երդ աղաչեմք ընկալ զերգարան օրհնութիւն մերումս լեզուի . և հաճեալ տացեա սմա զձիրս շնորհաց Սիովնի և Բեթղեհէմի : Աւտի արժանասցուք ընդունել մասն փրկութեան յաւուր գալլուտեան մեծի յայտնութեան փառաց անեղծի, փրկչին անմահի, բուժի միածնի, միոյն նոյն, տեառն Յիսուսի : Եւ իբր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այսբանեաց բարեաց՝

ի սոյն կամարի գեղապճ'ներոյ զքեզ պատուեացուք ,
անժամանակ էին բարձրացեալ ծնող :

Նորին վերսին ՚ի վերայ գրոյ անուան իւրոյ :

ՎԵՐԱԶԱՆՑ չափոյ կշռման երկրային բնութեան , և
բրովբէականն նախադասութիւն եղեալ վեհական . սրբ
բուհի սրայծառ առաջատար փրկչին Վրիստոսի , և նու
բունն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր . ծուներ կրկնեացի ար
ժանապատիւ քումդ պատկերի . հայցեա վասն մեր առ
ծնեալդ ՚ի քէն աստուած ՚ի մարմնի :

Բողեից յողնաթիւ մասանց բերկրութիւն , ազգաց
և ազանց արմատդ օրհնութե . ՚ի ծագմանէ փառացն
երկնայնոյ անստուեր նշոյլ տարիալի շողեալ ՚ի ստորինս
տեղի . անորիչ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ , ան
ճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ ՚ի մահու պար
տեացն զերծո զառ քեզ ապաստան ծառայքս քումդ
որդւոյ :

՚ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն՝ երկնայ
նոցն կրօնից եղեր հսրաւոր , Սարիամ առիթ տեսուե
նոցին զանդնին որդւոյն կերպարան : Աւստի տեսին զան
կէտն սկսեալ , և երանեցին զարմատդ և զպատճառ .
յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութի կենաց , և պաշտ
պան զտիրամօրդ ձեռնտուութիւն :

Ղլխաւորեալ այնօր ՚ի քեզ զիմանալին փարթամ մե
ծութի . որ սլացեալ հասեր ՚ի բարձունս երկնից , իբր
անընդունակ ասպականութե և մահու լուծման՝ մար
մին , յորմէ պատկառեաց ամօթով պարտիքն մահու . և
ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝
տեսանաք կենակից սուրբդ տիրամայր . արգահատեա
միշտ զպորմութի որոց պանդխտիմք ՚ի վիհս ներքին :

Անող հրձուանաց անթիւ խրախութեանց անձային
անկէտն խոստմանց ՚ի բուրաստանս անդաստանաց տի

բական անկոյն , որոյ ստեղծուիք շառաւիղացն երկրացին
 հնարից գերազանց . անդր մուծցես զքո դաւանողքս ,
 սուրբ տիրուհի մայրդ Յիսուսի :

Իստեմք ՚ի քէն աղերսիւ բանի , որ ես քաղցրալուր
 գրաւ աշխարհի . միայն երանեալ և բարեբանեալ , հօրն
 հաճութեամբ հովանաւորեալ . որդւոյն ծնող , հողւոյն
 վերրնդունող , Արքորդութեան փառացն տարող . վե-
 րանկարեա զառ յաւայանէն անախտ արգանդէ զկար-
 դացեալս անուն ՚ի գիր մատենի վերնում դպրոցիդ :
 Եւ զերգագրութիւն սակաւամասնեայ այսր գովեստի՝
 արձան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի .
 ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ , և զգայական շնչոյս
 զպատկեր բանիս : Օ ՚ի իբր ՚ի գոյից երկուց զուգերոց
 ՚ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ , միշտ փառաւո-
 րեսցիս դու սովին օրհնութեամբ , որպէս անեղծ պաշ-
 տօնէիցդ օրհնաբանութեամբ : Թերեւս ՚ի ձեռն զօրեզ
 քոյին հայցուածոց լիցի մեզ անդատապարտ համարձա-
 կութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին :
 Եւ գտցուք արժանի անբիծ վարուք , և ուղիղ դաւա-
 նութեամբ՝ հաւատոցն հաստատութիւ հանդիպիլ և
 անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան . փա-
 ռաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյսն յանդիման դիմաց պաշ-
 տելի և պսակելի քում անձափայլ և լուսանշող մեծ պայ-
 ճառութեանդ զէութիւն անբակ և անքննելի սուրբ
 Արքորդութեն ՚ի միում տերութեան և արարչութիւն :
 Արում վայելչական պատիւ , և գովեստ անդադար եւ
 գոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

20

Համառօտութիւն արժից եւ ամե՛ծի եւ բաշ փարգապետի Միթիմարայ
գաշի խառակրօն ճգնաւորի եւ բանիրուն հօեարքի՝ ստացեալ
ի սուրբ Պատարագին :

ՏԵՐ աստուած իմ **Յիսուս Քրիստոս** բան հօր եւ
կերպարան, կենդանի եւ կենդանարար, յոյս եւ փրկու-
թիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ : Ար շնորհնս ա-
ռաւելքան զարժանն, եւ տաս խնդրողացն զպիտոյս կա-
րեաց : **Օ** ի ոչ միայն արարեր եւ ստացար ՚ի վերաոխն
յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քոյ, այլև միշտ բղ-
քեզ ետուք փրկանս կենաց մարդկան : **Վ** ասն որոյ մեծ
եղև մինչև երկկինս ողորմութիւն քո, եւ յամ երկ-
րի ցուցաւ փառք քո : **Ե**լ այնքան գերազանցեաց պար-
գեւաց քոյ նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիա-
նան ազդք, այլև երկնային զօրքն եւ առաւել մերձա-
կայքն, ընդ որս ստակացեալ փառաւորեն անդուելի ձայ-
նիւ ասելով, սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ՝ տէր զօրութեանց,
զորս եւ ուսեալ մեր՝ երգեմք ՚ի ժամ անմահիդ զենման՝
կցորդելով անմարմնացն երջանկաց :

Օ ի զառ մեզ զանձառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զօ-
րինակ մահուն ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդկապէս
ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան : **Օ** ի եթէ
զօրինակն անգիտանան գոլասանութեան՝ միայն զսուր-
բն կարդան զանուն, ուստի զերեսն ծածկեն եւ զտ-
արն, մեք զոք ասացուք զօրհնութիւն եւ զգոլութի՛ն,
բայց միայն զքեզ օրհնեցուք սարսափմամք, եւ հաւա-
տովք մերձեցուք յանաւսանելիդ եւ ՚ի տեսանելիդ ան-
ձառութիւն :

Օրհնեմք զհայր՝ զառարող փրկողիդ :

Օրհնեմք եւ զհօգիդ սուրբ՝ զկատարիչ եւ զարբիչ
զպաշտոն օրինակի :

Օրհնեմք զանխմանալի գքս խոնարհութիւնդ :

Օրհնեմք եւ զմեծ քո քաղցրութեան կամոյ :

(Օրհնեմք՝ որ զկենդանաբար մարմինն և զարիւնքս սք
 շնորհեցեր մեզ 'ի քաւութիւնն :

(Օրհնեմք՝ որ հուր աստուածութեան քո՞ ոչ կիզու ըզ
 բնութիւնս հողեղէն :

(Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ամ, այլ տանին նիւ
 թական և նուաստական եկեղեցիք :

(Օրհնեմք՝ որ նատիս 'ի քերովբէս, և բազմիս 'ի սեղան
 սրբութեան :

(Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և իննեակ գաօք
 անմարմնոցն, բառնան մատուներ քահանայից :

(Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեզք մատուցանէր 'ի
 բերան մարգարէին, իսկ ասա ձեռամբ բաշխիս հողե
 զինաց և մատամբք մատչիս ճաշակողաց :

(Օրհնեմք՝ որ ոչ գարչիս յաղտեղութենէ՝ մարմնական
 կրից, այլ մաքրես սրբութեամբ քով :

(Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանան անաես առնես զազ
 գի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ :

(Օրհնեմք՝ որ միջնորդութիւն արեան քո՞ հաշտեցուցանես զհայր քո ընդ օտարացեալս մե
 ղոք, տալով վճիռ անստելի, ոչ ուտողացն և ոչ ըմպու
 ղացն ոչ ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպողացն ըզ
 բնակիլն 'ի քեզ, և զքեզ 'ի նոսա :

Քանզի տիրապէս մարմինն և արիւնքս սուրբ կատա
 րեալ արձակումն է և ազատութի 'ի կապանաց մեղաց :

Օ ի եթէ սուրբք ամ առ հասարակ յիշին, և քոյոցդ
 բարեաց կարօտին, զիսորդ և ոչ ես անկեալս 'ի շնորհաց
 և ունայնս 'ի բարեղարդութեանց :

Օ ի եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդու
 ուն անճառ ձրից, երբ տայցես յայլում ժամու քան
 զի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն զինեղիրս,
 որդէս և սուրբք 'ի բաղցրութեան ժամանակի :

Օ ի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ
 հասարակ բարեխօսեն ոչ լսես, այլ յորում ժամու զու
 մենեսեան ժողովեցից :

Օ՛ր եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ առա-
տութի պարգեւաց քոց, և զօրհնութիւն մատուցանեն,
ոչ առնում. յորժամ ՚ի կշիռ դնես՝ զիսորդ ընկալայց:
Օ՛ր եթէ յորժամ դասք հրանիւթիցն գոչեն ասելով
ողորմեա քո արարածոց, մասն ինձ ոչ տացի. ընդ որոց
այլոց առից:

Աղաչեմ զքեզ տէր, մի ունայն դարձուցաներ զիս յա-
մենաստուրբ երեսաց քոց, անչափ պարգեւացդ իշխան:
Յորժամ յարգեալ է իբրեւ զգետս ՚ի լուսթենէ ծու-
վու մեծիդ պարգեւք, ուստի և ինձ կաթիլ մի բա-
ւական է. զի սակաւն քո անչափ ունի մեծութիւն,
և առաւելեալ է քան զխորս ծովու:

Օ՛ր եթէ ՚ի՛ծագիլ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւո-
րիմ, ՚ի գիշերի սրպէս պայծառացայց:

Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ
տացես, այլ ո՛ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց:

Եթէ յարուցչիդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յա-
րուցէ:

Եթէ բնութիւն ճոխացուցիչդ զաղքատութիւն ոչ բարձ-
ցես, առ այլ ո՞վ երթայց ՚ի փարթամաց:

Ի՛նդ խաղաղութիւն աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ
խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատութեան
եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զչարժեալ անձինս:

Ի՛նդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւադաց և
դպրաց՝ և ամ ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահպանու-
թեան, զօրուք քո և զիս ընդ հովանեալ քով ամբացո:

Ի՛նդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրակա-
նաց յաղթող և զիս ՚ի վերաց աներեւոյթ թշնամոյն
արացես:

Ի՛նդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր ըզ
մեռեալս մեղօք. զորս ՚ի խորոցն հաներ անդնդոց, ընդ
նոսին հան և զիս ՚ի չարին բանդէ՝ միջնորդութեամբ
կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս գոհանալ
զողորմութենէ բուամէ:

Պահանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տես-
լեան սուրբ խորհրդոյ քոյ :

Պահանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուսոյ զօրհ-
նութեան :

Պահանամ՝ զի զանձախօսութիւն քո լսել արժանացայ :

Պահանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ուրա-
խութեամբ :

Օր որ օրհնութիւն կամ զգոհութի քեզ մատուցանեմ՝
աստուած իմ Զն, զի արժանի եղէ կենաց հացիդ և
անմահարար բաժակիդ :

Ղիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօք, և տարա-
կուսանք հեռանալն . մանաւանդ զի անսուտ սահմա-
նեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն
իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում :

Լհա յայանապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ, և
քեզ է յարուցանելն . զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր
բում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ ճըշ-
մարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս . ամէն :

Ընենակալ ամենախնամ անձ յամի օրհնեալ . որ յամի
ես և ամենեցուն անհաս և բովանդակեալ պահես զիմ
արարածս՝ զհոգեղէնս և զհոգեղէնս, զաննիւթս և ըզ
նիւթեղէնս . զի մահկանացուաց կեանք ես և անմա-
հութե յարամնացութի : Լաց զգուռն ողորմութեան

քոյ՝ գթած, և ծագեալ լոյս խաւարելոյս : Օճանրա-
ցեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթեւացո . զսեւացեալս
աղտեղեալ կրիւք՝ սպիտակացո . զսառուցեալս յանային

սիրոյդ՝ ջերմացո . զմթացեալս անասնական սահեցմամբ՝
զգաստացո : Օ ըմբռնեալս ՚ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա
և ազատեա . զմանրեալս ՚ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա և

կենագործեա . և զհոգիս խաւարեալ մեղօք՝ անձառ-
լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո :

Օ գերեալ խորհուրդս ՚ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո .
զմբռնեալ կամս ՚ի խարդախողէն՝ զերձո . զյօժարու իմ

Ընենակալ և յաւիտեանս . Կոտնիս զօրում և ևե
Կոտնիս և զօրում և զօրում և զօրում և զօրում և զօրում

Կոտնիս և զօրում և զօրում և զօրում և զօրում և զօրում

Handwritten marginal notes in Armenian script, including phrases like "Ընենակալ", "Կոտնիս", and "Կոտնիս և զօրում".

բաղըրու թի ՚ի քեզ միացո . զքանական մասն հոգւոյ՝
խոհեմացո . զսրտմտականն արիացո . զցանկականն ող-
ջախոհացո , և առ քեզ դարձո . զերիս մասունն՝ ար-
դարութիւ ամբացո . զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո :

Օներարամագրեալ բնութիւն բանիս՝ հոգւով քո
խառնեա . զարտաբերեալս յօգուտ լսողաց՝ շնորհօք քո
ներկեա . զզգայարանս կարկառման մտացս՝ առ քեզ
հայեցո . զզգայութիւն պատուհանացս՝ ազդամամբ քո
լցո : Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն քո . լսելեացս՝
լսելի արա զձայն քո . ճաշակելեացս՝ քաղցրասցիկն բանք
քո . հոտտելեացս՝ բուրեցցի հոտ կենաց քոց , միշտ
առ քեզ պազատիլ և աղաչել և երկիրպագանել՝ բաղիւ-
մամբ կրճից , տարածմամբ ձեռաց , տատանմամբ մա-
տանց , կականմամբ ձայնից , հառաչմամբ սրտից , հե-
ծութեամբ ողբոց , արտասուօք աչաց , յայտնութեամբ
գաղանեաց , խոստովանութեամբ մեղանաց , և ՚ի քեն
ընդունիլ թողութիւն սխարանաց , քաւութիւն յան-
ցանաց , հանդիստ փառաց , և զուարճանալ տեսութիւ
աչաց , և վայելել ՚ի փառս երբեակ անձնաւորութեդ
յաւիտենից յաւիտեանս . ամէն :

Հե-նդ-նե-յս հե-ն-յ հե-ը-նու-ն
Տ-ու-ը-յ հե-տ-ն-ն հե-մ-ա-դ-ու-ն
Բ-յ զք-ու-ն ող-տ-մ-ն Բոյ Կ
Ը-ն-ն հե-Բե-ն շու-ն Ը-ն-ն-ն
Լոյս - ա-ր-ե-յո-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Խ-տ-հե-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Վ-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Յո-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Կ-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն
Ղ-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն

Տեր Առաքել վարդապետի աստուծոյ ներշնչեալ ներշնչեալ ի նր Գրիգոր նարեկացին :

ԱՐՓԻԱԿԱՆ լոյս երկնացին , Յիսուս Քրիստոս հօր
միածին , Ըներ շնորհիւ քո անբնին , զսուրբ Գրիգոր
նարեկացին :

Բըղխեալ աղբիւր անհիւթական , անձառ հոգւովդ
աստուածական , մեղուցեցոյ յոյս փրկութեան , յան
ցաւորաց աղգի մարդկան :

Վանձ անսարստ անասական , աննիւթ նիւթով շարադ
րական , զի որք առնուն փարթամանան , շահով երկ
նից արքայութեան :

Վեղ խոցեցոյ ՚ի բանասրկուէն , և անջատումն ՚ի շար
սիտէն , մեզ օգնական լինի և զէն , ընդդէմ այսոց
նետաձգողէն :

Երանելի տէր սուրբ Գրիգոր , դուստն բացեր մեզ հո
գեւոր , ոահրս ցուցեր մտաց մտոր , բանիւ քոյին ար
դիւնաւոր :

Օարքայն երկնից աչօք տեսար , զհոգին աստուած սբ
ընկալար , հօրն լուսոյ ուն կազմեցար , յորթն Քրիս
տոս սրտուաստեցար :

Լին հրտոլն մարբեցար , անտես բոցովն վառեցար ,
ընդ աստուծոյ խօսակցեցար , մեղուցեցոյ ցուցեր դու
ձար :

Ընտրեալ ծաղիկս ՚ի սուրբ գրոց , հաւաքեցեր ՚ի մի շա
րոց , զեզ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց , պարգեւեցեր
ձիր մարդկայնոց :

Թախանձանաց բանս լալազին , բարբառեցար դու ՚ի
խորին , խորտակեցեր զժանիս շարին , զգիւաց գըն
դին Ա կգէօնին :

Ժամանակաւ յետին ցուցար , քան զառաջինսն սրտ
ուեցար , յերեկոյիս լոյս ծաղեցար , քան զմիջօրեայ
սրայծառացար :

Իմաստութեամբ քո անբնին , անբիծ վարուքդ իսկ ՚ի
՚ի ձեռնաց զեօնիս կարօնս , և զե
կազմեցար . և օմն զեօնեւնս
ձեռնարկ ՚ի զեօնեւնս , զեօնեւնս

... 331 ...

Վարդապետաց, Արիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս խօսեցար
վարն նոցունց:

Հառաւիղօք բարունական, աւեր շնորհս և դաւա
զան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն ան
դընդական:

Սուրբաբանան յաւէժական, ազգքս Հայոց թորդոմական,
յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է
փրկութեան:

Չարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խոց
տելով, զբապիս մեղաց մեր մաքրելով, քաղցրանուագ
այսու դեղով:

Պարուց վերնոցըն հրակերպեան, եղեր մարմնով համա
նրման, Արիգորիոս կանգնեալ արձան, ըռըշտունեաց
ծոյն յանդիման:

Տնկեալ ՚ի մէնջ զազարս մեղաց, սուրբ աղօթիւք քո
յտարնկաց, Արիգորիոս տեղ պարձանաց, ակըն լուսոյ
հայաստանեայց:

Սեռին կենաց մեղ կազմեցեր, առատապէս մեզ բաշ
խեցեր, Արիգորիոս կոչ արարեր, զքաղցեալս հոգւով
կերակրեցեր:

Սուրբ և մարուր բանից քոյին, այլասեռից ազգ ցան
կային, եռափափաք սիրով եկին, և գծագրեալ առեալ
զնացին:

Վըշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անգորրարար,
տեր սուրբ Արիգոր հայր բարերար, այսահարից դեղ
և հընար:

Տաղանգ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն
շահեցար, Արիգորիոս կատարեալ այր, անութեանըն
կամարար:

Բամից ստեղծչին դու խօսակից, ճգնաւորաց աղօթա
կից, վարդապետաց հանուրց վարժից, Արիգորիոս
պետ բաղձալից:

Յնձան մանկունք սուրբ հաւատոյ, ընդ լուսակիր ա...

Handwritten marginal notes in Armenian script, including the number 331 and various religious phrases.

բեաւ աղջիկն : Ալ ել համբաւս այս ընդ ամ երկիրն ընդ այն :

Ալ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս , զհետ եղին նորա կոյրք երկու , աղաղակէին՝ և ասէին . ողորմեաց մեզ որդի Դաւթի : Ալ իբրեւ եկն ՚ի տուն , մատեան առ նա կոյրքն . և ասէ ցնոսա Յիսուս . հաւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ . ասեն ցնա՛ այո , տէր : Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ և ասէ . ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ : Ալ բացան աչք նոցա . և սաստեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ . զգոյշ կացէք՝ մի որ դիտասցէ : Ալ նորա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն : Ալ յերանելն նոցա արտասքս , ահա մատուցին առ նա այր մի՝ համբ դիւահար : Ալ յերանել դիւին՝ խօսեցաւ համբն . և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն . թէ և ոչ երբէք երեւեցաւ այսպիսի ինչ յարայելի : Իսկ փարիսեցիքն ասէին , թէ իշխանաւն գիւաց հանէ դա զդեւս :

Ալ շրջեր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ դիւղբս . ուսուցանէր ՚ի ժողովուրդս նոցա , և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան . և բժշկէր զամ ախտս և զամ հիւանդութիւնս ՚ի ժողովրդեանն : Ալ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ ՚ի նոսա . զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրեւ զսխարս , որոց ոչ իցէ հովիւ : Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր . հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ : Արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս ՚ի հունձս իւր : Ալ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեօին աշակերտսն իւր , ետ նոցա իշխանութի այսոց սղծոց հանել զնոսա , և բժշկել զամենայն ցաւս և զամ հիւանդութիս :

Ալ գնացեալ անաի Յիսուս եկն ՚ի ժողովուրդն նոյ : Ալ անդ էր այր մի՝ որց ձեռն իւր դօսացեալ էր . հարցին ցնա՛ և ասեն , եթէ սօրա իցէ ՚ի շաբաթու ըբժրելու զի շաբախօսեցեն զնմանէ : Ալ նա ասէ ցնս .

Տե՛հ-մե՛զ - զ՝ոյ - մե՛ն - յ - ըն - ղօճո՛ւ - Է - Ի
և իջճի՛ւ - շարեղծո՛ւ - հոս ֆոյ՛ ՚ճԷ - Ի - հոս
Է - հոս - շիճի՛ւն . մե՛զ - զ՝ - Բիւս . զ՝ -

Վէ ՚ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի
այն ՚ի խորխորատ ՚ի շաբաթու. միթէ ոչ ունիցի և յա-
բուցանիցէ զնա : Իսկ արդ՝ որչափ եւս առաւել է
մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է ՚ի շաբաթու
բարիս գործել : Յայնժամ ասէ ցայն. ձգեա զձեռն
քո, և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ իբրեւ զմիւսն : Իսկ փա-
րիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝ թէ
որպէս կորուսցեն զնա :

Յայնժամ մատուցաւ առ նա զիւահար մի կոյր և
համբ, և բժշկեաց զնա. որպէս զի համբն և կոյրն խօսիցի
և տեսանիցէ : Օարմացան ամ ժողովուրդքն՝ և ասէին.
միթէ աս իցէ Քրիստոսն սրդի Վաւթի : Բայց փարի-
սեցիքն իբրեւ լուան՝ ասեն. ոչ իւրք հանէ դա զդեւս՝
եթէ ոչ ՚էեզզեբուղաւ իշխանաւն գիւաց :

Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց ՚ի կողմանս Տիւրո-
սի և Աիդոնի : Եւ ահա կին մի քանանացի ՚ի սահմա-
նաց անտի նյ ելեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեաց
ինձ, տէր, որդի Վաւթի, գուսոր իմ շարաշար այսահա-
րի : Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ
աչակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա
զնա զի աղաղակէ զհետ մեր : Եւ պատասխանի ետ և
ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորու-
սեալս տանն Իսրայէլի : Եւ նա մատուցեալ երկիրպա-
գանէր նմա և ասէր. տէր, օգնեա ինձ : Պատասխանի
ետ նմա և ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝
և արկանել շանց : Եւ նա ասէ. այո, տէր, քանզի և
չունք կերակրին ՚ի փշրանաց անկերաց ՚ի սեղանոց տեա-
ռն իւրեանց : Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յս և
ասէ. ով կին դու՝ մե՞ծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ ոմ
և կամիս : Եւ բժշկեցաւ դուստր նր ՚ի նմին ժամու :

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն ՚ի ծովեզրն գա-
լիլեացոց, և ելեալ ՚ի լեառն նստէր անդ : Սատեան
առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝

ԲԵՆԱ ԵՄԵՐՆՈՂԻՆ. ԵՐԿԵ-Ն ԿՈՒՇ-ՅՈՂ ԵՆԿ-Ն
ՉՅԻՆ. - ԵՆԵ-Ն ԿԴՅԵ - ԶԿՈՒՆԵՒՄԵՆՆ
ՇՆԵՆ. Կ-ՆԿ-ԵՂԵ-Ն ԵՆՈ-ՆԻՆԵ - ՆԵՆ-ՆԵՒ

ՏԵՐԸՄԲ ՄԵՐՈՎ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Եւ յի մտանեն ՚ի Կաթիաւնաում, և իսկ և իսկ ՚ի շաբաթուն մտեալ ՚ի ժողովուրդն, ու սուցանէր զնոսա : Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւնն նորա, զի սուցանէր զնոսա իբրեւ իշխանութիւնն և ոչ որպէս զքսկիսքն : Եւ էր ՚ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում այս պիղծ գոյր ՚ի նմա. որ աղաղակեաց և ասէ : Թոյլ տուր, զի կայ մեր և քո՝ Յիսուս նազովրեցի, եկիր կուրուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ : Սաստեաց ՚ի նա Յիսուս և ասէ, կարկեաց և ել ՚ի դմանէ : Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ. և աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ, և ել ՚ի նմանէ : Եւ զարմացան ամենեքին, մինչեւ հեծել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւնն, զի իշխանութիւն և այսոց պղծոց սասակ՝ և հնազանդին սմա : Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացոց :

Եւ վաղվաղակի ելեալ ՚ի ժողովրդենէն, եկն ՚ի տուն Սիմոնի և Լնդրեայ՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ : Եւ զգրանչ Սիմոնի դնէր ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասենցնա վասն նր՝ : Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալել զձեռանէ նր. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնոսա :

Եւ իբրեւ երեկոյ եղև ՚ի մտանել արեգականն, բերէին առ նա զամ հիւանդս և զգիւահարս. և էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն : Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս ՚ի պէս պէս ախտից, և դեւս բազումս եհան, և ոչ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է :

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս : Եւ գնաց ըզհետ նր Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին : Եւ իբրեւ գտին

ՀԵ-Լ ՉԻՂՍ ԲՈՅ ՈՂԸ-ԿՈ՛. ՂՈՂ-Ղ-Ղ-ՈՅԵ-Ը
 ԿԵ-Ն ԿԵ-Ը ԿԵՅԵՆ ԿԵ-ԱԿ-ԿՈ՛. Ղ-ԿԵ-Ը

ևս աշխատաւ առնես զխարդապետդ : Իսկ Յիսուս իբրև
լուսա զբանն ասացեալ, ասէ ց՛մողորդապետն . մի եր
կնչիր, բայց միայն հաւատա : Այլ ոչ զոք եթող ընդ իւր
երթալ, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհանն
նէս՝ զեղբայրն Յակոբայ : Գայ ՚ի տուն ժողովրդապե
տին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս, և ազազակ
յոյժ : Այլ մտեալ ՚ի ներքս՝ ասէ ցնոսա . զի խռովեալ
էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ ննջէ : Այլ ծաղր
առնէին զնա . և նորա հանեալ արտաքս զմմտեան, առ
նու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և զնոսա որ ընդ
նմայն էին, և մտանէ ուր զնէր մանուկն : Այլ կալեալ
զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա . տալիթա կուսի, որ թարգ
մանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ, արի : Այլ վաղվաղակի յա
րեաւ աղջիկն և զնայր, քանզի էր ամաց իբրև երկու
տասանից, և զարմացան մեծաւ զարմանալեօք : Այլ սրտ
ուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի ոք գիտասցէ զայն . և ա
սաց տալ նմա ուտել :

Այլ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գեննեաւ
րէթ : Այլ իբրև ելին ՚ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծա
նեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ . և ընթացեալ այսր
անդր ընդ ամ գաւառն, սկսան մահճօք բերել զհիւան
դըս, ուր լտէին՝ թէ անդ իցէ : Այլ ուր և մտանէր ՚ի
գեօղս կամ ՚ի քաղաքս կամ յադարակս, ՚ի հրապարակս
զնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ ՚ի քը
ղանցս հանդերձից նորա մերձենայցեն . և որ միանգամ
մերձեցանն՝ փրկեցան :

Այլ անտի յարուցեալ՝ եկն ՚ի սահմանա Տիւրոսի և
Սիդոնի . և մտեալ ՚ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայանել,
և ոչ կարաց ծածկել : Այլու կին մի զնմանէ, որոյ
դուտար իւր նեղեալ էր յայտոյ պղծոյ . եկն անկաւ ա
ռաջի նր : Այլ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ Ասորի յաղ
դէ . և աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ ՚ի դասերէ նր :
Այլ Յիսուս ասէ ցնա . թոյլ տուր՝ նախ յաղեսցին ման

կունք. զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և ար-
կանել շանց : Այս պատասխանի ետ և ասէ . տէր, և շունք
ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին : Այլ ասէ
ցնա . վասն այդր բանի երթ, ել գեւն ՚ի դասերէ
քումմէ : Վնաց ՚ի տուն իւր, և եգիտ ելեալ զգեւն,
և զգուտորն, զի անկեալ գնէր ՚ի մահիճս :

Այլ ելեալ միւսանդամ ՚ի սահմանացն Տիւրոսի և Սի-
դոնի, և եկն ՚ի ծովեզրն գալիլեացոց ՚ի մէջ սահ-
մանացն ՚ի Վեկապոլիս : Այլ բերին առաջի նորա խուլ
մի և համբ. և աղաչէին զի ձեռն դիցէ ՚ի վերայ նր :
Այլ առեալ զնա մեկուսի յամբօխէ անտի, արկ զմա-
տունս իւր ընդ ախանջս նորա՝ և եթուք անդր. և կա-
լաւ զլեզուէ նորա . հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան՝
և ասէ . եփիտաթայ՝ որ է բացիր : Այլ նոյնժամայն բա-
ցան լսելիք նր, և լուծան կապանք լեզուի նր . և խօ-
սէր ուղիղ : Այլ պատուիրեաց նոցա՝ զի մի ումք ասի-
ցեն. և որչափ նա պատուիրէր նյ, նոքա ևս առաւել
քարողէին . և ևս քան զևս զարմանային և ասէին .
զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝
և համերց խօսել :

Վասն ՚ի Վեթայիդա . և ամեն առաջի նր կոյր մի, և
աղաչէին զնա՝ զի մերձեցի ՚ի նա : Այլ առեալ զձեռանէ
կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նորա, և
ձեռն եդ ՚ի վերայ նր . և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսաւ
նիցէ ինչ : Վացաւ և ասէր . տեսանեմ զմարդիկս՝ զի
չըջին իբրեւ զճառս : Վարձեալ եդ ձեռս ՚ի վերայ ա-
չաց նր՝ եբաց, և տեսանէր . ողջացաւ և տեսանէր
համարձակ դամ : Մրձակեաց զնա ՚ի տուն իւր՝ և ասէ .
ի շէնդ մի մտանիցես, այլ երթ ՚ի տուն քո . և յոր-
ժամ ՚ի շէնն մտանիցես՝ մի ումք ասիցես ՚ի շինին :

Այլ եկեալ առ աշակերտան, տեսին ամբօխ շուրջ ըղ-
նորօք, և զգոխրան՝ զի վիճէին ընդ նոսա : Այլ վաղվա-
ղակի ամ ժողովուրդն իբրեւ տեսին զնա՝ զարմացան,

և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա : Այլ և հարց
 ցնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիր ընդ նոսա : Պատասխանի ետ
 մի ոմն ՚ի ժողովրդէնէն և ասէ . վարդապետ՝ ամի զոր
 դի իմ առ քեզ , զոր ունի այս համբ , և ուր հասանէ՝
 զարկուցանէ զնա . և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամուկս
 իւր և ցամաքի . և ասացի ցաշակերտսն քո զի հան-
 ցեն , և ոչ կարացին հանել զնա : Պատասխանի ետ նյ
 և ասէ . ո՞վ աղգ անհաւատ՝ մինչեւ յե՞րբ իցեմ առ ձեզ .
 մինչեւ ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ . ամէք զնա առ իս : Այլ ա-
 ծին զնա առ նա . իբրեւ ետես զնա այսն , վաղվադակի
 շարժեաց զնա , և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփր-
 րայր : Ահարց ցհայր նր և ասէ . քանի՞ ժամանակք են՝
 յորմէ հետէ այդ եղև զմա : Այլ նա ասէ . ՚ի մանկուէ .
 բազում անգամ ՚ի հուր արկանէ զգա և ՚ի ջուր՝ զի
 կորուսցէ . արդ՝ եթէ կարող ինչ ես , օգնեա մեզ տէր՝
 դթացեալ ՚ի վերայ մեր : Այլ Յիսուս ասէ ցնա . ասացեր
 թէ կարող ես . ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ , որ հա-
 ւատայն : Այլ վաղվադակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և
 ասէ . հաւատամ , տէր՝ օգնեա անհաւատութեա իմում :
 Իբրեւ ետես Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն ՚ի վե-
 րայ , սաստեաց այսոյն սղծոյ և ասէ . համբդ և խուլ
 այս՝ ես տամ քեզ հրաման , ել ՚ի դմանէ , և այլ եւս մի
 մտանիցես ՚ի դա : Այլ աղաղակեաց՝ և յոյժ լիկեաց զնա ,
 և ել . և եղև սրտաննական իբրեւ զմեռեալ , մինչեւ
 բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ : Այլ Յիսուս կալաւ ըզ
 ձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա , և կանգնեցաւ : Այլ իբրեւ
 եմուտ նա ՚ի տուն , աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա .
 մէք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա : Այլ ասէ ցնոսա .
 այդ աղգ ոչ իւրք ելանէ , եթէ ոչ սահառիք և աղօթիւք :
 Այլ զան Աշրիբով . և ընդ ելանելն նորա Աշրիբովէ ա-
 շակերտօքն՝ և բազում ժողովրդով , որդի Տիմէի Մար-
 տիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի : Իբ-
 րեւ լուաւ թէ Յիսուս նազովրեցի է , սկսաւ աղաղա-

կել և ասել . որդի 'Ղաւթի' Յիսուս՝ ողորմեաց ինձ :
 Եւ սաստեին նմա բազումք՝ զի լուսցէ . և նա առա-
 ւել ևս ազազակէր . որդի 'Ղաւթի' ողորմեաց ինձ :
 Օտեղի առ Յիսուս՝ և հրամայեաց կոչել զնա . կոչեն
 զկոյրն՝ և ասեն ցնա . քաջալերեաց , արի՛ կոչէ զքեզ :
 Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս իւր , յարեաւ և եկն առ
 Յիսուս : Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ . զի՛նչ
 կամիս՝ թէ արարից քեզ . ասէ ցնա կոյրն . բաբբունի՛ զի
 բացայց : Եւ Յիսուս ասէ ցնա , երթ՛ հաւատք քո կե-
 ցուցին զքեզ . և վազվազակի բացաւ , և երթայր զհետ
 նորա ՚ի ճանապարհին :

Սրբոց Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի Որ ըստ Ղաւթու :

ՏԵՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ էջ ՚ի Կափառնաում ՚ի քաղաքն գալիլեացւոց ,
 և ուսուցանէր զնոսա ՚ի շաբաթան : Եւ զարմանային
 ընդ վարդապետութիւնն նորա , զի իշխանութեամբ էր
 բան նորա : Եւ էր ՚ի ժողովրդեանն այր մի , զոր ունէր այս
 գիւի սղծոյ , և ազազակեաց ՚ի ձայն մեծ , ասէ . թու-
 լացոս , զի՛ կայ մեր և քո՝ Յիսուս նազովրեցի , եկիր կռ-
 բուսանել զմեզ . գիտեմք զքեզ՝ ո՞վ ես սուրբդ աստու-
 ծոյ : Սաստեաց ՚ի նա Յիսուս և ասէ . պապանձեաց և
 ել ՚ի դմանէ . զգետնեաց զնա դեւն ՚ի միջի անդ՝ և ել
 ՚ի նմանէ , և ինչ ոչ վիստեաց նմա : Եւ եղեն զարմա-
 նալիք ՚ի վերայ ամենեցուն , խօսէին ընդ միմեանս և ա-
 սէին . զի՛նչ է բանս այս , զի իշխանութեամբ և զօրու-
 թեամբ սաստէ այսոց սղծոց՝ և ելանեն : Եւ երթայր
 հռչակ զնմանէ ընդ ամ տեղիս շուրջ զգաւառաւն :

Եւ յարուցեալ ՚ի ժողովրդենէ անախի , եմուտ ՚ի

տուն Սիմոնի : Օգրանչ Սիմոնի սագնապէր ջերմամբ մեծաւ , և աղաչեցին զնա վասն նորա : Ահայ առ նմա՝ սաստեաց ջերմանն , և եթող զնա . և վաղվաղակի յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա : Այլ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք ՚ի պէսպէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա : Այլ նա իւրաքանչիւր ումեք ՚ի նուցանէ զնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա : Ալանէին գեւք ՚ի բազմաց , աղաղակէին և ասէին , եթէ դու ես որդի աստուծոյ . և նա սաստէր՝ և ոչ տայր նոյ թոյլ խօսել , զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է :

Այլ եղև ՚ի հասանելն նորա ՚ի մի քաղաքացն , ահայր մի լի բորոտութիւն իբրև ետես զՅիսուս՝ անկեալ ՚ի վերայ երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ . տէր , եթէ կամիս , կարող ես զիս սրբել : Չգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ՚ի նա՝ և ասէ . կամիմ՝ սրբեաց . և վաղվաղակի գրնաց ՚ի նմանէ բորոտութիւն : Այլ նա պատուիրեաց նմա մի ումեք ասել , այլ թէ երթ , ցոյց զանձն քո քահանային , և մատո պատարագ վասն սրբութեան քո՝ որպէս և հրաւմայեաց Սոլսէս , ՚ի վկայութի նոցա : Այլ յորդէր առաւել բանն զնմանէ . և ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութի իւրեանց : Այլ նա խոցս տայր յանապատ տեղիս , և կայր յաղօթս :

Այլ եղև ՚ի միում աւուրոյ՝ և ինքն ուսուցանէր , և փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին . որ ժողովեալ էին յամ քաղաքաց գալիլեացոց՝ և Հրէաստանի և Արուսարղէմի . և զօրութի տեսուն էր ՚ի բժշկել զնոսա : Այլ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր անդամալոյծ , և ինդրէին զնա մուծանել ՚ի ներքս՝ և զնել առաջի նորա : Այլ իբրև ոչ գտանէին թէ ընդ որ մուծանիցեն զնա ՚ի ներքս վասն ամբօխին , ելին ՚ի տանիս և ՚ի ցուոցն կախեցին զնա , և իջուցին մահճօքն հանդերձ ՚ի մէջ առաջի Յիսուսի : Այլ տեսեալ զհաւատսն նոցա՝ ասէ ցնա . այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ

մեղք քո, Սկսան խորհել դպիրքն և փարիսեցիքն, և ա-
սեն. ո՞ն է սա՝ որ խօսի զհայհոյութիւնս, ո՞վ կարէ թողու-
լ զմեզս՝ բայց միայն աստուած: Իբրեւ գիտաց Յիսուս
զխորհուրդս նոցա, սլատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. զի
խորհիք ՚ի սիրտս ձեր: Օ՛րինչ դիւրագոյն է. ասել թո-
ղեալ լիցինք եղ մեղք քո, եթէ ասել արի և դնա: Եւ
զի գիտասցիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ
յերկրի թողուլ զմեզս, ասէ ցանդամարտիսն, բեղ ա-
սեմ՝ արի առ զմահիճս քո՝ և երթ ՚ի տուն քո: Եւ առ-
ժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրեւ
յորոյ վերայ անկեալ դնէր, գնաց ՚ի տուն իւր, և փա-
ռաւոր առնէր զսօճ: Օ՛արմանք կալան զամենեւեան,
և փառաւոր առնէին զսօճ. լի եղեն ասիւ, և ասեն,
եթէ տեսաք այսօր նոր նշան:

Եւ եղև ՚ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա ՚ի ժո-
ղովուրդն՝ և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն
իւր աջ գօսացեալ էր: Եւ սպասէին նմա դպիրքն և
փարիսեցիք՝ թէ ՚ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն
շաբաթօտութիւն զնմանէ: Եւ նա գիտէր զխորհուրդս
նոցա, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսացեալ էր. արի անց
՚ի մէնջ. և նա յարուցեալ եկաց: Եւ ցնոսա Յիսուս.
հարցից ինչ զձեզ. զի՞նչ արժան է ՚ի շաբաթու, բարի
ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի մի ապրեցուցանէլ
թէ կորուսանել: Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեւորմբք
զայրագին՝ ասէ ցնա. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց,
և հաստատեցաւ ձեռն նորա իբրեւ զմիւսն: Եւ նորա
լցան յիմարութիւն, և խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ
առնիցեն Յիսուսի:

Եւ իջեալ նորք հանդերձ ՚ի տեղի մի ասիարակ. և
ժողով աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողո-
վորեանն, յամ շրէաստանէ և Ալբուսաղէմէ՝ և յայնմ
կողմանէ՝ և ՚ի ծովեղերէն Տիւրոսի և Սիդոնի. որ ե-
կին լսել ՚ի նմանէ՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութենէ իւ-

բեանց . և նեղեալքն յսցսոց պղծոց բժշկէին : Ալ լամ
 ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ՚ի նա , զի զօրուի բա
 զում ելանէր ՚ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեւին :

Ալ իբրեւ կատարեաց զամ զբանս իւր ՚ի լսելիս ժո
 ղովրդեանն , եմուտ ՚ի Աստիառնասում : Հարիւրապետի
 ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ մերձ էր ՚ի
 վախճանել , որ էր նմա պատուական : Ալ իբրեւ լը
 ւաւ զՅիսուսէ , առաքեաց զճերսն ՚ի հրէից , աղաչէր
 զնա՝ զի եկեսցէ և սպրեցուցէ զճառայն նորա : Ալ
 նորա եկեալ առ Յիսուս՝ աղաչէին զնա ստէպ՝ և ստէ
 ին , թէ արժանի է՝ որում զնորհս զայս առնես : Օ ի
 սիրէ զազգս մեր , և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ :
 Ալ Յիսուս զնաց ընդ նոսա . իբրեւ ոչինչ կարի հե
 ուի էր ՚ի տանէն , յղեաց առ նա հարիւրապետն բարե
 կամս , և ստէ ցնա . տէր , մի ինչ աշխատ լինիր , զի
 չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես : Ա
 որոց և ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ դալոյ .
 այլ սաս բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ . քանզի և ես
 այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութի . ունիմ ընդ ինեւ
 զինուորս , և ստեմ սմա՝ երթ , և երթայ . և այլում
 թէ եկ , և գայ . և ճառայի իմում թէ արա զայս , և
 առնէ : Ալ իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս՝ զարմացաւ ,
 զարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա՝ և
 ստէ . ամէն ստեմ ձեզ՝ թէ և ոչ խորայելի այսչափ հա
 ւատս գտի : Ալ զարձան անդրէն պատգամաւորքն ՚ի
 տուն , և գտին զճառայն հիւանդ՝ բժշկեալ :

Ալ եղև ՚ի վաղիւն երթայր ՚ի քաղաք մի , որում
 անուն էր Ասային . երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա
 և ժողովուրդք բազում : Իբրեւ մերձ եղև ՚ի գուռն
 քաղաքին , և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր
 մօր իւրոց , և նա էր այրի . և ժողովուրդ բազում քաղա
 քին էր ընդ նմա : Իբրեւ ետես զնա տէր՝ գթացաւ ՚ի
 նա և ստէ . մի լար : Ալ մատուցեալ մերձեցաւ ՚ի գա

գաղան . և որք բարձրեալն տանելին՝ զտեղի առին , և ա-
սէ , պատանի դու՝ քեզ ասեմ՝ արի : Կանգնեցաւ և
նստաւ մեռեալն , և սկսաւ խօսել . և ետ զնա ցմայր
իւր : Եւ ահ կալաւ զամենեւին , և փառաւոր առնելին
զամ՝ և ասելին , թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է ՚ի
միջի մերում , և եթէ այց արար ամ ժողովրդեան իւ-
րում ՚ի բարում : Եւ ել զըոյցս ընդ այս ամ հրէաս-
տան վասն նորա . և ընդ ամ կողմանս աշխարհին :

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ա-
մենայնի այսորիկ : Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս
յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս , առաքեաց առ տէր
և ասէ . դու ես որ գալոցն ես , եթէ այլում ակն կալ-
ցուք : Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն , Յովհաննէս
Սկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ , դու ես որ
գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք : Եւ ՚ի նմին ժա-
մաւ բժշկեաց զբազումս ՚ի հիւանդութեանց և ՚ի հար-
ուածոց և յայտոց չարաց , և կուրաց բազմաց շնորհեաց
տեսանել : Պատասխանի ետ նոյ և ասէ . երթայք պատ-
մեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսիքդ և լուայք . զի կոյրք տե-
սանեն , և կաղք գնան , բորոտք սրբին , խուլք լսեն ,
մեռեալք յառնեն , աղքատք աւեաարանին . և երանի
իցէ՝ որ ոչ գայթաղեացի յիս :

Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն գերգեսացուոց , որ է
յայնկոյս հանդէպ Վաղիկեաց : Եւ ընդ ելանելն նոյ ՚ի
ցամաք , պատահեաց այլ մի ՚ի քաղաքէն՝ յորում էին
գեւք . և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ և
ոչ ՚ի տան բնակեալ , այլ ՚ի գերեզմանս : Եւ տեսեալ
զՅիսուս , աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա , և ասէ
մեծաձայն . զի կայ իմ և քո Յն որդի աստուծոյ բարձ-
րելոյ , աղաչեմ զքեզ մի տանջեր զիս : Քանզի հրաման
տայր այսոյն պղծոյ ելանել ՚ի մարդոյ անտի . քանզի բա-
զում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա , և կապէր ՚ի
շղթայս , և պահէր յերկաթս , և խզէր զկապանսն , և

վարեր ՚ի դիւէն յանապատ : Ահարց ցնա Յս և ասէ ,
 զի նչ անուն է քեզ , և նա ասէ , Ա եզէ ոյն , զի դեւք բա
 զու մք մտեալ էին ՚ի նա : Աւ աղաչէին զնա՝ զի մի հրա
 ման տացէ նոյ երթալ յանդուս : Աւ էր անդ երա
 մակ մի խողից բազմաց արօտական ՚ի լեբինն , և աղաչե
 ցին զնա զի հրաման տացէ նոյ մտանել ՚ի նոսա , և հրա
 մայեաց նոյ : Աւ ելեալ դեւքն յառնէն՝ մտին ՚ի խողեանն ,
 և դիմեաց երամակն ՚ի գահէ անտի ՚ի ծովակն և հեղ
 ձաւ : Իբրեւ տեսին խողարածքն զիրսն որ եղեն՝ փա
 խեան , և սրտմեցին ՚ի քաղաքին և յագարակն : Աւ
 իբրեւ ելին տեսանել զգործսն , և եկին առ Յիսուս ,
 և գտին զայրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին , զգեցեալ և
 զգատտացեալ նստէր առ ոտսն Յսի , և երկեան : Պատ
 մեցին նոյ որոց տեսեալն էր՝ թէ զնարդ փրկեցաւ դի
 ւահարն : Աւ աղաչէր զնա ամ բազմութիւն շուրջ զկող
 մամքն գերդեսացւոց՝ զնալ ՚ի սահմանաց նոյ , քանդի
 ահիւ մեծաւ տաղնապէին , և նա մտեալ ՚ի նաւ՝ գար
 ձաւ անդրէն : Աղաչէր զնա այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ
 էին՝ շրջել ընդ նմա , արձակեաց զնա՝ և ասէ , գարձ ՚ի
 տուն քո , և սրտմեա՝ զոր միանգամ արար քեզ ամ
 գնաց ՚ի քաղաքն՝ և քարողէր զոր ինչ արար նմա Յս :

Աւ իբրեւ գարձաւ անդրէն Յս , ընկալաւ զնա ժողո
 վուրդն , քանդի ամենեքեան ակն ունէին նմա : Աւահա
 եկն այր մի՝ որում անունն էր Յայրոս , և նա էր իշխան
 ժողովրդեանն , անկեալ առ ոտսն Յսի՝ աղաչէր զնա մը
 տանել ՚ի տուն նր , զի դուստր միամօր էր նորա՝ ամաց
 իբրեւ երկոտասանից , և էր մերձ ՚ի մահ , և ընդ եր
 թալն նր՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա : Աւ կին մի էր ՚ի
 տեռատեսութե արեան ամաց երկոտասանից , որ ՚ի բը
 ժիչս ծախեալ էր զամ ինչս իւր , որում ոչ էր լեալ
 հնար յու մեքէ բժշկիլ : Վատուցեալ յետոյ մերձեցաւ
 ՚ի քղանցս հանդերձի նորա , և նոյն ժամայն եկաց բը
 խումն արեան նր : Աւ ասէ Յս , ոյ է՝ որ մերձեցաւն

յիս : Վբբեւ ամենեքեան ուրանային , ասէ Պետրոս՝ և
 որ ընդ նմա էին . Վարդապետ , ժողովուրդք պնդեն և
 նեղեն զքեզ : Եւ ասէ Յն . ոմն մերձեցաւ յիս , քանզի
 գիտացի՝ եթէ զօրութի ել յինէն : Վբբեւ ետես կինն՝
 եթէ ոչ ծածկեցաւ ՚ի նմանէ , եկն դողալով և անկաւ
 առաջի նր , թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ ՚ի նա՝ պատ-
 մեաց առաջի ամ ժողովրդեանն . և թէ սրպէս բժշկե-
 ցաւ առ ժամայն : Եւ ասէ . քաջալերեաց , դուստր ,
 հաւատք քո կեցուցին զքեզ , երթ ՚ի խաղաղութի :

Եւ մինչդեռ նա խօսէր , գաց ոմն ՚ի տանէ ժողովրդ-
 դասեալին՝ և ասէ ցնա . մեռաւ դուստրն քո , մի ինչ
 աչխատ առ ներ զդա : Եւ ի Յն իբբեւ լուաւ , պատաս-
 խանի ետ նմա՝ և ասէ . մի երկնչիւր , միայն հաւատա՝ և
 կեցցէ : Եւ մտեալ ՚ի տունն՝ ոչ զոր եթող մտանել ,
 բաց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս , և
 զհայր մանկանն և զմայր նորա : Եւ այն ամենեքեան՝ և
 կոծէին զնա : Եւ նա ասէ . մի լայք՝ զի չէ մեռեալ այլ
 ննջէ : Եւ նորա ծաղր առ նէին զնա , զի գիտէին թէ
 մեռաւ : Եւ նր հանեալ զամենեւին արտաքս , կալաւ
 զձեռանէ նր՝ բարբառեցաւ և ասէ . արի , կաց մանուկ
 դու : Եւ գործաւ ոգի նորա , և կանգնեցաւ վաղվա-
 զակի . և հրամայեաց տալ նմա ուտել . և զարմացան
 ծնողքն նորա : Եւ նա պատու իրէր մի ումեք ասել՝ որ
 ինչ եղեւն :

Եւ եղև ՚ի վաղիւն մինչ իջանէին նորա ՚ի լեռնէ ան-
 աի , ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում : Եւ
 ահա այր մի ՚ի ժողովրդեանն անաի աղաղակեաց և ասէ .
 Վարդապետ , աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ , զի միաւ
 մօր է ինձ : Եւ ահա այս հարկանի ՚ի նմա , և յանկարծ
 դուչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրե-
 ցուցանէ , և հաղիւ մեկնի ՚ի նմանէ խորտակեալ զնա .
 և աղաչեցի զաշակերտան քո զի հանցեն զնա , և ոչ կա-
 բացին : Պատասխանի եա Յն և ասէ . ով ազգ անհա-

ւատ և թիւր, մինչեւ յերբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անայց
ցեմ ձեզ. մատու այսր զորդին քս : Աւ մինչդեռ մատ
չէր, զարկոց զնա դեւն՝ և շարժեաց : Սաստեաց Յն
այսոյն սղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն . և ետ զնա ցհայր
իւր : Աւ զարմանային ամենեքեան ՚ի վերայ մեծամե-
ծացն աստուծոյ . և ՚ի զարմանալ ամենեցուն ՚ի վերայ
ամի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտան իւր . զիք դուք ՚ի
լսելիս ձեր զբանս զայստիկ . զի որդի մարդոյ մատնե-
լոց է ՚ի ձեռս մարդկան :

Աւ հանէր դեւ մի համբ . և եղեւ յեւանել զիւրն
խօսեցաւ համբն, և զարմացան ամ ժողովուրդքն : Աւ
ոմանք ՚ի նոցանէ ասեն . Բէեղղեբուղաւ իշխանաւն
զիւաց հանէ դա զդեւս : Աւ այլք փորձէին՝ և նշան
յերկնից խնդրէին ՚ի նմանէ : Իսկ նորա գիտացեալ ըզ
խորհուրդս նոյ, ասէ ցնոսա . ամ թագաւորու թի՛ բա-
ժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն
կործանի : Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ,
զնարդ կայցէ թագաւորու թի՛ նր . զի ասէք զինէն եթէ
Բէեղղեբուղաւ իշխանաւն զիւաց հանէ դա զդեւս :
Աթէ ես Բէեղղեբուղաւ հանեմ զդեւս, որդիքն ձեր
իւ հանիցեն . վասն այդորիկ նորին եղիցին ձեր դատա-
ւորք : Իսկ եթէ մատամբ նոյ հանեմ զդեւս, ապա հա-
սեալ է ՚ի վերայ ձեր արքայու թի՛ աստուծոյ : Յորժամ
հզօր վառեալ սրահիցէ զտուն իւր, ՚ի խաղաղութեան
են ինչք նորա : Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա ՚ի վր
եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսղառազինութիւն հանէ՛ յոր
յուսացեալ էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ : Ար ոչ է
ընդիս՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ :
Յորժամ այսն ելանիցէ ՚ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին
ակղիս, խնդրէ հանդիսա . և իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ .
զարձայց անդրէն ՚ի տուն իմ ուստի ելի : Աւ գայ գե-
տանէ մարբեալ և յարդարեալ : Յայնժամ երթայ և
առնու եօթն այլ այսա շար եւս քան զինքն՝ և մտանէ

բնակէ անդ , և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան
 զառաջինն : Այլ եղև մինչդէռ խօսէր զայս , ձայն ե-
 բարձ կին մի ՚ի ժողովրդենէ անտի և ասէ . երանի է
 սրովայնին՝ որ կրեայն զքեզ , և ստեանցն՝ որ դիեցու-
 ցին զքեզ : Այլ նա ասէ . նա երանի այնոցիկ է , որ լսեն
 զբանն այ , և առնեն :

Այլ ուսուցանէր ՚ի միում ժողովրդանոցայն ՚ի շաբա-
 թըս : Այլ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութե-
 ամս ութուտասն . և էր կարկամեալ , և ոչ կարէր ա-
 մենեւ ին ՚ի վեր հայել : Այլ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կռ-
 չեաց առ ինքն՝ և ասէ ցնա . կին դու՝ արձակեալ ես
 ՚ի հիւանդութէ՛քումս : Այլ եդ ՚ի վերայ նորա ձեռն ,
 և սուժամայն ուղղեցաւ , և փառաւոր առնէր զա՛մ :
 Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ թէ ըն-
 դէր ՚ի շաբաթու բժշկեաց Յիսուս , և ասէ ցժողո-
 վուրդն . վեց օր է՝ յորս արժան է գործել , յայնս եկայք
 բժշկեցարուք , և մի յաւուր շաբաթու : Պատասխանի
 ետ նմա տէր՝ և ասէ . կեղծաւորք , իւրաքանչիւրք ՚ի
 ձէնջ ՚ի շաբաթու ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ՚ի մըս-
 րոյ՝ և տանի տայ ջուր : Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու
 էր . զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութուտասն
 ամ , ոչ էր արժան արձակել ՚ի կապանաց անտի ՚ի շա-
 բաթու : Այլ զայս իբրեւ ասէր , յամօթ լինէին ամե-
 նեքին որ հակառակն կային նմա . և ամենայն ժողովուր-
 դըն ուրախ լինէր ՚ի վերայ ամենայն փառաւորութեցն
 որ գործէին ՚ի նմանէ : ✕

Այլ եղև ՚ի մտանելն նորա ՚ի տուն ուրումն իշխա-
 նայն փարիսեցւոց ՚ի շաբաթու ուտել հաց , և նոքա
 սպասէին նմա : Այլ ահա այր ոմն էր անդ ջրգողեալ ա-
 ռաջի նորա : Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ ցօրի-
 նաւորսն և ցփարիսեցիս . եթէ արժան իցէ ՚ի շաբա-
 թու բժշկել : Այլ նոքա լուռ եղեն . և բուռն հարել
 զնմանէ՝ բժշկեաց զնա , և արձակեաց : Այլ ասէ ցնս .

այր ուրուք ՚ի ձէնջ էչ կամ եղն՝ անկանիցի ՚ի ջրհոր, և ոչ վազվազակի հանիցէ զնա յաւուր շարաթու : Եւ ոչ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն :

Եւ եղև մինչ երթայր նա Յերուսաղէմ, և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարիայ և գալիլեացւոց : Եւ մինչդեռ մտանէր ՚ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորտո՝ որք կացին ՚ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ասէն . Յիսուս վարդապետ, ողորմեաց մեզ : Եւ իբրև ետես զնոսա, ասէ ցնոսա . երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն, և եղև իբրև գնացին, առժա մայն սրբեցան : Մի ոմն ՚ի նոցանէ իբրև ետես՝ եթէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ ՚ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զաստուած . անկաւ ՚ի վերայ երեսաց իւրոց առտոս նորա, և գոհանայր զնմանէ . և ինքն էր սամարացի : Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ . ոչ տասն սորս սրբեցան, իսկ արդ՝ ինուներն ուր են : Օ ի ոչ գտան դառնալ տալ փառս ւնց, բայց միայն այլաղբիս այս : Եւ ասէ ցնա . արի, գնա . զի հաւատք քո կեցուցին զբեզ :

Եւ եղև ՚ի մօտելն նորա Արիբով, կոյր ոմն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ : Իբրև լուաւ զանցաւ նել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի նչ իցէ այն : Եւ պատմեցին նմա, թէ Յիսուս նազովեցի անցանէ : Եւ զաղակեաց և ասէ . Յիսուս, որդի Ղաւթի՝ ողորմեաց ինձ : Եւ որ առաջին երթային՝ սաստեին նմա զի լուսեցէ . և նա ևս առաւել աղաղակէր, որդի Ղաւթի, ողորմեաց ինձ : Օ տեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր . և իբրև մերձ եղև առ նա, եհարց զնա և ասէ, զի նչ կամիս դու՝ զի արարից բեզ . և նա ասէ . տէր, զի բացցին աչք իմ՝ և տեսից : Եւ Յիսուս ասէ ցնա . հայեաց, հաւատք քո կեցուցին ըզբեզ : Եւ առժամայն ետես, երթայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր զնձ . և ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն աստուծոյ :

ՏԵՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անախի և գնաց ՚ի Վալիլեայ : Օ ՚ի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի : Այլ յորժամ եկն նա ՚ի Վալիլեայ, ընկալան զնա գալիլեացիքն . զի աեսեալ ևս էր զամ նշանսն, զոր արար Արուսաղէմ ՚ի տօնին . քանզի և նորա եկեալ էին ՚ի տօնն : Եկն դարձեալ ՚ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի . և անդ էր թագաւորազն մի, որոյ որդի նորա հիւանդկայր ՚ի Վափառնաում : Աա իբրեւ ըուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է ՚ի հրէաստանէ ՚ի Վալիլեայ . եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեացէ զորդի նր . քանզի մերձ էր ՚ի մեռանել : Ասէ ցնա . եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս աեսանէք՝ ոչ հաւատայք : Ասէ ցնա թագաւորազն . տէր, էջ մինչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ : Ասէ ցնա Յիսուս . եթ՛ որդին քո կենդանի է, և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և գնաց : Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ եղեն նմա ծառայքն նորա . աւետիս ետուն և ասեն, թէ մանուկն նր կենդանի է : Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ապաքինեաց . և ասեն ցնա . երէկ յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն : Վիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամուն՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է, և հաւատաց ինքն և ամ տուն իւր : Օ այս գարձեալ երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ ՚ի Հրէաստանէ ՚ի Վալիլեայ :

Յետ այսորիկ տօն էր հրէից . և ել Յիսուս Արուսաղէմ : Եւ էր Արուսաղէմ ՚ի Պրօպատիկէ աւալաւ նին . որ կոչէր եբբայեցերէն Բեթհէզդայ . հինգ սրահ : Յորս անկեալ գնէր բազմութի յոյժ հիւանդաց՝ կու-

բաց կազաց գօսացելոց , որ ակն ունէին ջրոցն յուզե-
 րոց : Ալ հրեշտակ տեառն իջանէր ըստ ժամանակի յա-
 ւազանն՝ և յուզէր զջուրսն , և որ նախ ՚ի շարժումն
 ջուրոցն իջանէր յաւազանն՝ բժշկէր , ոչ ունելով նշան
 հիւանդութե՛ն : Ալ անդ էր այր մի , որոյ երեսուն և
 ութ ամ էր ՚ի հիւանդութեան իւրում : Օ՛նա իբրեւ
 ետես Յիսուս՝ զի անկեալ գնէր , և գիտաց եթէ բա-
 զում ժամանակք են այնուհետեւ , ասէ ցնա . կամիս
 ողջ լինել : Պատասխանի եւ նմա հիւանդն . տէր , ոչ
 զոր ունիմ , թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս
 յաւազանն . և մինչ ես դանդաղիմ , այլ որ քան զիս յա-
 ռաջագոյն իջանէ : Ասէ ցնա Յիսուս . արի , առ զմահիճս
 քո՝ և գնա : Ալ ողջացաւ այրն , և յարեաւ՝ էտա զմա-
 հիճս իւր՝ և շրջէր . և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ :
 Ասեն հրեայքն ցբժշկեալն . շաբաթ է՝ և ոչ է արժան
 քեզ առնուլ զմահիճս քո : Պատասխանի եւ նոցա և
 ասէ . որ բժշկեացն զիս , նա ասաց ցիս , առ զմահիճս
 քո՝ և գնա : Հարցին ցնա և ասեն . ո՞վ է այրն՝ որ ասաց
 ցքեզ , առ զմահիճս քո՝ և շրջեաց : Ալ բժշկեալն ոչ
 գիտէր թէ ո՞վ իցէ , քանզի Յիսուս խոյս եւ վասն ամ
 բռնին ՚ի տեղ ողջ անախ : Յեւ այսորիկ գտանէ զնս
 Յիսուս ՚ի տաճարին , և ասէ ցնա . ահաւաղիկ ողջացար ,
 մի և ս մեղանչեր՝ զի մի շար և ս ինչ լինիցի քեզ : Գնաց
 այրն և սրտմեաց հրեիցն , եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշ-
 կեացն զիս : Ալ վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրե-
 այքն , զի զայն առնէր ՚ի շաբաթու : Ալ Յիսուս սր-
 տասխանի եւ նոցա . Հայր իմ՝ մինչեւ ցայժմ գործէ ,
 և ես գործեմ : Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին հրե-
 այքն սպանանել զնա . զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս ,
 այլ և հայր իւր կոչէր զնձ , և հաւասար առնէր զան-
 ձրն աստուծոյ :

Ալ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր ՚ի ծնէ . և
 հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն . աբբի , ց՛ր

վնաս է , սորա՞ թէ հօր և մօր իւրոյ , զի կոյր ծնցի :
 Պատասխանի ետ Յիսուս . ոչ գորա վնաս է , և ոչ հօր
 և մօր իւրոյ . այլ զի յայտնի լիցին գործքն այ ՚ի դմա :
 Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն
 զիս , մինչ աւուր կոյ . գոյ գիշեր՝ յորժամ ոչոք կարէ
 գործել : Սինչդեռ յաշխարհի եմ , լոյս եմ աշխարհի :
 Եւ այս իբրեւ ասաց , եթուք ՚ի գեաին՝ և արար կաւ
 ՚ի թքոյն , և ձեփեաց զկաւն ՚ի վերայ աչաց կուրին :
 Եւ ասէ ցնա . երթ , լուա յաւազանին Սելովմոյ . որ
 թարգմանի առաքեալ . չոքաւ լուացաւ . եկն և տե-
 սանէր : Իսկ գրացիքն՝ և որոյ տեսեալ էր զնա յառաջա-
 գոյն՝ թէ մուրացիկ էր , ասէին . ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն
 և մուրանայր . կէսքն ասէին . նա է : Եւ ասէին . ոչ
 այլ նման է նմա . և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ : Եւ ասէին .
 իսկ զիսորդ բացան աչք քո : Եւ ետ պատասխանի . այր
 մի՛ որում Յիսուսն ասեն , կաւ արար՝ և ձեփեաց զաչս
 իմ , և ասէ ցիս . երթ ՚ի Սելովամ , և լուա . չոքայ
 լուացայ՝ և տեսանեմ : Եւ ասէին ցնա . ուր է նա . ասէ ցնա .
 ոչ գիտեմ : Եւ ասէին առ փարիսեցիսն զնա , որ երբեմն
 կոյրն էր : Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար Յիսուս .
 և եբաց զաչս կուրին : Կարձեալ հարցանէին զնա փա-
 րիսեցիքն , թէ զիսորդ տեսանես . և նա ասէ ցնոսա .
 կաւ եգ ՚ի վերայ աչաց իմոյ , և լուացայ՝ և տեսանեմ :
 Եւ ասէին անհր ՚ի փարիսեցւոցն . ոչ է այրն այն յաստու-
 ծոյ , զի զշաբաթս ոչ պահէ : Եւ ասէին . իսկ զիսորդ
 կարէ մարդ մեզաւ որ այսպիսի նշանս առնել : Եւ էին
 հերձուածք ՚ի մէջ նոցա : Եւ ասէին գարձեալ ցկոյրն . դու
 զի՞ ասես վասն նր՝ զի եբաց զաչս քո : Եւ նա ասէ՝ թէ
 մարդարէ է : Եւ ոչ հաւատացին հրէայքն զնմանէ՝ եթէ
 կոյր էր՝ և բացաւ . մինչեւ կոչեցին զձնողս բացե-
 լոյն . հարցին ցնոսա և ասեն՝ սա՞ է որդին ձեր , զորմէ
 դուքն ասէիք , եթէ կոյր ձնաւ . արդ՝ զիսորդ տեսանէ :
 Պատասխանի ետուն նոցա ձնողքն նորա՝ և ասեն . զի

տեմք զի սա է սրդին մեր, և զի կոյր ճնաւ. բայց զիսորդ
այժմդ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք. կամ թէ՛ ս՛ եբայց զաչս
դորա՝ մեք ոչ գիտեմք. ցդա իսկ հարցէք, ինքնին ՚ի
չափ հասեալ է. ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր: Օպս
ասացին ճնողքն նորա, զի երկնչէին ՚ի հրէիցն. քանզի
ուխտ եղեալ էր հրէից, եթէ որ խոստովանեսցի զնա
Քրիստոս՝ ՚ի բաց կացցէ ՚ի ժողովրդեանէն: Վասն այ
նորիկ ասացին ճնողքն նորա, թէ ինքնին ՚ի չափ հա
սեալ է, ցնա իսկ հարցէք: Վարձեալ կրկին անգամ կու
չեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. տուր փառս
աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է: Այ
նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս
գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ: Վարձեալ ասեն
ցնա. զի՛նչ արար քեզ, զիսորդ եբայց զաչս քս: Պատաս
խանի եւտ նոցա, այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք. զի
կամիք միւսանգամ լսել. միթէ և դուք կամիք աշակեր
տել նմա: Արքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին. դու լիջիր
նորա աշակերտ. մեք Սովսէսի աշակերտք եմք: Մեք գի
տեմք՝ զի ընդ Սովսէսի խօսեցաւ աստուած. զսա ոչ
գիտեմք ուստի իցէ: Պատասխանի եւտ այրն և ասէ ցնա.
այդ իսկ են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ,
և զիմ զաչս եբայց: Վիտեմք զի աստուած մեղաւորաց
ոչ լսէ, բայց եթէ աստուածապաշտ որ իցէ՝ և զկամս
նորա առնիցէ, նմա լսէ: Ի յաւիտենից որ ոչ լուա՝
եթէ եբայց որ զաչս կուրի ՚ի ճնէ կոյր ճնելոյ: Աթէ
ոչ յաստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ: Պա
տասխանի ետուն և ասեն ցնա. ՚ի մեղս իսկ ճնեալ ես
ամենեւին, և դու վարդապետ լինիս մեր: Այ հանին
զնա արտաքս: Ի ուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա ար
տաքս, և իբրեւ եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատաս
յորդի աստուծոյ: Աս պատասխանի եւտ և ասէ. տէր,
նիլ է՝ զի հաւատացից ՚ի նա: Ասէ ցնա Յիսուս. և տե
սեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է: Այ նա ասէ,
հաւատամ, տէր, և երկիրեպագ նմա: †

- Լ** արդար : Չարքիայ մարդարեի պապուն անունն է : 29. 8 :
 Աղանայի տեր : Որ աստուծոյ կըսուի . թանգըր : 17. 8 :
 Ազատազնեայ : Քիչիզատէ : 25. 5 :
 Ազգարան : Խապար տրուած տեղ . ճ.թ. 2 : կամ խապար
 տուող դործիք , որ է՝ բերան , կամ լեզու : 29. 2 :
 Ալէլուիա : Օրհնութիւնք , գովասանք . մէտհ : 29. 24 :
 Ալէտանջ հողմ : Տալլա հանող հով : 87. 5 :
 Ալիափետր : Այբբենին շարքը : 29. 22 :
 Ախտարժարժ : Ախտը շարժող . մարաղ թէփրէտիճի : 4. 4 :
 Ածանցական : Անցաւոր , թէզմբ անցնող : 27. 5 :
 Ահատ : Նաւու թէքնէ , կամ փիեառէ խայեխ : 49. 2 :
 Ակնայայրատ : Աչքը մտաբուող : 100. 4 :
 Ակումբ : Ճիւմհիւռ , սիւրիւ : 102. 1 :
 Ազարտեալ : Աւրած , խարապ եղած : Ե. 1 : և ԻԵ. 2 :
 Ազաւաղել : Աւրել , փձացընել , եօխ ընել : Բ. 5 : և 45. 2 :
 Ազէյարմար : Քիբիչով տիւղէնէնամիշ եղած : 26. 8 :
 Ազիւսարկուի : Քէրփիճճիուի , թուղլաճիուի : 26. 12 :
 Ազխեալ ազգարան : Կըլպած գոցուած բերան , կամ
 լեզու : 29. 2 :
 Ազրի բմբոշանելի : Տէրիբմէն՝ էզմիշ ընելու , որ է ծաւ
 մելու աղւաներ : 49. 2 :
 Ազու աղաւնի : Մաղլբմ կէօլէրճին : Բ. 1 :
 Ազուական : Անուշիկ , միսսիմ : 42. 4 :
 Ազուական ախտ : Թաթըր մարաղ , որ է ցանկութիւ
 նրն : 25. 5 :
 Ազու թիւն : Մթու թիւն . բարա տուման : 2. 5 :
 Ազտազախն : Աղի լեղի . աճը զէհիր : 16. 2 :
 Ազօթիկեր : Ազօթող , աղօթաւոր : 85. 5 :
 Ազօտանալ : Մթննալ , ի լուսոյ պակասիլ : Ե. 5 :
 Աճառ : Սաղօն : 29. 11 :
 Աճիւն : Մոխիր . բիւլ : Ի. 1 : և ԻԳ. 2 :
 Ամանակ : Ժամանակ , ատեն . վաղթ : ՚ի Յիշատակարանն :
 Ամբարձուղէշ : Բարձր ձուղ ունող . իւճէ տալլը : Թ. 2 :
 Ամենագրաւ : Ամէնը զապգ ընող : Բ. 2 : կամ խիտ
 սաստիկ զապգ ընող : Ը. 1 :

- Ամենապիկար : Խիստ տկար , զայիֆ : ԼԸ . 2 :
- Ամպրոպ : Վէլվէլէ : 2 . 5 : և 2 . 5 :
- Այտ : Եանայք : 49 . 2 :
- Անագան : Կէճատէն կէճ : ԼԹ . 5 : կամ վերջինը , սողա
բի : 4Ը . 2 :
- Անախատկիր : Այոց ցաւակից չըլող : Ծ . 1 : և Ծ . 2 . 2 :
կամ խարէզ չըպահող : Բ . 2 :
- Անաղէլի՛ խահակու թ , Չի աղուած՛նոր ծնած բիճ : ԾԳ . 2 :
- Անարծարծելի : Ա՛լ չի վառվելու : Է . 5 : և Է . 2 . կամ
ա՛լ չէ ինվելու : Ի . 2 :
- Անբոյժ : Չի բժշկելու , ծնողւմաղ : ԾԸ . 2 :
- Անդամամուկք : Խորուկ մոմառք : ԻԷ . 5 :
- Ազամանդեայ : Էլմասիպէս պինդ : 2Բ . 10 :
- Անդանձառք : Անդ , այսինքն՝ ՚ի հնումն անձառելիք ,
որպիսի էր ՚ի հին օրէնս՝ սրբութիւն սրբութեցն , որ
անձառելի և անմատչելի էր նոցա . վասնորոյ ասաց
ուածս՝ Սրբո՛ւնն անդանձառից , իմացեալ լինի՛ Սր
բո՛ւնն սրբո՛ւնն : ԷԵ . 15 :
- Անդասելի : Կարգէ գուրս , նիզամ չի մրտած : ԼԳ . 7 :
- Անդուլ : Իժիր , տայմայ : 2Ը . 2 :
- Անդուղեկցութիւն : Այն տեղը երթալու ճամբոր
դութիւն և եօրտաշութիւն : 2Դ . 5 :
- Աներեւակի : Աներեւոյթ . կէօրիւնմէղ : ԻԳ . 5 : և ԾԵ . 5 :
- Աներկեւան : Անվախ . շիւպհէսիղ : Գ . 1 : և 4Ե . 5 :
- Անընդել գաղան : Ետպանի եալուղ ճանապար : Թ . 5 :
- Անկանել : Տօգումաղ : 4Գ . 2 :
- Անկեղակարծ : Անկասկած . շիւպհէսիղ : 2Գ . 5 :
- Անկախնէ : Շունչը կարած . նէֆէսի քէսիլմիշ : ԺԳ . 2 :
- Անհագագ : Շունչ չունող , հոգի չունող . ճանարդ : ԼԳ . 7 :
- Անհամբոյր : Թէրպլսէյի շեկող . հէրկէլէ : ԻԲ . 2 : կամ
չի գոյւող , շատախօս : ԻԳ . 2 : կամ գարշելի , պէթ :
Ծ . 2 . 2 : կամ խաթր կէօնիւլ չի նայող : 2Ը . 2 :
- Անհամողելի : Խօսք մտիկ չընող , ինատճը : Ծ . 2 . 2 :
- Անհատուածելի : Անբաժանելի , չի զատուելու : ԷԵ . 5 :
- Անհրաժեշտ : Անդառնալի . միւհքէմ : 4Ա . 2 : կամ ան
խախտ , անդատելի : 2Գ . 11 :
- Անձաւ : Մաղարայ : Ի . 2 :
- Անձնամասն : Ինքիր անձը մատնող : ԽԸ . 2 :
- Անձուկ : Նեղիուկ : Ա . 2 : և 4Դ . 2 : կամ քչիկ մը . պիլ

7. ւ Բ

աղաճքք :	ԺԷ. 2 :
Անյարիր ջատուկ : Ղեր չելելու նենգաւոր և ցաւա գար :	ԾԸ. 2 :
Անչամանդալ : Չիմթնալու սպածառ . տուժանորդ :	Գ. 2 :
Անչուշտ : Անխոխոխ , անխառնակ :	ԿԷ. 1 :
Անտոյայ : Էյլիկ պիլմէղ . նախս :	ԽԸ. 4 :
Անպատուար : Պատ չունող . հիսարսրդ :	ԼԹ. 2 :
Անջրպետ : Բաժանող , զատող . պէօլմէ :	ԻԷ. 2 :
Անպուժելի : Էտ չիձգուելու , էհմալ չըլլուելու :	ԼԹ. 2 :
Անսագիւտ : Անպակաս . էքսիքսիղ , մահանասրդ :	ԻԸ. 5 :
Անվճար : Անխալ . բուսուբուղ :	Ժ. 2 :
Անտարբափակ : Տարեբքի տակ չընկնող , նիւթեղէն բա նեղէն դուրս :	ԺԶ. 1 : և ԼԴ. 5 :
Անքատ : Տկար , փոքրիկ . զայիֆ :	ԿԹ. 2 :
Աչխար : Ողբ , լաց , սուգ : ԻԷ. 5 : ԼԹ. 5 : ԽԸ. 2 : ԾԶ. 2 : և այլն :	
Աշտանակ : Շամտան :	ԽԶ. 2 :
Աշտէ : Խըշտ , միգրախ :	ՀԱ. 2 :
Ապաբան : Պապանձաձ , անճրքկաձ :	ԽԷ. 5 :
Ապաղէն : Զէնք չունող . սիլահարդ :	Է. 1 : և ԿԸ. 5 :
Ապաթոյն : Թոյն չունող . զէհիքսիղ :	ԿԳ. 1 :
Ապախաւոր : Անշահ . էյլիկ պիլմէղ :	Զ. 2 : և ՀԴ. 1 :
Ապահար : Ամսական հայզը բռնաձ :	Ի. 2 :
Ապաձեռն : Օգնական չունող , խեղճ : ԻԴ. 5 : և ԼԷ. 5 :	
Ապաշուք : Անպատիւ . իթիպարսրդ :	ԼԴ. 7 :
Ապաջան : ջանք չընող . խայրէթսիղ :	Բ. 2 :
Ապառուժ : Լիրք . աւսրդ : ԺԱ. 5 : և ԽԱ. 2 : և ԿԴ. 2 :	
կամ խաթր կէօնիւլ չինայող , անգութ :	ԶԸ. 2 :
Ապարանջան : Պիլէղիկ :	ԼԳ. 1 :
Ապաւանդակ : Չուան նաւու . բալամար :	ԻԵ. 2 :
Ապաւինութիւն խարսխի : Նաւուն մեծ երկաթը . ճան դուրթարան :	ԻԵ. 2 :
Ապաքինել : Փարատել , գաղբեցընել , կամ ընընացը նել :	ԶԳ. 2 : և ԳԵ. 2 :
Ապէնիալ : Անկարօտ , միւհթաձ չըլլող :	ԾԹ. 2 :
Ապիկար : Տկար , խառիր չըլլող :	Ժ. 1 : և ԻԶ. 2 :
Առակայք : Առաջիկայք , առջեւք , կամ մօտը եղածնե րը , կամ քիչ մի ետեւ ըլլալընեքրը :	ԺԳ. 5 :
Առանցեալ : Դադարել ՚ի ծնելոյ , վախոր անցած : ԼԱ. 1 :	
Առիգած : Գողնոց . փէշտիմալ :	Ի. 2 :

- Աւհայծեալ : Ճրագն որ մարելու մօտեցած , վերջին
հայծալը հասած : ԶԵ. 5 :
- Աւհաւատչեաց : Չէջնի , նու մունէ . կամ փէյ : ԻԵ. 4 :
ԿԵ. 2 : և ԿԵ. 1 :
- Աւուղեկան յաւիտեան : Անցաւ որ ժամանակ : ԴՅԷԼՄ :
- Աւօրինակեալ : Բաղդատեալ , նմանեցուցեալ : Ա. 2 :
- Ատուի : Բրդեղէն , չուխայ՝ և այլք նմանք : ԻԱ. 5 :
- Ասպականասպաս : Շան կերակրի իւմիտ ընող : ԼԵ. 5 :
- Ասպասակ : Քէլէփիրճի , փուսու խրրարդը : ԿԹ. 2 :
- Ասպարէս , կամ Ասպարէզ : Մեծ մէյտան . ամթ մէյ-
տանը : Ա. 2 : և ԻԸ. 4 : Դարձեալ՝ երկրի չափ է , որ
է մէկ միլ տեղին՝ ութը փային մէկը : Թ. 1 :
- Աստարտէ : Կնկան կերպարանքով կուռքի մի անուն է :
Կ. 4 :
- Ատտիկեցի : Աթենացի , որ ՚ի հնումն այս քաղաքացւոյ
զաւ մարդն՝ խիստ նամուար , և զվասն՝ խիստ պէթ-
նամ համարէին : ԿԵ. 1 :
- Արահեա : Լան ճամբայ . քեօռ եօլու : Թ. 2 : կամ շի-
տակ ճամբայ , ճատէ : ԻԶ. 5 :
- Արամաթացի : Արիմաթացի , ուստի էր Սամուէլ մար-
դարէն : ԶԸ. 1 :
- Արբուն : Կատարեալ հասակ . քեամիլլիք չաղը : Գ. 2 :
- Արդահատել : Ցաւակցելով մխիթարել , սիրտ տալ : ԺԲ.
1 : կամ աղաչել , բէճա ընել : ԺԵ. 1 : և ԾԵ. 2 :
- Արդասաւոր : Արդիւնաւոր . մէյլէտար : ՅԷԼՄ :
- Արդարալուկ : Հախ տեղը տանջուող : ԻԹ. 2 :
- Արդեան : Հիմակուան , շիմալքի : ԶԵ. 8 :
- Արդվատնական : Հիմակուց թէլէֆ եղած : ԻԲ. 2 :
- Արկածք : Փորձանք . պէլայ : Զ. 5 : և Կ. 2 : և ԿԵ. 2 :
- Արձագանք : Ետ դարձող ձայն , որ մաղարաներուն մէջ ,
կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ , զայն
կը լսէ : ԶԲ. 8 :
- Արուարձան : Քարէ փորած երիկ մարդու պատկերք ,
կուռք : Կ. 4 :
- Արութիւն : Արիութիւն , կարիճու թիւն : ԻԹ. 5 :
- Արուսեակ : Սապահ երլարդը , զէօհլէ . կամ արեգակն .
կամ սաղայէլ : ԼԶ. 2 :
- Արջնաթոյր : Սեւ դոյն ունող : ԿԹ. 2 :
- Արջնատես : Սիեահ Կէօրիւնիւ շիւ : ԼԱ. 5 :

- Արտադրած : Ճամբէ դուրս ելած . եօլուղ . կամ սիւր
կիւն եղած : Տ. 2. 2 :
- Արտաբնայարգար : Գրտի գիշէն թէմիղ : Ի. 5. 3 :
- Արտուղի : Ճամբէ դուրս , ծուռ . եանդլը : Հ. 2. 5 :
- Արբիացնցուղ : Լայս տարածող , շաւխ ծագող : Գ. 1 :
- Արօտ : Արծուելու տեղ , չայրըլթա : Ի. 5. 5 : 4. 2 :
- Արօր : Չիֆթ քշելու գործիք . սապան : Տ. 7. 2 :
- Աւաղական : Ափսոսական , սղբարու : Ի. 2. 1 :
- Աւանդ : Էմանէթ : Գ. 1 : կամ սուրբ . վերկի : Թ. 2 :
- կամ թէմպիհ , վասիէթ : Ի. 4. 4 :
- Աւողական : Բեռի սլըշմիշ չեղած . աճամբ , հերկէլէ : Ի. 5. 2 :
- Աքար : Պատժուած մարդոյ մի անուն է . (Յիսուս . 7. 1) : Ի. 2. 2 : և Հ. 5. 5 :
- Աքիա սիրնացի : Մարգարէի մը անուն է , որ ՚ի Սելալ
քաղաքէն էր : (Գ. Թ. 4) . Ժ. 29 : Խ. 4. 4 :
- Բարեբուն : Պազտատ քաղաքն է : Ա. 1 : և Կ. 2. 2 :
- Բաղին : Կուսքի սեղան , կուսք : Ի. 5. 3 : և Հ. 15. 15 :
- Բաղմակ : Բաղմելու տեղ . մէքեան : Կ. 5. 5 :
- Բաղմական : Մէճլիս նստող : Խ. 1. 1 : և Դ. 4. 4 : կամ բաղ
մելու , նստելու տեղ : Ա. 5. 5 :
- Բաղմաձեռնեան խարդաւանողք : Շատուր հիլէպաղ
ներ . կամ ֆէնտէրով խարդներ : Ա. 9. 9 :
- Բաղմատեան : Բարբարական սլարտող : Կ. 5. 5 :
- Բաղմատեան : Շատ ճիւղ ունող . տալը սու
տախը : Խ. 2. 2 : և Յիսուս : Կ. 2. 2 :
- Բաղմարկածեան : Շատ փորձանքոտ . թէհլըբէլի : Հ. 2. 2 :
- Բահաղ : Կուսքի անուն է : Կ. 2. 2 : և Դ. 6. 6 :
- Բամբիւն : Չարխարայ , զիլ : Ա. 8. 8 :
- Բանդագուշեալ : Խելացնոր . չըլըն : Ժ. 2. 2 :
- Բանին սերմնակաթութիւն : Խօսքին էօղը զայ ընելը ,
խենթ ու մենթ եօլուղ խօսիլը : Խ. 2. 2 :
- Բառաչ : Ոչխարներուն և նմանեաց սօռալը : Ժ. 2. 2 :
- Բառացի : Փառաւոր , չէօհրէթիլ : Ա. 8. 8 :
- Բասիլ , Վասիլ : Էր կայսր Յունաց : Յիսուս : Կ. 2. 2 :
- Բասրելի : Մեղադրելի . այրալանմաղա լայրդ : Ա. 5. 5 :
- Բարառնուի : Խօսիլ չի կրցողի բերնով խօսիլ : Ա. 8. 8 :
- Բարացուցական : Բարբը ցըցնող , թապիյէթը յայտ
նող : Ա. 8. 8 :

- Բարաւ որ : Դրան վերի շեմը : ԴԱ. 2 :
- Բարեաւաւիղ : Անու շիկ խայտէլի . աիւղէնլի : ԴԲ. 8 :
- Բարեբխա : Զարարիաց մարգարէի հօրն անունն է : ԴԳ. 8 :
- Բարունակ մահողուղեան : Ամայի ճիւղ՝ որ զէհրլի սալխում ունի : Է. 2 :
- Բաւանդակասէս : Բովանդակասէս . կամ բաւականապէս : Զ. 4 :
- Բաւիղ : Սաչախ , որ մաղարայի , կամ դրան վրայ կ'ըլլայ : Խ. 2 :
- Բժժանք : Պիւիւճիի կամ սախըճիի չըխըն : ԿԶ. 4 :
- Բիծք բոցակիծք : Կրակի պէս կճուած ուռեցնէր , ինչպէս՝ թախտասպիթիէն , կամ սիվրիսինէկէն խածուած տեղուանքը : ԿԹ. 2 :
- Բոլորասպտուղ : Ողջակէղ . թամամ փէշկէշ : Ա. 1 :
- Բոսորայ գիակունք : Կարմրագոյն արիւնաթաթախ լէշէր : ԿԸ. 5 :
- Բոսորային : Կարմրագոյն , կարմրած . գրգըլ : ԿԳ. 1 :
- Բուեալ : Սըվայած , կամ սպտանայ եղած : ԻԷ. 5 :
- Բունախոյեան : Դէմ ելլող կարիճ ճէնկճի : ԴԳ. 18 :
- Բունամարտիկ : Կորիճ ճէնկ ընող : ԿԶ. 2 : կամ ուժով կիւլէշմիշ ըլլող : ԴԳ. 15 :
- Գահաւորակ : Թահարաւան . քէօշկ : ԻԵ. 2 :
- Գաղճնաւոր : Անշահ խտակերով , (կամ այրիս խտով) լլուած : ԾԶ. 2 :
- Գաղանակուր : Գաղանի ուտող , ինչպէս սաղըբրախից միջի որդերը : ԿԹ. 2 :
- Գայխոն : Երկան մրդրախ : ԴԲ. 4 :
- Գանչու թիւն : Հնչումն , կանչուածք : ԴԲ. 8 :
- Գարնանաղայր գետ : Գարնան ատենը աղմիշ ըլլող շայ . թաշխըն ըսմախ : ԾԴ. 5 :
- Գեղացօրէն : Գեղեցիկ յօրինած . հիւսիւնիւ : ԴԳ. 24 :
- Գեղմն : Ճերմակ բուրգ . եափաղը : ԾԲ. 1 :
- Գերաբնասպէս : Բնուէ ատէ թէն վեր , հրաշասպէս : ԴԳ. 8 :
- Գերանակիր : Տիրէկ կրող , կամ տիրէկ ունող : ԻԷ. 5 :
- Գերաշխարան : Խիստ ապաշխարող , շատ լացող որդաւ ցող : ԽԸ. 5 :
- Գերաշխարհիկ : Ամէնէն պատուաւոր , խիստ իթխաբար : Գ. 5 :
- Գերունակ : Ամէն գերազանցուի և կատարելուի ունող :

- ԻԷ. 2 : և ՀԵ. 7 : կամ ամէնէն է վե՛լ ունո՛ղ : ԽԹ. 2 :
 Գթե՛լ : Գլորի՛լ , սխալի՛լ , չի գիտնալով պակասութիւն
 ընե՛լ՝ ընկնի՛լ : ԼԱ. 2 : ԾԵ. 4 : ԾԵ. 5 : և ՀԲ. 2 :
 Գժգմնութի : Սրգողելով երեսը ծռուելը . իզգաս : ԽԵ. 2 :
 Գժտութիւն : Կռիւ . նիզա : ԽԵ. 2 :
 Գինդ : Օղ . գիւփէ : ԼԳ. 1 :
 Գիշերավար : Սասանայ . շէյթան : ԼԵ. 1 :
 Գլխաշուք կտաւ : Գլուխը ծածկող՝ զարգարող լաչակ :
 ԼԴ. 1 :
 Գլխաւորել : Գլուխ հանել , լըմնցնել : ՀԱ. 2 :
 Գողջիք : Ասացէք : ՀԲ. 1 :
 Գողտրական : Կակուղիկ , փափուկ . նաղիք : ԽԶ. 2 :
 Գոմոր : Սողոմայ մէկ քաղաքն է : ԾԴ. 2 :
 Գոյարան : Գոյայնող , ստեղծող . վար է փիճի : ԶԴ. 1 :
 Գործականութիւն : Գործելը . իճրա ընելը : ՂԴ. 20 :
 Գործնականաց գործի : Գործելու ալեամթ , որ է՝ ձեռքն :
 ԻԳ. 2 :
 Գործօնեայ : Գործող փէյտահ ընող : ԶԴ. 1 :
 Գումարտակ : Գումարեալ բազմութիւն . ճէմիյէթ ,
 ճիւմհուր : Զ. 5 : ԻԴ. 1 : ԼԵ. 1 : և ՀԵ. 12 :
 Գունել : Գոյն տալ , ներկել : ԼԶ. 2 : և ՂԳ. 17 :
 Գուպար : Պատերազմի զօրք . ճէնկ ասքերի : Կ. 4 :
 Գուհի : Գուհի . սփախ : ԿԵ. 2 :
 Գրաբանական : Գրով խօսուած՝ զուցած : ԼԴ. 1 :
 Գրաւական : Չէշնի . նումուռնէ : Ժ. 2 : ՂԳ. 16 :
 Գրգեալ : Զէֆբի սէֆայի մէջ բլլող : ԽԸ. 2 :
 Գրկանք : Սիրով և գթով գրկելը . գուճմագ : ԻԷ. 2 :
 Գրուան : Շինիկ , ցորենի էօլէկ : ԼԵ. 5 :
 Գօշէլ : Կսկըծցընել , խըշխըշցընել , սիրտը ցաւցընել :
 ԺԷ. 1 :
 Դադան : Աբիրօն : Երկու եղբարք էին , որ Մովսէսի
 դէմ կեցան ու գեախնը անցան : (Թ. 16. 1) : ԿԸ. 4 :
 Դանդաչէլ : Գուրգուրալ , քեօրի պէս շարժիլ : ԺԹ. 5 :
 Դանդաչեցուցանել : Երբըցընելով չընկրը չընկրը ձայնը
 հանել : ՂԲ. 8 :
 Դասակ : Սիւրիւ , պէօլիւկ : ԿԳ. 2 :
 Դատակնիք : Վճիռ . սիճիլ : Դ. 1 : և ԺԷ. 5 :
 Դարաստան : Դրախտ . պախճա : ԽԶ. 5 :
 Դեգերեալ ողբայ : Աղայբալ եամթըյօր : ԻԵ. 2 :

- Դերաբարիստոս : Դեան . թէ՛ ճճալ : ԴԱ . 1 :
 Դժնիկ : Փուշ . բարա չալը : ԿԹ . 2 :
 Դժուարամոքելի : Դժար անու շնարու . զէ՛ հիր թաղի
 էթի : ԻԸ . 5 :
 Դրժեւ : Խօսքէն դառնալ , խաւլը աւրել : ԾԵ . 4 :
 Դիզի . այսինքն՝ զիզեցի : Ելլմիշ րրի : ԻԵ . 5 : կամ
 նիզամլը շարեցի : Դ Յիշարտարանն :
 Դիմագրաւու թիւն : Գլուխը օրթան գնելով սէրպէս
 տու թիւն , սէրտէն կէշարու թիւն : Կ . 4 : և ՀԱ . 1 :
 Դիմակ : Դէմք , կերպարանք , բիպիթ : Դ . 1 :
 Դիմակերպու թի : Ուղղունու թի . մինասիպէթ : ԴԳ . 4 :
 Դիմակս դիմակս : Թիւրլիւ թիւրլիւ : ԼԹ . 5 :
 Դիտակ : Տեանելու բարձր տեղ , ինչպէ՛ս՝ կէմիին չանախ
 րիսը : ԻԵ . 2 : կամ տեանալու տեղ , ինչպէ՛ս՝ մարդոյ
 երեսը : ԿԵ . 2 :
 Դիտակ ստոյ : Ճառի ճիւղերուն ծարր : ԴԲ . 9 :
 Դիւաճենճեր զոհարան : Սասանայի համար զուրպան
 եփելու տեղ : ԾԱ . 4 :
 Դիւրափխրելի : Խօրայ փշուրուելու , փտորվելու : ՀԴ . 5 :
 Դուժ : Եասպանի միլէթ . խորեաթ : ԴԳ . 12 :
 Դատիկոն : Տանը խաթը , կամ վերի խաթը : ԿԹ . 2 :
 Դարովել : Քամահրել , սիթէմ տալ : Լ . 5 :
 Դրահանապէս անունադրու թիւն : Ուղղունճա լաղապ
 գնելը : ԴԳ . 10 :
 Դրանդ : Դրան վերի շէմը : ԴԲ . 5 :
 Դրուակ , կամ դրուադ : Դրուած , օրինած շինուած :
 ԼԴ . 8 : և Յիշարտ :
 Դրօշ : Թուղ , սանճախ , խաչալէմ : ԼԵ . 1 :
 Դրօշեալ : Փորուած կուռքի պատկերք : Բ . 1 : և ՀԵ . 12 :
 Լիզովմայեցիք : Ետաւայ այալէթին բնակիչները : Ա . 2 :
 Եզոլ : Եզ վարոլ , չիֆթ բրշոլ : ԾԴ . 2 :
 Եթովպացի : Արապիստանցի . արապ : ԾԴ . 2 :
 Ելլենացի : Հելլենացի , հունոմ : ԴԳ . 12 :
 Եզեամն : Խըրաղը : ԿԸ . 5 : և Դ . 5 :
 Եզեանագործ : Չարագործ , զիանքեար : Դ . 5 : և ԴԱ . 5 :
 Եզերական ջայլ : Լալիաններու թախրմին լացը : ԿԸ . 1 :
 Եզեին : Բարձր սէրվիի , կամ չամի ծառ : ԿԱ . 5 :
 Եզեգնախուսկ : Պուհուր գամբշը : ԴԳ . 11 :
 Եզեգնախուսիւ : Խամբշի կոտրուք՝ Եօնկա : Ե . 5 :

- Եղիճ : Ըսրուկան օթլուղու : 2 Ա . 2 :
 Եմակ : Չոր . աէրէ : Խ . 2 :
 Եսերիլ : Քամահրիլ . խսթխքսլ օլմագ : 2 Բ . 8 :
 Երախայրի : Առաջին պատուղ . թուրֆանտայ : 1 Ա . 2 :
 Երախան : Լալկաններու սիւրիւ : Ի 2 . 1 :
 Երամակ : Սիւրիւ , սիւրէկ : Խ 2 . 1 :
 Երասանակալ , Տիլկինը բռնող , դասլթ ընող : 1 Բ . 2 :
 Երբէք , երբէքի : Ժամանակ . դաման : 1 Դ . 5 :
 Երդիճանուի : Սիրա կակճցնելու խօսք . սիթէմ : Խ Ը . 2 :
 Երևականութի : Երևոյթ . խէյալ կէօրիւնիւշ : 1 Գ . 10 :
 Երևիլ : Ճառոց և խտոց կիւմէն է : 4 Ը . 5 :
 Երիզապնդեայ : Երկան կտաւով սրխը փաթթած : Ծ Ը . 5 :
 Երիթացեալ : Յամբած , չորցած : Ի Թ . 2 :
 Երինջ : Մատոցս կալ . կէնճ ինէք : Խ Ե . 2 :
 Երիքով : Սբ եէմի սէմթը քաղաք մի է : 4 Գ . 1 : և 1 Բ . 4 :
 Երկակշիռ տարրութիւն : Երկու ներհակ բան , ինչպէս՝
 տարն ու պաղը , ցորեկն ու գիշերը : 1 Գ . 2 :
 Երկեանութիւն : Կասկած , շիւղհէ : Ժ Ա . 1 :
 Երկնաճեմ : Երկինքը հանող , կէօյէ չքարան : 1 Բ . 2 :
 Երկնել : Տղարբքի ցաւ քաշել : Ա . 2 : և Բ . 2 :
 Երկու որեակք : 1 ու ճքեզանց , որով չիթթ կը քշեն : Ծ Դ . 2 :
 Երկրակինցալ հէնք : Երկրիս վրայ կեցած մասխարիւ
 թիւններ , աշխարքիս միւթալիս խախբութիք : 2 Ա . 4 :
 Երկրորդութիւն : Թէքրարլամիշ ընելը : 2 Ե . 1 : և 1 Գ . 10 :
 Երսին : Գոյն . ըռէնիկ : 2 Ա . 2 :
 Երկք : Աշխատանք . գահմէթ , մէշադգէթ : Ե . 1 :
 Օակատիլ : Քէօրի պէս՝ շաշխրնի պէս ըռէղիլ ըլլալ : Ի . 2 :
 Չանկուած : Քանի մը բաներէ խտնուած՝ մէկ խմոր ե-
 ղած , ինչպէս՝ մարդոց մարմինը : Ի Գ . 2 : և 2 Ա . 1 :
 Չառածեալ : Մոլորած , ճամբէ ելած : Ը . 1 : և 4 Դ . 2 :
 Չարհօրատեսակ : Չարհուրեւի աւսք ունող . աղկրն չէհ-
 րէլի : 1 Գ . 12 :
 Չարմանուի : Չարմանալիք , թաածիւս ընելու : Խ Թ . 1 :
 Չեղճանիլ : Ստիլ , խօսքը փուճ ըլլալ : Ծ Ե . 1 :
 Չըլացող : Երախտամտաց , հախը ինքեար ընող : 2 Ե . 5 :
 Չըմբալ : Ուրախութիւն . զէվգ՝ սէֆա : Ծ Ե . 5 :
 Չընդամ զընդանաւ : Չարչարութիւն զընտանով : Ժ 2 . 1 :
 Չկճեցուցիլ : Սիրա կակճցուող , աղկրը կարտող : 1 Թ . 5 :
 Չկճիլ : Հաղմ չընելով սիրտը երիլ : Ի Թ . 2 : և 4 Դ . 2 :

- Զմուտալիր : Քաղցրահոտ , ասիլալէնաով լցուած : ԴԳ . 6 :
 Զտխանալ : Յրտէն դողալ . թիթիթի մէք : ԻԹ . 2 :
 Զրահետական : Պօշ պարսպ , անպտուղ . մէյլէ սիդ : ԽԵ . 2 :
 Զօրէն : Նման . այնի : ԿԹ . 2 :
 Ըդձու թիւն : Իդձ , փախաք . աչգ : ԴԴ . 1 :
 Ըմբերանեալ : Արիբերան եղած , հախ չունելով պա-
 պրնծած : Բ . 1 :
 Ըմբռչննել : Ծամել . չէյնէ մէք : Ե . 2 :
 Ըմպահանք : Արհամարհանք . բէղալէ թ , մէղադ : ԽԸ . 4 :
 Ընկուղեալ : Զրի մէջ պաթմիչ եղած : Գ . 5 :
 Ընդակից : Հեալը ուղուն , պախտաշ : ԿԱ . 1 :
 Ընդարմացուցիչ : Թմբեցնող , սէրտէ մյնող : ԶԳ . 5 :
 Ընդգողեալ : Գողին մէջ ժողուած պահած : ԾԱ . 4 :
 Ընդերք : Փորոտիք , փորու միջի աղիք . պախրբասխ : ԼԶ . 2 :
 Ընդ կրունկն դառնալ : Ետ ետ գնալ : ՀԱ . 2 :
 Ընդհատ : Պակտ , հեռու . ֆարգլը : ՀԲ . 2 :
 Ընդմիջարկու թիւն : Օրթայէն իբրու պատ քաշելը .
 մէօհքէ մ թէնպիհ : ԴԳ . 6 :
 Ընդմիջել : Փէրտէ քաշել : ԼԵ . 5 : կամ էնկէլ ըլլալ զա-
 տել : ԶԶ . 1 :
 Ընդստանուլ : Ղեր ցաթիկել . սրչքրամագ : Ե . 5 :
 Ընդունայնաթոպ քիրան . սրխլէթ տուող պօշ քրտիք ,
 որ է տակն նաֆիլէ զահմէթ : ԽԸ . 4 :
 Ընդպահկել : Երեսէ ձգել , ձեռքէ թող տող : ԶԵ . 5 :
 Ընկճիլ : Սըմքիլ , տակ ընկնիլ , սինմէք : Լ . 5 :
 Ընկրկիլ : Ետ ընկնիլ , ետ փախիլ , կէրիյէ գախան-
 մադ : ԴԱ . 1 :
 Ըստանձնեալ : Շալակն առած . իւքլէնմիչ : ԾԵ . 5 : և ՀԵ . 5 :
 Ըստ բան քո : Քու խօսքէդ դուրս . սէնին սէօղիւնակն
 տըչարը : ՀԶ . 1 :
 Թառանչ : Հառաչանք . կնօյիւս կէչիքմէք : ԻԳ . 2 : Լ . 1 :
 և ԽԸ . 2 :
 Թաար : Մէյտան օյունու : ԼԱ . 2 :
 Թարահոտ : Կուսքի անուն է , զոր Թարա հայրն Ար-
 բահամու շիներ էր : Կ . 4 :
 Թարթախու մն : Աչք գոցել բանալը : ԼԵ . 5 :
 Թարմատար Փուճ , պօշ , բան մը չարժող : ԼԱ . 4 : ԾԶ . 2 :
 Թափանցանց : Մանող անցնող , թէէ սիր ընող : ԴԳ . 12 :
 Թեզան : Մանած , երկան թել : ԴԳ . 21 :

- Թեւադիր : Յորդորող , Թահրիբ էտիճի : ԽԸ . 2 :
- Թեւափ : Կուսպաշարից գործիք , համայիլ : ԽԸ . 5 :
- Թինդս առնուլ : Յաթիկանլ , լողալ : ՀԱ . 3 :
- Թխասիպ : Սեւագոյն , մութ գուն . զիֆիրի : Խ . 5 :
- Թշուտաքիրան թռչակ : Մահուան քրտինքով վաստակ . մէշագդէթլի կրատ : ԽԵ . 3 :
- Թոպեալ : Չարչարուած , պէրպատ եղած : ՀԲ . 5 :
- Թուլադաշնակեալ : Տիւզէնը թուլցած , ախլէնը աւրած : ՂԳ . 20 :
- Ժայթքել : Փլսխել , գումազ : ԿԵ . 1 :
- Ժանիք : Գազանի ակուաներ : Դ . 1 : ԿԶ . 4 : Է ՀԹ . 4 :
- Ժխտող : Ինքեար ընող , հիլէ ընող : Բ . 1 :
- Ժողխեալ : Մարագներով լցուած , հասած , լիկած : ՀԳ . 2 :
- Ի գիծն թուլանալ : Շխտակ ճամբան չի կրնալ երթալ , թուլնալ ու ճամբան մնալ : ՀԱ . 2 :
- Ի ճիւղս մատանց թուել : Մասներուն վրայ մէկիկ մէկիկ համբել : ՀԸ . 5 :
- Իններեակ յորելինի : Ինն անգամ յիտուն , որ է չարս հարիւր յիտուն : Դ ՅԷԼԻԿԻԿ : Դ . 2 :
- Ինքնարգոյ բարձրայօն : Ինք զինք յորդող մեծարող հըւսպարտ : Գ . 2 :
- Ինքնողոր : Ինք իր հետ կուուող : ԾԹ . 1 :
- Ինքնօրէն : Ինք իրմէ . կէնտի քէյֆինէ : ԿԱ . 1 :
- Իշանդամ : Իշու անդամի պէս ամօթ ունող : Կ . 4 :
- Իսկ անուեն իսկոյն : Բուն իսկական անունն իսկութեանն . զաթինին իամի զաթի : ՂԳ . 18 :
- Իրաւամերժ : Իրաւունքով մերժուած , միւսթահախտ վը վրոնարլած : ԻԹ . 2 :
- Իւղընծիւղ փայտ : Եղ տուող ծառ , ինչպէս՝ ձիթենին : ԼԹ . 2 :
- Լայնատարր հետք : Լան ու արձակ ճամբայ : Ե . 3 :
- Լանջք : Կուրճք , կէօյիւս : ԼԳ . 1 :
- Լաստ : Նաւուն տակը , կէմիի թէքնէ : ԻԵ . 2 : Է ԶԵ . 2 :
- Լաստին դադարք : Կէմիին հանգ չելու տեղը . իլիման : ԻԻ . 2 :
- Լափիլղող : Լափելով լիզող , արիւնը ծրծող : Ժ . 1 :
- Լկնիլ : Անամօթ լինիլ , էտէսիլ օլմագ : ԿԶ . 4 :
- Լուծ : Թէրաղիի թաթ : Թ . 1 : Կամ պոյու նաուրախ : ԽԵ . 2 :
- Լուծք ստուարք ամոլից : Կէմիի կէօյիլթէին հասարգ օտմնները : ԻԵ . 2 :

Լուղակ : Լողացող , ինչպէս՝ ձկները :	ՀԱ. 3 :
Լուսն : Լսեցն՝ իշխեթափր :	ՉԵ. 1 :
Լուսանցոց երգ : Երգիքէն լոյս մանեւու տեղ , պաճա :	ժԲ. 3 :
Լուսնահան դիպուած : Թու թարրիս :	ՉԲ. 6 :
Լուտացող : Քամահրող , պէթ սեօյէշիճի :	ժԱ. 3 :
Լպրչեալ : Անամօթ՝ էտէպսիղ եղած :	ՏՁ. 2 :
Լսնացեալ : Ճերմըկած , ինչպէս՝ լուցած եարային տեղը :	ԻԴ. 2 :
Լրասպատար : Լրման լեցունն . միւնէփէր : Ի Յիւր :	Լ. 2 :
Լրթագոյն : Մթնագոյն . փէք դարամթը :	Լ. 2 :
Լքանել : Դուրս ձգել . բէտտ էթմէք : Բ. 3 , և ԻԵ. 2 :	
Խաթարեալ : Աւրած , խարայ եղած , փճացած : ԻԵ. 3 :	
Խահախորհու թիւն : Խամ իմացմունք , ճահիլութիւն :	ՂԲ. 8 :
Խաղաւարտ հրակայծակ : Կճած ուսեցք՝ կրակի պէս երող՝ կսկծցնող :	ԿԹ. 2 :
Խաղը : Իբրեւ թէ՛ խիղը . որ է՝ կսպ , կամ կսպանք . ըստ այլոց՝ հաղը . որ է՝ որդայթ :	ԼԲ. 3 :
Խայրիք : Պտուղներ . մէյիէլէր :	ԼԳ. 1 :
Խառնիճ , կամ ջորեակ : Խանատարղ չէքիբկէ :	ԿԸ. 3 :
Խարան : Եարա տաղլամիչ ընելու երկաթ : 2 . 1 : կամ տաղանմիչ եղած խոց :	ՉԵ. 2 : և ՂԳ. 6 :
Խարդաւանք : Խարեբայութիւնք . ֆէնտ :	4 . 2 :
Խարխախանք : Քէօսի քաղաւածք , գուրգուրալ :	ժԵ. 2 :
Խափուցանել : Խափանել . մէն էթմէք :	ԿԳ. 2 :
Խելք : Նաւու խը : Խելք շրթանց : Խընին թարաֆի բիւփէշտէներ :	ԻԵ. 2 :
Խենեշանալ : Էտէպսիղճէ հագուիլ կսպիլիլ :	ՀԲ. 2 :
Խժական բարբարոս : Կոպիտ , խորեաթ եարամաղ :	ՂԳ. 6 :
Խիղախել : Համարձակիլ , ճիւրահաթ ընել :	ԿԸ. 3 :
Խիթ : Խօսուկ , տանճը :	2 . 1 : և ԻԶ. 3 :
Խլրտումն : Տեղացը ժամիլ , թէփրէնմէք : 2 . 3 : և Ե. 1 :	
Խճբիծ : Խառնելը փնտրուելը . արաշտրբմաղ :	ԽԸ. 4 :
Խխայթ . խղխայթ : Պէօճէկ , թընթըն :	Ե. 1 :
Խնձիղք : Խնտում . զէփք , շաղլք :	Դ. 1 :
Խնկաւորութիւն : Օրհներ , գովասանք :	ՂԳ. 14 :
Խոհեր : Գարչելի գործք , մուրտտա բան :	ԻԵ. 2 :
Խոպանացեալ : Չորցած , աւրած , խարայ եղած :	ՀԳ. 2 :

- խորշակ : Տար Հով . սամ եէլի : 42 . 4 :
- խուել : Չարչարել . էղիկէթ էթմէք : 42 . 4 :
- խուղել : Փնարուել : Թ . 2 : և Ծ . Ե . 4 :
- խուժարուժ : Էապանի , ապուռճուպուռ : 4 . 4 :
- խուճապել : Խիստ աճէլէով սխլէթ ընել : 2Թ . 5 :
- խուն : Սակաւիկ . աղաճքք : 4Գ . 2 : 2 . 2 : և 2Գ . 5 :
- խոփ : Արօրի երկաթ . սապան տէմիրի : Գ . Բ . 7 :
- խարոց : Զատող միջոց . պէօլիւճիւ սրնրու : Բ . 1 : և Գ . Բ . 7 :
- խրթնանալ : Խոժողիլ . մթննալ զգուիլ : 2Ե . 11 :
- խրթնի : Սեւցած , աղտոտ . չիրքին : Գ . Գ . 12 :
- խօղական ցնորք : Խննթ ու մենթ երազներ : Ժ . Բ . 5 :
- Խօնականաց շարժողական գործի : Լեզու . տիլ : Լ . Ե . 5 :
- Օսյրակասոր : Ծայրագոյն կոտորող , խիստ ջարդող : Ի . Ը . 1 :
- Ծերպ : Քարերու և ծառերու ծակ . դօլուք : Խ . 2 :
- Ծնկեցեալ : Հալած մտչած , խիստ վատուժ : Ծ . Ը . 2 :
- Ծորիլ : Մաշիլ , եօխ լլլալ : Կ . Ե . 2 : 2Գ . 2 : և Գ . Բ . 10 :
- Ծործոր : Լեռներու մէջ տէրէ , ձոր : Խ . 2 :
- Ծորումն : Կաթելը , վաղելը , բրխալը : Լ . Ե . 1 : և Գ . Գ . 19 :
- Ծուէնք : Պատուտուք , պէղ երսթբլարք : Ի . Ե . 2 :
- Ծուղակ : Որոգայթ . տուղախ , խափանձա : Խ . 2 . 5 :
- Ծուր և ծայթան : Սուր , Սայաս . են քաղտքք փիւնիկեցւոց (Եղէլ'' . 28) : Բ . 1 :
- Ծրդեալ : Աղտեղեալ , պլըչկած՝ մրտած : Բ . 1 :
- Կաղդուրել : Նորոգել , բժշկել խալըսել : 2 . 5 : և 2Գ . 2 :
- Կականիլ : Հեկեկալով լալ . էօրիւր էօրիւր աղլամազ : Ժ . Բ . 1 :
- Կազակարծ , կամ կեզակարծ : Շիւպճելի : Լ . 2 : և Խ . Ը . 2 :
- Կազկանձողական : Անկիսկալով , եպթախլանով շ լլալով : Լ . Ե . 5 :
- Կայթ : Ցաթկտելով խաղ , պար : Ի . Ե . 2 : և Լ . Ե . 2 :
- Կայտառ : Անասակար կենդանի . պէօճէկ : Խ . Ե . 5 :
- Կայմ : Նաւուն եէլքէն բանալու սերէն տիրէկի : Ի . Ե . 2 :
- Կապարան ձգողական : Չուան՝ քաշելու , իւլար : Խ . Ե . 1 :
- Կապարանք զբոսի : Նաւու թէքնէի երկու կողմի կապերը , խապուրզաները : Ի . Ե . 2 :
- Կապարձ : Նեո դնելու աման . թէրքէշ : 42 . 4 :
- Կապուտ : Էաղմա եղած մալ . թալան : Ժ . 2 . 1 : և 2 . Ե . 7 :
- Կառափիճ : Գլուխ կորող , սպաննող . ճէլատ : 2 . Ը . 2 :

- Կարակուժ մօր : Մուրտար չամուռ . պալչիս : 29. 5 :
 Կարակցել : Յաւակից ըլլալ : 26. 1 :
 Կարժ : Որոգայթ . բէմէնա , օլթա . 102. 5 : և 42. 4 :
 Կարծրերախ : Տիգլինի չեկող , զապթ չըլլող , ինչ
 պէս՝ գլուխը սէրթ ձին : 16. 2 :
 Կարկառ : Քարերու երդըն . թաշլիս : 49. 1 :
 Կարկառել : Մատու ցանել , երկնցնել , սունմագ : 68. 2 :
 17. 2 : և 26. 9 :
 Կարկառ կռձուժն : Աեր վերցնելով զարնելը : 26. 2 :
 Կարկէհան : Ճէվահիր քար , որ գիշերը լոյս կուտայ .
 չամչըրագ : 26. 12 :
 Կարուժիւն : Կարողութիւն . քատրըբ : 68. 4 :
 Կարիաւնառուժ : Յորգանան գետի բերանը մեծ քաղաք
 մի է : 6. 1 :
 Կաքաւ : Յաթկելով խաղալը : 15. 2 : և 26. 6 :
 Կեղեքել : Պատուտել , բըզըբտել : 66. 1 : և 48. 5 :
 Կենդանախարոյկ կայծակն : Երելով մաքրող՝ ողբնցնող
 կրակ : 19. 5 :
 Կենախորախոյս : Կենքի ումուտ տուող : 107. 2 :
 Կիսայար : Կիսկատար տայանմիշ եղած՝ կանգնած : 16. 2 :
 Կիտի կորիւն : Մեծ ձուկի եալրու : 106. 1 :
 Կիւրոս : Պարսից թագաւորի մի անուն է (Ես^ս. 4, 51) : 29. 6 :
 Կմախք : Մեռելի ոսկորներ : 29. 2 :
 Կնդրուկ : Անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուր : 1. 2 :
 26. 4 : 27. 8 . և 19 :
 Կնիւն : Սաղ , որ ջրոտ կեօլ տեղ կը բուսնի : 10. 2 :
 Կշտամբեալ : Յանդիմանած , չեխուած : 6. 1 :
 Կռփող : Իւմրուխով գլխու զարնող՝ ճեծող : 12. 2 :
 Կրթող : Բարձր անկած քար . տիբիլի թաշ : 16. 2 : և 31^ր :
 Կահակ : Ալիք ծովու . տէնիզ տալիսար : 16. 2 : և 26. 1 :
 Կողկողանք : Խղձալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը : 12. 1 :
 Կռկիւճել : Խիստ չարչարել՝ տանջել : 25. 5 :
 Կռշա : Պինտ հողի կտոր , իւմրու հող : 27. 5 :
 Կրակոր գնացք : Ծրումրուկելով քսուածք : 48. 2 :
 Կտեալ : Չարնուած՝ եարալանմիշ եղած : 26. 2 :
 Կտեալ գիպուած : Չարնելու գաշիլը . վուրուձու առ
 քանըշ : 26. 5 :
 Կրթահանուի : Թալիմի մարիֆէթ , հիւնէր : 109. 1 :
 Կրկնադատ անթափելի : Թէքրար սիճիլ եղած՝ որ ալ

- չի ազատուիր : 12. 2 :
 Կրկնակապէն : Երկու անգամ արուած կաշտք , որ ան-
 գամ մի Յուդային արուեցաւ , անգամ մի ալ զինուոր-
 ներուն : 12. 2 :
 Կրկնապարոյր կռածապ : Չէնկէլի պէս ծարր ծուռ ինչ
 պէս փիթէյին կտուցն է : 48. 2 :
 Կբու մն : Սըմբիլը , երկու խաթ ըլլալը , խասխաթի մը
 նալը : 82. 2 :
 Հագապ : Չայն , շունչ , սէտա , նէֆէս : 19. 2 : 16. 2 :
 2. 1 : և 19. 12 :
 Հալուէ : Անուշահատ եղ մի է , կամ էօտ աղածիին էօ-
 զը : 19. 11 :
 Հաղը : Որոգայթ . տուղախ : 7. 1 : 8. 1 : և 8. 2 :
 Համարանաբար զուգամանու թեամբ : Միաբերան ա-
 մէնը մէկէն : 26. 2 :
 Համաձեւու թեան օրէնք : Ըրածը գանելու օրէնք . գըս-
 սասա գըսաս չէրահաթը . ինչպէս մալխասկան օրէն-
 բըն էր՝ «ին ընդ «ինն , և այլն : 42. 2 :
 Համառօտ երբ : Կարձ ժամանակ . բըսա վագթ : 28. 6 :
 Համանեալ յանանջրպետ միականու թիւն : Միաւորեալ
 անբաժանելի միաւորութեամբ : 46. 7 :
 Համաօրիւ : Ամեն կողմ եայրմիչ եղած : 19. 1 :
 Համբարասկ փտահունէ : Սըղընմիչ ըլլալու խուլէ : 9. 5 :
 Հայթայթանայ կրկուտ : Կէչինմէյի համար չալը չըս-
 փը , եօնղա : 4. 2 :
 Հայթայթու մն : Ասդին անդին ընկնիլը՝ ճար ընելը . 64 .
 2 : և 26. 2 :
 Հանգիտափառ : Նման փայէ ունող . ագրան : 19. 7 :
 Հանգոյց : Կապանք , բայտու պէնտ : 82. 5 : և 12. 1 :
 Հանդերձանք : Յարմար խառնուածք շինուածք : 19. 2 :
 կամ սալթանաթ , թախրմ : 12. 2 :
 Հանդերձաւորիլ : Զարգարուիլ , պատրաստուիլ : 7. 2 :
 Հանի : Մամ , մեծ նէնէ : Հանի Մովաբու : Մովաբին մեծ
 մարը , որ է Ղովսայ կիսն : 12. 2 :
 Հաշմեալ : Սաստած , խասխաթի եղած : 22. 2 :
 Հասկ : Յորենի՝ կամ գարբի գլուխ : 12. 4 :
 Հաստարան : Հաստատուելու կանգնելու տեղ , գա-
 լաղան . տէյնէկ : 9. 5 :
 Հաստուածք : Հաստատուածք . վիճուտ , կէօլտէ : 2. 5 :

- Հատուածեալ : Կարուած , զատուած : Ը . 2 : և ՀԵ . 2 :
- Հարեւանցի երեւականու թիւն : Ասլը շեղած երեւոյթ .
խէյալէթ : Գ . 9 . 10 :
- Հարեւանցիկք : Երեւցող ու թէզմը անցնող : Հ Դ . 5 :
- Հարթուցեալ : Ահուով ծեծած , թաղիր եղած : ԺԵ . 1 :
և 2 . 5 :
- Հեծան : Բիր . սօփայ : Ժ . 2 : և ԺԲ . 1 : կամ սուրբ խա
չին պօյճա փայտն , որ է Քրիստոսի զէնքը : ԳԲ . 6 :
- Հեծանոց : Հարմանձիներուն մատ մատ քիւրէկն , ու
բով յարդը՝ ցորենէն կրգասեն . ետփա : ՀԱ . 3 :
- Հեղեղատ կեդրոնի : Երուսաղէմի սէմթ գետ մի է : Ա . 2 :
- Հեղեղալայր : Զուր կոխած տեղ , կեօլ : ԼԹ . 2 :
- Հեղիաս : Եղիա մարգարէն : ԳԳ . 6 :
- Հեղոյս : Բեւեա . էքսէր , չիփի : ԻԵ . 2 : և ԻԸ . 6 :
- Հենգնել : Ծաղը ընել . մէղազ էթմէք : Կ . 4 : և ԿԶ . 4 :
- Հենուլ : Հինել , հուսել : ԿԳ . 2 :
- Հեստեալ : Օրէնքէ դուրս ելող՝ դէմ կեցող : ԼԳ . 4 :
- Հերագանծ տունի : Տերեւներով ճիւղերով զարգար
ուած ծառ : Թ . 2 :
- Հէն : Չէթէճի , խուրաննա : ԳԲ . 9 :
- Հիւղ : Մանրիկ փոշի . հիւլէ : ԽԵ . 2 :
- Հմայեկ : Համայիլ : ԳԳ . 18 :
- Հմայք : Պախըձիու թիւն , տուէթ : ԽԸ . 5 :
- Հնարագիր : Տուզախ խուս միշ ընող : ԾԵ . 5 :
- Հոգեհար : Հոգւով սրբով բէսմ եղած . կամ հոգե
ւոր դրուած : ՀԵ . 5 :
- Հոմանի : Պոսնիկի սիրահար : ԶԳ . 5 :
- Հոմերոն , Հոմերոս , բանաստեղծ մարդոյ մի անուն : ԳԳ . 19 :
- Հովիտ : Չոր . տէրէ : Ա . 2 : Խ . 2 : ԳԳ . 11 :
- Հրաշակերտու թիւն : Գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք :
ի Յիշատակարանն : Բ . 2 :
- Հրաշեկ : Կրակի պէս կարմրած : Բ . 2 :
- Հրապարս սրբուցանել : Թմրեցնող ու խելացնող գեղ
խըմցրնել : ԿԶ . 4 :
- Հրատապ : Կրակի պէս տարցնող : Խ . 5 :
- Հօրան ուլուց : Միւրիւ՝ այծու ձագերու . օղլալայր
սիւրիւսիւ : ԽԸ . 1 :
- Չեղուն : Տանը ծածքը , առիք : ԿԸ . 2 :
- Չեւնագնին : Չեւ բով բանուելու : ՀԵ . 12 :

- Չեռնէրէց լինել : Յանդգնութեամբ ձեռք ձգել . էօն
 այագ օլմագ : ԾԸ . 2 :
 Չուլածոյ : Տէօքմէ կուռքի պատկերք : ԽԸ . 5 :
 Չօղիլ : Պահուիլ . կիզէնմէք , սագլանմագ : Գ . 1 :
 Շահատիլ : Պատերազմիլ , ճէնկ ընել : Կ . 4 :
 Ճայ : Ճայելի , սեւադոյն թռչուն մի է : ՀԱ . 2 :
 Ճայթումն : Սաստիկ հնչումն , չաթըտը : ՂԲ . 2 . և 7 :
 Ճապուկ բոտոտ : Կակուղիկ բարակուկ՝ փորու սողուլ
 ճան : ԿԹ . 2 :
 Ճարագ : Փորու եղ . իչ եաղը : Ա . 1 : ՂԳ . 8 . 17 . և 25 :
 Ճենճեր : Քեպապին փրփուրը՝ քէֆը : Ա . 1 :
 Ճիրան : Սուր ըղունկով ճանկ , փէնչէ : Զ . 3 : և ԿԸ . 3 :
 Ճնչեալ մզել : Սիմելով քամել : ՂԳ . 11 :
 Ճշդով : Էշկեարէ այբրա ընելով : ԽԵ . 1 : կամ նէքէ-
 սութիւնով : ՀԹ . 3 :
 Մագնեստիս վէմ : Մըխլատըղ թաշը : ԽԵ . 1 :
 Մածուած լոյծ : Զրեղէն երկինքն է : ԼԳ . 4 :
 Մածուած լաստի : Կէմի թէքնէ : ԶԵ . 2 :
 Մակագաւիթ : Լայն և արձակ տեղ : Դ Յէլա՞ :
 Մամուարմատ : Բոլոր քէօքէն մամուտ , գորարնբրդոտ .
 եօտունլու : ԾԴ . 3 :
 Մանկաղ : Մանգաղ . օրագ , թռփան : ԼԵ . 5 : և ՂԲ . 7 :
 Մառնամուտ : Մութ տու մանով ծածկած , չի տեսնուե-
 լու : ՂԳ . 19 :
 Մարդեկոյղ : Ծողբորդ , միւտահանէ ընող : Կ . 4 :
 Մարմանջումն : Յանկու թեան հարագէթ : ԽԵ . 2 :
 Մեծգիտակական : Մեծապէս գիտցող , իֆրաթ վու-
 խուֆ : Գ . 2 :
 Մեկնաղէն : Չէթէճի . փուսու խրքարը : ԿԹ . 2 :
 Մեկին : Յայտնի . էշկեարէ : ՂԳ . 11 :
 Մեղկել : Թուլցնել , կէվէթմէք : ՂԳ . 25 :
 Մեղսամակարդ : Մեղքով պըշկած : ԾԵ . 5 :
 Մեղքում : Կուռքի անուն է (Գ . Թ . 4 / 11 . 5) : Կ . 4 :
 Մեռայ : Դառնու թիւն , լեղիու թիւն . և է անուն տեղ-
 ւոյ (Ելէյ , 13 . 25) : ԿԳ . 1 : և ՂԴ . 20 :
 Մերասեր : Մեր , այսինքն՝ մարդոյ սոյէ ծնած : ԼԵ . 9 :
 և ՀԴ . 7 :
 Մերկամրցանակ : Չալլախ ճէնկ ընող՝ կիւլէչ բռնող :
 ՂԳ . 13 :

- Մեքրիսպարանոց : Յայանի . էշկեարէ . պէյան : Ը . 1 :
 Մեքրե՛նոց : Խափանձա . սուգախ : Ծ . Ե . 2 : Դ . 5 : և ԴԳ . 2 :
 Մզնարհեստ : Կաշիի զարի պէս բարակ կազմած : ԴԳ . 20 :
 Միժեք : Գանձարան . խազնա : Դ . 1 :
 Մժիխ : Մոծակ , սիլքիսինէկ : ԿԸ . 5 :
 Մժղուկ : Գինիի , կամ ճիւղրէի մանրիկ ճանձ : ԿԸ . 5 :
 Միադոյ իր : Շատ մասունքէ ճեմ եղած մէկ բան : Յիշ :
 Միատարր : Զուտ , ստոյգ . զաթը , էօղ : ՀԱ . 1 :
 Միեղջերու : Ճակատը մէկ պոյնուզ ունոր քաջ կեն
 դանի մի է , քէճկէբասն : Խ . 5 :
 Մղձկիլ : Լալը գալ . տօլուքսու մար : ԿԸ . 2 :
 և ԿԲ . 2 :
 Մղտախարատ : Մութը հալածող՝ տէֆընող : Յիշ :
 Մողոր : Կուսքի անուն է : (Աճձ . 25 . 6) : Խ . 2 :
 Մորմնքեցուցիչ : Միրտ կսկծցնող , խշխշցնող : ԴԲ . 9 :
 Մուխ : Զուր սուող , զաղլամիշընող : ԴԳ . 24 :
 Մուրհակ : Վճռոյ գիր . իլամ : ԽԸ . 2 :
 Մուրձ : Թաշճիի չէքիչ . քիւլիւնիկ : ԴԲ . 7 :
 Մտել : Մտանել , մանել , կիրմէք : ՀԱ . 2 :
 Մրմնջիւլ : Թրմնջալով և էղկիտով լալ՝ ողբալ : ԼԹ . 5 :
 Մրցանակ : Կորիճութեան ճէնիկ : Ժ . 2 : կամ կարիճու
 թեան համար պախշիշ , չէլէնիկ : ԿԱ . 2 :
 Յարեթական տոհմ : Նոյ նահապետի որդւոյն սինսի
 լէն է , որ է աղգն մեր՝ Հայոց : Ի՛ Յիշ :
 Յամար յամբութիւն : Շատ ժամանակ ու շանալը : ԶԱ . 2 :
 Յամրային : Ուշ մնացող , ցաղանմիշըլող : ԽԸ . 2 :
 Յայրատ : Անամօթ . առ սրղ , էտէպսիղ : ԼԳ . 1 :
 Յայրատատես : Էտէպսիղճէ նայող՝ աւանող : Ծ . 2 . 2 :
 Յանդաւորութիւն : Լմնալը . թամամլըք : Թ . 5 :
 Յանդիլ : Վերջը հասնիլ , լմնալ : ԿԱ . 1 :
 Յանկաւոր : Ուշուէն , ետխըշրիլը : ԾԴ . 2 :
 Յանձանձել : Պէտընել , թիմարընել : ԽԹ . 2 : և Զ . 5 :
 Յառաջատեալ : Յառաջընկնող . իլէրի սէրիէն : ԾԳ . 1 :
 Յարագօղ : Արեւին դէմ կախող՝ մեռցնող : ՀԱ . 5 :
 Յարգահատել : Յաւակցելով աղաչել , ետխարնալ : ՀԳ . 2 :
 Յարկել : Օտայի պէս տեղ շինել՝ մէջը պահել : ԴԳ . 9 :
 Յաւակնիլ : Անեքեսութեամբ լըբութիւնընել : ԼԴ . 7 :
 Յաւանական . յօնական : Ամբարտաւանական . էտէպսիղ
 տիւղէնիկ : Կ . 4 :

- Յափրացեալ : Տաղտկացեալ, սրբամիշ եղած : Բ. 10 :
 Յերուզակ : Աւագակ, հարամի : 2. 5 :
 Յեղանակել : Դարձրնել, պաշխայ կերպ ընել : Բ. 5 : 49 :
 1 : և ԴԳ. 19 : կամ Երգել : 29. 2 :
 Յեղևեղել : Փոխարկել, թէպտիլ ընել : Թ. 2 : կամ շատ
 կրկնել յիշել : ԿԱ. 2 :
 Յեասնել : Սրել. սլիլէմիշ ընել : ԴԲ. 5 :
 Յերիւրումն : Զարգարելը՝ եսխըշթիս բերելը : Խ. 5 :
 Յեու և Ացայել : Երկու թագաւորաց անուանք են :
 (Գ. Թ. 7. 19. 15) : ԴԳ. 6 :
 Յղիացեալ : Խիստ կշտացած. իֆրաթ տոյմուշ : Ծ. Թ. 2 :
 Յորելէան : Յիսներորդ տարի, թողութեան տարի :
 (Դ. 1. 7. 25. 8) : ԴԲ. 7 :
 Յողովամեղծ ծուխ : Շատ խուրում վեյտահ ընող ծուխ.
 իպի թիւթիւն : ԽԸ. 4 :
 Յողոր գեգերիլ : Գերեկնալ. բէճայա մէշղուլ օլմաք :
 ԺԲ. 1 :
 Յոյղ մտաց : Մամուռք, մաքի ալալէրա : Թ. 5 :
 Յովանակ : Աւանակ, իշու քուռակ. սրվա : ԻԲ. 2 :
 Յորջորջումն : Կշումն, անունը տալը : ԼԴ. 5 : և ԴԳ. 7 :
 Յորտայսել : Կանրկին վրայ գետինը ձգել : ԼԶ. 2 :
 Յուռթի քրտունք : Առատ քրտինք. գան թէն : ԿԶ. 4 :
 Յուռթ : Համայիլ, կամ կռապաշտական հնարք : ԿԶ.
 4 : և 2Ե. 12 :
 Յուսոյ ձգարան : Յոյսին թելը, ումուտին չուանք : Գ. 5 :
 Յօնիյն յաւակնութիւն : Ընքուինեղուն հպարտութիւ-
 նը՝ լրբութիւնը. մաղրուրութեան պտիլիլի : ԽԵ. 2 :
 Նախայանցք : Առաջուց մեղանջոգք, ջրհեղեղին ժա-
 մանակի մեղաւորները : 2Թ. 5 :
 Նախայլք : Առաջին այլք. էվէլքիլէր : Գ. 5 :
 Նահանգ : Մէմլէքէթ. այալէթ : ԼԵ. 1 :
 Նահանջեր : Նահանջեցեր, արգիլեցիք, խասխաթի ք-
 բիր : ԿԳ. 1 :
 Նաչի : Շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր. ԴԳ. 8 :
 Նարգոս : Անուշահոտ ծաղիկ է, նօնօֆար : ԴԳ. 11 :
 Նարեկ : Էր վանք կրօնաւորաց՝ ի գաւառին անձեւա-
 ցեաց, ուր վանահայր էր վեհախառ այս մեր Գրիգոր
 Նարեկացի : Ի Յիշարախարանն :
 Նաւակատիք : Տօն, ուրախութիւն. տօնանմայ : ԴԱ. 1 :

- Ներգեւեւալ : Խեղճ՝ սէֆիլ եղած , տէրտխմէնտ : ԻԱ . 2 :
- Ներու թիւն : Ներողութիւն , սուշը պատշէլը , ամֆ :
ԺԸ . 1 : և 2Բ . 5 :
- Նեցուկ : Յենարան , տայսխ : ԿԵ . 2 : և ԴԲ . 10 :
- Նէսար : Այս պիղձ , շար դեւ , սասանայ , ճին : ԴԲ . 9 :
- Նժար : Թէրազիլի թաս , թասթ : Թ . 1 :
- Նկատ եղանիլ : Նկատել , տեսնող բլլալ : ԿԸ . 2 :
- Նկարագրեր : Նկարագրեցեր , միւսէ վէտէն գրեցիր ,
իմացուցիր : ԾԲ . 1 :
- Նհանջել , կամ նահանջել : Արդիլել , ետ դարձրնել :
Բ . 5 : և ԽԱ . 1 :
- Նշաւակել : Յոյց տալ . իզրէթ էթմէք : Գ . 2 :
- Նշկահհեւալ : Անարգուած . մէզազ եղած : ԽԲ . 1 :
- Նողկալ : Գարշէլի՝ զգուելի բլլալ : Դ . 5 :
- Նուիրան : Նուէրարան , փէչկէշ ընծայելու տեղ : ՀԵ . 9 :
- Նպատակ : Նշան առնուած տեղ , նշանկեահհ : ԴԲ . 5 :
- Շաղակրատ : Ապուռնուպուռն խօսող , լաֆաղան , պօշ
պօղազ : ԾԶ . 2 :
- Շամբ : Անտառ եղեգանց , գամբշլլոգ : Թ . 1 :
- Շամբին : Սամարիա , որ Երուսաղէմի մօտ գաւառ մի է :
(Եւէ՛՛ : 16 . 46) : ԾԴ . 2 :
- Շանդ : Կայծակ . երլորբլլոմ : Զ . 5 :
- Շերտ : Փայտ . սօխա , օտուն ետա մասը : ԴԲ . 5 :
- Շչուկ : Սասանայական աղմուկ՝ վէլլելէ : Խ . 5 :
- Շուայտութիւն : Յանկական ճիւնու՛նութիւն . ԽԸ . 5 :
- Շութափութիւն : Խիտտ արտօրալը . աճէլէ : ԴԳ . 11 :
- Շուշան : Ծաղիկ է , զամպախ : Կ . 1 : և ԴԳ . 11 :
- Շուք : Պատիւ , փառք . իզդէթ : 2Գ . 4 : և ԴԳ . 18 :
- Շտեմարան : Ներսէ ներս օտայ , սրբ օտասը : Խ . 2 :
- Շրջագրութիւն : Էթրաֆը տօնաթմիշ ընելը , կամ պահ
պանելը : ԿԲ . 1 : և Զ . 1 :
- Շրտումն : Շուարումն , անճրկիլը , շաշմիշ բլլալ մը
նալը : ԴԱ . 5 :
- Ոգորիլ : Կռուիլ , ճէնկ ընել : Թ . 5 :
- Ողիէլ : մարդոյ անուն է : (Բ . Թ . 4 . 6 . 7) : ՀԵ . 12 :
- Ողնափայտ : Նաւուն գլխէն մինչեւ ՚ի խրշըն՝ տակի եր
կան տիրէկն է , սրոյ վրայ կողերն շարած է : ԻԵ . 2 :
- Ողողիլ : Նուայուիլ , աճուելով ցօզվելիլ : ԴԳ . 11 . և 21 :
- Ողտակ մթային ոչ ընդեւական : Նողացողքէօր աճամի :
ԾԵ . 2 :

- Ողորդ , ողորդաց : Ելին անուանք երկուց թագաւորու
 թեանցն՝ Սամարիայ և Երուսաղէմի . զորս եդ մար-
 գարէն (Եղեի՝ 25 . 4) : ԾԳ . 2 :
- Ուղեւ : Ջրեւ , ինչպէս՝ սրահան , ծառք : ԼԵ . 2 :
- Ուտայնս կկեւ : Կտաւ , կամ էօրիւմ ճէկ գործեւ : Ե . 5 :
- Ուտիկան : Վերահացու . քեահեաց : ԾԶ . 2 : և ԶԹ . 5 :
- Ուրջ : Գառն . գուղու : ԼԱ . 5 :
- Ուղերձեալ : Ծլած ծաղկած , ֆիլիալէնմիշ եղած : ԺԵ . 4 : և ԽԹ . 2 :
- Ուղէշ : Ծառի ճիւղ . տալ պուտագ : ԻԳ . 2 : և ԿԱ . 5 :
- Ունելիք : Կրակի մաշա , խրսած : ԼԳ . 5 :
- Ունկ , ունկի : Յարդի մանրուք . սաման թօղու : ԻԶ . 2 :
- Ուկնասիայ : Ահանծք խրցած՝ գոցած , խուլ : Ծ . 4 :
- Ուշ : միտք . ֆիքիր , ֆերասէթ : ԻԶ . 5 : ԼԴ . 2 : ԾԹ . 1 : ԶԸ . 2 : և ԴԳ . 24 :
- Ուտիչ : Ցեց : կիւ վէ : ԴԲ . 9 :
- Ուտձահայլ : Ցեցէն կերուած , փտտած : ԾԶ . 2 :
- Ուրայնուի եւ : Ջատուի ըլլալ , զատ զատ ըլլալ : ԼԴ . 7 :
- Ուրուական : Գարշելի , փուճ , գիւական : ԶԱ . 4 : ԶԵ . 12 : և ԴԳ . 24 :
- Չարաշուք : Չարութիւն երեւցնող , զգուելի . պէթ : ԾԵ . 2 : և ԾԸ . 2 :
- Չորեքվտակեան առաջ : Չորս մեծ գետ ունող ըսմախ .
 որ էր յեգեմայ բղիսած գետն (ՃՊՊ՝ . 2 . 10) : ԿԸ . 1 :
- Չու : Քալուածք , յառաջ քալել գընալք : Բ . 2 : և ԻԵ . 2 :
- Չքնաղ : Խիտտ աղէկ գեղեցիկ : ԺԱ . 1 : և ԶԵ . 15 : կամ փառաւոր , հրաշալի : ԶԱ . 4 : և ԴԳ . 19 :
- Չքոտի : Կուստտ , փոքրիկ , փուճ , զայիֆ : ԿԹ . 2 :
- Պակուցեալ : Խիտտ վահցած , սիրալ փորթած : Ծ . 2 :
- Պահակ : Անկարիայի բռնուած , որ էր Սիմոն կիւրե-
 նային (ՄՊՊ՝ 27 . 52) : ԾԸ . 5 :
- Պահպանակ : Պահող , պահպանող : Դ . 5 : և ԿԵ . 2 : կամ զըրիս : ԴԳ . 12 :
- Պաղպաջունք : Գեղեցիկ պայծառ քէօշկ : ԻԵ . 2 :
- Պաճար : Կովու սիւրիւ : ԾԵ . 5 :
- Պայթիլ : Փաթլամիշ ըլլալ , ճաթիլ : ԶԴ . 5 :
- Պայման : Չափ . սինօս : Բ . 5 : ԻԶ . 2 : և ԴԳ . 24 : կամ ուխտ , խաւլ : ԾԳ . 5 :
- Պան : Հաց , սօմուէն , էքմէք : ԴԳ . 8 :

- Պաշտօնաստէր : Խըզմէթ ընող : ԻԼ. 2 : ԻԸ. 2 : և Տ. 4. 4 :
- Պաշտօնաստեղ : Ազօթքի տեղ : Տ. Ը. 4 :
- Պատանդիչ ցանցարի : Խափաւմիչ ընող զասթ ընող խու-
 առ լմիչ եզած տուզախ : Տ. Ե. 2 :
- Պատարուն : Լեցուն . սիլմէ՛ տօլու : ԽԸ. 5 : 4 Գ. 2 :
- Պատգամ : Խապար , խօսք . քէլամ : Գ. Բ. 5 :
- Պատնէչ : Թապիչէ , պէտէն , մէթէրիղ : 4. 2 : և Գ. Բ. 5 :
- Պատուածօրէն : Պրարտուք՝ տօլաչըբլը : Գ. Գ. 7 :
- Պատուաստու մն : Կցուիլը , էքլէնմիչ բլլալը : Լ. 4 :
- Պատապարան : Սըզընմիչ բլլալու տեղ . սիփէր : Խ. 2 : 2 Բ. 1 : 2 Թ. 1 : և Գ. Ը. 5 : կամ տայախ , իբր՝ թէմէլ : ԽԵ. 2 :
- Պատրպիչ : Ճրագի ֆիթիլ : Գ. Գ. 2 :
- Պարա : Սախան , որով քար կը նեւեն : Լ. Գ. 7 : և Գ. Բ. 4 :
- Պարսել : Իբր սախանով քարտուել , տանջել : Ե. 2 : կամ
 հալածել , դուրս ընել : Լ. Բ. 5 : և Գ. 5 :
- Պիծակ : Իչմեզու . էչէկ տալսը : ԿԸ. 5 :
- Պխտակ : Լոկ . սալթ , սանտէ : ԻԸ. 6 :
- Պչպլակ : Ուռեցք , որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կ'ըլ-
 րայ . սու գապարճըրը : Է. Գ. 5 :
- Պղտորարբու թիւն : Պուլանրիս խըմլը : Տ. Գ. 5 :
- Պճնելի : Ջարդարելու , սաղելու : Բ. 2 :
- Պնդիլ : Ետեէն ընկնիլ՝ վազել : Բ. 2 :
- Պուեաիկոս : Բանաստեղծ . շայիր , աչըղ : ԽԸ. 6 :
- Պուրակ : Օռման , կամ ծառերու երզըն , տէմէթ : Թ. 1 :
- Պչրու թիւն : Ետեպսիղ սաղուիլը , ինչպէս՝ լիտի կա-
 նանց աիւզէնը : ԽԸ. 4 :
- Պախել : Ջաղխել , Ջարդել . կտարտել : ԽԸ. 4 :
- Ջահաւ որիլ : Մաշալայի պէս վառիլ , վայիլ : Գ. Գ. 17 : և 25 :
- Ջահել : Ճագել , լուսաւ որել : Գ. Գ. 2 :
- Ջամբել : Կերցնել , տալ : Ժ. Գ. 5 : և Գ. Գ. 22 : և 25 :
- Ջնար : Սանդուռ : Գ. Բ. 9 :
- Ջնել : Ջարնել , ծեծել : 4. 2 :
- Ջու թակ : Սանթուռ , կամ քէման : Գ. Բ. 8 :
- Ջրակարծ : Ջրէն կարծրացած՝ սառած , ինչպէս՝ կար-
 կուտը : ԿԸ. 5 :
- Ջրել : Ջնջել , աւրել . պօզմաղ : Լ. Բ. 5 : ԽԸ. 1 : ԿԵ. 2 :
 և Գ. Գ. 14 :
- Ջրօղղ : Ջրհեղեղով տարկանած՝ թէլէֆ եղած : 4. 5 :
- Ուեաին : Թիրէմէնթին , որ կարայի դեղ՝ մէլհէմ լինի : Կ. Բ. 1 :

- Մնտախապատու աստ : Անշահ շինուած , նիզամարդ տիւ-
զէնմիշ եղած : Գ . 1 :
- Մնտախասէր : Պօշ՝ փուճ սէր ունող : ԴԳ . 20 :
- Մտակահան : Էսայան : Գ . 5 : կամ Ռամսիկ , Քախիր : ՀԱ . 2 :
- Մտակալիթիար : Ահարկու լէնտու հա , պէտտալի : ԴԳ . 12 :
- Մոր : Խորուկ սէլի ճամբայ , տէրէ : Խ . 2 :
- Մուզէլ : Տակը իջեցնել , պաթըրմադ : ԼԶ . 2 :
- Մուրհանդակ : Սոյի , մէնդիլ : ԾԶ . 2 :
- Մոփեր : Մատեան , գիրք . քիթադ : ՁԸ . 2 : և Դ՝ Յիլադ : ԽԴ . 2 :
- Մպանդ : Չոհ . զուրպան : ԽԴ . 2 :
- Մպանդարան : Ղուրպան մորթելու տեղ : ԽԵ . 5 :
- Մպաապէն : Սիլահճը , փուր սիլահճ : ԾԶ . 2 :
- Մպեղանի : Գեղ , մէլէճմ : Բ . 5 : և ԽԸ . 1 :
- Մտամբակ : Նախա , զալըմ , եարպմադ : ԽԸ . 5 : և ԴԲ . 2 :
- Մոգտանք : Մեղադրանք . սիթէմ : Բ . 5 :
- Մտորեւելք : Վարէն վեր ելող , կամ ելած : ԴԳ . 24 :
- Մտուար : Թանձր , հաստ : ԽԶ . 2 : և ԿԶ . 4 :
- Մտուարատեղն : Ճիւղը հաստ . գալըն տալը պու-
տագլը : Բ . 2 :
- Մտուգարանեալ : Ռոյղուն գալով խաղաթ եղած : ԴԳ . 20 :
- Մորուկ : Խեղճ՝ ծառայ . բայէ : Գ . 5 : ԴԳ . 12 . և 18 :
- Մորջանալ : Ախտաալ , զղջալ , փիւշման ըլլալ : ԽԲ . 2 :
- Մրահի առադաստ : Բակի փերտէն , սրէ՝ գուռն : ԽԸ . 1 :
- Մրանալ : Թռչիլ , փախչիլ : Խ . 2 : Լ . 4 : ԽԸ . 5 : ՀԱ . 2 :
և ՀԴ . 2 : կամ Սիլթիթիշ եղած քեփկինցած : ԽԸ . 5 :
- Մրացեալ վարատական : Փախչող հեռացող , տէտրիկին :
ԺԱ . 5 :
- Մրբերգեան : Սը Սը երգող , ինչպէս՝ Սերբէքն : ԴԳ . 1 :
- Մրինկ : Նէյ . Կիրիթ : ԴԲ . 8 :
- Մրսիու մն : Յըջըքնելը , սերիմիշ բնելը : ԾԱ . 4 :
- Մփոփանք : Սփոփու թիւն , միսիթարանք . թէսէլի : Դ .
1 : ԼԴ . 5 : և ԴԳ . 0 :
- Մքանչելաճրաչ : Հրաշալի միւճիւղաթը : ՀԵ . 10 :
- Մքանչելաճեւ : Չարմանալի գեղեցիկ տեսիլ ունող : ԾԱ . 4 :
- Մքանչելարմատ : Չարմանալի գեղազանց քեօք ունող :
ՀԴ . 2 :
- Վայրագատուն : Լեռը մեծցած , կապանի : ԽԶ . 1 :
- Վայրադու թիւն : Էսպանի կոպիտու թիւն . կալու գ-
լուք : ԺԱ . 5 : Լ . 4 : ՀԱ . 4 : և ԴԳ . 10 :

- Վանդակապատ: Պարմախլա շարած գեղեցիկ քէօշք: ԻԵ. 2:
 Վասնիչ: Չայ ընող, թէլէֆ ընող: Ի 2. 2: կամ փճացը
 նող, չիւրիւ թմիչ ընող: Բ. 9:
 Վարակեալ: Պաշարեալ, մուհասէրէ եղած: ԼԱ. 5:
 Վարանիլ: Վախուն թասայիլ՝ անձրկիլ: Ի 2. 5: և ԻԸ. 2:
 Վարասպան: Վէժ, հալտա, որ դաղանի բերան կը կա-
 պեն: ՂԲ. 2:
 Վարատիլ: Չատուիլ՝ տէտիրկին ըլլալ: ԻԵ. 5:
 Վարմ: Տուղախ, խափանձա: Խ. 5:
 Վարսք: Մաղեր, որ թէ մարդոց իցէ՝ փէրչէմն է: ԿԳ.
 2: և ԿԳ. 12: և եթէ ծառոց իցէ՝ ետիրախնեքն է: Թ. 2:
 Վերակացու մն: Չասխտու թեամբ ձեռք վերցնելը: Ա. 2:
 Վերակենցաղել: Կրկին ողջնալ, յարու թիւն առնել: ԼԳ. 5:
 Վերակնարկել: Վերնայիլ, դէպի վեր ու մուտ ընել: Ի 2. 5:
 Վերնամարտու թիւն: Վերինին հետ ձէնկ, որ է աւ-
 տուծոց դէմ դրնելը: ԾԱ. 4:
 Վերնամրցանակ: Երկինքէն տրուած յաղթու թեան հա-
 մար՝ վարձք, չէլէնկ: ՂԳ. 24:
 Վերջին դատակիւր: Ի կորուստն յաւիտենական վըճ-
 ուել, որք են դատապարտելոցն դասք: ԻԵ. 2:
 Վերջնական: Ետքինը. կամ խիստ պէթէրը: Ծ. 5:
 Վերջնական աճառ: Քէսկին լէքէ սասոնու: ՂԳ. 11:
 Վէս: Հարարտ, ինքնահաւան: Ծ. 2:
 Վիժած անգրեղի կոչման: Անցուցած տղայ, որ մարդ-
 չի կոչուիր: Ի 2. 2:
 Վիհ վճից: Խորունկներու և խորունկը: Խ. 2:
 Վիրդ մահու: Մեռցնող ձէնկի քար. կիւլէ: Կ. 2:
 Վիրդ սալի: Տէօչէմէ յի քար, դայկան: ՂԲ. 8:
 Վտակ: Ախրնտը, կամ սէլ, բնմախ: Ծ. Գ. 5: և ՂԲ. 10:
 Վտակ: Վատու մցնել, չիքքինցնել: Ի. 2:
 Վրիժակ: Վճիռ. իլամ, սիճիլ: ԻԵ. 2:
 Վրիպակ: Մոլար, ծուռ: ԺԸ. 2: ԽԸ. 4: և ՂԲ. 9:
 Վրնջողական: Բղջախոհ ցանկու թեամբ կատողը, աղ-
 միչ ըլլալը: ԽԵ. 2:
 Տակաւ տակաւ: Կամացու կ կամացու կ, բշիկ բշիկ: ԾԸ. 5:
 Տաղանդ կամ քանքար: Քէսէ մը ստակ, բիւր քանքար,
 տասը հազար քէսէ ստակ, կամ այլ աւելի: Ի 2. 2:
 Տաղուարեալ: Բնակելու տեղ ըլլալ: 2. 1:

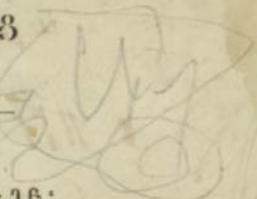
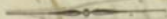
- Տաղաւարիլ : Գօնապ էթմէք : 2. 15.
- Տաղտկաղաղրական : Իբրահմ ընկու , մուրաա . 1. 9. 20.
- Տաշտ : Քեասէ , թաս : 1. 2.
- Տատամնեղի : Տրամեղի , խասալէթ ընկու : 1. 11. 2.
- Տարաղ : Կերպ , թարղ : Ժ. 2. և 8. 7. 3.
- Տարացոյց : Նման է օրնէկ , ույղուն : Ժ. 2. և 10. 6. 3.
- Տարժանեղի կամ տաժանեղի : Խիտ աշխատեղի մէշաղ .
գէթի : 1. 1. 42. 5.
- Տարմ : Խանապընկու քիւմէ՝ երղնախ , 40. 3.
- Տարր : Բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմէլը , և է
չորս . Հուր . Օդ . Զուր . Հող : 2. 8. 3. և 1. 9. 13. և
զայս բառս՝ պէս պէս նշանակու թեամբ գործածէ
տուրբս . զոր օրինակ , Ի տարր գոյի : Տարբրէ եղած
ներուն մէջ , կամ կայ եղածներուն է օղին մէջ : 10. 2.
- Տարր ժամանակի : Ժամանակին կայու թիւնը , կամ չա
փը , որ հիշի մօտ՝ քիչ է : Ժ. 3.
- Տարր ժամանակաց : Չորս եղանակն է . Գարուն . Ամառն .
Աշուն . Չմեռն . որք իբր տարիին տարբրն են : 10. 2.
- Տարր մահու : Մահուան քեօքը՝ սէպէպը : 1. 6.
- Տարբրսասանել : Բոլոր աշխարհս շարժել գողցնել : 1. 2. 2.
- Տարր փոքր : Փոքրիկ ոչինչ իր . չէյճիղէղ : 4. 1.
- Տեառնապրել : Կնքել , խաչակնքել : Ժ. 3. և 1. 9. 12.
- Տենդ . Զերմ . սրթմա :
- Տեսական : Տեսանող , կէօրիւ ճիւ . 1. 7. 5. կամ երեկի .
կէօղէ կէօրիւնէն : 1. 7. 3. և 2. 7. 1.
- Տեսականել : Ասըլ էօղը խլըխով մը մէյտան հանել : 1. 9. 10.
- Տէգ : Մըղրախ . խըշտ : 10. 6. 3.
- Տիրաղաւ : Իբր տէրը խաբող՝ մասնող : Ժ. 2. 2.
- Տիրաղրու ժ պաշտօնեաց : Իբր տէրը ֆէնտով խաբող խըգ
մէթբերար : 1. 2.
- Տիւրոս : Կամ ծուր , քաղաք մի է Սայտոյի սէմթ (ե-
սայ՝ . 25. 13) : 1. 10. 3.
- Տիրատեսակ ճար , կամ էրդն : Մութ գոյն , սեւ ընկնկ .
1. 7. 8. և 1. 9. 12.
- Տղմասիղ գուր : Չամուրով լէցուն հօր : Ժ. 2. 1.
- Տնտեսել : Պէտ ընկել . քէրէմ էթմէք : Ժ. 2. կամ յայտ
նել , ցուցանել : 10. 6.
- Տոյժ տանջանաց , կամ լլկանաց : Վնաս պատժոյ . գաղէղ
ճէրթմէսի . սիասէթ : 1. 2. և 2. 11. 3.

- Տոռն : Չուանե կապ . իւլար : ԻԸ . 1 :
- Տուայտիլ : Չարչարուիլ . ճէ ֆայէն մաշիլ : 42 . 5 :
- Տպանորագոյն : Էշկէարե ուշղուն : Թլպպը : ԺԹ . 5 :
- Տրահեւ : Արոշեւ , բաժանեւ , զատեւ . այրմագ : ԽԸ . 1 :
և ԿԲ . 2 :
- Յանց : Սիճիմով հուսուած Թօռ . աղ , տուզախ : Խ . 5 :
Ի 2 . 2 :
- Յիռ : Վայրի էշ . եապան էշէկի : Խ 2 . 2 :
- Յնցուղ : Ցաթկուուք . սէրփինթի ջրոյ , կամ հրոյ . 2 . 5 :
և ԿԸ . 5 :
- Յուք նշուղից : Շողոզու մն ճառագայթից , շաւխին փայլելով ցաթեւը : 2Ա . 5 :
- Յոփու թիւն : Անառակու թիւն , աներեսու թիւն . էտէպսիղէք : 4Բ . 2 :
- Յրիշ ցնորից : Խենթ ու մենթ երագները տաղթմիշ ընող : 2Դ . 1 :
- Փագովը : Բէլփեգովը . կուռքի անուն է (Թ . 17 . 25 . 5) : ԽԸ . 5 :
- Փաղանգ : Ճիւմհիւռ . Թապուռ . օռտու : ԿԵ . 1 :
- Փաղաբշեւ : Երեսպաշտու թիւն ընել , խօշամէտի խօսիլ : Ժ . 1 :
- Փապար : Ճակ , խօլուխ . չուխուր : Խ . 2 :
- Փարաբումն : Բղջախոհ ցանկու թիւն , էտէպսիղու թիւն : ԽԵ . 2 :
- Փթթեալ : Ֆիլիսէնմիշ եղած , ծաղկած : 2Գ . 11 :
- Փղշտացիք : Բարբարոսաց և ամայլաղգաց կրտուի : Ա . 2 :
- Փոկ : Կաշիէ կապ : ԽԵ . 2 :
- Փրկանակ : Փրկու թեան տեղ : Ի 2 . 2 : կամ ումուտ թէլի : ԾԱ . 4 : կամ ազատեւլոյ գործիք : ԿԳ . 5 : և 2Բ . 5 :
- Քաղցկեղ : Մարմինը չիւրիւ թմիշ ընող եարա մի է , կերցաւ . չիրփիէնէ : ԺԸ . 5 :
- Քամովս : Կուռքի անուն է (Գ . Թ . 4 " . 11 . 7) : Կ . 4 :
- Քայռ : Աբրտանըք , կամ լէօֆ : 1Դ . 1 :
- Քանան : Նոյ նահապետի թոռն է , Քամայ որդին : Բ . 1 :
- Քանանուհի : Աին մի էր քանանացի , որոյ զաղջիկն Քսբժ շկեաց (Մ . 4 " . 15 . 22) : 1Ե . 5 :
- Քանասար : Կատաղի . եավուղ , զալլմ : ԿԹ . 2 :
- Քանցեւ : Ճուղերը կոտորուելով փրցնել : ԻԴ . 1 : և ԿԵ . 2 :
- Քառագիւմակի : Է մեկնու թիւն բառին քեւանայ , որ երեւի ելեալ 'ի յունական բառէն կէլն , որ թարգմանի

- բառակուսի . ուստի բեւան՝ բառադիմակի սրա-
կեր, ասել է՝ չորս երեսով, կամ չորս թարաֆը կուսք,
զորպիսի շինեաց Մանասէ (Դ . Թ . 47 . 21 . 5) : Ճ . Ա . 4 :
- Քաւարան : Քաւող , մեղքը թողող : ԴԳ . 1 :
- Քեզի : Օրթա տիրէկ , թէմէլ տիրէկի : ԼԲ . 5 :
- Քիմք : Տամախ , կէյնզ : ԻԳ . 2 :
- Քինաւոր : Քէն ունող . զարէզ ունող : ԴԱ . 1 :
- Քզանց : Հանդերձի փէշ . էթէկ : ԺԸ . 2 :
- Քոյինանիւթ : Քու նիւթը . Քոյինանիւթ զանգուած .
բու նիւթիդ խմորը , որ է իսկ մարմին խարհրդոյ : ՃԳ . 4 :
- Քորեք : Արապիստան լեռ մի է , ուր խօսեցաւ ան Ե-
զիայի հետ (Գ . Թ . 47 . 19 . 8) : ԼԳ . 9 : և ԴԳ . 6 :
- Քստմնափուշ : Վախցնող՝ մարմինը փուշ փուշ ընող : ԻԸ . 6 :
- Քստմնելի : Զարհուրելի , խիստ վախցնող : Ը . 1 : ԺԸ . 2 :
ԻԸ . 2 : ԽԸ . 4 : և ՀԹ . 5 :
- Քրայ : Խալճիի օձախ : ԺԹ . 1 : ԻԶ . 5 : և ԿԹ . 1 :
- Քրէական : Խիստ մեծ մեղք , որ է այդ էմ : ՃԱ . 4 : և ԴԱ . 5 :
- Քրձազգած լինիլ : Չուլ հագնիլ : ԻԹ . 2 :
- Քրբուժ : Զաֆրան շիշէկի , կամ զաֆրան : ԴԳ . 11 :
- Օդք , օդէյ : Ոտից աման , ինչպէս՝ շիզմէ , փապուճ : ԻԵ . 5 :
- Օթոց : Հանդերձ . էսպայ : Գ . 1 :
- Օժանդակել : Եարալժ ընել , ուժ տալ : Ե . 1 : Ժ . 2 :
ԺԱ . 1 : ԼԳ . 6 : 2 . 2 : և ԴԳ . 9 :
- Օճառ : Ճէնկի թախրժ . սիլահ : ԿԶ . 5 :
- Օն և օն : Սանկ ու նանկ . շէյլէ պէյլէ : ԻԹ . 5 :
- Օշինգր : Լէզի խոտ մի է , փէլին : 2 . 5 :
- Օտայի : Յօք երանելին է , զի էր յՕտաեր գաւառէ .
որ է ՚ի կողմն Արապիստանու : ԽԸ . 6 :
- Օտարազն : Օտար ազգէ , պլազգի : ԿԳ . 1 :
- Օտարու թիւն : Անըմանու թիւն , մինասպէթ սիպիթ :
ՀԵ . 12 :
- Օրակշիռ : Օր չափող , որ է արեգակն , ՚ի Յէլապիտանն :
Օր ՚ի յօր յերկարաձգել : Օրէ օր ձգել : ՃԸ . 5 :
- Օրհներգ : Երգող օրհնութեան , կամ օրհնութիւն :
ԿԱ . 2 : Գալու թիւն , բարեբանութիւն , որ միայն այ
փայելէ , որ է անակորնարար սկիզբն ամենայն սկսելոյ ,
և անեղրական վախճան :

ԳՐՈՒԹՒՒՆՔ ԳԼԽՈՑ

ԱՂՕԹՒՑ

- Աղօթք առ առաջն : ԲԱՆ . Խ . ՉԴ . ՉԵ . ՂԲ .
- Աղօթք գիշերայնոյ : ԺԲ . ԽԱ . ՂԱ . ՂԴ .
- Աղօթք զընթան : Է . Ը . ԻԲ . ԻՁ . ԻԷ . ՀԱ .
- Աղօթք խնդրելոյ զնորհաւ զթողութիւն մեզոց : Դ . ԺԵ . Ի . ԻԴ . Լ .
ԼԲ . Խ . ԽԷ . ԽԹ . Ծ . ԾԷ .
- Մաղթանք հաւատոյ : Ժ . ԺԱ . ԺԳ . ԼԴ . ԽԴ . ՀԵ .
- Մաղթանք յուսոյ և սիրոյ : Բ . ԺԲ . ԼԴ . ԼԷ . ԽԲ . ԽԹ . ԿԵ . ՉԸ .
- Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհարգողէն : ԼԳ . Դ . Ե . ԻԴ .
ԽԷ . ԾԲ . ԾԴ .
- Աղօթք զկնի պատարագին կամ հարգողէն : ԼԳ . Ա . Ե . ԻԴ . ԿԵ . ՉԵ .
- Աղօթք ՚ի սուրբ չարչարանս Քրիստոսի : ՀԷ . ԻԸ . ԼՁ . ԿՁ . ՀՁ . ՀԸ .
ԽԴ . ԿԷ . ԼԷ . ԾԲ . ԾԸ . Ղ .
- Աղօթք առ սուրբ ատուածամայրն : Չ . ԻՁ .
- Աղօթք բարեխօսութեանք սրբոցն : ԼԱ . Հ . ՀԱ . ՉԲ . ՉՁ . ՉԵ . ՂԱ .
- Աղօթք առ հրեշտակս և առ պահապան հրեշտակն : ՉԱ .
- Աղօթք վասն բարի մահուան : Բ . ԿՁ . ՀԳ . Չ . ՉԵ .
- Աղօթք վասն բժշկութեան : Գ . ԺԴ . ԺԷ . ԺԸ . ԻԵ . ԼԵ . ԽԲ . ԽԳ .
ԽԸ . ԿԳ . ԿԴ . ԿՁ .
- Աղօթք վասն հոգեվարաց յիշատակաւ մահու գերեզմանի յարութեան և
չառտատանի : Ա . Բ . Ե . Ը . Ի . ԻԳ . ԼԲ . ԼԵ . ԼԹ . Խ . ԿԵ .
ԿՁ . ՀԳ . ՀԴ . ՀԹ . Չ . ՉԱ . ՉԸ . ԿԵ . ՂԱ . ՂԵ .
- Աղօթք վասն ննջելոց : ՉՁ .
- Աղօթք վասն հարուածոց արարելոց : Գ . ԿԳ . ՉԸ . ՉԹ . ՂԲ .

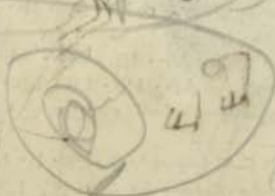
Handwritten notes or signatures at the bottom right of the page.

● 174727

1/20 with 1000 11-11-11

11-11-11 11-11-11

11-11-11 11-11-11

11-11-11

11-11-11

11-11-11

11-11-11

11-11-11

11-11-11

11-11-11

117

117

117

117

117

117

